

tam. Sed nihil illa: & lata, opinor, cum marito perijt, cum quo tot annos iam antè fuerat sepulta.

DVOS FRATRES EGO NVRRER AMISI.) Hectorem & Nicanorem: Hectore in Nilo submersum, vt Iulii lib. 4. cap. 21. Nicanorem morbo extinctum lib. hoc c. 12.

PATREM NEC POSSVM OSTENDERE.) Procul hinc in Media versantem, & triginta aut quadraginta dierum intervallo remotum, vt Strabo in 15. narrat, quod tamen iter Polydamas camelis dromadibus vectus vndecim diebus confecit.

TIBI CARNIFEX SPIRITVM ADIMET.) Cleander is fuit, plura de cæde Parmenionis infra lib. 7. c. 2.

NATVRA REPOSCEBAT.) Septuaginta quippe annos natus erat, maturus fato & morti, si non hanc infelix casus occupasset.

ADMOVIT ME PATRIS MEI MENTIO.) Confirmat exemplo patris, quòd suprà dixerat de non suppresso, sed contempto indicio.

VENENVM A PHILIPPO MEDICO PARARI.) De hac re suprà lib. 3. ca. 10. cognouisti.

E CIRCVMSTANTIVM TVRBA.) Stolidus aliquis & incoctus Marti satelles: quid enim tota causa aliud egit Philotas, quàm vt ostenderet se non infidiatum.

CAPVT XIX.

ARGVMENTVM.

Oratio Belonis ducis in Philotam, qui vitam eius & delicias, superbiam & contemptum aliorum ostendit, totamque concionem iam quietam & hærentem in illum accendit.

Rat inter duces manu strenuus Belon quidam, pacis artium, & ciuilibus habitus rudis, vetus miles, ab humili ordine ad eum gradum in quo tunc erat, promotus, qui tacentibus cæteris, stolidam audaciam ferox, admonere eos cepit quotiens suis quisque diuersorij quæ occupassent, proturbatus esset, vt purgamenta seruorum Philotæ reciperentur eo, vnde commilitones expulisset: auro argentoque, vehicula eius onusta totis vicis stetit: at ne in vicinia quidem diuersorij quenquam commilitonum receptum esse; sed per dispositos quos ad somnum habebat, omnes procul relegatos, ne fœmina illa murmurantium inter se silentio verius quàm sono excitaretur. Ludibrio ei fuisse se: rusticos homines, Phrygasque, & Paphlagonas appellatos, qui non erubesceret Macedo natus, homines lingua sua per interpretem audire. Nam cur Hammonem consuli vellet? eundem Iouis arguisse mendacium, Alexandrum filium agnoscentis, scilicet veritum ne inuidiosum esset, quod dii offerrent. Cum insidiaretur capiti regis & amici, non consuluisse eum Iouem: nunc ad oraculum mittere, dum pater eius sollicitetur, qui præsit in Media: & pecunia, cuius custodia commissæ sit, perditos homines ad societatem sceleris impellat. Ipsos missuros ad oraculum, non qui Iouem interrogent, quod ex rege cognouerint, sed qui gratias agant, qui vota pro incolumitate regis optimi persoluant. Tum verò vniuersa concio accensa est, & à corporis custodibus maxime inritum factum, clamantibus discerpendum esse parricidam manibus ipsorum. Id quidem Philotas, qui grauiora supplicia metueret, haud sanè iniquo animo audiebat.

PACIS ARTIVM ET CIVILIS HABITVS RVDIS.) E colono & rustico, marti operâ ad præfecturam militarem aspirauit, vt hodie passim fieri videmus. Artes pacis sunt literæ, studium sapientia, pingendi fingendique artificia, aliæque opificia à castris abhorrentia. ciuilibus habitus, hoc est, ab eloquentia, etiam & foro, iudicijs, magistratibus ciuilibus alienus erat Belon.

PURCAMENTA.) Mancipia Philotæ, ministros à cubiculo, mensâ, balneo, vnguentis, stabulis. **TOTIS VICIS STETISSE**) hæc omnia nihil ad causam Philotæ pertinebant. Nec Philotas tantum magnus in aula Alexandri, & princeps in luxum effusus, sed plerique omnes duces Alexandri nobiliores. Plutarchum audiamus: *Quum amicos suos totos in luxum effusos cerneret, victus, & In Alex- sumptibus licentiores, atque Agnonem Teium clavis argenteis suffigere crepidas; Leonato multis camelis puluerem ex Aegypto vsque ad exercitationes supportari, Philotam ad venationem centum stadiorum aulais (è Græco αὐλαίας) habere vnguento plures quam oleo delibutos ad balneum, trahere eos secum fructores & cubicularios, castigauit eos placide & philosophicè, & quæ sequuntur.*

Idem testantur apud Athenæum Phylarchus lib. 23. histor. & Agatharchides Cnidius lib. 10. de Asia, Alexandri familiares in luxum nimium effusos, inter quos, inquit, vnus Agnon clavis aureis confixas crepidas & calceos gestabat: Cleitus verò cognomine Candidus, quoties aduentibus respondere vellet, amicus veste purpurea & obambulans cum ijs, qui compellauerant, sermones conferebat: Perdicam verò & Craterum exercitatione corporis delectari solitos, pone sequebantur pelles magnitudine stadij, in quibus circumscripto loco, vel castris positus exercerentur. Quin & multum iumentis ferebatur, illis puluis ad luctas utilis. Leonato & Menelao venationis studiosis * aulaa centum stadiorum ferebantur, quibus circumdatas feras * αὐλαίον infectarentur. Quid ergo stolicus hic & ferox Belon, hæc in Philotam solum confert, vt illi inuidiam apud commilitones conciliet? Quod de aulais, quæ centum stadiorum spacium occupabant, sanè mirum est, cingebant enim amplius tria milliaria Germanica, Aulaæ intellige telas, lintea, plagas, retia, non tamen cancellata, aut reticulata.

PHRYGASQUE.) Solidos, parum sanos, stupidos. Nota de Phrygibus parcemia: *ferò sapiunt Phryges.*

PAPHLAGONAS.) Phrygibus vt terrâ, sic ingenijs vicinos, bardos, barbaros, insanos, furiosos Paphlagonas. Apud Athenienses Paphlagonem appellari, conuitium erat. Suidas: Παφλαγῶν, ὁ Κλέων ὁ τῷ Ἀθηναίων στρατηγός, διὰ τὸ τῆς φωνῆς ἀπικρῆς, ἀπὸ παφλάζειν, ἐν ᾧ γὰρ ἦν καὶ βάρβαρος. Accepit appellatio originem à Cleone duce Atheniensium, qui ablonam habebat vocem. παφλάζειν enim est lingua offendere, hære, & iterare verbum. Cleon autem erat peregrinus Athenis & hospes & barbarus. ἀνὴρ παφλάζει, vir æstuat, spumat, insanit, qui dum loquitur hæret, & offendit, vt fecit Cleon. proprie παυλάζειν dicitur mare æstuans & furens, cum vastos voluit ad littora fluctus. ἀφλέω φλώ, & per paragon φλάζω παφλάζω, vt ῥέπω ῥεπλάζω. Hunc Cleonem Paphlagonem Aristophanes tota comœdia, quæ ἐπιτεῖς Equites inscribitur, exagitauit, vnde conuitium in Paphlagonas natum est. Rhetores quoque clamosi & infulsi dicti Paphlagones, vt Eustathius docet commentario ad Homerum. Παφλαγῶν δὲ ἦγετο Πυλαμμένην λάσιον κῆρ δὲ ἐνετῶν, ὅθεν ἡ μόνων γένεσις ἀροστεράων. Paphlagonibus autem præerat Pylæmenis densum cor, ex Enetis, vbi genus mularum agrestium, seu agro colendo aptatum generatur.

Παφλαγῶνες μὲν οὖν ἀπὸ Παφλαγόνος ἐδόξε ἀρχῆν κελύενται. ἡ δὲ κῶμος διὰ τὴν λέξιν παρέρσεν εἰς ἀνεμῶδη ῥήτορα, ὃν παφλαγῶνα ἐσκέλετο, παρὰ τὸ οἶον παφλάζειν ἐν δημηγορίαις. Paphlagones ergò ab inclito duce Paphlagonem dicuntur, * Comicus autem traxit vocem ad impudentem Rhetorem, quem Paphlagonem * Aristophanes exagitauit, quasi qui in concionibus popularibus vociferaretur & fremeret. Lege quæ idem Euphanes: Isthatus ad Iliados N. de eodem Cleone Attico Paphlagonem scribat, & Suidas in voce Cleon, vbi ἀνδρα μανιώδη vesanum virum, hoste Nicæ & Nicerati vocat. plura de eisdem, vt dixi, Aristophanes ἐπιτεῖσι in equitibus.

PER INTERPRETEM AVDIRE.) Quasi patriam linguam, vel nesciret, vel fastidiret & contemneret, quod magnopere ad superbiam, insolentiam, & inuidiam Philotæ pertinet.

HAMMONEM CONSULI VELLE?) Belon hanc Philotæ ad oraculum Hammonis appellationem & prouocationem pessimè interpretatur; qua re non parum accendit concionem militum aduersus reum, quasi infidiosissimè hoc dixerit, vt interim pater moneri, sibi quæ & filio consulere posset.

ET PECUNIA, CUIVS COMMISSA SIT, PERD. HOM. AD SOCIET. SCIL. IMPELLAT.) Centum & Pecunia sanè ingens erat, centum octoginta millia talentum, hoc est, centies octuagies millies gentena millia philippæorum. octo milliones.

QUI GRAVIORA SUPPLITIA METVERET.) Præfagebat animus futurum, vt ad quaestiones ductus, vltimos cruciatus, ante mortem, sustinere cogeretur.

CAPVT XX.

ARGVMENTVM.

Philotas torquetur, scelus facetur, cum coniuratis,
saxis obruitur.

Ex in concionem reuersus, siue ut in custodia quoq; torqueretur, siue ut diligentius cuncta cognosceret, consilium in posterum diem distulit: & quamquam in vespem inclinabat dies, tamen amicos conuocari iubet: & ceteris quidem placebat, Macedonum more obrui saxis, Hephastionem autem & Craterus & Cœnus tormentis veritatem exprimentam esse dixerunt; & illi quoque qui aliud suaserant, in horum sententiam transfuerunt. Concilio ergo dimisso, Hephastion cum Cratere & Cœno ad questionem de Philota habendam consurgunt. Rex Cratere accersito & sermone habito, cuius summa non edita est, in intimam diuersorū partem secessit, & remotis arbitris in multam noctem questionis expectauit euentum: tortores in conspectu Philota omnia crudelitatis tormenta proponunt. Et ille ultro: Quid cessatis, inquit, regis inimicum, interfectorem, confidentem occidere? quid questione opus est? Cogitavi, volui. Craterus exigere, ut qua confiteretur, in tormentis quoque diceret. Tum corripitur, & dum obligantur oculi, dum vestis exuitur, deos patrios, gentium iura, ne quicquam apud surdas aures inuocabat. Per ultimos deinde cruciatus, utpote & damnatus, & inimicis in gratiam regis torquentibus, laceratur. Ac primò quanquam hinc ignis, illinc verbera iam non ad questionem, sed ad pœnam ingerebantur, non vocem modò, sed etiam gemitus habuit in potestate. Sed postquam intumescens corpus ulceribus, flagellorum ictus nudis ossibus incussos ferre non poterat: si tormentis adhibitori modum essent, dicturum se, qua scire expeterent, pollicetur. Sed finem questioni fore, iurare eos per Alexandri salutem volebat, remoueri q; tortores. Et utroque impetrato, Cratere, inquit, dic quid me velis dicere. Illo indignante ludificari, rursum q; reuocante tortores, tempus petere cœpit, dum reciperet spiritum, cuncta qua sciret indicaturus. Interim equites, nobilissimus quisque, & q; maximè qui Parmenionem propinqua cognatione contingebant, postquam Philotam torqueri fama vulgauerat, legem Macedonum veriti, qua cautum erat, ut propinqui eorum, qui regi insidiati essent, cum ipsis necarentur: alij sese interficiunt, alij in deuios montes vastas q; solitudines fugiunt, ingenti per tota castra terrore diffuso: donec rex tumultu cognito, legem se supplicij conuinctis sonium remittere edixit. Philotas verò ne an mendacio liberare se cruciatu voluerit, anceps coniectura est; quoniam & vera confessus, & falsa dicentibus idem doloris finis ostenditur. Ceterum pater, inquit, meus Hegelochus quam familiariter vsus sit, non ignoratis. Illum dico Hegelochum, qui in acie cecidit. Ille omnium malorum nobis fuit caussa. Nam cum primum Iouis filium se saluari iussit rex, id indignè ferens ille: Hunc igitur regem agnoscimus, inquit, qui Philippum dedignatur patrem? actum est de nobis, si ista perpeti possunus. Non homines solum, sed etiam deos despicit, qui postulat Deus credi, amissimus regem, incidimus in superbiam, nec dijs quibus se exaequat, nec hominibus quibus se eximit, tolerabilem. Nostrò ne sanguine Deum fecimus qui nos fastidiat? qui grauetur mortaliū adire concilium? credite mihi, & nos si viri sumus, à dijs adoptabimur. Quis proauum huius Alexandrum, quis deinde Archelaum, quis Perdiccam occisos vltus est? Hic quidem interfecto ribus patris ignouit. Hac Hegelochus dixit super cœnam, & postero die prima luce à patre arcessor. Tristis erat, & me maestum videbat. Audieramus enim qua sollicitudinem incuterent. Itaque ut experiremur utrumne vino grauatus effudisset illa, an altiore concepta consilio, accersi eum placuit, venit, eodem q; sermone ultro repetito, adiecit se, siue auderemus duces esse, proximas à nobis partes vindicaturum: siue deesset animus, consilium silentio esse rectorum. Parmenioni, vino adhuc Dario, intempestiua res videbatur, non enim sibi se à hosti esse occisuros Alexandrum. Dario verò sublato, pramium regis occisi Asiam & totum Orientem interfecto ribus esse cessura: approbat q; consilio in hac fides & data est & accepta. Quod ad Dymnum pertinet,

rinet,

tenet, nihil scio: & hæc confessus intelligo non prodesse mihi quod proximi sceleris expers sū. Illi rursus tormentis admotis, cū ipsis quoque hastis os oculosque eius euerberarent, expressere, ut hoc quoque crimē confiteretur. Exigētibus deinde, ut ordinē cogitati sceleris exponeret, cū diu Bactra retentur a regem viderentur, timuisse respondit, ne pater LXX natus annos, tati exercitus dux, tanta pecunia custos, interim extingueretur, ipsi quoque spoliato ratis viribus occidendi regis causa non esset: festinasse ergo se, dū pramiū in manibus haberet: repræsentasse cōsiliū, cuius patrem fuisse auctorem si crederent, tormenta quanquam iam tolerare non posset, tamen non recusare. Illi collocuti, satis quaesitum videri, ad regem reuertuntur: qui postero die, & quæ confessus erat Philotas, recitari: & ipsum qui ingredi non poterat, iussit afferri. Omnia agnoscente eo, Demetrius qui proximi sceleris particeps esse arguebatur, prodicitur, multa affirmatione, animique pariter constantia & vultu abnuens quidquam sibi in regem cogitatum esse. Tormenta etiam deposcebat in semetipsum. Cum Philotas circumlatis oculis, ut incidere in Calin quendam haud procul stantem, proprius eum iussit accedere. Illo perturbato, & recusante transire ad eum, Patieris, inquit, Demetrium mentiri, rursusque me excruciaris? Calin vox sanguisque defecerant, & Macedones Philotam inquamare innocios velle suspicabantur: quia nec à Nicomacho, nec ab ipso Philota, cum torqueretur, nominatus esset adolescens: qui ut præfectos regis circumstantes se vidit, Demetrium & semetipsum id facinus cogitasse confessus est. Omnes ergo à Nicomacho nominati more patrio dato signo saxis obruti sunt. Magno non salutis, sed etiam vita periculo liberatus erat Alexander, quippe Parmenio & Philotas principes amicorum, nisi palam fontes, sine indignatione totius exercitus non potuissent damnari. Itaque anceps quaestio fuit. Dum inficiatus est facinus, crudeliter torqueri videbatur: post confessionem ne amicorum quidem misericordiam meruit.

CONSILIVM IN POSTERVM DIEM DISTVLIT) Non passus est sententiam mortis illo die in Philotam pronunciari, non quod ipse dubitaret reum esse, sed vel ut in vinculis clam prius ad pœnam cruciaretur, vel ex ipsius confessione constaret, ipsum sceleris participem fuisse, adhuc enim inficiatus erat, cum causam ita dixisset, ut sapientes etiam, & à studijs partium odioque alieni hærerent, nocensne an innocens esset, vel denique ut de conscijs etiam alijs plura & certiora cognosceret.

CAETERIS QUIDEM) Erigyo, Perdicæ, & Leonato.

MACEDONVM MORE SAXIS OBRVI) Hoc parricidarum reorumque maiestatis & cædis supplicium erat, vel ut telis confoderentur. Hoc supplicium etiam Orestes timuit apud Euripidem:

--- κυρία δ' ἡ δ' ἡμέρα
 ἐν ἧ διοίσει ψῆρον Ἀργείων πόλις
 εἰ χερὴ θανέειν νό λευσίμοι πέτρῶματι
 ἢ φάσ γανὸν θῆσαν τ' ἐπ' ἀυχέν βαλεῖν
 --- Hæc dies autem est dicta,
 In qua ferent sententiam Argiui,
 An oporteat nos mori lapidante saxo,
 An acuto ense feriri collum.

Philotam Curtius lapidatione sepultum testatur, Arrianus & Philotam & conscios iaculis cōtra fossos. Siculus genus mortis non exprimit, sed tantum κατὰ τὸ τῶν μακεδόνων ἔθος ἐθανατώθη, more patrio occisus est.

OMNIA CRVDELITATIS TORMENTA PROPONVNT) Instrumenta tormentorum, ardentibus faces, laminas cædentes, vngulas ferreas, flagra, equuleos, stimulos, hastas, quibus oculos etiam fodicarent:

Cum antea semper crimen coniurationis inficiatus esset, nec suppressum indicium, sed contemtum testaretur: iamque propositis tormentorum instrumentis ultro fateatur, fides Philotæ merito suspecta iudicibus fuit, indeque torqueri præsertim propter socios potuit. ff. l. 48. tit. 18. de quaestionibus. Si quis ultro de maleficio fateatur, non semper ei fides habenda est, nonnunquam enim aut metu, aut qua alia de causa in se confitentur.

DVM CORRIPITVR) vides obseruatum torquendi modum, nudandi prius corpus, altringendi, velandi oculos, torquendi, quæ omnia horrificam animo rei speciem lubijciunt. & est hypotyposis.

DEOS PATRIOS) Iouem, Mineruam, Herculem, aliosque, furdos omnes ad preces Philotæ.

IVRA GENTIVM) Quod si reus ultro confessus, nunquam neget crimen, semperque confitetur

ter respondeat, non solet torqueri, nisi fortè alios quoque implicet, illique inficias eant.

NON VOCEM MODO, SED GEMITVS ETIAM IN POTESTATE HABVIT) vt nec clamaret, nec ingemiscere. ff. l. 48. tit. 18. de quæstion. *Quæstioni non semper, nec tamen nunquam fidem habendâ constitutionibus declaratur. Etenim est fragilis & periculosa, & quæ veritatem fallat, nam plerique patientia siue duritia tormentorum, ita tormenta contemnunt, vt exprimi * eis veritas nullo modo possit. alij tanta sunt impatientia vt * quouis mentiri, quam pati tormenta velint, & ita sit vt etiam vario modo fateantur, vt non tantum se, sed etiam alios criminantur.*

Philotas ergo primum sano adhuc & integro corpore fortissimè & constantissimè verbera, faces, & cruciatus pertulit; at vbi corpus exulceratum est, cœpit fateri. His planè contraria scripsit Plutarchus, illum muliebriter eiulasse, & Hephæstionem infimis precibus rogasse, vti sibi parceret. Inde, inquit, correptum torserunt assistentibus quæstioni regis amicis & Alexandro ponè obtensam aulaam, foris exaudiente. Quo tempore * eum dixisse aiunt, cum miserandis & abiectis vocibus precibusque Philotas Hephæstionem compellaret. Adeone mollis tu, Philota, & effeminatus tantas res moliebaris? Aliàs vt strenuum, ferreum & laborum tolerantem laudarat Plutarchus. Ne tamen videantur pugnare inter se Curtius & Plutarchus, dici potest primum tormenta fortiter à Philota exantlata, dein lacerato & exulcerato corpore ad preces descendisse.

PER SALVTEM ALEXANDRI) per genium, seu τὸ χυμ regis, aut Cælaris iurabant veteres pagani, per salutem principis, Christiani, vt in Apologet. docet Tertullianus. Imperatores A. Cadius & Honorius in l. Si quis maior. c. de transactionibus. *Eos etiam huius legis vel iactura dignos esse iubemus vel munere, qui nomina nostra placitis inferentes SALVTEM PRINCIPVM confirmationem iuratum iurauerint esse pactiorum.* Ita Theodosius minor Eudociam coniugem suam, adegit, vt per salutem suam iuraret, se comedisse pomum.

LEGEM MACEDONVM VERITI) huius legis, qua reorum propinqui pari supplicio afficiebantur, infra quoque lib. 8. sic mentio, vbi Hermolaus cum conscijs in concilium adducitur. Postero autem frequens concilium adhibuit, cui parres propinque eorum, de quibus agebatur, intererant, ne de sua quidem salute securi, quippe Macedonum more perire debebant, omnium deuotis capitibus, qui sanguine contigissent eos. Et sequenti capite: At nunc mones me, vt vestris parentibus parcam. Non oportebat quidem vos scire, quid de his statuissem, quò tristiores periretis, si qua vobis parentum memoria & cura est: sed olim istum morem occidendi cum scelestis insontes propinquos parentesque, solui. Nec hæc Macedonum dumtaxat lex erat, exempla apud Persas & in libris de Iudæis habemus. De Persis Brissonius ex Am-

miano Marcellino, Herodoto, Esthere: Planè dura lege vivebant Persæ, apud quos vnus ob noxiam plerunque propinqui omnes plectebantur. Ammianus Marcell. lib. 21. *Leges apud eos impendio formidatæ: inter quas, diritate exuperant lætæ contra ingratos & desertores, & abominanda alia, per quas ob noxam vnus omnis propinquitas perit. Atque ita cum Intaphernes ex septem magicidis vnus, contra vetitum, regiam ingredi, rege cum vxore cubante ausus, ianitori ac cubiculario, aditu eum prohibentibus, aures naresque amputasset, Darius rex ἐλαβε αὐτὸν τὸν Ἰνταφέρνηα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀκρίβης πάτας: ἐπιδαίνας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μὴ ἐπιβλέπειν οἱ ἐπατάσασιν, συλλαβῶν δὲ σφας, ἔδρατε τὴν ἐπὶ θανάτῳ: quem admodum Herodotus lib. 3. scribit. Viduum tamen vxoris Intaphernis precibus, fratrem eius & liberorum natu maximum dimisisse, ibidem Herodotus refert. Sic & in epistola Artaxerxis apud LXX. Interpretes cap. 8. Esther de Amane διὰ τὸ αὐτὸν τὰς τὰς ἐργασάμενον, πρὸς τὰς Σέσων πόλεις ἐσαυρῶσαι σὺν τῇ παλοικίᾳ τὴν κατ' ἀζίαν τὰ πάντα ἐπικρατῶντι & θεῶν διὰ τὰς ἀποδόντι αὐτῶν κρίσιν. Darium Artaxerxis filiū, dum patri insidias pararet, deprehensum cum socijs pœnas parricidij djs paternæ maiestatis vltoribus dedidisse: coniuges quoque omnium cum liberis, ne quod vestigium tanti sceleris extaret, interfectas Iustinus l. 10. narrat.*

Ita Acham propter sacrilegium sublatae aureæ regulæ, cum tota familia saxis obrutus est. Ios. 7. & Dathan & Abiron cum omni gente sua & tentorijs etiam terra hausit atque absorpti sunt.

Hæc propinquorum Philotæ fuga abripuit etiam Polemonem Amyntæ fratrem, de quo lib. 7. c. 16.

LEGEM SE SVPLIICII CONIUNCTIS SONTIVM REMITTERE DIXIT) ita, vt iam audisti, soluit etiam propinquos & parentes Hermolai & coniuratorum, singulosque suis honoribus & officijs restituit.

VERONE, AN MENDACIO) incipitem coniecturam fuisse dicit hic Curtius, atque infra sub finem huius capituli, & finem libri docet Philotam, quasi vera confessum, ne amicorum quidem misericordiam meruisse.

QVONIAM ET VERA CONFESSIS ET FALSA DICENTIBVS IDEM FINIS DOLORIS OSTENDITVR) eculeus, inquam, & tormenta quæstionum, supra verè dixerat, malignam esse calamitatem & ferè noxios, cum suis supplicijs cruciantur, acquiescere alienis, neminem parcere morturis, & nemini morituros.

CAETERVM PATER, INQVIT) hic incipit confessio Philotæ.

HECELOCHO) Illustris hic prator Alexandri fuit, & primum cum Amphotero oræ Hellepontii præsedir, multasque insulas Alexandro subiecit: Cecidit ad Gaugamela in prælio, haud scio an i-

dem

dem fuerit cum eo, quem laudat Siculus lib. 15. *ἡγήλοχον ἄνδρα τὸν παρὰ τοῖς πολάκις ἐπαγγέμενον, Ducem habebant Hegelochum virum inter ciues laudatum, qui sex millia ducebat. Mihi hic alius videtur, Macedo, inquam, non Atheniensis.*

Olymp.
10.
Olymp. 112.
anni 34.

DEOS DESPICIT, QUI POSTVLAT CREDI DEVS) & qui non pluris æstimet deos immortales, quàm mortales. Egi egie conti. a hanc diuinitatem infrà disputat l. 8. c. 12. Callisthenes, quem Alexander postea cum ingenti nominis sui infamia & gloriæ iactura occidit.

A DIIS ADOPTABIMVR) vt filij alieni in clarorum virorum familias adoptantur, ita ad morem humanum etiam à dijs adoptabimur, vt Alexander, si viri sumus. Nam vt natura dijsimus, vel sumus, fieri non potest.

QVIS PROAVVM HVIVS ALEXANDRI VLTIVS EST) Carani primi regis Macedonum ex Heraclidis totam exequantur stirpem Siculus, Africanus, Eusebius, Olympiadum descriptio. Attingunt a Liuius, b Iustinus, Velleius, c Pausanias, Solinus, Suidas, sed interruptè ponunt. A Carano ad Alexandrum M. alij ponunt reges (vt Africanus & Eusebius) xxiv. vt iv. & xx. sit ipse Alexander. Velleius xix. Diodorus * xix. nunc xx. nunc xiv. sublatis alienis Amynta xiv. & Ptolemæo Aborite tantum xvi. vsque ad Alexandrum M. ex legitima stirpis successione relinquuntur. Diagramma seu indicem & tabulam ex Diodoro describit emendator temporum in thelauro Eusebiano, quem adibis. Eusebij syllabus etiam extat in Eusebio. Scal. in fine Ilagog. p. 335.

a li. 45. c. 9.
b lib. 7.
c lib. 9. in
Bœoticis.
* lib. 16. pa.
406. intra
context. 509.

Sed videndum, quomodo Alexander Amyntæ F. Philippi, patris Alexandri M. dicatur proauus Alexandri M. cum tantum fuerit patruus eius, Philippi nempe patris frater. Amyntas enim Philippi pater, Amyntæ Aridæi F. trigeminos habuit liberos virilis stirpis ex Eurydice Illyride: Alexandrum, Perdiccam, & Philippum Alexandri M. Macedonis patrem: qui omnes ordine post Amyntæ patrem regnarunt. Idem Amyntas auctore Iustino lib. 7. ex Cygæa alia coniuge tres itidem mares Archelaum, Aridæum, & Menelaum. Itaque patruus fuit, non proauus Alexander Amyntæ Filius, nec potest intelligi prior Alexander Amyntæ Alcetæ F. quia inter Alexandrum Amyntæ, & Alexandrum Alcetæ sex reges intercesserunt, nec præter Alexandrum M. & Amyntæ F. & Alcetæ fuit vllus Alexander in stirpe Carani. Alexandrum ego patruum Alexandri M. à Curtio proauum dictum censeo, non ordine natorum, sed regni administrati. Ita omisso Alorite, Alexander Amyntæ F. Philippi frater, Alexandri patruus, eiusdem est & proauus. Patruus, quia Philippi frater fuit. Proauus, quia ante Philipp. regnavit Perdicca, auus ratione regni, patruus ratione sanguinis. Ante Perdiccam (omisso Ptolemæo) Alexander itidem patruus sanguine, auus ratione regni & regum. A loritic autem omittitur, quod non fuerit ex genere Carani.

VLTIVS EST) nemo. Argumentum Hegelochi est: nemo Alexandrum insidijs matris circumuentum & occisum, nemo Archelaum, nemo Perdiccam fratres Alexandri, patruos Alexandri M. vltus est: occidamus & Alexandrum, perinde nobis feliciter res cedet. Archelaum autem & Perdiccam etiam Euridice mater, sed Archelai nouerca mactauit, quanquam Archelaum, a vt, qui nunquam regnavit, Iustinus b omisit. It. de alijs ita scribit: *Per ordinem deinde successions, regnum Macedonia ad Amyntam fratris eius Menelai filium peruenit. Hic quoque insignis industria, & omnibus Imperatorijs virtutibus instructus fuit: qui ex Eurydice tres filios sustulit, Alexandrum, Perdiccam, & Philippum Alexandri M. Macedonis patrem, & filiam Euryonem: ex Cygæa autem Archelaum, Archideum, Menelaum. Cum Illyrijs deinde, & cum Olyntijs grauius bella gessit. Insidijs autem Euridices vxoris, quæ nuptias generi pacta, occidendum virum, regnumq; a dultero tradendum suscepit, occupatus fuisset, in filia pellicatum matris & sceleris consilia prodidisset. Functus itaque tot periculis, senex decepsit, regno maximo ex filijs Alexandro, tradito. Igitur Alexander inter prima initia regni, bellum ab Illyrijs pacta mercede, & Philippo fratre dato obside, redemit. Interiecto quoque tempore per eundem obsidem cum Thebanis gratiam pacis reconciliat: quæ res Philippo maximo incrementa egregia indolis dedit. Siquidem triennio Thebis obses habitus, prima pueritia rudimenta, in vrbe seueritatis antiquæ, & in domo Epaminondæ summi & Philosophi & Imperatoris deposuit. Nec multo post Alexander insidijs Eurydices matris appetitus occumbit, cui Amyntas in scelere deprehensa, propter communes liberos, ignarus eisdem quandoque exitiosam fore, pepercerat. Frater quoque eius Perdicca pari insidiarum fraude decipitur. Indignum prorsus, libidinis causa liberos à matre vita priuatos, quam scelerum suorum supplicij liberorum contemplantio vindicauerat. Perdicca hoc indignior cades videbatur, quod ei apud matrem misericordiam, nec paruulus quidem filius conciliauerat.*

a Archelaus maior, qui regnavit in Macedonia, hospes Euripidis Perdicæ filius, à Cratero quodam per imprudentiam in venatione occisus est. Siculus li. 11. pag. 65. Olymp. 95. anno 1. lit. D. Idè descriptio. Olympiadum an. 3. 92. li. 1. p. 174. ad oram 356. Necputo Curtium de accipiendum. Sed de Amyntæ filio lōgè posteriore. b Iustinus l. 7. circa. med. * Lib. 11.

Reliquos autem omnes, præter Philippum, ab Eurydice interfectos infrà Iustinus quoque docet, cum scribit, *Vt est ingressus imperium, magna de illo spes omnibus fuit: & propter ipsius ingenium, quod magnum spondebat virum, & propter vetera Macedonia fata, quæ cecinerant, vno ex Amyntæ filijs regnante, florentissimum fore Macedonia statum: cui spei scelus matris hunc residuum fecerat. Principio regni, cum hinc cades fratrum indignè peremptorum, inde hostium multitudo: hinc insidiarum metus, inde inopia continui belli & exhausti regni immaturam et aatem tyronis vrgerent, & quæ sequuntur.*

HIC QUIDEM INTERFECTORIBVS PATRIS IGNOVIT) Hic, Alexander inquam, quibus pepercit? Soli Alexandro Lyncistæ. * Iustinus, *Prima illi cura patrum exequiarum fuit, in quibus ante omnia cadis confcios ad tumultum patris occidi iussit, soli Alexandro Lyncistarum fratri pepercit, seruans*

in

c.201

in eo auspiciū dignitatis suæ: nam regem eum primus salutauerat. Etiple Curtius lib. 4. Post hæc institit querere, Alexander ex Hammonis sacrificulo, an omnes parentis sui interfectores pœnas dedissent, sacerdos parentem eius negat vllius scelere posse violari: Philippi autem omnes interfectores luisse supplicia. Iustinustamen etiam Olympiadem, adeoque ipsum Alexandrum conscium fuisse cædis Philippi testatur, imò Pausaniam percussorem Philippi ab Olympiade fuisse subornatum & immisum in Philippum conscio etiam ipso Alexandro. Quæ omnia Alexander dissimulauit. Iustinum ad li. 11. post initium omnia disertè enarrantem.

Lib. 9.

VTRVMNE VINO GRAVATVS EFFVDISSET ILLA) quæ enim in vino dicuntur, aguntur, scribuntur, in vino relinquenda, & cum vino sepelienda sunt. Nec ebria pro ferijs accipienda, sed diæta pro indictis, facta pro infectis habenda, recognosce quæ à nobis annotata sunt ad illos Martialis versus:

Li. r. epig.
28.

Et non sobria verba subnotasti,
Exemplo nimium periculoso.
Μισῶ μνήμονα συμπότην Πρόκίλλε.

L. 10, ep. 48.

Et ad illos:

Accedent sine felle ioci, nec mane timenda
Libertas, & nil quod tacuisse velis.
Nec facient quemquam pocula nostra reum.

Suspicati ergò Parmenio & Philotas Hegelochum de Alexandro per insidias interficiendo, in vino & ebrietate temerè effutiuisse, post die accersitum rogarunt, meminissetne, quæ pridie intercenam & pocula dixisset? Et memorem se ostendit, & plura etiam pridianis adiecit. Itaque coniurationem inibi in caput Alexandri factam initamque, Philotas tortus affirmavit.

QVOD AD DYMNO PERTINET, NIHIL SCIO) Negavit iterum Philota coniurationis ultimæ societatem cum Dymno, sed ultimis cruciatibus afflictus, etiam hanc non est inficiatus, rei que ordine exposito, patrem huius prorsus exortem, ignarum, expertemque etiam atque etiam testatus est.

DEMETRIVS) Vnus è custodibus corporis, in cuius interfecti locum suffectus est Ptolemæus Lagi, ille, qui post Alexandri mortem in Aegypto regnauit. Et hæc quæ iam factus est, & sequuntur, omnino ostendunt Philotam reuera reum fuisse, & non solum rerum omnium conscium, sed etiam auctorem, meritoque omnium iudicio damnatum, tortum, & interfectum, (si modò vera Curtius) patrem autem innoxium. Sed nihilominus propter consilium prius, & metum futuræ seditionis ac periculi, vt mox videbimus, interfectum.

OMNES ERGO A NICOMACHO NOMINATI) Cauillari, inquit Acidalius, Curtium hic negligentia posuisti, qui dicat à Nicomacho nominatos omnes supplicio affectos. Id verò falsum, ac duplici quidem modo. Nec enim illi omnes, neque rursus y tantum. Primū non omnes. Impunis enim Amyntas, qui superius & ipse à Dymno inter conscios Nicomacho detectus. Et verisimile, quotquot ab illo Nicomachus hic acceperat, eorū neminē subtraxisse, vt nec addidisse quēquā, de quo alter fortè tacuisset. Ille autē suprā: Simul gratulatur quod fortissimus iuuenū non dubitasset se adiungere Demetrio corporis custodi, Peucolao, Nicanori. Adijcit his Aphebotum, Loceum, Diogenem, Archepolim, Amyntam. Hic postremus certè libro deinceps causam pro se dicit, & absoluitur. Ac suspicari liceat, præter hunc alios etiam fortasse nonnullos iudicium ac supplicium effugisse: de quibus quidquid sit, Amyntas certè palàm non vna interentus. Non igitur omnes prorsus, qui à Nicomacho nominati. Tam neque illi tantum. Nam etiam Philotas ipse & Calis: quos manifestum iterum est ab indice nequaquam nominatos. Quid verbis igitur istis ancipitibus faciemus? Excidisse Curtio imprudenti ipsi credemus, an fraudem hanc ei librariorum fraudos? Huc inclinem magis: at emendationem quam opportunam inueniemus? Audacia magna vtendum sit: quam ego huiusmodi vix mihi permiserim, à Macedonibus damnati. Mos quidem ille Macedonum vetustus, vt ipsorum cognitio esset, quem & noster ipse nos docuit hoc libro: De capitalibus rebus vetusto Macedonum modo inquirebat exercitus: in pace erat vulgi. Nihil potestas regum valebat, nisi prius valuisset (nescio quid occulti hic mendi) auctoritas. Itaque & Alexander, Macedones, inquit, de te iudicaturi sunt: & ipsi Macedones Philotam inquinare innoxios velle suspicabantur. Sed vtrunque hoc firmemus, à recepta lectione nimium recedit. An ergo potius? Omnes ergo etsi à Nicomacho non nominati. Sic omnem facillimè eludamus obiectionem, neque Curtium tamen scripsisse sic facile probemus. Alij viderint hoc. ad reliqua nos properamus.

Duplex hic in Curtio (certè non à Curtio) peccatum, quod Acidalius quoquo modo castigare conatus est. Primum, quod omnes à Dymno nominatos, affirmet signo dato laxis obrutos, cum Amyntas fuerit absolutus. Deinde, quod præter hos à Dymno delatos etiam Philotas & Calis sint occisi. Primum Acidalius librariorum vel operarum fraude errorem admissum, qui Amyntam adiecerint, vel certè Curtio imprudenti excidisse. Labes has duobus modis emaculare studet, è quibus tamen ille neuter satis (nec immeritò) placet. Nam in vicem illorum Curtij verborum à Nicomacho nominati ista substituit, à Macedonibus damnati: sed quia à Curtio longius abeunt, aliter emendauit. Omnes ergo etsi à Nicomacho non nominati. Duas vt vides voculas ad Curtium adiecit, etsi & non: neque tamen Curtium ita scripsisse facile, inquit, probemus. itaque concludit, alij viderint hoc.

Ego

Ego sic existimo, vel nullum omnino in his Curtij verbis errorem inesse, vel per aliquem sciolum adiectam vocem *Amyntam*, quod & ille postea fit in iudicium productus, quamuis absolutus. Nullus error erit, si dixerimus, *Amyntam* alium fuisse à *Nicomacho* nominatum, non hunc iudicio absolutum, sed cum reliquis damnatum & occisum, adeoque hos duos tantum cognomines fuisse, non vnum atque eundem. Multi enim eadem tempestate *Amyntæ* fuerunt, & crebrum apud *Macedones* nomen *Amyntæ*, quod supra demonstraui. Et hic inter coniuratos *Nicanor* etiam exprimitur. cum & *Parmenionis* filius paulò ante extinctus *Nicanor* diceretur, & alius rursus infra *Nicanor* egregius bellator laudatur, licet & multi *Attali*. Erit ergo hic vel *ὀνομασία*, vel certè *Amyntæ* nomen glossæ causa ab imperito adiectum. Nam hunc *Amyntam*, qui absolutus est l. 7. c. 1. hic nullo modo *Curtius* intellexit, quod vel inde certissimè constat. primùm quod occiso demum *Dymno*, & *Philota* sub quæstione laborante, hic captus sit, ex eo maximè, quod frater eius natu minimus *Polemon* cum alijs profugerit, & suspicionem coniurationis *Alexandro* & *Alexandri* amicis iniecerit, non quod à *Dymno* nominatus sit. Deinde, quod nec in accusatione *Alexandri* vlla mentio facta sit *Dymni*, quasi à *Amyntæ* nomen ediderit, nec *Amyntas* in causa dicenda vllum de *Dymni* delatione vel indicio verbum fecerit, quod tamen in primis graue fuisset argumentum, & solutu difficillimum, quodque *Philotas* maximè in sua defensione vsit. Vel ergo alius fuit *Amyntas* huic cognominis, vel ab librario adiectus. Omnes autem à *Nicomacho* nominatos, ait interfectos, non propter *Calin* & *Philotam*, de quibus iam per se constabat, sed *Demetrium* custodem corporis, qui ad id vsque temporis pernegarat, se vel socium vel conscium fuisse coniurationis, quod ex *Curtio* apertè constat, qui docet, productum *Demetrium* multa affirmatione & animi constantia vultusque nutibus abnuisse, quicquam sibi in regem cogitatum esse; donec per *Calin* proditus cum alijs quoque, lapidibus est tumulatus. Ergo omnia *Curtij* verba bene habent, nec à *Curtio* quicquam peccatum vel erratum, sed *Amyntas* vel alius fuit, vel per imperitum librarium insertus, & in *Curtium*, præter mentem *Curtij*, admissus. Itaque *A* *cidalij* emendationem nihil hic moramur.

Atque hæc finis tragici huius libri, qui tamen comicum, quæ de salute *Alexandri*, fortitus est exitum.

FINIS LIBRI SEXTI.

Q. CVRTII RVFI
HISTORIARVM
ALEXANDRI MAGNI
 MACEDONIS
LIBER SEPTIMVS.

SYNOPSIS HVIVS LIBRI.

Inceſten Alexander maiestatis damnat, Amyntam & Symam ac Polemonem fratres suspectos absoluit, Parmenionem per Polydamanta occidit, alios atque alios populos bello domat; Caucasum superat: Bessum tyrannum dolo captum Oxatri necandum tradit. Brancidarum urbem funditus euertit. Ad Tanaim, ut putatur, accedit, Alexandriam ibi condit, Scythias bellum facere cogitat. Menedemus cum suis copijs cæditur, Scytharum legatus perorat apud Alexandrum, qui traiecto flumine Scythas vincit, victis parcit, Sagæ deduntur, Sogdiani iuuenes dicti, triumphant, supplicio liberantur. Bessus mactatur. Petra expugnatur, Arimazes in crucem agitur.

CAPVT I.

ARGVMENTVM.

Serò Macedones desiderant quem occiderant. Fiūt alij rei, partim damnantur, partim absoluuntur.

Philotam sicut recentibus sceleris eius vestigijs iure affectum supplicio censuerant milites, ita postquam deserat esse quem odissent, inuidia in misericordiam vertit. Mouerat & claritas iuuenis, & patris eius senectus atque orbitas. Primus Asiam aperuerat regi, omnium periculorum eius particeps: semper alterum in acie cornu defenderat, Philippo quoque anse omnes amicus, & ipsi Alexandro tam fidus, ut occidendi Artalum non alio

alio ministro uti mallet. Horum cogitatio subibat exercitum, seditio sequens voces referrebantur ad regem: quis ille haud sane motus satis prudens oïj vitia negotio discutit, edicit ut omnes in vestibulo regis praesto sint: quos ubi frequentes adesse cognouit, in concione processit, haud dubie ex composuo. Apharias postulare cepit, ut Lyncestes Alexander, qui multo antè quàm Philotas, regem voluisset occidere, exhiberetur. A duobus indicibus (sicut supra diximus) delatus, tertium iam annum custodiebatur in vinculis. Eundem in Philippi quoque eadem contrasse cum Pausania pro comperto fuit: sed quia primus Alexandrum regem salutauerat, supplicio magis quam crimini fuerat exemptus. Tum quoque Antipatri soceri eius preces iustae regis iram morabantur. Cateruüm recruduit soporatus dolor, quippe veteris periculi memoriam, praesentis cura renouabat. Igitur Alexander ex custodia educitur, iussusque dicere, quamquam toto triennio meditatus erat defensionem, tamen hesitans & trepidus, pauca ex ijs quae composuerat, protulit: ad vltimum non memoria solum, sed etiam mens eum destituit. Nulli erat dubium, quin trepidatio conscientiae indicium esset, non memoriae vitium. Itaque ex ijs qui proxime asiterant, obluantem adhuc obliuioni lanceis confoderunt: cuius corpore ablato, rex introduci iussit Amyntam & Symam, nam Polemon minimus ex fratribus, cum Philotam torqueri comperisset, profugerat. Omnium Philotae amicorum hi charissimi fuerant, ad magna & honorata ministeria illius maxime suffragatione producti: memineratque rex summo studio ab eo concitatos sibi. Nec dubitabat huius quoque vltimi consilij fuisse participes. Igitur olim sibi esse suspectos matris suae literis, quibus esset admonitus, ut ab his salutem suam tueretur. ceterum se inuitum deteriora credentem, nunc manifestis iudicijs victum iussisse vinciri. Nam pridie quam detegeretur Philotae scelus, quin in secreto cum eo fuissent, non posse dubitari. Fratrem verò, qui profugerit cum de Philota quaerere, aperuisse fugae causam. Nuper praeter consuetudinem officij specie, amotus longius cateris amouisse semetipsum lateri suo nulla probabili causa, seque mirantem, quod vice non sua tali fungerentur officio, & ipsa trepidatione eorum perterritum, strenuè ad armigeros, qui proxime sequebantur, recessisse. Ad hoc accedere, quod cum Antiphanes scriba equitum, Amynta denunciaisset pridie quam Philotae scelus deprehensum esset, ut ex suis equis more solito daret ijs qui amisissent suos, superbe respondisse, nisi incepto desisteret, breui sciturum quis ipse esset. Iam lingua violentiam temeritatemque verborum, quae in semetipsum iacularètur, nihil aliud esse, quam scelesti animi indicem ac testem: quae si vera essent, idem meruisse eos quod Philotam, si falsa exigere ipsum ut refellant. Productus deinde Antiphanes de equis non traditis, & adiectus etiam superbe minis indicat: ac tum Amyntas facta dicendi potestate, si nihil, inquit, interest regis, peto, ut dum dico, vinculis liberer. Rex solum virumque iubet, & considerantemque Amynta, ut habitus quoque redderetur, armigero lanceam dare ei iussit: quàm ut laua comprehendit, euitato eo loco in quo Alexandri corpus paullo antè iacuerat. Qualiscunque, inquit, exitus non manet rex, confitemur prosperum tibi debituros, tristiore fortuna imputaturos, sine praediuicio dicimus causam, liberis corporibus animisque: habitum etiam in quo te comitari solemus, reddidisti. Causam non possumus, fortunam timere desinemus. Et quae so, permittas mihi ad primum defendere, quod à te vltimum obiectum est. Nos, rex, sermone aduersus maiestatem tuam habiti nullius conscij sumus nobis. Dicerem iam pridem vicisse te inuidiam, nisi periculum esset, ne alia malignius dicta crederes blanda oratione purgari. Ceterum etiam si militis tui vel in agmine deficientis & fatigati, vel in acie periclitantis, vel in tabernaculo agri, & vulnera curantis, aliqua vox asperior esset excepta, merueramus fortibus factis, ut mallet ea tēpori nostro amputare, quàm animo. Cū quid accidat tristius, oēs rei sunt: corporibus nostris, quae vti que non odimus, infestas ad mouemus manus: parentes liberis occurrant, & ingrati & iniuri sunt. Cōtra cū domus honoramur, cū praemijs onusti reuertimur, quis ferre nos potest? quis illā animorū alacritatē continere? Militantiū nec indignatio nec laetitia moderata est. Ad oēs affectus impetura sumus, vituperamus, laudamus, miseremur, irascimur, utcunque praesens mouit affectio. Modò Indiā adire & Oceanū libet, modò cōiugū & liberorū patriaque memoria occurrit. Sed has cogitationes, has inter colloquetium vices, signū tuba datū finit. In suos quisque ordines currimus, & quicquid irarū in tabernaculo cōceptū est, in hostiū effūdatur capita. Vtinā Philotas quoque intra verba peccasset, proinde ut ad id praeruar, propter quod rei sumus. Amicitia quae nobis cū Philota fuit, adeo non inficior, ut expetisse quoque nos, magnoque ex ea fructu percepisse cōfitear. An verò Parmenionis, quē tibi proximum esse voluisti, filium, oēs penè amicos tuos dignatione vincētē, cultū à nobis esse miraris? Tu hercule (si verum audire vis) rex, huius nobis periculi causa es, quis enim alius effecit, ut ad

Philotam decurrerent, qui placere vellent tibi? Ab illo traditi, ad hunc gradum amicitia tua ascendimus. Is apud te fuit, cuius & gratiam expetere, & iram timere possemus. an non pridem in tua verba tui omnes te praeunte iurauimus, eosdem nos inimicos amicoque habituros esse, quos tu haberes? hoc sacramento pietatis obstricti auerjaremur scilicet, quem tu omnibus praeferebas. Igitur si hoc crimen est, paucos innocentes habes, imò hercule neminem. Omnes enim Philotae amici esse voluerunt: sed totidem quorū volebant, esse non poterant. Ita si à conscjs amicos diuidis, nec ab amicis quidem separabis illos qui idem esse voluerunt. Quod igitur conscientiae affertur indicium? opinor, quia pridie familiariter & sine arbitris locutus est nobiscum. At ego purgare non possem, si pridie quidquam ex veteri vita ac more mutassem. Nunc verò si id ut omnibus diebus illo quoque qui suspectus est, fecimus, cōsuetudo diluet crimen. Sed equos Antiphani non dedimus: & pridie quam Philotas detectus est, hac mihi cum Antiphane res erat, qui si nos suspectos facere vult, quod illo die equos non dederim, semetipsum, quod eos desiderauerit, purgare non poterit. Anteps enim crimen est inter retinentem & exigentem, nisi quod melior est causa suum non tradentis, quam possentis alienum. Ceterum, rex, equos decem habui, è quibus Antiphanes octo iam distribuerat ijs, qui amiserant suos. Omnino duos ipse habebam, quos cum vellet abducere homo superbiſſimus, certè iniquiſſimus, nisi pedes militare vellem, retinere cogebat. Nec inficias eo, liberi hominis animo locutum esse me cum ignauissimo, & hoc unum militia sua usurpante, ut alienos equos pugnaturis distribuatur. Huc enim malorum ventum est, ut verba mea eodem tempore & Alexandro excussem & Antiphani. At hercule mater de nobis inimicis tibi scripsit. Vtinam prudentius esset sollicita pro filio, & non inanes quoque species anxio animo figuraret. Quare enim non ascribit metus sui causam? Denique non ostendit auctorem, quo facto dictioe nostro mota, tam trepidas tibi literas scripsit. O miseram conditionem cui forsitan non periculosus est tacere quàm dicere. Sed utcumque cessura res est, malo tibi defensionem meam displicere quàm causam. Agnosces autem quae diciturus sum: quippe meministi, cum me ad perducendos ex Macedonia milites mitteres, dixisse te, multos integros iuuenes in domo tuae matris abscondi. Praecipisti igitur mihi, ne quem prater te intuerer, sed detrectantes militiam perducerem ad te. Quod equidem feci, & liberius quàm expediebat mihi executus sum imperium tuum. Gorgiam & Hecatæum & Gorgatam, quorum bona opera videris, inde perduxi. Quid igitur iniquius est, quàm me, qui si tibi non paruissem, iure daturus fui pœnas, nunc perire quia parui? Neque enim vlla alia matri tuae persequendi nos causa est, quàm quod utilitatem tuam muliebri praeposuimus gratia. Sex millia Macedonum pedatum, & 100. equites adduxi: quorum pars secutura me non erat, si militiam detrectantibus indulgere voluissem. Sequitur ergo, ut quia illa propter hanc causam irascitur nobis, tu mitiges matrem, qui iræ eius nos obtulisti. Dum hac Amyntas agit, fortè superuenerunt, qui fratrem eius Polemonem, de quo antè est dictum, fugientem consecuti, vinctum reducebant. Infesta concio vix inhiberi potuit, quin protinus suo more laxa in eum iaceret. Atque ille sanè interritus, Nihil, inquit, pro me deprecor, modo ne fratrum innocentia fuga imputetur mea. Hac si defendi non potest, meum crimen sit. Horum ob id ipsum melior est causa, quod ego qui profugi, susceptus sum, hac elocuto vniuersa concio assensa est. Lacryma demique omnibus manare cœperunt, adeo in contrarium repente mutatis, ut solum pro eo esset, quod maxime laeserat. Iuuenis erat primo ætatis flore pubescens, quem inter equites tormentis Philotæ conturbatos, alienus terror abstulerat. Desertum eum à comitibus, & hesitantem inter reuertendi fugiendique consilium, qui secuti erant, occupauerunt. Is tum flere cœpit, & os suum conuerberare, mæstus nō ob suam vicem, sed propter ipsum periclitantium fratrum: moueratque iam regem quoque, non concionem modo, sed vnus erat implacabilis frater, qui terribili vultu intuens eum: Tum, ait, demens lachrymare debueras, cum equo calcaria subderes fratrum desertor, & desertorum comes, miser quo & unde fugiebas? effecisti ut reus capitis accusatoris vterer verbis. Ille peccasse se, sed grauius in fratres, quam in lemetipsum, fatebatur. Tum verò neque lacrymis, neque acclamationibus quibus studia sua multitudo proficitur, temperauerunt. Vna vox erat pari emissa consensu, ut in fontibus & fortibus viris parceret. Amici quoque data misericordia occasione consurgunt, stentisque regem deprecantur. Ille silentio facto, Et ipse, inquit, Amyntam mea sententia fratresq; eius absoluo. Vos autem iuuenes malo beneficij mei obliuisci, quam periculi vestri meminisse. Eadem fide redite in gratiam mecum, qua ipse vobiscum reuertor. Nisi qua delata essent excusissem, valde diffimili-

Simulatio mea suspecta haberi potuisset. Satius est purgatos esse, quam suspectos. Cogitate neminem absolui posse, nisi qui dixerit causam. Tu Amynta ignosce fratri tuo, erit hoc simpliciter etiam mihi reconciliati animi tui pignus.

POST QUAM DESIERAT ESSE QUAM ODISSENT, INVIDIA IN MISERICORDIAM VERTIT) Nempe, desiderio expleto animus mutari solet. Hoc Alexander in Clito interfecto multis lacrymis longaque poenitudine ostendit, & Athenienses cum Iocratem innocentem propinatâ cicutâ ad mortem adegissent, tanto opere doluerunt, ut publico edicto sanxerint, ne quis publicè nomen Iocratis enunciarerit, ne scilicet in populo motus fieret. quod Euripides veritus, ita cautè rem aggressus est, ut & populo cædem innocentis publicè obijceret, & tamen legem non violaret. Itaque Palamedem scripsit, docuitque, & in eius persona exclamavit.

*ἐκάνετε ἐκάνετε τὸν βέλτιστον ἑλλήνων

Occidistis, occidistis optimum Græcorum.

Quæ verba cum auditores quorsum pertinerent, intellexissent, omnes certatim in lacrimas ierunt, totumque theatrum inundarunt.

PATRIS SENECTVS ET ORBITAS) annum agebat septuagesimum Parmenio, tribus clarissimis filijs in Asia & Aegypto amissis, Hectore, Nicanore, Philota.

PRIMUM ASIAM APERVERAT REGI) Philippi patris Alexandri missu. Siculus ἐπὶ δὲ τέτατον, Li. 16. p. 479. φιλίππου ὁ βασιλεὺς ἠγεμῶν ἀπὸ τῶν ἑλλήνων καθιστάμενος, καὶ τὸν πρὸς πέρσας πόλεμον ἐνσησάμενος, Ἀττάλου 479. μέν καὶ Παρμενίωνα προπέσειλεν εἰς τὴν Ἀσίαν, μέρος τῆς δυνάμεως δοῦς, καὶ προσάξας ἐλευθερῆν τὰς ἑλληνίδας πόλεις. Hoc anno Philippus rex summus belli dux à Græcis factus, bellum Perficum inchoavit, ac statim Attalum & Parmenionem, cum parte copiarum, & mandatis, ut vrbes ibi Græcas liberarent, in Asiam præmisit. Annal. Olymp. 11.

Gyrald. in vita Eurip. p. 265. * ἐκάνετε.

OMNIVM PERICVLORVM PARTICEPS SEMPER ALTERVM IN ACIE CORNV DEFENDERAT) In prælio ad Granicum, ad Istum, ad Gaugamela seu Arbela, ut è Siculo, Arriano, Curtio apparet.

PHILIPPO ANTE OMNES AMICVS) Quanti fecerit Parmenionem Philippus docet in apophthegmatis Plutarch. qui Ἀθηναῖος μὲν οὖν μακαρίζειν ἔλεγεν, εἰ καὶ ἕκαστον ἐνῆαυτὸν ἀγρεῖσθαι δέκα στρατηγῶς εὐρησκόσιν. αὐτὸς γὰρ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν ἕνα μόνον στρατηγὸν εὐρηκέναι Παρμενίωνα. Philippus Atheniensi laudabat fortunam, qui quot annis decem imperatorum deligendorum copiam haberent: se dicebat intra multos annos vnum modo ducem reperisse Parmenionem. Habes eiusdem Parmenionis nobilissimum eternumque hic infra c. 11. Elogium apud Curtium. Defendit etiam hunc Clitus in conuiuio, sed cum suo exitio.

Est ironia & irrisio.

OCCIDENDI ATTALVM NON ALIO MINISTRO VTI MALLET) Hoc quidem etiam infra Hermolaus affirmat: Parmenio, inquit, in dicta causa trucidatus est, per quem Attalum occideras. Inuicem enim miserorum vteris manibus ad expetenda supplicia: & quos paullo ante ministros cædis habuisti, subito ab alijs iubet trucidari. Diodorus non à Parmenione cælum, sed ab Hecatæo affirmat τὸ δ' ἐκατάσκατὰ τὰς τοὺς βασιλείως ἐντολάς δολοφονήσασθαι, & τὸν Ἀττάλον. Parmenionem idem Siculus optime affectum erga Alexandrum fuisse testatur, quo indignior cædes eius fuit.

l. 8. c. 13.

l. 17. p. 487. ad oram p. 563.

LYNCESTES ALEXANDER) Apharias vnus è ducum numero instinctu Alexandri petijt, ut Alexander Lyncestes, quod eadem illius causa crimenque cum Philota & Dymno esset, in iudicium adduceretur, Lyncestes non quidem tum coniurauerat, quia iam tertium annum in vinculis hanc ipsam ob causam detinebatur, sed iam olim deprehensus, & in patris etiam Philippi cæde versatus. De hoc infra Alexander apud Curtium: Lyncesten verò Alexandrum bis insidiatum capiti meo à duobus indicijs liberavi, rursus conuictum, per biennium (an triennium?) tamen distuli. (Antipatro pro genere deprecante.) Iustinus de coniuratione, & cæde patris: soli Alexandro Lyncestarum fratri pepercit, & quæ sequuntur.

Li. 8. c. 16.

A duobus indicibus (ut supra dictum est) nusquam id supra dixit, in ijs quæ extant, dixit ergo libro primo vel secundo, si tamen secundus deest. In hac re nobis Siculus veniat suppetias. Per idem, inquit, tempus mater regis, tum de alijs, quæ commodo fore putabat, tum quod Alexandrum Lyncestæ cauere opera præcium foret, per literas eum admonuit. Erat is fortitudine præstans animique generosi plenus, & inter cæteros amicos Alexandrum vomitantes fidei non postrema. Cum igitur multa etiam alia criminationi non dissentanea concurrerent, captus ille & constrictus, dum quaestio super eo habeatur, custodia traditus fuit.

p. 511. f. vel in cōtextu 578.

LANCEIS CONFODERUNT) Siculus: Quo etiam supplicio affectus est Alexander Lyncestes, conspiratoris in regem accusatus. Is iam triennium in custodia detentus fuerat. Nam hucusque propter necessitudinem, quæ cum Antigono ipsi intercedebat, cognitio erat prorogata. Tunc verò ad iudicium senatus Maced. ductus, cum verbis ad sui defensionem destitueretur, trucidatus fuit. Huius cædem Hermolaus quoque Alexandro obiecit: Attalus & Philotas, & Parmenio, & Lyncestes Alexander, & Clitus, quantum ad Hofes, viuunt.

p. 551. vel in cōtextu 604

*Curtius li. 8. c. 15.

INTRODVCI IVSSIT AMYNTAM ET SIMAM, NAM POLEMON MINIMVS EX FRATRI-

lib. 3. pag.
143. in 8.

tribus profugerat) Arrianus addit Attalum quartum fratrem : pro *simia*, *simia* dixit Arrianus. Hic autem Amyntas è suis clarissimus Andromene patre natus, magnus & illustris Alexandri prætor fuit, qui paulò antè concionem in Philotam incitavit lib. 6. c. 17. Causas porrò, quibus Alexander ductus, Amyntam comprehendi iussit, Arrianus vix vnâ aut alterâ leuiter indicat, Curtius complures, qui & defensionem Amyntæ nobilem adiungit. Suspectum fecit primum Amyntam cum fratribus intima cum Philota familiaritas, qua magnos honorum gradus ascenderat. Deinde, literæ Olympiadis matris, quibus filium regem admonuit, ne salutem suam Amyntæ crederet, sed ab illo sibi diligenter caueret. Accedebat quod suspicionem magnopere augebat, Amyntam pridie quàm Philotæ scelus proderetur, cum illo in secreto fuisse, fratrem etiam Polemonem, dum Philotæ torqueretur, profugisse, ipsumque factò ipso fugæ causam aperuisse. Nuper etiam Amyntam cum fratribus extra ordinem se ad regis latus applicuisse, ipsumque regem admiratum ad armigeros suos recessisse. Præterea, Amyntam Antiphani equitum scribæ petito sequos negasse, & superbè eidem, ambigè que respondisse. Postremò, insolentia verba in ipsum regem iactata, indices & testes esse conscientia mentis & animi scelesti. Has suspicionum rationes & causas Amyntas veris rationibus constantissimè refellit, ac penitus diluit, sequè suosque omni suspitione exemit. Et locus hic insignis est, atque doctoribus auditoribusque eloquentiæ notandus quo docetur, quomodo causæ anceps & ambigua quæstio tractanda & expedienda sit.

SI NIHIL INTEREST REGIS) Si nihil demitur additurque regis auctoritati, dignitati, maiestati, quo habitu dicam, mea verò plurimum interfit, quo ore, vultu, cultuque respondeam, quod ex his notis conscientia quodammodo deprehendi possit; cupio ergo corporis habitum bonæ conscientia & innocentia respondere, atque vt animus ab sceleris cogitatione liber est, ita corporis etiam cultus, vestis, arma, libera manus, adeoque armata vt militem decet, animi statum repræsentent.

PROSPERVM) si absoluiamur.

TRISTIOREM) si damnemur.

SINE PRAE IUDICIO DICIMVS CAUSSAM) Ab nullo ante nec publicè, nec priuatim damnati, nullius sententia, contra quàm Philotæ vsuuenit, iugulati. Ex hoc etiam loco discas Amyntam nec à Dymno, nec à Nicomacho nominatum, ac proinde libro superiore nomen Amyntæ è coniuratis eximendum, vel cognominem aliquem intelligendum, complures enim fuere & Amyntæ.

6. 14.

FORTVNAM TIMERE DESINEMVS) cognitâ nostrâ innocentia & causâ explicata, argumentis dilutis, nihil erit, quod infelicem causæ euentum formidemus.

2. de Orat.

PERMITTAS MIHI ID PRIMVM DEFENDERE, QVOD A TE VLTIMVM OBIECTVM EST) Ordinem & collocationem rerum & locorum Cicero duplicem facit, alteram, quam adfert natura causarum, alteram quæ oratorum iudicio & prudentia comparatur. Hic Amyntas, vt non malus orator suo iudicio vsus est, inuerso naturæ ordine primo ad vltimum respondet. Vltimum erat, quod insolentia & superba quædam verba in ipsum regem iactasset, quæ conscientiam mentem & scelestum animum propè certò demonstrarent. Nullam sibi Amyntas obiectam criminis speciem negat, sed vel ingeniosè defendit, vel causam facti adfert, non solum probabilem, sed propè euidentem & certam, quam etiam conscientia recta dictabat.

DEFENDERE) crimen obiectum depellere, sicut hostem defendere, vel ostendere in dicto vel factò nullum fuisse crimen.

DICEREM IAM PRIDEM VICISSE TE INVIDIAM) Maiorem te inuidia dicerem, vt quem inuidia nullius amplius lædere possit, omnes enim mortales virtutibus tuis regis multis partibus superasti, solus quippe fortis & foelix inuidiam ferre & vincere potest. Sed vereor, ne, dum hæc quamuis vera prædicem, adulari tibi potius, & atrocia, vt videntur, in te iactata verba adulatione ista mea eludere & eblandiri velle videar. Sed res ira habet. Quâuis multa sæpè & insolentia verba per indignationem effuderim, quod equidem non inficior, sed nullum tamen ex omnibus pertinuit vel ad regiam tuam maiestatem diminuendam, vel coniurationem ineundam. Verba autem eiulmodi fuere, quæ non mihi tantum, sed cuiuis possint excidere, dum vel malè habet, vel deficit in agmine, vel fatigatione debilitatus æger iacet in tabernaculo, vel vulnera curat. Sed ista temporarij, non animo sunt adscribenda. Amplificat hæc elegantissimè sequentibus verbis Amyntas. nec opus illa quæ per se lucent, pluribus illustrare: nisi exemplis. Modestè Pyrrhus suorum subiectorum conuitia tulit, de quo Val. Max. *Aequè mitis animus Pyrrhi regis, Audierat quosdam Tarentinorum in conuiuio parum honoratum de se sermonem habuisse, accersitosque, qui ei interfuerant, percontabatur, an ea quæ ad aures eius peruenerant, dixissent. Tum ex his vnus: Nisi, inquit, vinum nobis defecisset, ista quæ tibi relata sunt, præijs quæ de te locuturi eramus, iustus ac iocus fuissent. Tam urbana crapula excusatio tãque simplex veritatis confessio, iram regis conuertit in risum. Quæ quidem clementia & moderatione affectus est, vt & sobrijs sibi Tarentini gratias agerent, & ebrj bene precarentur.*

Val. Max.
Lib. 5. c. 1.
p. 114.
Plutarch.
in Pyrrho

VT INAM PHILOTAS QVOQUE INTRA VERBA PECCASSET) Quæ tu tamè forti per animo per

per

per totum septennium tulisti & contemisti. At ille auctor coniurationis indicium oppressit, & ad facinus ipsum est progressus.

VT AD ID REVERTAR) Acidalius, *Emendandum, inquit, præuertar. Non redibat ad id, sed accedente iam primum volebat, quod esset potius. In hoc autem significatur receptum illud verbi lib. 6. Ad verum crimen & ad vnum præuertendum mihi est. Sic enim ibi rectè Modius, cum vulgò item reuertendum Colmella exemplum ille dat: vbiq; obuia plura: & habe tamen hic etiam ista pauca. Tac. Annal. 2. sed præuerti ad Armenios instantior cura fuit. Plin. lib. 5. ep. 15. In infinitum epistolam extendam, si gaudio meo indulgeam. Præuertor ad ea quæ me agentem hic nuntius deprehendit. Apuleius Apolog. Nunc tempus est ad epistolas Pudentillæ præuerti.*

Sed vetus scriptura meo quidem sensu in omnibus exemplaribus expressa, non videtur improba nec damnanda, respicit enim vox *reuertar* ordinem argumentorum, à quo Amyntas recesserat, & primò ad vltimum respondit, & ab vltimo ad primum redijt.

PROPTER QVOD REI SV MVVS) propter enim verba quædam asperiora iam diluta & defensa, rei esse non possumus, quod nihil ad eadem, nihil ad maiestatem regis lædendam pertinent.

AMICITIAM, QVÆ NOBIS CVM PHILOTA FVIT) Regreditur ad primam obiectionem. Hoc enim primum Amyntæ crimen ab Alexandro obiectum fuit, quod ille confitendo, negat crimen fuisse, causatque familiaritatis plures adfert, amicitiam ipsius regis, honores & dignitates, quas per amicitiam Philotæ se adeptum fatetur. Demum argumentum concludit, si propterea hostis sum regis, quod amicus fuerim Philotæ, omnes amici Philotæ, regis hostes erunt. Plerique omnes enim in amicitiam Philotæ se insinuarunt, vt per ipsum ad tuam amicitiam aspirarent. *Amicitia Philotæ, inquit Acidalius, si crimen est, pauci tuorum extra crimen, inud nemo. quippe idem in hac causa, fuisse amicum eius & esse voluisse. Iam omnes idem esse eodem studio affectarunt. Ita si conscios habes, qui amici, & necesse est eosdem habeas & qui non amici. Et re & voluntate amici idem, si idem & conscij, omnes ergò rui conscij. Variè sensum hunc efferre possis: in quo pulcra ingenij exercendi occasio. Vsi ea nos sumus, & cum auctore velut certauimus, an rotundius possemus.*

IN TVA VERBA TVI OMNES TE PRÆEVNTE IVRAVIMVS) Eundem morem Lacedæmonij seruauerunt in sacramentis militaribus exigendis, vt docet Alexander Neapolitanus: De v. l. i. c. 20. rijijs verò iurandi formulis, quas in militia Romani vsurparunt, docet idem eodem loco & Lips. dial. 6. de militia Romana, & Brissonius * æquè copiosè in formulis suis, Vegetius l. 2. c. 5. Stevve- * li. 4. pag. 339. chius ad eund. Vegetij locum.

ITA SI A CONSCIIS AMICOS NON DIVIDIS) mens horum verborum (quæ subtilem & fortasse quibusdam obscurum videbuntur habere sensum) iusta est: Afirmarat prioribus verbis, si pro crimine iudicandum sit, fuisse amicum Philotæ, nemo innocens erit, quia omnes voluerunt esse ipsius amici, quamuis non omnes potuerint. Hoc confirmat iam sequentibus verbis: Ita, inquit Amyntas, nisi à conscijs & coniuratis separaueris amicos, non poteris amicos separare ab ijs qui amici Philotæ esse voluerunt, idem enim crimen, esse amicum, & velle esse, quamuis non possis. Sicut eadem virtus est, velle pro rege in prælio vel periculo regis occumbere, & occumbere. Itaque nemo exors criminis erit, quod amici Philotæ fuerint, rei sint, omnes enim amici illius esse voluerunt.

QVOD IGITVR CONSCIENTIÆ AFFERTVR INDICIUM?) Cum ergo amicitia cū Philota habita non sit indicium coniurationis, (nam alioquin nemo innocens foret, oportet vt aliæ notæ & signa coniurationis proferantur. Hoc est, inquit Alexander, quod pridie quam coniuratio detegeretur, secretò Philotas solus cum solis Amynta & fratribus collocutus sit. Respondet Amyntas hoc nihil noui fuisse, quod solus cum solo locutus sit, quotidie ferè id antea pro vsu & familiaritate factitatum, ac proinde nullum esse posse coniurationis indicium, cum colloquium id esset propè quotidianum, consuetudo ergo ostendit nihil tum etiam singulare cogitatum, vel consultum, vel meditatam.

EQVOS ANTIPHANI NON DEDIMVS) Non respondet Amyntas ordine ad obiecta crimina, sed pro iudicio & vlusuo, quod oratores solent & docent. Antiphanes, vt supra didicisti, scriba equitum, πολυπράγμων & valdè negotiosus, vt hoc genus hominum solet, iam octo equos Amyntæ abduxerat, ausus etiam reliquos duos impudentius petere, quem Amyntas pro meritis excepit, & abegit. Hoc questus & dolens Antiphanes, conatus est Amyntam etiam infamia coniurationis inquinare, à se egregiè purgavit.

SEMETIPSVM, QVOD EOS DESIDERARIT, PVRCARE NON POTERIT) Quamobrem? quia si ego retinendo equos suspectus fui, quasi voluerim equis effugere supplicium, suspectus erit etiam Antiphanes eos eodem die petendo, perinde quasi & ipse voluerit indicium effugiendo declinare. eadem enim vtriusque causa est, si equos respiciamus & tempus.

Regula Iuris 95. Reg. 54.

NISI QUOD MELIOR EST CAUSSA SVVM NON TRADENTIS, QVAM POSCENTIS ALIENVM) Ita leges iuris tradunt: In pari delicto vel caussa, potior est conditio possidetis: Et, Qui prior est tempore, potior est iure.

LIBERI HOMINIS ANIMO LOCVTVM) Cum Antiphanes me tanquam mancipium tractaret, & ducem copiarum, ex equite omnino peditem conareret efficere, merito efferbui.

HVC ENIM MAIORVM VENTVM EST) vt simul eadem responsione duobus cogar satisfacere, & tibi rex, & Antiphani.

AT HERCVLE MATER DE NOBIS INIMICIS TIBI SCRIPSIT) Ad secundum argumentum respondet, quod graue videbatur de acculatione matris, ita eleuatum ab Amynta, vt penitus euanesceret, dum ostendit Olympiadem inanes figuras imaginatam, variisque metus species nequicquam animo concepit.

O MISERAM CONDITIONEM) Inter sacrum & saxum haest hic Amyntas dubius, vtrum taceret, an responderet de literis Olympiadis matris, veritus, ne defendendo se, laederet filium accusatorem suum: tacendo reum se fateretur. Sed & hic eluctatus, posthabita matre, causam suam apud filium fauentem feliciter egit.

l. 4. c. 19.

CVM ME AD PERD. EX MAC. MILITES MITTERES) Hoc refert supra Curtius: qui Alexander Aegyptum adire festinans Amyntam cum decem viris in Macedonia ad inquisitionem nouorum militum misit.

NE QVEM PRAETER TE INTVERER) vt non curarem indignationem matris, dum ex ipsius aedibus abstraherem egregios magnaeque spei iuuenes.

HECATAEVM) Non arbitror hunc esse Hecatæum, à quo Diodorus ait Attalum interfectum, sed fortasse illius filium. Gorgia & Gorgata nulla alibi mentio.

li. 17. p. 339.

PERDVXI) Hoc narravit supra lib. 5. c. 6. quem tute locum cum hoc compones, & numero equitum vel hic, vel ibi, vel utrobique emendabis. Hic enim equites 100 ex Macedonibus, ibi 10 duntaxat recenlet. Siculus numerus 100 probat: Itaque numerus lib. 100 positus iustus erit. nam ita Siculus: τὸ δὲ βασιλεὺς ἀναζεύξαντες ἐκ τῆς βασιλευσάντων κατὰ τὴν πορείαν ἐν τῷ Ἰόνῳ πρὸς αὐτὸν παρὰ μὲν Ἀντιπάτρῳ πεμψέντες ἰππεὺς μὲν μακρόδους πεντακόσιοι, πεζοὶ δὲ ἑξακισχίλιοι. ἐκ δὲ θρακῆς ἰππεὺς μὲν ἑξακόσιοι, τραλλεῖς δὲ τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι. ἐκ δὲ πελοποννήσου πεζοὶ μὲν τετρακισχίλιοι, ἰππεὺς δὲ βραχυλείποντες τῶν χιλιῶν. ἐκ δὲ τῆς μακεδονίας τῶν φίλων τῷ βασιλεὺς ἦν πενήκοντα. πρὸς τὴν σωματοφυλακίαν ὑπὸ τῶν πατέρων ἀπεσταλένοι. Itaque promotis Babylone castris in itinere rex erat: cum 100 ex Macedonia equites, & VI. CIO peditum, adhuc 100. equitum è Thracia, & Tralliensium CIO CIO IO, è Peloponneso insuper CIO CIO CIO CIO peditum, ac CIO ferme equites, ab Antipatro in supplementum missi, aduenire. Hos 1. amicorum regis è Macedonia filij ad custodiam regij corporis destinari, comitabantur.

QV D INIQVIVS) firmum hoc argumentum contra matrem pro filio, imo pro Amynta. si tibi non paruissem, perijissem: pereundum ergo quia parui? quid faciendum fuit? ita suspiciosa matris litera diluta & deleta.

DVM HAEC AMYNTAS AGIT) respondendum erat deinceps Amyntae ad obiectionem de fuga fratris Polemonis, quod fieri non poterat, nisi in praesentia fratris; quicquid enim dicturus erat illo absente, fictum credi poterat. Itaque casus succurrit Amyntae, vt; eodem tempore quo agebat causam, ab insequentibus frater reduceretur. Existimo tamen in actione Amyntam pollicitum se, si sibi fieret potestas, reducurum fratrem, vt ex praesente quoque omnium innocentia cognosci possit. certe factam illi, sed iam absoluto, potestatem testatur Arrianus, cuius verba adscribam quia pauca sunt, & totam hanc Curtij narrationem affirmant: Ferunt quoque eodem tempore etiam Amyntam Andromeni in iudicium vocatum, & cum eo Polemonem, Attalum, Simmamque Amyntae fratres: tanquam & ipsi insidiarum aduersus Alexandrum conscij fuissent, ob fidem & amicitiam, quam cum Philota coluerant. Hoc etiam insidiarum suspensionem verisimiliorem apud multitudinem effecit, quod Polemon, vnus ex Amyntae fratribus, Philota comprehenso ad hostes profugerat. At quum Amyntas cum fratribus actionem publicam sustinisset, causamque suam strenue apud Macedones dixisset, ab ea criminatione absolutus est: statimque post absolutionem in concilio factam, potestatem sibi fieri petijt eundi ad fratrem, vt eum ad Alexandrum reduceret, quod quum à Macedonibus illi concessum esset, abijt, eodemque die Polemonem reduxit. Ex eo multo quam antea manifestius apparuit, Amyntam extra culpam fuisse. Ceterum paulo post pagum quendam oppugnans, sagitta ictus ex eo vulnere interijt: adeo vt nihil illi ex ea absolutione accesserit, praeterquam quod vir bonus habitus interierit.

lib. 3. pag. 143. in 3. p. 72. in f.

POLEMONEM) vti rite pronuncias hanc vocem, dicas in recto Polemon media breui, in obliquis proxima ab vltima longa Polemonis Polemoni, Polemona vti scriptura Graeca (non graecus accentus) docet, Πολέμων, Πολέμων, Πολέμωνι, Πολέμονα. Et ferè haec Graecorum & Latinorum consuetudo est, nisi eum positio intercedit, vt Cicero Ciceronis, Pollio, Corbulo, Euphormio, Hephæstion Hephæstionis, & his similia sexcenta. Ab his tamen excipias Ge yon, Alcyon, Lycophon. Et contra quando media syllaba in recto est longa, proxima ante vltima est breuis, vt Pandion Pandionis, Arion Arionis, Hyperion, Philemō, Αἰεὶδ, Lacedemō, Iason, Palemon, & his paria. Plura de hoc genere nominum cognosces in prologia anno CIO. IO. C. XXIIV. Dilingæ edita, vbi & de genti li-

tilibus & dissyllabis leges de incremento, O, p. 34. 35. 36. sed hæc Grammaticis relinquenda: nos nostra canamus.

SAXA IN EVM IACERET.) Nihil est furiosius & inconstantius vel populo, vel milite in omni re nimio: quod in Romana, barbara & Græca historia passim cognoscitur. Ecce, à cuius iam lapidatione agrè inhibitus est, mox lacrymis prosequitur, & vitam orat: adeo

Scinditur insanum studia in contraria vulgus.

Exemplum Seianus esto apud populum Romanum, de quo ita nobilissimus Satyricorum Iuuenalis Sat. 10.

*Iam strident ignes, iam follibus, atque caminis
Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Seianus: deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt vrceoli, pelues, sartago, patella,
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum,
Cretatumq; bouem; Seianus ducitur vincto
Spectandus: gaudent omnes, quæ labra, qui illi
Vultus erat: nunquam, siquid mihi credis, amaui
Hunc hominem. Sed quo cecidit sub crimine? quisnam
Delator? quibus indicijs, quo teste probauit?
Nil horum: verbosa & grandis epistola venit
A Capreis, bene habet, nil plus interrogo, Sed quid
Turba * Remi? sequitur fortunam vt semper, & odit
Damnatos. idem populus si * Northia Thusco
Fauisset, si oppressa foret securæ senectus
Principis, hac ipsa Seianum diceret hora
Augustum. —*

p. 61. v. 61.

* Fremens

* Nurfcia.

Ita Philotam occidit concio militaris, & mox occisum desiderauit. Sed tam simile huic factum extat apud Tacitum, vt ouum ouo similis iudicari non possit. Auenticum Heluetiorum in excidij periculo erat. legati, permittente Cecinnæ, ad Vitellium in castra venerunt, vt pro ciuibus & vrbe deprecarentur: miles tela ac manus in ora legatorum intentant. *Ne Vitellius quidem*, inquit Tacitus, lib. i. hist. *minis ac verbis temperabat: cum Claudius Cossus vnus ex legatis, nota facundia, sed dicendi artem apta trepidatione occultans, atque eo validior, militis animum mitigauit: vt mos est vulgo mutabili subitis, & tam prona in misericordiam, quam immodicum sauitia fuerat. effusis lacrymis, & meliora constantius postulando, impunitatem salutemq; ciuitati impetrare.*

PRO EO ESSET QVOD MAXIME LAESERAT.) Fuga suspectum coniurationis & ipsum & fratres fecerat, cuius caula intellecta, & ipsum, & fratres abfoluit.

ALIENVS TERROR ABSTVLERAT.) Philotæ torti rumor & equitum aliorum fortasse conficiorum trepidatio & fuga fecit, vt exstimaret Polemon, quod Philotæ familiaris fuisset, etiam se ad supplicia rapitum iri.

IS TVM FLERE COEPIT.) Tragica hæc Polemonis actio & lacrymæ, non pro se, sed fratribus fusæ, oris laniena, & lamentabilis oratio omnium militum animos, adeoque ipsius regis constantiam flexit, & fregit.

QVO ET VNDE FUGIEBAS?) Ad hostes ab amicis, desertor tuorum, comes reorum, effectisti, vt ex reo accusator fierem.

PECCASSE FATEBATVR.) Hæc confessio salutis & ipsi, & fratribus fuit, omniumque animos etiam regis & ipsi & fratribus reconciliauit. Atqui hæc omnia luculenter Curtius tractauit, in quibus tam ieiunos Plutarchum, Siculum, & Arrianum, & omnes Græcos miror. Hic sanè Curtius ostendit se maximum omnium propè oratorum.

VOS MALO BENEFICII MEI OBLIUISCI, QVAM PERICVLI MEMINISSE.) Et acutè, & sapienter. Reuoca ea, quæ Craterus supra dixerat. *Suassissimus, si Philotæ velles ignoscere, paterere lib. 6. c. 15. potius ignorare eum quantum tibi deberet, quam vsque ad mortis metum adductum cogeres sapius de periculo suo, quam de tuo cogitare beneficio. Quædam beneficia odimus: super est, vt malit videri iniuriam accepisse, quam vitam. Nemo salutem animo æquo alicui debet suam. Pulcrum, inquit Acidalius, at dis- pag. 38. ficile est huc. Libro autem 6. simillimus huic locus: suassissimus, si Philotæ velles ignoscere, paterere potius ignorare eum, quantum deberet tibi, quam vsque ad mortis metum adductum cogeres (hoc enim verbum statuo prorsus è vulgatis iterum inferendum) sapius de periculo suo, quam de tuo cogitare beneficio. Et egregie hæc ibidem deducuntur: in quibus ista potissima ratio. Quædam beneficia odimus: meruisse mortem confiteri pudet. Quibus ipsis pulchrè Seneca succinit, Medea:*

Ingrata vita est, cuius acceptæ pudet.

Nec abludivit tragedus alter, si idem non est, Oedipo

---- *Quilquis in culpa fuit*

Dimissus odit.

Verum quid possum ego melius, quam si Plutarchi similem quendam in re simili locum adscripsero, quætu tu quid possis iucundius, quam si contenderis ad hunc Curtianum? κελύσσας (ὀδύνη) Μάριον Κέλσον ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν ἠσπίαστο καὶ διελέχθη φιλανθρωπίας, καὶ παρεκέλευσε τῆς αἰτίας ἐπιλαθέσθαι μάλλον, ἢ τῆς ἀφέσεως μνημονεύειν. Ex eo Curtianum quætilla mutatione interpreteris? ὁμοῦς θε, νεοί, παρακαλῶ τῆς εὐεργεσίας ἐμῆς ἐπιλαθέσθαι μάλλον ἢ τῆς κινδύος ὀμετέρης μνημονεύειν.

Hoc ergo est, quod hic Alexander dicit; malo vos beneficij mei obliuisci, quod contuli, cum vos absolui, & vita donauit, quam vestri periculi, quod in causa dicenda adiistis, meminisse.

DISSIMVLATIO MEA SVSPECTA HABERI POTVISSET) Modius suspectari ex Palmerij iudicio rescripsit, verbo prorsus à Curtij genio alieno. Melius vulgaris habuisset, *suspecta esse potuisset*, sed optimè *suspecta haberi*, nisi quod in Constantiensi codice (vtri Matthæus Klokus enotauit, & ad me misit) legatur *suppurare potuisset*, quam Klokus scripturam omnibus anteponebat: ita Senecam * locutum, ita alios scriptores, quod equidem lubens agnosco, sed de Curtij calamo vehementer dubito, fateor interim non ineptè poni hanc vocem, & in Constantiensi MS. ita legi: sed minus ad Curtij gustum.

MIHI RECONCILIATI ANIMI PIGNVS) si fratri ignoueris, cogitabo te mihi quoque ex animo reconciliatum, nihilque de periculo tuo deinceps cogitaturum. Absolutus est ergo Amyntas cum fratribus, priusquam ad omnia argumenta responderet. Nam ad illa Alexandri verba: (Nuper prater consuetudinem, officij specie, amotis longius ceteris, admouisse semetipso lateri nulla probabili causa seque mirantem, quod vice non sua tali fungerentur officio, & ipsa trepidatione eorum perterritum. strenuè ad armigeros, qui proximè sequebantur, recessisse) nihil respondit Amyntas. Quod ipse rex opinor ex dilutis prioribus & grauioribus iudicari reuera non fuisse fictam officij speciem, cum vice non sua cingerent latus ipsius, sed verum officium ex vero amore & honore profectum.

Demiror verò, quid Iustino & Orosio fuerit in mentem, cum scripsere ille in XII. hic in III. c. 18. Amyntam confobrinum interfectum, cum interim Alexandrum Lyncestem omittant, cui succidaneam hostiam substituunt Amyntam, cum Amyntas Curtio & Arriano testibus, fuerit absolutus, Plutarchus, & Diodorus nullam Amyntæ faciant mentionem: sed huiusmodi labes Iustinus plures contraxit.

CAPVT III.

ARGVMENTVM.

Polydamas mittitur ad occidendum Parmenionem, tu multus à cæde compositus. Parmenionis studiosi separantur.

Oncione deinde dimissa, Polydamantem vocari iubet. Longè acceptissimus Parmenioni erat, proximus lateri in acie stare solitus, & quamquam conscientia fretus in regiam venerat, tamen ut iussus est fratres suos exhibere, admodum iuuenes & regi ignotos ob atatem, fiducia in sollicitudinem versa, trepidare capit, sepius qua nocere possent, quam quibus fideret reputans. Iam armigeri quibus imperatum erat, producerant eos, cum ex sanguine metu Polydamanta propius accedere iubet: submotisque omnibus, Scelere, inquit, Parmenionis omnes pariter appetiti sumus, maxime ego ac tu, quos amicitia specie sefellit, ad quem persequendum puniendumque (vide quantum fidei tuæ redam te ministro uti statui. Obsides dum hoc peragis, erunt fratres tui. Proficiscere in Mediam, & ad præfectos meos literas scriptas manu mea perfer, velocitate opus est, qua celeritatem fama antecedas. Noctu peruenire illuc te volo, postero die qua scripta erunt, exequi. Ad Parmenionem quoque epistolas feres, vnam à me, alteram Philota nomine scriptam, signum annuli eius in mea potestate est, si pater crederet à filio impressum, cum te viderit, nihil metuet. Polydamas tanto liberatus metu, impensius etiam quam exigebatur, promittit operam: collaudatusque & promissis oneratus, deposita veste quam habebat, Arabica induitur. Duo Arabes, quorum interim coniuges ac liberi, vinculum fidei, obsides apud regem erant, dati comites: Per desertam etiam obsecritatem loca camelis XI. die quo destitauerat,

per.

peruenit. Et priusquam ipsius nunciaretur aduentus, rursus vestem Macedonicam sumit, & in tabernaculum Cleandri (prator hic regius erat) quarta vigilia peruenit. Redditis deinde literis, constituerunt prima luce ad Parmenionem coire. Namque ceteri quoque quibus literis regis attulerat, ad eum venturi erant. Iam Parmenioni Polydamanta venisse nūciatum erat, qui dum latatur aduentum amici, simulq; noscendi quæ rex ageret, avidus (quippe longo intervallo nullam ab eo epistolam acceperat) Polydamanta requiri iubet. Diuersoria regionis illius magnos recessus habent, amanosq; nemoribus manu confitis. ea præcipuè regum satraparumq; voluptas erat. Spatiabatur in nemore Parmenion medios inter duces quibus erat imperatum literis regis, ut occiderent. Agenda autem rei constituerant tempus, cum Parmenion à Polydamante literas traditas legere cœpisset. Polydamas procul veniens, ut à Parmenione conspectus est, vultu latitiæ speciem præferente ad complectendum eum cucurrit: mutuaq; gratulatione functi, Polydamas epistolam à rege scriptam ei tradidit: Parmenion vinculum epistola soluens, quidnam rex ageret requirebat. Ille, ex ipsis literis cogniturum esse respondit. Quibus Parmenion lectis, rex, inquit, expeditionem parat in Arachosios: strenuum hominem & nunquam cessantem. Sed tempus salutis suæ tantam iam partem gloria parcere. Alteram deinde epistolam Philotas nomine scriptam latus, quod ex vultu notari poterat, legebat. Tum eius latus gladio haurit Cleander, deinde iugulum ferit, ceteri ex animem quoque confodiunt. Et armigeri qui ad aditum nemoris adstiterant, cognita eade cuius causa ignorabatur in castra perueniunt, & tumultuoso nuncio milites concitant. Illi armati ad nemus, in quo perpetrata cades erat, coeunt, & in Polydamas, ceteriq; eiusdem noctis participes dedantur, murum circumdatum nemori euersuros denuntiant, omniumq; sanguine duci parentaturos. Cleander primores eorum intronitti iubet, literasq; regis scriptas ad milites recitat, quibus insidia Parmenionis in regem, precesq; ut ipsum vindicarent, continebantur. Igitur cognita regis voluntate non quidem indignatio, sed tamen seditio compressa est. Dilapsis pluribus pauci remanserunt, qui saltem ut corpus ipsius sepelire permitterent, precabantur. Diuid negatum est Cleandri metu, ne offenderet regem, pertinacius deinde pergentibus, materiem consternationis subtrahendam ratus, capite deciso, truncum humare permisit, ad regem caput missum est. Hic exitus Parmenionis fuit, militia domiq; clari viri. Multa sine rege prospere rex sine illo nihil magnare i gesserat. Felicissimo regi & omnia ad fortunam suam exigenti modum satisfecit, LXX. natus annos, iuuenis, ducis, & sapè etiam gregarij militis munia explicuit, acer consilio, manu strenuus, charus principibus, vulgo militum acceptior. Hac impulerint illum ad regni cupiditatem, an tantum suspectum fecerint, ambigi potest, quia Philotas ultimis cruciatibus victus, verane dixerit, quæ factio probari non poterant, an falsis tormentorum petierit finem, re quoque recenti, cum magis posset liquere, dubitatum est. Alexander quos liberè mortem Parmenionis conquestos esse compererat, separandos à cetero exercitum, in vnam cohortem secreuit, ducemq; his Leonidam dedit, & ipsum Parmenioni quondam intima familiaritate coniunctum. Ferè ydem erant, quos alioquæ rex habuerat inuisos. Nam cum experiri vellet militum animos, admonuit qui literas in Macedoniam ad suos scripsisset, ipsos quos ipse mittebat, perlaturis cum fide, traderet. simpliciter ad necessarios suos quisque scripserat quæ sentiebat, alijs grauis erat, plerisq; non ingrata militia. Ita & agentium gratias & querentium litera excepta sunt. (Et qui forte tedium laboris per literas erant questi) hanc seorsum cohortem à ceteris tendere ignominia causa iubet, fortitudine vsurus in bello, libertatem linguæ ab auribus credulis remoturus, & consilium temerarium forsitan (quippe fortissimi iuuenes contumelia irritati erant) sicut omnia alia, felicitas regis excepit. Nihil illis ad bella promptius fuit. Incitabat virtutem & ignominia demenda cupido, & quia fortia facta in paucis latere non poterant.

POLYDAMANTA.) Vnus Arrianus præter Curtium huius Polydamantis mentionem facit. Causam, qua ductus Alexander Polydamantem ad tollendum à medio Parmenionem misit, ipse rex aperit, quod Parmenioni familiarissimus esset, nec vilo modo suspectus, quo factum est, ut inexpectato eius aduentu nihil terretur senex, nec sibi caueret, nec insidias declinatet, quod alioqui facillimum erat.

QUAM QUIBVS FIDERET.) Mira codicum varietas, & nullus propè consensus Hadrianus Iunius edidit illuderetur, & ante Ionium Erasmus Constantiensis MS. præfert eluderet. Modius aut legendum, inquit, elueret, aut cerè, quibus eluderet. nam vulgata illa, eluderetur & illuderetur, quicquid

Quere crimen, non est verbis diluere, sed factis & poenis cluere; sicut maculas & animi labes cluere & abstergere.

Quid Glareanus cum Hutteno suo deliret, ferri non debent. Hoc enim vult dicere Curtius: magis ea agit affe animo Polydamanta, quibus siue dictis, siue factis regem aut lesisset, aut in lesa maiestatis suspicionem venire potuisset, quam illa quibus hac dilui & excusari solent. Mihi nec Modianum eluere nec eludere, nec Erasmanum illuderetur, nec Glareanianum eluderetur satis placet; sed Acidalianū fideret, quod profusus ad rem est, sapius, inquit Curtius, qua nocere possent, quam quibus fideret, reputans: qua nocere? familiaritas Philotæ, dicta temerè olim vel prolata, & ad regem delata, vel facta quædam, quæ in suspicionem cadere possent, quàm bona conscientia, quâ sola niteretur, & fortalsè pro illuderetur legendum erat niteretur, quod nunc occurrit, & perinde ad rem facit ac fideret.

ET REGI IGNOTOS OB AETATEM.) Malim verba commutare, & regi ob aetatem ignotos, dicere.

EGO AC TV.) De rege quidem poterat esse res suspecta propter Philotam; sed quomodo Polydamas appetitus sit vel scelere, vel insidijs Parmenionis, non constat. an fixit Alexander?

PRAEFECTOS MEOS.) Cleander hic erat, & Sitalces, & Agatho, & Eiracon, quos postea vt est in libri 10. cap. 1. accusatos, Alexander fauentibus omnibus occidit.

MANU MEA.) Obserua, manu mea dixit eleganter Curtius, quod vulgò manu propria. Ita Cicero, & alij principes Latij sunt locuti.

CELERITATEM FAMAE.) Mortem filij nunciaturæ.

NIHIL MET VET.) Ab insidijs; nihil habebit suspectum te familiarissimo suo conspecto.

DEPOSITA VESTE.) Macedonica, seu Macedonia, quod alij laudant, perinde est; Arabica & Macedonica, si Grammaticam spectes.

CAMELIS VNDECIMO DIE, QVO DESTINARAT, PERVENIT.) Iter erat triginta aut quadraginta dierum, vti dimensus est Strabo, quod Polydamas amne xi. diebus emensus est. De tremenda camelorum velocitate supra dictum.

QUARTA VIGILIA.) Duabus, aut tribus horis ante lucem.

LONGO INTERVALLO.) Temporis vasta que locorum interapedine seiunctus.

¶ 1. p. 99.

DIVERSORIA REGIONIS.) Præsertim Ecbananis vrbe regia & sede regum per ætatem, de qua multa Herodotus in Clio alibi supra laudata.

CVM LITERAS LEGERE COEPISSET.) Opportunissimum cædi, ab exercitu seiunctum, prima luce, cum miles adhuc in castris quiesceret, dum oculis in literas intentis non animaduerteter, à quo ferrum stringeretur, & figeretur. Ita alij periere, Vitalianus apud Iulium Capitolinum in tribus Gordianis, dum signum literarum inspiceret, & nostra ætate Henricus III. Rex Gallie; & Guilelmus Nassouius Mauritij pater, & Georgius Cardinalis, quem Natalis comes Georgium Monachum appellat, tutor Vngariæ & Transiluanie.

VULTU LAETITIAE SPECIEM PRAE SE FERENTE.) Quo insidiosum & infestum animum celabat. Frons oculi, vultus persapè mentiuntur.

AD COMPLECTENDVM EVM CVCVRRIT.) Tales complexus & oscula leges de Ioabo, & Iuda proditore & sacrilego parricida Christi. 2. Reg. 20. Matth. 26.

VINCVLVM EPISTOLAE SOLVENS.) Duo clausam custodiebant epistolam, signum & linum seu vinculum. Signum erat anulo impressum ceræ, vt hodie, vel cretæ; imago familiae, vel, quam sibi quisque deligebat: alij Sphingem, vt Augustus, qui postea Alexandri M. imagine delectabatur, ac demum sua; alij vultus & ora, vel sua, vel maiorum; alij alia, vt hodie gentilitia plerunque; vt principes Boiorum Rhombos & Leones, alij dracones, aquilas ceruos, canes, lilia imprimebant. Sacrae familiae suorum plerunque Diuorum imaginibus gloriantur, Societas nostra nomine Iesu insignis est. De cera notum; de creta apud Ciceronem 4. in Verrem: signum iste animaduertit in cretula. & pro Flacco Asiaticam ceram leges. Hodie panis crustula, quæ artopta coquantur, minio tincta pro cera & creta passim adhibentur. Vinculum literarum Cicero & alij, linum appellant. Catil. 3. Tabellas proferri iussimus, quæ à quoque dicebantur data. Primum ostendimus Cethego; signum cognouit: nos linum incidimus; legimus.

Note oblat.

Plautus:

Cedo tu veram ac linum, age, oblige, obfigna cito.

PHILOTAE NOMINE SCRIPTAM.) manu non potuit, nisi imitatrice, quod factum arbitrator.

LAETVS.) An aliquid de arcanis, & ad consilia tecta ambiguit de industria insertum, vt exploraretur affectus?

CLEANDER.) Multa huius parricidæ apud Curtium mentio lib. 3. ipso initio, lib. 4. cap. 10. & hic infra.

10. Aencid.

LATVS GLADIO HAVRIT.) Eleganter hoc cum Virgilio, & alijs.

— Huius gladio perç, area scuta

Per tunicam squalentem auro, latus haurit apertum.

AD ADITVM.) Dubites extra vel intra nemus, & murum steterint. Iudico intra: quomodo enim cædem exclusi cognouissent?

IN CASTRA PERVENIUNT.) Erant in castris Parmenionis sex millia Macedonum, & CC. nobiles, quinque millia Græcorum, equites 100. robur exercitus Alexandri.

MVRVM EVERSVM DENVNCIANT.) Hinc amor & studium militum in suum ducem apparet; apud quos si purgare se Parmenio potuisset, nunquam cælus esset.

HIC EXITVS PARMENIONIS FVIT.) Hunc lamentabilem finem ærum nolissimus senex, sed maximus princeps, Philippo quæ carissimus & Alexandro fidissimus, sortitus est; cui supra laudatum nobile & æternum Curtius elogium condidit: quem iure & regno & imperio digniorem ipso Alexandro dixeris. Indicta causa, contra Macedonum mores, & leges, & ut plerique existimant, innocens crudeliter contrucidatus est. Quid de hoc sentiat Arrianus accipe, sed interpretis verba, quia complurcula sunt: *Ad Parmenionem verò missum Polydamanta, vnum ex amicis, literas ab Alexandro ad duces exercitus, qui in Media erant, ferentem. Hi erant Cleander, Sitaces, & Menidas, qui quidem in exercitu, cui præerat Parmenio, duces erant constituti, & ab his Parmenionem interfectum: siue, quod haud verisimile videretur Alexandro, quum Philotas sibi insidias struxisset, Parmenionem patrem eius consilij ignarum fuisse: siue, ut maxime conscius non esset, quod periculosum videretur illum, interfecto filio, superesse: præcipue quum tanta esset autoritas tum apud Alexandrum, tum apud vniuersum exercitum non solum Macedonum, verum etiam exterorum, cuius sæpenumerò magna parti, interdum etiam maiori, iussu Alexandri, summa cum gratia & laude præfuerat.* Plutarchus breuiter: *Necato Philota, Parmenionem quoque certos misit in Mediam, qui interficerent virum, qui magnificas res cum Philippo gesserat, solusq; aut præcipue ex veteribus amicis, ad transeundum in Asiam incitauerat Alexandrum. Ex tribus filijs, quos in castris habuit, duos ante viderat defunctos, cum tertio est vnà trucidatus. Hæc facta Alexandrum amicis reddiderunt formidabilem, in primis Antipatro. Is ad Aëolos clam misit legatos, fidem dans & accipiens.*

Ego sanè facile conijcio hinc primam ab Antipatro cogitationem interficiendi Alexandri susceptam; postea varijs occasionebus auctam, ut videbimus. Diodorus factum tantum, paucis adiectis, narrat his verbis: *Per Dromedarios inde Camelos quosdam misit Alexander, quorum opera famam de Philota supplicio anteuertens, Parmenionem, insidiosè circumuentum, necauit. Media is præfectus erat, regisq; thesauros, qui centum & LXX. millia talentum continebant, fidei iuræ concreditos habebat. Themistius oratione 5. Clitum ante Parmenionem interfectum contra omnium historicorum fidem, tradit.*

ALEXANDER QVOS LIBÈRE MORTEM PARMENIONIS CONQUESTOS ESSE COMPERERAT.) Maximos animorum motus in milite Parmenionis ob cæsum ducem suum præter Curtium docet etiam Iustinus: *Fremere itaque omnes vniuersis castris cœpere, innoxij senis, filijq; casum miserantes; interdum se quoque non debere melius sperare dicentes. Quocumq; nuntiat a Alexandro essent, verens ne hæc opinio etiam in Macedoniam divulgaretur, & ne victoria gloria seuitia maculâ infuscaretur, simulat se ex amicis quosdam in patriam victoriae nuncios missurum. Hortatur multos suos scribere, variorem habituros occasionem, propter militiam remotiorem. Datos fasces epistolarum tacite ad se deferri iubet: ex quibus cognito de se singulorum iudicio, in vnâ cohortem eos, qui de rege durius opinati fuerant, contribuit, aut consumpturus eos, aut in vltimis terris in colonias distributurus.*

Siculus: *Sub hæc à Macedonum exercitu secreuit eos, qui voces in regem asperiores emisissent, necemq; Parmenionis indignè ferrent: & qui datis in Macedoniam literis de rebus ad regem spectantibus, quædam non satis æqua ad suos percripsissent. Hos in vnâ cohortem, quam extraordinariam nominabat, separatos collegit, ne vocibus intempestiuis, & inmoderata sermonis libertate reliquam Macedonum turbam simul corrumpere.*

DVCEMQVE HIS LEONIDAM DEDIT.) Leonidas hic non est, qui pædagogus olim Alexandri fuit, sed planè diuersus ab illo, ac tantum cognominis: alter nunquam patria excelsit, ad quem Alexander Arabia potitus transmisit magnam thuris copiam, ut liberalius dijs adoleret, quod olim in Alexandro reprehenderat, dixeratque, ut tum plus thuris foculo inijceret, cum Arabia potitus esset.

ET QVI FORTE TÆDIVM LABORIS PER LITERAS ERANT QVESTI.) Hæc verba cum Acidialio reorè glossa irrepisse, prorsusque expungenda. Atque ut rem probe intelligas, ita locum hunc totum expono. Alexander volebat suorum militum animos explorare, ut quibus grauis, & quibus grata militia esset, cognosceret. Ad hanc rem in castris promulgauit, ituros in Macedoniam, qui literas suas perferrent, si qui in patriam vellent scribere, suas quoque regis nuncijs traderent, omnes cum fide perlatum iri. Scribere singuli pro animi sensu quod libebat; quæsti alij de diuturna militia, alij volentes libentes castrâ sequebantur. Illos quiritantes à reliquo exercitu seiuixit, quorum maxima erat copia qui mortem Parmenionis liberius conquesti erant: quos & seorsim ignominia causa, tendere iussit, quam fortibus deinceps factis in bello eluerent. Itaque illa Curtij verba *Fere idem erant. vique ad illa: hanc seorsim cohortem, expunctis illis. Et qui forte tædium laboris per literas erant quæsti,* quasi parenthesis intercepta, legenda sunt. Non induxi tamen in editione, quod quoquo modo ferenda videbantur, cum sententiæ non aduersarentur.

IGNOMINIAE DEMENDAE CVPIDO.) Nam ignominiam plus horret fortis, quàm necem. Nobile huius paradigma est apud Agathiam l. i. de Fulcare: *Cum verò ei etiam sic adhuc integrum esset quàm facile*

In Alexandro pag. 693. in f.

lib. 17. p. 551. versu vlt.

lib. 12.

pag. 552.

facillimè fugam capessere, suiq; vt ita faceret, hortarentur. Et quo pacto, inquit, Narsetis linguam sustinuerim, temeritatè me insimulantem? Conuitium iaque, vt videtur, magis, quàm gladium extimescens mansit, & quam diutissimè restitit, neque destitit pugnare, donec circumfusa hostium multitudine, multiq; iaculis pectore exceptis, securi etiam capiti impacta, & iam cum morte conflictans pronus in scutum concidit. Non absimile est de Iuda Machabæo in literis sacris.

CAPUT III.

ARGUMENTVM.

Evergetas laudat Curtius, Rex Satibarzanem proditorem persequitur. Evergetis pecuniam donat. Arachosios subigit. Parmenionis exercitum recipit.

Is ita compositis Alexander Arianorum Satrape constituto iter pronunciarum iubet in Ariaspos, quos iam tunc mutato nomine Evergetas appellabant, ex quo frigore victuq; penuria Cyri exercitum effectum, tectis & comecatibus iuuerant. Quintus dies erat, vt in regionem peruenerat: cognoscit Satibarzanem, qui ad Bessum defecerat, cum equitum manu irrupisse rursus in Arios. Itaque Caranum, & Erigyum cum Artabazo & Andronico & VI. millibus Græcorum peditum, 100. equites sequebantur. Ipse LX. diebus gentem Evergetarum ordinavit, magna pecunia ob egregiam in Cyrum fidem donatam. Relicto deinde quijs præfesset Amenide (scriba is Darij fuerat) Arachosios quorum regio ad ponticum mare pertinet, subegit. Ibi exercitum, qui sub Parmenione fuerat occupauit VI. millia Macedonum erant & CC. nobiles, V. millia Græcorum cum equitibus 100. haud dubiè robur omnium virium regis. Arachosios datus Memnon prætor quatuor millibus peditum & 100. equitibus in præsidium relictus.

lib. 6. c. 12.
lib. 7. c. 8.

lib. 6. c. 23.

* Artacanda.
lib. 6. c. 25.

ARIANORVM SATRAPE CONSTITVTO.) Quos hic Arianos vocat, suprâ & infrâ Arios appellat, quibus Satibarzanem prætorem seu Satrapen dederat, qui à Besso ad Alexandrum defecerat, & rursum ab Alexandro ad Bessum, de quo mox infrâ copiosius cap. 8. Plinius etiam Arianam regionem nominat, & describit: *Arianæ regio ambusta feruoribus, desertuq; circumdata, multa tamen interfusa opacitate: cultores congregat circa duos maxime fluuios, Tonderon seu Tomberon & Arosapen oppidum* * Artacanda. Arius amnis, qui præterfluit Alexandriam ab Alexandro conditam. patet oppidum stadia 30. multoq; pulchrius, sicut antiquius, Artacandæ, iterum ab Antiocho munitum stadiis 50. Ne quid tam diuersimilem, Plinius diuersos facit Arianos ab Arijs, quos eisdem facere videtur Curtius. Parthia, inquit Plinius, habet ab ortu Arios, à meridie Carmaniam & Arianos. Strabo 15. Eorum quæ propter Indum sunt partem habent Indi, cum prius essent Persarum: ea Alexander Arianis ademit, & peculiaria oppida constituit. Idem distinguit Arios ab Arianis. Arianam fusè describit. Certè Ariani si diuersi fuere, non procul tamen ab Arijs coluere, Asiaticæ gentes & Indis proximæ. Mela Arium & Arienem vocat c. 1. Inde proxima est Ariene, deinde Aria, & Gedrosis & Persis ad sinum Persicum. Solinus etiam Arios & Arianos vicinos facit, vbi c. 59. de Parthia loquitur. Mihi verisimile est pro *Arianorum*, in Curtio legendum *Ariorum*, horum enim frequens iam suprâ & infrâ mentio, Arianorum alibi nulla. Apud Arrianum *Αρειος* interpres vertit *Αρειος*, qui perinde vertere poterat *Arios*, vt dicimus latinè, Basilium Græcè *Βασίλειος*.

SATRAPE CONSTITVTO.) Arface, vt Arrianus auctor est, quem Alexander infrâ, Curtio teste, prætorem in Mediam misit, Oxidatifucessurum.

ARIASPOS. Arrianus *Αγριασπας*, Græcè *Αγριασπας*, vel vt Glareani codex ostendit, *Αγριασπας*, apud Ptolemæum in Græco legit Glareanus *Αμαρισπις*. Siculus *Αριμασπος* vocat, tanta varietas est in Scriptura, vitio reor librariorum. Strabo ex veterum Geographorum descriptione Arimaspos hyperboreos facit, & cum Sarmatis coniungit, quod & Stephanus & a Plinius tradidit. b Mela eisdem inter Scythas Europæos recensuit, & vnuculos, *μονοφθαλμους* fuisse credidit, vt & c Solinus, qui vnuculam gentem appellat. Pausanias in d Atticis testatur Arimaspos cum Gryphibus propter aurum,

a l. 4. c. 12.
b l. 2. c. 1.
c cap. 19.
d l. 1. p. 43.
in f.

aurum, cui incubant ferae, belligerare: Hos, inquit, (Gryphes) cum Arimaspis, qui supra Issedones sunt, auri causa assidue bellare, Aristaeas Proconnesius carminibus testatus est; & aurum quidem quod custodiunt gryphes, e terra nasci, Arimaspas ipsos vnicum habere oculum. Agellius de eisdem Arimaspis, qui Scythijs lib. 9. c. 4. proximi sunt: item esse homines sub eadem regione caeli vnum oculum in frontis medio habentes, qui appellantur Arimaspis, qua facie fuisse Cyclopaes Poeta ferunt.

Dionysius in periegesi laudat Martios hos Arimaspas.

αὐτὰρ ὑπερθεῖ
Πρὸς βορέην, ἵνα παῖδες ἀρειμανέων Ἀριμασπῶν.
Verum desuper

Ad Boream vbi pubes Marte furentium Arimasporum.

Ad quem locum hæc Eustathius adhuc à nullo, quod sciam, translatus. Gentem, inquit, Scythicam pag. 11. Dionysius facit Arimaspas, quos idem bellaces ac Martios canit. Aeschylus eosdem, exercitum vniculum cognominat, quod cum iaculandi arte excellant, vt certius metam, aut quod destinarent, feriant, alterum oculum claudant. Et fortasse alter oculorum, vt veteres censent, propter assiduum à puero sagittandi studium ita contrahitur, minorq; redditur. Fieri etiam potest, vt hoc genus hominum ex huiusmodi parentibus, qui semper eandem artem exercuerunt (& oculum, dum iacularentur, clauserunt) natum etiam, in posteros, vri par est, tra. smitterent, resq; in totius gentis & posteritatis naturam transfret, neque enim vsquam aliàs natura adeo prodigiosam gentem hominumue genus protulit. Et hanc ipsam ob causam, quemadmodum Herodoto videtur, Arimaspis, propter hoc vitium ita loquendo vniculi vocantur, Scythicè enim ἀρι vnum, μασπός δὲ, ὄφθαλμός dicitur. Hæc Eustathius. Ex quo corrigas & Cælium Rhodiginium, & Herodoti editores atque interpretes, qui ἀριμασπός ita diuidunt, vt dicant ἀριμα significare vnum, πῶ oculum, cum Eustathius ex Herodoto ita diuidat, vt ἀρι vnum notet, & μασπός oculum, Ennius:

Decem cælites quos montibus
Scimus Riphæi fodere.

Curtiana ergo scriptura castiganda, & reponendum vel Agriaspas ex Arriano, vel Arimaspas ex Diodoro. Editi quidam antiquiores habent Armatos, forsan Harmatos, sed nihil ad chordas & fides.

EVERGETAS.) Barbaram vocem in Græcam iam olim Perlæ commutarunt, & pro Agriaspis, vel Arimaspis ἐυεργέτας benè meritos nuncuparunt. causam exponit Curtius. Strabo: ἐῖρ' ἐκ Δραγγῶν ἐυεργέταις ἐπί τε τοῖς ἐυεργέταις ἦκερ, οὗς ὁ Κόρϑ' ὠνόμασε. Deinde Alexander ex Drangis ad Evergetas venit, quos ita bene meritis de aliquo; beneficiis alicui: lib. 15. Cyrus nominavit. Arrianus: Ad eos peruenit, qui primum Agriaspas, postea Evergetas quasi beneficii appellati sunt, quia Cyrum Cambysæ F. in expeditione Scythica iuissent. Hos Alexander in honore habuit, & quoniam iustitiam studiosi essent, & tanquam qui Græcorum optimè instituti sunt, se suamq; Remp. rectissime gubernarent, liberos esse insuit. ad hæc, ex finitorum agris quantum petière (paruo autem contenti fuère) ijs contesit. Diodorus: His expeditis cum per Dranginam agenda constituisset, exercitum in Arimaspas duxit. hoc quidem olim nomen illis erat, sed nunc Evergetas vocitantur. Nominis ratio hæc est, Cyrus qui primus à Medis imperium ad Persas transtulit, in expeditione quadam cum propter victus penuriam in locis incultis ad extremum redactus esset discrimen, adeo quidem vt miles militis carne famem mitigare cogeretur, tum Arimaspis triginta millia plaustris frumentum aduexere. Rex itaque cum secus quam sperauerat, periculum euassisset, non vectigalibus modò gentem exsoluit: sed alijs insuper muneribus affecit, pristinoq; nomine abrogato, Evergetas nuncupavit.

SATIBARZANEM.) De cuius interitu mox infra cap. 8.

IN AREIOS.) Seu Arios, quorum prætor fuerat. non Arieos, sed Arcios, vel Arios.

CARANVM ET ERIGYVM.) De his eodem infra cap. 8.

AMENIDE, SCRIBA IS DARIÏ FVERAT.) Principe ferè loco apud Persarum reges hoc genus scribarum erat, regemq; etiam in castra sequebantur. de quibus Brissonius, quem confules. l. i. p. 139.

ARACHOSIOS.) De Arachosijs supra lib. 4. c. 27. dictum. Hic tamen alius incidit non in scirpo, sed in nodosa quercu soluendus nodus. Quid? Arachosij ad Ponticum pertinent? qui mille prope parasangis inde absunt, propiores Indico mari, quam ponto Euxino. Glareanus, quem, vt cœpi hæere, consului, sed & ipse etiam hæret, & ponticum interpretatur Hyrcanum. Atqui Hyrcanum quoque procul ab Arachosijs. Sanè Strabo in ii. Arachosiam (vnde Arachosij dicti) partem Arianæ facit, & ad Indum flumen vsque pertinere affirmat: Καὶ ἡ Ἀραχωσία, inquit, οὐ πολὺ ἀποθὲν ἔστι, καὶ αὐτῇ τοῖς νοτίοις μέρεσι τῷ ὄρει ὑποπεπληκία καὶ μέχρι τῆς Ἰνδοῦ ποταμῆς τεταμένη, μέγ' αὖσα τῆς Ἀριανῆς. Stephanus: Ἀραχωσία, inquit, πόλις οὐκ ἀποθὲν μακρὰ ἐστὶ τῷ Σαρδῶν ἑνδεκάτη ὑπὸ Σεμίραμειος καὶ Διότα, ἧλις καὶ Κωφὴν ἐκαλεῖτο, οἱ πολῖται Ἀραχωσῖοι. Arachosia ciuitas non procul à Massagetis, vt in ii. Strabo testatur; ab Semiramide condita, qua & Copen dicebatur, ciues Arachosij.

Sed quia Curtius ex quorundam veterum opinione supra scripserat Caspium mare ex India in Hyrcaniam cadere, Arachosios quoque potuit illi terrarum assignasse. Proinde nihil in Curtio muto, quamuis hic à vero aberrare dubium non sit. Nisi illa verba: quorum regio ad ponticum mare pertinet, glossema, quod equidem non arbitror, existimes:

ARACHOSIIS DATVS MEMNON PRAETOR.) Tres inclitos viros & praetores apud Curtium Memnonas lego. Primi & longè potentissimi mors l. 3. c. 3. narratur, cuius vxorem & filium Damasci Alexander cepit, vt cap. vlt. lib. 3. cognouisti, vbi Memnonem hunc Curtius nobilissimū ducem appellat. Atque de hoc hic nullam fieri mentionem, certum. Alter est hic Arachosiorum praetor, quem & Arrianus expræsit. Tertius qui ex Thracia infra libro 9. c. 7. sex equitum, 7. pedum millia cum aureis argenteisque armis ad Indos vsque adduxit: Nec enim eundem esse hunc cum altero existimo. Ille enim alter olim pro Dario contra Alexandrum in acie stetit, quem vt Rex interficeret, amici auctores fuere. Sed Alexander iudicauit ex hoste fieri posse amicum, & perinde sibi ac Dario fidum, quod in alijs quoque expertus est. Sed de hoc, ne me coniecturis niti solis putes, testem do Themistium philosophum, qui ad Valentem Imperatorem oratione 4. id confirmat, quem tute leges.

De Thracio illo Memnone singillatim Diodorus, & hæreo vtrum non sit idem hic Arachosij praetor datus. Arachosios, & Arachotas, seu Arachotos eisdem esse certus sum: quamuis Stephanus videatur distinguere cum dicit, εἰσι δὲ ἄλλοι πολλοὶ τὸν Μασσαγέτην. At idem paullo antè dixerat Arachosiam non procul à Massagetis abesse. Eustathius eisdem Paropamisidis ad Austrum, Arios ad Occidentem proximos accolere tradit. Dionysius λινοχλαῖνας Αραχωίτας appellat, hoc est, lineischlenis, seu vestibus vtentes. Arrianus quoque Arachotis (qui Curtio sunt Arachosij) praefectum ait Memnonem.

CAPVT IV.

ARGVMENTVM.

Paropamisadas barbarissimam gentem describit, quos exercitus adiens, poenè frigore & inopia perijt.

Pse rex nationem ne finitimis quidem satis notam, quippe nullo commercio colentem mutuos vsus, cum exercitu intrauit. Paropamisada appellatur, agreste hominum genus, & inter barbaros maximè inconditum. locorum asperitas hominum quoque ingenia durauerat. Gelidissimum Septentrionis axem ex magna parte spectant, Bactrianis ab Occidente coniuncti sunt. Meridiana regio ad mare Indicum vergit. Tuguria latere primò struunt: & quia sterilis est terra materia, in nudo etiam montis dorso vsque ad summum aedificiorum fastigium eodem laterculo vtuntur. Caterum structura latior ab imo paulatim incremento in artius cogitur: ad vltimum in carina maximè modum coit. Ibi foramine relicto supernè lumen accipiunt. Ad medium vites & arbores si qua in tanto terra rigore durare potuerunt, obruunt: penitus hieme defosse latent. Cum hiems discussa aperire humum caepit, caelo soli q̄ redduntur. Caterum a deo alta niues premunt terram, gelu & perpetuo penè rigore constricta, vt ne auium quidem feruæ vllius vestigium existat. Obscura caeli verius umbra quàm lux nocti similis premit terram, vix vt qua propè sunt cōspici possint. In hac tamen omnis humani cultus solitudine destitutus exercitus, quidquid malorum tolerari potest, pertulit, inopiam, frigus, lassitudinem, desperationem. Multos exanimauit rigor insolitus niuis, multorum adussit pedes, plurimorum oculis praecipue perniciabilis fuit, fatigari quippe in ipso gelu deficientia corpora sternebant, quæ cum moueri desissent, vis frigoris ita adstringebat, vt rursus ad surgendum committi non possent. A commilitonibus torpentes excitabantur, neque aliud remedium erat, quàm vt ingredi cogerentur. Tum demum vitali calore moto, membris aliquis redibat vigor. Si qui tuguria barbarorum adire potuerunt, celeriter refecti sunt. Sed tanta caligo erat, vt ad iuncta nulla alia res quam fumus ostēderet. Illi numquam antè in terris suis aduena viso, cum armatos repente conspicerent, exanimati metu, quidquid in tugurijs erat afferebant, vt corporibus ipsorum parceretur orantes. Rex agmen circuibat pedes, iacentes quosdam erigens, & alios cum agrè sequerentur adminiculo corporis sui excipiens. Nunc ad prima signa, nunc in medio, nunc in vltimo agmine itineris multiplicato labore aderat.

NULLO COMMERCIO COLENTEM MVT VOS VSVS.) Qualis ad vsque noſtra ſæcula ampliffima & cætera cultiffima gens Sinarum, quæ omne commercium aliarum nationum ab ſuis regnis excluſit, niſi quòd extra fines ad proximum portum Amacauanum admittat exterorum merces exponi, quæ ab indigenis in prouincias inferuntur, quo mercatoribus non licet aſpirare. His demum poſtremis annis & ſocietas noſtra & Luſitani in intima etiam regni, adeoque ipſam regionem late tenent: ac ne cum finitimis quidem vllò commercij iure miſcentur. Ipſa ſolitudo natura quoque inimitia efferauit ingenia.

PAROPAMISADAE APPELLANTVR.) Paropamiſadæ nomen à monte Paropamiſo traxere, ad cuius radices colunt. Paropamiſus autem eſt mons totius orbis altiſſimus, Caucaſi pars, & ſupremus Caucaſi vertex, in quo Noeticam Iarnacem, ſeu arcam poſt eluuiõnem, aquarum appulſu conuiciuiſſe exiſtimat Goropius Beçanus in Indocythicis pag. 476. idque multis modis contra omnium Patrum ſententiam conatur euincere, ab nullo quod ſciam in hoc capite vel laudatus, vel damnatus, vel reſutatus. Cæterum huius montis & vocis Paropamiſus varia eſt ſcriptura. Apud Dionyſium in periegeſi appellatur Parponiſus, vel vt alij codices habent, Parniſus, & alio loco Parniſum vocat græcè poetico more παρρηγοῖο.

Versus Dionyſij ſunt:

Ἀλλ' ἦτοι βάρηροι μὲν ἐπ' ἠπείροιο νέμενται
χώραν εὐρυτέραν κνημοῖς ὑπὸ Παρρηγοῖο.

Sed nimium βάρηροι quidem in continente poſident, ſeu incolunt
Regionem latiore, ſub iugis Parnaſſi.

Ad quem locum Eufſtathius: Dionyſius hic de monte quodam Baçtriano narrat. Et videndum, an ita ſcribenda ſit vox, vt cognominis ſit Parnaſſo Euroπao, an potius Parpamiſſus vocandus, quemadmodum multa exemplaria habent. Facit autem Periegetes etiam Parpamiſſi mentionem.

Infrà idem Dionyſius verſu 1097.

δοσθε τε παρὰ πλοχὶ παρπαμιſοῖο.

Quocunque etiam ad cliuim, ſeu declinationem Parpamiſſi, vel, vt in codice exaratum eſt, παρπαμιſοῖο, & in alio — Παρριſοῖο.

De quo rurſum Eufſtathius: ὅτι βέλονται λένες παρπάνιſον προπαροξυτόνως λέγεσθαι δεῖ & Ἰνδικόμ, οὐ μὴν Παρριſόν, ὡς πάλαι τῷ ἀνελχάφω ἐχούσι, πολλοὶ δὲ καὶ ὀξύνουσι. καὶ διὰ τὸ Μ γράφουσι Παρπαμιſοῖο. ἔδὲ γεωγράφου Παρπαμιſον γράφει πεντασυλλάβως, καὶ τοὺς ἐκεῖ Παρπαμιſοῖο γράφει. Quidam volunt montem Indicum Παρπάνιſον, accentu in tertia ab vltima collocato dici (quasi vox ſit proparoxytona) nequaquam verò παρριſοῖο Oxytona, quamuis in multis ita exemplaribus legatur. Alij tamen haud pauci acuiunt in vltima & per μ ſcribunt παρπαμιſοῖο. Sed Geographus παρπαμιſοῖο, quinque ſyllabis vocem hanc ſcribit, & illic degentes populos Paropamiſadas vocat. Hæc Eufſtathius. Goropius multis rationibus & ſcriptorum auctoritatibus oſtendit, vbique apud omneſcum Ptolemæo legendum eſſe Paropanifus, non Parpanifus, aut Paropamiſus.

Glareanus hic quæ apud Curtium ſequuntur de frigore incredibilia putat, quod Paropamiſadæ magis meridiem, quam Itali ſpectent, ac proinde loca illa calidiora eſſe, quod Italiæ. Sed enim cum ad radices Caucaſi colant, & Caucaſi ſibi ſit altiſſimus, & propter altitudinem glacialis, nihil videtur à Curtio præter fidem dictum, nec velut è longinquo mendacium hiftoriæ aſperſum, præfertim cum idem tradant alij. Et Curtius illam partem Paropamiſadas coluiſſe tradat, quæ gelidiſſimum Septentrionis axem ſpectabat, idemque profuſus affirmet Diodorus, cuius verba paulò antè adduxi. Accedit, vt iſtrabo teſtatur in 15. Alexandrum ſub occaſum Virgiliarum illuc acceſſiſſe, hoc eſt, in ipſa hieme.

LOCORVM ASPERITAS.) Vt in filiis ſilueſtres homines, & ſilueſtria ingenia in montibus & rupibus horrida & barbara, atque ab omni cultu humano abhorrentia, ac ferisquam hominibus propiora, ſæpè etiam ferociora. Nam prout natura cœli & aeris eſt, ita attemperantur ea, quæ ſub ea naſcuntur. Vnde & Horatius de Bœotis cecinit:

Bœotum in craſſo iurareſ aère natum.

Et Iuuenalis de Democrito inclito philoſopho, quamuis Thrace:

————— cuius prudentia monſtrat

Summos poſſe viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, craſſoq; ſub aère naſci.

Quod verum eſt, nec enim omnes Bœoti ſtupidi, bardi, & aſini. Pindarus Thebanus fuit, & Plutarchus Bœotiſ. Sed vna & altera hirundo non faciunt ver. Hippocrates medicorum nomen, ſingulari opere docuit multum referre ad mores quo ſub cœlo, quæque loci natura naſcare, viuas, alare. Εὐρήσεις γάρ, inquit, ἐπὶ τὸ πᾶν & τῆς χώρας τῆ φύσει ἀκολουθῶντα, καὶ εἶδεα τῷ ἀνθρώπων τοῦ τόπου. pag. 75. pag. 81.

καὶ τοὺς τρόπους: Inuenias enim ferè ſemper & formas hominum & mores regionis naturam ſequi.

M m 2

Ex

ver. 736.

l. 2. epiſt. 1.

Sat. 10. v. 48

In Timæo. Ex sententia ergo principis medicorum asperæ regiones aspera procreant ingenia, cui diuinus ad-
 stipulatur Plato: κατὰ τοὺς οὐρανοὺς τοποθετεῖται τῶν ἠθῶν γενέσθαι, Pro ingenio cæli & loci formari homi-
 De fato. num mores. Et M. Tullius, Athenis, inquit, tenuis cælum, ex quo acutiores etiam censentur Attici: crassum
 Thebis, itaque pingues Thebani & valentes. Consulas licet Alexandri Neapolitani cap. 13. lib. 4. cuius
 hic index est: Quæ vitia ex loci natura aut cæli climate quibusdam gentibus ita innata sint, vt illa
 habeant propria & perpetua. Præterea Theophrastus in ipso statim proæmio characterum, mira-
 tur quid sit, quod Græci cum eodem cæli haustu fruuntur, non eisdem moribus viuunt, cum tamén
 iisdem institutis vrantur. οὐδὲ παύσομαι, inquit, θαυμάζειν τί δὴ ποτε τῆς ἐλλάδος ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀέρα χει-
 μένης, καὶ πάντων τῶν ἑλλήνων ὁμοίως παιδευομένων συμπεβήκεν ἡμῖν οὐ τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν ἰσότητων ἔχειν. Ad
 In institut. quem locum ita Casaubonus: Dnas hic notat causas varietatis illius, quæ in hominum moribus ac insti-
 p. 14. com- tutis cernitur: locorum positionem, & institutionem à pueris. Illud quàm magnum ad eam momentum sit, &
 ment. experientia arguit, & Philosophi, geographi, astronomi, vel docent, vel docere conantur: tangit etiam Hip-
 pocrates in libro de aëre, aquis, & locis: & Galenus multis locis, mitto, quæ Seneca, & Cicero super hoc non
 vno loco. Ingenia hominum, ait Curtius libro 8. vbiq; locorum situs format.

GELIDISSIMUM SEPTENTRIONIS AXEM.) Paropamisadæ, inquit, potissimum pertinent
 ad Septentrionem, ad quem sol nunquam accedit, post ortum enim vertitur in meridiem, & prope-
 rat ad occasum. (Quamuis suo cursu naturali renascens etiam gyret per meridiem, & flectatur ad
 Aquilonem, cum ab Occidente tendit ad Orientem, vti locus Ecclesiastæ i. n. 6. explicatur.) Inde
 gelidissimum vocauit, quia regiones Arcto subiectæ, perpetuis ferè frigoribus rigent.

Manilius:

lib. 1. de A-
 rict. v. 52.

Proxima frigentes Arctos, Boreamq; rigentem
 Nixa venit species genibus sibi conscia caussa.

Axem autem matheleos gnari fingunt immotum iuxta polum transire per totum cælum &
 terras, vti Manilius canit:

At quæ fulgentes cælum consurgit ad arctos,
 Omnia quæ summo despectant sidera cælo,
 Nec norunt obitus, vnoq; in vertice tantum
 In diuersa sita cælumq; & sidera torquent,
 Aëra per gelidum tenuis deducitur Axis,
 Libratumq; gerit diuerso cardine mundum,
 Sidereus circa medium quem voluitur orbis
 Aeternosq; rotat cursus immotus, at ille
 In binos arctos magni per inania mundi,
 Perq; ipsum terræ directos constitit orbem.

lib. 2 Me-
 tamorph.
 v. 170.

Eleganter Ouidius in Phaethontis incendio finxit gelidos caluisse triones, cum solis equi quæ
 data via regioneque cæli ruerent.

Nec scit, quæ sit iter, nec si sciat, imperet illis.
 Tum primum radijs gelidi caluere Triones.

Porrò de itinere Alexandri ex Drangis ad Euergetas, seu Arimaspos, ab his ad Arachosios, seu
 p. 498. post Arachosias per Paropamisadas sub occasum Vergiliarum, Strabo in 15. Nam ea regio, inquit, montana
 med. est, & niuibus tunc tegebatur, ac difficulter peragrabatur. Sed sequentes pagi & rerum copia præter oleum
 instructi, difficultates leniebant. Meridionales Paropamisi ad partes Indica sunt, & Ariana ad Septentri-
 onales & Occidentales Bactriana. Exacta ibi hieme, & vrbe condita, habens Indiam supernè ad dextram,
 per summa montium transiit Bactrianam. Via erat nuda arborum, nisi quod rari aderant terebinthi fruti-
 ces, summa alimenti inopia, vt iumentorum carnibus vescerentur, atque ijs crudis propter lignorum penur-
 riam, sed ad hanc cruditatem concoquendam silphij copia præsens auxilio erat.

TVGVRIA LATERE PRIMO STRVUNT.) Mirum dictu, loco hunc totum Curtius è Si-
 culo velut interpretans tulit, proinde iuuat fontes accedere ipsiusque Siculi, vel potius interpretis
 pag. 553. verba, ne longior sim, collocare: Tum Alexander in Paropamisadas exercitum duxit. Regio horum, sub
 axe Septentrionum posita, niuibus tota oppletur. Et ob rigorem haud tolerandum ab alijs gentibus adiri
 nequit: Maxima eius pars plana est, arboribusq; caret, ac multos hic illic vicos dispersos habet. In his do-
 morum tecta è laterculis, cum testudine in acutum fastigium exeuntibus, confecta sunt. In medio fora-
 men luci excipiunda est relictum, per quod & fumus emittitur. Et quia adium parietes omni ex parte bene
 coagmentati sunt, assatim contra frigus incolæ muniuntur. Qui propter niuis redundantiam, plerogue an-
 ni tempore, intra domos se continent: vbi, quæ suo conducant victui, preparata habent. Vites & arbores
 fecundas aggesta tellure operiunt, perq; hibernam tempestatem ita relictas, vbi germinandi vices appetunt,
 regesta terra, iterum nudant. Naturæ hic tractus per omnia sic comparatus, vt neque viridis, neque amœ-
 ni quicquam in eo conspiciatur. Sed nix candida & resplendens cum glacie congelata obtegit omnia. Nihil
 præ-

præ-

Præterea animum hic indulatur, nihil ferarum silvas percurrit. Vnde fit, ut per omnes terræ partes, neque hostium, neque accessus adueni præbeatur. Nihilominus tamen rex, licet hæc omnia expeditioni obstarent, solita prouectus audacia, & tolerantia Macedonum adiutus, hanc locorum difficultatem superauit. Hinc tamen euenit, ut militum, & eorum, qui extra ordinem sequebantur, plurimi, viribus destituti relinquerentur. Nonnullis fulgor nitus cum rigore, in oculis ipsorum refractus, perniciem afferebat. Nihil ex intervallo perspicue videri poterat, nisi quod fumus tantum pagos indicabat. Quod pro signo adstantium foco incolorum, Macedones accipiebant. Hoc itaque modo pagus illis occupatis, abundantia comæatum (quos inuenierant) milites ex ærumnis sibi restituantur. Et breui quicquid hominum ibi fuit, in ditionem regis concedit.

Tūte iam hæc cum Curtio compone.

IN CARINAE MAXIME MODVM.) Nec aliter in pleraque Germania tecta, quam in carinæ, aut sepulchri aggesti formam fiunt & clauduntur, latera tamen æquali spacio vsque ad tecta surgunt; tecta ipsa carinam inuersam imitantur.

VITES ET ARBORES.) Vitis & ficus etiam in Germania per hiemem terra obruuntur, quædam hypocaultis fouentur.

PLVRIMORVM OCVLIS PERNICIABILIS FVIT.) Geminum profus huic locum apud Xenophontem in 4. Anarbaseos leges, quem in gratiam lectoris iuuat subijcere. Narrat ibi Xenophon de exercitu Græcorum ab se ex Perfide, ab Cyro Minore, cui suppeditatum ierant, in Græciam redeunte: Cum verò sub diuo hic pernoctassent, tam ingens calomix decidit, ut non homines modò humi stratos & arma, sed ipsa etiã iumenta contegerentur: hic se homines præ torpore tollere non poterant: iacentes verò, qui nitem non excusserant, miserabile erat inue sepultos videre. Et infra: Relicti de nostris multi sunt, qui oculos ex perpetuo nimium aspectu amiserunt. Multi item quibus gelu pedum digiti obstupuerant. Hic unicum erat oculis presidium si quid ante eos nigri prætendissent: pedibus, si corpus assidue mouerent, & nunquam omnino quiescerent, ac si noctu calceamenta detraxissent. Nam si calceati decubissent, tumescens pedibus altè vincula imprimebantur, atque ita, ut calcei pedibus astricti, resolui nullo modo possent, præsertim cum veteribus calceis consumptis, carbatinis è boum recenti corio vterentur. His itaque malis quominus ceteros consequi possent, retardabantur. Tu lege porrò quibus artibus Xenophon torpentes, ab hostium imminentium impetu conseruarit.

REX AGMÈN CIRCVCIBAT PEDES.) Vide ingentem Alexandri curam, labores, vigilias, erga suos. O principem non Oriente, sed & Occidente, non nouo, sed pluribus etiam mundis dignum! Non recessit à virtute regis sui Antigonus, nepos ipse potius Alexandri, quam Alexander illius, qui auus fuisse, nepos non potuit, uti Seneca turpiter errat. nam neque auus, neque nepos fuit. Antigonus, inquit, quadam nocte cum quosdam ex militibus suis exaudisset, omnia mala imprecantes regi, quod ipsos in illud iter, & inextricabile lutum deduxisset, accessit ad eos, qui maximè laborabant, & cum ignorantibus, à quo adiuuarentur explicuisset, nunc, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has miseras incidistis: ei autem bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Dignus equidem Antigonus, qui per rolas incederet.

Lib. 4. de Expeditione Cyri. pag. 327 in f. edit. Francof. vel pag. 224. v. 40. *pa. 226. v. 23 vel pag. 330. in fol. circa med. edit. Francof.

Seneca 3. de Ira. c. 22.

CAPVT V.

ARGVMENTVM.

Ad Caucasum (quem cum Tauro describit Curtius) accedit rex. Alexandriam ad montis redices ponit.

Andem ad cultiora peruentum est, comæatūq; largo recreatus exercitus simul, & qui consequi non potuerant, in illa castra venerunt. Inde agmen processit ad Caucasum montem, cuius dorsum Asiam perpetuo inigo diuidit. hinc simul mare quod Ciliciam subit; illinc Caspium fretum, & amnem Araxem atque regionis Scythiæ deserta spectat. Taurus secunde magnitudinis mons committitur Caucuso, à Cappadocia se attollens Ciliciam præterit, Armeniaq; montibus iungitur: sic inter se rotuga velut serie coherentia perpetuum habent dorsum: ex quo Asia omnia fere flumina, alia

in rubrum, alia in Caspium mare, alia in Hyrcanum & Ponticum decidunt. 17. dierum spacio Caucasum superavit exercitus. Rupes in eo decem in circuitu stadia complectitur, in altitudinem quatuor excedit; in qua vinculum Promethea fuisse antiquitas tradidit. Condenda in radicibus montis urbi se des electa est. 7. millibus Macedonum seniorum, & præterea militibus quorum opera uti desisset, permissum in novam urbem considerare. Hanc quoque Alexandriam incolæ appellaverunt.

AGMEN AD CAUCASVM MONTEM PROCESSIT.) Omnes opinor terrarum descriptores Caucasum cum Tauro iungunt, & confundunt, Strabo, Plinius, Ptolemæus, Diodorus, Philostratus, Solinus, Curtius, Aristobulus, & ex illo Arrianus, Mela, Eustathius ad Periegetem. Sed nemo accuratius & planius super eo disputat, atque Goropius in Indofcythicis, qui & ex Plinio rationem nominis & discrimen duorum montium Tauri & Caucasii aperte ostendit, & omnia disertè exponit, cuius hoc loco pro interpretatione Curtij, verba apponerem, nisi pluscula essent, quæ tute leges.

pag 474:

Curtius tamen breviter & Caucasum & Taurum describit, & docet Caucasum ab India surgere, & totam Asiam quasi mediam diuidere, aliudque eius latus meridiem & mare, quæ Ciliciam subit, aliud Septentrionem, quæ fretum Caspium & Araxen amnem & Scythiæ regiones spectat. Solinus quoque eleganter in descriptione Tauri ipsum Caucasum conscendit, & per totam Asiam deducit, his verbis: *Mons Taurus ab Indico primùm mari surgit: deinde, à scopulis Chelidonij, inter Aegyptium & Pamphylium pelagus, obiectus Septentrioni dextro latere, laeu meridiana plagæ Occidenti obuersus fronte profusa. Palam est, terras eum continuare voluisse penetrato mari, nisi profundis resistentibus ostendere radices suas veraretur. Denique, qui periclitantur naturas locorum, tentasse eum omnes exitus promontorijs experiantur: probant enim quod quoquoersum mari alluitur, procedit in prominentias: sed modo intercluditur Phænicio, modò Pontico sinu, interdum Caspio vel Hyrcano: quibus renitentibus subinde fractus, contra Maoticum lacum flectitur: multuq; difficultatibus fatigatus, Rhipæis se iugis annectit pro gentium ac linguarum varietate plurifariam nominatus: apud Indos Imaüs, mox Paropamisus, Choatras apud Parthos, post Niphates, inde Taurus: atque vbi in excelsissimam conjurget sublimitatem, Caucasus. Interea etiam à populis appellationem trahit: à dextro latere Caspius dicitur, vel Hyrcanus, à laeu Amaisonicus, Moschicus, Scythicus. ad hæc vocabula habet alia multa. Vbi dehinc hiulcis iugis, facit portas, quarum prima sunt Armenia, tum Caspiæ, post Ciliciæ. In Græciam verticem exerit, vbi Ceraunius prædicatur, à Ciliciæ sinibus Asiaticum limitem dispescit: quantum meridiem videt, sole inæstuat: quidquid Septentrioni oppositum est, vento tunditur & pruina: quod silvestre est, efferatur plurimis bestijs & leonibus immanijs.*

p. 85. c. 41.

Possis & Philostrati descriptionem cognoscere lib. 3. cap. 1.

TAVRVS SECVNDÆ MAGNITVDINIS MONS.) Primæ enim magnitudinis est Caucasus montium omnium altissimus, quamvis Tauro committatur, sed nomen illic Taurus mutat, & in Caucasum migrat. De Tauro iam supra ex Solino plura, uti etiam Caucasii mentio. Montium porro alter altero excelior: sicut in ularum alia maior, alia minor, quæ pro spacijs nomina maiorum, aut minorum sortiuntur, ut ex Scylace docui. In chronico Alexandrino iam olim à nobis verso, maximi & laudatissimi montes hoc ordine pro sua quisque altitudine & magnitudine collocantur. 1. Libanus in Syria, 2. Caucasus in Scythia, 3. Taurus in Cilicia, 4. Atlas in Libya secunda, 5. Parnassus in Phocide, 6. Cithæron in Bæotia, 7. Helicon Telmefsi, 8. Parthenius in Thracia, 6. Nyssus Sina in Arabia, 10. Lycæetus in Chio, 11. Appenninus in Italia, 12. Olympus in Macedonia. Scripsit & auctor fluminum de montibus, sed de ijs duntaxat, qui imminent fluminibus.

pag. 81:

ALIA IN CASPIVM, ALIA IN HYRCANVM ET PONTICVM INCIDVNT.) Videtur tria hic maria seiuncta & distincta facere Curtius, cum Caspium & Hyrcanum in omnibus hydrographicis tabulis idem sit mare, nisi quod Caspium dicatur quæ ad Isthmum ponticum & Occidentem pertinet, Hyrcanum verò è regione, quæ Orientem spectat. Caspias enim portas, montes inter Euxinum & Caspium mare cum Caspio confusum procul à portis abest.

pag. 553:

SEPTENDECIM DIERV SPATIO.) Siculus sedecim dies ponit: Μετὰ δὲ ταῦτα, inquit, παρὰ τῶν πλοίων τὸ χακιάσθ χατῆρα τοπέδευσεν, ὅλιν παρὰ μισοὶ ὄρεσιν προσαγορεύεσι. τὸ δὲ ὄρεσιν τῆτο χατὸ πλάτθ διελθὼν ἐν ἡμέραις ἑκαδέσσι πόλιν ἔκλισε χατὰ τὴν εἰσολὴν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν μηδικὴν, ἣν ἰωνομασὴν ἀλεξάνδρεια. Post hæc ad Caucasum progressus castra posuit. A quibusdam mons ille Paropamisus nuncupatur. Hunc, quæ latitudo eius tenditur, intra dies 16. transgressus, urbem condit ad portam, quæ in Mediam viam aperitur, quam Alexandriam nominavit.

RUPES IN EO DECEM IN CIRCVITV STADIA COMPLECTITVR, IN ALTITVDINEM QVATVOR EXCEDIT; IN QVA VINCTVM PROMETHEA FVSSSE ANTIQVITAS TRADIDIT.) Idem profert Diodorus.

a pag. 473.
b lib. 3. pag.
145. in 8.

Sed enim a Strabo, b Arrianus, Eustathius, Ptolemæus Caucasum illum, in quo Prometheus vinculus traditur, non in Indico Caucasus, sed in Scythico, qui est inter Ponticum & Caspium mare collocant,

locant, atque adulatores Alexandri Caucasum illum cum Prometheo in gratiam Alexandri ad Indicum usque Caucasum transtulisse affirmant.

Idem Eratosthenes apud Arrianum, & plura etiam narrat, sed omnia testatur in Alexandri gratiam ficta, à quo tamen Arrianus in nonnullis dissentit, quæ ad Liberum pertinent:

Idem Arrianus in Indicis, Paropamisum à Macedonibus ex adulatione Caucasum dictum affirmat, cum nihil cum Caucaſo habeat commune. Antrum quoque illud, inquit, quod apud Paropamisadas esse acceperunt Promethæi Titanis esse dixerunt, in quo ille ob ignem furto sublatum suspensus fuerat. Eustathius ad Periegeten omnia disertè exponit, quæ tibi è Græcis, meis verbis reddam (quod prolixior sit locus) in hæc verba: Sciendum, esse qui putent hæc de Baccho & Hercule fide carere, & fabulosa, omniaq; per adulationem conficta. Omnia enim, inquit, quæ de vinculis Promethæi tradita sunt, facta esse in Septentrionali Caucaſo (non Indico.) Macedones verò ut Alexandro palpum obruderent, Caucasum ex alia cæli regione verbo transtulerunt ad mare & montes Indicos: adeoq; ipsi palpatores & sacræ ibi quoddam spelæum apud Paropamisadas situm Alexandro ostenderunt, quod carcerem Promethæi fuisse affirmant, Herculemq; illum venisse ad illum liberandum, atq; ut verbis fidem adderent, dixere boues adhuc illic videri claua Herculis, quod insigne illius fuit, iniustos, ut hac ratione ad easdem terræ partes Hercules venerit, nec Alexandrum ex adulatorum sententia aut Herculi aut Libero dissimilem, quod & ipse pari modo cum illis aliunde illum usq; penetrarit. Et hæc quidem prisca illi (coraces & colaces Alexandri.) Quod si cum illis adulatoribus aliquo modo colludendum sit, multo ingeniosius erat ad adulationem nihil horum fingere, sed potius negare, Herculem & Liberum eoque vnquam aspirasse, quo Alexander peruenerit, illumq; eiusmodi per adutores deceptum credidisse, loca terrasq; adijisse, quæ ne Hercules vnquam, neq; Bacchus Ioue nati viderint, adierint. Idem porrò Alexandri colaces Caucasum nominarunt simul & Paropamisum, & Emodum, & Imaum India montes.

Possis & Philostratum hic inspicere in Apollonij Thyanei vita. Cæterum quid Prometheus commiserit, ut in cruce ageretur, docent omnes veterum fabulæ. Aeschylus tragicus primo dramate Prometheus inscripto, Hesioidus in ἔργων & θεογονίᾳ. Lucianus duob. dialogis vol. 1. Prometheus seu Caucasus, & Promethæi ac Iouis. Claudianus in 4. panegyrico consulatus Honorij & Augusti, Hyginus Fabulis, Phurnutus prolixè, Fulgentius in Mythologico, Petronius Arbitrator in hendecasyllabo, Seruius ad sextam Virgilij Eclogam, Apollonius l. 3. Ouid. 1. Metam. Horat. in 1. Carminum, Propert. lib. 3. Iulianus epigrammatographus, Menander, Pausanias in Atticis, Orpheus in hymnis. Natalis Comes Mythologia l. 4. c. 6. Gyraldus in Vulcano Syntagm. 13. Ioann. Tzetzes Chil. 6. n. 82. sed præter hos omnes Goropius nouo more, ratione, ingenio, sensu ab omnibus diuerso, fabulam doctilissimè in Indoscythicis explanat, omniaque ad Noam arcæ fabricatorem refert. Hoc igitur cum ageret, inquit, (arcam molitur & impios ad mores corrigendos adhortaretur) atque fortè, ut sit, impij videndi causa aliquando accederent, riderentq; eum, ut vanum & delirum, qui illa, quæ tanto post essent futura, se scire crederet, hortarenturq; ut stolido proposito & insano opere supersederet, atque à montibus, & agresti & dura vita ad molliorem se transferret, tandem nihil audiens, sed contrà increpans, occasionem dedit, ut fabulam eum facerent, dicerentq; Prometheus Caucaſo alligatum, cuius viscera vultur depasceret, à Ioue immisus, quod ignem surripisset. Quo nomine id sua tum lingua fecerint, nihil ad nos, quando commentarijs nullis id proditum videmus: hoc certè video, reliquias quasdam obscuras huius memoriæ occasionem dedisse vetustissimis Græcorum de Prometheo fabulandi. Sed quia veræ historia erant ignari, longè receperunt à veritate. Nam Prometheus Iaperi faciunt filium, cum hic illius fuerit. deinde Deucalionem Promethæi monitu Larnacem compegisse aduersus Iouis consilium; quo vniuersos mortales perdere statuisset. Ego rem ita opinor ad posteros venisse, Iano narrante: Patrem suum apud homines dictum fuisse Prometheus, per derisionem, reuera tamen Prometheus fuisse non sua, sed diuina scientia, id est, consilium hominibus dedisse, quo ira Dei extingueretur: sed frustra Epimethæo, id est, populo Gigantum nibili pendente admonitionem futurorum. Quia verò post tot annos omnes interituros dicebat; nisi vitam emendasset, cauillabantur, eum vulturem in visceribus alere, qui cadauera tanto interuallo temporum & locorum præsentiret: atque hunc illi tortorem datum esse; atq; carnificem à Ioue, propterea quod diceret totum orbem vndis obruendum, quasi omni ignei elementi vis esset Ioui surripienda. Huius igitur furti ipsum pænas pendere, non quod id commisisset, verum quod cogitasset. Nam qui alioqui aqua omnia superaturus fuisset, nisi quis Ioui igneum elementum surripere proposuisset? Quis verò proposuisse iudicari potius poterat; quam is qui se conscium dicebat aqueum elementum superaturum? Iam dicebant, à Ioue Caucaſo alligatum, eo quod illinc nunquam ferè discederet; sed operi tanquam metallicus quispiam vinctus semper asideret. Hæc igitur omnia, & id genus alia in eum conuitia torquebantur: quæ Ianus cum liberis suis iurasset, in causa fuit, ut multæ cæcæ fabulæ hinc consingerentur. Scio Promethæi nomen Deo tribuendum, sicut & Saturni, & Iouis, & Mercurij, & id genus alia, quibus diuersa in Deo potestates indicantur: sed hæc, ut quæque vis diuina maximè in aliquo illuxit, ita ei tributa fuisse sic Noam, Saturnum nominarunt, à vi feminis: Prometheus, à consilio & prouidentia. Græci certè Prometheus benè diluio euitando præposuerunt; sed malè à Deucalione separarunt. Idem enim fuit, sed diuersis temporibus: Prometheus ante diluuium, Deucalion in diluuium. Hæc intellecta, cum fabulis lucem adferunt, & ab eis falsa signenta tollunt, tum docent;

cent ad *Caucasi* radices arcem factam fuisse, quod mihi toto hoc prima hominum habitationis & diuisionis discursu, propositum fuit probare. Atque hæc de Prometheo satis, de quo etiam noster Salius Anno Mundi CIO. IO LVII. num. XXIV.

Salius
tom. I. pag.
141. edit.
Col.

PERMISSVM IN NOVAM VRBEM CONSIDERE) Grammatici quidem tradunt propositionem *in*, cum motum ad locum significat, quarto calui iungi, cum quietem in loco, sextum habere. Atqui noster sæpius cum alijs optimis scriptoribus neglecta grammaticorum lege aliter loquitur, vt *In Ciliciam fuit: in conspectum fuit: & hoc loco, in urbem considerare*. Ita alij dixerunt, *in mentem fuit: in medium relinquere*, vti *suprà demonstratum.

*1.3. c. 10.

ALEXANDRIAM INCOLAE APPELLAVERUNT) Quot vrbes hoc nomine, & vbi locorum conderit Alexander in Prolusionibus est dictum.

CAPVT VI:

ARGVMENTVM.

Bessus super mensa debellat Alexandrum, applaudunt ebrii adulescentes. Cobares Medus & magus suadet Besso deditioem, fugit ad Alexandrum. Bessus copias acturus cum suis trans Oxum ad Sogdianos se confert.

A Bessus Alexandri celeritate perterritus, dijs patrijs sacrificio ritè factò, cum amicis ducibusque copiarum inter epulas, sicut illis gentibus mos est, de bello consultabat. Graues mero suas vires extollere, hostium nunc temeritatem, nunc paucitatem spernere. Præcipue Bessus ferox verbis, & parto per scelus regio superbus, ac vix potens mentis, dicere: socordia Darij creuisse hostium famam. Occurrisse enim in Cilicia angustiis faucibus; cum retrocedendo posset perducere incautos in loca natura situ inuia, tot fluminibus obiectis, tot montium latebris, inter quas deprehensus hostis, ne fuga quidem nedum resistendi occasionem fuerit habiturus. sibi placere in Sogdianos recedere. Oxum amnem velut murum obiecturum hosti, dum ex finitimis gentibus valida auxilia concurrerent. Venturos autem Chorasmios & Dahas, Sargasque & Indos, & Tanaim amnem colentes Scythas, quorum neminem adeò humilem esse, vt humeri eius non possent Macedonis militis verticem æquare. Conclamant temulenti hanc sententiam salubrem esse: & Bessus circumferri merum largius iubet, debellaturus super mensa Alexandrum. Erat in eo conuiuio Cobares natione Medus, sed magica artis (si modo ars est, non vanissimi cuiusque ludibrium) magis professione quàm scientia celebris, alioqui moderatus & probus. Is cum præfatus esset, scire seruo vtilius esse parere dicto, quàm afferre consilium, cum illos qui pareant, idem quod ceteros manet, qui verò suadeant proprium periculum: poculum ei quod habebat in manu, tradidit: quo accepto Cobares, Natura, inquit, mortalium hoc quoque nomine praua & sinistra dici potest, quod in suo quisque negotio hebetior est, quàm in alieno. Turbida sunt consilia eorum, qui sibi suadent. Obstat alijs metus, alijs cupiditas, nonnunquam naturalis eorum qua cogitaueris amor: nã in te superbia nõ cadit. Expertus es vnũquẽq;, quod ipse repererit, aut solũ aut optimũ ducere Magnũ onus sustines capite, regium insigne, hoc aut moderate perferendum est, aut, quod abominor, in te ruet. Cõsilio nõ impetu opus est. Adicit deinde quod apud Bactrianos vulgo vsurpabãt, Canẽ timidũ vehemẽtius latrare, quàm mordere; altissima quæq; flumina minimo sono labi. Quæ inserui, vt qualiscũq; inter barbaros potuit esse prudẽtia, traderetur.

In his audientium suspenderat expectationem. Tum consilium aperit, vtilius Besso quam gratius. In vestibulo, inquit, regia tua velocissimus consistit rex. Ante ille agmen, quam tu mensam istam mouebis. Nunc ab Tanai exercitum accerses flumina oppones: scilicet qua tu fugiturus es, hostis sequi non potest. Iter vtrique commune est, victori tuius. Licet strenuum metum putes esse, velocior tamen est spes. Quin validioris occupas gratiam, dedisque te? ut cunque cesserit, meliorem fortunam de ditis quam hostis habiturus. Alienum habes regnum, quò facilius eo careas. Incipies iustus esse rex, cum ipse fecerit, qui tibi & dare potest regnū & eripere. Consilium habes fidele, quod diutius exequi superuacuum est. Nobilis equus umbra quoq; virgæ regitur, ignauus ne calcari quidem concitari potest. Bessus & ingenio & multo mero ferox, adeò exarsit, ut vix ab amicis, quò minus occideret eum (nam strinxerat quoque acinacem) contineretur. Certè è conuiuio profugit, haudquaquam potens mentis. Cobares inter tumultum elapsus ad Alexandrum transfugit. Octo millia Bactrianorum habebat armata Bessus, quæ quamdiu propter calidam intemperiem Indiam potius Macedonas petituros crediderant, obedienter imperata fecerunt. At postquam aduentare Alexandrum compertum est, in suos quisque vicus delapsi Bessum reliquerunt. Ille cum clientum manu, qui non mutauerant fidem. Oxo amne superato, exustisque nauigijs quibus transierat, ne hjs de hostis vteretur, nouas copias in Sogdianis contraherat.

DIIS PATRIIS) Persarum vel Bactrianorum ritu dijs suis, quos supra expressi, & fusè ex Herodoto, Xenophonte, Strabone, alijs tradit Brissonius. Ritus autem hosce sacrorum acceptos à Zoroastre Bactrianorum rege, Persis & Bactrianis dictatos existimem, ut qui eisdem etiam leges tulerit, primus is artes magicas inuenisse dicitur & mundi principia, fiderumque motus diligentissimè spectasse.

Alex. ab Alex. pa. 339. in paruo. Iust. l. 1.

INTER EPULAS DE BELLO CONSULTABAT) Hoc Persæ etiam, hoc veteres Græci, hoc Romani quoque factitasse rerum scriptores testantur. Ammianus Marcellinus, *Inter epulas*, inquit, de apparatu bellorū, & serijs rebus apud Persas, Graiorum more veterum, consultari solet. Strabo. *ἐν δειπνῶντα*. Inter pocula de rebus maximis consultant, eaq; firmiora hjs quæ sobrijs decernunt. Alexander Neapol. Et Græcis, quibus vetustissimo more vsurpatur, ut postquam magnificè epulati fuerant, quasi refoto animo, de bellis decernunt largioribus poculis. De populo Romano Liuius, quando L. Aemilium facit apud populum concionantem: Nam nunc quidem, inquit, quod vulgò fieri hoc præcipuè bello animaduerti, nemo tam fama contemtor est, cuius non debilitari animus possit. In omnibus circulis, atque etiam, si dijs placet, in conuiujs sunt qui exercitus in Macedoniam ducant, vbi castra locanda sint, sciant, quæ loca presidijs occupanda, quando, aut quo saltu intranda Macedonia, vbi horrea ponenda, qua terra, mari, subuehantur commeatu, quando cum hoste manus conferenda, quando, quâdo quiescendum sit. Nec quid melius faciendum sit quam statuunt, sed quicquid aliter quam ipsi censuere, factum est, consulem veluti dicta die accusant.

Alex. ab Alex. genial. dierum li. 5. c. 21. pag. 762. Lib. 34.

GRAVES MERÒ SVAS VIREs TOLLERE) Planè in galeatos hos & madidos lepores, ac timidus vulpes conuenit Græcorum senarius:

Οικοιλέοντες, ἐν μάχῃ * ἀλώπεκες

* vulpes

Leones in conuiuio, lepores in campo.

--- Πᾶσιν δὲ παρὰ πρὸς κάππεσθε θυμός.

Iliad. 6.

--- Inque pedes cunctis mens decidit imos.

Dux lingua, quàm manu promptior.

CVM RETROCEDENDO) Hoc sanè Dario suaserat supra non Bessus, sed Thymodes Græci militis ductor, qui mercede militabant contra Græcos. Iamq; Græci milites, inquit, quos Thymodes à Pharnabazo acceperat, præcipua spes & propemodum vnica ad Darium peruenerant. Hi magnoperè suadebant, ut retro abiret. spatiososque Mesopotamiae campos repeteret. Si id consilium damnaret, at ille diuideret saltem copias innumerabiles, neu sub vnum fortune ictum totas vires regni cadere pateretur.

lib. 3. c. 13.

ANGVSTISSIMIS FAVCIBVS) Cilicia, uti supra explanatum est, admodum aspera est, & tres angustissimos aditus habet, per Taurum è Cappadocia, è monte Amanò quæ Amanicæ pylæ dicuntur, & è Syria quæ portæ Ciliciæ vocantur. Gratulabatur sibi iam tum Alexander latus, quod omni expetierat voto, in illis potissimum angustijs decernendum fore.

l. 3. c. 16.

TOTFLVMINIBVS) ijsque maximis Euphrate, Tygri, Araxe, & alijs.

MONTIUM) Gordyæorum, & Armeniæ, & Susiorum, & Vxiorum rupium voraginibus ab Alexandro post prælium ad Gaugamela superatis.

IN SOGDIANOS) Horum multa & supra & infra mentio, vbi regio quoque illorum describitur.

è 24. libri huius.

OXVM) Cum hic primum Oxus amnis occurrat, & infra sæpius recurrat, iuuabit aliquid de illo ex optimis auctoribus memorare, ac primum de etymo & vocis origine, tum de flumine ipso.

Goro-

Goropius in Indofcythicis à Cimmerica seu Scythica, hoc est, Germanica voce dictum ait Oxum, quod prima syllaba Germanis bouem sonet. Flumina autem ex * Aeliani sententia non pauca bouum imagine veteribus pingi consueuerunt. Porro, inquit * Goropius, nec ipsa flumina precipua Oxus & Iaxartes aliunde videntur, quam de prisca illa lingua nominata retinuisse. Aelianus in varia historia commemorat apud plurimas gentes fluuios imagine bouum pingi, vt apud Stymphalios, Erasimum, & Metopam: apud Lacedamonios, Eurotam: apud Sicyonios & Phliasios, Asopum: apud Archiuos, Cephisum. Hinc de Acheloo in taurum mutato & de Hercule cornu eius defringente exorta est fabula. Nihil igitur absurdi mihi dicere videbor, si Oxum à capite bouis dictum esse affirmem. Ox enim vel Osh, vt alij proferunt, bouem notat, * hōe verò caput. ita vt Oxt caput sit bouis, aspiratione in sibilo duplicis literæ delitescente. Hinc Græci Oxos, Latini more suo Oxus fecerunt. Causa nominis à magnitudine capitis videtur petita, quod latissima fronti duo magna fluminis ostia veluti cornua addita videretur, quibus contra mare Caspium veluti Taurus magno boatu irruir, Acheloo bicorni longè vastior, & in vtroque ostio insulas aliquot complexus. Iaxartes facilis est intellectus, si exponatur quid sit Jaghart, quod nobis idem est quod accelero vehementer, Jaget enim accelerare est, & hart vehementer: vnde venatores à celeritate qua vti debent, dicuntur Jagers. Hic enim arctior multo est quàm Oxus, quo fit vt celerius quoque rapiatur. Arrianus, nisi liber meus sit mendosus, Oxantem ab incolis à Græcis Tanaim dicit nominari, agnoscens tamen alienum esse Tanaim ab Herodoto descriptum, qui Europam ab Asia discernat. Ortus est hic error ex eorum adulatione, qui credi voluerunt Alexandrum ad Tanaim vsque penetrasse, non minore à veritate interuallo, quàm illud est quod inter vtrumque fluuium continetur. Hinc de aris Alexandri ad scythios Riphæos montes sitis: hinc de legatione ab Europa à Scythiis missa: hinc de Amasonibus commenta prodierunt. Hæc Goropius. Nunc de flumine ipso audiamus. Non immeritò Bessus Oxo traiecto in Sogdianos fugit, vt flumen, quod Bactrianos à Sogdianis diuidit, tanquam murum objiceret, quod illud Alexander ægrè transiturus videbatur. Nam ita Arrianus: Oxus fluuius è monte Caucaso fluit, omnium Asia fluminum quotquot Alexander cum exercitu adiit maximum, Indorum fluminibus exceptis, hæc enim omnia flumina magnitudine superant. Oxus porro in mare magnum iuxta Hyrcaniam insluit. conanti Alexandro flumen transire, nulla se facultas offerre videbatur. namque eius latitudo ad sex maximè stadia extenditur, altitudo latitudini non responderet, sed profundior & sabulosus est. Cursus fluminis adeò rapidus, vt facile qua vado infixæ fuerint, subuertat, secumque rapiat, vt pote qua ob sabulum firmiter stabilita non sint. adhuc, materia etiam pontibus struenda deerat. Multum praterea mora faciendum videbatur, si ex longinquo apportanda essent quacunque ad flumen ponte iungendum erant necessaria. Collectis itaque pellibus, sub quibus milites in tentorijs debebant, sarmentis quàm maximè siccis eas impleri, accuratæque vinciri & consui iubet, ne aquam aliqua ex partemittere possent, quibus ita obligatis & consutis, exercitum quinque dierum spatio traduxit.

Curtius infra limosum & semper turbidum fluere dicit, & potius insalubrem. proinde mirum non est, quod hic narrat multo plures exhausto intemperantius flumine, quàm vlllo prælio interijisse. Laudat Oxum & Dionysius in sua periegesi.

p. 98.

Τὸς δ' ἐπι πρὸς βαρῆν χωρὰς μοι οἷς ἐπι γῶν
Συγδιᾶς, ἧς διὰ μέσον ἐλίσεται ἱερὸς Ὄξ,
Ὅσε λιπῶν ἡμῶδ' ὄρῃ, μετὰ Κασπίδα βάλλει
Hos autem, post ad Goream Chorasmi: post quos tertio
Sugdiana, cuius per medium voluitur sacer Oxus,
Qui linquens Emodum montem in Caspium (mare) labitur.

Quæ Eustathius hic de fonte reperto narrat, * infra suo loco monebimus. * Solinus Oxum ex lacu Oxo deducit, ad cuius oras ait colere Henichos, Batenos, Oxios, Tagas, & maiorem partem Bactros Plinius * Derbices quorum medios fines secat Oxus annis, ortus in lacu Oxo. Plutarchus in Alexandro, de eodem Oxo. Sed hunc locum in prolusionibus adduximus.

CHORASMIOS) Hos, vt legisti, Dionysius post Sogdianos ponit: Nec Plinius tacet. * Strabo Chorasmusinos indigetat: τῶ δὲ τῶν Μασσαγέτων καὶ τῶν Σακῶν ἔθνεος, καὶ οἱ Ἀττάσιοι καὶ αἱ χωρὰς μασσινῶν. εἰς οὓς ἀπὸ τῶν Βακτριανῶν καὶ τῶν Σογδιανῶν ἐφυγε Σπιταμῆνης, εἰς ἐκ τῶν ἀποδράντων Περσῶν τὸν Ἀλέξανδρον, καθάπερ καὶ βέβαιον ἔστι ὅτι ὑπερὸν δὲ Ἀρσάκης τὸν Καλλίνικον φεύγων εἰς τοὺς Ἀσσιᾶτας. De Massagetarum & Sacarum gente sunt etiam Attasij & Chorasmusini, ad quos è Bactrianis & Sogdianis fugit Spitamenes Persarum vnus, qui ab Alexandro profugerunt, vt & Bessus. Sed & Arsaces postea cum fugeret Callinicum ad Aspiatras se contulit.

DAHAS) dictum aliquid de his lib. 4. c. 27. Strabo Djas sine aspiratione appellat in ἰ. οἱ μὲν δὲ πλείους τῶν Σκυθῶν ἀπὸ τῆς Κασπίης βαλάντης ἀρξάμενοι δάμ προσαγορεύονται, τοὺς δὲ προσέως τῶν μάλλον Μασσαγέτας καὶ Σάκας ὀνομάζουσι. Plerique Scytharum, qui à Cassio mari incipiunt, Daa appellantur. Orienti viciniores Massageta & Saca. Solinus: Chalybes & Daba in parte Asiatica Scythia crudelitate nihil ab inhumanissimis discrepant. Et c. 52. Inter Scythas etiam cum alijs gentibus Dahas recensent. Est horum etiam apud Plinium & Melam passim mentio.

SAGASQUE) hos alij plerique Sacas vocitant, Mela Sagas, vt supra * monui, Scythasque communi nomine plerosque Sagas dici affirmat. Originem huius vocis copiosissime explicat Goropius in Saxonis, vbi simul ostendit, quid sit Saga, Sagio, presagio, sagax, sagmina, sagaris, & hoc genus alia,

quæ

que multis paginis pertractat, ad quas curiosum lectorem mitto. Recentioribus iisdem sunt Sacæ, qui prius Sagæ. De Sacis multa passim Strabo, Ptolemæus, Plinius, alij. Sed res Sacarum gestas & bella & bellatrices ac belluas Sacarum enucleatim exponit Sículus in Bibliothecæ suæ secundo, ubi Zarinam Sacarum reginam laudat, & pyramidem illi post mortem erectam scribit. quæ ego ne longior sim, prætereo: Gens, vno verbo, est Scythica, & Scythas Persæ communi voce omnes Sacas appellitant: sicut Scythæ Persas, Chorfacos.

TANAÏM AMNEM COLENTES SCYTHAS) Non penetrauit ad hoc flumen Alexander, sed ad Iaxartem, quem Schytæ Silin nominant, Exercitus Alexandri Tanain cre didi. Verum Dæmodamas, inquit Solinus, dux Seleuci & Antiochi fatis idoneus auctor, transuectus amnem istum, titulos omnium supergressus (Herculis, Liberi, & Alexandri) alium esse, quam Tanaim deprehendit. Arrianus ab accolis nõ Iaxartem, sed Orxantem dicit appellari, nec illum esse qui Europam ab Asia diuidit, sed diuersum ab illo: Describit hunc Strabo initio libri II. Curtius infra, ad quem locum plura.

QUORVM NEMINEM A DEO HVMILEM ESSE, VT HVMERI EIVS NON POSSENT MACEDONIS VERTICEM AEQVARE.) Quantopere barbarorum horridi vultus, & proceræ Titanum, Cycloplum, & Gigantum moles totos terruerint exercitus, docent historiarum. ac de Germanistradit ipse Cæsar, cum suas legiones ad aliorum duntaxat narrationem, affirmat pænè exanimatas: ad ipsum Cæsarem.

Inde factum etiam, vt Marius aduersus Cimbro prælium commissurus, priusquam manus confereret, ne subito barbarorum truculento aspectu & habitu sui percellerentur, eos sapius vallum castrorum ascendere iuberet, vt inde hostium vultus, promissas comas, hirsuta ora, giganteam proceritatem corporum contemplerentur, atque spectaculis huiusmodi adfuescerent. Vnde, firmatis militum animis victoriam ab eisdem reportauit. Proinde sapienter Vegetius cenluit cum scripsit: *Animis pænè omnium hominum hoc naturaliter euenit, vt trepidant, cum ad constitutum venerint. Sine dubio autem formidolosiores sunt, quorum mentes ipse confundit aspectus. Sed hoc remedio formido lenitur, si antequam dimices, frequenter exercitum tuum locis tutioribus ordines, vnde & videre hostem, & agnoscere consuescant. Quid si accedat horrendus elephantorum barritus, atque turres armatorum, quos immanes belæ dorso ferunt? si equitum galeæ rictibus ferarum terribiles, aliaque inusitata & militi domestico antea inuisa?*

Sed enim Macedones nec huiusmodi laruis galearum, nec vastis molibus corporum, nec insolito elephantorum occurfu, nec subito quadrigarum incurfu, iam pridem omnibus huiusmodi spectaculis adfueti, terrebantur: Vti frustra fuerit Bessus talia fortibus viris minando.

CONCLAMANT TEMVLENTI) οἱ θεράποντες τῶν βασιλέων, οὗ θεράποντες ἀριστεροί.

Induperator coniuualis, non martialis.

COBARES) Sículus Bagadaram appellat, qui rem copiosius exponit:

COBARES MAGICAE ARTIS PROFESSIONE CELEBER) Multa super magis, & magia super præ ex Brissonij regno Persico allata & disputata, quæ tu apud eundem videbis l. 2. p. 179. Hic Curtius videtur de Magia superstitiosa, præstigiatrice, & dæmoniaca loqui. Omnis magiæ, naturalis, artificialis, & præstigiatrix formas describit doctissimus noster Delrius Disquis. mag. l. 1. c. 2. quem consultes. Curtius de artificiali videtur loqui, cum artem appellat.

NATIONE MEDVS) Medi cum Persis magiæ repertoires traduntur, credo quod Medea, à qua gens nomen accepit, magiæ disciplinam suis tradiderit. Suidas in voce μαγική ταύτην ἐπέδωκεν Μήδοι & Περσῶν ἡδὲ ἀπέθεσα τῆς γυναικείας & αὐτῆς φαρμακείας. Hanc Medi & Persæ inuenerunt, quæ differt à præstigijs & veneficijs. Iustinus tamen in primo, Zoroastri Bactrianorum regi magiæ inuentionem adscribit.

CVM PRÆFATVS ESSET) Cum reliqui duces & coniuæ, Bessi consilium laudassent, ei que certatim acclamassent, & crater faulta Besso precantium, Alexandrumque execrantium, in orbem iret, iamque ordo Cobarem tangeret, siue is proximus Besso, siue extremus, siue medius assideret, priusquam exponeret, quod sentiret, modestè quasi deprecaturus dandi consilij officium; non ignorare se dicit, seruo (ita administri regum quamuis purpurati, amici, & duces se demissionis gratia vocabant, & à regibus appellabantur) vitius esse parere quam consilium dare, quod parendo commune duntaxat omnibus periculum sit expectandum aut subeundum; consulendo verò, si res malè cedat, proprium sibi creet exitiū. Consilium enim, etiam bonum, consultori pessimum, quando malè cedit. Dum hæc modestè præfatus esset Cobares, & Bessus multo mero calens nondum assequeretur, quorsum Cobaris præfatio pertineret, poculum, quod manu tenebat, Cobari tradit. Nam hæc mens Curtij, non illa, quasi Cobares Besso propinasset, vt verba non optimè inter se cohærentia videntur docere. Is (Cobares) cum præfatus esset &c. poculum ei propinavit, verba sonant, quasi Cobares Besso poculum tradidisset: Is inquit poculum ei propinavit, Cobares Besso intelligeres sed Bessus ei (Cobari) porrexit desideratur. vox Bessus ante vocem (ei) collocanda. Cobares priusquam poculum libaret, cepit à communi loco & sententia attentos reddere auditores.

NATV-

NATURA MORTALIVM PRAVA ET SINISTRA) Notus fenarius:

Hebes minus in aliena quis re, quam in sua est.

Nemo sibi satis sapit vnquam.

Accinunt oracula sacra. Ne sis inmitaris prudentia tua. Ne sis sapiens apud temeripsum. Illa demum vera prudentia est, suae non nimis fidere prudentiae.

TURBIDA SVNT CONSILIA EORVM, QVI SIBI SVADENT) An hinc natus fenarius?

Qui consulit sibi, turbide sibi consulit.

METVS, CVPIDITAS) affectus principes metus, cupiditas, odium, spes, ira, quae

Impediunt animum ne possit cerare verum?

NATURALIS AMOR) φιλαυτία mentem occaecat. Verè Socrates dixit, Rectius de partu iudicare obstetricem, quam matrem.

IN TESVPERBIA NON CADIT) Hoc Cobares magis ex ἐρημεία, quam animi sententia dixit, quidem adegit Bessum, vt Darium occideret, diadema & purpuram indueret, quam superbia?

QVOD IPSE REPERIT) Quot versus, tot sententiae, quod vt verè Cicero de Euripidis carminibus dixit, ita de Curtio dici possunt, vbi orationes instituit. Hic respicit parcemiam:

Suum cuique pulchrum.

de qua parcemiographus totas paginas conscripsit, quem tu, si lubebit, videbis. Idem fenarius docet,

Sapè peccat semet vno consultore qui nititur.

REGIVM INSIGNE) diadema. Quis nescit verba Curtij sole clariora, sed volet politiorum literarum doctor, in cuius gratiam haec potissimum commentamur, verba sententijs & exemplis confirmari. vtrumque accipe. Exemplum è Val. Max. Rex etiam ille, inquit, subtilis iudicij, quem ferunt traditum sibi diadema, priusquam capiti imponeret, retentum diu considerasse, ac dixisse: O, nobilem magis quam faticem pannum, quem si quis penitus cognoscat, quam multis sollicitudinibus & periculis & miserijs sit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet.

l. 7. c. 2. n. 5.
inter externa.

Lipf. in Exemp Poli. c. 7. è Seneca, & alijs. In varia. cap. 20.

Græcè ἀναξίας reges, ἀπὸ τῆ ἀναξίως ἔχεν dictos, à gerendis curis Plutarchus interpretatur, Proinde officium regis, Admittere in animum totius reip. curam, & populi fata suscipere, & oblitum quodammodo sui, gentibus viuere. Accipere innumerabiles vndique nuncios, totidem mandata dimittere, de tot vrbibus, nationibus, & prouincijs cogitare, noctes omnes diesq; perpeti solitudine, pro salute omnium cogitare. Rex verus, inquit apud Aelianum Antigonus, seruus est suorum, non berus.

CONSILIO, NON IMPETV OPVS EST) Consilia sapè perdit optima impetus. Velleius l. 2. Dissuadebant optimates, sed consilia impetu victa sunt.

p. 801.

CANEM TIMIDVM VEHEMENTIVS LATRARE) Latrat magis canis, quam mordet degener. Thrasonum est, inquit adagiographus, turgidis minis dira moliri. At Chremes ad rem gerendam promptior. Sic & Athenienses ad bene dicendum, quam ad gnauiter agendum accommodatiores fuisse leguntur. Nec Aeaci promptum fuit dicere, nec Vlysi bellare: Et Lacedaemonij verbis parcissimi, virtute longè præcellerunt. Et apud Homerum Graeci taciti pugnam ineunt, sed vim spirantes, cum barbari immani clamore accurrerent. Demq; mulieres lingua melius, quam viri belligerantur. Q. Curtius eodem in loco subiicit allegoriam, huic similem, Altissima quæque flumina minimo sono labi. Nobile huius dicti Curtiani documentum infra est l. 9. c. 3. Nobiles, inquit, ad venandum canes in ea regione sunt, latratu abstinere dicuntur cum videre feram, leonib. maximè infestis.

Altissima quæque flumina minimo sono labuntur.

Minimo sono labuntur flumina maxima.

Hoc, inquit Gruterus, Principibus inculcandum, qui norint, peragere tranquillam potestatem, quod violenta nequeat. violenta nemo imperia continuit diu. Sed meo iudicio non hoc à Curtio hic dicitur, qui stolidos ait inconsultè agere, vociferari, tumultuari, clamitare; sapientes contra tacitè consilia premere, locumque & occasionem dicendi agendique captare & expectare, ac tum demum instare, virgere, & rem ad faelicem exitum deducere.

QUALICVNQVE INTER BARBAROS PRVDENTIA) Sapè profectò maior quam inter Græcos & Romanos. Quoties à Barbaris capta est Roma? quoties Græci inter se discordes, remp. vel Barbaris vel alijs conuellendam tradidè? Aliud infra Barbaricæ sapientiae documentum est in oratione Scytharum.

AVDIENTIS SVSPENDERAT EXPECTATIONE SVI) Ita Acidalius verè emendauit: Palmerius & Modius: In his audientium suspenderat expectationem. Ab vtroque inquit, nos dissentimus: minore licentia fecerim: In his audientis (quod est, audientes) suspenderat expectationem sui. Vide vulgaram lectionem: videbis ex eius vestigijs hanc eductam. Nam quid ego etiam dicam, quod ipse statim agnoscis, Latinum magis esse, suspendere aliquem expectatione, quam alicuius expectationem? Editi: In his audientium suspensam dederat expectationem sui. &: In his audientium expectationem sui spem dederat. &: In his audientium suspenderat expectationem. Sed placet Acidaliana calligatio, cui suffragatur infra ipse Curtius lib. 9. c. 14. eodem modo locutus: Ea ipsa res omnium animos expectatione suspenderat.

Acidalius p. 92.

TVM CONSILIVM APERIT) præfatus illa, & magna sui expectatione excitata ad rem ipsam venit, & consilium suum exponit, cuius, quamvis salubris Bessus capax non fuit, quod illum numinis vindicta persequeretur, & in exitum traheret.

VELOCISSIMVS REX) De velocitate Alexandri dictum l. 5. c. 11. nullam virtutem regis istius quam celeritatem laudauerim. Par huic Iulius Cæsar, cuius celeritatem sæpius prædicat ipse Cicero in Epistolis. Notum illius dictum: Veni, vidi, vici.

ANTE ILLE AGMEN QVAM TV MENSAM ISTAM MOVEBIS) hyperbolice hoc. *Dictum factum.* paræmia est de re dicto citius perfecta. $\alpha\mu' \epsilon\pi\theta' \alpha\mu' \epsilon\rho\gamma\omicron\nu$. Latini, *Cum dicto*, dicunt, pro eo quod est, statim posteaquam dixeris. Et Virgilius:

--- & dicto citiustumi la æquora placat.

Suntum apparet ex Homero, apud quem est hoc carmen,

$\alpha\upsilon\tau\acute{\iota}\kappa\epsilon \epsilon\pi\epsilon\theta' \alpha\mu\alpha \mu\delta\theta\epsilon \epsilon\kappa\upsilon$, τετέλεστο δὲ ἔργον, id est.

Mox simul ac dictum est verbum, res ipsa perfecta est.

Idem Græcis dicitur vnica voce ἀυροβοῖ, quod à militari clamore translaturum videtur, quo nonnunquam funditur hostis, priusquam ad manus fuerit ventum. Sic vsus Thucydides, sic Theopompus vsus est, pro κατὰ κρότον, id est, vi ac virtute, non ex insidijs. Quisquis enim insidias molitur hosti, silet: qui fidit viribus suis, cū clamore irruit in hostem. Quidā putat dictum à bubus, vt deductum videatur ab arantibus, qui quum pollicentur se eodem die, id est, ἀυτῆρας aliquid operis absoluturos, dicere solent ἀυροβοῖ, hoc est, priusquā disjungam boues. Transfertur ad cuiuslibet actionis celeritatem, vt perinde valeat atq; παραχρημα ἀυροβειν.

NVNC AB TANAI EXERCITVM ACCERSES) refutat consilium Bessi, qui dixerat, venturos ad Tanaim colentes Scythas: ac si diceret, serò vocabis in auxilium Scythas: priusquam ad Tanaim accedas, Alexander supra caput eius, & iugulo tuo hærebit.

FLVMINA OPPONES) alterum consilium Bessi, (e Oxum flumen velut murum hosti obiecturū. Quali verò, inquit Cobares, quā tu fugiturus es, ille non possit sequi: non meministi vulgò dictum:

Quocunq; vnus fugis, potest alter sequi.

Pari argumento Darius supra conatus est Alexandrum ab insequendo deterrere, quando dixit, l. 4. c. 16: Transendum esse Alexandro Euphraten, Tigrimque, & Araxen, & Hydaspem magna munimeta regni sui, additis etiam barbaris gentibus, Medis, Hyrcanis, Bactris, Indis, Sogdianis, Arachosijs. Sed quid Alexander? quocunq; ille fugere potuisset, ipsum sequi posse, delineret terrere fluminibus, quæ sciret maria transisse.

ITER VTRIQVE COMMVNE EST) imo victori tutius, quia nihil timet. *Metus, fugam qui cogit, moratur fugam: & vt strenuus sit & velox, spes tamen est velocior.*

QVIN VALIDIORIS OCCVPAS GRATIAM) hoc salubre Cobaris & vnicum consilium; si fecutus fuisset Bessus, fortasse veniam, (vt Nabarzanes & alij Darij duces) impetrasset. Nabarzanes certe Bessi socius & coniurationis participus fuerat, & nihilominus per deditionem veniam & gratiam impetrauit. Satibarzanem quoque in fidem receperat, sed iterum deficientem bello persecutus est, quoad duello cum Erigyo inuito victus caderet.

ALIENVM HABES REGNV M) quod antea Darij fuit, nunc victo Dario Alexandri est, qui te iustum potest regem facere.

NOBILIS EQVVS VMBRA QVOQVE VIRCAE REGITVR) De equorum docilitate, alijsque virtutibus, & sensu prope humano multa Solinus, & ex illo pleraque Liplius, vbi etiam de Bucephalo cent. epist. 3. ad Belgas epist. 56. ad contubernales. De la Cerda ad 4. aen. vers. 41. Et Numida infremi cingunt. Et nos ad Martial. epigr. 23. lib. 9.

Et Masilaum virga gubernet equum.

Miror tamen nec ab iilis, nec à nobis hunc nobilissimum Curtij locum animaduersum & notatum, quem Gruterus contulit in suas gnomas:

Equum generosum etiam vmbra virga rexerit.

Scripsit & Simon homo Græcus, quem Xenophon laudat, librum de equaltri, & Xenophon ipse, in quo equum ab vngula ad ceruicem describit, multaque de frænis docet, sed de equo vmbra virgæ regendo nihil.

BESSVS INGENIO FEROX) Bessus & animi impotens, & Baccho furens, & fato iam suo destinatus, nulliusque salubris consilij patiens, insanire, furere, & rabire, atque in salntis suæ auctorem ferrum stringere: Sed Cobares fectus & saluus ad Alexandrum euasit, tutior apud sobrium hoste, quàm ebrium amicum futurus.

PROPTER COELI INTEMPERIE M) De hoc c. 4. supra iam audisti, cum dixit Curtius: *In hac tamen omnis humani cultus solitudine destitutus exercitus, quicquid malorum tolerare potest, pertulit inopiam, frigus, lassitudinem, desperationem.* Ex hac Paropamitarum regione Bactriani ad occidentem spectantes existimabant Alexandrum ad meridiem, Indiam versus, iter conuersurum, vt ad mitiores statim terras perueniret. At vbi inaudierunt, illum superato Caucaulo, rectà ad se contendere, Bactriani deserto Besso in patria remanere, Bessus cum sua familia tantum Oxum traiecit, vt apud Sogdianos nouum exercitum conscriberet.

CAPVT VII.

ARGVMENTVM.

Inopia commeatus in copijs Alexandri. Bactrianos describit.

Alexander Caucasum quidem (vt supra dictum est) transferat, sed inopia frumenti quoque propè ad famem ventum erat. Succo ex Sesama expresso, haud secum quam oleo artus perungebant. Sed huius succi ducenis quadragenis denarijs amphoræ singulae, mellis denarijs CCC XC. CCC. vini aestimabantur, tritici nihil aut admodum exiguum reperiebatur. Syros vocabant barbari, quos ita solerter abscondunt, vt nisi qui defoderunt, inuenire non possint. In ijs conditæ fruges erant: In quarum penuria milites fluiuatili pisce, & herbis sustinebantur. Iamque hæc ipsa alimenta defecerant, cum iumenta quibus onera portabant, cadere inssi sunt. Horum carne dum in Bactrianos peruentum, traxere vitam. Bactriana terra multiplex & varia natura est. Alibi multa arbor & vitis largos mitesque fructus alit. Solum pingue trebri fontes rigant. Qua mitiora sunt, frumento conserantur: cetera armentorum pabulo cedunt. Magnam deinde partem eiusdem terra steriles arena tenent. Squalida siccitate regio non hominem, non frugem alit. Cum verò venti à Pontico mari spirant, quicquid sabuli in campis iacet, conuertunt. Quod ubi cumulatum est, magnorum collum procul species est, omniaque pristini itineris vestigia intereunt. Itaque qui transeunt campos nauigantium modo, noctu sidera obseruant, ad quorum cursum iter dirigunt, & propemodum clarior est noctis umbra, quam lux. Ergo interdum inuia est regio, quia nec vestigium quod sequantur, inueniunt, & nitor siderum, caligine absconditur. Ceterum si quos ille ventus qui à mari exoritur deprehendit, arena obruit. Sed quæ mitior terra est, ingens hominum equorumque multitudo gignitur. Itaque Bactriam equites XXX. millia expleuerat. Ipsa Bactra regionis eius caput sita sunt sub monte Paropamiso. Bactrus amnis præterit mœnia: is urbi & regioni dedit nomen.

SUCCO EX SESAMA EXPRESSO HAUD SECVS QVAM OLEO ARTVS PERVNGEBANT) Sesama & Sesamum latinis, Plinius lib. 18. c. 10. Sesama ab Indis venit, Columella lib. 11. c. 7. Petronius, Plautus, alij in neutro dixerunt Sesamum. Græcis σισαμου apud a Theophrastum, & b Dioscoridem, Homerum σισαμῖς: Arabibus Semsem aut Sensera. Italis Sesamo. Hispanis Iorgilim & Alegria. Gallis, Ingoline, Germanis Spuria voce Leindötter aut flachdotter quam tamen vocem docti reiiciunt, nec formam penicillo vel cælo expressam & lubiectam probat Matthiolus ad Dioscoridem.

Dioscoridem de Sesamo leges l. 2. c. 92. & Matthiolum ad eundem. Galenum quoq; 1. 8. de simplicibus medicamentis.

Est mentio Sesami apud a Homerum, b Plautum, c Petronium. Plautus:

Obsecro hercle, vt mulsaloquitur.
---- Milpho. Nil nisi laterculos,
Sesamum, papaueremq;, triticum, & frictas nuces.

Homerus:

Οὐδὲ πλάξες τὰν ὑπεπλάθων πολλὴν σισαμῖδα
Nèq; placenta extensa, qua habet multam sisamidem.

Videntur, vt est in notis ad illa Petronij, mellitos verborum globulos & omnia dicta factaque, quasi papuere & Sesamo sparsa, antiqui dulcarijs operibus, palati gratia, Sesamum aspersisse. Macedones tamen ab elu Sesami abstinere, sed liquore inde expresso, velut oleo artus inungere.

SED

a 1. 8. c. 92.
& 7.

b l. 2. c. 121.

a Bactach.
b Pænul.
c Sat. P. 2.

SED HVIVS SVCCI DVCCENIS QVADRAGENIS DENARIIS AMPHORAE SINGVLAE) Veniebat ergo amphora vna quatuor & viginti philippicis numis : ita vt Philippicus, viginti victoriatis seu quadraginta sestertijs numis aestimaretur ; hoc est , argenteo qui octoginta cruciferis seu viginti bazijs, vt vulgò appellantur, constabat. Amphora vulgaris continebat quadraginta octo sextarios, qui efficiunt hodie quatuor & viginti mensuras nostrates . Denarius octo stauropharis seu cruciferis permutatur: qui decem olim assibus respondebat , vnde & nomen Denarij à decem assibus accepit . Qua de re copiosè disputari in commentarij ad Martialis vt & de amphora. Iam si ducas octò in 240. prodibunt 1920. quæ si per 80. diuidas, reperies 24. & habebis precium vnus amphoræ succi Sefami, & vnum Philippicum pro vna mensura.

Tu interim obserua loquendi modum Curtij , qui non dixit vnâ amphoram, sed singulas amphoras, non ducentis quadraginta, sed *duccenis quadragenis* , vti mox ex numeris sequentibus legendum. Mellis amphoræ singula trecentis nonagenis, non trecentis nonaginta, & vini trecentis singula enim cum singulis comparantur, & semper in toto numero sunt plures, quàm vnus. Vt si ducentis quadraginta pueris dicas, Eant omnes in campum non turmatim, sed singillatim , hoc est , alter post alterum: ita dicimus , Eant bini, vel terni , vel quaterni, vel quini, vel deni, vel viceni, vt solet in instructa militum acie fieri. Ita auctores scribunt binis castris, denis, quaternis castris Cæsar venit Romam, Dirrachium, Philippos.

Iam trecenti nonagenarij denarij, quibus amphora mellis veniebat, efficiunt triginta nouem Philippicos, ita mensura mellis erat sesqui philippico & sesquitercio victoriato.

Amphora vini trecentis denarijs, hoc est, triginta Philippicis : mensura quinque & viginti victoriatis, seu vno Philippico & quadrante constabat, qui viginti continet cruciferos.

TRITICI NIHIL, AVT ADMODVM EXIGVVM REPERIEBATVR. SIROS VOCABANT BARBARI) In Siris condebant barbari frumentum, ne ab exteris vel vicinis etiam reperiretur , & auferretur. Siri autem fuerunt scrobes subterraneæ vel speluncæ, vel cryptæ, vel putei , in quibus

tritium etiam ad quinquaginta annos poterat incorruptum seruari. De Siris a Varro, b Vitruuius, c Columella, d Plinius, Varronis verba sunt: *Item huius generis alia, quidam granaria habent sub terris, vbi speluncas, quas vocant σειρῶς, vt in Cappadocia ac Thracia.* Vitruuius Cryptas vocat . *Qui autem fructibus rusticis seruiunt, in eorum vestibulis stabula, tabernæ, in adibus cryptæ, horreæ, apotheca, ceteraque quæ ad fructus seruandos magis, quàm ad elegantia decorem possunt esse, ita sunt faciendæ .* Columella Siros ita describit: *Possunt etiam defossa frumenta seruari, sicut transmarinis quibusdam prouincijs , vbi puteorum in modum, quos appellant Syros, exhausta humus, editos à se fructus recipit.* Plin. verò: *Vtilissimè, inquit, seruantur in scrobibus, quos Syros vocant, vt in Cappadocia & Thracia: ita frumenta si nullus spiritus penetret, certum est, nihil malificum nasci.* Varro auctor est , sic conditum triticum durare annis quinquaginta, milium verò centum. Et miror ab illis Vitruuij, Plinij, & aliorum, Scholiastis elegantissimum hunc Curtij locum de Siris non fuisse animaduersum. Obserua interim apud scriptores nunc latina vocali scribi Siros, nunc Græca Syros: Suida σειρῶς duplici & σείρῶ-σειρῶς δ' ἀλάκκος ἐν τῷ καταρθεταῖ τὰ σείρματα, *Siribus fossa in qua semina conduntur.* Etymologus vocem παρά τὸ τοῦ σείρως τῆσεν deducit, quasi vox sit composita pro σειρῶς à conferuandis frumentis ficta & dicta.

FLVVIATILI PISCIS) distinguitur à marino & lacustris.

IUMENTA, QVIBVS ONERA PORTABANT, CAEDERE IVSSISVNT) Iumentum alijs à iuando, alijs iungendo dictum tradunt, cuiusmodi sunt equi, muli ; & id genus dorsuaria animalia, græcè *ωροφόρα*. Vlpiani decreta tecludunt boues à iumentis, & inter armenta ab arando potissimum cognominata numerat. Vnde, inquiunt Iurisperiti, Iumentis legatis non debentur. I. legatis seruatis. s. iumentis. D. de legatis 3. Vlpianus in l. ædiles aiunt, D. de ædiliū edictis ostendit, quæ iumentorum appellatione contineantur. Curtius infra: *Consumtis igitur alimentis , Macedones primò inopiam, deinde ad vltimum famem sentire cœperunt, radices palmarum (namque ea sola arbor gignitur) vbique rimantes. Sed cum hac quoque alimenta defecerant, iumenta cadere aggressi, ne equis quidem abstinabant.* (Possint & cameli, iumentum nomine accipi, cum etiam sint *ωροφόροι*.) Parum hoc fuit, multo atrociora de fame, obfessorum, obsidentium, & iter facientium narrant rerum scriptores . Nota sunt Hierosolyma, & Hierosolymis sub Titi præsentia facta, cum parentes , quos paulo antè à visceribus profuderant, liberos in viscera reponderent . Non ignota, quæ de Cambyle Aethiopes * Macrobios cum infesto exercitu petentè traduntur.

BACTRIANAE TERRAE MULTIPLEX ET VARIA NATVRA EST) Multa mentio Bactrianorum apud Curtium supra , & infra lib. 4. c. 18. laudauit Bactrianos à studio bellico : *Sunt autem Bactriani vt inter illas gentes promptissimi, horridis ingenijs, multumque à Persarum luxu abhorrentibus, siti haud procul Scytharum bellicosissima gente, & rapto viuere assueti: semper in armis erant.* Hic Bactrianæ terræ ingenium describit. Quod ad nomen attinet, Bactriani & Bactriana regio dicta est ab vrbe gentis capite. Bactra vocantur vrbs ab amne proximo Bactro . Goropius in Indoscythicis à tritici copia nomen Bactra natum exillimat. *Bac enim, inquit, idè est, quod panè facio: vnde Bac panis, & Bacter qui panè facit. Tris autè significat fidū, quod bona fide commissa sibi reponit.* Hinc Bactru dicitur

N n z

Ein Maß
Del auß
Sefamo
ymb 20.
patz.

Ueber hal-
ben talles
vnd 10.
Freutzet.

a De re
rust. l. i.
cap. 57.
b Vitruuius
lib. 6. c. 8.
c Columel-
la. l. 1. c. 6.
d Plin. l. 13.
cap. 30.

Nonius:
alij,

l. 9. c. 17.

* longquos;
Herod. l. 3.

p. 468:
Bacten
pifere,
beck, pistor
à bonis nobis hodie;

à bona fide panis conficiendi regio illa, quæ copiosum frumentum producit. Bactriana igitur cum talis esset, imperatores suos, præsertim Græcos, potentissimos reddidit, adeo ut plurimas gentes subegerint, quod Apollonius Atrammitenus apud Strabonem testatur. Hæc Goropius, qui more suo in vocis originatione ludit, diuinat, & subinde nugatur. Cæterum Bactrianorum regnum fuit olim amplissimum, regioq; mille admodum vrbes continebat, ut in xli. docet Iustinus. Siculus in secundo, de vrbibus quoque affirmat, quamuis numerum non exprimat. certè Oxyartes Bactrianorum rex, contra Ninum qui primus Bactrianis bellum intulit, quadringentâ millia eduxit, & de copijs Nini centum millia interfecit, numero tamen à Nino demum oppressus & victus. Laudat magnoperè Siculus Bactra vrbem, & vrbis arcem, quam Semiramis per occultos aditus adrepens expugnauit. Mira narrat de Bactrianis Onesicritus apud Strabonem. Eos enim qui senio confecti sint aut morbo, viuos ait projici tanibus dedita opera ad hoc nutritâ, quos sua lingua eutaphistas, quasi vespillones, vocat: ac videri quidem quæ extra murum primaria Bactrianorum vrbis sunt, pura: intus autem pleraque humanis plena obstibus. morem eum ab Alexandro fuisse sublatum.

I. II. p. 356.
vel p. 603.
in f.

Alexander in Bactrianis octo vrbes condidit, ut eodem loco testatur Geographus. Curtius hic ingenium cœli Bactriani, terræ naturam sibi planè contrariam copiosè describit, in qua re ita steriles sunt Græci, ut etiam sterilitatem terræ Bactrianæ superent, quæ sicca arenæ iacent, noster contra, etiam ipsam fecunditatem regionis, vbi benignior est, vincat. Nam Bactriana alicubi fertilissima & vberissima omnes ferè naturæ opes profundit, alicubi Ammonias passim arenas sterilitate æquat: quæ mitis & fecunda est, abudat arbore, vite, fructibus, fontibus, pecore, iumentis, palcujs, & quicquid demum mortales ditat ac beat: quæ sicca, arida & sterilis est, nec hominem, nec frugem, nec animal, nec auem alit.

in Alexan-
dro p. 535.
cum Cur-
tio iunctus

Lib. r.

ARENA OBRUIT) planè hæc descriptio cum Plutarchi narratione, quæ iter Alexandri ad Ammonis explicat, vbi Cambysis, cuius paullo antè mentio facta, exercitum ait deletum, conuenit. Iter, inquit, prolixum erat, ac cum multorum laborum ærumnarumque plenum: tum cum duobus coniunctum periculis, vno ob aquæ penuriam, ex qua desolata regio non paucorum dierum via est, altero, si procellosus in alto & vasto sabulo progredientes Auster occupauerit, ut quondam dicitur Cambysis exercitui accidisse, quum arena ingentem cumulum excitauit, voluitque per campum fluctus, ut quinquaginta millia capitum obruerit, oppresserit que. Idem paucis Iustinus. Ad Ammonis quoque nobilissimum templum expugnandum, exercitum mittit Cambyses, qui tempestatibus & arenarum molibus oppressus interijt. Sed & ipse Curtius mox infra c. 9. Alexandri & totius exercitus arenas Bactrianas ingressi luculentè æstum, sitim, loci siccitatem, omnia vapore accensa, deficientem exercitum ob oculos ponit. Canit de ijdem arenis Lucanus in 9. vbi Catonis iter describit, & nos in 4. versus apposuimus.

IPSA BACTRA REGIONIS) de Bactris, regia olim Bactrianorum sede, Zaria spa, prius dictum, iam è Siculo 2.

CAPVT VIII.

ARGVMENTVM.

Lacedæmoniorum defectio, Erigy monomachia cum Satibarzane, & victoria.

Ic registarius habenti nunciatur ex Græcia Peloponnensium Laconique defectio: nondum enim victi erant, cum proficiscerentur, tumultus eius principia nunciatur. & alius præsens terror affertur: Scythas qui ultra Tanaim amnem colunt, aduentare Besso ferentes opem. Eodem tempore quæ in gente Ariorum Caranus & Erigyus gesserant, perferuntur. Commissum prælium erat inter Macedones Ariosque, transfuga Satibarzanes præerat, qui cum pugnam segnem vtrinque æquis viribus stare vidisset, in primos ordines adequitauit, demtaque galea, inhibitis qui tela iaciebant, si quis viritum dimicare vellet, prouocauit ad pugnam, nudum se caput incertamine habiturum. Non tulit ferocitiam barbari, dux exercitus Erigyus, grauis quidem ætate, sed & animi & corporis robore nulli iuuenum postferendus. Is galea demta canissem ostentans, Venit, inquit, dies, quo aut victoria, aut morte

hæc

honestissima, quales amicos & milites Alexander habeat, ostendam. Nec plura elocutus equum in hostem agit. Crederes imperatum, ut acies utraque tela cohiberent. Protinus certe recesserunt dato libero spacio, intenti in euentum non duorum modò, sed etiam sua sortis, quippe alienum discrimen secuturi. Prior barbarus emisit hastam, quam Erigyus modica capitis declinatione vitauit. At ipse infestam sarissam equo calcaribus concito in medio barbari gutture ita fixit, ut per ceruicem emereret. Praecipitatus ex equo barbarus, adhuc tamè repugnabat, sed ille extractam ex vulnere hastam rursus in os dirigit. Satibarzanes hastam manu complexus quo maturius interiret ictum hostis adiuuit, & barbari, duce amisso, quem magis necessitate quam sponte secuti erant, haud immemores meritorum Alexandri arma Erigyo tradunt. Rex his quidem letus, de Spartanis haudquaquam securus, magno tamèn animo defectionem eorum tulit, dicens, non antè ausos consilia nudare, quam ipsum ad fines Indiae peruenisse cognoscent. Ipse Bessum persequens copias mouit, cui Erigyus spolia barbarò ceu optimum belli decus praeferebat occurrit.

HIC) Baëtris sedem habebat Alexander, siue statua, de quibus supra dictum, & intelligi licet ex Steuuechio ad l. 3. Vegetij c. 4.

PELOPONNENSIVM LACONVM QVE DEFECTIO) supra l. 6. c. 1. accepisti de bello Lacedæmoniorum & Macedonum, in quo agis Laconum rex in acie cecidit, Antipater Macedoniæ prætor, & dux belli victor euasit. Vbi simul narratum est Lacedæmonios permisso Antipatri, missis ad Alexandrum legatis, veniam defectionis præter auctores impetrasse. Hic noua exorta est coniuratio, & à Macedonibus Peloponnesium & Laconum defectio.

Peloponnesi sæpè mentio fuit, est peninsula & arx Græciæ, continet Laconas, Arcadas, Achæos, Corinthum, Argos, & alios populos ac ciuitates: Lacones ergò sunt pars Peloponnesi.

De causa fortasse defectionis quæras, quam tamen nullam Curtius adfert, nec quod sciam alij scriptores, nisi quod Plutarchus in Alexandro doceat, occisis Philota, Parmenione, & alijs inclitis viris, terribis Græcos, adeoque ipsum Antipatrum clam inijsse cum Aetolis pacta, ut si quid sibi periculi immineret, haberet asylum. Poterat altera fuisse causa, quod præcepisset, ut omnes exules, præter sicarios ciuili sanguine aspersos, in suam quisque ciuitatem ab exilio reduceretur, quod initium monarchiæ & legum soluendarum certissimum erat indicium & argumentum. Sed huic decreto disertè obnunciarunt Athenienses, quod ipse esset de Alexandro nunquam in Græciam reuersuro, quem ad Indos vsque progressum audiuisent, quam causam ipse Alexander hoc ipso capite adfert, cum dicit, Spartanos non fuisse ausos ante sua consilia nudare, quam ipsum ad fines Indiae peruenisse cognouissent.

NONDVM VICTI ERANT) iterum ergò ab Antipatro victi. Nam supra lib. 6. c. 1. Antipater Agidem acie profligauit, & occidit. Itaque altera hæc Laconum est defectio.

SCYTHAS, QUI VLTRA TANAIM COLVNT) De his infra pleniùs.

CARANVS ET ERIGYVS) redi ad c. 3. huius libri, ubi de his duobus & alijs ducibus Alexandri contra Satibarzanem misit. Satibarzanes, ut est in lib. 6. c. 12. erat Ariorum Satrapes, in fidem primùm ab Alexandro acceptus, à quo mox iterum defecit, & se cum Besso coniunxit, Arios inuasit, & ab Alexandro auertit. Huius iam duellum cum Erigyo initum exponitur.

NON TVLIT FEROCIAM BARBARI, DVX EXERCITVS ERIGYVS, GRAVIVS QVIDEM AETATE, SED ET ANIMIET CORPORIS ROBORE NVLLI IUVENVM POSTFERENDVS) Ita Curtij verba mihi in mentem reuocant paræmiam. Dares Entellum prouocas. quorum certamen nobilissimo versu descripsit Maro in 5. quem leges. Explicauit verbum hoc Diuus Hieron. epistola ad D. Augustin. & adagiographus: Memento, inquit Hieronymus, Dareis & Entelli. Conuenier vti, si quando quispiam inuenili temeritate laceffer aliquem, non perinde promptum ad suscipiendum certamen; verum intolerandum, si semel inierit. Qui senum ferme mos, ut libenter suffugiant negotia, suscepta pertinaciter gerant. Sumtum est ex 5. Aeneidos libro, ubi Dares quisspiam viribus fretus & ferox iuuenta, vitro profliens in medium, quemuis ad certamen prouocat: assurgente nemine, deterritisque reliquis, iam perinde quasi victor premium flagitat ab Aenea. At Entellus senex, & iam pridem ab huiusmodi genere certaminum feriatas, instigante partim Aceste, partim veterum victoriarum memoria, tandem surgit cestibus dimicaturus. Is diu suo consistens loco, iuuenem insolentius circumfilientem tulit, donec frustrato ictu lapsus, pudore sic recanduit, ut Daretem iam longè imparè planè confecturus fuerit, nisi eum Aeneas intercedens eripisset.

SVAE SORTIS) videbant enim futurum, ut à cuius parte dux cecidisset, illa vinceretur, altera triumpharet.

MODICA CAPITIS DECLINATIONE) infra l. 9. c. 14. de Dioxiippo. Quam (lanceam) Dioxiippus cum exigua corporis declinatione vitasset. Sed illa Dioxiippi monomachia pedestris fuit, hæc equestris:

tabula Pe-
loponnesi
alicubi ap-
ponenda

p. 651. vel
ex recog.
Manucij
pag. 1124.

p. 554.

MAGIS NECESSITATE, QUAM SPONTE) Quia Satibarzanes illorum prætor & Satrapes fuit, cuius auctoritatem penè sequi cogebantur. miles ergo, amisso capite, deditioem fecit, non perinde credo Macedones facturi, si Erigyum amississent; sed ingens prælium, & cædes, & incerta victoria secutura erat. Hoc duellum prope ad verbum transtulit Curtius è Diodoro, nisi quod nosse omnia, ut solet, splendidius & magnificentius, Græcus brevius & siccius rem narret.

Arrianus paucissimis & ieiunis verbis eandem pugnam attingit. Plutarchus omnia tacet.

Lib. 3. c. 2.

OPTIMUM BELLI DECUS) Opima spolia Romani vocabant, cum dux duci occiso spolia detrahebat, & Ioui Feretrio dedicabat. Quod è Liuius, Plutarcho, Dionysio Halicarnasseo, Propertio, & alijs constat. de his iam supra. Val. Max. vide.

CAPVT IX.

ARGVMENTVM.

Alexander Bessum persequendo in aquarum penuriam incidit. Eiusdem patientia & miranda sitis tolerantia.

NGitur Bactrianorum regione Artabazo tradita, sarcinas & impedimenta ibi cum presidio relinquit. Ipse cum expedito agmine loca deserta Susitanorum intrat, nocturno itinere exercitus ducens. Aquarum (ut ante dictum est) penuria, prius desperatione, quàm desiderio bibendi sitim accendit. Per CCC stadia ne modicus quidem humor existit. Arenas vapor æstius solis accendit, quæ ubi flagrare cæperunt, haud secus quàm continenti incendio cuncta torrentur. Caligo deinde immodico terra feruore excitata lucem tegit: camporum quæ non alia quàm vasti & profundi aquoris species est. Nocturnum iter tolerabile videbatur, quia rore & matutino frigore corpora leuabantur. Cæterum cum ipsa æstus oritur, omnem quæ naturalem absorbet humorem siccitas, ora viscera quæ penitus vruntur. Itaque primum animi, deinde corpora defecere. Pigebat & consistere & progredi. Pauci à peritis regionis admoniti prepararant aquam. Hæc paulisper repressit sitim. Deinde crescente æstu rursus desiderium humoris accensum est. Ergo quidquid vini oleique erat (hominibus) ingerebatur. tantaque dulce do bibendi fuit, ut in posterum sitis non timeretur. Graues deinde auidè hausto humore, non sustinere arma, non ingredi poterant: & feliciores videbantur, quos (aqua) defecerat, cum ipsi sine modo infusam vomitu cogerebantur regerere. Anxium regem tantis malis circumfusi amici, ut meminisset orabant, animi sui magnitudinem vnicum remedium deficientis exercitus esse, cum ex ijs qui præcesserant ad capiendum locum castris, duo occurrunt utriusque aquam gestantes, ut filijs suis, quos in eodem agmine esse, & agere pati sitim non ignorabant, occurrerent, qui cum in regem incidissent, alter ex ijs vitre resolutus, vas quod simul ferebat implet porrigens regi. Ille percontatus quibus portaret, filijs ferre cognoscit. Tunc poculo pleno (sicut oblatum est) reddito. Nec solus, inquit, bibere sustineo, nec tam exiguum diuinaere omnibus possum. Vos currite, & liberis vestris, quod propter illos attulistis, date.

ARTABAZO) de hoc sexcenties supra à indicem inspicere.

DESERTA SUSITANORVM) Nusquam in vlllo scriptore lego Susitanos, nisi in Mori Vtopia sint. Et fortasse supra lib. 4. c. 27. vbi recensetur miles Darianus, pro *Suauis* vel *Sueuis*, Scribendum quoque *Susitanis*, vel potius *Susianis*, nam infra iisdem c. 11. *Susiani* vocantur, eo quod hos cum *Arachosijs*, *Dahis*, *Bactrianis*, *Maslagetis* iungat. Nisi mauis *Susanorum* legere, qui populi sunt ultra *Caucasum* apud *Agathiam* (in 4.) Hic tamen omnia exemplaria sine vlla varietate scripturæ coniurant in *Susitanos*, proinde religio fuit quicquam mutare.

NOCTVRNO ITINERÈ EXERCITVM DUCENS) interdiu enim inuia est regio, quia nec vestigium, quod sequantur, inueniunt, & nitor siderum, caligine absconditur. Ita hunc locum ipse Curtius cap. 7. paulò antè explicauit, quo non habeo certiore interpretem: Itaque qui transeunt

tam-

campos, nauigantium modo, noctu sidera obseruant, ad quorum cursum iter dirigunt: & propemodum clarior est noctis umbra, quam lux.

AQVAVM, VT ANTE DICTVM EST, PENVRIA.) Dixerat antè, Bactrianam regionem alicubi fertilem, alicubi sterilem; de sterili hic loquitur, & ibi c. 7. *squalida, inquit, siccitate regio, non hominem, non frugem alit.*

PRIVS DESPERATIONE, QVAM DESIDERIO SITIM ACCENDIT.) Idem fit in fame, quæ expleri vix potest, quando explendi desperatio præcessit, aut sequitur, aut comitatur famelicum, & plus vexat desperatio sitientem, quam ipsa sitis.

PER CCCC. STADIA, NE MOD. QVIDEM HVMOR EXISTIT.) Quadringenta stadia, efficiunt duodecim milliaria Germanica: Italica octo & quadraginta, si quatuor ponas pro vno; sexaginta, si quinque.

ARENAS VAPOR SOLIS ACCENDIT.) Ad hunc ferè modum iter Alexandri lib. 4. c. 20. his verbis descriplerat: *Sed vt aperuere se campi, alto obruti sabulo, haud secus quam profundum aquor ingressi, terram oculis requirebant. Nulla arbor, nullum culti soli occurrebat vestigium. aqua etiam defecerat, quam vtribus cameli deuexerant, & in arido solo ac feruido sabulo nulla erat. Ad hac, sol omnia incenderat, siccaq; & adusta erant ora.*

KORE ET MATVINO FRIGORE CORPORA LEVABANTVR.) Causam, cur matutino tempore maius sit frigus, quam nocte, cum tamen sol sit manè propinquior, triplicem adfert noster P. Laurentius Ferer in problematis selectis viridarij sui philosophici problem. 17. p. 21. edit. Diligantia. quod quia breue est, subiiciam.

1. Causa. An quia tunc maius est tempus absentia solis, vnde magis refrigerata est terra? Cum enim sol sui presentia terram calefaciat & aerem, absentia certè longiore solis, maius frigus exoritur, diutius autem absuit à nobis sol manè, quam media nocte. Licet ergò in aurora rursus sol accedat, tamen calorem suum tam citò non potest aeri communicare.

2. Causa. An quia die appetente ros & pruina cadit? hæc autem naturâ frigida sunt, & aerem frigidiores reddunt.

3. Causa. An quia tunc acrius nobis videtur frigus, quod concocti iam sint cibi, & stomachus manè vacuus? quò autem inaniore sumus, eò magis persentiscimus frigus ambiens. Aristot. sect. 8. problem. 17. Hæc Forerus.

ERGO QVICQVID VINOLEIQVE ERAT, HOMINIBVS INGEREBATVR.) Parum hoc est.

Hoc mirum, quod Cretenses, dum à Metello obsiderentur, sitim cum sua tum iumentorum aqua, seu vrina torserunt potius, quam leuarunt: marinam alij cum profluuio & exitio hauserunt. Artaxerxes putridam gustans, nunquam se dulcius vinum aut liquidiores aquam bibissetatus est. Hodie, qui ad Indos nauigant, tradunt circa promontorium Bonæ spei, vbi ad Aequatorem accedunt, aquam in vasis corrumpi & verminare, nihiloque secius sorberi, sed obstructis naribus, ne fœtor bibentes deterreat. De ipso Alexandro, Plutarchus de Fortuna illius: *Amnes sanguine mixtos bibebat, quos casorum corporibus iunctos, traieciat, herbam fame coactus edebat, quam primam offendisset. Tanta autem vis sitis est, vt apud inferos splendidus ille conuiuator, oblitus ignes & omnes cruciatus, tantum de siti conquestus sit.*

Val. Max.
lib. 7. cap. 6.
Flor. 1. 3. c. 7
Plutarch.

HOMINIBVS ingerebatur. Acidalius à glossa potestatem in contextum aspirandi putat factam; procribendamque vocem hominibus, nec placet eidem in sequentibus aqua post oleum & vinum. Nihil ego muto omnibus exemplaribus contra obtestantibus exemplaribus contra obtestantibus. Et aqua, pro omni potione in posteriore veru accepta videtur: humor infusus & egestus, vel regeffus Acidaliij, non sapit.

QVOS AQVA DEFECERAT.) Alij aquam, alij vinum, alij oleum hauserant, idem omnibus vsu venit, feliciores ergo quos aqua, vinum, & oleum defecerat.

ANXIVM REGEM TANTIS MALIS.) Non suis, sed suorum ac totius deficientis exercitus.

VNICVM REMEDIVM.) Nam rege sitiente libenter omnes sitiunt, imò negant se sitire, vt supra ex Plutarcho ostendi.

DVO OCCVRRVNT AQVAM VTRIBVS GESTANTES.) Multa præstantia virtutum documenta secum Alexander ex officina sapientia, & Græciâ, ad Barbaros extulit, singularem castimoniam, decentem verecundiam, laudatissimam temperantiam, incredibilem in agendo celeritatem, stupendam laborum omnium tolerantiam, virtutes quas rarè in Christianis Imperatoribus leges. Hic admirandum sitis habes documentum, cum oblatum in immenso æstu cœli, fatigatus ex itinere, frigida haultum respuit, alijsque propinari voluit. Primus omnium, quod equidem meminim, præiuit exemplo fortissimus Hebræorum rex, ille domitor leonum, victor vrilorum, gigantum terror David, de quo sacra historia omnia narrat.

Cato proximus huic (si verus Lucanus, quem historicum potius quam poetam egisse veteres censuerunt) qui in siccis Nasamonum arenis sitibundus oblatam vndam reiecit, ita canente poeta:

2. Reg. c. 23.
Marti. 1. 14.
sunt qui-
dam qui
me dicunt
non esse
poetam.

AD Q. CVRTII LIB. VII. CAP. IX.

Utq; calor soluit, quem torserat aëra ventus,
 Incensusq; dies, iam mundi spissior ignis,
 Iam plaga, quam nullam superi mortalibus vltra
 A medio fecere die, calcatur, & humor
 In Noton omnis abit: manant sudoribus artus:
 Arent ora siti: conspecta est parua maligna
 Vnda procul venâ: quam vix è puluere miles
 Sustulit, & galea conuexum infudit in orbem,
 Porrexitq; duci. Squalebant puluere fauces
 Cunctorum, minimumq; tenens dux ipse liquoris
 Inuidiosus erat, mène, inquit, degener, vnum
 Miles in hac turba vacuum virtute putasti?
 Vsq; aded mollis, primisq; caloribus impar
 Sum visus? quanto pœna tu dignior ista
 Qui populo sitiente bibas: sic concitus ira
 Excusit galeam, suffecitq; omnibus vnda.

Egregia versuum clausula, suffecitq; omnibus vnda, quam nemo post respuentem ducem sitiuit, adeoque omnibus suffecit.

Ab eodem facto laudatur Theodosius minor Arcadio natus, de quo ita Sozomeni interpres (ne te Græcis fatigem) Paullò antè sanè, cum Heracleam Pontici ciuitatem videre & vetustate collapsam erigere satageres, per Bithyniam messu tempore iter faciebas. Cum verò te satellitum quissiam à sole vehementer vrente in ipso meridie multo sudore ac puluere conspersum cerneret, tanquam gratificatus, phialam tibi admodum splendide, solaribus radijs relucens obtulit, ac suauem quendam potum illi aqua frigida mixtum infudit. At tu potentissime, accepta hac phiala, virum munificentia remunerasti. Cum verò milites vniuersi phialam illam suspicerent, felicemq; illum, qui ex ea bibiturus esset, iudicarent, poculum viro illi, o generose, reddidisti, & quomodo ipsi placeret, vsurpare iussisti. Videris itaque mihi haud immeritò Alexandrum Philippi, virtutibus tuis superare, cui miles quidam sedulus & officiosus, ab illis qui eum celebrant, cum per loca arentia exercitum Macedonum duceret, aquam inuentam hausisse & obtulisse, ille verò non bibisse potum illum, sed effudisse dicitur.

Sed errat * Sozomenus, qui effusam ab Alexandro aquam affirmat.

* præfat. in
lib. 1. hist.
Ecclesiast.
In Lycur:
go p. 148.
vel p. 40:
in fol.

Nec Soi siue Sæbidæ virtus tacenda, quam Plutarchus in Lycurgi vita & apophthegm. laudat: Fama est, inquit, cum esset in loco aspero & arido Sæbidas & circumfideretur à Clitorijs, dicitur pastus cum hostibus, vt ipsi terram bello partam cederet, si milites vnâ cum ipso è vicino fonte bibissent (nam eum fontem hostes obsederant) Ictò fœdere congregatis ad se omnibus pollicitus est se daturum eius regionis imperium ei, qui non bibisset. Porò cum nemo sibi temperaret, sed bibissent omnes, ipse post omnes descendit in fontem: & aqua conspersus, hostibus etiamnum presentibus abiit, ac regionem occupauit, & hostem elusit, & regnum sibi vindicauit tolerantia. Non erat obstrictus inimicis ex fœdere, quia non omnes cum ipso biberant: nec milites se fellit, quia nemo præter ipsum à potu abstinuit. Quod si hostes voluissent ad arma currere, iam nactus locum pugnae commodiorem, ac fonte potitus, facile poterat illis esse par.

Austriacorum quoque supremus apex & conditor imperij Rudolphus I. dum contra Othocarum imperij æmulum bello decertaret, ipseque cum exercitu siti æstualet, gnathones illius, agrestis Colono zythi hydriam per vim abstulere, & imperatori detulere: sed ille, re cognita: reddite, inquit, homini vasculum suum, nam ego exercitui, non mihi sitiebam. Digna vox Imperatore, digna Imperio, digna Austriaco. Vtinam hanc tolerandæ sitis patientiam discerent exercitus, discederet imperium. Sed enim

Germani multos possunt tollerare labores:

O vrinam possent tam bene ferre sitim.

pag. 560.

Nos ad Alexandri sitim, non simplicem redeamus, sæpius ille hanc domuit, vicit, & pro illa gloriam hausit. Suprà sub finem quinti libri mentio illius facta ex Plutarch. cuius hæc sunt ex interprete verba: Dum consecratur Darium in itinere laborioso & prolixo (nam diebus x i. tria millia trecenta stadia confecit) pleriq; lassitudine sunt confecti, & præsertim aqua penuria. Ibi occurrerunt ei Macedones quidam, qui aquam in vtribus à flumine mulis portabant, conspicientesq; Alexandrum medio iam die siti maceratum, impleuerunt confestim galeam, eiq; obtulere. Requirente eo quibusnam aquam afferrent, Liberis nostris, respondere: Verum, te incolumi, alios gignemus, etiamsi hos amiserimus. Sub quorum dicta accepit galeam. Caterum, circumlatis oculis, vbi vidit, qui ipsum comitabantur, equites capite inclinato potum respicientes, reddidit illis aquam non gustatam, laudauitque eos: nam ego, inquit, si solus bibero, hi elanguescent. Regis conspicati equites continentiam & magnitudinem animi, duceret, & bono animo esset, vociferati sunt, & equos verberarunt: neque fatigari se, neq; sitire, sed nec mortales ducere esse, quod talem haberent regem.

CAPVT X.

ARGVMENTVM.

Multi auidius bibentes intereunt. Regis cura pro exercitu. Oxi traiectus.

Andem ad flumen Oxum ipse peruenit prima ferè vespèra. Sed exercitus magna pars non potuerat consequi, in edito monte ignes iubet fieri, ut qui agrè sequebantur, haud procul castris se abesse cognoscerent. Eos autem qui primi agminis erant, maturè cibo ac potione firmatos implerè alios vtres, alios vasa quibuscunque aqua portari posset, iussit, ac suis ferre. Sed qui intemperantius hauserant, intercluso spiritu extincti sunt: multoq; maior horum numerus fuit, quàm vllò amiserat praelio. At ille thoracem adhuc indutus, nec aut cibo refectus, aut potu, quàm veniebat exercitus constitit. Nec ante ad curandum corpus recessit, quàm praterierant: qui agmen sequebantur: totamq; eam noctem cum magno animi motu perpetuis vigilijs egit. Nec postero die letior erat, quia nec nauigia habebat, nec pons erigi poterat; circumquaque amnem nudo solo, & materia maxime sterili. Consilium igitur, quod vnum necessitas subiecerat, imit. Vtres quàm plurimos stramentis refertos diuidit. His incubantes transnauere amnem; quique primi transierant, in statione erant, dum traicerent cateri. hoc modo sexto domum die in vltiore ripa totum exercitum exposuit.

AD FLVMEN OXVM PERVENIT.) De Oxo fluminè cap. 6. iam disputauimus, & mox plura addemus.

QVI INTemperantivs hauserant, intercluso spiritv extincti sVnt.) Causam huius, naturalis sapientiae studiosi reddunt *ἀνεπερίστατον* caloris interioris, qui primum altu diffusus, repente per frigidum humorem & aquam copiosius haustam opprimitur & extinguitur, non secus ac si ignem infusa largius vnda suffocet. Galenus. *περὶ τῶν ἐν τῷ σώματι καὶ παλμῶν καὶ ἀσθμῶν*, cap. 15. *καὶ ῥίγους. φλόγα δὲ μοι νόσον ἐκ τῆς πότῆς μὲν ἀπορία τῆς ἡλκῆς, ὅθεν ἀνίστατο, διαφθειρομένη, πότῆς δὲ ἐν ἡλίῳ λαμπρῶ μαρμαρομένη, αὐτῆς δ' ὑπ' ὕδατος πολλῆς κατασβενομένη, ἢ πλῆθει ξύλων ἐπ' αὐτῆς σφραγεύτων καταπυρομένη.* Considera mihi sanè flammam externam, quae aliquando inopia materiae, vnde accendebatur, corrumpitur: aliquando in sole splendido marcescit, & rursus ab aqua multa extinguitur: aut copia lignorum super ipsam congestorum suffocatur. Haec Galenus ducta similitudine ab externa flamma, quae quatuor modis siue causis exinguitur, inopia alimenti, radijs solis, nimia iniectione materiae, denique aequae, vel alterius humoris confercta infusione. addit speciatim etiam oleum, eandemque rationem ait esse innati caloris; plura ex Galeno adderem, si res exigeret.

MVLTOQVE MAIOR NVMERVS HORVM, QVAM VLLO PRAELIO FVIT.) Nil bibere opus, cum fauces vnda strangulat. Ingens clades & strages, cuius maxime rex ipse caula fuit, quod inexplorato per arida, & sicca, vastaque & vastata loca: non praeparatis ad iter necessarijs, exercitum duxerit. Solentior fuit Iulius Caesar Alexandro, qui vnus ex omnibus Imperatoribus Alexandrum vicit, quicquid panegyristae suis ducibus blandiantur. De huius stragis magnitudine paucis Plutarchus: *Maximam autem exercitus stragem, inquit, angustia necessariorum, & caeli intemperies inuexere.*

AT ILLE THORACEM ADHVC INDVTVS.) Merito hoc, vt qui ad id locorum & calamitatum suos deduxerit, laudanda tamen tam anxia pro milite cura, cuius salus, cui ducum cordi non est, non est ille dux, non rex, non imperator. Elegans caput in praecipis suis militaribus composuit *Vegetius*, quo docuit, quemadmodum sanitas gubernanda sit exercitus, locis, aquis, tempore, medicina, exercitio. Commendat Lampridius Alexandri Seueri studium in curandis aegris, militibusque, vt & Hadriani Spartianus, qui per tentoria singulos adiere, & an quid rerum necessariorum deesset, quaerere. # 1.3 c. 2.

TOTAMQVE EAM NOCTEM CVM MAGNO ANIMI MOTV PERPETVIS VIGILIIS EGIT.) Pulcherrimum Caesaribus, regibus, ducibusque vigilantiae, curae, solitudinis documentum.

Ὁὐ χρεὶ πανύχιον εὐδαινε βαλκλόρον ἀνδρα.

Iliad. 6.

NEC NAVIGIA HABEBAT.) Bellus enim traiecto Oxo, nauigia omnia exusserat, ne Macedoni vsui essent, vt capite 6. extremo cognouisti.

CON=

CONSILIVM NECESSITAS SVBIECERAT.) Nil est necessitate ingeniosius, omnes artes, rationes, consilia vincit.

Verè poeta:

Necessitas omni arte est efficacior.

Necessitas ratione in artibus plus valet.

Necessitas servat, quem ratio haud explicat.

VTRES QUAMPLVRIMOS.) Vnde acceptos? ex pellibus & papilionibus, sub quibus miles in tentorijs degebat, inquit Arrianus. De hoc vtrium artificio copiosius diserit Stevvechius ad 3. Vegetij: Commodus, inquit, hic locus videtur dicendi de vtribus, quos aliquando singulos singuli habuerunt: aliquando plures coniuncti, serui erunt pluribus. L. Florus: Sed fiduciam, inquit, oppidanis resistendi nuncius fecit: docens aduentare Lucullum, qui (horribile dictu) per medias hostium naues, vtre suspensus, & pedibus iter ad gubernans, videntibus procul, quasi marina pistrix euaserat: lib. 3. de gestis Rom. c. 5. De Caio Casare etiam Suetonius opulentum testimonium suppeditat: Si flumina, inquit, morarentur, nando trajiciens, vel innixus inflatis vtribus, persæpè nuncios de se præuenit. De Lusitania populis illud Casar commemorat, proclive ijs esse tranare flumen, quod consuetudo eorum omnium est, vt sine vtribus ad exercitum non eant: lib. 1. belli ciuil. Sed vtribus bubulis Hispanos, Arabes: alios contabulatas crates superimpouisse, & ita vecturatos, etiam vestimentis in eos comectis, scribit Valturinus libro XI, apud quem figuras etiam vtrium expressas spectabis.

Liuius: vt iam Hispanos omnes, inflati tranauerint vtres l. 30. Idem lib. prædicto, Hispani, inquit, sine vlla mole in vtres vestimentis coniectis, ipsi cetris suppositis incubantes, flumen transnatauere. Etiam scutis in modum alueorum suppositis milites flumen tranasse discimus ex Ammiani lib. 16. histor. Sub Imperatoribus Romanis alius & expeditior factus traiciendo flumini vsus, admimiculo vtrium: quem indicauit mihi auctor incertus de rebus bellicis, adiunctis Notitia Imperij: præter officium non videbar facturum, si illius verba huc accerferem: Ne interdum, inquit, necessario itineri exercitus fluuiorum, quod plerumque euenit, occursum impediatur, remedium ad hanc rem, & compendio facillè, & vsu præcipuum reperit ingeniosa necessitas, quod tali ratione componitur. Vitulinis pellibus Arabicâ arte mollitis: est enim apud eos præcipua confectio cura, propter aquam de puteis follibus hauriendam: his igitur, vt dictum est, diligenter lutis, vtres in magnitudinem trium semis pedum, ita vt eum iidem vtres spiritui inflati tumuerint, non extollant vterum, sed æqualitate quadam plenitudo ipsa vtrium spacia plana perficiat. ex quorum lateribus, loris subter annexis, inuicem colligantur: desuper autem vna parte circulis extantibus ex altera immittuntur vicini. & ita in formam pontis ad sociata partibus explicatur integritas. Sed hoc idem opus obliquo fluuio, propter impetum meatus, facilius vsque ad alteram explicabitur ripam, quod fixis in vtraque ripa ferreis palis, & funibus validis in medio quidem sub ipsis vtribus, propter incedentium sustinendum pondus, in marginibus autem firmitatis gratia desuper extensis, transeundi per fluuium nouo quodam, & peregrino itineris apparatu, intra breue temporis spacium, præbebit liberam facultatem. Admonendi præterea sumus, quod super vtrium compaginationem cilicia sunt incedentium substernenda vestigijs, ne lubrica pellium confectio insistendi denegat firmitatem. In vtraque tamen ripâ eunt manubalistæ dispositæ, ne hostilis manus pontem operantibus impedimento consistat.

Figuram illius pontis (Ascogefrus illi vocatus est) apud eundem videbis.

De voce Ascogefrus & Ascogefri, possis querere quid monstri sit, quod à Stevvechio est explicatum. Vox è Græco petita & concinnata est. ἀσκόξος vtrem sonat, γέφυρα pontem, ἀσκόξος & per syncopen, pontem tibi ex vtribus factum componet.

Sed aliam viam Oxi superandi inuenere Nomades Scythæ, qui inter Oxum & Tanaim colunt, eamque permiram, à Polybio his verbis descriptam: *Aspasia carum Nomadum, inquit, gens, sedes habet inter Oxum & Tanaim: quorum amnium alter in mare Hycanum se exonerat: Tanais in Maotim paludem ingreditur. & sunt ambo eius magnitudinis, vt nauium sint patientes. Atque hic admiratione digna res occurrit, quâ Nomades ratione Oxo flumine traiecto, pedibus, cum equis suis in Hycaniam veniant. Eius rei duplex afferri solet ratio, quarum altera nihil quod mireris continet: altera est miraculosa, non tamen eiusmodi, quæ fieri nequeat. Nam Oxus fluuius è monte Caucaſo fontium origines ducens in Bactriana, multis in eum aquis insluentibus vehementer auctus, per plana camporum ingenti ac turbido fertur alueo: deinde, vbi ad deserta loca venit, in abrupta quadam & confragosa delatus saxa, tanto impetu ac violentia (quippe fluuius ingens, & qui de superioribus locis deorsum feratur) aquas suas precipitat, vt in inferiore solo absiliat à dictis saxis ruens aqua longius stadio. Aiunt igitur, per hoc spacium propter istam rupem sub aqua precipitantis alueo, pedestri itinere Aspasiacas cum suis equis in Hycaniam transire. Ratio altera expositionem veri magis similem habet. Solum illud, in quod è catarractibus Oxus cadit, vastas planities aiunt habere, quas vis atque impetus precipitantis aquæ cauat: deinde, vbi, dirupta terra, profundum sibi foramen aperuit, subter terram ferri amnem, ac mox spacio confecto non ita magno, rursus emergere & in conspectum venire: Barbaros, qui locorum naturam probè teneant, quâ intermitit fluuius, equis vectos in Hycaniam iter facere.*

Lege quæ in prolusionibus ex Plutarcho de Oxo & oleo notauiamus, vbi mira de Alexandro exposuimus. Facit eiusdè Oxi & olei mentionē Strabo, sed effossum Ochum, non Oxum ait, quamuis

Ad c. 7. p. 168. circa med.

Lib. 10. hist. p. 619. ex Casaub. edit.

l. II. p. 357.

Facit Ochus

Ochus Oxo excipiatur. Eustathius ad Dionysium geminos fontes ad Oxum repertos ait, alterum olei, alterum aquæ. locum supra laudauimus. Curtius ipse de scaturigine ad Oxum reperta cap. 25. tradit.

CAPVT XI.

ARGVMENTVM.

Spitamenes cùm coniuratis Bessum vinctum ducit ad Alexandrum,

Amq̄. ad persequendum Bessum statuerat progredi, cum ea quæ in Sufianis erant, cognoscit. Spitamenes erat inter omnes amicos præcipuo honore cultus à Besso. Sed nullis meritis perfidia mitigari potest, quæ tamen iam minus in eo inuisa esse poterat, qui nihil vlli nefas tum in Bessum interfectorem regis sui videbatur, titulus facinoris speciosus præferebatur, Vindicta Darij. Sed fortunam non scelus oderant Bessi.

Namque vt Alexandrum flumen Oxum superasse cognouit, Dataphernem & Catenem quibus à Besso maxima fides habebatur, in societatem cogitat & rei asciscit. Illi promptius ad eum quam rogabantur; assumptis q̄. octo fortissimis iuuenibus talem dolum intendunt. Spitamenes pergit ad Bessum, & remotis arbitris comperisse ait se, insidiari ei Dataphernem & Catenem: vt viuum Alexandro traderent agentes, à semet occupat os esse, & vinctos teneri. Bessus tanto merito (vt credebat) obligatus, partim gratias agit, partim auidus explendi supplicij adduci eos iubet. Illi manibus sua sponte religatis à participibus consilij trahuntur: quos Bessus truci vultu intus consurgit, manibus non temperaturus. Atq̄. illi simulatione ommissa circumstunt eum, & frustra repugnantem vincunt, direpto ex capite regni insigni, lacerata q̄. veste quam spoliū occisi regis induerat. Ille deos sui sceleris ultores adesse confessus, adiecit: non Dario iniquos fuisse, quem sic vlciscerentur, sed Alexandro propitios, cuius victoriam semper etiam hostis adiuuisset. Multitudo an vindictura Bessum fuerit incertum est, nisi illi qui vinxerant, iussu Alexandri fecisse ipsos ementi, dubios adhuc animi terruissent. In equum impositum Alexandro tradituri ducunt.

SUFIANIS.) Suprà Sufitanos appellauit, incertum quo loco, emendatiùs, ego in Sufianos inclino. Diuersi hi sunt à Sufijs, ad quos Alexander, cum è Babylone moueret, accessit. Hinc pylæ Sufides, in quibus hæsit Alexandri felicitas, vt suprà demonstratum est.

SPITAMENES.) Vir improbitate, perfidia, scelere nobilis, qui virtutem Alexandri egregie exercuit, magnumque Macedonum numerum cum Menedemo duce per insidias interfecit, tandem ipse ab vxore interemptus, vti suo quæque loco cum Curtio exponemus. c. 13. 24. 26. lib. 8. c. 8.

NULLIS MERITIS PERFDIA MITIGARI POTEST.) Complures perfidiæ naturam describere; tam aculeatè, & tam breuiter nullus atque hic Curtius. *Occultum, inquit, Val. Max. & insidiosum malum perfidia, cuius efficacissima vires sunt, mentiri ac fallere: fructus in aliquo admissio scelere consistit, tum certus, cum crudelitatem nefarijs vinculis circumdedit: tantum incommodi humano generi afferens, quantum salutis bona fides præstat.* Inde dubitatum est de Hannibale, maiorne an peior vir haberi deberet. Sed quid facias? naturam perfidiam nulla gratia vertere potest: nec improbitas vllis beneficijs emendatur. Ergo quemadmodum Bessus in regem suum Darium perfidus fuit, ita in Bessum Spitamenes, in Spitamenum vxor, quos & Eumenidum furia & numinis vindicta vbiq̄ persecuta sunt, quoad pœnas sceleribus dignas iustis supplicijs dependerent, & alter alterius carnifex fieret. lib. 9. c. 6.

*** NEFASTVM.**) Inuidiam perfidiæ Spitamenis leuabat & mitigabat parricidium Bessi, vt nemo iudicaret scelus committi posse in eum, qui suum regem & amicum per summum scelus interfecisset. * an: nefas sum.

VINDICTA DARIJ.) Iustus, non speciosus tantum titulus & causa vindicati parricidij esset, si non per parricidium res patrata esset.

Nullum scelus vlciscendum parricidio est. Spitamenum amicum Bessi, & inter primos ab illo cultum & honoratum non decebat tali via & modo suspecta grassari in sanguinem & vitam Bessi.

FOR.

FORTVNAM.) Regiam, superbam, beatam, vt videbatur. Itaque non vindicta Dārij, sed inuidia Spitamenis fuit.

Φθόνῳσιν αὐτοὶ χεῖρονες περὺκότες.

DATAPHERNES ET CATENES.) Et hi duo perfidi dignam perfidia mercedem infra pēceperunt. vterque enim cum Spitamene paullò post ab Alexandro defecit: & Dataphernes à Dāhis vinctus Alexandro cum deditioe gentis suæ traditur; Catenes in prælio occisus. Catenes iste certissimus sagittarius fuit, adeò vt omnia destinata feriret, atque in aere exciperet.

TALEM DOLVM INTENDVNT.) Veteres ambigè hac voce dolus vsi sunt, ita vt tam in vitio, quàm in virtute poneretur, vocaruntque bonum & malum dolum, prout res exigebat. Vlpianum lib. 4. pandect. ad illa Prætoris verba audi: *Qua dolo malo facta esse dicentur, de his iudicium dabo.* Non fuit, inquit, contentus prætor dolum dicere, sed adiecit malum; quoniam veteres dolum etiam bonum dicebant, & pro solertia hoc nomen accipiebant, maximè si aduersus hostem latronemue quis machinetur. Horatius etiam fraude mala dixit vsum Promethea. quamuis nisi in malam partem fortasse nunquam accipiatur. Atque ita hoc loco non fuisse malus dolus Bello intentus, nisi ipsi, qui intenderunt, fuissent etiam latrones.

INTENDVNT.) Tendere, intendere dolos dicunt auctores.

A SEMET OCCVPATOS ESSE.) Vtitur frequenter Curtius hac voce pro anteuerto, præcipio, anteuenio, præoccupo.

SVA SPONTE RELIGATIS.) In speciem à tergo reuinctis, ita vt quando vsus esset, statim sua sponte soluerentur, & illa ipsa vincula ad vincendum Bessum adhiberent.

MANIBVS NON TEMPERATVRVS.) Suis manibus omnes obruncaturus.

REGNI INSIGNI.) Fascia regia, diademate, cidcri, corona regia.

OCCISI REGIS SPOLIUM.) Vestem Dārij occisi, regiam induerat Bessus, & insigne regium sumplerat.

SCELERIS.) Parricidij in Dārium commisi. falsus est sentire se iusti numinis vindictam, scelus suum prosequentis.

DARIO NON INIQVOS, ALEXANDRO PROPITIOS.) Causam addit vtriusque dicti: nam iusti sunt dij, dum vindicant necem Dārij; sed fauent Alexandro, dum efficiunt, vt hostes etiam, illius victoriam adiuuent, temperque adiuuerint. Nam & ego aueris superis Dārium vixi, & vincendo hostem Alexandri, Alexandro victoriam propinaui. Me rursus, qui solus adhuc potui illius victoriam morari, vinctum hostes tradunt Alexandro, vt vinci non possit.

MVLTITVDO.) Milites, clientes, Bactriani.

DVBIOS.) An vindicarent Bessum dominum suum è manibus coniuratorum, an duci permitterent.

Quid deinde Bello factum, quo pacto modoque & habitu ad Alexandrum sit adductus, infra c. 13. exponemus.

CAPVT XII.

ARGVMENTVM.

Missio veteranis data. Brancidarum excidium.

Nter hæc rex quibus matura erat missio lectis 10. cccc. ferè, bina talenta equiti dedit, pedum terna denarium millia, monitosque vt liberos generarent, remisit domum. Cateris gratia acta, quod ad reliqua belli nauaturos operam pollicebantur. dum Bessus perducitur, peruentum erat in paruulum oppidum, Brancida eius incola erant. Mileto quondam iussu Xerxis, cum è Græcia rediret, transierant, & in ea sede constiterant: quia templum quod Didymæon appellatur, in gratiam Xerxis violauerant, mores patrij nondum exoleuerant, sed iam bilingues erant, paulatim à domestico, externo sermone degeneres. Magno igitur gaudio regem suscipiunt, urbem sequè de dentes. Ille Milesios, qui apud ipsum militarent, conuocari iubet. vetus odium miles gerebat in Brancidarum gentem proditiōis ergò. His, siue iniuria, siue originis memnisse malent, liberum de Brancidis permittit arbitrium. Variantibus deinde sententijs, se ipsum considera-

*sideraturum, quid optimum factu esset, ostendit. Postero die occurrentibus, Brancidas se-
cum procedere iubet: cumq; ad urbem ventum esset, ipse cum expedita manu portam intrat.
Phalanx mœnia oppidi circuire iussa, & dato signo diripere urbem proditorum receptacu-
lum, ipsosq; ad unum cadere. Illi inermes passim trucidantur, nec aut commercio linguæ, aut
supplicum velamentis precibusq; inhiberi crudelitas potest. Tandem (ut deicerent) funda-
menta murorum ab imo moluntur, ne quod urbis vestigium extaret, nemora quoque lucosq;
sacros non cadunt modo, sed etiam extirpant, ut vasta solitudo & sterilis humus, excussis et-
iam radicibus linqeretur: quæ si in ipsos proditoris auctores excogitata essent, iusta ultio
esse, non crudelitas videretur: nunc culpam matorum posteri luere, qui ne viderant quidem
Miletum, adeo Xerxi non potuerant proderet.*

QVIBVS MATVRA ERAT MISSIO.) Qui emeritis stipendiis à militia dimittendi erant. De
varijs missionum generibus disputat Alexander Neapol. l. 6. c. 22. Stevvechius ad cap. 3. l. 2. Vegetij,
& accuratius de militia Romana Lipsius dial. 19. l. 5.

Porro missionem aliam faciunt iustam, aliam iniustam, vtriusque geminæ sunt formæ: ex iustis,
alia honesta, alia causaria; ex iniustis, alia gratiosa, alia ignominiosa: honesta, quæ emeritis stipendiis
dabatur; causaria, quæ ob vitium, senectutem, defectum, morbum: ut si miles captus oculis, manibus,
pedibus, aut morbo, aut alio vitio laboret: gratiosa, quam *Liuius ita nominat, per gratiam, aut ambitum
ab Imperatoribus impetrat: sed sæpè inualida, & Censores rescindebant. Liuius: Missorum quoque cau-
sas se cognituros esse, & quorum ante emerita stipendia gratiosa missio tibi visa esset, eos milites fie-
ri iussuros. Ignominiosa est, qua ob delictum, aut crimen militiæ quis solutus. Et idem sic dicta, quia nominis
notam & infamiam adferebat. Iurisconsulti quoque hoc testati: & exemplum huius elegans, atque
ipsa formula, in Hirtij, de bello Africano: Cæsar postero die de suggestu, conuocatis omnium le-
gionum tribunis, centurionibusque C. Aniene, inquit, quod in Italia milites populi Romani contra
rempubl. instigasti, rapinasque per municipia fecisti, quodque mihi rei q; publicæ inutilis fuisti: ob
eas resignominia causa ab exercitu meo terremoueo, hodieque ex Africa abesse, & quantum po-
test, proficisci iubeo. itemque te, A. Fonteij, quod tribunus militum feditiosus, malusque ciuis fuisti,
ab exercitu dimitto. Ipsa verba sic cum dignitate in aspectu omnium de tribunali prolata, aeterno vulnere
eos sauciabant.*

Lipl. 234.
lib 5. mlt.
Rom.

Plura idem Lips. eadem pag. & seqq. Hoc loco Curtius de honesta missione loquitur. Sed quæro
etiam apud Græcos harum missionum testes & auctores. Curtius pleraque Græca ad formam Ro-
manam transfert.

BINA TALENTA EQVITI.) Milles ducentos Philippæos singulis equitibus, peditibus sin-
gulis trecenos philippæos. Et hoc missionis donatium.

LIBEROS GENERARENT.) Ut nouus miles succresceret, quo & ipse, & secuturi reges vtē-
rentur.

BRANCIDAE EIVS INCOLAE ERANT.) Branchidas Goropius in Francicis à Brancho di-
ctus affirmat, Branchum autem eundem esse cum Vranco & Vrancum cum Franco, indeque Fran-
cos nomen accepisse. *Quemadmodum, inquit, Romulidæ à Romulo, ita Branchidæ à Brancho dici viden-
tur. Quamobrem ut origo gentis in lucem eruatur, necesse habeo inuestigare, quis fuerit Branchus, & quibus
parentibus ortus. Græci, ut modò dictum, ea consonante carent, cuius figura eadem est cum quinta Latinorum
vocali. Loco autem eius, Beta vtuntur, cuius apud eos, perinde atque Hebræos, duplex sonus esse potest. Quod
igitur nos dicimus Vrancus, illi Βερχά & scriberent, nec aliter tamen quam nos pronunciarent, seruato quo-
dam idiotismo literas alias ad sonum aliorum cogente, qui notior est, quam ut odiose sit pluribus explicandus.
Non paruum modò nobis effectum est à Branchidis ad Branchum, à Brancho ad Vrancum progressis, quan-
doquidem posthac negari nequeat, priscam esse Vrancorum nomenclaturam, quæ quid significet, modò expli-
catum.*

Docet deinceps quis Branchus siue Vrancus fuerit, cuius ego mirissimas originationes hic præ-
termitto illis legendas, qui nihil habent, quod agant.

MILETO.) Miletus inclita ciuitas Ionæ: Herodotus in Clio, Μίλητος μὲν αὐτῶν (Γῶντων) πρώτη κτῆρα πόλις πρὸς μεσαμεσην. *Miletus, prima apud ipsos (Iones) ciuitas, ad meridiem
vergens. Et hanc in Caria posuit. In Caria Ionum, inquit Stephanus, & Hecataeus in Asia: Di-
dymum verò in Symposio, primùm Lelegia ab incolis Lelegibus dictam affirmat, deinde
Pityulam, à frequentu pinu ibi nata: Anaetoria quoque ab Anaetio. Ciuis, Milesius dicitur. Eadem
ferè Eustathius ad Dionysium p. 106. Mela in Ionia, Post Basilicum, Ionia, inquit, aliquot se ambagibus
sinuat: & primùm à Posidio promontorio inflexum inchoans, cingit oraculum Apollinis, dictum olim
Branchidæ, nunc Didymi: Miletum urbem quondam Ionæ totius, belli pacisq; artibus principem,
patriam*

l. r. p. 60. ad
marg. 142.

patriam Thaletis astrologi, & Timothei musici, & Anaximandri Physici, aliorumq; civium inclitis ingenijs meritis inclitam, utcumque Ioniã vocant. Pliatius lib. 5. cap. 29. Milletus Ioniã caput, Lelegeus autẽ & Pitrysa & Anactoria nominata super octoginta urbium per canda maria genitrix.

I. II. p. 604. IVSSV XERXIS TRANSIERANT.) Strabo testis, Circa hæc loca eum etiam Branchidarum urbem excidisse, quos ed Xerxes collocarat, vltro eum a patria secutos, quod pecuniam Dei in Didymis & donaria prodidissent: at Alexandrum sacrilegia eorum & proditionem abominatum, urbem deleuisse.

lib. 17. pag. 941. in f. vel p. 560. Callisthenes idẽm apud Strabonẽm. Hic Callisthenes tragicẽ rem exaggerans addit, cum Apollo Branchidarum oraculum deseruisset, ab eo tempore quo templum à Branchidis Xerxem sequentibus spoliatum fuit, & fons defecisset: & hunc tum denud scaturisse, & Milesiorum legatos Memphim profectos, multa responsa attulisse de nato è Ione Alexandro, de futura apud Arbela victoria, de Darij morte, de rebus Lacedamone nouandis, de generis quidem nobilitate, etiam Erythraam Athenaidẽm effatum, quæ Erythrae antiqua Sibylla similis fuerit.

I. 14. p. 712. Idẽm Strabo: Post Posidium seu Neptunium Milesiorum deinceps est oraculum Didymei Apollinis in Branchidis, sursum versus octodecim stadia incensum est à Xerxe, vt & alia omnia templa præter Ephesum. Branchida cum fugienti Persa thesauros Dei tradidissent, vnã abiuerunt ne pœnas cogerentur dare sacrilegij & proditionis. Postea temporis Milesij templum omnium maximum construxerunt, quod ob magnitudinem sine culmine mansit: nam ambitus delubri * pagi amplitudinem aequat: estq; intus & extra lucus preciosus: alia delubra oraculum & sacra continent. Ibi fabulã * Branchum fuisse dicunt, & amorem Apollinis. Ornatum est templum donarijs antiquarum gentium sumptuosissime.

* κώμης.
* Hunc Branchum Becanus interpretatur Iapetũ

DIDYMAEON.) Ita rescribe, non Didymaon, quamuis apud * Strabonẽm etiam Απόλλωνος Διδυμῆος legatur ab recto Απόλλων διδυμῆος Apollo Didymeus. Becanus rursus exoticam adfert Didymei vocis originem, quam Nocho attribuit, multisque paginis de Didymæo & Brancho & Phileio disputat in Francicis * & alijs. Cæterum, cur Apollo, Didymæus sit appellatus, docet * Macrobius.

* I. 14. p. 732. Απόλλωνος, inquit, Διδυμῶνι vocant, quod geminam speciem sui numinis præfert ipse, illuminando formam doq; lunam. Etenim ex vno fonte lucis, gemino sidere spacia diei & noctis illustrat. Vnde & Romani solem sub nomine & specie Iani, Didymoi Apollinis appellatione venerantur. Est mentio huius Apollinis apud a Sozomenum, Apuleium, b Lactantium Firmianum, vbi extat de Christo oraculum quis tuẽ

* lib. 1. Saturnaliorum cap. 17.
* lib. 1. Eccl. hist. c. 7. Licinio Imperatori datum oraculum ab hoc Apolline.
b lib. 4. de vera sapientia. c. 13.

Θνητὸς ἔην κατὰ σάρκα, σοφὸς τερατῶδῶσιν ἔργοις,
Ἄλλ' ὑπὸ χαλδαίων κρείττ' ὀπλοῖς συναλωθεῖς,
Γόμοφοις, καὶ σχολόπεσσι πικρὴν ἀνέτηξε τελευτήν,
Mortalis erat secundum carnem, sapiens portentis operibus,
Sed sub iudicibus Chaldaeis armis comprehensus,
Clavis, & cruce amarum toleravit finem.

Est & apud Orpheum in Apollinis suffimento mannae, mentio Didymæos:

Βάκχῃς, καὶ Διδυμῶ ἐκάεργε, λοξία ἀγνέ.
Bacche, & Didyme, longè arcens, Loxia, munde.

Idẽm & Branchum & Miletum laudat in Argonauticis paullò post principium.

IN GRATIAM XERXIS VIOLAVERANT.) Hoc præter Curtium Strabo, quem supra laudauimus, pluribus locis testatur. Sed hoc negat Becanus, quod ob thesauros Xerxi datos ad Sogdianos vtique secesserint: Is enim religionis causa id factum à Branchidis euincere, vtinam non frustra, multis verbis conatus est.

Goropius lib. 1. Francorum. p. 14.

MORES PATRII.) Græciã mores.

IAM BILINGVES ERANT.) Barbarè & Græcè loquebantur. alioqui bilingues mendaces, callidi, subdoli sunt, qui album & atrum, calidum & frigidum ex eodem ore simul profiant, de quibus litera sacra. Tradit in secundo bibliothecæ Diodorus Siculus apud Taprobanam insulam gentem fuisse bilinguem διγλωττον, quæ geminas in ore linguas versabat, simulque diuersa loqui poterat, cui, meo animo, nulla fides. Nihil tamen Deo ἀδιδραστον. Ita à Xerxe Bœoti quoque translati sunt, vt Siculus in septimodecimo volumine narrat, quos etiam διγλωττες bilingues appellat, & ad Celonas collocatos. Hæc tamen de Branchidis historia apud Diodorum desideratur, non quod ipsam ille præterierit, sed quod in eum codicis locum vetustas sæuierit, & aboleuerit. In indice enim libri caput hoc de Branchidis extat: ὡς τοὺς βραγχιδῆας τὸ παλαιὸν ὑπὸ περσῶν μετακινθέντας εἰς τὰ ἔσχατα τῆς βασιλείας, ὡς προδοτὰς τῆς ἑλληνικῆς ἀνείλεν Ἀλέξανδρος. Branchidas olim à Persis ad extremos regni fines collocatos, vt Græcorum proditores Alexander morte adficiat. Ab Arriano totam silentio præteritam m-

* Gorop. in ror, * Plutarchus ex Bilibaldi interpretatione de hoc Branchidarum excidio ita sentit, Nec Alexandrum, & qui mirè eum admirantur ac amant, ex quorum numero nos quoque sumus, laudare solent, quod Branchidarum urbem funditus subuerterit, omnemq; ciuitatem penitus exciderit, quoniam ab eorum maioribus Milesi templum olim proditum fuerat.

VRBEM

VRBEM SEQVE DEDENTES.) Contra ius gentium ergò Alexander egit, quando & supplices confugientes, adeoque seiplos sine armis, sine tumultu, sine suspicione maleficij dedentes trucidauit, deleuit, & funditus cum tota gente excidit. Aliàs etiam huiusmodi ludos crudelitatis non sine nominis infamia lufit Alexander. Plutarchum per interpretem audi: *Bellicosissimi, inquit, Indi militabant mercede. hi vrbes strenuè defendebant, multiq; modis Alexandrum fatigabant: cum his inducias in opido quodam fecit, mox recipientes se in itinere oppressit. quarebus illius bello gestis, iuste aliàs & regie bellantis quasi labes adbasit.* Aliud huius perfidiæ documentum de Alexandro tradit Siculus de mercenarijs lib. 17. p. 555.

In Alexandro p. 698, inf.

QVI APVD IPSVM MILITARENT.) Militabant, dicerent alij.

SIVE INIURIAE, SIVE ORIGINIS MEM. MALLENT.) Iniuriæ, ob aurum & thesauros templi Appollinis Didymæi Xerxi proditos; originis, quod origine Iones & Græci essent: Iniuriæ, vt prodicionem vlcererentur; originis, vt popularibus & gentilibus, & ciuibus olim parcerent.

VARIANTIBVS SENTENTIIS.) Cùm rectius sentientes dicerent, parcendum innoxijs; non luendum posteris, quod maiores peccauissent. Alij contrà, delendos esse malos coruos, ex malis ouis natos, perfidiam nulla gratia dignam, vt quæ nullis beneficijs emendetur. Cùm inter ipsos Milesios non conueniret, Alexander ipse in deteriorem partem versus censuit delendos.

POSTERO DIE OCCURRENTIBVS.) Militibus Alexandri Milesijs ad audiendam regis sententiam occurrentibus; dixerat enim pridie se ipsum; quid optimum factu esset, consideraturum.

BRANCHIDAS SECVM PROCEDERE.) Quasi ad triumphum, sed reuera ad cædem & exitium.

CVM EXPEDITA MANV.) Cum equitatu. phalanx autem pedestris erat.

SUPPLICVM VELAMENTIS.) Infulis, habitu gestuque, & alijs supplicantium signis. Lilius, *Ramos olea ac velamenta alia supplicum porrigenes, orare vt reciperent sese.* Tacitus lib. 19. etiam Infulas & velamenta coniungit. Multa Alexander Neapolitanus super gestu, habitu, more, cultuque supplicantium vol. 2. c. 19.

lib. 14.

TANDEM (vt deijcerent) FVNDAMENTA MVRORVM AB IMO MOLIVNTVR.) Acidilius illa verba, vt deijcerent, tanquam glosema, inducenda putat, nec ego aliter existimo, quid enim opus, vt deijcerent, fundamenta enim euerterunt, non vt ædificarent.

TANDEM FVNDAMENTA.) Post ciues omnes crudeliter trucidatos, etiam in tecta & moenia furor Græcorum grassatus est.

LUCOS QVOQVE SACROS.) Ita compono, & dispono verba: Pluribus gentibus luci sacri & nemora pro templis fuerunt, præsertim Germanis, è quibus Branchidas fuisse Goropius existimat. Athenienses Herculis, Romani Vestæ & Martis, Iliæ, Colchi, in quo fuit aureum vellus, lucum potissimum venerati sunt. Lucos putant dictos quasi minimè luceant, vt Parcæ quod nemini parcant, bellum per antiphrasin, quasi minimè bellum.

Iuuenal. sat. 1.

Alex. Neap. pol. passim.

QVAE SI IN IPSOS PRODITIONIS AVCTORES EXCOG. ESSENT.) Sequitur Curtij iudicium, & sententia de hoc immani facinore Alexandri, quod non immeritò tanquam sæuum & impium damnat.

CAPVT XIII.

ARGVMENTVM.

Spitamenes adducit nudum Bessum, qui in crucem agendus ad sagittas pro meta destinatur. Catenis sagittarij laus.

Nde processit ad Tanaim amnem: quo perductus est Bessus non vinctus modo, sed etiam omni velamento corporis spoliatus. Spitamenes eum tenebat collo inserta catena, tam barbaris quam Macedonibus gratum spectaculum. Tum Spitamenes, et te, inquit, & Darium reges meos vl- tus, interfectorem domini sui adduxi, eo modo captum, cuius ipse fecit exemplum. aperiat ad hoc spectaculum oculos Darius: existat ab inferis, qui illo supplicio indignus fuit, & hoc solatio dignus est. Alexander multum

multum collaudato Spitamene conuersus ad Bessum Cuius, inquit, feræ rabies occupauit animum tuum, cum regem de te optime meritum prius vincire, deinde occidere sustinuisti? sed huius parricidij mercedem falso regis nomine persoluisti. Ibi ille facinus purgare non ausus, regis titulum se usurpare dixit, ut gentem suam tradere ipsi posset: qui si cessasset, alium fuisse regnum occupaturum. At Alexander Oxatrem fratrem Darij, quem inter corporis custodes habebat, propius inquit accedere tradiq; Bessum ei, ut cruce affixum, mutilatis auribus naribusq;, sagittis configerent barbari, asseruarentq; corpus ut ne aues quidem contingerent. Oxatres cetera sibi cura fore pollicetur, aues non ab alio melius quam à Catene posse prohiberi adycit, eximiam eius artem cupiens ostendere. Namque adeo certo ictu destinata feriebat, ut aues quoque exciperet. Nam etsi fors ita sagittandi tam celebri usu minus admirabilis, videri ars hæc possit, tamen ingens visentibus miraculum, magnoq; honori Catem fuit. Donna deinde omnibus qui Bessum adduxerant data sunt. Ceterum supplicium eius distulit, ut eo loco in quo Darium ipse occiderat, necaretur.

lib. 4. c. 16.
1. 6. c. 3. 12.
1. 7. c. 6. &
17. 18. 22.
1. 17. p. 55. 4.

AD TANAIM.) De Tanai multa prioribus libris, & plura dicemus infra.

1. 12. p. 108.
in 16. edit.

BESSVS NON VINCTVS MODO.) De Besso non idem narrant omnes, nec cum Curtio consentiunt, nec tamen admodum dissentiunt: Siculus breuiter: Huius salute ac spe munerum ab Alexandro referendorum inuitati ducum primores, inter se conspirant, Bessumq; captum ad Alexandrum perducunt. rex magnificis eos donis excepit: Bessum verò Darij fratri, ceteriq; propinquis ad supplicium, illorum arbitratu de eo sumendum concepit. hi omni contumelia & cruciatus genere tandem minutim conciso, particulas huc illuc fundis disiecerunt. Iulianus adhuc breuius: Interea vnus ex amicis Darij Bessus, vinctus perducitur, qui regem non solum prodiderat, verum & interfecit. quem & in ultionem perfidia excruciantum fratri Darij tradidit, reputans non tam hostem suum fuisse Darium, quam amicum eius, à quo esset occisus. Est huius Belsi mentio quoque apud Strabonem.

Alex. Neapol. 2. c. 25.

OMNI VELAMENTO SPOLIATVM.) Hoc ad summam Belsi ignominiam & contumeliam factum. Persis enim tanta verecundia est, ut hominem nudum videre capitale sit. Et mirum sanè omnibus gentibus tum Christianis tum paganis insitum à natura pudorem. Moschi nec Christum in cruce quamuis naturâ velatâ nudum spectare sultinent, quod Posseuinus tradidit. Milesiæ virgines cum nescio qua phrenesi aut furore correptæ certatim sibi gulam laqueo frangerent, nec vllis supplicijs, aut custodijs ab ea mente deduci possent, tandem decreto edito, ut post suspendium eodem laqueo nudæ per publicas ciuitatis vias ad spectaculum traherentur pudore deterritæ deinceps ab infami morte abstinerent. Tanta cura verecundiæ est, ut à morte etiam summa eius ratio habeatur, quod in Lucretia, Julio Cæsare, alijsque est memoriæ proditum. Et Nicolaus Trigautius in triumphis Martyrum Iaponensium obseruauit nobiles & honestas matronas cum nullis supplicijs à Christi cultu possent deterreri, tandem imminente verecundiæ periculo, ne publicè deuestitæ petulantibus plebeculæ ludibrio exponerentur, ita percussæ sunt, ut adito magistratu grauissimis verbis iudices monerent; viderent, quousque progredierentur, vltatis & humanis supplicijs essent contenti, cauerentque ne limitibus verecundiæ perruptis, patientiam Christianorum in furorem rabiemque verterent, totamque remp. pessundarent. Quibus vocibus deterriti magistratus intra modum genti vsurpatum confiteri. Christus tamen omnis auctor patientiæ nudus omninò in cruce pendit, quod maiorem ignominiam Hebræi, nec Hebræis puniendis reis excogitare possent.

COLLO INSERTA CATENA.) Et ore, capistro tanquam feræ etiam alligato, ut Arrianus paulò antè citatus tradit.

ET TE, INQUIT, ET DARIVM REGES MEOS.) Te Alexandrum, in quem Bessus arma sumpterat; Darium etiam vinxerat, & occiderat.

EO MODO CAPTVM.) Sicut ille catenis vinxit Darium, ita vinctus tibi sistitur.

COLLAUDATO SPITAMENE.) qui tamen mox ab Alexandro defecit, ab vxore postea occisus.

QVÆ TE FERÆ RABIES.) Feram Bessus immanem & vinctus, & capistro frenatus nudus referebat; & reuera omnem humanitatem exuerat, ferasque omnes quæ parentibus suis parcut, superarat, rege suo, à quo nunquam læsus, multis etiam honoribus & opibus auctus fuerat, occiso.

PARRICIDII MERCEDEM F. R. NOM. PERSOLVISTI.) Tibi ipsi mercedem persoluisti parricidij, quando sumptisti regia insignia, regnum Darij inuastisti, te ipsum regem appellasti, quamuis neque rex iustus, neque verus, sed falsus, sed tyrannus es, dum alienum regnum contra ius fas vsurpasti.

VT GENTEM SVAM ILLI TRADERE POSSËT.) Hæc mendosa erat causa, nunquam illi regnum tradere cogitarat, alioqui ad exemplum aliorum satraparum supplex ad Alexandrum sine falsa & cidari venisset.

OXATREM FRATREM DARIJ.) Nobili encomio hunc Curtius lib. 3. celebrauit: Ergo, in cap. 21. quit, frater eius Oxathres cum Alexandrum instare ei cerneret, equites quibus præerat, ante ipsum currum regis obiecit, armis & robore corporis multum super ceteros eminens: animo verò & pietate in paucissimis, illo utrique prælio clarus: alios improvide instantes prostravit, alios in fugam auertit. Et sexto libro. Mille hi fuerunt, inter quos repertus est Oxartes Darij frater non illius fortuna, quàm indole animi sui clarior.

QVEM INTER CORPORIS CVSTODES HABEBAT.) Hoc suprâ Curtius posuerat: Fratremq; Darij recepit in cohortem amicorum omni vetustâ claritatis honore seruato. Eundem reor postea creatum Bactrianorum prætorem, accusatum etiam & absolutum, ampliorisque imperij finibus donatum l. 9. c. 15.

CRUCI AFFIXVM.) Variam de nece Bessi Scriptorum sententiam suprâ allatis auctorum verbis exposui. Hic rursus aliam ex Plutarcho audi, Bessum, inquit, post comprehensum dilaceravit, directis arboribus duabus in vnum deflexis, quarum utrique corporis partem alligauit, inde laxata amba atq; impetu in sedem suam relata: partem sibi annexam retinere.

Hoc supplicij genere lacerabant noxios Derbices, nec multum ab hoc diuersum genus mortis Metij Suffetij quadrigis illigati, & in diuersa actis lacerati.

NE AVES QVIDEM CONTINGERENT.) Ut in cruce contabesceret, & putifceret.

CATENE.) De hoc cap. XI. dictum. Hic si plura nobilium sagittariorum exempla desideras, habes in primis apud Plutarchum in Alexandri dictis, de Indo exemplum, qui per anulum sagittam mittere poterat, sed iussus ab Alexandro duci, quod artis suæ specimen edere recusaret, ductus respondit, se pertimuisse, ne à scopo aberraret, & famæ suæ iacturam faceret, quod iam pridem artem non exercuisset, quo nomine dimissus, & donis auctus abiit. Mira etiam de Domitiano Imperatore Suetonius, de Gratiano Aufonius, Olaus de Tochone Gotho, Guilelmo Tello Stumpfius, Anone Noruego Saxo l. 6. Alphonso Arragonum rege Panormitanus in eius vita refert. plura passim leges, hic ista etiam plus satis.

VT EO IN LOCO, QVO DARIVM IPSE OCCIDERAT, NECARETVR.) c. 25. Inde (ex Bactris) Bessum Ecbatana duci iussit, interfecto Dario, pœnas capite persoluturum. Vincit est à Besso Darius in vico Parthorum Thara, ut in XI. narrat Iustinus. Ita Andronicus, suggerente Menelao, Antiochiæ eodem loco, vbi Oniam sanctissimum Pontificem Hebræorum interfecerat, ab Antiocho Epiphane, ut est in altero Machabæorum volumine, trucidari iussus est. Sacrilegus autem Menelaus etiam deteriori fato, vti merebatur, defunctus est. Iuris quoque lex est, ut reus ibi puniatur, vbi deliquit. Digest. l. 48. tit. 2. de accusationibus & inscriptionibus. Et authenticorum collatione nona: Vt nulli iudicium. tit. 9. Reus capiendus est, & ad locum delicti remittendus, ut ibi supplicium patiatur. Attende tamen leges hæc non præcipere de vestigio loci, in quo cædes facta est, ut illuc reus ducatur & supplicium in vestigio subeat, sed in præfectura illa, foro & ditione præfecti, vbi scelus, aut parricidium, aut aliud huiusmodi facinus est perpetratum. Ut si cædes in silua, antro, domo, via, templo sit facta, sicarius vel parricida non erit in templo, antro, silua, puniendus; sed loco ordinario illius prouinciæ plectendus, de ipso loci vestigio nulla extat lex. Factum tamen est in Besso, Andronico, & alijs.

CAPVT XIV.

ARGVMENTVM.

Ex Macedonibus nonnulli pabulatores oppressi à barbaris capiuntur. Rex dimicans vulneratur, barbari deduntur,

Interea Macedones ad petendum pabulum in composito agmine egressi à barbaris, qui dum proximis montibus decurrerunt, opprimuntur, pluresq; capti sunt, quam occisi. Barbari autem captiuos præ se agentes, rursus in montem recesserunt: XX. millia latronum erant, fundis, sagittisq; pugnam inuadunt. quos dum obsidet rex, inter promptissimos dimicans sagitta ictus est, quæ in medio crure fixa reliquerat spiculum. Illum quidem mæsti & attoniti Macedones in castra referant. Sed nec barbaros sefellit subductus ex acie: quippe ex edito monte cuncta prospexerant. Itaque postero die misere Legatos ad regem, quos ille protinus iussit admitti, solutisq; fascijs magnitudinem

tudinem vulneris dissimulans, crux barbaris ostendit. Illius si considerare affirmant, non Macedonas, quam ipsos tristiores fuisse, cognito vulnere ipsius: cuius si auctorem reperissent delituros fuisse: cum dijs enim pugnare sacrilegos tantum. Caterum se gentem in fidem dedere, superatos virtute illius. Rex fide data, & captivis receptis, gentem in deditorem accepit.

INCOMPOSITO AGMINE.) In hostico nunquam palandum, nunquam nisi pluribus, & ordine, & explorato pabulandum. Singuli intercipiuntur, palantes excipiuntur, incompositi facile opprimuntur. Exempla in omnibus historicis passim occurrunt.

A BARBARIS.) Sogdianis, qui se ex urbibus in montes contulerant, nec se Alexandro commiserant. inter Oxum enim & Tanaim Sogdiani potissimum degunt.

l. 3. sub. fin.

XX. MILLIA LATRONVM.) Arrianus triginta millia numeravit.

ibid. pa. 76.

vel 150. in 8.

p. 341. in f.

SAGITTA ICTVS.) Idem Arrianus: qui in ceteris nonnihil discrepat à Curtio; nihil enim de legatis à barbaris missis, genteque regi dedita scribit. Plutarchus in secundo de Fortuna Alexandri, hoc vulnus miris modis auget. *In Maracandis, inquit, sagitta crux vulneratus, ita ut à tibia radio fractum os dissiliret.* In Græco est pro Maracandis, & Μαμοίς in Mallis, sed Malli & Oxydracæ procul absunt à Maracandis. Malli apud Indos sunt: Maracanda regia est Sogdianorum. Interpres ergo verior, quam Plutarchus, sed verba auctoris erant ponenda: in ora verò notandus error & Maracanda nominanda. In primo de Fortuna gentem Maracandartas appellat: *Apud Maracandartas, inquit, sagitta sua osse diffracto defunctus sum.*

CVM DIIS ENIM PVGNARE SACRILEGOS TANTVM.) Δεῶν μάχεσθαι θεῶν. Impium est pugnare cum Deo. Vnde θεόμαχοι. Hic professæ adulatio est. Nam si Alexandrum crediderunt Deum; quare cum eo in prælium descenderunt? & quomodo Deum, quem ipsi in pugna vulnerassent?

C A P V T XV.

A R G V M E N T V M.

Certamen elegans peditum & equitum super gestando rege, quod rex amœbæum esse voluit. Maracanda occupat. Scytharum legatos audit. Locum vrbi ad Tanaim designat.

*C*astris inde motis, lectica militari ferebatur, quam pro se quisque eques pedesque subire certabant. Equites cum quibus rex prælio mire solitus erat, sui muneris id esse censebant. Pedites, cum saucios commilitones ipsi gestare assueuissent, eripi sibi proprium officium tum potissimum cum rex gestandus esset, querebantur. Rex in tanto viriusque partis certamine, & sibi difficilem, & præteritis gravem electionem futuram ratus, in vicem subire eos iussit. Hinc quarto die ad urbem Maracanda peruentum est. LXX. stadia murus urbis amplectitur. Arx nullo cingitur muro, præsidio urbi relicto, proximos vicus depopulatur atque vrit. Legati deinde Auiorum Scytharum superveniunt, liberi ex quo decesserat Cyrus, tum imperata facturi, iustissimos barbarorum constabat. armis abstinebant, nisi laceßiti. Libertatis modico & æquali usu, principibus humiliores pares fecerant. Hos benignè allocutus ad eos Scythas, qui Europam incolunt, Penidam quendam misit ex amicis, qui denunciaret eis ne Tanaim amnem regionis iniussu regis transirent. ei mandatum, ut contemplaretur locorum situm, & illos quoque Scythas, qui super Bosphorum colunt, viseret. Condenda urbis sedem super ripam Tanais elegerat, claustrum & iam perdomitorum, & quos deinde adire decreuerat.

Elect. l. 1. c.
19. p. 103.
vel p. 410.
in 4.

LECTICA MILITARI FEREBATUR.) Lecticarum usus olim potissimum in agris & via aliè fuere aperta, aliè clausæ, quas Lipsius describit, ex quo pauca delibo. *Addam nunc & lecticæ formam, quæ duplex, aliæ Aperta, aliæ Testæ: Aperta formæ simplex, asses aliquot compacti, qui capere pulvinum oblongum*

oblongum possent, in quo homo singularis porrectus iaceret. Ad summam non aliud, quàm modicus quâsi lectus. Ex * Suetonio: non vanè quis suspicetur asseres eos exemptiles fuisse, & faciliè in lecticam reponi potuisse aut tolli. Ed magis quod vinculorum aliquotiens mentio, quibus lectica colligata.

*in Caligula c. 58.

Puluinum in lectica, adstruo ex Cicerone, vt in Verrem: Lectica octophoro ferebatur, in qua erat puluinus per lucidus, rosa farctus. ait, rosa farctus: at Iuuenalis, pluma, quod magis ex more vulgi.

Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Penfilibus plumis, atque illinc despiciat nos.

Indignatur enim scelestum illum sublimem & superbum ferri in lectica. De puluino etiam Seneca. De consolatione ad Martiam cap. 16. Equestri insidens flatuæ, in sacra via celeberrimo vrbs loco Clælia, exprobrat iuuenibus nostris puluinum ascendentibus, in ea illos vrbe sic ingredi, in qua etiam fæminas equo donauimus. Eleganter nam intelligit eos ascendere lecticam, in qua puluinus.

Et Athenæus lib. 5. c. 10. Athenionis philosophi lecticam describit pedibus argenteis, vel, vt eius verba sunt ποσειδων ἀργυρόπτερον. His pedibus lectica deposita insistebat. Vide exempla in Suetonij Augusto, cap. 78. & 94.

Eadem omnia in lectica tecta, nisi quod hæc maiorum deliciarum fuit, contra aspectum hominum siue iniurias aëris clausa vndique & munita. Ideo Cubiculum tectum Plinius Nepos alibi in epistolis dixit, & auunculus Cubicula viatoria, nisi fallor, lib. 37. histor. natur. cap. 2. cum Neronem ait tæptra & perfonas & cubicula viatoria vnionibus construxisse. Munita autem pelle & velo, opere arcuato planè ad eum modum quem aspiciamus hodie in Italicar hereda.

Suidas de lectica aliqua militari & subita locutus videtur, corijs boum ad formam lecticæ muliebrius in tecta. Opus arcuatum eruo ex Taciti verbis lib. 15. Cum ad eosdem cruciatus retraheretur gestamine sellæ: vinclo faciæ quam pectori detraxerat in modum laquei ad arcum sellæ restricto, indidit ceruicem & corporis pondere connisa tenuem iam spiritum expressit. Clausa igitur vndique hæc lectica, nisi quod fenestra quadam in ea ad prospectum. Iuuenalis:

Namque facit somnum clausa lectica fenestra.

Ea ipsa velo siue linteo tegebantur, quod dimouere licebat seu adducere, pro voluntate vehentis. Ausidius Bassus de morte Ciceronis: Cicero paullum remoto velo, postquam armatos vidit: ego vero confulto, ait. accede veterane, & si hoc potes saltem rectè facere, incide ceruicem.

Illud tamen non fati assequor, quod sub finem capitis adijcit: Caput, inquit, exasciatum est de lecticis & sellis, quarum vsum moneo ignotum prisca Græcis, ex Iuuenali.

---- quanquam non essent vrbibus illis

Prætexta & trabæ, falces lectica, tribunal.

Etiam Orientis populis: Tacitus l. 2. annal. de Vonone rege Parthorum, Accedebat dedignantibus & ipse diuersus à maiorum institutis, rarè venatu, segni equorum cura, quotiens per vrbes incederet, Lecticæ gestamine, fastuque erga patrias epulas. Quæ vitia omnia ad Parthos Româ transfulerat Venones, olim ibi obses.

Sed, vt de Parthis concedam, de Græcis etiam prisca aliter vt legis, hic, Curtius, qui militari lecticæ gestatum narrat Alexandrum. Et Alexander certè rex Græcorum, & ipse Græcus, & ex prisca illis non recentioribus, qui Cæsarum æuo vixerunt. Sed Lipsius de vsu ordinario Græcorum loquitur, non de casu, qui lecticam ex necessitate suggessit, quamquam militiæ etiam milites gestatos idem Curtius hic doceat. vno verbo, periculo: um est negare aliquid de tota gente, & tempore nulli fati cognito.

IN VICEM SVBIRE EOS IVSIT) per vices, non simul, sed per aliqua spacia equites; per alia pedites. Et fanè memorabile est exemplum cultus & amoris in regem suum Macedonum, qualia certamina non multa in omni antiquitatis memoriâ cognosces.

MARACANDA) regiam Sogdianorum: Arrianus ὡς ἐπὶ Μαράκανδα ἦγε. τὰ δὲ ἐστὶ βασιλεία τῆς Σογδιανῆς χώρας, in Maracanda mouit, qua in vrbe Sogdianorum regia est. Apud Strabonem mendosè scriptum est Παράκανδα; vetus enim codex Μαράκανθα habet, quamuis nec ipse satis emendatus, cum Μαράκανδα, non Μαράκανθα legendum sit. Variat tamen etiam apud Arrianum calamus, qui modo Paracanda, modò Maracanda scripsit, Plutarchus constanter Maracanda.

LXX. STADIA MVRVS VRBIS AMPLECTITVR) Duo miliaria germanica, passusque septingentos quinquaginta. amplam sanè oportuit fuisse ciuitatem.

ARX ILLINC CINGITVR) illius legit Acidalius, pro illinc, alij codices, arx nullo cingitur muro; quia intra septa ciuitatis. Et sequitur præsidium vrbi relictum, nullum arci. Malim tamen Acidalianum illius, vrbis inquam.

LEGATI DEINDE AVIORVM SCYTHARVM SVPERVENIVNT) Qui sint Auij Scythæ, Curtius ipse docet, gentem esse liberam à morte Cyri, tum se Alexandro permisisse, iustissimam, alieni non appetentem, quietam nisi læderentur, omnibus paribus, nullo inter illos eminente, vt perfecta Democratiæ forma videretur. Arrianus de iisdem Abijs. Paucis, inquit, post diebus legati ad Alexandrum veniunt à Scythiis, quos Abios vocant, quos & Homerus iustissimos mortalium appellans, in suo opere laudat. Hi Asiam incolunt, nullis legibus aut regibus subiecti, ob paupertatem nimirum cum iustitia

l. 4. p. 77.

coniunctam. Homerus porrò, quem hic Arrianus testem produxit, hos Abios canit in XIII. Iliados, qui Παλαιοὶ Ἄβιοι, inscribitur, ipso ferè initio, quem cum Eustathio videbis, multa enim hic de Abijs.

Observandum etiam, quod rectè Casaubonus animadvertit, Abios Arriano, Curtio, Ammiano, nomen proprium videri, non epithetum, quemadmodum etiam Αβιοὶ Hesichio teste. Proinde interpretem Homeri Latinum, Abios non rectè vertisse arbitror Abios longæuos, quamvis etiam Eustathius in quibusdam ita Græcis intellectam vocem moneat. Cæterùm, Latini hos Scythas, nunc Abios, nunc Auios appellant, quod Græcis secunda litera scribatur, quæ Romanis & alteram in alphabeto, & v consonantem valeat, recteque utroque modo notatur: vltatius tamen Abij, quam Auij nuncupantur. De his Strabo VII. vol. copiosè disputat, Iustinus eosd. quamvis communi Scytharum nomine comprehensos paucis describit: *Hominiibus, inquit, inter se nulli fines, neque enim agrum exercent, nec domus illis vlla, aut tectum, aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus & per incultas solitudines errare solitis. Vxores liberosque secum in plaustris vehunt: quibus, corijs imbrium hiemisq. causa tectis, pro domibus vtuntur. Iustitia gentis ingenijs culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto grauius, quippe sine tecti munimento pecora & armenta habentibus, quid inter siluas superesset, si furari liceret? Aurum & argentum non perinde ac reliqui mortales appetunt. lacte & melle vescuntur. Lana ijs vsus ac vestium ignotus: & quanquam continuis frigoribus vtantur, pellibus tamen ferinis ac murinis vtuntur. Hac continentia illis morum quoque iustitiam edidit, nihil alienum concupiscentibus. Quippe ibidem diuitiarum cupido est, vbi & vsus. atque vtinam reliquis mortalium similis moderatio & abstinentia alieni foret.*

Albanis Glareani nullus hic locus, nec ipse tamen admittit.

QVI EVROPAM INCOLVNT) Abij enim seu Auij Asiatici sunt ex Arriani, & Curtii, aliorumque nonnullorum opinione. Cum Abijs ergò pacifici non dubitauit Alexander. ad Europæos per (speciem legationis misit Penidam (an Menidam? de quo infra) qui & regionem & populos Scytharum, & genera armorum, & omnia denique quantum posset assequi, exploraret. Idem Arrianus docet.

NE TANAIM TRANSIRENT) Silin, seu Iaxartem, seu, vt Arrianus * appellat, Orxantem, qui Macedonibus falsus Tanais, vt suprâ docuimus, infraque docebimus. Scythijs per Penidam transitu Tanais interdixit, quod ea quæ cis Tanaim hunc Macedonicum omnia in potestate Alexandri essent: Ne alienum ergo regnum inuaderent, canit per legatum Alexander, causam belli aduersus Scythas Europæos quæsiturus, urbem etiam ad Tanaim positurus.

QVI SUPER BOSPHORO INCOLVNT) Hic Bosporum seu Bosphorum Cimmericum seu Scythicum, non Thracicum intelligo, qui valdè remotus à Tanai in Mæotidem paludem sese exonerante, sicut palus Mæotica per Bosphorum Cimmericum in pontum Euxinum delabitur, vt non immeritò Mæotis mater Ponti appelletur. Itaque Petrus Gyllius in Bosporo Thracico Bospororū originē ita deducit: *Thracici, inquit, origo est pontus Euxinus. supra pontum est Maotis, quam matrem & nutricem ponti diuulgauit hominum sermo, iam abusque antiqua memoria traditus, Maotidis finis Tanais, linies Europa & Asia Maotidem Cimmerico fletu excipit pontus auctus Maotide & multis magnisque fluminibus per Thracium Euripum exit in Propontidem. Et vt magni lacus fluium aliquem emittere solent, ita pontus emittit in mare Aegeum velut flumen maximum, in principio angustum, in medio amplum, in fine strictum. Finis appellatur Hellepontus, medium verò lacus similitudinem gerens Propontis, principium Bosporus. De utroque Bosporo & nos suprâ, & multa Arrianus in principio ponti Euxini, Strabo l. 2. Eustath. ad Perieg. Mela, Plinius, alii. Super Bosporo verò Cimmerico Sauromatæ seu Sarmatæ Scythæ colunt. Cimmericum etiam Glareanus hic ponit, quem consului, vbi hæc iam scripseram.*

CONDENDAE VRBIS SVR. RIP. TAN.) De hac vrbe Alexandria postea condita infra c. 17. plura ex ipso Curtio cognosces. Arrianum initio lib. 4. consule.

CAPVT XVI.

ARGVMENTVM.

Sogdianorum & Bactrianorum defectio. Cyropolis & Memacena vrbes cum regis periculo eueruntur. Spitames obsidetur.

Ed consilium distulit Sogdianorum nunciata defectio, qua Bactrianos quoque traxit. VIII. millia equitum erant, quorum auctoritatem ceteri sequebantur. Alexander Spitamenem & Catenem, à quibus ei traditus erat Bessus: haud dubius quim eorum opera regredi possent in potestatem, coercendo quires nouauerat, iussit arcepsi. At illi defectionis ad quam coercendam euocabantur, auctores, vulgauerant famam, Bactrianos equites à rege omnes ut occiderentur arcepsi, idque imperatum ipsis, non sustinuisse tamen exequi, ne in expiabile in populares factus admitterent: non magis Alexandri sauitiam, quam Bessi parricidium ferre potuisse. Itaque sua sponte iam motos, metu panna haud difficulter ad arma concitauerunt. Alexander transfugarum defectione comperta Craterum obsidere Cyropolim iubet. Ipse aliam urbem regionis eiusdem corona capit, signoque ut puberes interficerentur dato, reliqui in pradam cessere victoris. Vrbs diruta est, ut ceteri cladis eius exemplo continerentur. Memacem, valida gens, obsidionem, non ut honestiorem modo, sed etiam ut tutiorem ferre decreuerant. Ad quorum pertinaciam mitigandam rex L. equites praemisit, qui clementiam ipsius in deditos, simulque inexorabilem animum in deuictos ostenderet. Illi nec de fide, nec de clementia regis ipsos dubitare respondent, equitesque rendere extra munimenta urbis iubent. Hospitaliter inde exceptos, grauesque epulis & somno, in tempesta nocte adorti interfecerunt. Alexander haud secus quam par erat motus, urbem corona circumdedit, munitiorem, quam ut primo impetu capi posset. Itaque Meleagrum & Perdiccam in obsidionem iungit, Cyropolim (ut ante dictum est) obsidentes. Statuerat autem parcere urbi condita à Cyro: quippe non alium gentium illarum magis admiratus est, quam hunc regem, & Semiramim, in quibus & magnitudinem animi & claritatem rerum longè emicuisse. Ceterum pertinacia oppidanorum iram eius accendit. Itaque captam urbem diripi iussit, deleta, Memacenis haud iniuria infestus, & ad Meleagrum & Perdiccam redit. Sed non alia vrbs fortius obsidionem tulit: quippe & militum promptissimi cecidere & ipse rex ad ultimum periculum venit: namque ceruix eius saxo ita icta est, ut oculis caligine confusis collaberetur, ne mentis quidem compos. Exercitus certè velut erepto in eo ingemuit. Sed iniectus aduersus ea qua ceteros terrent, nondum percussato vulnere acrius obsidioni institit, naturalem celeritatem ira concitante. Cuniculo ergo suffossam aeniam ingens nudauerit spaciū, per quod irrupit, victorque urbem dirui iussit. Hinc Menedemum cum tribus millibus peditum & 10000. equitibus ad urbem Maracanda misit. Spitamenes transfuga praesidio Macedonum inde deiecto muris urbis eius incluserat se, haud oppidanis consilium defectionis approbantibus: sequi tamen videbantur, quia prohibere non poterant.

SOGDIANORVM DEFECTIO) Ter Sogdiani perfida gens dediti, ter defecerunt, ut est in indice Siculi * ex quibus rex ducenta viginti millia capitali supplicio interfecit: Sic enim Siculus; *ὡς* *1. 17. tom. 2. p. 484.

Αλέξανδρος ἐπὶ Σογδιανῶν καὶ Σκυθῶν ἐστράτευεν.

Vt Alexander Sogdianis & Scythis bellum intulerit.

ὡς οἱ πρῶτους Σογδιανῶν ἀπαγάμενοι πρὸς θάνατον παραδόξως ἐσώθεισαν.

Vt principes Sogdianorum ad capitale supplicium ducti, praeter omnem expectationem seruati fuerint.

ὡς Αλέξανδρος ἀποσάντας τοὺς Σογδιανούς ἐπολέμεισε καὶ κατέσφαξεν αὐτῶν πλείους τῶν δώδεκα μυριάδων.

Quemadmodum Alexander Sogdianos cum rursus defecissent, bello adortus vicerit, & centum viginti millia capitali supplicio affecerit.

Ἀποσάντες τρίτη Σογδιανῶν καὶ ἄλλωσις τῶν εἰς τὴν πέτραν καταφυγόντων.

Tertia defectio Sogdianorum, & rupis in quam confugerant, expugnatio.

SPITAMENEM ET CATENEM) Nulla fides barbaris, omnibus momentis nunc ad hos; nunc ab his ad alios deficiunt. Inter victos enim & victores nulla firma amicitia, sicuti nec inter dominum & seruum.

BACTRIANOS EQVITES A REGE O. V. OCCIDERENT VR ACCERSI) Arrianus * etiam aliam causam adfert defectionis Sogdianorum & Bactrianorum, quod Alexander illius prouincia maximum conuentum ad urbem Zaria spa indixisset, cuius euentum barbari pertimescebant, praefertim si qui sibi non optime consulerant.

TRANSFVGARVM) Spitamenis & Catenis, quos ad continendos in officio alios miserat, cum ipsi non solum defecerunt transfugae, sed alij etiam auctores defectionis fuere.

*1. 17. tom. 2. p. 484.

Hæc Curtius etiam. Et hæc.

De hoc etiam Cuius.

*1. 4 p. 77.

CY-

1.6. c. 6.
1.6. c. 16.

CYROPOLIM) Κυροπολις, Arrianus Κυροπολις. Ptolemæus τὰ Κύρα, ἔσχατον δὲ Κύρα κλισία ἀπα-
pellat, vltimum operum Cyri, Perfici nempe imperij vltimum claustrum & terminus. Plinius
Cyropolim maritimam regionem ad rubrum mare collocat: Idem apud Sogdianos autem ponit
aras Herculis, Bacchi, Semiramidis, Cyri, Alexandri. Finis, inquit, omnium eorum ductus ab illa parte
terrarum, includente flumine Taxarte, quod Scythæ Silin vocant: Alexander militesque eius Tanaim puta-
uerunt esse.

1.16. c. 13.

Sed non satis assequor, quid sibi Aelianus velit, cum Cyropolim ab Alexandro conditam af-
firmat in India. Nec ea narratio ad illud caput, vbi de Cercione aue tractat, quicquam facit, nec
πρὸς ἔπθ, nec πρὸς τὴν χορδὴν, nec πρὸς Διόνυσον, nec Mercurium pertinet. Nec verisimile est Cyro-
polim in Sogdianis euerfam, restitutam apud Indos. est eiusdem mentio apud Amm. Marcellini-
num.

1.4. in i-
nitio.

ALIAM VRBEM) Arrianus septem vrbes in Sogdianis ordine expugnatas ait ab Alexandro,
ad quos barbari eius regionis confugerant, primam vocant Gazam, Craterum. Cyropolim misit,
vt omnium vrbium maximam, & in quam plurimi barbarorum se receperant. Ipse vero simulac Ga-
zam peruenit, inquit Arrianus, primo statim impetu, murum terreum alioqui & parum altum inuadi
iubet, scalis omni ex parte admotis, tum funditores, & sagittarij, ac iaculatores simul cum peditibus impetu-
tum facientibus murorum propugnatores è machinis lacessunt, telisque petunt: adeo vt prænimia telorum
vi muro confestim propugnatoribus nudato, scala celeriter admotæ sint, Macedonesque murum conscende-
runt, ac viros quidem omnes interimunt (ita enim iusserat Alexander) mulieribus, ac pueris, reliquaque præ-
da direpta.

1.4. p. 77.
78. vel pa-
152. in 8.

CORONA CAPIT) Oppugnatio vrbium duplex est, subita, & diuturna: de subita hic Curtius, &
paullo infra hoc eod. cap. vbi quid sit corona capere, quodammodo explicat: Urbem corona circum-
dedit, munitiorem quam vt primo impetu capi possit. Itaque Meleagrum & Perdiccam in obsidionem iungit.
Ecce vtramque formam capiendæ vrbis.

Li. r. poli-
orcticæ.
dial. 4.
pag. 23.

Est autem subita oppugnatio, vt Lipsius describit, cum impetu, nec circumvallatione adhibita, incur-
runt. Ad hanc rem corona primum vsi, tum testudine, sarpè & scalis, cratibus, musculis, & quæ leuioribus
sunt machinarum. Si placet isthoc ordine videamus. Coronam primum adhibeo: & ita solèr ad terrendum
aut claudendum, sed & ad distindendum. Sarpè occurrit, corona cingere vrbem, corona capere, expu-
gnare: & valet in hunc sensum Silius:

Mœnia flexa sinu, spissa vallata corona

Alligat, & telis in morem indaginis ambit.

Facit spissam coronam, id est, duplicem, triplicem, aut supra, vt numerus militum, aut magnitudo loci
oppugnandi erat. In Ammiano: Armatorum triplici corona muris circumdatis, In Iosepho: Διπλὴ τῆ ὀφ-
λαγγι κελύθρου τὴν πόλιν, & τριτὴν ἔξωθεν περιέσσει τὴν ἴππον: Duplici peditum corona vrbem (Iorapatā)
cingunt, & tertiam seriem equitum exterius ponunt. Bonus ordo, notate, introrsum pedites, quorum inua-
dere; extrorsum equites, quorum inspicere & tueri. Et eminus quidem series ita duplex aut triplex, sed cum
appropinquabant, ratio vult magis arctatos multiplicatosque item fuisse, in gyro scilicet assidue angustiore.
an non & corpora alibi militum & cohortes relictæ, ad subita belli, & subsidium aut presidium? opinor. Hoc e-
tiā amplius, primos ordines peditum scutatorum grauiorumque fuisse, qui cominus assultarent, inuaderentque;
retrosus leues aut velites, vt funditores, sagittarios, qui eminus pellerent telis, & deturbarent propugnato-
res. Nec in hac re aliud monendum.

1.6.
1.3. de leg.

Hæc Lipsius, apud quem & descriptam in charta eius imaginem cognosces. apud Græcos non
dissimile est τὸ σαγκυεῖον apud a Herodotum, & b Platonem. vrbem quali sagena & indagine inclu-
dere, vt & Herodianus loquitur.

PUBERES) qui arma ferrent, aut ferre possent: iuuenes, sicut impuberes, pueri & imberbes a do-
lescentes. Liuius dixit *puer atas*. Virgilius *pubera folia*.

RELIQVI) fæminæ, impuberes, puellæ. Vsitatum hoc in vrbium expugnatione, vt pueris, puel-
lis, & fæminis parcat, nisi quando hostis hostem grauius irritauit, tum plerunquæ nemini parci-
tur, cuius in sacris & profanis literis passim documenta habemus.

MEMACENI VALIDA GENS) quantumuis valida gens sit aut fuerit, nomen eius tamen nul-
lius vel auctoritate, vel tibicine extra Curtium nititur aut fulcitur.

LEQVITES MISIT) Legati iure gentium sacrosancti ad hostes ibant & inuolati redibant,
quamuis atrocissima perferrent. Nec vllum scelus ab hoste atrocius vindicatum est, quam si vel in-
iuria, contumeliaue afficerentur, vel etiam occiderentur. cuius rei in omni historia passim occur-
runt exempla, quibus hic nihil opus. Summa ergo perfidia & crudelitas fuit Memacenorum, qui
legatos Alexandri & hospites, publica que fide vti credebant tutos, per noctem obruncarunt. Vnde
non immerito gens tota excisa. Credibile ergo quod Siculus in capitibus supra annotauit, centum
viginti millia Sogdianorum & Bactianorum casos, præsertim si Cyropolim cum reliquis vrbibus
euerfam addas. Porro quid sit ius gentium, leges in Decret. parte 1. c. 9. Ius gentium est sedi-
um occupatio, ædificatio, munitio, bella, captiuitates, seruitutes, postliminia, fœdera, paces, iudiciæ,
legatorum non violandorum religio, & hoc genus alia. Dicitur ius gentium, quia eo iure omnes fo-
ræ gentes vtuntur.

CY-

CYROPOLIM, VT ANTE DICTVM, OBSIDENTES) De Perdicca & Meleagro Cyropolim obsidentibus, nihil ante dixerat, sed Craterum ad eam obsidendam missum, cui haud dubie Perdiccam & Meleagrum socios adiunxerat. quos inde auocatos ad Memacenos expugnandos adhibuit. Cyropolim autem omnibus modis seruatam ob Cyri nomē cupiebat.

ADMIRATVS EST HVNC REGEM) Clarissima & aeterna memoria fuit Cyri in omni antiquitate, quem historia sacra saepe celebrat, laudat copiose lib. i. Herodotus, Ctesias in fragm. cum Herodoto editis, Xenophon octo libros, quos Κύρου Παιδείων inscripsit, de eodem condidit: Diodorus Siculus in secundo bibliothecae quaedam descripsit. Iustinus eiusdem res gestas late persequitur. Persis pater dictus, vti Suidas ex alijs docet. plura de hoc, libro 10. c. 3.

SEMIRAMIM) Fuere sane multa in hac ingenti heroide admiratione dignissima. Ctesias apud Diodorum Siculum, eius mirandos natales, educationem, virtutes, & opera describit. Est mihi ad manus Ctesias, & ipse Diodorus vti Graecae historiam conscripsit. sed molesta lectori tam longa oratio futura erat: quam ex fontibus ipsis, quisquis volet, * hauriet.

* l. 2. p. 92.

Ioannes Tzerzes Chil. p. 416. n. 275. politicis versibus eadem quae Ctesias ac Diodorus, cecinit:

Iustinus paucis verbis, sed paullo verioribus eiusdem res gestas in epitomen contulit: *Hoc occiso, Zoroastre, & ipse decessit, relicto, adhuc impubere filio Ninya & vxore: Semiramide. Hac nec immaturo aucta tradidere imperium, nec ipsa palam tractare, tot ac tantis gentibus vix patienter vni viro, nedum femina parituris, simulat se pro vxore Nini, filium; pro femina, puerum: nam & statura vtrique mediocris, & vox pariter gracilis, & lineamentorum qualitas matri ac filio similis. Igitur brachia ac crura velamentis, caput tiara regit: & ne nouo habitu aliquid occultare videretur, eodem ornatu & populum vestiri iubet: quem morem vestis exinde gens vniuersa tenet. Sic primis initijs sexum mentita, puer esse credita est. Magnas deinde res gessit: quarum amplitudine, vbi inuidiam superatam putat, quae sit fatetur, quemue simulasset. Nec hoc illi dignitatem regni ademit, sed admirationem auxit, quod mulier non feminas modo virtute, sed etiam viros anteiret. Hac Babyloniam condidit, murumque vbi coctolatero circumdedit, harena vice, bitumine interstrato, quae materia in illis locis passim e terra exaestuauit. Multa & alia praecleara huius reginae fuere: Siquidem non contenta acquisitos viro regni terminos tueri, Aethiopiam quoque imperio adiecit. Sed & India bellum intulit: quod praeter illam & Alexandrum Magnum nemo intrauit. Ad postremum cum cubitum filij petisset, ab eodem interfecta est, duos & XL. annos post Ninum regno potita.*

Iustin. l. i. pag. 4.

Multa passim Strabo de ead. & Plinius, & non paucialij, cum rerum scriptores, tum poetae. Est huius rurlum mentio infra lib. 9. c. ii. vbi Semiramidem Alexander sibi anteponit. Huic tamen Gorgopius Babylonem abdicat, quae inter maxima & nobilissima opera Semiramidis plerique omnes Graeci recensent, mirantur, praedicant, vt supra audisti. Sed verus & germanus Berolus (non ille fanaticus, Viterbiensis & pseudoberolus) apud Iosephum omnia haec opera Babylonica Nabuchodonosoro adscribit: Becanum aduersus Viterbiensem consule, qui fabulosa de Semiramide pleraque omnia refutat, in Cronijs p. 342. v. 10. a fine. Iustinus pleraque vera, praeter Babylonem, denarrauit. Nos ad Curtium redeamus, qui & ipse haec fabulosa secutus est.

ITAQUE CAPTAM VRBEM DIRIPIVSSIT, DELECTOS MACEDONES HAUD INIURIA INFESTOS) Locus hic totus in graui morbo cubat, quem an curaturus sim, nescio, manum saltem cum Acidalio medicam adhibere conabor. MS. Constantiensis, *Itaque captam urbem diripi iussit. Delecta Macedones haud iniuria infestos.* Eodem modo legit Modius in suis membran. editi omnes: *Itaque captam urbem diripere iussit, delectos Macedones haud iniuria infestos.* Sensus huius scripturae parum aptus, seu legas *delecta* seu *delectos*. Primum, nulla causa fuit, cur Cyropoli essent infesti Macedones, nisi quod se fortiter defenderet, quod laudi potius, quam indignationi erat tribuendum. Deinde, cur *delecta* essent infesti? Itaque nec placet caltigatio prima Acidalij, cum pro *delectos*, rescripsit *relictos*. Melior altera est: *Itaque captam urbem diripi iussit. Delecta, Memacenis haud iniuria infestus.* Vera & certa emendatio, quam res ipsa dictabat: *Cyropoli, inquit Acidalij, delecta, in quam ira magis, quam iure saeuierat, ad Meleagrum & Perdiccam redit. Memacenos obsidentes, quibus merito suo infestus erat ob interfectos equites, legatorum vicem a se praemissos, gentium iure violato. Hinc tamen illud sequatur, ipsum regem obsidioni & direptioni Cyropoleos praefuisse, quod ex reliqua narratione non apparet: Arrianus inter & praefuisse diserte scribit, atque ibi vulnus in ceruice accepisse, quod ad hanc urbem Curtius refert. Sed vt ante dixi, & dissentanea & intricata haec tota Curtij narratio est: quod ante nos etiam Modius in parte obseruauit.*

Ceterum quod Modius & Acidalius intricatam & dissentaneam totam hanc Curtij narrationem iudicant: mihi secus videtur, si Curtius cum Curtio componatur: si cum Arriano, fateor Curtium dissentire non ab seipso, sed ab Arriano. Arrianus * omnia, quae Curtius de Memacenis tradit, ad Cyropoliticos refert, Alexandrum, inquam, vulnus ad hanc accepisse, Craterum, quem Curtius ad Memacenos posuit, sagitta ictum. Curtius rem hoc ordine gestam exponit: Alexander Craterum ad Memacenos oppugnandos misit: eique Perdiccam & Meleagrum duces adiunxit: ipse Cyropolim sibi expugnandam sumisit, cui omnino propter Cyrum conditorem & eius regis claritatem & memoriam parcere cupierat. Sed cum constanter urbem ciues defenderent, Alexander illam expug-

* lib. 4.

pugnauit, & deleuit. Cyropoli deleta, contulit feruifum ad Memacenos, quibus propter legatos be-
 *an illorū? cificos infestus erat, se contulit, atque * in illius oppugnatione saxo ictus, graue vulnus accepit: nihilo-
 minus oppugnationem acrius vrgens per cuniculum tandem in urbem euasit, illamque captam &
 direptam euerit. Hæc narratio est elara & expedita, si locum illum ab Acidalio emendatum sequa-
 ris. Quod ad Craterū attinet, fieri potest illum à Memacenis tantisper ad Cyropolitam auocatum, re-
 li&is interim in obsidione Memacenorū Perdicca & Meleagro, ad quos cum Cratero, post ex-
 pugnatam & deletam Cyropolim, redijt. Ita Curtius tres duntaxat vrbes in Sogdianis ab Alexan-
 dro expugnatas ostendit, primamque ἀπόνημον corona captam, Cyropolim, & Memacenorū, vi &
 *lib. 4. pa. virtute, omnesque tres deletas. Arrianus * Memacenorū nullam facit mentionem, sed pro tribus
 77. post med. septem enumerat vrbes ab Alexandro expugnatas.
 *lib. 17.

Diodori Siculi narratio hic, vt dixi, desideratur, capita * docent, centum & viginti millia Sog-
 dianorū occisa, quod post septem ciuitates expugnatas & deletas non est improbabile. Plutarchus
 quamuis tres libros de Alexandro composuerit, potissimum tamen in moribus eius exponendis,
 & quæ ad Philosophiam pertinent, verfatur, è rebus gestis plurima nec attingit quidem. Quod hic
 *lib. 2. de in Memacenis vulnus accepit, Plutarchus * in Hyrcania factum dicit, ciuitatem nullam exprimit,
 fort. In Hyrcania, inquit, obleso lapide collo, quo ictu tenebris ob oculos offusus, ad dies multos cecitatem ti-
 mit.

NON ALIA VRBS) Memacenorū urbem accipe. De cuniculis dictum ad Martialis epigram-
 ma 60. lib. 13. ad Curtium lib. 4. c. 19. vbi de nomine cuniculi plura ex Vegetio. Lipsium Poliorce-
 *l. 5. dial. tica lege. vbi multa super cuniculis. *
 6. p. 201.

HINC MENEDEMVM) De hoc infrà cap. 20. vbi eius & militum interitus explicatur.

lib. 4. pag. MARACANDA) redi ad caput xv. Arrianus huic Andromachum ac Caranum adiunctos
 154. in 8. ait.

SPITAMENES) iam notus ex cap. (huius libri 9.) 13. 16. notior futurus 20. 26. & lib. 8. c. 8. apud
 Arrianum lib. 6.

C A P V T XVII.

A R G V M E N T V M.

Ad Tanaim Alexandriam ponit, quam Scythæ ne-
 quicquam diruere conatur.

Nterim Alexander ad Tanaim amnem redit, & quantum soli
 occupauerat castris, muro circumdedit LX. stadiorum urbis mu-
 rus fuit. hanc quoque urbem Alexandriam appellari iussit. Opus
 tanta celeritate perfectum est, vt XVII. die, quam munimenta
 excitata erant, cetera quoque urbis absoluerentur. Ingens militū
 certamen inter ipsos fuerat, vt suum quisque munus (nam diuisū
 erat) primus ostenderet. Incole nouæ urbi dati captiui, quos, red-
 dito precio dominis, liberauit: quorum posteri quoque nondum a-
 pudeos tam longa etate propter memoriam Alexandri exoleue-
 runt. at rex Scytharum, cuius tum ultra Tanaim imperium erat, ratus eam urbem, quam in
 vira amnis Macedones condiderant, suis impositam esse ceruicibus, fratrem Carthasim no-
 mine magna equitum manu misit ad diruendam eam, proculque amne submouendas Ma-
 cedonum copias.

AD TANAIM REDIT) de duplici, imò triplici Tanai suprà dictum. Curtius cap. sequenti de
 hoc ipso plura.

lib. 4. p. 77. ante med. MURO CIRCUMDEDIT) Arrianus: Ipse iuxta Tanaim fluium urbem condere statuerat, eamque
 suo de nomine vocare. nam & ipse locus per commodus videbatur ad urbem amplificandam, & opportunam
 sedem censebat ad expeditionem (si quando id res postularat) in Scythas faciendam: tum etiam propugna-
 culum fore regionis aduersus barbarorum, qui cū flumen debebant, incursiones. Magnam autem urbem fore
 tum ex incolarum frequentia, tum ex nominis splendore autumabat. Iustinus, Et vt his terris nomen relin-
 1. 124. queret, urbem Alexandriam super amnem Tanaim condidit, intra diem septimum decimum muro v. I. milli-
 um

um passuum consummato, translatis eo trium ciuitatum populis, quos Cyrus condiderat, Arrianus. Ipse l. 4. p. 798
urbem, quam condere statuerat, intra vicesimum diem muro complexus, traductis eò Græcis quibusdam
mercenarijs & finitimis barbaris, quibus sua sponte eò commigrandi voluntas fuit, nonnullis etiam Macedo-
nibus, quos atque ineptos bello reddiderat.

LX. STADIORVM) ex Curtij sententia, nouem millium septingentorum quinquaginta passuum,
quando milliarium germanicum, quinque millibus passuum respondet: stadia autem triginta duo
efficiunt milliare germanicum. duo ergo milliaria, minus duobus stadijs, seu ducentis quinquagin-
ta passibus, murus erat occupaturus, quod spacium castra occupant.

XVII. DIE) incredibilis celeritas, qua cœpta & absoluta vrbs est. Sed vicērat Alexandrum Sár-
danapalus, de quo Strabo in Sardanapali epithaphio:

SARDANAPALVS ANACYNDRAXIS F. ANCHIALEN ET TARSVM VNA
DIE AEDIFICAVIT.

l. 14. p. 462
redi ad lib.
3. c. 9.

NONDVM EXOLEVERVNT) & iam quadringentis & amplius annis floruerant.

FRATREM CARTHASIM) alius codex Carthasim, cuius apud alios rerum scriptores, quod
meminerim, nulla mentio, vti nec regis ipsius nomen extat: ducis tamen Scytharum occisi nomen
Satraces fuit apud Arrianum.

MISIT) quomodo ergo apud Arrianum excusat rex incursionem Scytharum, non esse publica
authoritate factam? aliud nempè Arrianus, aliud Curtius narrat.

CAPVT XVIII.

ARGVMENTVM.

Scytharum descriptio. cura Alexandri de valetudi-
ne, & hoste. eiuidem superstio.

BArrianos Tanais ab Scythijs quos Europæos vocant, diuidit. idem A-
siam & Europam finis interfluit. Caterum Scytharum gens haud pro-
cul Thracia sita ab Oriente ad Septentrionem se vertit, Sarmatarum-
que (vt quidam credidere) non finitima, sed pars est. Rectè deinde regi-
onem aliam ultra Iltrum iacentem colit. vltima Asia quæ Bactra sunt,
stringit. quæ septentrioni proxima sunt, profunda inde siluæ vastæque
solitudines excipiunt. Rursus quæ Tanaim & Bactra spectant, humano
cultu haud disparia sunt. Primus cum hac gente non prouisum bellum Alexander gesturus,
tùm in conspectu eius obequitaret hostis, adhuc ager ex vulnere, præcipue voce deficiens,
quam & modicus cibus, & ceruicis extenuabat dolor, amicos in consilium aduocari iubet.
Terrebat eum non hostis, sed iniquitas temporis: Bactriani defecerant, Scythæ etiam lacesse-
bant. Ipse non insistere in terra non equo vehi, non docere, non hortari suos poterat. ancipiti
periculo implicitus. deos quoque incusans querebatur se iacere segnem, cuius velocitatem
nemo antea valuisset effugere: vix suos credere, non simulari valetudinem. Itaque qui post
Darium victum ariolos & vates consulere desierat, rursus ad superstitionem hamanarum
mentium ludibrio reuolutus, Aristandrum, cui crudelitatem suam addixerat, explorare e-
uentum rerum sacrificijs iubet. Mos erat aruspibus exta sine rege spectare, & quæ por-
tenderentur, referre. Inter hæc rex, dum fibris pecudum exploratur euentus latetium rerum,
propius ipsum considerare amicos iubet, ne contentione vocis cicatricem, infirmam adhuc,
rum peret. Hephæstion, Craterus & Erigyus erant cum custodibus in tabernaculum ad-
missi.

BACTRIANOS TANAIS AB SCYTHIS, QUOS EUROPAEOS VOCANT, DIVIDIT) hoc Ia-
xartes, vt supra docui, non Tanais facit: Tanais enim procul ab Indis & Bactrianis.

IDEM ASIAM ET EUROPAM FINIS INTERFLUIT) non idem, sed verus Tanais, qui in Mæ-
otidem paludem decurrit.

HAUD PROCVL THRACIA SITA EST) à Bosphoro Cimmerico vsq; ad Thraciũ, gēs Scytharũ

pertinet. immo Eustathius ad Dionysium etiam Scythiæ partem docet esse Thraciã. *Ἦσαν δὲ Σκυθῶν καὶ θράκιοι ἄνθρωποι καὶ Νομάοι ἐλέγοντο*. Erant Scythæ etiam Thracia gens, quos Nomæos appellabant. Curtius infra de Scythis pro seloquentibus: *Bactra, nisi diuidat Tanais, contingimus: ultra Tanaim & vsque ad Thraciam colimus*. Hic est quod obserues, vulgò Tanais fontes ex Riphæis montibus deduci, quamquam obscuras eius origines tradit. Sed rerum Moschobiticarum scriptores disertè negant, originem Tanais ex montibus Riphæis, sed eandem ex lacu quodam in Rhezania, Relsiæ regione, Moschorum principi subiecta, deducant. Lacum Iuuanovvum appellant, patria lingua Ieziorum. Tanais (Moschis Don dictus) rectà primum in Orientem tendit, deinde septentrionem versus flectitur, rursus contrariò cursu reflexus meridiem petit, ac in Mæotidem paludem exoneratur. Est etiam Tanais minor, qui in Seueriensis prouincia oritur, & demum in superiorem decurrit.

p. 160.

Ad maiorem Tanaim aiunt statuas & imagines, antiquitatis argumenta, extare. Sunt qui columnas Alexandri M. in eisdem partibus posuere, sed harum hoc tempore nullum vestigium cerni testantur, quod verissimum, cum nullæ vnquam ijs in locis fuerint, nec Alexander ad verum Tanaim vnquam penetrauit.

p. 49.

De Tanais ortu idem in eodem volumine traditur p. 242. Sigismundus Herbenstainius à fontibus Tanais vsque ad eius ostia, numerat octoginta milliaria germanica: de aris Alexandri nihil potuisse cognoscere. Idem p. 208. *Tanais, inquit, nominatissimus fluuius à Tartaris & Moschouitis Don nuncupatus, fontes & originem habet in Moschouia in ducatu Rezensi. consurgit de terra plana, sterili, limosa & paludosa, & nemorosa, quumque ad orientem solis processisset vsque ad metas Scythiæ & Tartariæ, declinat ad meridiem, & perueniens ad paludes Mæotidas, illic ostia tenet & ingreditur*. Plura transcriberem ex Herbenstainio, nisi vererem, ne delicatas aures & emunctas nares horrida scriptoris barbarie offenderem. Addit idem, Tanaim triplo maiorem Tiberi, quàm Tyrreno excipitur, duplo etiam Danubio, quàm Budam stringit. (Herodotus Istrum seu Danubium maximum Scythicorum fluminum affirmat in Melpomene.) Denique concludit disputationem de Tanai his verbis, bona venia tua hic, rei causa, ad verbum collocatis: *Accipiat itaque lector, inquit, tua humanitas, & contra omnes aduersantes tueatur & dicat, quod prælibata flumina (Tanaim Volsum, Occam & alia signarat) non de montibus, nec de radicibus montium, quoniam ibi montes nulli sunt, oriuntur & fluunt. Accipiat secundo, quod montes hyperborei & Riphæi, de quibus emanasse illa flumina ab aliquibus fabulosè scriptum est, nec in Moscouia, neque in alijs partibus septentrionis sunt, rectèque dicetur confictos esse, & nusquam existere, nisi fortè in libro scripti vel ficti, & non in terra reperiri affirmantur*.

Subiicit deinde plura, quæ ad locum hunc non faciunt, & infra adducentur. Comparat demum Tanaim cum Nilo, eiusdemque longitudinis ex Mathematicorum disciplina, vtrumque esse sexaginta alium, seu graduum vt vulgò loquuntur: Nilum à meridiè ad septentrionem properare, Tanaim à septentrione in meridiem, illum mari Alexandrino, hunc à Mæotide absorberi.

VLTRA ISTRVM) vbi colunt Sarmatæ, hodie Poloni, Moschi seu Moschouitæ, Tartari, Getæ, & germani Scythæ.

QVAE BACTRA SVNT STRINGVNT) Ilego, Quàm Bactra stringunt.

PROFVNDÆ SILVÆ) infra: *Cum siluis, & niuibus, & fluminibus, ferisque bestijs gesturus es bellum, hæc enim in Scythicis solitudinibus reperuntur*. Idem eodem loco: *At nos deserta & humano cultu vacua magis, quàm vrbes, & opulento s agros sequimur*. Sigismundus Herbenstainius: *Post Moschouiam, inquit, sunt gentes & regiones inter septentrionem & orientem in sine Asia septentrionalis, quæ propriè Scythica dicitur, principi Moschouie subiecta. In his regionibus non arant, non seminant, panes non habent, nec pecunia: feris siluarum, quæ apud eos abundant, vescuntur, & non nisi aquam bibunt, morantur in densis siluis, in tugurijs ex virgultis factis*. Tu plura ibi de hoc genere hominum. Sed Curtiani Scythæ arabant, villum hauriebant, Cerere vescabantur. itaque variæ gentes Scythiarum sunt, & varij mores. Herodotus in Melpomene totam regionem Scythiarum tetragonon facit, & in longum patere quatuor millia stadiorum, totidemque in latum. Longa ergò & lata Scythia centum viginti quinque milliaria germanica. De Scythicis siluis plura infra.

lib. 4.

*c. 22.

lib. 2.

*Sauromataz pag.

127. vel pa.

90. ad mar.

*l. 2.

PRIMVS CVM HACCENTE NON PROVISVM BELLVM ALEXANDER GESTVRVS) Mirum quomodo primus, cum Oratores Scythiarum infra * doceant, Syriæ regem, Medorum atque Persarum, ab Scythis bello victos. Et Iustinus, *Darium, inquit, regem Persarum turpi ab Scythia submouerunt fuga, Cyrum cum omni exercitu trucidarunt. Alexandri M. Ducem Sopyriona pari ratione cum copijs vniuersis deleuerunt*. Et apud Diodorum lib. 2. Sarmatæ * totam Scythiam ante Cyrum vltatere. Rursum * Iustinus signate exprimit Vexorim regem Aegypti, à quo primum Scythias bellum indictum testatur. Quin & pater Alexandri Philippus Scythas inuaserat, non ergo primus Alexander. Restat, vt pro Curtio dicas, primum ab Alexandro bellum Scythis indictum, non indictum, sed improuulm, hoc enim verbū hic Curtius ponit. Sed quomodo improuulm, cum inter Scythas & Alexandrum ante initium belli, legati vltro citroque ab altero ad alteros commearent, & Scy-

& Scy-

& Scythæ priores Alexandrum laceſſerent, adeoque regi, vt eſt apud Arrianum, inſultarent? Diu ſuper hac re cogitanti, nec variam ſcripturam vllam ex codicibus inter ſe coniurantibus reperi-
ti, tandem coniectura ſuccurrit, non improbabilis vt mihi quidem videtur: Primus, inquit, Alexan-
der non prouiſum ante bellum Scythiſ fecit, quod id antea non prouiderat, nec ſtatuerat, ſicut con-
tra Darium, Beſſum, & in Græcia Illyricum Thracium, Thebanum conſilio luſcepit. Sed cum ad
Tanaim ſeu Iaxartem, urbem condere ſtauiſſet, & Scythæ obniterentur, coactus eſt ex improuiſo
mouere in Scythas. alij verò reges ſeu Aegypti, ſeu Syriæ, ſeu Medorum & Perſarum ex inſtituto
nec laceſſiti quidem, Scythiſ ingentes exercitus inſudere.

AGER EX VVLNERE) quod ſecundum ceruicem ſaxo icſus ad Memacena accepit, vt Curtius
tradidit, ad Cyropolim, vt Arrianus ſcripſit.

AMICOS IN CONS. AD. IVBET) Craterum, Hephæſtionem, Erigyum cum cuſtodibus alijs
corporis illius, vt infra.

INIQUITAS TEMPORIS) quam tres cauſæ efficiebant: noua Bactrianorum defeſtio, Scy-
tharum obequitantium & laceſſentium contumelia, vis morbi tanta, quæ & incedere, & terram e-
tiam pede contingere, imò etiam niſi preſſè & ſubmiſſè loqui regem prohibebat.

SCYTHÆ ETIAM LACEſſEBANT) Non laceſſebant tantum obequitando, ſed probra etiam
obicſtando. Arrianum audi. *Quum Scythas à flumine non recedere cerneret, ſed trans flumen (cuius exi-
gua erat ex parte latitudo) tela mittere, nonnulla etiam probra in Alexandrum barbarico more iacere: ni-
mirum, non audere Alexandrum cum Scythiſ congreſſi, aut ſi faciat, experturum quantum inter Scythas &
barbaros Aſiaticos interſit. His rebus irritatus Alexander, tranſire in eos ſtatuit, pelleſq; ad trañciendum
parari iubet. Ex quo ſimul loco cognoviſ, non ſtauiſſe bellum facere Scythiſ, proinde non proui-
ſum, ſed conuitijs irritatum, traieciſſe Tanaim ſiue Iaxartem.*

DEOS QUOQUE INCVSANS) Ita laudabant ſua numina impij pagani, cum res non pro voto
fluerent, culpam omnem in tuos deos referebant. Curtius infra, de morte Alexandri: *Indignantium
voces exaudiebantur, tam viridem, & in flore ætatis fortunæ, inuidiâ deum, ereptum eſſe rebus humanis.*

Alij ſimulacra ſua aureiſ catenis, vel etiam lanâ, ne durius adſtricta dolerent, deuinxerunt: Alij fla-
gris quoque conſiderunt. Accipe quid Tranquillus in Caligula de Germanici patris eius morte
tradat: *Quo deſunctus eſt die, lapidatæ ſunt templa, ſubuerſæ Deum aræ. Lareſ à quibuſdam familiares in
publicum abiecti, partuſ coniugum expoſiti.* Conueniebat quidem talis cultus talia numina, ſed dato,
creditos deos, impij fuere, qui talia in illoſ auſi.

CVIVS VELOCITATEM NEMO ANTE VALVIſSET EFFVGERE) De Alexandri velocitate
multa paſſim ſuprà. Aemulum planè habuit Iulium Cæſarem etiâ in celeritate, de qua Cicero ad At-
ticum ep. 9. *Hoc reges, horribili vigiliantia, celeritate, diligentia eſt.* Et alibi: *Cæſar volare dicitur.*

SIMVLARI VALETVDINEM) inualetudinem, morbum. *Valétudo*, ambigua ad ſecundam & ad-
uerſam valetudinem vox eſt, & in vtramque partem exempla occurrunt, etiam ſine epitheto. Simu-
lari autem dixit è ſuſpicionem militum, qui arbitrari poterant timeri Scythas ab Alexandro, eoq; ſimu-
lari valetudinem, ne metus prodatur: Nec verum hoc erat, nouerat audaciâ ſui regis miles.

SVPERSTITIONEM HVMANARVM MENTIVM) verè à Modio & Acidalio pro gentium, re-
ſcriptum eſt *mentium*. emendatiſ etiam legeriſ *ludibria* quàm *ludibrio*. Seruari tamen poteſt *humana-
narum* pro *vanarum*, quamvis vtriuſque vocis apta ſententia.

ARIOLOS ET VATES) Alexander quamdiu rem feliciter geſſit, ipſe ſibi vates, ariolus, & deus
erat: vbi fortuna eius dubia vel lanceps hæſit, tum deus eſſe deſijt, & ad alia numina, vates, & haruſpi-
ces conſugit. Hoc mortalium ingenium eſt, vt felices, cœli & cœlitum obliuiſcantur; infelices, etiâ
A heronta moueant. Cæterum, quamvis apud veteres multi arioli, multi aruſpices fuerint, qui
mortalium animiſ illuſerint, Cicero tamen paſſim omnes irriſit, præſertim in ſecundo de Diuina-
tione, totam gentem haruſpicum & extiſpicum multis rationibus expliit. Noſter Delrio * ariolos
& haruſpices ſub vnam legem cogit, & de vtriſque coniunctim diſputat: Ariolus quidem ex Ili-
doro ab aris inſpiciendis dictoſ ait, haruſpices non ex Iliodoro ab aris, ſed ab harugi ſeu hoſtia &
victima dictoſ aſſeruit. Ariolorum furibundæ diuinationeſ etiam legibuſ & capitiſ pœna interd-
itæ: *Nemo haruſpicem conſulat aut mathematicum, nemo ariolum: Augurum & vatum praua conſeſſio cõ-
triciſcat, Chaldei ac magi, & ceteri quos maleſicos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat, nec ad hanc
partem aliquid moliantur. Sileat omnibuſ perpetuo diuina dicitur: oſtiæ: etenim ſupplicio capitiſ feritur glâ-
dio vltore proſtratus, qui tunc, in ſuſ noſtriſ obſequium denegauerit.* Gloſſa Accurtij Ariolus, id eſt, aris vel
altaribuſ & ſacrificijs dæmonum deturientem. Eſt ergo ariolatio & haruſpicina *ιεροσκοπία* ſeu di-
ſciplina diuinandi in ſacrificijs paganorum ſolita ſeruari: cuiuſ genera minimum nouendecim ex-
ponit Delriuſ: ex quo nomina duntaxat depromam.

I. Species eſt *θητικὴ* ſiue *θηματικὴ*, victimaria, cum è viuâ hoſtia aliquid diuinatur.

II. Extiſpicina, Græciſ *ἐκτασκοπία*, cum ex ipſiſ extiſ & iocinore futurum conijcieba-
tur,

- III. πυροσκοπία seu πυρομαντεία, cum ex pice & igne euentus futuri captabantur.
 IV. est καπνομαντεία, hoc est fumi obseruatio.
 V. λιθνομαντεία, è thure diuinitio.
 VI. τεφραμαντεία seu σποδομαντεία, qua ex cineribus sacrificiorum fiebat coniectura.
 VII. υδρομαντεία & ονομαντεία, qua considerabatur color vtriusque laticis in sacrificio fusi.
 VIII. κριθομαντεία, αλεωρομαντεία, αλφιτομαντεία, τυρομαντεία, ιχθυομαντεία, ωθηκη, ωομαντεία, obseruatio seu ariolatio ex hordeo, farre, farina, caseo, piscebus, ouis capta.
 IX. κηρομαντεία, è cera coniectatio.
 X. ανθρώπομαντεία, cum fibræ & viscera humana in aris inspiciuntur,
 XI. Δαρνομαντεία, ex laurei rami crepitu & fragore.
 XII. βοτανομαντεία est ex verbeña.
 XIII. ομφαλομαντεία est ex vmbilico,
 XIV. αμνιομαντεία est ex foetus materni membrana.
 XV. Ιεδυμ, est ridicula ludæorum diuinitio ab animali Ιεδυα dicta.
 XVI. λιθομαντεία est ex lapidibus.
 XVII. ραβδομαντεία est è virgis.
 XVIII. λαμπαδομαντεία est lucernaria.
 Ultima παρθενοματεία, virginittatis exploratio.

Has omnes damnatas ariolationes & haruspicias copiosius exponit Delrius, veterumque testimonijs confirmat. additque alias esse mille nocendi artes à Christianis sacris proscriptas, quas omnes etiam Curtius superstitiones & humanarum mentium ludibria appellat.

ARISTANDRVM) Multa huius vatis, haruspicis, & Arioli mentio, apud Curtium, Arrianum, Plutarchum, a Plinium, qui librum, Aristandri huius opinor, laudat de Otentis, Philostratum l. 8. qui domo Lycium facit, Arrianus Telmissensem, sed Telmissum aij Caria, alij Lycia adscribunt, vti Stephanus tradit.

SACRIFICIIS IVBET) Impia paganorum sacra describit Alexander Neapolitanus lib. vlt. ca. vlt. vbi de humanis potissimum victimis tractatur. De Iudæis idololatriis, qui dijs pueros puellasque viuos flammis exusserunt litera sacra. De alijs paganorum sacrificijs, quæ quibus dijs hostia immolarentur fusè rurtus Alexand. Neapolitan. l. 3. c. 12. De ceremonijs sacrificiorum Rosinus l. 3. c. 33. Nunquam lego Alexandrum humana hostia litasse. De Carthaginensibus supra lib. 4. est dictum.

HARVSPICIBVS) hinc intelligis ariolos & haruspices pro eodem genere vatum hic accipi, cum paulò antè, verùm dixerit Alexandrum ad Ariolos & vates.

EX TA) Inter exta numerantur, cor, cerebrum, pulmo, stomachus, lien, hepar seu iecur. De quibus hæc Alex. Neapol. Qui augurum disciplinam obseruarunt, quique illorum præcita perscrutati sunt in fibris extis, inspiciendis, inter ea quæ dira aut secunda essent, multum interfuisse volunt: licet alij alio modo illa interpretari, & eorum euenta prædicere soleant. Et tametsi in extis contineri cor, cerebrum, pulmonem, stomachum, lienem, hepar, se iecur communi opinione receptum fuit, quas Græci ψεῖρας dicunt, incredibilem fabrica coniuncta, quorum ex habitu & colore salubritatis & pestilentia signa ostenduntur: tamen nullum discrimen vehementius fuit, quam sic caput iocinoris, vel ipsum iecur in extis defuisset, quod caput extorum dicitur, tunc omen exitij malorumque, fuisse, funestumque, & magni terroris, nisi in solitudine & metu, quia curas tunc perimere putarunt. Cumque hepar ex non puro sanguine sit, quæ a sanguis purus cogitur circa cor: tamen in hepate sedem vaticinij esse, & præagium futurorum, periti haruspices opinati sunt. Illustrat hæc deinde exemplis ex varia historia petitis, quæ ibidem cognosces.

FIBRIS PECVDVM) extremum iocinoris, fibra appellabatur. Alex. Neap. Si verò in iecore extremum, quod fibra dicitur, ita locaretur, vt ab ima fibra, iocinora intrinsecus replicata essent, aut si geminum iecur foret, per hæc læta & magna portèdi, argumetaque felicitatis esse, nemo dubitauit.

CVM CVSTODIBVS) corporis custodibus quibus principes Macedonia, Ptolemæus qui postea regnauit, & Leonatus, alijque erant.

CAPVT XIX.

ARGVMENTVM.

Consilium ponit de inferendo Scythis bello. de hor-

hortantur Erigyus & Aristander. Vates ab Alexandro reprehensus iterum litat & perlitatum feliciter nunciat.

Discrimen, inquit, me occupauit, meliore hostium quam meo tempore. Sed necessitas ante rationem est, maxime in bello, quod raro permittit tempora legere. Defecere Bactriani, in quorum ceruicibus stamus, & quantum in nobis animis sit, alieno Marte experiuntur, haud dubia fortuna. Si omiserimus Scythas vltro arma inferentes, contemti ad illos qui defecerunt, reuertimur. Si verò Tanaim transierimus, & vbiq; inuitos esse nos Scytharum pernicie ac sanguine ostenderimus, qui dubitabit parere etiam Europam victoribus? fallitur qui terminos gloriae nostrae metitur spatium quod transaturi sumus. Vnus annus interfluit, quem si traicimus, in Europam arma proferimus. Et quantum aestimandum est, dum alium subigimus, in alio quodammodo orbe tropaea statuere, & quam longo interuallo natura videtur diremisit, vna victoria subito committere? At hercule si paulum cessauerimus, in tergis nostris Scythae harebunt. an soli sumus qui flumina transare possumus? Multa in nosmetipsos recident, quibus adhuc vicimus. Fortuna belli artem victos quoq; docet. vtribus amnem traicendi exemplum fecimus nuper, hoc vt Scythae imitari nesciant, Bactriani docebunt. Præterea vnus gentis huius exercitus venit adhuc, ceteri expectantur. ita bellum vitando alemus, & quod inferre possumus, accipere cogemur. Manifesta est consilij mei ratio. Sed an permissuri sint mihi Macedones animo vti meo, dubito, quia ex quo hoc vulnus accepi, non equo vectus sum, non pedibus ingressus, sed si me sequi vultis, valeo amici. Satis virium est ad toleranda ista. Aut si iam adest vna mea finis, in quo tandem opere melius extinguar? Hæc quassa adhuc voce deficiens vix proximis exaudientibus dixerat, cum omnes à tam præcipiti consilio regem deterrere cœperunt: Erigyus maxime qui haud sanè auctoritate proficiens, apud obstinatum animum, superstitionem, cuius potens non erat rex, incutere tentauit, dicendo deos quoq; obstare consilio, magnumq; periculum, si flumen transisset, ostendi. Intransi Erigyo tabernaculum regis Aristander occurrerat, tristitia exta fuisse significans, hæc ex vate comperta Erigyus nunciabat. Quo inhibito Alexander non ira solum, sed etiam pudore confusus, quod superstitio quam celauerat, detegebatur, Aristandrum vocari iubet. Qui vt venit, intuens eum, Non rex, inquit, sed priuatus sum. sacrificium vt faceres mandauit, quod eo portenderetur, cur apud alium quàm apud me profusus es? Erigyus arcana mea & secreta te prodente cognouit. Quem certum me hercule habeo extorum interpretem metu suo, tibi autem quàm potest denunciatio, ipse mihi indices quid ex extis cognoueris, ne possis inficiari dixisse quæ dixeris. Ille exanguis attonitoque similis stabat, per metum etiam voce suppressa: tandemque eodem metu stimulante, ne regis expectationem moraretur. Magni, inquit, laboris non irriti discrimen instare prædixi: nec me ars mea, quam beneuolentia perturbat, infirmitatem valetudinis tua video & quantum in vno te sit, scio. vereor ne presenti fortuna tua sufficere non possis. Rex iusso confidere felicitati suæ remisit, aliàs sibi ad gloriam concedere deos. Consultanti deinde cum iisdem quonam modo flumen transirent, superuenit Aristander, non aliàs latiora exta vidisse se affirmans, vniq; prioribus longè diuersa: tum sollicitudinis causas apparuisse, nunc prorsus egregie litatum esse.

MELIORE HOSTIVM) quia tempus illis fauet, quod mihi propter valetudinē iniquū est. Poeta: Temporis, plus sepe terret, quàm hostis ipse, iniquitas.

NECESSITAS ANTE RATIONEM EST) Necessitas, inquit Comicus, ratione in artibus plus valet.

Necessitas dat legem, non ipsa accipit.

Necessitati sapiens nihil vnquam negat.

Ανάγκη οὐδέ θεοι μάχονται.

Necessitati etiam superi cedunt.

DEFECERE BACTRIANI) supra cap. 16. Sed consilium distulit Sogdianorum nunciata defectio, qua Bactrianos quoque traxit.

ALIENO MARTE EXPERIUNTUR) ex bello mihi cū Scythis gerendo, Bactriani de mea virtute, animo, viribus existimabūt. Illud si vel detrectauero, vel infeliciter gellero, non solū in perfidia & defectione perseuerabunt, sed etiam arma vltro inferent. vbi Scythas vicero, reliquæ omnes barbaræ gentes vel ad officium redibunt, vel in eo persistent: Europa etiam præmium victoriae erit.

HAUD DVBIË SI OMISERIMVS SCYTHAS) Acidalius hunc locum aliter interpolat, & ex alijs antiquioribus codicibus aliam scripturam elicit: *Vulgo, inquit, aut dubia fortuna si omiserimus Scythas. Ego aliud inde conijcio, quod spero me omnibus probaturum. Nihil deleo, distinctiōe solum mutata, superioribus annecto initium horum: Defecere Bactriani in quorum ceruicibus stamus, & quantum in nobis animi sit, alieno Marte experiuntur, haud dubiâ fortunâ. Si omiserimus Scythas, vltro &c. Et potestne quidquam elegantius? alieno periculo experiri tutissimum: neque fortunam belli extimescendam habent, qui tentant discrimine aliorum. Non malè quidem Acidalius, imò etiam benè. Sed & Modianus codex non reiiciendus.*

TERMINOS METITVR SPATIO QVOD TRANSITVRI SVMVS) hanc gloriæ cupiditatem explicant infra oratores Scytharum in ipso aditu in vestibulo orationis, *Si dÿ habitum corporis, & quæ cap. 22. sequuntur.*

VNVS AMNIS) Tanais, qui tamen opinione tantum Macedonum, Asiam ab Europa diuidebat, quod de vero Tanai, qui in Mœotidem influit, dicendum. hic Tanais fuit Iaxartes, non Tanais, quod sæpè monui.

QVANTIA ESTIMANDVM) tanti, vlti victa Asia, transmissio Tanai, etiâ Europâ victâ putemus.

IN ALIO ORBE TROPAEA STATVERE) Impropiè loquitur hic Curtius, vel potius Alexander, de tropæis, quæ pro signis expeditionis vel victoriæ accepit: Macedones enim (Pausania aucto-

in Bæoti-re) nulla posuere victoriarum tropæa, cuius rei causam addit, *χωρῶνεσσι δὲ, inquit, δύο &c. In Chæcis seu I. 9. roneusium agro duo sunt tropæa: ea dux Romanorum Sylla erexit, Taxilo fuso Mithridatis copiarum duce. Amynta quidem filius Philippus, neque ad Chæronæam: neq; vssiam vel de barbaris, vel de Græcis à se victis vllum erexit tropæum: neq; fuit omnino patrius Macedonibus mos, victorias suas tropæis vllis testatas relinquere. Est à Macedonibus ipsis traditum, Caranum regem suum victo in pugna Cisseo, qui finitimis imperabat, Argiuorum ritu tropæum constituisse. Erumpentem autem ex Olympoleonem ita illud subuertisse, vt profusus fuerit abolitum. Intellexisse Caranum id sibi meritò contigisse, quod eo monumento erecto, spem sibi reditus in gratiam finitimis præcidisset reliquo debinc tempore neque Caranum, neque successorem quæquam tropæum vllum excitasse, quod nempe sibi ad reditum in gratiam cum hostibus, loci aliquid relictum voluerunt. Satis certum fuit huius rei argumentum, quod Alexander neque de Dariò, neque de Indicis victorijs tropæum vllum erigendum curavit. Atqui contra Pausaniam recto pede contendit Siculus, qui*

1.16. p. 476. affirmat tropæum de victis Chæronenlibus erectum. cuius verba non multa, *Μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ φίλιππος τὸ τροπαῖον στήσας, καὶ τοὺς νεκροὺς εἰς ταφὴν συγχωρήσας ἐπὶ νίκῃα τοῖς θεοῖς ἔθεσε. Ab hac pugna tropæum Philippus statuit, & concessis ad sepulturam mortuis victoriæ sacrum dÿs fecit. Et supra de fufis Illyrijs: καὶ στήσας τροπαῖον ἐθαλε τοὺς τῶν ἰδίων τοὺς τετελευτηκότας. Et erecto tropæo suos in acie defunctos sepeliuit. Alexander palmiferas posuit pro victoriæ monumentis Curtius. l. 3. c. 25. tribus aris in ripa Pinaris amnis Ioui, Herculi, Minerua sacratis. l. 8. c. 21. Aræ in petra locatæ sunt Minerua Victoriæque. & alibi. Nisi velis Siculum quoque ἀκρῶς locutum, vti & Herodianus de eod. Alexandro lib. 3. ἐκεῖ φασι καὶ*

Leod. pag. 409. *Δαρεῖον Ἀλεξάνδρου τὴν ὑσάτην καὶ μεγίστην μάχην συμβαλλόντα ἢ τῆσθινά τε καὶ ἄλωνα ὑπὸ τῶν ἀρετῶν ἀνδρῶν, καὶ τότε τοὺς ἀνατολικούς νενικηκότων μένει δὲ ἐπιπύον καὶ τροπαῖον καὶ δαίμα τῆς νίκης ἐκείνης πόλις ἐπὶ τῷ λόφῳ Ἀλεξάνδρου καλεμένη ἀγαλματε χαλκῆν οὐ τὴν προσιογοῖαν ὁ τὸν φέρει. Quin eod. quoque loco Dariam ab Alexandro ferunt maximo extremoque prælio profligatum captumq; ab Europæis, qui ad Septentr. sunt, etiâ tum Orientis nationes superantib. Manet autem adhuc tropæum, & tanta victoriæ testimoniū vrbis in colle, Alexandria, simul æneum ipsius simulacrum, vnde loco impostum nomen. Multa hic ab Herodiano peccata, sed non solo, primū fuisse maximum & extremum Darij prælium cum Alexandrò ad Issum in Cilicia; deinde, ibi captum Darium, cum vltimum prælium fuerit ad Arbela seu Gaugamela in Asyria trans Tigrim, & ibi demum non captus, sed fugatus iterum, & à Bello demum captus. Vrbs autem & aræ impropiè tropæi dicuntur. Suffragatur Siculo & Herodiano etiam Philostratus, qui disertissime arcum triumphalem apud Indos ab Alexandro erectum, vbi Porum viccit, testatur: ἐξελάσαντες δὲ τῶν &c. Hac accepta epistola, Taxilis abierunt: iamque bidui iter progressi ad locum venerunt, vbi Porum cum Alexandro pugna seferunt: ibiq; se portas etiam vidisse dicunt non loci cuiusquam claudendi causa.*

*l. 2. de vita Apoll. pag. 106. *ἀλλὰ τροπαῖων ἕνεκα ἐκδοσμημένας. Sed tropæi tantum gratia extructas. Ipsis quoq; Alexandrum conspici quadrÿugo curru superst antem, sicut cum Darij Satrapis apud Issos pugnavit. Duas autem alias portas esse ferunt, non longo inter se spacio distantes, supra quarum vnâ Alexandri, supra aliam verò Porij statua posita est, quæ post eorum, vt arbitrator, conciliationem extructa fuerunt. Hic enim latabundo, ille salutanti venerabundoq; scintillis apparet. Cæterum quæ forma tropæorum fuerit, habes cum apud alios in monumentis passim Romanis, tum apud Rosinum l. 10. c. 29.*

TAM LONGO INTERVALLO NATVRA VIDETVR DIREMISSE) oriens enim & occidentes, Asia & Europa, maximis interuallis inter se distant, si vltimâ Asiæ cum vltimis Europæ consideres. At necesse est, vt fines inter se committantur, quemadmodum Europa quæ ad Hellespötum est, septem tantum stadijs abest ab Asia, & Europa Scythica ad septentrionem vno duntaxat flumine Tanai separatur ab Asia, quâ orientem spectat. Breuiter & eleganter Mela cap. 1. lib. 1.

Hoc mari (Euxino) & duobus inclitis amnibus Tanai & Nilo in tres partes, vniuersum diuiditur: Tanais à Septentrione ad meridiem vergens, in mediam ferè Mæotidem defluit: & ex diuerso Nilus in pelagus. Quod terrarum iacet à fretis ad eà flumina, ab altero latere Africam vocamus: ab altero Europen: ad Nilum, Africam: ad Tanaim, Europen. vltra quicquid est, Asia est. Hæc Mela. Ad quæ Oliarius: Varro, inquit, in duas (vniuersum diuilit) Asiam & Europam. Veteres apud Herodotum in quatuor, Asiam, Africam, Europam, & Aegyptum. Recentiores in tres tantum; nam Aegyptum Asiæ partem faciunt.

VNA VICTORIA COMMITTERE.) Transmisso Tanai, seu Iaxarte, & victis Scythis, coniungemus Asiam Europæ, victores vtriusque.

FORTVNA BELLI ARTEM VICTOS QVOQVE DOCET.) Comicus; hæc in senarium vertit.

Fortuna belli artes etiam victos docet.

VTRIBVS.) De his supra cap. 10. copiosè ex Vegetio dictum doctumque.

BACTRIANI DOGBVNT.) Quia spectatores fuere, quando Oxus traiectus est.

VNVS GENTIS HVIVS EXERCITVS VENIT, CAETERI EXPECTANTVR.) Vnus ex accolis Tanais, exercitus venit, nisi hunc vincimus, etiam qui longius absunt à Tanai venient. est enim gens Scytharum ingens, & in multos populos & regiones diuisa. vt infra cap. sequenti, ex Geographo docui, vbi & nomina populorum varia sunt adscripta, & alibi idem tradidit, omnes ad Septentrionem gentes, olim Scythas dictos.

NON EQVO VECTVS SVM, NON PEDIBVS INGRESSVS.) Sed lectica gestatus, priori cap. Ipse non insistere in terra, non equo vehi, vulnere in Memacenis, vt vult Curtius, Cyropoli, vt Arrianus, accepit.

ERIGYVS.) Vir magnæ auctoritatis alioqui apud Alexandrum; magnus, strenuus miles, grandis natu, qui Satibarzanem duello confecit. hinc præ alijs ausus Alexandrum dehortari.

CVIVS POTENS NON ERAT.) Sed valdè obnoxius superstitionibus in rebus parum secundis.

HAVD SANE AVCTORITATE.) Quamuis summa esset auctoritate, dignitate, & existimatione, tamen apud Alexandrum nihil proficiebat, vel auctoritate, vel ætate, vel existimatione, quod rex omninò dimicare cum Scythis cuperet.

TRISTIA EXTRA.) Cum iocinori vel caput deesset, vel hepar liuidum, vitiosum, tabidum, Alex. Nea.
1.3.c.25. saniosum, purulentum apparet, vel caput fibrarum pustulas haberet; piacularare fuit, magna que infortunia portendebant.

SUPERSTITIO DETEGEBATVR.) Cuius pudebat regem, & nimis sollicitum, vel etiam timidum arguebat.

ARCANA MEA.) Tutum silentium. *σιγῆς ἀκίνδονον γέρας. Silentij certum premium.*

Ἀλλὰ τὸ μὲν φάσκει τὸ δὲ γ' αὖ κεκρομένον εἶναι.

Dicendum est aliud, aliud tacendum.

Et sacris sua sacra silentia sunt.

τῆ ἀπὸ πρὸς ἐπέρο μὲν.

Huic pennis dicta carebant.

QVEM CERTVM, ME HERCVLE, HABEO EXTORVM INTERPRETEM METV SVO.) Quem scio exta non ex vero, sed pro metu tuo conuenienter exposuisse: seu prodigium extorum; prout illi metus dictabat, explicasse. Meticulosi quicquid mens suggerit, pro oraculo habent: omnia tuta timent.

Ἀλλ' οἱ γὰρ ἀθυμῶντες ἀνδρες οὐ ποτὲ

τρόπαιον ἰσθῶντο.

At enim tropæum nobile haud vnquam viri

Statuere pauidi.

Hoc Alexander de Erigyo, vt pudorem suum abstergeret. Cætera Erigyum fortia facta virum ostenderunt.

QVAM POTEST.) Priora exemplaria *sapius* quam potest. Sed merito *sapius* proscripsit Modius ex glossmate insertum; hoc verò eleganter, *tibi quam potest, denuncio.*

IPSE MIHI INDICES.) Ex te ipso cupio discere; quid exta ostenderint, ne possis negare te dixisse, quod dixisti. nam quod apud alios enuncias, inficliari potes; quod mihi in os dixeris, te dixisse, nunquam poteris inficliari.

ILLE EXANGVIS.) Obstupuit; steteruntque comæ, vox faucibus hæsit. incertus, quorsum tam dura regis tenderet appellatio & oratio, nihil aliud quam vel equuleum, vel crucem expectabat. noberat ingenium Alexandri, vbi cœpisset exandescere.

TANDEMQUE EODEM METV STIMVLANTE.) Ne se reum ostenderet; si nihil omninò responderet. Postquam ergo pavor & stupor ossa reliquit,

Nondum deposita prorsus formidine, fatuit.

EXPECTATIONEM MORARETVR.) Rex enim vehementer cupiebat scire, quæ monstra in extis apparuissent.

MAGNI LABORIS NON IRR. DISC. INST. PRAEDIXI.) Fateor omnia tristitia fuisse, & periculum ingens denunciaste.

NEC ME ARS MEA, QVAM BENEVOLENTIA PERTVRBAT.) Varia huius loci scriptura est, plerunque vt arbitror ab imperitorum glossematis nata. Coloniensis apud Allobroges editio cætera satis emendata, ita habet, Nec me ars mea quam benevolentia magis perturbat. alij plerique codices antiquiores, Coloniensis inquam ad Vbios, Erasmius, Argentinenis, Lugdunenis Gryphianus, & Florellianus; *Nec mea ars magis quam benevolentia perturbat.* Antuerpiensis, *Nec me ars mea magis quam beneu. perturbat.* Nos Modianam emendationem, quam Constantiensis etiam chartæ præ se ferunt, sequimur & laudamus. Nec est, quod aliquid deesse existimes in nostra editione: ita amat loqui Curtius, qui multas sæpè voculas non necessarias à suo stilo ablegat. Nondum aspexeram notas Modij, cum rescipsi, vt ipse ediderat: dein lecta annotatione animum a duerius aliorum calamos obfirmavi. *Mirum*, inquit Modius, *quantum elegantius hoc quoque, quam illud quod passim in libris omnibus est, Nec mea ars magis quam benevolentia perturbat.* Jam de intellectu videamus. Non tam terret me ars mea & exta tristiora, quam benevolentia erga te mea & studium salutis tuæ. Video, rex, imbecillum corpus tuum, afflictas vires, nondum percuratum vulnus, bellum graue, hostem nouum & terribilem, flumen nullo ponte iunctum, Scythas amnis ripas obsidentes: vereor ne afflictæ valetudo tua tantis belli molibus & laboribus, quamuis non inanibus, sit impar ferendis.

REX IVSSO CONFIDERE FELICITATIS VAE) Locus hic cimmerijs tenebris inuolutus, singulari face & luce indiget. Fecit hunc obscuriorem Modius omisso verbo *remisit*, quod in antiquis exemplaribus legitur, & alijs mutatis. Vetus scriptura habet: *Rex iussum confidere felicitati suæ remisit. sibi enim ad alia gloriam concedere deos.* Potest hic sensus elici: Rex, Aristandrum remissum ad periclitandum, iussit habere bonū animum, neq; ex inspectis extis tristitia ominari, sibi exta ordinē sauere deos, & ostenta sacrificiorū negligere, studereq; felicitati & gloriæ suæ, quod aliàs sæpè factum senserit. Sed obstrept Modius, nec ferendā scripturā hanc ait: *Planè malè, inquit, fuit huic loco, & forte esse etiamnum est, ita non inuenio quomodo satis aptè ad palatū non tantum publici saporis, sed etiam eorū qui ingenio supra sunt hominesq; deosq; condiri possit. Vulgo erat Rex iussum confidere felicitati suæ remisit. sibi enim ad alia gloriam concedere deos. ineptissimè & pessimè, vt etiam membranarū indicio cognoscitur, quæ habent: Rex iussum confidere felicitati suæ, ad alia sibi ad gloriam concedere deos. vnde priori illo ad in ait mutato, locum pro mea sapientia constitui. Hæc Modius, qui rectius dixisset: locum pro meo more, vt aliàs, constitui, imò corrumperet, vt qui pro arbitratu vertere, mutare, omittere scriptoris verba consueverim. Sed Acidalium Modio respondentem, omittaq; reducentem, & locum in aliam formam componentem audiamus. Modius, inquit, *pro sua sapientia locum sic ait constituisse: cui malè tamen adhuc esse, quoniam pessimè fuerit, nec satis dum conditum, vel ad publici saporis, vel eruditissimorum palatum. Et ita verò: sed ad gustum acriorem subtilioremq; hominum delicatiorum nos eum temperare non possumus, nisi è vulgari damnata lectione vocem pro insipida derelictam condimentum vicem iterum accersamus, tum de nostro super addamus aliquid, vnde suavis vsque adeo concinnetur locus, vt qui eum ita conditum & conditum guster, ipsius sibi digitos prærodas suos, vtq; vel odorem eius Iuppiter ipse præ ambrosia quotidie cœnare malit. Verum, nugis omisissis, exhibeamus re, quod verbis pollicemur. Vulgò est: Rex iussum confidere felicitati suæ remisit. sibi enim ad alia gloriam concedere deos. Reuocamus inde verbum remisit, quod necessarium, nam remittebat Aristandrum rex ad sacrificium iterandum, si perlitari posset. Reliqua leuiter mutamus, & sic scribimus: Rex iussum confidere felicitati suæ remisit: aliàs sibi ad gloriam concedere deos. Alta & Alexandro digna sententia, quæ hæc, etiam aliàs mala omina & discrimina imminencia deos auertisse in gloria sua gratiam. Aliàs quoque deos ipsa fata, ne gloria obsisterent suæ, immutasse, siue potius flexisse. Sæpè iam deos sibi cedere, ne gloria suæ cursus impediretur. Acquiesco, si non meæ interpretationi retentaque veteri lectioni, saltem Acidalij iudicio & explanationi. Sed vbi sunt, quibus omnia liquent in Curtio, quem negant vel notis, vel commentario indigere? qui intelligendo faciunt, vt nihil intelligant. Multa attentè non perfunctoriè legenti obscura & incerta occurrunt.**

SVPERVENIT ARISTANDER.) Rectè, nam remissus erat, vt dixi, ad instaurandum sacrificium, si fortè dij meliora pollicerentur.

NON ALIAS LAETIORA VIDISSE SE AFFIRMANS.) *Lata exta erant, inquit Alex. Neapol. cum in iecore extremum quod fibra dicitur, ita locaretur, vt ab ima fibra iocinora intrinsecus replicata essent, aut si geminum iecur foret, per hæc lata & magna protedi, argumentaq; felicitatis esse, nemo dubitauit. Arctum iecoris caput, aut duplicatum, nimis lotum auspiciū facere, sicut exta duplicata magnas facere accessiones, prolationemq; finium & triumphum portendi voluerunt.*

TVM SOLICITVDINIS CAUSSAS APERVISSE.) In extis apparuisse regem valdè sollicitum fuisse propter morbum, & hostium insultantium audaciam, & amicorum regis, & suam ipsius curam; nunc omnia versa in contrarium. Et hæc quidem Curtius; sed aliter rem gestam, aliterque responsum ab Aristandro refert Arrianus, quem iuuabit hic veri causa cognoscere, parco Græca dare. *Facto igitur pro transitu sacrificio, cum non litasset, extaq; nihil prosperi portenderent. id quidem gra-*

p. 306. vel
p. 789. cum
com. Tira-
quelli.

lib. 4. p. 79.
post m.

uiter

uiter tulit, patienter tamen sustinuit, ibiq; moram fecit. Scythis verò à contumelia non desistentibus, rursus pro transitu sacrificium fecit, cumq; Aristander vates periculum portendi diceret, Alexander respondit: fatius esse extremum periculum adire, quam se, tota penè Asia subacta, Scythis ludibrio esse, quemadmodum Darius Xerxes pater olim fuisset. Aristander contra, non alia quam quæ diuinitus portendebantur declarat urum se respondit, tametsi Alexander alia audire mallet. Alexander nihilominus, paratus iam ad transcursum pellibus, exercitūq; armato ad amnem stante, tormentis tela, signo dato in Scythas ad ripam obequitantes excui iuber. Ad eò non diuersa solum, sed Tevartia etiam de Alexandro scriptores, maior fides Arriano, quam Curtio; hic enim ipse fatetur plura se transcribere, quam credere.

CAPVT XX.

ARGVMENTVM.

Menedemus Alexandri præfectus ad Maracandam cum copijs ab Spitamene deletur. Alexander cladem dissimulat.

*M*eterum quæ subinde nunciata sunt regi, continue felicitati rerum eius imposuerat labem. Menedemum (ut supra dictum est) miserat ad obsidendum Spitamenem Bactriana defectionis auctorem. Qui comperto hostis aduentu, ne muris urbis includeretur, simul fretus excipi posse, quæ venturum sciebat, consedit occultus. Siluestre uer aptum insidijs regendis erat, ibi Dahas condidit. equi binos armatos vehunt, quorum in vicem singuli repente desiliunt: equestris pugna ordinem

turbant. equorum velocitati par est hominum pernicitas. Hos Spitamenes saltum circuire iussos pariter & à lateribus, & à fronte, & à tergo hosti ostendit. Menedemus undiq; inclusus ne numero quidem par, diu tamen resistit, clamitans nihil aliud superesse locorum fraude deceptis, quam honestæ mortis solatium ex hostium cæde. Ipsum præualens equus vehabat, quo sepius incuneos Barbarorum effusis habenis euectus, magna strage eos fuderat. Sed cum unum omnes peterent, multis vulneribus exanguis Hipsiden quendam ex amicis hortatus, ut in equum suum ascenderet, & se fugâ eriperet. Hac agentem anima defecit, corpusq; ex equo defluit in terram. Hipsides poterat quidem effugere, sed amisso amico mori statuit. una erat cura, ne inultus occideret. Itaque subditis calbaribus equo, in medios hostes se immisit, & memorabili edita pugna obrutus telis est. Quod ubi videre qui cædi supererant, tumulum paullo quàm cætera editiorem capiunt, quos Spitamenes fame in decanem subacturus obsedit. Cecidere eo prælio peditum duo millia, CCC equites: quam cladem Alexander solerti consilio texit, morte denunciata hys, qui ex prælio venerant, si acta vulgassent.

IMPOSVERANT LABEM. Alexander præfens nunquam fuit victus, nunquam cladem ullam accepit, nisi quod ad Susidas pilas coactus est retrocedere, ubi felicitas illius aliquantulum hæsit. Sed non perinde duces illius feliciter rem gessere. Menedemus cum duobus millibus peditum, ducentis equitibus ab Spitamene deletus est: euasere tamen mille pedites, & quingenti equites: tria quippe millia peditum & octingentos equites duxerat, ut cap. 16. narratum est. Sed aliter Arrianus narrat, ut infra discēs. Zopyrio ab Scythis cum triginta millibus trucidatus; Attinas cum trecentis equitibus à Bactrianis & Massagetis circumuentus & oppressus est.

SPITAMENEM.) Ducem Bactrianorum & Sogdianorum, qui defecerat. Acta inter Menedemum & Spitamenem nemo præter Curtium & Arrianum persequitur; Plutarchus, Diodorus, Iustinus tacent, quod parum ad summam rerum facerent, & quasi inter priuata recenserentur.

QUEM VENTVRVM SCIEBAT.) Verè Acidalius, quæ (non, quem) venturum sciebat; præcelsa ferat enim comperto eius aduentu.

EXCIPI POSSE.) Insidijs aptum planè verbum ad insidias, sicut & considere, subsidere, insidere, & quæ ab ijs manant, inquit Acidalius, propriè insidijs seruiunt omnia. & passim obuia testimonia.

DAHAS CONDIDIT.) Daharum supra mentio fuit cap. 27. l. 4. l. 6. c. 6. & hæc lib. c. 6. sæpius-que

*1.4.
Strab. li.11.
pag. 593.

que infra. Herodotus lib. 1. hos inter Persas recenset & Daas appellat, * Arrianus Nomades Scythas. Geographus l. x. i. In laua parte his opponuntur Scythicae gentes ac Nomadica, totum complentes boreale latius pleriq; Scytharum, qui à Caspio mari incipiunt, Daas appellantur, Orienti viciniore Massagetae & Sacae, reliquos communi nomine Scythas dicunt, quanquam singuli etiam populi sua nomina habent. plerique omnes vagā vitā degūt, id est, Nomades sunt. De his maxime innotuerūt, qui Græcis (post Alexandri tēpora) Bactarianā ademerunt, Asij, Pisiani, Pachari, ac Sacarauli: & profecti à regione qua trans Iaxartū (Gæcis Macedonibus Tanaim) est versus Sacas & Sogdianos, quā tenebant Sacae. Et de Daas aliij Aparni dicti sunt, aliij Xanthij, quidam Pissuri.

Hæc ad Daas illustrandos, quorum frequens fit mentio, dicta sunt. plura tamen apud Geographum, qui Parnos etiam dici affirmat.

lib. 5. c. 23.
Dimachæ
Amphippi.
Pedes si-
mul & e-
ques per
vices.

EQVI BINOS ARMATOS VEHUNT.) Aliud genus Dimacharum supra descripsit Curtius, cum idem equus equitem, eundemque peditem, ubi vltus est, vehit, quod genus ἀμφίπτοι Græcis dicitur, de quibus plura Arcerius ad Aclanum cap. 37. & Cæsar de bello Gallico l. 4. paul' ò post initium. Aliud genus est, cum vnus equus duos equos secum in prælium ducit, de quibus ibidem. Arcerius & Liuius lib. 24. de Numidis equitibus, & lib. 35. de Tarēntinis: Pollux in suo onomastico eosdem etiam ἀμφίπτος appellat, vti & Hesychius. His genus planè contrarium est, quod hoc loco describit Curtius, cum vnus equus duos vehebat equites.

EQVORVM PERNICITATI PAR EST HOMINVM VELOCITAS.) Eiusdem exemplum est apud Sallustium bello Iugurth. Neque diutius Numida resistere quiuissent, ni pedites cum equitibus permixti magnam cladem in congressu facerent: quibus illi freti, non vti equestri prælio solet, sequi, de incedere, sed aduersis equis concurrere, implicare, ac perturbare aciem, ita expeditis pedibus suis hostis pœne viētos dare.

MENEDEMVS VNDIQVE INCLVSVS.) Arrianus Pharnuchem Persam, ait, Macedonum aduersus Spitamenem ductorem fuisse, & cum eius copiæ laborarent, voluisse Macedonibus præfectura cedere, Menedemo, inquam, Carano & Andromacho, omnesq; tres imperium recusasse.

HISPIDEM QVENDAM EX AMICIS.) Pulchrum amoris erga amicum exemplum, quando maluit Hipsides cum amico emori, quàm sine amico vitere.

CECIDERE EO PRAELIO DVO MILLIA.) Arrianus & Ptolemæus apud Arrianum rem aliter, quàm hic Curtius factam tradunt. Arrianus est in manibus & locus prolixior, quem videbis.

pag. 80. f.

Docet Arrianus ex Alexandrinis equitibus tantum 40. ex pedibus tantum trecentoseuasilie.

li. 2. Strata-
gematum
cap. 7.

MORTE DENVNCIATA IIS QVI EX PRAELIO VENERANT, SI ACTA NVNCIASSENT.) Veritus nempe, ne miles clade percussus in feditionem verteretur, aut imperia sequi recusaret. Elegans est caput apud Frontinum de dissimulandis aduersis, quod non sine voluptate leges, & subita dum ingenia miraberis, dum rem vel suo iussu, cum sui ad hostes profugere, vel occisi sunt, vel concilio factam pronunciauit. Verum etiam quod comicus docet.

Nil in metu minus prodendum, quam metus.

Quintil. declam. 351. (si tamen Quintiliani) lege. Nihil debui minus, quàm in metu ipsum uetum prodere.

μηδὲν πτόνονθαι δεινόν, ἀν μὴ προσπίοῃ.

Nihil mali es passus, modò dissimules.

C A P V T XXI.

A R G V M E N T V M.

Rex peruigil consultat secum; tum militem alloquitur & bellum in Scythas pronunciat, ratesque parat.

Aeterum cum animo disparem vultum diutius ferre non posset, in tabernaculum super ripam fluminis de industria locatum secessit. Ibi sine arbitris singula animi consulta pensando, noctem vigilijs extraxit. saepe pellibus tabernaculi alleuatis, ut conspiceret hostium ignes, è quibus coniectare poterat, quanta hominum multitudo esset. Iamque lux appetebat cum thoracem indutus procedit ad milites, tum primum post vulnus proximè acceptum. Tanta erat apud eos veneratio regis, ut facile periculi, quod horrebant, cogitationem, presentem

presen-

praesentia eius excuteret. Lati ergo; & manantibus gaudio lacrymis, consalutant eum, & quod ante recusauerant bellum, feroces deposcunt. Ille se ratibus equitem phalangemq; transportaturum esse pronunciat: super utres iubet nare leuius armatos. Plura nec dici res desiderauit, nec res dicere per valetudinem potuit. Caterum tanta alacritate militum rates iunctae sunt, ut in triduum ad duodecim millia effecta sint.

CVM ANIMO DISPAREM VULTVM DIUTIVS FERRE NON POSSET.) Arrianus, Alexandrum accepta clade protinus in Spitamenem mouisse, docet; Curtius prius Scythas expugnasse. nunquam aut raro hi duo scriptores vnum idemque narrant. *disparem vultum animo* appellat, quod spem & alacritatem vultu praese tulerit, & ingentes interim curas animo voluerit, cum propter Menedemi cadem, tum propter Scythas sibi insultantes. Expresit hunc sensum principis, Virgilius in Aenea:

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

Sed premere diutius magnitudo doloris non sinebat. Itaque erupit, sed ita, ut dolor non appareret, alacritasque regis iterum ex insperato visi, militem ante Tanaim transire recusantem inuicetaret, ut vltro se ad traiectum & hostem inuadendum offerret.

SINGVLA ANIMI CONSVLTA PENSANDO.) Tria potissimum pensabat, Scythas imminentes, Spitamenem crescentem, militem suum adhuc arma Scythica horrentem. Omnia rex ordine feliciter composuit.

VIGILIIS EXECIT.) Tres maximi principes noctem in tres partes distribuere, primam literis, alteram negotiis publicis, tertiam quieti tribuere, Alexander, Iulius Caesar, & Iulianus; sed Alexander saepe totas noctes peruigilabat.

TANTA ERAT VENERATIO REGIS.) Miris modis amarunt regem suum Macedones, quod multis modis ex Curtio apparet, regredere ad lib. 10. c. 7. & 8. ubi in morte Alexandri potissimum caritatem & studium in regem ostenderunt.

Nec opus in hoc capite diutius haerere, neque τὸ φῶς ἡλίου δαίνεσθαι, lumen soli inferre:

CAPVT XXII.

ARGVMENTVM.

Legatio & oratio Scytharum libera, qua infinitam Alexandri cupiditatem ostendunt, suamque æquitatem & innocentiam commonstrant.

IAmque ad transeundum omnia aptauerant, cum legati Scytharum viginti, more gentis per castra equis vecti nunciare iubent regi, velle ipsos ad eum mandata perferre. Admissi in tabernaculum, iussique considerare, in vultu regis defixerant oculos, credo quia magnitudine corporis animum estimantibus, modicus habitus haudquaquam fama par videbatur. Scythis autem non, ut ceteris barbaris, rudis & inconditus sensus est: quidam eorum sapientiam quoque capere dicuntur, quam cumque gens capit semper armata: Sicq; locutos esse apud regem memoria proditum est, abhorrentia forsitan moribus nostris, & tempora & ingenia cultiora sortitis. Sed ut possit oratio eorum sperni, tamen fides nostra non debet: qua utcunque sunt tradita, incorrupta perferemus. Igitur vnum ex his maximum natura locutum accepimus: Si dii habitum corporis tui, auiditati animi parem esse voluissent, orbis te non caperet. altera manu orientem altera occidentem contingeres: & hoc affectus scire velles ubi tanti numinis fulgor conderetur. Sic quoque concupiscis, qua non capis. Ab Europa petis Asiam, ex Asia transis in Europam, denique si humanum genus omne superaueris, cum siluis & niuibus & fluminibus ferisq; bestiis gesturus es bellum. Quid tu? ignoras arbores magnas diu crescere, vna hora extirpari? stultus est qui fructus earum spectat, altitudinem non metitur. Vide ne dum ad cacumen peruenire contendis, cum ipsis ramis quos comprehenderis

deris decidās. Leo quoque aliquando minimarum auium pabulum fit, & ferrum rubigo consumit. Nihil tam firmum est, cui periculum non sit etiam ab inualido. Quid nobis recum est? nunquam terram tuam attigimus. qui sis unde venias, licet ne ignorare inuasus siluis uiuentibus? nec seruire ulli possumus, nec imperare desideramus. Bona nobis data sunt, (ne Scytharum gentem ignores) iugum bouum, aratrum & sagitta, & hasta & patera: his utimur & cum amicis, & aduersus inimicos. fruges amicis damus bouum labore quasitas; patera cum isdem vinum dys libamus, inimicos sagitta eminus, hasta cominus petimus: sic Syriæ regem & postea Persarum Medorumq; superauimus, patuitq; nobis iter usque in Aegyptum. At tu, qui te gloriaris, ad latrones persequendos venire, omnium gentium quas adisti, latro es. Lydiam cepisti. Syriam occupasti. Persidem tenes: Bactrianos habes in potestate: Indos petisti. iam etiam ad pecora nostra auras & instabiles manus porrigis. Quid tibi diuitijs opus est, qua te esurire cogunt? primus omnium satietate parasti famem, ut quo plura haberes, acrius qua non habes cuperes. Non succurrit tibi quam diu circum Bactra hæreas: dum illos subigis Sogdiani bellare cœperunt. bellum tibi ex victoria nascitur. nam ut maior fortiorq; sis quàm quisquam, tamen alienigenam dominum pati nemo uult. Transimodo Tanaim, scies quàm late pateant, nunquam tamen consequeris Scythas, paupertas nostra uelocior erit, quàm exercitus tuus, qui pradam tot nationum uehit. rursus cum procul abesse nos credes, uidebis in tuis castris: eadem enim uelocitate & sequimur, & fugimus. Scytharum solitudines Græcis etiam prouerbij audio etudi. At nos deserta & humano cultu uacua magis quam urbes & opulentos agros sequimur. Proinde fortunam tuam pressis mambus tene, lubrica est, nec inuita teneri potest, impone felicitati tuæ frenos, facilius illam reges, sine pedibus dicunt esse fortunam, qua manus & pinnas tantum habet: cum manus porrigit, pinnas quoque comprehendere non sinit. Denique si Deus es, tribuere mortalibus beneficia debes, non sua eripere: sin autem homo es, id quod es semper esse te cogita. Stultum est eorum meminisse, propter qua tui obliuisceris. quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris uti. nam & firmissima inter pares amicitia est: & uidentur pares, qui non fecerunt inter se periculum uirium. quos uiceris, amicos tibi esse caue credas. inter dominum & seruum nulla amicitia: etiam in pace, belli tamen iura seruantur. iurando gratiam Scythas sancire ne credideris. Colendo fidem iurant. Græcorum ista cautio est, qui acta consignant, & deos inuocant: nos religionem in ipsa fide nouimus. Qui non reuerentur homines, fallunt deos. nec tibi amico opus est, de cuius beneuolentia dubites. Caterum nos & Asia, & Europa custodes habebis. Bactra nisi diuidat Tanais, contingimus. ultra Tanaim & usque ad Thraciam colimus. Thraciae Macedoniae communem esse fama fert. utring, imperio tuo finitimos: hostes an amicos uelis esse considera. Hac barbarus.

LEGATI SCYTHARVM VICINTI.) Sat multi pro gentis more paupertatem & contemptum omnis luxus professæ. * Alibi legimus centum oratores ad Alexandrum missos, uti Aeneas centum misit (apud Virgilium) ad regem Latinorum:

l. 9. c. 14.

l. 7. Aene.

Tum satus Anchisa, delectos ordine ab omni
Centum oratores augusta ad mœnia regis
Ire iubet.

Hos Scytharum oratores, ipsosque Scythas & gentem, Germanos orientem spectantes fuisse scribit Auentinus:

Adfuerunt, inquit, & Germanorum Orientalium (quos Sarmatas & Scythas scriptores rerum, nos Venedos, ipsi se Sclanos uocant) oratores.

l. 1. p. 32.
edit. Basil.

CREDO, QVIA MAGNITVDINE CORPORIS ANIMVM AESTIMANTIBVS MODICVS HABITVS HAVD QVAQVAM PAR FAMA EVIDEBAT VR.) Curtius passim breuitatem corporis Alexandri notauit l. 3. c. 14. l. 6. c. 10. Interrito vultu regem Thalestris intuebatur, habitum eius haudquaquam rerum fama parem oculi perlustrans: quippe omnibus barbaris in corporum maiestate ueneratio est, magnorumq; operum non alios capaces putant, quàm quos eximia specie donare natura dignata est. De forma, habitu, modo corporis Alexandri, in Prolusionibus copiosè tractatum. In altera editione Curtij nostra anno 1623. error hic est operarum, scriptumque est qui pro quia, ut uoluit Acidalius, uulgo quis vel queis.

QVIDAM EORVM SAPIENTIAM QVOQVE CAPERE DICVNT VR.) Cuius rei specimen mox in oratione ab Scythia ad Alexandrum habita subiicit. Et laudatur cum ab Ephoro antiquo scriptore, tum Strabone Anacharsidis Scythæ temperantia & sapientia. Καὶ τὸν, inquit Strabo, Ἀναχάρσῃν δὲ ἀθηναίων σοφὸν καλῶν ὁ ἔπος & τὰς φησὶ εἶναι τὸ γένος, νεμεδίῃν δὲ ἐπὶ σοφῶν εἶναι τέλειον

εὐφροσύνη & εὐδαιμονία. Ephorus Anacharsiden, cui sapientis nomen tribuit, ea de gente fuisse scribit, ac propter perfectam temperantiam, ac sapientiam vnum de septem sapientibus habitum. In eadem existimatione fuit Abaris ex eadem gente oriundus, vti tradit Strabo, qui & alios his similes fuisse testatur. 1.7. p. 208.

ABHORRENTIA A MAIORIBVS NOSTRIS ET TEMPORA ET INGENIA CVLTORIA SORTITIS) Ex hoc quoq; loco conijcias Curtium ad prima Cęsarū tempora accessisse, quibus maxime ingenia effloruere.

SVNT TRADITA) nec ab Arriano, nec Plutarcho, nec Siculo, nec vilo Gręcorum qui extant, hæc leguntur, vti sæpe Gręcorum ieiunitatem præ Curtio admirer, cum legationis faciunt mentionem.

MAXIMUM NATV) hoc etiam ad prudentiam & decorum pertinebat.

*Tum pietate grauem ac meritis si sorte virum quem
Conspexere, silent.*

SI DII HABITVM CORPORIS TVI) Nobilissima, grauiissima & sapientissima hæc Scythæ, vel potius Curtij oratio est, plena optimis dictis & sententijs, in secundo genere caussarum collocata, qua dissuadet Alexandro bellum cum Scythis, eundemque ad pacem cum eis, colendam hortatur; dicto exordio ab ipsius persona Alexandri, quæ habitu corporis, quæ statu animi, monetque vt modum auiditati suæ ponat, & partis sit contentus, ne, dum omnia petit, omnia perdat, quod tribus elegantissimis comparationibus illustrat. Dissuadet deinde bellum varijs rationibus, quarum prima à gentis victu & inopia petita, Non reperiturum apud Scythas, quas sitiret opes: Scytharum thesauros omnes in paupertate sitos: maximas illis opes esse iugum bouum, aratrum, sagittam, hastam, & pateram. His opibus superatos reges Syrorum, Medorum, Persarum, Aegyptiorum: excurrit inde in infinitam auiditatem & sitim opum Alexandri, illumque quo plura possideat, plura desiderare. Deinde docet, quo genere belli Scythæ vtantur, quàm celeres sint cum in aggrediendo hoste, tum fugiendo. præterea, vastas esse Scytharum solitudines, quas ipse nunquam emensurus sit. Perorat demum, & hortatur, quod à principio mouerat, ne fortuna sua abutatur. Et si deus credi velit, mortalibus beneficia tribuat potius, quam auferat aliena, pacem cum Scythis colat, ita semper habiturum amicos & fidos orientis occidentisque imperij custodes. Caussinum hic quoque adeas licet, qui huius orationis œconomiam proponit, mirisque modis prædicat sententias & artificium orationis lib. 13. p. 561.

SI DII HABITVM CORP. AVIDITATI ANIMI PAR. ESSE VOL. TE NON CAP.) editiones & MS. & Constantiensis auiditatis secundo casu legunt, sed retineo tertium calum, quod prior magis poetis, quam oratoribus & historicis conueniat. Cæterum si, inquit, tam vasto corpore esses, quam magno animo es, nullus orbis te caperet. Ex hoc ipso diuinus Alexandri animus elucet, quod nullis rebus mortalibus, & quæ sub aspectum cadunt, expleri potuerit. Nec vnus ille Alexandri, sed omnium mortalium qui suam originem & finem intelligunt, ad eumque aspirant. quid enim immortalis animus nisi immortalia, infinita, æterna quærat? Sed hic virtus Alexandri hæsit, quod illam animi diuinitatem tantum ad præsentia regna transfulerit, nec quæserit æterna, cum cupiditas hominis nulla re præsentis satiari possit.

*Quò plus sunt pota, plus sitiuntur aqua.
Cupiditati nil satis est, natura etiam satis est parum.*

Modestè, parens Alexandri in palestra prolapsus, cum surgens in puluere vidisset corporis vestigium, Papælinquit, vt minimam terræ partem natura sortiti, orbem appetimus vniuersum? Vtinam, inquit Scholiastes, hoc dictum hæsisset animo filij, cuius ambitioni orbis fuit angustus.

SCIRE VELLE VBI TANTI NUMINIS FVLGOR CONDERETVR) Non placet vt nominis legas pro numinis, vt non nemo putat, quamuis apud Ouidium legas.

Nominis & fama quondam fulgore trahebar.

Nec Auentini scriptura arridet, qui pro numinis posuit solis fulgor. Bene habet vsitata lectio. Sensus est, Si totum orbem occupares, quæreres vbi tui numinis gloriam & fulgorem finiret & conderes, pro numine enim se gerebat, & coli passim volebat: & maius numen apparuisset, si totum orbem subegisset. Hermolaus infra: Tu Philippum patrem auersaris, & si quis deorum ante Iouem habet, vt fastidires etiam Iouem.

IGNORAS ARBORES M. DIV CRESCERE) sequuntur tres elegantes similitudines; quarum prima ab arborum proceritate & æuitate, altera ab leone à culicibus etiam confectio, tertia à ferri quamuis duri rubigine consumi soliti. Quæ omnia valere poterant ad animum Alexandri à temeritate & superbia auocandum, & ad modestiam componendum, sicut procerę arbores

diu crescunt, & momento succiduntur: ita regna & imperia diu magnoque labore quæsitâ, repente perduntur.

ALTITVDINEM NON METITVR.)

Alte efferuntur, grauius vt ruant mali.

LEO QVOQVE ALIQVANDO MINIMARVM AVIVM FIT PAVLVVM.) Ex hoc loco fenarium prodijisse nullus dubito:

Aliquando auium minimarum prada fit leo.

Pier. l. i. p. 8

Rem verò docet Ammianus; & ex illo Pierius in Hieroglyphico leonis: *Inter arundinetâ Mesopotamia leones innumeri iuxta fluminum ripas, & fruteta vagantur, eo tempore quò hiemis clementia ibi mollissima est; semper innocui: verum vbi per æstatem cælum exarserit; regionibus ijs æstu candefactis ambustisq; propemodum, ipsi tam vapore sideris, quàm multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt, qui quidem ad splendorem oculorum tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarum libramentis mordicis insidentes. Hic leones cruciati diutius, aut flumimbus, ad quæ remedij causa confugiunt, absorbentur, aut amissis oculis immani efferafcunt, quod ni fieret, omnis ea quæ ad Orientem latè diffunditur plaga, huiusmodi bestijs oppleretur. Id sibi compertum esse testatur Ammianus Marcellinus *Res. gest. lib. 18.**

FERRVM RVBIGO CONSVMIT. Ouid. lib. i. de Ponto el. i.

*Estur vt occulta vitata teredine nauis,
Aequoreos scopulos vt cauat vnda salis.
Roditur vt scabra positum rubigine ferrum,
Conditus vt tineæ carpitur ore liber.*

l. 34. c. 14

Eleganter Plinius de rubigine ferri: *Obstitit eadem natura benignitas exigentis à ferro pœnas rubigine, eademq; providentia nihil in rebus mortalibus faciente, quàm quod infestissimum mortalitati citissime contrahit ferrum rubigine humano sanguine respersum, eodem Plinio teste: A ferro sanguis humanus se vlcisicitur: contactum namque eo celerius subinde rubiginem trahit, cuius maiorem curam habuit Hannibal, quàm hominis, cum in Cannensi Romanorum strage exclamauit, Miles parce ferro. Mirum est, quod idem Plinius refert de catena Alexandri M. apud Euphratem amnem in vrbe quæ Zeugma appellatur, quæ ibi vinxerat pontem, cuius annulos qui refecti sunt rubigine ait infestatos, carentibus eâ prioribus.*

cap. 15.

NIHIL TAM FIRMVM EST CVI PERICVLVM NON SIT ETIAM AB INVALIDO.)

Gutta cauat lapidem, non vi, sed sapè cadendo.

Ouid. 4.
Trist. cl. 8.

*Nihil aded validum est, adamas licet alliget illud,
Vt maneat rapido firmius igne Iouis.
Nil ita sublime est supraq; pericula tendit,
Non sit vt inferius, suppositumq; Deo.*

ludi. c. 19.
b Debbora
Iudic. c. 4.
c Herodot.
l. i. c. 214.
Tomyris
Maffageta-
rum regi-
na. A. l. ij.

Quamuis enim Deus fulminator sit omnium valentissimus, sæpè tamen valida per infirma debilitauit. a Holphernem, b Sifaram, c Cyrum, alios, per fœminas deiecit. M. Varro auctor est, inquit Plinius, à cuniculis luffosum in Hispania oppidum; à talpis in Thessalia; ab ranis ciuitatem in Gallia pullam, ab locustis in Africa. Ex Gyaro Cycladum insula incolas à muribus fugatos.

NVNQVAM TERRAM TVAM ATTIGIMVS.) Iniustum ergo bellum infers innocentibus, rebus suis contentis, aliena non appetentibus, liberis, nec alijs libertatem adimere cogitantibus.

DONA A NOBIS DATA SVNT.) Si vnquam vsquam Acidalijs emendatorem calamum secutus sum, hic sequor, cum rescribit: *Bona nobis data sunt.*

Acidal. p.
92. f. 2.
pag. 213.

*Dona à nobis data sunt, An dona ab his Scythijs Alexandro data, non memini è superioribus, nec sanè puto: illud certò scio, non ista quæ commemorant, data. Sed profectò de nulla donatione agitur: de bonis suis disputant Scythæ, quæ sola possideant, aliarum opum incuriosi. legendum ergo. Bona nobis data sunt, ne Scytharum gentem ignores. Meo periculo affirmo, veram hanc meam, meam autem dico Curtij volebam, *λεξιόνων οὐδὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀμείνω. τὸ δὲ νόστοι οἶον ἐγὼ νοέω, ἢ μὲν πάλαι ἦδ' ἐλε ἔχοντο ἔσθ'.**

De cetero, non ausim hic quoque iugum aratorum: quia de aratro nihil subijcit. Sed nec subijcere opus erat.

pag. 92.

IVGVM BOVM, ARATRVM.) Opes Scytharum in pascuis, rure, armis sitas docet. * Acidalijs mallet Iugum boum aratorum. Nihil muto, quando aratrum ferri potest.

PATERA.) Patera (inquit Varro l. 4. de mensa vinaria) eò quòd pateant latine ita dicta. Heisce etiam nunc in publico conuiuio antiquitatis retinenda causa, cum magistri fiunt, potio circumfertur; & in sa

in sa

in sacrificando deus hoc poculo magistratus dat Deo vinum. Vnde apud Pompeium Festum pateram perplotere in sacris cum dicitur significat pertusam esse. Et patellæ apud eundem vasa picata parua sacrificiis faciundis apta. Macrob. l. 5. sat. Patera vt & ipsum nomen indicio est, planum ac patens, poculi nempe genus vt phiala.

VINVM DIIS LIBAM VS.) De hoc ritu libandi multa noltri, Pontanus & Lud. de la Cérda ad illa Virgilij:

Hic regina grauem gemmis auroq; poposcit,
Impleuitq; mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo soliti. tum facta silentia tectis.
Iuppiter (hospitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyrūsq; diem Troiāq; profectis
Esse velis, nostrosq; huius meminisse minores.
Adsis lætitia Bacchus dator, & bona Iuno.

L. i. Aenci,
v. 732.

Et sequitur:

Di xit, & in mensa laticum libauit honorem:
Primaq; libato, summo tenuis attigit ore.

SIC SYRIAE REGEM.) Scythia regem vulgati codices. Sed quid Scythæ suum regem vicifent. Syriae Modius verè repoluit pro Scythia. Quis autem hic Syriae rex fuerit, Ninusne, an prior aliquis, quod equidem reor, non constat. Nam à Bello primo Assyriorum rege (quos Latini Syros vocant, vt est apud * Iustinum) vsque ad Sardanapalum, vnus & quadraginta reges numerantur. Vexori Aegypti rege ab Scythis victo, Asia quoque in potestatem Scytharum fuit per annos admodum mille. Ninus tributa Scythis primus negauit. Fuere ergo ante Ninum, quibus Scythæ in Asia imperitarunt. Aduersus Vexorim rex Scytharum Tanaus in bellum profectus est.

* l. r.
Scal. l. 2.
Ifag. p. 131.

POSTEA PERSARVM.) Porsis hic Cyrum intelligere, vel Darium Histaspis: vterque enim Medorum & Persarum rex fuit, Cyrus Persici imperij conditor, Mediam quoque suis partibus adiunxit, adeoque Assyriæ seu Syriae, expugnata & occupata Babylone. De vtroque copiosè Herodotus, Siculus, & Iustinus.

MEDORVM QVE.) Assyrij principes omnium rerum potiti sunt, deinde Medi, postea Persæ. Assyriorum regnum occupauit Pharnaces Medus, vt auctor Paterculus, vel Darius Medus, vt alij, Medos vicit Cyrus Persa, Persas Macedones, Macedonas Romani. Cyrus porro & Darius Histaspis, Scythis bellum intulere, vterque victus; & Cyrus quidem in crucem actus, vt auctor Siculus, Darius magna militum parte amissa, fugatus.

VSQVE IN AEGYPTVM.) Hunc locum Iustinus in secundo illustrat. Primus, inquit, Scythis bellum indixit Vexoris rex Aegyptius, misis primo legatis, qui hostibus parendi legem dicerent. Sed Scythæ iam antè de aduentu regis à finitimis certiores facti, legatis respondent, tam opulenti populi ducem stolidè aduersus inopes occupasse bellum, quod magis domi fuerit illi timendum: quòd belli certamen anceps, præmia victoria nulla, damna manifesta sint. Igitur non expectaturos Scythas dum ad se veniatur, cum tanto sibi plura in hoste concupiscenda sint: vltroque prædæ ituros obuiam. Nec dicta res morata, quos cum tanta celeritate venire rex addidicisset, in fugam vertitur, exercituq; cum omni apparatu belli relicto, in regnum se recepit. Scythas ab Aegypto paludes prohibuere. Inde reuersi Asiam perdomitam, vectigalem fecere, modico tributo magis in titulum imperij, quam in victoria premium imposito. Quindecim annis pacanda Asia immorati, vxorum flagitatione reuocantur per legatos denunciantium, ni redeant, sobolem se ex finitimis questuras, nec passuras, vt in posteritatem Scytharum genus per fæminas intercidat. His igitur Asia per mille quingentos annos vectigalis fuit. Pendenti tributi Ninus Rex Assyriorum finem imposuit. Ex quo loco non mendosè colligas Syriae regem post Vexorim regem Aegypti subactum, posterosq; eius vsq; ad Ninum tributa dependisse Scythis.

Iustin. edit.
Paris. l. 2. p.
10. ante m.

AD LATRONES PERSEQVENDOS.) Bessum, Spitamensem, & alios, qui Darium vel occiderant, vel non prohibuerant, & Bello atheserant; quamuis Bessus iam captus esset.

OMNIVM GENTIVM LATROES.) παρρησιασικώτατον, hoc haud dubiè pupugit Alexandrum, vt iram altius conderet, & mox in exitium Scytharum promeret. Extat inter ac utè dicta Alexandri alterum & quadagesimum cuiusdam piratae ab ipso capti, responsum, de quo in proflusionibus.

Erasmus in
Apopth.
Alex.

LYDIAM COEPISTI.) Ex mille prouincijs ab Alexandro occupatis, quatuor aut quinque potiores enumerat hic legatus, Lydiam olim regnum Craeti: Syria multos id temporis habebat reges Tyrriorum, Sidoniorum, Palaestinoium, omnes tamen regi Persarum obnoxios.

* INDOS PETISTI.) An? *Indos petis.* Nondum adierat Indos, sed mox aditurus erat: Bactriani enim proximi Indis.

Pacuvius
Fortunam
instabilem
dixit.

* pag. 93.

INSTABILES MANVS.) Est, qui hic ἀνὴ τῷ instabiles, reponat *instabiles*, vel *incessabiles*, vel *inhabiles*, seu *vacuus*. Nihil horum placet, nec vnquam placiturum reor. Legerim ego *insatiabiles*, quia præcedit *auaras*, quo grauius est *insatiabiles*. Eandem lectionem ab * Acidalio laudatam postea cognoui. Seruari tamen eiusdem iudicio potest prima scriptura, quod *instabiles* vtrumque valeat. Videatur, inquit, fortasse corrigendum *auaras & insatiabiles manus*: nisi, quod certè puto, notare vtrumque voluerunt, & inexpectam, & vagam rapacitatem Alexandri, qui nullo sine contentus, nullo loco constans, ex alijs subinde alia inuadat. Atque huc respiciunt eorundem superiora illa: *Ab Europa petis Asiam, ex Asia transis in Europam.*

Sed vide Alexander, ne, dum aliena adfectas, amittas propria.

QVID TIBI DIMITTIS OPVS EST, QUAE TE ESVRIRE COGVNT?) Elegans hinc senarius:

Ditissimi qui sunt, sunt & pauperrimi.

Ad quem locum Gruterus ex Dione Brulæo orat. 25. Ἀλέξανδρον δὲ ὕστερον μετ' ἐκείνων εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξαγαγὼν ἅμα μὲν πᾶσι τοῖς ἀπ' ἀντὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέδειξεν, ἅμα δὲ πενιχροτάτους καὶ ἅμα μὲν ἰσχυροὺς, ἅμα δὲ ἀδυνάτους, φρυγῶνας δὲ καὶ βασιλέας, τοὺς αὐτοὺς Αἰγυπτίους δὲ καὶ Βαβυλωνίους, καὶ Σῶσα, καὶ Ἐκβάτανά τε προδοεῖς, Αἰγῶνας δὲ καὶ Πέλλαν καὶ Δίον ἀφελόμενον. Alexander autem post illum, in Asiam ducens exercitum, ditissimos quoque omnium hominum eos effecit, simul & pauperrimos, & pariter fortes, & pariter infirmos, exulesque, & reges eosdem, Aegyptum & Babylonem, & Susa, & Ecbatana imperio addens, Aegæa verò, & Pellam, & Dion auferens. Hæc Dio. P. Syrus:

Is minimo eget mortalis, qui minimum cupit.

Et. *Quod vult habet, qui velle, quod satis est, potest.*

Verè Græcus:

πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις χερόν.

Commendat & Acidalius vehementer, nec immeritò has Curtij sententias, *Egregius*, inquit, *locus, & egregia sapientia barbarorum*: hac multas philosophorum sententias, ille plurimorum voluminum *superans scripta*. Nec pluribus hic opus.

QUAE TE ESVRIRE COGVNT.) Tam enim auaro deest, quod habet, quam quo caret, aut Pub. Syrus.

In medio stultus flumine querit aquas.

PRIMVS OMNIVM SATIETATE PARASTI FAMEM.) Si primus omnium Alexander auarus fuit, Curtius verum narrat: Nam de auaro est senarius:

Famem nouam satias auaro sufficit,

Auarum irritat, non satiat pecunia.

Auaritia nec inopia sat, nec copia est.

* lib. 1.

* Iustinus primas Nino in cupiditate regnorum concedit.

QVO PLVRA HABERES, ACR. QNON HA. CVPERES.) Puto ex his Curtij verbis concinnatum à Comico versum, a ut certè Curtium è Comico mutuatum:

Quo plura habes, cupis acrius qua non habes.

Sed facilè est, sententias ex communibus locis confarcinare. verbum non amplius addo.

CIRCVM BACTRA.) Bactriani enim sa piuscum Sogdianis victi subactique, vt supra didicisti, iterum iterumque defecerunt.

BELLVM TIBI EX VICTORIA NÀSCITVR.)

Bellum inquieto nascitur è victoria.

ALIENIGENAM DOMINVM PATI NEMO VVLT.) Quia inter dominum & seruum (vt sequitur) nulla amicitia.

Tyrannus est, inuitis quisquis imperat.

Et:

Tyrannis omnis amicitia egentissima.

* pag. 93.

SCIES QVAM LATE PATEANT.) Hunc locum velut lacunosum expl. t * Acidalius: *Transi modò Tanaim: Scies quàm latè pateat fuga. Insequere, nunquam tamen consequeris Scythas.* Sed cum sententiæ ratio satis absque insertis verbis appareat, religio est, contra omnium codicum tam chirographorum, quàm editorum fidem ingerere aliena. Sententia Curtij est: *Transi modò Tanaim, facies quam latè pateant Scythæ, quam v. ita illorum regio sit.* Etiam si transieris Tanaim, nunquam tamen allequeris fugientes. quia paupertas nullis onusta Sarcinis, nullis impedimentis retardata, velocior erit, quàm tuus exercitus nationum spolijs onustus & impeditus. securi tumus ergo:

πέννητον ἀνδρὸς οὐδὲν ἀσφαλές ἐστιν.

Viro paupere nihil est securius.

SCYTHARVM SOLITVDINES GRAECIS ETIAM PROVERBIIS AVDIO ELVDI) Paucioria Græcorum de Scythica solitudine est, *Σκυθῶν ἐρημία, Scytharum solitudo, ἐρημία ἐρημίας* inquit

inquit *Scholiastes, ὑπὸ λυνῶν, & τὰ ἐρημότερα φασὶ τῆς Σκυθίας ἐρημίας εἶναι. De quibusdam desertis ab omnibus. Sic & dici solitum : Scythico deserto deserta magis. Aristophanes usurpauit pro desertifimo.

* Ad Aristophanē.

τῶ γὰρ εἰκὸς ἀνδρα κύβου, ἡλικὸν βαρυδύτην
ἐξολέσαι συμπλακέντα τῇ Σκυθῶν ἐρημίᾳ.
Igitur equum est, ut vir hic incitruus & coatanens
Intereat Thucydides, in Scythica solitudine.

Aristophanis Acharnenses. act. 2, Scena. 6.

Ad quos versus Græcus Scholiastes:

SCYTHARVM SOLITVDO.) Quia solitudines Scytharum feris infestæ sunt, pro exitio & malis implicito. Hoc autem dicit, Scythas absque late, & tecto, plostris vectos, errare in siluis, sibi quæ ipsi causam exitij existere. Caterum proverbium est, Scytharum solitudo, pro eo qui ab omnibus desertus est, & in summis calamitatibus versatur.

AT NOS DESERTA.) Arrianus apud Eustathium ad Periegetem, docet Scythas olim vrbes habitasse, domos incoluisse, terram arasse, vescique pane solitos, sed victos à Thracibus mores immutasse, omnibusque diris se deuouisse, ubi vel ædes exædificassent, vel aratro terram proscidissent, aut vrbes condidissent, aut opes aurumue possedissent. Plotra igitur sibi comparasse, ferinam in cibum adhibuisse, lac potasse: Iumentis duntaxat illis solis vfos quibus verherentur, & quæ terras terris commutantes frequerentur. Indeque dictos Nomadas, quasi tu diceres pascuales, seu paltiores. Quos optime depingit Medicorum numen Hippocrates. Verum solitudo quæ Scythica dicitur, in planicie sita est, pratis abundans, sublimis & mediocriter aquosa. Sunt enim fluuij in ea magni, in quos aqua ex campis per riuos deducitur. In hac itaque Scythia degunt, qui Nomades vocantur, propterea quod nullas habeant domus, sed in curribus habitant. Sunt autem currus ex quibus minimi quatuor rotis, reliqui sex circumaguntur: Sunt etiam luto obdurati, ac instar domorum fabricati, aliqui simplici, aliqui etiam triplici tabulato. Vnde robur illis inest aduersus omnes iniurias aquarum, niuis, ac ventorum propellendas. Trahunt currus aliquos quidem bouum iuga duo, aliquos tria, atque hi cornibus carent, cum præ frigore regionis eis cornua non enascantur. In his ita curribus mulieres degunt: Equus autem vehuntur viri: sequuntur illos oues, loues, & equi. Tam diu deinde in vno subsistunt loco, dum sufficit ipsis pecoribus pabulum, quo deficiente in aliam regionem commigrant. Vescuntur autem ipsi carnibus coctis, bibuntque lac equinum, comedunt etiam hippacem, hoc est, caseum equinum. Hæc Hippocrates, qui multa præterea de iisdem subiicit, formaque ait illos sibi similes, parum fœundos, regionem paruas feras gignere, neque numero, neque specie insignes, sub ipsis arctis, seu polis, & riphæis montibus sitos, & quæ ibidem sequuntur.

Hippocrates de Aere, aqua, locis, p. 91.

PROINDE FORTVNAM TVAM PRESSIS MANIBVS TENE.) Fortunam reuerenter habere noli irritare, nec eius felicitate abutere; ita volentem prelsis manibus tenebis, quam inuitam nullam vi retinere poteris. prelsis manibus, digitis in volam collectis, qualis est pugnus: explicatis enim digitis nihil tenetur aut retinetur.

LVRICA EST.) Et solum constans in leuitate sua est.

SINE PEDIBVS.) Multas Fortunæ formas, multa eiusdem symbola, figuras, statuas alio atque alio modo effigatas, nomina & cognomina recenset Alexander Neapolitanus* (quem iuuabit hoc loco cum Tiraquello consulere) & inter alias effigies etiam hanc à Curtio hic expressam. Sed Tiraquellus hoc modo fictam & depictam non nisi ex hoc Curtij loco docet. Alatam quidem & pinnatam apud Eusebium, Horatium, & fortasse alios cognosces, sed ἀπὸ δὲ nusquam nisi hic. Habes generatim de fortuna apud Alciam & eius scholiasten in symbolo Fortunæ; multa etiam apud Pierium, ut taceam Paulaniam, Plutarchum, & alios.

PINNAS.) Varius huius vocis vsus, nunc alas significat, nunc pennas, nunc pisces, nunc piscium alas, seu ἄλματα. Hic pro alis seu pennis Fortunæ, pinnata enim pingitur. de qua Horatius:

Fortuna saeuo leta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo manentem: siceleres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, —

l. 3. Ode 27.

Fortunæ ingenium Pacuuius apud Herennium egregie depingit

Cic. ad Herenn. lib. 2.

Fortunam insanam esse & brutam perhibent philosophi,
Saxoq; instare globo predicant volubili.
Idem, quo saxum impulerit fors eo cadere Fortunam autumant.
Cæcam ob eam rem iterant, quia nihil cernat quo sese applicet.

Q9 3

Infra

*Insanam autem ajunt, quia atrox, incerta, instabilisq; sit;
Brutam: quia dignum atque indignum nequeat internoscere.*

COMPREHENDERE NON SINIT.) Fortunam citius reperias, quam retineas.

SI DEVS ES, TRIB. BENEF. MORTAL. DEBES.) DEVM certè Sext. Pomp. Festus quamvis homo Romanus & paganus, dictum existimat, vel quia nihil illi desit, vel quia omnia commoda hominibus det. Est enim natura bonus, & charior est illi homo, quam ipse sibi: quemadmodum in decima canit Iuuenalis:

*Carior est illis homo, quam sibi, nos animorum
Impulsu. cæca magnaq; cupidine ducti,
Coniugit petimus.*

cui præcinuit in Odyss. 6. Homerus:

*Ζεύς θεωτός νέμει δλεον δλόμπι & ανθρωποισι μ.
Iupiter ipse tribuit felicitatem hominibus.*

Summum enim bonum est id quod bona sua vel maximè cum ijs, quos creauit, communicer, vt omnis cœlestium regum tenatus consensu docet. Ita ἀγαθοποιεῖν φύσις θεῶ. Sed dicas Scythis vocem Dei non significare patria lingua Deum; Enimuero siue Germanica & Cymbrica, seu Cimmerica Scythæ vsi sunt, Deum professi sunt auctorem & fontem omnium bonorum. Latinis autem ipsum nomen etiam Dei, valere bonorum omnium datorem.

SI AVTEM HOMO ES, ID QVOD ES, SEMPER ESSE TE, COGITA.) Hoc à patre Philippo Alexander discere poterat, qui ex ephæbis vni præcepit, vt quotidie prima luce ad lectum cubicularem adesset, regemque his verbis de hominis mortalitate admoneret: φίλιππε, ανθρωπῶν εἶ, Phil-
ippe homo es. Ita a Aelianus, & b Lycolph.

* lib. 8. var.
hist. c. 15.
b pag. 356.
tit. de ho-
minis mi-
feria.

Latinis, Isidoro auctore, homo ab humo dictus, quod ex humo effectus & formatus sit. Ad quod simul Comicus allusit:

Homo sum, humani nihil alienum à me put o.

STULTVM EST EORVM MEMINISSE PROPTER QVAE TVI OBLIVISCE- RIS.) Stultum est te meminisse victorias per quas & propter quas obliuisceris te hominem esse. Stultum est te meminisse felicitatis præsentis, non cogitare de futuro, quidque ante obitum polsit accidere: quod serius intellexit & credidit, quamuis ab Solone admonitus Cræsus. Cogita Alexander hominem esse te, ἐφήμερον κεράμιον, δειλόμ, vitam ipsam esse πομπόλυγα, χρόνος ἀπιθαμήμ, εγγιμήμ. felicitatem ergo frena, & illam facilius reges.

*Felix priorem mox statum obliuiscitur,
inquit Comicus.*

Felix futurum statum non prouidet. Cæcum facit felicitas.

AMICIS POTERIS VTI.) Lædendo belloque inferendo ex amicis hostes efficies.

Comicus: *Amicitia firmissima est inter pares.*

Amicitia pares aut accipit, aut facit.

INTER DOMINVM ET SERVVM.) Plinius Panegy. ad Traian. Etenim in principum domo nomen tantum amicitiae inane scilicet, irrisumque manebat. Nam quæ poterat esse inter eos amicitia quorum sibi alij domini, alij serui videbantur: non est diuturna possessio, in quam armis inducimur, inquit, infra apud Curtium Alexander lib. 8. c. 16.

ETIAM IN PACE, IVRA BELLII TAMEN SERVANTVR.) Victi enim victoribus parere coguntur, serui domino, subiecti magistratibus. Nam quæ leges & conditiones victis belli tempore latæ datæque sunt, deinceps perpetrato bello obseruantur, vt se victos agnoscant, tributa, & vectigalia, & census pendant. Nam bello parta, iure belli in pace retinentur. ita liberi populi bello victi sæpè pro victoris arbitrio, amissa libertate, seruire coguntur, quo ad se rursus per arma in libertatem vindicent: Itaque nõ firma pax inter victos & victores, coacti enim parent, & nullum violentum diuturnum. Cum enim coacta libertas pro seruitute habeatur; vis sæpè pellitur, & metus metu. & violenta nemo imperia continuit diu, & iura armis atrociora, quæuis arma prouocant.

IVRANDO SCYTHAS GRATIAM NE CREDIDERIS.) Quia colendo firmiter vt sequitur, fidem iurant Scythæ, non verbo, non iureiurando, sed reapse, nullis hic opus syngraphis, nullis cautionibus, aut tabulis, vel chartis, vel æreis, quibus iura legum & conditionum inscribantur. Fides vnicum Scythis vinculum est.

GRÆCORVM ISTA CAVTIO EST.) Iniuratis Scythis plus ait credendum fidendumque Scythæ, quam iuratis & testatis Græcis. Quia apud Græcos vt Euripides in Iphigenia Taurica canit:

πίστων ἑλλὰς οἶδεν οὐδέμ.

Græcorum vanitatem miris modis exagitat, ridet, & explodit Saryra tertia Iuuenalis, Cic. ad Q. Fratrem. * Græci fallaces & leues & diuturna seruitute ad nimiam assentationem eruditi.

* lib. 1.

Virg.

Virg 2. Aen. ---- crimine ab vno

Disce omnes. ----

v. 65.

Et mox infra. v. 106.

Ignari scelerum tantorum artisque Pelasga.

* Ille, dolis instructus & arte Pelasga,

Sustulit exutas vinculis ad sidera palmas.

Vos aeterni ignes, & non violabile vestrum

Testor numen (ait) vos ara ensesq; nefandi,

* v. 152.

Et quæ sequuntur execrationes periurissimi Sinonis.

GRAECORVM HAEC CAVTIO EST) Græcorum hæc sollicitudo & cura est, vt pacta, conuenta & fœdera in publica acta referantur, tabulis inscribantur, chirographis & signis confirmentur, deorumque religiones interponantur, ipsique dii tanquam testes aduocentur. Nec Græcorum tantum hæc cautio fuit, sed Romanorum, Persarum, Hebræorum, & omnium prope gentium, vt ex literis sacris, scriptoribus rerum Græcarum, Romanorum, & Persarum aliarumque gentium constat, Nostræ, inquit Scythæ, amicitia fides non quærit lyngrapham.

NOS RELIGIONEM IN IPSA FIDE NOVIMVS) Nos fallere nescimus, nec vllis testibus indigemus.

QVI NON REVERENTVR HOMINES, FALLVNT DEOS) Qui non verentur homines, decipiunt deos, inquit Comicus: Nam quicumque perdit fidem, perdit omnia.

NEC TIBI AMICO OPVS, DE CVIVS BENEVOLENTIA DVBITES) Dubitat autem is qui ab amico iurandum, tabulas & lyngraphas exigit. Ita Græci omnes habent suspectos, suspecti omnibus.

NOS ASIAE ET EVROPAE CVSTODES HABEBIS) Si amicos habueris, custodiemus extrema imperij tui, fines Asiae & Europæ. Apud Indos in Oriente accedimus ad Tanaim, * extrema in Asia sunt Bactra, à Bactris tantum Tanai diuidimur. Ad Septentrionem Thraciam attingimus, cui finitima est Macedonia. ita tuta omnia præstabitur amici, infesta hostes reddemus. proinde confidera, quid tuis rationibus expediat, hostes nos, an amicos malis.

* Iaxartem intellige.

VTRINQVE IMPERIO TVO FINITIMOS) Hanc scripturam ex Acidalio laudamus, quanquã & vulgaris tolerari potest, vbi legitur vtrique imperio, inquam, Orientis & Occidentis, duplex enim imperium Alexandro tribuitur.

Τύμβον Αλεξάνδροιο Μακεδόνος ἦν τις αἰεὶ καὶ

Ἡ πείρος κείνη σήμα λέγ' ἀμφοτέρου.

Quisquis aues tumulum Pellæo ponere regi,

Europam atq; Asiam ponito pro tumulo.

Exc. 10.
Prolusion.

Infra à Curtio quoque rex Asiae & Europæ Alexander appellatur.

Atque hic finis nobilissimæ & sententiarum pondere grauissimæ orationis, qua tamen nihil profecere Scythæ.

CAPVT XXIII.

ARGVMENTVM.

Rex verbo peracutè respondet. Tanaim traicit, hostes fundit. Sagas deditos in fidem recipit.

Contra rex: fortuna sua & consilij eorum se vsurum esse respondet. nam & fortunam cui confidat, & consilium suadentium, ne quid temerè & audacter faciat. secuturum. dimissisque legatis in præparatas rates exercitum imposuit. in proris clypeatos locauerat, iustos in genua subsidere, quo tutiores essent aduersus ictus sagittarum. post hos qui tormenta intenderent stabant, & ab utroque latere & à fronte circumdati armatis: reliqui qui post tormenta constituerant, remigem loricam indutum scutorum testudine armati protegebant. Idem ordo in alijs quoque ratibus, quæ equitem vehabant seruatus est. Maior pars à puppe nantes equos loris traherat. at illos quos vtres sarmento repleti vehabant, obiectæ rates tuebantur. ipse rex cum dilectis primus ratem sol-

uit, & in ripam dirigi iussit. Cui Scythæ admotos ordine equitum in primo ripæ margine opponunt, ut ne applicari quidem terra rates possent. Caterum præter hanc speciem ripæ præsentis exercitus ingens nauigantes terror inuaserat. namque cursum gubernatores cum obliquo flumine impellerentur, regere non poterant: vacillantesque milites, & ne excuterentur solliciti, nauitarum ministeria turbauerant: nec tela quidem conati in se vibrare poterant, cum prior standi sine periculo, quam hostem incessendi cura esset. tormenta saluti fuerunt, quibus inconfertos ac temerè se offerentes haud frustra excussa sunt tela. Barbari quoque ingentem vim sagittarum infudere ratibus, vixque vllum fuit scutum, quod non pluribus simul spiculis perforaretur. Iamque terra rates applicabantur, cum acies clypeata consurgit, & hastas certo ictu, utpote libero in se, mittit è ratibus. Et ut territos recipientesq; equos videre, alacres mutua adhortatione in terram desilière. Turbatis acriter pedem inferre cœperunt. Equitum deinde turmæ, quæ frenatos habebant equos, perfrègere barbarorum aciem: interim ceteri agmine dimicantium tecti aptauère se pugna. ipse rex, quod vigoris egro adhuc corpori deerat, animi firmitate supplebat. Vox adhortantis non poterat audiri, nondum bene obducta cicatrice cervicis, sed dimicantem cuncti videbant. Itaque ipsi quidem ducum fungebantur officio, aliusque alium adhortati in hostem, salutis immemores, ruere cœperunt. Tū verò non ora, non arma, non clamorem hostium, barbari tolerare, omnesque effusus habentis (namque equestris acies erat) capessunt fugam, quos rex quanquam vexationem inualidi corporis pati non poterat, per LXXX. tamen stadia insequi perseverauit. Iamque linquente animo suis præcepit, ut donec lucis aliquid superesset, fugientium tergis inharerent. ipse exhaustis etiam animi viribus in castra se recepit, reliquum substitit. Transierant iam Liberi patris terminos, quorum monumenta lapides erant crebris interuallis dispositi, arboresq; proceræ, quarum stipites hedera contexerat. Sed Macedonas ira longius prouexit, quippe media ferè nocte in castra redierunt, multis interfectis pluribus captis, equosque M & DCCC. abegere. ceciderunt autem Macedonum equites LX ceterum ferè pedes, mille sauci fuerunt. Hac expeditio deficientem magna ex parte Asiam fama tam opportuna victoria domuit. Inuictos esse Scythas crediderant, quibus fractis, nullam gentem, Macedonum armis parem fore. Itaque Saga misere legatos, qui pollicerentur gentem imperata facturam. Mouerat eos regis non virtus magis quam clementia in deuictos Scythas: quippe captiuos omnes sine pretio remiserat, ut fidem faceret, sibi cum ferocissimis gentium de fortitudine non de ira fuisse certamen. Beniquè igitur exceptis Sagarum legatis comitem Escipionem dedit, admodum iuuenem, ætatis flore conciliatum sibi, qui cum specie corporis aquaret Hephæstionem lepore sanè illi par non erat.

FORTVNA SVA) Duo potissimum mouerant Scythæ regem, ut fortunam pressis manibus teneret, illaque non abuteretur. respondet Alexander, & fortuna sua velurum, nec abusurum, hoc est, nihil temerè acturum.

DIMISSISQVE LEGATIS) re infecta, nulla spe vel mentione pacis facta, ex quo intelligebant Scythæ bellum instare, regemque Tanaim transiturum. Nec moratus Alexander, statim flumen cum exercitu transiit. Quod quo pacto, quâ difficultate, quanto periculo factum sit, disertissimè describit Curtius: paucis & ieiunè Arrianus, si utrumque inter se componas, uti mox videbis. Plutarchus verbo attingit in Alexandro, & lib. de fort. Alexandri 2. In Siculo hoc prælium cum alijs multis desideratur. Iustinus omnino transiit.

IN PRORIS CLYPEATOS LOCAVERAT) sapientissimè instituta acies in nauibus & ratibus aduersus hostem, omnem fluminis ripam obsidentem. In priore nauis parte cetera hostibus obuersa, clypeati scutisque obarmati, velut murus nauis positi, qui omnem à tergo turbam clypeis protegerent. Ipsi genibus nitentes, quod alioqui clypei non totum corpus defenderent, si starent, & tormenta ponè collocata, & in hostem intendenda impedirentur.

TORMENTA) catapultæ, scorpiones, ballistæ, quibus hastæ, sagittæ, saxa in hostem excutiebantur.

A FRONTE ET VTROQUE LATERE) quomodo à fronte, ut tela nullum ex armatis circumstantibus læderent, interualla relinquebant armati, per quæ tela exibant.

REMIGES ARMATI SCVTORTUM TESTVDINE PROTEGEBANT) ante remiges collocati. Testudinum formam habes apud Steuuechium & Lipsium in poliorceticis. l. i. dial. 5.

IN ALIIS QVORVE RATIBVS) ergo nullæ naues: & c. supra proras appellauit, prora, nauis non ratis pars.

A PYPPE NANTES EQV OS LORIS TRAHEBANT) nec puppis, nisi in haue proprie, sicut & prora. sunt tamen inter naucs dictæ apud Gellium * ratariæ è ratibus compositæ. * l. 10. c. 23.

VTRES) de quibus supra c. 10. huius libri.

OBIECTA ERATES) ergo extremi natabant, vtribus vecti.

PRIMVS) incredibilis huius regis audacia, vbi cunq; periculum apparebat, primus adfuit, in fronte stetit, regredere ad lib. 4. c. 33. *se ante prima signa dimicaturum*, & quæ sequuntur.

CVI SCYTHAE) ead. belli facies & trajiciendi Granici fluminis difficultas fuit, nisi quod Granicus altiores ab hostium parte ripas haberet, & quæ difficiliorem trajectum Alexandro efficiebant, cum pari modo hostes ripas obsiderent. *hic, inquit, Granicum tot millibus equitum peditumq; 1. 4. c. 24. in vltiore stantibus ripa superauit.*

PRÆTER HANC SPECIEM) terribilem sanè hostium omnes fluminis crepidines armatis obsidentium.

OBLIQUO FLVMINE) nec aduerso, nec secundo, nec transuerso, sed obliquo. aduerso non erat necesse, nec fieri poterat, secundo, non fuissent ad alteram ripam appulsi; transuerso non linebat flumen, restabat vt obliquo ad ripam aduersam contenderent, oblique autem trajectus fiebat, cum rates à ripa quam Alexander tenebat, sensim in alteram partem obliquarentur. sed ea ipsa res (fluminis impetus) magnam creabat difficultatem & periculum. quod nauæ non possent, à flumine, hoste, & proprio milite impediti, quamuis cursum rectà dirigerent, officio suo ritè fungi, & rates pro voto, quæ vellent, flexere. Militum vestigia in illo ratiū concussu vacillabant, nec telis vti poterant, quibus se ab hostium iaculis, quæ tanquam grando aut nimbus ingruiebant, tuerentur, hostemque lacefferent.

TORMENTA SALVTI FVERE) tormenta, quibus repulere Scythas à ripæ margine. ita applicari rates ad terram potuerit, quod dum fieret, conturrexit illa clypeatorum acies, quæ interim iussa fuerat in genua subidere. Hæc missis in hostes telis maximè turbauit Scythas, quod Arrianus quoque declarat *Καὶ ἐστὶν, inquit, οἱ αὐτῶν ἐστὶ τρωτικόν το ἐκ τῶν βαλῶν, εἰς δὲ διὰ τῶ γέππῃ & τῶ θώρακ & διαμπῶν* πλῆγῆς & quæ sequuntur. *Ac nonnulli quidem Scythas telorum iactu vulnerati sunt: vnus scutum & thoracem traiecit, ex equo procidit. At barbari, longinquo telorum iactu, & strenui illius viri cade perterriti, parumper à ripa retrocesserunt. Alexander illos telorum iactu perturbatos conspicatus, tubis clangentibus flumē transit. atque ipsum præeuntem reliquus exercitus subsequutus est: ac primum quidem sagittariis & funditoribus transmisit, fundus telisque Scythas laceffere iubet, ne in phalangem transeuntem irruerent, priusquam vniversus equitatus transmisus esset. Cumque iam omnes in vltiorem ripam euassissent, primum quidem equitum sociorum agmen vnum, & eorum qui sarissas gestant, cohortes quatuor in Scythas immisit. quorum impetū sustinentes Scythæ, atque equitatu cingentes, multi paucos premebant. simulq; facile se recipiebant. Alexander sagittarios atque Agrianos, aliosq; expeditos, quibus præerat Balacrus, equitibus permiscens, in Scythas immittit. ijsq; inter se congressus, tria equitum sociorum agmina, equitesque iaculatores omnes in eos ferri iubet: ipse reliquum equitatum ducens ex aduerso in eos contendit. Iamque non amplius equitatum in orbem, vt antea, ducere poterant. simul enim & equitatus eos premebat, atque expediti equitibus misti, equitatum tuò circumducere non sunebant. Tum manifesta Scytharum fuga fit, cassis circiter mille, & in ijs vno ex ducibus Sarrace, captis CL.* p. 79. & seq.

FRENATOS HABEBANT EQV OS) multi enim equitum, qui à puppi equos nantes trahebant, tardius ad pugnam venere.

DIMICANTEM CVNCTI VIDEBANT) nihil ita militum animos accendit ad prælium, atque exemplum supremi duci: Idem fecisse Cæsarem in bello Gallico legimus.

DVCVM FVNGEBANTVR OFFICIO) tam exercitatum habuit militem, vti tot haberet duces, quot numerabat milites.

PER OCTOGINTA TAMEN STADIA INSEQUI PERSEVERAVIT) Plutarchus in Alexandro centū stadia numerauit, in secundo verò de fortuna Alexandri centum quinquaginta: adeò incertus vacillauit Plutarchi calamus, nec in notis error obseruari potuit, integras enim voces posuit: *ἀλλὰ inquit in Alexandro, & τὸν Ὀρεζάρτη διαβῶς ποταμὸν (ὃν αὐτὸς ὠρεο Ταναῖν εἶναι) & τοὺς Σκύθας τρεψάμεν & ἐδίωξεν ἐπὶ σαλίδας ἑκατὸν ἐνοχλῆμεν & ὑπὸ διαρροίας. Sed & transmissio Oxæ arte (Iaxarten alij vocant) amne, quem ipse Tanaim esse arberabatur, fusos fugatosque Scythas. quamuis venis fluore infestaretur, ad centum stadia est insectatus. In altero verò de Iorr. διαβῶς δὲ τὸν Ταναῖν, inquit, ἐπὶ τοὺς Σκύθας & τρεψάμεν & ἐδίωξεν ἰππῶν πενήκοντα & ἑκατὸν σαλίδας: Traiecto Tanai Scythas in fugam versos, equo etiam ad centum & quinquaginta stadia insectatus est, infesto alui profluuio remorante. Cæteri vni, octoginta stadia efficiunt milliaria nostratia duo & semis: centum verò, tria cum dimidio quadrante: centum denique, quinquaginta quatuor propè cum triente.*

IAMQVE LINQVENTE ANIMO) * Arrianus totum exercitum in persequendis hostibus in summo æstu grauissima siti laborasse tradit. Alexandrum hausta noxia aqua, qualem regio fert, profluuio alui correptum (quod & Plutarchus testatus est) in summum vitæ discrimen adductum, in castra relatum, Aristandri vaticinium explese, qui id antè denūciarat: Quod nisi rex morbo retardatus esset, Scythas ad internecionem deleturum fuisse. * in 4.

TRAN-

TRANSIERANT IAM LIBERI PATRIS TERMINOS) signavit Bacchus, cum in Indiam movisset, expeditionis terminos (vt & Alexander, & ante Alexandrum Hercules) columnis, Alexander aris, Sidonius Antipater,

ἀμφὸν δὲ σῆλαι συντέρονες ἔκειλα δι' ὄπλα

Arma eadem ambobus, sunt termini viriq; columna.

Dionysius Periegetes:

Εὐθὰ τε καὶ σῆλαι θησαυγέει Διονύσῃ

Ἐστίν πυμάτοιο παρὰ ῥόον Ωκεανότο

Ἐνδὼν ὑσατίοισιν ἐν οὐρεσιν ----

Hæc & Thebani Dionysi terra columnas

Monstrat ad Oceanum, atque extremi litora ponti

Montibus Indorum ----

p. 86.

l. 3. p. 118.

Strabo de his ipsis videtur in tertio, vbi de Hispania & Herculis columnis, earumque forma, altitudine, modo disputat, locutus, cum scripsit: Latina ponam quia locus longiusculus est: Et Alexander, inquit, in Indica expeditione, ad qua vltima loca pervenit, apud Indos versus orientem degentes, aras pro termino posuit, Herculem imitatus & Bacchum. Erat sanè hoc moris. Verum probabile est, locos nomen istarum rerum denominationem excipere, præsertim vbi tempus abolet positos limites. Neque enim hodie extant Philanorum ara, sed locus id nominis retinet. Et aiunt in India neque Herculis, neque Bacchi columnas visas fuisse: nihilominus Macedones indicata ipsis & demonstrata quadam loca crediderunt esse eas columnas, vbi vestigium aliquod reperiabant eorum, qua vel de Baccho, vel de Hercule erant memoria prodita. Sed Curtius pro columnis, lapides suis intervallis positos fuisse tradit, procerasque arbores, quarum medios stipes circumserpentes coronabant vites. Strabo longè aliter de huiusmodi columnis, loco qui iam laudatum sequitur, docet. Curtius lapides milliarios videtur intelligere, per quorum media spacia ad vltimas columnas Bacchi ibatur. Solinus cap. 52. Ultra hos Panda opidum Svdgianorum, in quorum sinibus Alexander Magnus tertiam Alexandriam condidit, ad contestandos itineris sui terminos. Hic enim locus est, in quo primam à Libero patre, post ab Hercule, deinde à Semiramide, postremò etiam à Cyro ara sunt constructæ: quod proximum gloriæ omnes duxerunt, illò vsque promouisse itineris sui metas.

LIBERI PATRIS) Quare Bacchus Liber sit dictus, multis verbis docet Gyraldus syntagmate VIII. variasque originationes ex varijs scriptoribus adducit, Liberumque appellatum aiunt, vel à linguæ licentia, vel quod animum curis liberet, pellatque tristitiam. Seneca, Liber, inquit, non ob licentiam lingua dictus est inuentor vini, sed quia liberat seruitio curarum animum, asserit, vegetatque, & audaciorum in omnes conatus facit. Alij Liberum aiunt dictum, quod in liberis ciuitatibus coleretur, earumque symbolum esset: vnde & Martyas eius minister in ciuitatibus libertatis fuit indicium. In Bæotia omnes ciuitates liberas esse iussit, & à se conditas, Eleutheras appellauit. Plutarchus vel ab libertate, quod bibentibus libertatis causa fit, & honesto Baccho licentiores fiant, vel, quod libationem inuenerit. D. Augustinus à libramento Liberum vult appellatum, quod mares eius beneficio à femine liberentur. Enimuerò Goropius in Indoscythicis nouam prorsus Liberi patris originem excogitauit. Noè, inquit (nam hunc ait fuisse Liberum) quia omnium populorum pater est, vocatus est ab Ianigenis suis, Liber, id est, populos in lucem producat. disputat dein ex verbi originatione multa, quæ lubens prætereo, quod parum arrideant. Cæterum alij tres, alij quinque diuersos aiunt esse Dionysios seu Bacchos. M. Tullius: Dionysios, inquit, multos habemus, primum è ioue & Proserpina natum: secundum Nilo, qui Nysam dicitur interemisse: tertium Caprio patre, eumque regem Asia profuisse dicunt: cuius Abazæ sunt instituta: quartum Ioue & Luna, cui sacra Orphica putabantur constitui: quintum Niso natum & Trione, à quo Triveterides constituta putantur. Hæc Cicero. Liberum Indicum alij putant in India natum, alij ex Adyria ad Indos perierasse, alij Th. bis profectum: alij hæc omnia fabulosa censuerunt, quibus ego lubens subscribo.

l. 6. de. ciu. cap. 9. p. 519. in Indoscy. ante m. & pag. 520. In 3. de Nat. deor.

Philostat. lege lib. 2. pag. 64. inf.

SED MACEDONES IRA LONGIVS PROVEXIT) Mirum non est Macedones per noctem longius ira prouectos, lapides & columnas & terminos Liberi patris non vidisse, quos nec pacati, nec interdiu vidissent.

EQVOS MILLE ET OCTINGENTOS ABEGERE) Arrianus mille caecos affumat, inter quos Satracem Persarum ducem ponit: captos centum quinquaginta.

HAEC EXPEDITIO) hæc Alexandri relata de Scythis victoria omnes gentes barbaras citra & ultra Tanaim seu Iaxartem, in desperationem coniecit, & Alexandro subiecit, quod Scythis omnium gentium fortissimos & inuictos credidissent, quibus tamen victis nullam spem superesse videbant Macedones vincendi.

SAGAE MISERELEGATOS) De Sagis siue Sacis, vt alijs dicuntur, supra egimus ad lib. 6. ca. 4. libro hoc ipso cap. 23. Eorundem mentio fit infra lib. 8.

IMPERATA FACTVRVM) Non fecisse, & legationem nihil profecisse ex eo videtur constare, quod infra Alexander regionem Sagarum inuaserit, velt vrit, & triginta millia pecorum abegerit, nisi dicamus illos, pæce violata, iurium ab Alexandro defecisse. Nam in Alexandro non fuit quo minus pax conitaret.

l. 8. c. 10.

CAP.

CAPTIVOS OMNES SINE PRECIO REMISERAT) Laudat ab hac virtute Pyrrhum Ennius apud Ciceronem, quod captiuos sine precio reddidit:

*Nec mi aurum posco, nec mi precium dederitis.
Ferro, non auro vitam cernamus utrique,
Virtute experiamur, & hoc simul accipe dictum
Eorundem me libertati parcere certum est,
Nec cauponantes bellum, sed balligerantes,
Vosne velit, an me regnare heræ, quidue ferat fors,
Quorum virtuti belli fortuna pepercit.
Dono ducite, doque volentibus cum magnis dys.*

Ita Romanis certamen honoris, fortitudinis, & dignitatis fuit cum Latinis, Sabinis, Samnitibus, Pœnis, Pyrrho, non de capite, salute, & excidio alterutrius gentis, ut cum Celtiberis, Gallis, & Cimbris, proinde bella quibus imperij gloria proposita est, minus acerbè gerenda sunt. vixisset Darius si parere & cedere Macedoni voluisset. De hac legatione Arrianus, Haud multo post legati à rege Scytharum ad Alex. veniunt, factum excusaturi: non esse ei illata arma communi totius gentis Scythicæ consilio, sed ab ijs qui latronum more, ex rapto viuerent, se imperata facere velle. Alex. huic humaniter respondet, quia neque honestum putabat, si excusationem illius suspectam haberet, pralio rem non decernere, neque opportunum sibi videbatur eo tempore pralium committere.

ESCIPINON) Alterum Hephæstionem, nisi quod Hephæstio gratiosior, vrbanius, & ingeniosior, longeque dignitate prior & alter prope Alexander certè φιλαλέξανδρος. Sed de Hephæstione & supra dictum, & infra non pauca dicentur. Escipinos cetera obscurus.

CAPVT XXIV.

ARGVMENTVM.

Spitamenem persequitur. Sogdianos describit, vastat. xxx. iuuenes damnatos vita donat, & per illos, Sogdianos in fide continet. Bactra petit, Bessum Ecbatana duci iubet.

Ipsa Cratero cum maiore parte exercitus modicis itineribus sequi iussu ad Maracanda urbem peruenit, ex qua Spitamenes comperto eius aduentu Bactra perfugerat. Itaque quatrinduo rex longum itineris spatium emensus peruenit in eum locum, in quo, Menedemo duce, duo millia equitum & trecentos equites amiserat. Horum ossa tumulo contegi iussit, & inferias more patrio dedit. Iam Craterus cum phalange subsequi iussus ad regem peruenerat. Itaque ut omnes qui defecerant, pariter bellum elade premerentur, copias diuidit, utriusque agros, & interfici puberes iussit. Sogdiana regio maiori ex parte deserta est, LXXX. fere stadia in latitudinem vasta solitudines tenet. Ingens spacium recta regionis est, per quam amnis (Polytinetum vocant incolæ) fertur, torrentem eum ripa in tenuem alueum cogunt, deinde cauerna accipit, & sub terram rapit cursu. absconditi indicium est aqua meantis sonus, cum ipsum solum, sub quo tantus amnis fluit, ne modico quidem resudet humore. Ex captiuis Sogdianorum ad regem triginta nobilissimi, corporum robore eximio per ducti erant: qui ut per interpretem cognouerunt iussu regis ipsos ad supplicium trahi, carmen latantium modo canere, tripudijque & lasciuiori corporis motu gaudium quoddam animi ostentare ceperunt. Admiratus rex tanta magnitudine animi oppetere mortem, reuocari eos iussit, causam tam effusa letitia, cum supplicium ante oculos haberent, requirens, illi si ab alio occiderentur tristes morituros se respondere, nunc à tanto rege victore omnium gentium, maioribus suis redditos, honestam mortem, quam fortes viri voto quoque expeterent, carminibus sui moris letitiaque celebrare. Tum rex, Quorū itaque an viuere velitis non inimici mihi, cuius beneficio victuri estis? Illi nunquam se in-

micōs

*micos ei, sed bello laceſitos hoſtes fuiſſe reſpondent. ſi quis ipſos beneficio quàm iniuria expe-
riri maluiſſet, certaturos fuiſſe ne vincerentur officio. Interrogantique quo pignore fidem
obligaturi eſſent? vitam quam acciperent, pignori futuram eſſe dixerunt, reddituros quan-
doque repetiſſet. nec promiſſum ſeſellerunt: nam qui remiſſi domos ierant, in fide continuere
populares. quatuor inter cuſtodes corporis retenti, nulli Macedonum in regem charitate
ceſſerunt. In Sogdianis Peucolao cum tribus millibus peditum (neque enim maiori præſidio
indigebat) relicto, Baëtra peruenit. inde Beſſum Ecbatana duci iuſſit, interfecto Dario panas
capite perſoluturum.*

MODICIS ITINERIBVS SEQVI IVſſo) Alexander cum expedito equitatu præceſſit, Cra-
terus proximus ab Alexandro dux, poſt occiſum Parmenionem totam molem exercitus cum pha-
lange & impedimentis traxit, eoque tardius progredi coactus.

AD MARACANDA) regiam Sogdianorum, quam Spitamenes cum alijs defectionis auctori-
bus & coniuſtatis occuparat, ſed auditò Alexandrum aduentare, profugit in Baëtra principem Ba-
ëtrianorum ſedem. De Maracandis ipſe Curtius ſupra cap. 15. plenius & nos ad eum locum.

MENEDEMO DVCE) de hoc ſuprà toto capite 20.

INFERIAS MORE PATRIO DEDIT) Is mos erat, vt terra obruti & ſepulti publicè laudaren-
tur. De cura Alexandri, ſepeliendi milites in acie caſos ſuprà audiviſti, vbi Curtius: *Sed rex deſerere
milites inſepultos erubeſcebat, ita tradito more, vt vix vllum militia tam ſolemne eſſet munus, quam humã-
di ſuos. Alexander ab Alexand. ex Aeliano, Val. Maximo, Plutarcho, Aemilio Probo, Iuſtino, alijs
que, vt Tiraquellus annotavit, morem hunc Græcorum & præcipuè Athenienſium paucis deſcri-
pſit: Apud Athenienſes, inquit, & omnem ferè Græciam corpora non cremare, ſed terra condere & ſepelire
cum funebri veſte: Phrygibus verò igni imponere, antiquiſſimus mos fuiſſe proditur. Sed in humanis corpo-
ribus Athenienſes orientem verſus, Megarenſes & Phænices ad occidentem vertere ſolebant, Afri verò vt
Græci ſepeliunt. Maxima autem ſepeliendorum cadauerum cura Athenienſibus fuiſſe fertur, præcipuè bello
peremptorum, ita vt qui illos inhumatos relinquerent, quouis ſupplicio dignos putarent. Idcirco ſummos du-
ces, quia caſos nauali pugna in mare deiecerant, grauius poenis & capitis ſupplicio affecere: quibus cum
peremptorum corpora aſſequi nequirent, illorum oſſa & diſſecta membra paſſim ſtrata exquirere & humo
regere, deſunctosque in acie, tumulo publicè exſtructo quot annis pro concione laudare, magna cura fuit: ad e-
d vt Nicias cum exercitu iter faciens, ne duorum militum inhumata cadauera relinqueret, totum ſubiſtere
agmen, donec humarentur, iuſſerit. Et Cimon Miltiadis filius, vt pater ſepulchro conderetur, captiuum ſe
præbere non dubitavit.*

Exagitat tamen Athenienſes Val. Max. ob decem prætores, publico decreto, nec quicquam ob-
nũciantè & intercedente Socrate, occiſos.

INFERIAS) quæras hic, quæ propriè inferiæ? nam Curtius de ſepultura tantum videtur locu-
tus. Inferiæ, ſacra ſunt quæ dijs inferis fiunt. Sed manibus in parentatione, alia conſecrantur, de qui-
bus noſter de la Cerda vir in paucis eruditus, ad illum Vergilij è 9. Aeneid. verſum: *Absenti ferat in-
ferias decoretq; ſepulchro. doctè & exquisitè tractavit. Qui, inquit, attentè poetas græcos legerit, Sopho-
clem, Euripidem, Homerum, alijsque: Latinos item, Virgilium, Statium, Silium, & alios, inueniet ſex præ-
cipuas res contineri nomine Inferiarum, videlicet, aquam, mel, lac, vinum, ſanguinem, comas. ſubiicit dein-
de poetarum græcorum & latinorum auctoritates ſanè certas & illuſtres. Adit poſtremo de coro-
nis, floribus, lacrymis, rogatque an hæc inferiæ dici poſſint: & negat propriè inferias dici, quod
non ſint *εμπυρα* ſiue ignea, hoc eſt, non comburantur cum cadauere & alijs libamentis. Miraberis ta-
men fortaiſſe, quam obrem nullam aliarum fecerit mentionem inferiarum, cum apud Homerum
alia quoque rogo iniecta legamus, cum Patroclo ſuo parentavit, oleum, inquam, equos, canes, ſeruos
& lectiſſimosex Troianis captiuos. Homerum ipſe leges, Iliad. ♪.*

Eadem ferè inferias leges apud Virgilium in xi. vbi de funere Pallantis ita canit.

*Harum vnani iuueni ſupremum mœſtus honorem
Induit, arſuraſque comas obnubit amictu,
Multaque præterea Laurentis præmia pugna
Aggerat, & longo prædam iubet ordine duci,
Addit equos, & tela, quibus ſpoliauerat hoſtem,
Vinxerat & poſt terga manus quos mitteret vmbriſ
Inferias, caſo ſparſuros ſanguine flammas.*

Plinius Iunior quoque teſtis accedit, vbi de Reguli Cauſidici filio extincto agit, cui parens ad
rogum manulos, canes, luſcinias, plittacos, merulas trucidavit.

Taceo hic barbaras gentes, Indos, Gerros ſeu Scythas, Thraces, Gallos, qui humanis etiam victimis
Manibus operabantur. Græci etiam quibusdam in funere uſurpatum, vt ducis aut bellici imperato-
ris deſuncti corpus ſolemni pompa efferretur, captiuus & milites circa rogum digladiarentur, oues
boueſque maçtarentur, equi viriq; tonderentur, propugnacula è turribus diruerentur, templa lapi-
darentur.

l. 5. c. 10.

l. 3. c. 2.
p. 115. f. 2.

l. 3. c. 3.
l. 9. c. 8.

l. 4. ep. 2.

darentur, aræ subuertèrentur, Lares abijcerentur, partus exponerentur, cibo abstineretur, ignis ex-tingueretur, magistratus sacer & politicus coronatus funus prolequeretur. De Alexandro ipso ca- sum Hephæstionis impatientissimè ferente tradit cum alijs Plutarchus, iussu ipsius omnes mulos, equosque detentos, oppidorumque pinnas deiectas, medicum eius in cruce[m] actum, tibias & mu- sicam in castris per diu conticuisse, Cussæorum gentem deletam, quæ parentatio Hephæstionis di- cta, in pompam decem millia talentum impensa, quæ sexagies centena millia Philippæorum effici- unt, hoc est, vt hodie loquuntur, sex milliones talerorum. Sed ad hæc diceret de la Cerda, fuisse quæ- dam singularia, se de communibus exequijs & inferijs, passimque omnibus vsurpatis disputasse.

OMNES QUI DEFECERANT.) Sogdiani & Bactriani potissimum, qui auctore Spitamene & Catene defecerant.

PVBERES.) Qui arma ferrent, aut ferre possent.

OCTOGINTA STADIA.) Non malè Glareanus perpendit hunc locum cum emendauit, & octin- ginta rescripsit: Numerus, inquit, nimis paruus pro eo quod continuo subnectit. Vastæ solitudines tenent, in- quies, quum octoginta stadia spatium horarum facillè transiri queant. Quis verò tantum terra spatium, vastum appellarit. ided suspicor octingenta legendum pro octoginta: vt intelligamus spatium triginta horarum, aut trium dierum, quod est longè verisimilius. Porro Polytimei fluuij, cuius pauld post fit mentio, memi- nit & Ptolemæus in Scythia intra Imaum montem descriptione, citra tamen Iaxarten.

Ad p. 279.
v. 6. In no-
tis numerò
132.

Fauet Glareano etiam Arrianus, qui Alexandrum ex eo loco, quo mouit à Tanai inquam, ad Maracanda, non octoginta, sed mille quingenta stadia intra triduum per Sogdianam confecisse scribit, quæ efficiunt nostratia milliaria sex & quadraginta cum triente, quatuorq; Itadijs amplius.

SOGDIANA REGIO.) Iterum Goropius diuinat, & Sogdianos à Sogdijs montibus, quod e- quidem verum, dictos docet; sed Sogdios à Scythica voce Sog & dun, quod montem sonat.

In Indd.
scyth.
pag. 468.

Desertam porrò regionem Sogdianorum Arrianus ostendit, præsertim vbi Polytimeus am- nisarenis se condit.

PLYTIMETVM INCOLÆ VOCANT.) Arrianus addit non Polytimeum tantum, sed ali- os quoque fluuios in ijs regionibus terram subire, totamq; eam regionem, inquit, quam Polytimeus annis irrigans transit, percurrit. Nam vbi aqua fluminis è conspectu euanescit, omnis vltior regio deserta est. euanescit autem, etiam multam aquam trahens, sub arenas se condens. Alij etiam ingentes ac perpetui amnes eadem ratione ibi se condunt, Epardus nimirum, qui per Mardorum regionem fluit, & Areus, à quo Areorum regio appellationem accepit, & Erymandrus, qui per Euergetas labitur: suntq; omnes hi fluij tantæ magnitudinis, vt nullus eorum Peneo Thessalia amne sit minor, qui per Tempe fluens in mare fertur. Poly- timeus autem Pencum amnem magnitudine superat.

p. 82. ante
m.

Quidius idem de Lyco & Erasino canit:

Sic vbi terreno Lycus est epotus hiatu,
Existit procul hinc, aliq; renascitur ore,
Sic modò combibitur, tecto modò gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasinus in agris.

15. Metas

Plinius: Subeunt terras, rursusq; redduntur Lycus in Asia, Erasinus in Argolica, Tigris in Mesopotamia. Et qua in Aesculapij fonte Athenis immersa sunt, in Phalerico redduntur. Et in Atinate campo fluuius mersus post xxx. m. pass. exit, & in Aquileiensi Timaus. l. 2. c. 103.

Sedjad Polytimeum redeamus, de quo Strabo: Annem per Sogdianam fluentem (Polytimeum Ari- stobulus vocat) Macedonibus nomen imponentibus, quemadmodum & alia multa & noua fluminibus nomina indiderunt, alia aliunde deducta posuerunt, eum, rigata tellure, in solitudinem & arenosam exire terram absorberiq; sabulo, sicut & Arium, qui per Ariam labitur.

l. ii. p. 376.
edit Casau.

Hunc Strabonis locum ex Calauboni emendatione hic collocauimus, nam Xylander turpif- simè hic in vocibus Polytimei & Aristobuli exerrauit. testem habes ipsum Xylandrum, qui ex vi- tiosa manu ita Græcè edidit, & vitiosius latinè reddidit: Annem per Sogdianam fluentem & magni præcij Aristobulum esse. Corruptissimus locus, inquit Calaubonus, & qui Xylandrum miserè decepit. legendum autem $\chi\alpha\lambda\epsilon\iota\ \text{Πολυτιμητον}\ \text{Αριστοβυλ}\ \text{C}$; Aristobulus hominis est, qui de Alexandri rebus scripsit, nomen, non fluuij. Polytimeus cōtra, fluuij proprium nomen est, omnibus memorati geo- graphis & historicis, qui res Alexandri attigèr, post verba autem Strabonis $\tau\omega\ \text{Μακεδόνων}\ \text{Σεμείων}\ \text{P}$, deest vox $\tau\ \text{ἔνομα}$. Cæterum, quod Calaubonus affirmat Strabonem & Curtium dissentire in au- thoribus huius nominis Polytimei: à Strabone enim Macedonibus adscribi hominis impositio- nem, à Curtio incolis: quod verum est; sed verum nō est illos dissentire: Curtius enim non respexit tempus quod Alexandrum Magnum præcessit, sed secutum est. Incertum est enim, quo nomine vo- citatus prius fuerit, postea à Græcis Polytimeus appellatus, quis enim non videt vocem esse Græ- cam, non barbaram, ab incolis ergo atatem Alexandri secutis, qui plerique fuere Græci, (sex enim opida Alexander non procul ea regione condidit, Græcis potissimum habitata) & nomen a Mace- donibus fluuiio inditum acceperunt, & in posteros propagarunt.

p. 173. casti.

TORRENTEM.) Torrens est fluuius, vel cœlestibus aquis, vel solutis niuibibus auctus, qui ex mon- tibus præceps in campos, vel maria, vel alia flumina defertur: Vsurpatur nunc absolute genere vi-

rili tantum pro fluuio; nunc *ἐπιθετός* omnigenere, & *μεταφορικῶς*, vt oratio torrens, flumen torrens, vnda torrens, & hoc genus alia.

AQUAE MEANTIS SONVS.) Si aurem terræ admoueas, sonum ruentis audies, quod permirum est, cum interim nihil humoris in solo appareat. Possis ergo & hoc inter miracula aquarum ponere, vt & Plinius posuit.

BACTRA PERVENIT.) Regressus ad regiam Bactrianorum. De Bactris, Ecbatanis, Besso, Bessique supplicio, quorum hic est mentio, iam supra planius dictum.

TRIGINTA NOBILISSIMI.) Hanc de generosissimis Sogdianorum proceribus historiam literis & memoria dignissimam præter Curtium, quod sciam, prodidit nemo: adeo Græci omnes quantumuis verbosi, hic muti omnes qui hodie leguntur. Herodotus quidem de Tracchis, Val. Max. & Solinus de Thracibus, alijque de Cæsij, Causianis, Indis tradidère, diem natalem lacrymis & lamentis; fatalem gaudijs & tripudijs celebrantibus, nihil tamen de Sogdianis, nisi hos inter Indos recenseas, cognoui.

ADMIRATVS REX.) Hoc ingenium fuit herois Alexandri, vt virtutem etiam in hoste non admiratus tantum sit, sed amarit, coluerit, & præmijs ornarit, vt in Adalonymo, Omphi, Poro, alijque ostendit.

NUNC A TANTO REGE.) Gloriosum ducebant magni principis, regis, aut Cæsaris dextra cadere. Virg. in 10. de Lailo:

*Hoc tamen infelix miseram solabere mortem,
Aeneæ magni dextra cadis*

Ad quem Virgilij locum multa Pontanus noster, qui hanc ipsam ex Curtio historiam adducit, & plura Ludouicus de la Cerda ex diuersis scriptoribus Græcis & Latinis, quostute videbis.

NUMQUAM INIMICOS SED BELLO LACESSITOS HOSTES FUISSE.) Hoc discriminis est inter hostem & inimicum, quod hostes dicantur apud Iurifconsultos, qui nobis, vel quibus nos publicè bellum indicimus, cæteri prædones & latrones. Inimicitia propriè inter priuatos & ciues est, qui dicuntur inimici. Sed hæc nomina à scriptoribus sæpè confunduntur, & alterum pro altero etiam à Cicerone & alijs vsurpantur & permutantur. Litigatores enim etiam hostes, & hostes inimici dicuntur Græci melius & clarius dicunt, cum hostem *πολέμοιοι*, inimicum *ἐχθροί* appellant, *πολέμοιοι* & *ἐπὶ τῷ πολέμῳ* dictus est. Testantur Sogdiani iuuenes se priuatim singulos nunquam fuisse Alexandro inimicos, hostes tum demum, cum ab illo bello publico essent lacessiti. neque se priores lacessisse, sed prouocatos pugnasse.

QUANDOQUE REPETISSET.) Variant hic codices, vbi alij pro *quandoque* habent *quandocumque*, alij *quando*. chirographus Constantiensis *quandoque*, cum quo Modij quoque faciunt MSS. Sed nunquam ego apud primæ notæ scriptores Latinos lego *quandoque*, pro *quocumque*, *tempore*, vel *quandocumque*, vel *si quando*. Apud M. Tullium ponitur pro *quo tempore*. *Vtinam tunc natus essem, quando Romani dona accipere incepissent.* Quæ sanè significatio huic Curtij loco non repugnat: dixerunt reddituros *quandoque*, *quo tempore* repetisset, pro *quocumque*, *tempore*.

PEUCOLAO.) Ab hoc duce, regio postea nomen accepit, dictaque est Peucolaotis, vt est apud Arrianum, in quam Hephæstio cum Perdica, vt infra docet idem Arrianus, cum copijs missus est.

lib. 4.

CAPVT XXV.

ARGVMENTVM.

Sedecim millia accipit in supplementum. Sogdianos reliquos subigit. Ochum & Oxum flumina superat. Ad Marginiam urbem sex oppida condit.

Idem fere diebus Ptolemaus & Menidas peditum tria millia & equites mille adduxerunt mercede militaturos: Alexander quoque ex Lycia cum pari numero peditum & quingentis equitibus venit. totidem ex Syria Asclepiodorum sequebantur. Antipater Græcorum octo millia, in quibus sexcenti equites erant, miserat. itaque exercitu aucto, ad ea, quæ defectione turbata erant, componenda processit: interfectisque consternationis auctoribus quarto die ad flumen Oxum peruenit. hic quia limum vehit, turbidus semper & insalubris est potui. Itaque puteos milites cæperat fodere nec tamen humo aliè egesta existebat humor, cum in ipso tabernaculo regis conspectus est fons, quem quia tarde notauerant, subito extitisse finxerunt. rexque ipse credi voluit donum id fuisse. Superatis deinde amnibus Ochum & Oxum ad urbem Marginiam peruenit. circa eam sex oppidis cõdendis electa sedes est: duo ad meridiem versa, quatuor spectantia ad orientem, modicis inter se spacijs distabant, ne procul repetendum esse mutuum auxilium. hæc omnia

ita

fra sunt in editis collibus, tum velut freni domitarum gentium: nunc originis sua oblita seruiunt quibus imperauerunt.

PTOLEMAEVS ET MENIDAS.) De eodem hoc supplemento Arrianus, sed indistinctè alijs atque alijs etiam ducibus nominatis. *Per idem quoque tempus accesserunt è maritimâ orâ Epocillus & Melanidas ac Ptolemæus Thracum Dux, qui pecunias cum Menete missas & socios ad mare deduxerant.*

MENIDAS.) Menidæ apud Arrianum nulla hic mentio, sed cuiusdam Melamidæ, seu Melanidæ. Menidam Curtius *suprà sæpè laudat.

MERCEDE MILITATVROS.) Quos Græci *μειδοπόρους & ξένους*, Curtius cum Latinis *peregrinos & 36.* milites, mercede conductos; mercede militantes, mercenarios appellat.

ALEXANDER.) Cognomini hic Alexandro regi fortasse ille fuit, de quo Curtius l. 8. cap. 21. *Duces his dati sunt Charus & Alexander, quem rex nominis, quod sibi cum eo commune esset, admonuit.* Sequitur mox de generosa eiusdem morte, quam eodem loco & cap. leges. De Lycia, cuius hic mentio, dictum l. 3. c. 1.

ASCLEPIODORVM.) Haud scio an homonymia fallat, idemque sit hic Asclepiodorus cum illo, qui (vt est in sequenti *libro) cum Hermolao aduersus ipsum Alexandrum coniurauit: *Nec puerili impetu, inquit Curtius, rem executi sunt, quippe solerter legerunt, quos in societatem sceleris adfiscerent, Nicostratum, Antipatrum, Asclepiodorumq; placuit & Philotam assumi.* *cap. 13.

ANTIPATER.) Nobilissimus ille Macedoniae prætor hic erat, qui, absente Alexandro, regnum Græciæ administravit. non ille, quem modò suprà inter Hermolai coniuratos numeravi.

CONSTERNATIONIS VICTORIBVS.) Defectionis principibus Arface, Barfane, & alijs. Arrianus: *Interea ad eum venerunt Phrataphernes Parthorum Satrapa, & Stasanor ad Areos missus, vt Arfacem comprehenderent, quem quidem vincitum adduxerunt & Barzanem, quem Bessus Parthis Satrapam dederat, ac nonnullos alios, qui tum temporis vna cum Besso defecerant.*

AD OXVM FLVMEN.) De hoc flumine multa suprà enarrauimus. *conspicuitus est fons.* Plutarchus olei, non aquæ fontem extitisse affirmat. Eulathius ad Dionysium geminos fontes profuluisse tradit, aquæ & olei. Geographus in x. idem de fonte olei ad Ochum, non Oxum narrat. *1.7. c. 6. & 10 Proluf. c. 8. Strabo hoc de Ocho flumine, non Oxo narrat.

OCHO ET OXO.) Strabo in loco iam laudato de vtroque flumine hæc tradit: *Fodientes quodque prope Ochum flumen, inueniri perhibent olei scaturiginem. Verisimile est, sicut nitrosi quidam & adstringentes humores ac bituminosi etiam & sulfurei terram perfluunt, ita & pingues reperiri. raritas facit, vt fides minus facile habeatur. Labi Ochum alij per Bactrianam, alij præter Bactrianam affirmant, alij diuersum ad ostia vsque ab Oxo, & versus Austrum ab eo disitum: cum quidem in Hyrcania vterque in mare exeant: alij ab initio diuersos farentur, sed inter se corae sæpè ad sex aut septem stadia Oxo dilatato. Proinde si verus Strabo, & alij, fallitur Thomas Bozius, qui ante Christum natum, nullum oleo fontem fluxisse existimat: tom. 2. c. 16.*

Idem Geographus de eisdem fluminibus paulò suprà. *Diuiditur autem Hyrcania etiam fluminibus Ocho & Oxo, vsque ad ostia, quibus in mare exeunt. De his, Ocho per Neseam fluit: quidam Ochum in Oxum illabi affirmant.* P. 351

De Oxo multa quoque Arrianus, qui de geminis quoque fontibus iuxta regis tabernaculum reptis in quarto *tradit. *lib. 4. p. 89.

AD VRBEM MARGINIAM.) Ciuitas Marginia, regio Margiana à Margo, seu Margone flumine dicta. Goropius in Indoscythicis vocem à Cimmerica, hoc est, Scythica seu Germanica dialecto deducit, Mare, quod limitem & medullam sonat nobis. Margiana autem ad mare Caspium & Occidentem regiones Comerorum finiebat.

Idem Goropius Nam ex arca & quæ in paropamisio hæsit, rectè in Marginiam descendisse existimat, ubique gestatis vuis, captis vertigine captum. pag. 517.

Porrò *Strabonis locus est in secundo. *In Margiana innum vitis truncum inueniri aiunt sæpè, qui duabus viri vlnis contineatur: vnam bicubitalem. Et in xi. Vicina est etiam Margiana, sed solitudine campi cinguntur. Miratus autem regionis fertilitatem Antiochus Soter muro eam circumdedit, citius ambitus continet stadia mille quingenta (quæ efficiunt apud nos millaria septem & quadraginta, stadijs non plus quatuor demtis) vrbemq; in ea condidit Antiochiam. Hæc quoque terra vitibus abundat. Ferunt inueniri ibi vites frequenter, quarum caudex tantus sit, quantum duo viri possint amplecti, vnam bicubitalem. Eandem Margianæ felicitatem & situm *Solinus cap. 51. feliciter exposuit: *Ei, inquit, proximat Margiana vel alia tem montibus clauditur, ambitu stadiorum mille quingentorum: inaccessa pænè ob incommodum ardensa solitudinis: qua per centum & viginti millia passuum vndiq; versus circumfusa est. (quæ sunt nonnatum milliarium quatuor & viginti) regionis huius amœnitatem Alexander M. vsque ad eò miratus est, vt ibi primum Alexandriam condere, quam mox à barbaris excisam Antiochus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione demus sua dixit Seleuciam: cuius vrbis circuitus diffunditur in stadia septuaginta (duo millia cum quadrante.) In hanc Orodes Romanos captos Crasiana clade deduxit. Eadem terè Plinius quem hic omitto.* *lib. 2. lib. 11. *vel alia edit. c. 61.*

SEX OPPIDIS.) Strabo in XI. testatur octo vrbes in Bactriana & Sogdiana ab Alexandro conditas, qualdam etiam euerfas, ex quibus fuit Cuiata Bactriana, vbi Callisthenes comprehensus & in custodiam datus est, ac Paracanda (alias Maracanda) Sogdiana: itemque Cyra, vltimum eorum oppidorum, quæ Cyrus condidit ad Iaxartem fluium sita, & terminum imperij Perfici; idque deleuit Alexander, quamquam Cyri studiosus ob crebras defectiones. Iustinus in 12. In Bactrianis quoque Sogdianisque 12. vrbes condidit, distributis his, quoscunque in exercitu seditiosos habebat. quod quidem consilio non malo, fecit, si modum Alexander rebus & bellis facere didicisset. Proinde necio quis ex Augustis de ipso dixit: *Alexandrum regna quasisse, sed quæ sita tueri nescisse.* De qua re eleganter (vt est apud Plutarchum) Sphines Indis, Calanus Græcis, ipsum Alexandrum per aptam similitudinem admonuit. Do verba Plutarchi, imò interpretis Plutarchi, Hunc referunt, inquit, exemplum imperij sui Alexandro ob oculos posuisse. *Corium in medium coniecit sicum & reterridum, cuius oram calcavit. Id vno loco pressum ceteris partibus extulit se. Idem circulans vndiq, & pedibus stringens in quaque parte ostendit euenire, quoad medium pedibus occupauit, tunc omnes partes quieuerè. Ea imagine significauit, media regni maxime premenda, neque procul ab ijs vagandum Alexandro esse.*

p. 591. editione parua cum Curt.

Verè poeta cecinit:

Non minor est virtus quam querere, parta tueri.

NUNC ORIGINIS SVÆ OBLITA.) Intra quadringentesimum aut propè quingentesimum annum omnia in Oriente & Occidente imperiorum iura commutata. Bactriani, Sogdiani, Margiani, Persæ, Medi, Syri, Græcis regibus imperare cœperunt. Barbari cum Græcis plerique subiecti Romanis. Hæc rerum mortalium regnorum & imperiorum est vicissitudo. Nec Romani diu orbi terrarum imperarunt.

CAPVT XXVI.

ARGVMENTVM.

Petram Arimazis Sogdianam describit Curtius, Alexander expugnat, Arimazen cum propinquis in crucem colli iubet.

Et cetera quidem pacauerat. Vna erat petra quam Arimazes Sogdianus triginta millibus armatorum obtinebat alimentis congestis, quæ tanta multitudini vel per biennium suppeterent. Petra in altitudinem triginta eminet stadia, circuitu centum & quinquaginta complectitur, vndique abscissa & abrupta semita per angusta aditur. In medio altitudinis spacio habet specum, cuius os arcum & obscurum est: paulatim deinde vteriora panduntur, vltima etiam altos recessus habent: fontes per totum ferè specum manant, è quibus collata aqua per pronamontis flumen emittunt. Rex loci difficultate spectata, statuerat inde abire. Cupido deinde incesit animo, naturam quoque fatigandi, prius tamen quam fortunam obsidionis experiretur, Cophen (Artabazi hic filius erat) misit ad Barbaros, qui suaderet, vt dederent rupem. Arimazes loco fretus, superbe multa respondit, ad vltimum an Alexander etiam volare possit interrogat. Qua nunciata regi sic accendere animum, vt adhibitis, cum quibus consultare erat solitus, indicaret insolentiam barbari illudentis ipsos quia pinnas non haberent: se autem proxima nocte effecturum, vt crederet Macedones etiam volare. Trecentos, inquit, perniciosissimos iuvenes ex suis quisq, copijs perducite ad me, qui per calles & pene inuias rupes domi pecora agere consueuerint, illi prestantes & leuitate corporum, & ardore animorum, strenuè adducunt, quos intuens rex, Vobiscum, inquit, o iuvenes & mei æquales, vrbiam inuictarum ante me munimenta superavi, montium iuga perenni niue obruta emensus sum, angustias Cilicia intraui, India sine lassitudine vim frigoris superpassus. & mei documenta vobis dedi, & vestri habeo. Petra quam videtis vnum aditum habet, quem barbari obsident, cetera negligunt. Nulla vigilia sunt, nisi quæ castra nostra spectant. Inuenietis viam, si solerter rimati fueritis, aditus ad cacumen. Nihil tam altè natura constituit, quo virtus non possit eniti. Experiendo quæ certi desperauerunt, Asiam habemus in potestate. Euadite in cacumen: quod cum ceperitis, candidas ve-

his signum mihi dabit, ego copijs admotis hostem in nos à vobis conuertam. primum erit qui qui primus occupauerit verticem, talenta decem: uno minus accipiet, qui proximus venerit: eademq; ad decem homines seruetur portio. Certum habeo, vos non tam liberalitatem inueneri meam quam voluntatem. His animis regem audierunt, ut iam cepisse verticem viderentur: dimissiq; ferreos cuneos quos inter saxa defigerent, validosq; funes parabant. Rex circumiectus petram, quàm minime asper ac præruptus aditus videbatur, secunda vigilia (quod bene verteret) ingredi iubet. Illi alimentis in biauum sumtis, gladijs modò atque hastis armati subire cæperunt. Ac primo pedibus ingressi sunt: deinde ut ad prærupta peruentum est, alij manibus eminentia saxa cõplexi semet, alij adiectis funium laqueis euasere, cum cuneos inter saxa defigerent, quis gradus subinde inlisterent, diem inter metum laboremq; consumserunt. Per aspera ensis duriora restabant, & crescere altitudo petra videbatur. Illa vero miserabilis erat facies, cum i quos instabilis gradus fefellerat, ex præcipiti deuolueretur: mox eadem in se patienda alieni casus ostendebat exemplum. per has tamen difficultates entuntur in verticem montis, omnes fatigatione continuati laboris affecti, quidam multati parte membrorum: pariterq; eos & nox & somnus oppressit. Stratis tamen corporibus in inijs & asperis saxorum, periculi instantis obliti, in lucem quieuerunt, tandemq; velut ex alto sopore excitati, occultas subiectasq; ipsis valles rimantes, ignorari in qua parte petra tantavis hostium condita esset, fumum infra se euolutum & os specus notauerunt. Ex quo intellectum, illam hostium latebram esse. Itaque hastis imposuere quod conuenerat signum, totoq; è numero duos & triginta in ascensu interisse cognoscunt. Rex non cupidine magis potiundi loci, quàm vicem eorum, quos ad tam manifestum periculum miserat, sollicitus, toto die cacumina montis intuens restitit. Noctu demum cum obscuritas conspectum ademisset, ad curandum corpus recessit. Postero die nondum satis clara luce primus vela signum capti verticis conspexit. Sed ne falleretur acies, dubitare cogebat varietas cœli, internitente lucis fulgore conditi. verum ut liquidior lux apparuit, dubitatio exempta est: vocatumq; Cophen, per quem barbarorum animos tentauerat, mittit ad eos, qui moneret nunc saltem salubrius consilium inirent. Sin autem fiducia loci perseuerarent, ostendi à tergo iussit, qui cæperant verticem. Cophes admissus suadere capit Arimazi, petram tradere, gratiam regis inuito, si tantas res molientem in vnius rupis obsidione harere non coegisset. Ille ferocius superbiusq; quàm antea locutus, abire Cophen iubet. at is prehensum manu barbarum rogat, ut secum extra specum prodeat: quo impetrato iuuenes in cacumine ostendit: eiusque superbia haud immeritò illudens, pinnas ait habere milites Alexandri, iamque è Macedonum castris signorum concentus & totius exercitus clamor audiebatur. Ea res, sicut pleraq; belli vana & inania, barbaros ad deditiõnem traxit: quippe occupati metu paucitatem eorum qui à tergo erant, aestimare non poterant. Itaque Cophen (nam trepidantes reliquerat) strenuè reuocant, & cum eo triginta principes mittunt, qui petram tradant, & ut incolumibus abire liceat, paciscantur. Ille quanquam verebatur, ne conspecta iuuenum paucitate deturbarent eos barbari: tamen & fortuna sua confisus, & Arimazi superbie infensus, nullam se conditionem deditiõnis accipere respondit. Arimazes desperatis magis quam perditis rebus, cum propinquus nobilissimisque gentis sue descendit in castra, quos omnes verberibus affectos sub ipsis radicibus petrae crucibus iussit affigi. Multitudo deditiõrum, incolis nouarum urbium cum pecunia capti dono data est. Artabazus in petra regionisque qua apposita est ei, tutela relictus est.

VNA ERAT PETRA.) Tertia hæc rupes & petra, quam expugnauit Alexander inter maximè arduas, Primam cognouit supra apud Arioscaph. 12.1.6. Alteram lib. hoc c. 5. quam in Caucafo Promethei existimauit: Tertia iam hæc est Arimazis, hic describenda. Reliquas suo quamque loco conscendemus, ut Aornon, Sylimith: a petram, & alias.

ARIMAZES SOGDIANVS. (Strabo in XI. Oxi petrã vocat, quam, inquit, alij Arimazi appellant. PER BIENNIVM SUPPETERENT.) Arrianus: στήλια δὲ συγκεκομισμένους τοὺς βαρβάρους ὡς ἐς χρόνιον πολιορκίαν: Et barbaros frumentum in diuturnam obsidionem importasse.

TRIGINTA IN ALITVDINEM STADIA.) Milliari Germanico surgebat in altum petra; stadijs minus duobus. Idem Strabo testatur. Arriani diligentia altitudinem petrae non explorauit.

CIRCVTV CENTVM ET QVINQVAGINTA.) nostratia quatuor milliaria, supra stadia duo & 20.

VNDIQVE ABSCISSA ET ABRVPTA.) Arrianus: ὡς δὲ ἐπέλασαν τῇ πετρᾷ καταλαμβάνει πάντῃ ἀπότομον ἐς τὴν προσβολήν. Simulac verò ad petram accessit, præruptum vndiq; eius aditum comperit.

CVIVS OS ARTVM ET OBSCVRVM EST) Aditum & ingressum petræ, os vocat, sicut & ora fluminum, maris, vasis angusti os, sacculi, os portus, vlcis, & hoc genus alia, metaphora ab animalibus conducta.

ALTOS RECESSVS) Abdita antra, cauernas, & speluncas, quales etiam in Ithaca, Sicilia, Elea, atque alijs passim regionibus fuisse poetæ cecinerunt.

FONTES PER TOTVM FERESPECVM MANANT) Idem Arrianus docet.

NATVRAM FATIGANDI) Eleganter hoc Curtius, quod de ijs quoque dici potest, qui auri quærendi studio in vitcera terræ eunt. Alexandro certè via nulla inuia, nullus mons tam abruptus, nulla rupes tam ardua, nulla petra tam elata, quo virtus eius non enisa sit, & superarit. Nihil tam altum natura constituit, quod humana audacia non deiciat. Solis gigantibus cælum adire per cumulos montes conantibus, res, vt est in fabulis, malè cessit. ἀργαλέον ὑπερβείας ἐστὶ μάχεσθαι.

COPHEN ARTABAZI F.) nouem filijs ead. matre genitis gaudebat Artabazus, natus annos quinque & nonaginta, vt habes lib. 6. c. 8. ex quibus hic Cophes, cuius in hoc capite quinquies fit mētio.

AN ALEXANDER ETIAM VOLARE POSSIT) Superbum hoc Arimazis responsum, & gloriam & iram Alexandri accendit. Nam cum antea ab oppugnatione petræ delistere cogitasset & abire, vt Curtius ait, hostis superbia fecit, vt quod fieri posse nemo credebat, tentaret. *Arrogans etiam, inquit * Arrianus, ac superbum barbarorum responsum ad gloriam simul atq; iram Alexandrum excitauit. Quum enim eos ad colloquium euocasset, ac si se dederent, facultatem liberè in domos suas redeundi eis proposuisset, ipsi barbare irridentes, vt alatos sibi milites Alexander quæreret, qui petram caperent, iusserunt, quippe qui ab alijs hominibus nihil sibi metuerent.*

CVM QVIBVS CONSULTARE ERAT SOLITVS) Cum intimis amicis Cratero, Hephæstione, Erigyo, vt suprâ c. 18.

TRECENTOS) Eund. numerum apud Arrianum leges.

PERNICISSIMOS IUVENES) Expeditissimos qui sæpè capras secuti alta montium, asperarupium, horrida saltuum, tesqua superare consueuerant.

VOBISCVMO IUVENES) Hanc orationem exempli causa cum argumento & œconomia posuit in XIII. eloq. parall. noster Caullinus:

MEI AEQVALES) Hoc ad singularem beneuolentiam & studium erga se excitandum dicit, cum homines agrestes sibi comparat Alexander.

ANTE ME) expunget *me*, quamuis in chirographis ita legatur. Emendatius vulgata quædam antiquiora, vt antè sit *ἐπιπύμα* non *πρόβειας*: cum expeditor sit intellectus, si legas, *urbium inuictarum antè munimenta superauit*. quod equidem Acidalium præterisse miror.

PERENNI NIVE OBRVTA) Curtius ipse l. 5. c. 14. *Ventum erat ad iter perpetuis obstrum niuib.*

Ad hunc ergo tam illustrem locum & laborem, hic apud Curtium Alexander respexit. Illustrior superiore locus est iam antè etiam explicatus hoc ipso lib. c. 4. cuius principium est, *Cæterum aded alta niues, &c. tibi in promp. Est & infra l. 8. c. 9. non ab similibus locus, quem tute, si libebat, cum his compones.*

ANGVSTIAS CILICIAE) per Taurum montem ingressus. ad lib. 4. c. 9. regrederè.

INDIAE VIM FRIGORIS) suprâ c. 4. recognosce.

VESTRI HABEO) Ex Acidalij castigatione ita scripsi & edidi, antea erat *vestra habeo*.

NULLAE VIGILIAE SVNT) vigiliæ pro vigilibus, vt excubiæ, custodiæ. Vigiliæ nocti, excubiæ diei, custodiæ vtrique seruiunt.

NIHIL TAM ALTE) Nobilis gnome, cui par illa:

Inuia virtuti nulla via, iam sapius laudata. Et illa:

Virtute quæuis res fit expugnabilis.

QVAE CAETERI DESPERAVERVNT) Certè Philippus non desperauerat, si vixisset, nec Scythæ priores, qui Asiam multis sæculis * tenuerunt. Iustinus lib. 2. *Imperium Asia ter quaesire, ipsi perpetuo ab alieno imperio aut intacti, aut inuicti mansere.* Sed Alexander hic de Græcis loquitur.

TALENTA DECEM) Sex millia philippæorum, vno viginti victoriatis æstimato. nouem talenta, philippæos continent quinquies mille quadringentos: octo, quatuor millia octingentos: septem, quatuor millia ducentos: sex, ter mille sexcentos: quinq; ter mille: quatuor, bis mille quadringentos: duo, mille ducentos: vnū, sexcentos. vltimus ergo ex decem, recepit sexcentos. Arrianus * idem narrat, nisi quod addat vltimo trecentos esse Daricos promissos. Daricus aureus fuit duobus philippæis æstimatus, viginti enim drachmis argenteis permutabatur: drachma est denarius à decem assibus, qui duos victoriatos efficiebat. trecenti Darici continebant sexcentos philippæos: nomen à Dario non vltimo, nec proximo, sed primo rege Persarum accepit. Plura de nomine, origine, precio Darici ex varijs scriptoribus Græcis Matthæus Hostus de re numaria l. 5. n. 9. p. 765. Ita militis virtus etiam præmij acienda est.

VOLVNTATEM) Hoc faciunt gloriæ, non pecuniæ studiosi milites. pecuniæ interim non repudiata. Arrianus: *Quæ quidem præmij spes Macedones etiam sua sponte concitatos magis accendit.*

*p. 92.

*mille
quingentis
annis Asiā
vectigalē
habuere.

*lib. 4.

SECUNDA VIGILIA) hora noctis quarta. Nox in quaternas vigiliis diuidebatur, fingulis ternæ horæ dictæ, quæ de re supra.

CVM CŪNEOS INTER SAXA DEFIGERENT) quibus infiltrerēt, paxillos, maiores clauos. Arriani narratio multū hucusq; cum Curtiana cōueni; in postrema planè dissentit. Per glaciē & niues elutatos ille Macedonas scribit, Curtius nullam niuis mentionem facit. *Collectis*, inquit Arrianus lib. 4. *ex omni numero eorum, qui conscendendis rupibus in obsidionibus adsueuerant, trecentis, præparatis paxillis ferreis, quibus tabernacula affixa erant, ita vt in niuem, vbi illa gelu constricta erat, aut ijs locis, quæ niuem non habebant, defigere possent, validos funes illis alligant, noctuq; ad eum rupis partem, quæ maximè prærupta arduaq; erat, atque ob id praesidio non indigere videbatur, sese conferunt, & palis partim in terram niue vacuam, partem in niuem ipsam, quæ maximè congelata esset, defixis, ipsi se alia atque alia via in altum nitentes subleuant. Atque ex his quidem 30. (Curtius numerat duos & triginta) in ascensu perierunt, aded vt ne corpora quidem ad sepulturam quaesita, inueniri possent, in altam nimirum niuium voraginem demersa. Reliqui cum sub lucem in verticem rupis euassissent, limteorum quassatione, Macedonum exercitui ascensum significationem dederunt. Hæc paucis mutatis per Vulcanium interpretem Arrianus.*

ILLA VERO MISERABILIS ERAT FACIES.) Similis planè locus est lib. sequente c. 21. in obfessa petra Aorni, Multorum, inquit, miserabilis erat casus, quos ex prærupta rupe lapsos præterfluens hausit. *Legge*, si placet, quæ sequuntur. Reliqua huius narrationis pleraque omnia ita lucent, vt aliena face non egeant, vnus locus est obscurior, de quo mihi cum Acidalio controuersia. Illa Curtij verba sunt: *Ille quamquam verebatur ne inspecta iuuenum paucitate, deturbarent eos barbari; tamen & fortuna sua confisus, & Arimazi superbia insensus nullam se conditionem deditiois accipere respondit.* Non sic, inquit Acidalius, scripsit Curtius, aut Cophes sensit. qui enim suæ hic confideret fortunæ? partium suarum potius, & ipsius regis. Atque ita omnino lego, *tamen & fortuna regis sui confisus.* Confirmat Acidalius hanc suam castigationem aliis Curtij similibus locis: 1. 3. *Ignotum iter sine duce non audebat ingredi; felicitati tamen regis sui confisus, agrestes, qui duces itineris essent, excipi iussit.* Ita Acidalius. Ego omnia alia, omniaque illa Curtij verba. *Ille quamquam verebatur, & quæ sequuntur vsque ad finem capitis & libri, ad ipsum Alexandrum, non ad Copen legatum Alexandri, scripturamque veterem omnium codicum & manuscriptorum & vulgatorum seruo, legoque: tamen & fortuna sua confisus.* In Alexandri usq; enim, non in Copen legatum conueniunt. Nam Cophes non plus habebat in mandatis, quàm vt Arimazen & barbaros petram infidentes ad deditioem compelleret. Quod ex eo apparet, missos esse cum Cophe ad Alexandrum triginta principes, qui de pacis & deditiois conditionibus agerent. Sed ille, inquit, Curtius, Alexander, inquam, quamquam vereretur ne à barbaris paucitas eorum qui verticem rupis occupauerant, animaduerneretur, eosque de petra deturbarent, tamen fortunæ suæ, quam sibi semper propitiam senserat, confisus, & Arimazi superbiæ insensus, negauit se vllam conditionem deditiois accipere, sed vt se omnes ipsius arbitrio permitterent. Proinde, Arimazes cum inter spem & desperationem hæreret, in castra tamen descendit, quem cum propinquis omnibus, non Cophes, sed ipse rex in cruce agi iussit. Lector totum locum perpendat, & intelliget illa omnia ad regem, non ad Copen referri debere.

ARIMAZI SUPERBIAE.) An secundus casus Arimazi? cum supra eundem casum pro tertio seu dandi casu posuerit. *Cophes missus suadere cepit Arimazi.* Omnia tamē exemplaria præferunt hic Arimazi superbiæ. Strabo Græcè in secundo casu dixit: *Αριμαζία* à recto *Αριμαζίας*, vel *Αριμαζία*, ab *Αριμαζίας* dices in gignendi casu Ariamaze, sicut à *σατραπης σατραπης*, Satrapes, Satrapæ, ab *Αριμαζία* Ariamazi, quod huic loco conueniet. De Artabazo qui sequitur, plurima supra. Cæterum Arrianus longè diuersa à Curtio tradit; Nihil enim de cruciarijs, se multas ibi multorum vxores & liberos captos, atque inter has etiam Roxanem, quam postea rex duxit in vxorem, Oxyartæ filiam, de qua Strabo, Curtius, & alij in Sylimethræ petra, longè alia ab hac, postea capta, prodiderunt. Arrianus omnia ferè in vnum contulit, & vnum chaos confecit.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

Q. CVRTII RVFI
 HISTORIARVM
 ALEXANDRI MAGNI
 MACEDONIS
 LIBER OCTAVVS.

SYNOPSIS HVIVS LIBRI.

*M*Assagetis, Dahis, Sogdianis in potestatem redactis, rex venabundus leonem, & quatuor millia ferarum sternit. Clitum inclitum ducem sub cana temulentus interficit, quod illum serò pœnitet. Batrianos & Sysmithrem desertores & defectores persequitur. Philippus & Erigyus extinguuntur. Vxorem Spitamenis viri interfetricem Alexander execratur. In præfectos provinciarum animaduertit: Prouincias mutatis prætoribus ab iniurijs vindicat. regis humanitas in militem, qui frigore obriguerat. Roxanem ducit uxorem. Callisthenes adulatores Alexandri reprimit, ipse in odium eiusdē incurrit. Coniurat Hermolauus, comprehenditur cum Callisthene: perorat contra Alexandrum: respondit Hermolao Alexander, & damnatum necari cum Callisthene iubet. India describitur. Aornus capitur. Omphis rex deditur. Porus ab Alexandro ingenti prælio superatus regno restituitur.

CAPVT I.

ARGVMENTVM.

Barbaros persequitur, Attinas cum 300. cæditur.
 Craterus offensam belli emendat.

Alexan-

*A*lexander maiore fama quam gloria in ditionem redacta Petra, cum propter vagum hostem spargenda manus essent, in tres partes diuisit exercitum: Hephaestionem vni, Canon alteri duces dederat, ipse cæteris præerat. Sed non eadem mens omnibus barbaris fuit, armis quidam subacti, plures ante certamen imperata fecerunt, quibus eorum qui in defectione perseverauerant, vrbes agrosq; iussit attribui. At exules Bactriani cum octingentis Massagetarum equitibus proximos vicos vastauerunt, ad quos coercendos Attinas regionis eius

præfectus trecentos equites insidiarum, quæ parabantur, ignarus eduxit. Namq; hosti insiliens, & fortè erant campo iuncta, armatum militem condidit, paucis propellentibus pecora, vt improvidum præda ad insidias perduceret. Itaque incompolito agmine, solutisq; ordinibus Attinas præ adabundus sequebatur: quem prætergressum siluam, qui in ea consederant, ex improviso adorti cum omnibus interemerunt. Celeriter ad Craterum huius cladis fama perlata est: qui cum omni equitatu superuenit. Et Massageta quidem iam refugerant, Dabæ mille oppressi sunt, quorum clade rotius regionis finita defectio est.

Liber hic Curtij ordine octauus, omnium longè nobilissimus, & rerum maiestate admirandus, & argumenti varietate iucundissimus, & fortunæ casuumque admirabilitate planè stupendus est. Namque in ipso statim libri vestibulo cæsus à Massageris Alexandri præfectus cum trecentis Attinas, quorum cladem mox vltus Craterus ex Dahis Massagetarum assecis mille trucidauit. Tum deinde, post auditam Scytharum legationem, iucundissima Alexandri venatio, qua immanem leonem vno, sed ingenti vulnere prostrauit. Hanc indignissima Cliti sub ipso epulo cædes insecuta, regisque lacrymæ, pœnitudo & vltimus dolor. Sequitur Sysmithris cum ardua petra deditio, tum luctuosa Philippi Lyfimachi fratris & Erigy mors, Spitamenis per vxoris parricidium interitus. Inde grauissimæ itinerum molestiæ, tempestates & ærumnæ, quas rursus lætissima regis cum Roxanè exceperè nuptiarum gaudia. Quibus successere odiosa Alexandri superbia, & stulta diuinitatis affectatio, quam Callisthenes sanctissimus philolophus acerrimè oppugnauit, Hermolai postea coniuratio & vltimum regis periculum. Supplicium coniuratorum & Callisthenis inuidiosissima cædes, expeditio in Indiam, Indiæque descriptio, & grauissimum cum Poro prælium ac victoria. Hac omnia tam luculenter, eleganter, prudenter & copiosè describit Curtius, vt non modò teneat lectorem, sed planè capiat & rapiat.

ALEXANDER MAIORE FAMA QVAM GLORIA IN DIT. RED. PETRA.) Quia non regis virtutibus, sed vel prodicione, vt Strabo est auctor, vel arte Græca & panico terrore, vt docet Curtius, est occupata. Quæ tamen apud barbaros eam opinionem habuit, & famam, quasi nihil sit Macedonibus inexpugnabile.

HEPHAESTIONEM VNI, COENON ALTERI DVCES IPSE CÆTERIS.) Vbi Craterus? equitatum duxit, vt mox sequitur.

MASSAGETARVM) Horum l. 4. c. 28. mentio fuit. Gens Scythica cui olim regina Tamyris, seu Thamiris, seu Thameris, seu Tomyris, cum summo imperio præfuit, & Cyri regis copias ad interuentionem deleuit, vt ne nuncius quidem cladis, vt Iustinus testatur, superesset. De moribus gentis prædidere Herodotus in Clio. Quæ gens, inquit per Vallam interpretem, fertur & magna esse & Herodot. l. i. sub fin. strenua, ad auroram solisq; ortum sita, trans Araxem fluuium è regione Issedonorum. Sunt etiam qui eam Scythica nationis esse dicant. Subiicit deinde Tomyris victoriam, & huic, moies Massagetarum & armorum habitum. Eisdem Strabo inter Scythas recenset Orientem spectantes, moresq; copiosè describit, vt & Eustathius ad Dionysium. Quæ si velim huic transferre, vltimum propè volumen efficiam, tute lector indigitatum locum, si vacat, cognosce. Plurima de Massagetarum voce, nomine, origine, varia sedè Goropius ex instituto in Gothodanicis lib. 7. p. prima, quæ est in volum. toto, p. 173. & seq. sicut de Dais, Sacis, & Sagis in Saxonis.

CVM OMNIB. S INTEREMERVNT.) Eodem modo supra Menedemus cum suis, sed longè pluribus, insidijs à Spitamene exceptus interiit. In hac autem Attinatis velitatione Python captus est, Aristonius interemptus. Plenius omnia Arrianus, quem videbis, Curtius Massagetas euasisse eadem affirmat aduentante Cratere. Arrianus negat, aitque Ferro concisos.

Herodot. l. i. sub fin.

Strab. it.

p. 902

CAPVT II.

ARGVMENTVM.

Legati varias gentes dedunt. Scythæ petunt connubia Macedonum. Rex Bazariam ingreditur, quæ describitur. Venatio Alexandri & epulum.

*A*lexander quoque Sogdianis rursus subactis, Maracanda repetit. Ibi Penides, quem ad Scythas super Bosphorum colentes miserat, cum legatis gentis occurrit. Phrataphernes quoque, qui praeerat *Choris, Massagetis & Dahis regionum consinio adiunctis miserat, qui facturum imperata pollicerentur. Scythæ petebant, ut regis sui filiam matrimonio sibi iungeret. Si dedignaretur affinitatem, principes Macedonum cum primoribus suæ gentis connubio coire pateretur. ipsum quoque regem venturum ad eum pollicebantur. Vtraque legatione benignè audita, Hephæstionem & Artabazum opperiens statua habuit: quibus adiunctis, in regionem, quæ appellatur Bazaria, peruenit. Barbaræ opulentiæ in illis locis haud vlla sunt maiora indicia, quàm magnis nemoribus saltibusq; nobilium ferarum greges clusi. Spatiosas ad hoc eligunt silvas, crebris perennium aquarum fontibus amœnas. Muris nemora cinguntur, turresq; habent venantium receptacula. Quatuor continuis at atibus intactum saltum fuisse constabat: quem Alexander cum toto exercitu ingressus agitari vndiq; feras iussit. Inter quas cum Leo magnitudinis rara ipsum regem inuasurus incurreret, fortè Lysimachus, qui postea regnavit proximus Alexandro, venabulum obijcere fera cœperat. Quo rex repulso & abire iusso, adiecit, tam à semet vno, quàm à Lysimacho leonem interfici posse. Lysimachus enim quondam, cum *venarentur in Syria, occiderat quidem eximia magnitudinis feram solus, sed laevo humero vsque ad ossa laceratus, ad ultimum periculi peruenerat. Id ipsum exprobrans ei rex, fortius quàm locutus est fecit. nam feram non exceperat modò, sed etiam vno vulnere occidit. Fabulam quæ obiectum leoni à rege Lysimachum temere vulgavit, ab eo casu (quem supra diximus) ortam esse crediderim. Ceterùm Macedones, quamquam prospero euentu defunctus erat Alexander, tamen sciuere gentis suæ more ne pedes venaretur sine dilectis principum amicorumq; ille 4. millibus ferarum deiectis, in eodem saltu cum toto exercitu epulatus est.

* Choras
mijs.

* Al. venaretur, venarentur, intellige Macedones. venaretur: Lysimachus nempe. vtraque Scriptura commodù sensum habet.

* Bosphorum.
lib. hoc.
cap. 8.

* Choras
mios.

* ita quidè
& Constā
tientiis MS.
habet, sed
mendosè.

MARACANDA.) Regiam Sogdianorum, de qua l. 7. c. 15. & 16.

PENIDES.) Penides lege, non Peinden, vt in vitima editione per eperarum (phalmo peccatum est. Iungitur enim rectus casus cum verbo occurrit. Codices alii Berdes habent, sed idem est, qui supra l. 7. c. 15. itaque vel vtrobiq; legendum Berdes, vel vtrobiq; Penides.

AD SCYTHAS SUPER * BOSPHORVM.) hoc, cap. 15 libri prioris narravit.

PHRATAPHERNES.) De hoc leges lib. 6. c. 8. triginta hinc stadia processerat, cum Phrataphernes illi occurrit, quæ & egs qui post Darij mortem profugerant, dedens. Satrapa Darij fuit ab Alexandro postea Hyrcanis, Mardis & Tapyris præfectus, cui post mortem Alexandri celsit Hyrcania & Parthia, vt est apud Diodorum Siculum lib. 18. n. 130 c. xvi. Interea * Choros, Massagetis & Dahis, vt hic legis, rexit.

CHORIS.) Qui (malum) sunt isti Chori extra omnem chorum in Vtopia nati & fabricati. Nulam ego hoc nomine gentem apud vllum geographum aut scriptorem lego. Modius nouis Prometheus nouam gentem è cerebro finxit. In exemplaribus antiquis ea vox omnino abest, imò etiam in nouis quibusdam, & nuper apud Allobroges anno 1618. euulgatis, Modius è Mis. hos formauit. Hæc, inquit, coniectura ita relictui, cum antiq; sic legentur. Phrataphernes quoque qui praeerat Massagetis & Dahis regionum consinio adiunctis miserat, qui facturum imperata polliceretur. Non rectè vt apparet, itaque audi membranas, Phrataphernes quoque, qui * Choras praeerat Massagetis & Dahis regionum con-

finis

finio adiunctus, miserat qui facturum imperata pollicerentur. Ex his Modius hanc lectionem constituit: Phratafernes quoque qui praeerat Choris, Massagetis & Dahis regionum confinio adiunctis miserat, qui facturum imperata pollicerentur. Hanc ego Modij emendationem omnibus alijs mendosiorē cenleo. Primum quia Chori nulli sunt; deinde si coniungas has tres gentes hoc ordine Chori, Massagetis, & Dahis confinio adiunctis. quæro quibus fuerint adiuncti? legendam potius coniunctis, seruo tamen adiunctis, sed ordinem verborum commuto, totumque locum hoc modo recognosco & colloco: Phratafernes quoque qui Chorasmij praeerat, Massagetis & Dahis confinio adiunctis, miserat qui facturum imperata pollicerentur. vt lententia sit, Phratafernes, qui Chorasmij praeerat, adiunctis etiam ob confinium Massagetis & Dahis, miserat, qui pollicerentur imperata facturum. Rescripsi autem Chorasmij pro Chori, quod Chori, vt dixi, nulli sint, sed Chorasmij, Dahis & Massagetis vicini. Strabo in XI. Τῆ δὲ τῶν Μασαγέτων καὶ τῶν Σακῶν ἔθνεος καὶ οἱ Ἀφάσιοι (sive vt Casaubonus emendat, Ἀγγάσιοι) καὶ χωράσμινοι (χωράσμοι recte legit & emendat Casaubonus) εἰς οὓς ἀπὸ τῶν Βακτριανῶν καὶ τῶν Σογδιανῶν ἐφυγε Σπιταμένης. De Massagetarum & Sacarum gente sunt etiam Attasij (sive Augasij) & Chorasmusini, sive Chorasmij, ad quos è Bactrianis & Sogdianis fugit Spitamenes. Cùm ergo in membranis apud Modium & MSS. alijs legas, Choras pro Chorasmij, facile deprehendis ex ipso compositionis ordine, deperditas esse duas ultimas syllabas, legendumque, qui Chorasmij praeerat. Cæterùm cum Sogdianis, Parthis & Gandarijs etiam Herodotus coniungit Chorasmios, & in Thalia lib. 3. Parthi, inquit, Chorasmijque & Sogdi, & Arij trecenta talenta.

In Polymnia 17. n. 66.

Suffragatur his Hecatæus in periegési Asiæ apud Stephanum περὶ πόλειον. vbi observabis primam litteram o, non ω, scribi apud Herodotum, Hecatæum & Stephanum. οὐ δὲ αὐτοῖς πόλις χωράσμι, αὐτοὶ δὲ χωράσμοι Πάρθην πρὸς ἡλίον ἀνίσχοντα χωράσμοι οἰκῶσι. Apud Strabonem ultima vocali dicuntur χωράσμοι. Arrianus eisdem Chorasmios Chorasmenos appellat; eorumque regem Pharamanem ait cum mille quingentis equitibus ad Alexandrum venisse, auxiliaque in Cholchos & Amazonas promississe, de quo multa Goropius in Gothodanicis. Nos ad Curtium redeamus.

BAZARIA.) Nusquam extra Curtium hanc regionem apud ullum scriptorem reperio; neque enim est Bazira Arriani ad Indum neque Bezira. Neque in huius regionis quantumvis opulentæ voce opes Græciæ sitæ sunt. Frustra Glareanus hanc à Plinio, nomine Margianæ comprehensam ab illo facit.

CLVSI.) Clausi vulgares, chirographæ chartæ clusi, hoc est, circumdati: neque vox est quæ sita, aut insolens, aut affectata pro claudere, ἀδιοφόρος enim ab optimis scriptoribus tam poetis quam oratoribus vsurpatur, adeoque ab ipso Cicerone, Varrone, Iustino & alijs. nec pluribus opus.

QUATVOR CONTINVIS AETATIBVS.) Quæras hic quot annis vna ætas extendatur? an quatuor secula intelligat Curtius, hoc est, quadringentos annos, an centum tantum & viginti, vt vna ætas complectatur triginta duntaxat annos. Nata est hæc dubitatio ex Homeri versibus de ætate Nestoris:

τῶ δ' ἤδη δύο μὲν γενεῶν μερόπων ἀνθρώπων
ἐφίεσθ' εἰ οἱ πρόοθεν ἄμα τράφεν ἠδ' ἐγένοντο
καὶ Ἡὸλος ἠγαθέη μετὰ δὲ Σιτάτοισιν ἀναστειν.

Illi iam due quidem ætates varielinguum hominum
Defecerant, quia cum ipso antea simul nutriti sunt & geniti
In Pylo diuina, inter tertios verò regnabat.

Veteres Græci ætatem hominis triginta annis definierunt, vt est apud Porphyrium in quæstionibus Homericis, & Eustathium ad hunc Homeri locum. Herodotus aliquantulum extendit tres has ætates, easque centum annis circumscribit, cum alij non nisi nonaginta ijs tribuant. Ita Nestor qui tres ætates vixit, nonaginta annis vixisset, Herodoto centum. Latini tres ætates sive γενεάς Homeri, tria secula interpretantur, sive trecentos annos. Sic apud Nævium in Alcesti Nestor trisaen senex appellatur, qui Græcis etiam Σιγέτωρ dictus est, hoc est, ter senex.

Quid, x i i. met.

— ac si quem potuit spaciōsa senectus
Spectatorem operum multorum reddere, evixit
Annos bis centum, nunc tertia viuitur ætas.

Tibullus:

Vixerit ille senex quamvis dum terna per orbem
Secula fertilibus Titan decurrerit horis.

Pro:

Propertius:

Nestoris est visus post tria secula senex.

Iuuenal.

*Rex Pylius, magno si quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice secunda.*

Extat apud
Ian. Grut.
Thef. C. tit.
tom. primo
pag. 1097.
& seq.

Lucianus eundem Homeri de Nestore locum trecentos annos *ἢ μακροβίοις* explicat: Tiresiam vatem sexcentis annis vixisse testatur. Plinius multos Macrobios ex Græcis scriptoribus collegit, è quibus nonnullos ait sexcentisimum, alios etiam octingentesimum attigisse, sed fidem Græcis abrogat, ac Latinostanquam certos subijcit. Interim nulli centesimum quinquagesimum superarunt. In Oriente apud Indos hodie docent annales adhuc superesse, qui iam trecentisimum exceperunt. Sed de hac disputatione aratum copiosissimè differt Franciscus Flodius Sabinus in secundo lect. subsecuiarum c. 3. quem, si vacabit, non sine eruditionis fructu cognosces. Ego hic quatuor Curtij ætates ad quatuor secula, seu quadringentos annos extendo, quibus Bazaræ saltus & nemora muris circumdata à venatoribus intacta fuisse tradit. Vnde mirum non est tantam ferarum copiam ab Alexandro prostratam, actam immanes ibi feræ & leones eidem occurrisse.

AGITARI VNDIQVE FERAS IVSSIT.) Studiosissimi venationis erant Macedones de quibus Hegesander apud Athenæum dipnoloph. primo scripsit: *οὐδὲ γὰρ ἔνασι ἐν Μακεδονίᾳ κατακλίεσθαι λέγεται ἢ δειπνῶν εὐχέλεις ἐξω τῶν λίαν: ἢν κεντῆσειρῆως δὲ τότε, καὶ βῆμενοι ἐδείπνουν. Κάσσανδρος ὁ δὲ πέντε καὶ πεντάκοντα ἢν ἐτῶν εἰείπεναι παρὰ τῷ πατρὶ καὶ βῆμενος οὐδὲν ἀμείνων τὸ ἄθλον ἐκτελεῖσαι, καί περ ἄνδρῶν γέροντος καὶ κοινῆς ἀγῶνης.* Apud Macedonas neminem in cæna accumbere solitum, qui aprum extra retia non interemisset, verum sedentes cœnasse, quoad foram consecissent, ideoq; Cassandrum iam natum annos quinque & triginta, sedentem cum patre cœnasse, quoad nondum defungi eo certamine potuisset, quamvis & validus & peritus venator.

lib. 15.

LYSIMACHVS, QVI POSTEA REGNAVIT.) De hoc Lysimacho multa narratio infra erit; hic præsentem duntaxat locum exponemus. Iustinus vice interpretis erit, Erat, inquit, hic Lysimachus illustri quidem Macedonia loco natus, sed virtutis experimentis omni nobilitate clarior: quæ tantà in illo fuit, vt animi magnitudine philosophia ipsa, viriumq; gloria omnes per quos Oriens domitus est, vice-rit. De regni quoque insignibus ab Lysimacho sumptis idem supra: *Quibus auditus (Antigonum, Demetrium, Ptolemæum, regium sibi nomen vindicasse) Cassander & Lysimachus, & ipse regiam sibi maiestatem vindicauit.* Huius honoris ornamentis tamdiu omnes abstinerunt, quamdiu filij regis sui superesse potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit, vt cum opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro iustus haeres fuit. De auspicijs porò eiusdem, quibus illi regnum desponsum videbatur, idem ita prodidit: postea in India insectanti regi (Alexandro) quosdam palantes hostes, cum à Satellitum turba equi sui celeritate desertus esset, solus ei per immensas harenarum moles cursus comes fuit. Quod idem antea Philippus frater eius cum facere voluisset, inter manus regis expirauerat. Sed Lysimachum desiliens equo Alexander hasta cuspide ita in fronte vulnerauit, vt sanguis aliter cludi non posset, quam diadema sibi demptum rex, alligandi vulneris causa capiti eius imponeret. Quod auspicium primum regalis maiestatis Lysimacho fuit. Fuit rex Thraciæ, Chersonesi, & populorum Thracibus finitimorum vsque ad Salmydessum, Euxini ponti, ferocissimarum nempe fortissimarumque gentium imperator, vt est apud eundem Iustinum, Arrianum, Curtium & alios, de quibus infra ad lib. 10. Curtij.

cap. 13.

OBIICERE FERAE VENABVLVM COEPERAT.) Ita Hermolæus infra verbis etiam iussu regis castigatus, quod aprum, quem rex ferire destinarat, telò occupasset, vnde coniuratio in cædem regis orta.

FABVLAM, QVAE OBIJECTVM LEONI A REGE LYSIMACHVM TEMERE VVLGAUIT.) At quinegant fabulam Seneca, Pausanias, Plinius, Iustinus, singulos audiamus.

lib. 1. c. 13.

lib. 2. c. 25.

Sen. de ira: *Nam Lysimachum aequè familiarem sibi, leoni obiecit. Nunquid ergo hic Lysimachus, felicitate quadam dentibus leonis elapsus, ob hoc cum ipse regnaret mitior fuit? Subijcit deinde de hoc Lysimacho plura, quæ alio fortasse loco tradentur. Idem de Clementia: Quid enim interest, orote Alexander, leoni Lysimachum obijcias, an ipse laceres dentibus tuis? tuum illud os est, tua illa feritas. O quam cuperes tibi potius vngues esse, tibi rictum illum edendorum hominum capacem.*

In Attic.
n. 8.

Pausanias: *Fuit Lysimachus natione Macedo, Alexandri satelles, quem rex ira incensus in eadem cum leone caueam conijci iusserat. Sed cum ab eo bestiam exanimatam intellexisset, viri perpetua admiratione virtutem profecutus, eodem illum, quo optimum quemque è Macedonibus loco esse voluit. Mortuo verò Alexandro ei Thraciæ parti, quæ Macedonia finitima est, imperauit. Multa his alia addit infra collatanda.*

Plinius

Plinius etiã his suffragatur: Quo minus mirum fit, à Lyfimacho Alexandri iussu simul incluso strangulatum leonem. 1.8.c.16.

Iustinus * prolixius profequitur omnia, additque propinatum à Lyfimacho Callistheni venenum in remedium calamitatum, indeque leoni obiectum ipsum Lyfimachum. 1.15.

Veri ergo similis est, quod tam multi narrant de Lyfimacho non fabulam fuisse. De hac theromachia Plutarchus in Alexandro: Igitur laborem intendi in expeditionibus & venationibus subigens corpus suum & periculis exponens, vt Lacon legatus qui assistebat cum conficeret grandem leonem, diceret: Maçte Alexander, isto cum leone de regno pugna. Hanc venationem Craterus Delphis dedicauit, ac simulacra ex ore leonis, canum regis cum leone congressi, & suum ei succurrentis faciendã locauit, quorum Lyssippus partem Leochares fecit.

SCIVERE GENTIS SVAE MORE) Multas Macedones per se absque regis auctoritate leges condicere, quæ tamen pleræque ad regiam maiestatem tuendam pertinebant. vt suprã l. 5. cap. 6. Amyntas adduxerat l. principum Macedonia liberos adultos ad custodiam corporis, quippe inter epulas hi sunt regis ministri, idemque equos, ineuntis prælium, admouent, venantemque comitantur, & vigiliarum vices ante cubiculi fores seruant, magnorumque præsectorum & ducum hæc incrementa sunt & rudimenta. Et infra lib. hoc c. 13. Mos erat vt supra dictum est principibus, & quæ sequuntur. Et lib. 6. c. 16. De capitibus rebus vetusto Macedonũ modo inquirebat exercitus: in pace erat vulgi: nihil potestas regum valebat, nisi prius valuisset auctoritas. & quæ sequuntur. Ira ergo & hic decreuere proceres Macedonia qui cum regeerant, more gentis suæ, vt rex deinceps nunquam pedes venaretur, sine delectis principum a micorumque. Ex quo discis feram hic immanem ab Alexandro pedite non equite confectam.

QVATVOR CIO. FER. DEIECTIS) Obserua cum Acidalio hic vim vocis deiecti non proculcatum vsu, qui & lib. 3. Omnis ætatis ac memoria clarissimum regem non in acie saltẽ, non ab hoste deiectum, sed abluentem aqua corpus ereptum esse. Acidal. p. 98. n. 125.

Et apud Horat.

--- milite nam tuo
Drusus Geranos, implacidum genus
Brennosque veloces & arces
Alpibus impositas tremendis
Deiecit acer plus vice simplici.

CAPVT III.

ARGVMENTVM.

Narratio de Clito inter epulas ab Alexandro ob linguæ intemperantiam occiso.

N de Maracanda reditum est, acceptaque ætatis excusatione ab Artabazo prouinciam eius destinat Clito. Hic erat qui apud Granicum arunem regem nudo capite dimicantem clypeo suo texit, & Rhosacis manum capiti regis imminentem gladio amputauit; vetus Philippi miles multisque bellicis operibus clarus. Hellanice, quæ Alexandrum educauerat, soror eius, haud secus quam mater à rege diligebatur. Ob has causas validissimam imperij partem fidei eius tutelæque commisit. Iamque iter parare in posterum iussus, solenni & tempestiuo adhibetur conuiuio. In quo rex cum multo incaluisse mero, immodicus astimator sui, celebrare quæ gesserat, capit, grauis etiam eorum auribus qui sentiebant vera memorari. Silentium tamen habuere seniores, donec Philippi res orsus obiterere, nobilem apud Cheroneam victoriam sui operis fuisse iactauit, ademptaque sibi malignitate & inuidia patris tantæ rei gloriam. Illam quidem seditione inter Macedones milites & Græcos mercenarios orta, debilitatum vulnere,

quod in ea consternatione acceperat, iacuisse non aliàs quàm simulatione mortis tutiorem. & corpus eius protexisse clypeo suo, ruentesque in illum sua manu occisos. quæ patrem nunquam æquo animo esse confessum, inuitum filio debentem salutem suam. Itaque post expeditionem, quam sine eo fecisset ipse in Ilyrios, victorem scripsisse se patri, fusos fugatosque hostes, nec affuisse vsquam Philippum: Laude dignos esse non qui Samothracum inuita viserent cum Asiam vni vastarique oporteret, sed eos qui magnitudine rerum fidem antecessissent. Hæc & his similia læti audire iuuenes, ingrata senioribus erant, maximè propter Philippum, sub quo diutius vixerant. Cum Clitus, ne ipse quidem satis sobrius, ad eos qui infra ipsum cubabant, conuersus, Euripidis retulit carmen, ita ut sonus magis quàm sermo exaudiri posset à rege, quo significabatur, malè instituisse Græcos, quod Tropæis, regum duntaxat nomina inscriberent: Alieno enim sanguine partiam gloriam intercipi. Itaque rex cum suspicaretur malignius habitum esse sermonem, percontari proximos cœpit, quid ex Clito audissent. Et illis ad silentium obstinatis, Clitus paulatim maiore voce Philippi acta bellaque in Græcia gesta commemorat, omnia præsentibus præferens. Hinc inter iuniores senioresque orta contentio est. Et rex velut patienter audiret, quis Clitus obterebat laudes eius, ingentem iram conceperat. Caterum cum animo videretur imperaturus si finem procaciter orto sermoni Clitus imponeret, nihil eo remittente, magis exasperabatur. Tamque Clitus etiam Parmenionem defendere audebat, & Philippi de Atheniensibus victoriam, Thebarum præferebat excidio, non vno modo, sed etiam animo praua contentione prouectus. Ad vltimum, Si moriendum, inquit, est pro te, Clitus est primus, at cum victorie arbitrum agis, præcipuum ferunt præmium, qui procacissimè patris tui memoria illudunt, Sogdianam regionem mihi attribuis, toties rebellem, & modò indomitam, sed quæ ne subigi quidem possit. Mittor ad feras bestias præcipua ingenia fortitas. Sed quæ ad me pertinent, transeo. Philippi milites spernis, oblitum, nisi hic Atharias senex iuniores pugnam detrectantes renocasset, adhuc nos circa Alitarnasum h. suos fuisse. Quomodo igitur Aliam etiam cum istis iunioribus subiecisti? verum est (ut opinor) quod auunculum in Italia dixisse constat, ipsum in viros incidisse, te in feminas. Nihil ex omnibus inconsultè ac temerè iactus regem magis mouerat, quam l'armenionis cum honore mentio illata, Dolorem tamen repressit, contentus iussisse ut conuiuium excederet. Nec quidquam aliud adiecit, quam forsitan eum (si diutius locutus foret) exprobraturum sibi fuisse vitam à semetipso datam: hoc enim superbe sapè iactasse. Atque illum cunctantem adhuc surgere, qui proximi ei cubuerant, iniectis manibus urgentes monentesque conabantur abducere. Clitus cum abstraheretur, ad pristinam violentiam ira quoque adiecta, suo pectore tergum illius esse defensum, nunc postquam tantum meriti præterierit tempus, etiam memoriam iniuriam esse proclamat. Attali quoque eadem obijciebat: & ad vltimum, Iouis quem patrem sibi Alexander assereret, oraculum eludens, veriora se regi, quàm patrem eius respondisse dicebat. Iam tantum ira conceperat rex, quantum vix sobrius ferre potuisset. Enimvero olim mero sensibus victus, ex lecto repente prosluit. Attoliti amici ne positus quidem, sed abiectis poculis consurgunt, in euentum rei quam tanto impetu acturus esset intenti. Alexander raptâ lancea ex manibus armigeri, Clitum adhuc eadem lingua in imperantia furentem percutere conatus, à Ptolemao & Perdicca inhibetur. Medium complexi & obliuati per seuerantem morabantur. Lysimachus & Leonatus etiam lanceam abstulerant. Ille militum fidem implorans, comprehendî se à proximis amicorum, quod Dario nuper accidisset, exclamat, signumque tuba dari, ut ad regiam armati coirent, iubet. Tum verò Ptolemaus & Perdicas genibus aduoluti orant, ne in tam præcipiti irâ perseueret, spatiumque potius animo det: omnia postero die iustius exsecuturum. Sed clausæ erant aures, obstrepente ira. Itaque impotens animi procurrit in regia vestibulum, & vigili excubanti hastâ ablata, constitit in aditu quo necesse erat iis qui simul canauerant, egredi. Abierant ceteri, Clitus vltimus sine lumine exibat. Quem rex quisnam esset interrogat. Eminerat etiam in voce sceleris, quod parabat, atrocitas. Et ille iam non sua, sed regis irâ memor, Clitum se esse & de conuiuium exire respondit. Hæc dicentis lætus hastâ transfixit, moriensque sanguine aspersus, I nunc, inquit, ad Philippum, & Parmenionem, & Attalum.

Grauisimum & illustrissimum hoc caput est de cæde Cliti, quæ Clitum celebriorem fecit, quæ omnia facta eius priora, dolorem autem Alexandro creauit tantum, ut nollet viuere, inuidiamque peperit apud omnem posteritatem nunquam extinguendam.

ÆTATIS EXCVSATIONE) Iam enim proximum centesimum erat Artabazus, Petræ & Sogdianæ prouinciæ Satrapes ab Alexandro constitutus. De hoc plurima superioribus libris. Indicem inspice.

PROVINCIAM EIVS DESTINAT CLITO) parum illi gratam propter intractabilia incolarū ingenia, mores asperos, vitia feris quam hominibus propria: ita testatur ipse Clitus: *Sogdianā regionem mihi attribuis, toties rebellem & non modò indomitam, sed quæ nec subigi quidem possit. Mittor ad feras bestias præcipitia ingenia sortitas.* Latini nunc Clytū vocali græca, nunc Clitum simplici i scribunt, Arrianus, Plutarchus, Diodorus diphtongo, ἢ, Κλέϊτορ dixere. Ita Latine emendatius simplici i prouinciat & scribitur, sicut βασιλεῖ & Basilius, & hoc genus alia, quod iptum i subinde per ē efferunt, ut λαοδίκεα Laodicea.

HIC ERAT QUI APVD GRANICVM AMNEM) (In id, inquit Mela, *Granicus effunditur*, pu-cap. 19. *gna quæ primum inter Persas & Alexandrum fuit nobilis.* Curtius etiam, *Sic Granicum tot millibus* l. 4. c. 23. *equitum peditemque in vltiore stantibus ripa superauit. Asia minoris fluius est, ex Ida monte profluens.* Strabo in 13. *Inter Aesepum & Priapum Granicus fluit, maiori parte per Adraſtææ campum.* Ad hunc amnem Alexander Satrapas Darij, prælio deuicit, ac quicquid Asia est intra Taurum atque Euphratem suum fecit. Ptolemæus cum Homero Grenicum γρηνικον appellat. Sed ἢ, nunc in ε, nunc in α, apud Latinos mutatur, sæpius in ε, Philometor, Diomedes Aristodemus. mater tamen è Græco est, sed Dorico.

NUDO CAPITÈ REGEM DIMICANTEM CLYPEO SVO TEXIT) ita gloriatur ipse mox infra: *suo pectore tergum regis defensum.* Et apud Plutarchum: *Atqui hæc, inquit, te timidas dÿs prognatam à Spithridatù gladio terga iam dantem vindicauit.* Ita quoque apud Arrianum idem Clitus Παροινῶντα ἢ δὴ τὸν Κλέϊτορ τότε ἄλλα καὶ πολλὴν εἶναι ἐξουσιάζοντα Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄρα ἐσείθη ὅτε ἡ ἱππομαχία ἢ ἐπὶ γρανίκῳ ζυνομένη πρὸς Πέρσας. Καὶ δὴ τὴν δεξιὰν τὴν αὐτῷ σοβαρῶς ἀνατείναντα αὐτῷ σὴ γείρ (φάνα) ὡς Ἀλεξάνδρῳ ἐν τότε ἔσωσε. Clitum iam vino furentem cum alia, tum exprobrasse Alexandro quod in equestri prælio ad Granicum aduersus Persas ab ipso seruatus esset, simulque dextra arroganter expansa dixisse: *Hæc manus Alexander te seruauit.*

Rem ad Granicum gestam ita serè tradidit Diodorus, quæ in Curtio desideratur, non nihil ab ipsis Curtij verbis, hic Alexandrum nudo capite dimicasse affirmantis, discrepans; quando illum calside induit, hic nudat, nisi dicas Alexandrum galeâ ab Rosace ictu perfracta tum demum nudo capite pugasse: Diodorus in hac narratione multus est, quem adibis.

Arrianus etiam galeatum affirmat, sed diuersa ab utroque narrat. Non potiam hic longam Ar- l. 1. p. 16: riani descriptionem prælij: ea tantum quæ huc faciunt, accipe, cætera si vacas, tute lege. *Qua hasta arrepta Mithridatem Darij generum longè ante alios equo prouectum conspicatus, equitum exiguo comitatu assumpto, ipse etiam alios anteuertens, eques in eum fertur, atque ora traiectum prosternit.* Ibi Rosaces in Alexandrum inuectus securi caput eius ferit, galeaque nonnihil diffracta ictus irritus resistit: Hunc etiam Alexander sternit, hasta per thoracem in pectus icta. Iamque Spithridates in Alexandrum altè à tergo securim sustulerat, quum Clitus Dropidis filius securi in eius humerum adacta, brachium ei discidit: Ergo Arrianus Spithridati brachium à Clito præcisum ait, non Rosaci vel Rhæfisci, ut ab Arriano appellatur. Nec omittendus hic Plutarchus, qui singillatim quædam enucleatius exprimit, & Clitum hunc Magnum cognominat, nisi cum Diodoro legas μέλας non μέγας, mendum est vel apud hunc, vel Diodorum *Cum multi*, inquit interpres, *imminerent illi (erat enim peltâ in-* p. 9. & 18: *signis & galeâ iudâ, quæ hinc inde pinnas directas habebat candore & magnitudine singularis) iaculo subloricâ compagine percussus non accepit vulnus.* At Rhæface & Spithridate ducibus simul in ipsum inuehentibus hunc declinauit, Rhæfaci præuenit lanceam loricato insligere. Ea præfracta gladium strinxit. His commissis, adigit Spithridates ex latere equum, atque Alexandrum acriter adortus copide barbarica ferit, cristamque cum altera auellit pinna. Galea probè quidem sed agrè tamen restitit ictui, ac mucro copidis supremos capillos eius perstrinxit. Alterum ictum librantem occupauit Clitus magnus hasta Niger: medium transfigere: simul Rhæfaces ense ab Alexandro ictus concidit.

MULTISQVE BELLICIS OPERIBVS CLARVS) etiam pictoribus non ignotus: certè l. 35. c. 10: apud Plinium Appelles in bellum properantem, & arma ab armigero petentem ex penicillo expressit. Arrogantiam huius eiusdem reor notauit Plutarchus in 2. de fort. Alex. *Ecce tibi, inquit, Clitus* p. 57: *ad Amorgum tribus, aut ad summum quatuor depressis Græcorum nauibus, tridentem gestans, Neptunum vocit ari se passus est.*

HELLANICE SOROR EIVS) hęc nutrix Alexandri fuerat altera que parens, Lanice Arriano, capite diminuto, vt Acidalius verè meo animo veriùs Hellanice.

VALIDISSIMAM IMPERII PARTEM) Sogdianam prouinciã, vti dixi.

SOLENNI ET TEMPESTIVO CONVIVIO) Tempestiua conuiuia appellant, quę certo diei tempore aguntur apparatus, in multam noctem cum pluribus amicis producta, eo que sensu Cicero vocem accepit in oratione pro Archia poeta, & in Catone. Sed hoc Alexandri tempestiuum conuiuium planè versum est in intempestiuum, & potius Centaurorum ac Lapitharum prælium. De intempestiuis conuiujs plura supra lib. 6. c. 2. De toto porro genere conuiuiorum intempestiuorum copiosè disputauit Aldus Manutius Pauli F. Aldi nepos l. i. de quęstis per epistolas c. 5. quem videbis. Extat in Thef. Critico Gruteri tom. 4. p. 201.

CELEBRARE QUAE CESSERAT CAEPIT) turpis iactantia. Homer.

--- οὐ μὲν καλὸν ἐπέβιον εὐχετᾶσθαι.

Haud sanè pulchrum est sese iactare superbe.

μη̄ μεγάλα λέγε, inquit Diogenes;

Ne magna loquaris.

GRAVIS ETIAM EORVM AVRIEVS, QVI SENT. VERA MEMORARI)

πολλοὶ τοι μισῶσιν ἂν σαυτὸν φίλῃς

Multi te oderint si te ipsum laudas.

NOBILEM APVD CHÆRONEAM VICTORIAM) De Chæronea Bœotie vrbe Stephanus περι πόλειων χαρώνεια πόλις πρὸς τοῖς ὄρεσι φωκιδῶ. Ἐκατὰ ἑξῶπι . ἐν δὲ χαρώνεια πόλις. τὸ πρῶτον κέκληται ἀπὸ χαρώνων. Ἀριστοφάνης ἐν βωιωτικῶν δευτέρῳ, λέγεται δ' οἰκιστὴν γενέσθαι τὸ πολισματὶ χαρώνων. τῆτορ δὲ μυθολογῶσι μὴ ἀπόλλωνος καὶ Θηρῆος, ὡς ἑλλάνικῶν ἐμ δευτέρῳ ἱερείῳ ἤρας. Et paullo post, ἐκαλεῖτο δὲ ἡ πόλις καὶ Ἀρνη τὸ ἀρχαῖον Quæ ego ita intelligo, Chæronea ad fines Phocidis sita est, quemadmodum docet Hecataeus in Europa sua. Iuxta autem Chæronea vrbs est primum à Chærone dicta, vt Aristophanes in altero volumine rerum Bœoticarum ostendit. Chæronem fabulantur Apollinis & Theronis filium vrbs conditorem fuisse, vt Hellanicus in altero de sacris seu fanis Iunonis scripsit. Vocabatur autem vrbs hac olim εἰτᾶ Ἄρνη.

Pausanias in extremo Bœoticorum. Lebadsibus vicini proximi sunt Chæronenses. Eorum vrbs olim appellata est Arne, filiam Aeoli Arnen fuisse dicunt, à qua vrbs etiam altera in Thessalia Arne fuerit nuncupata. Hoc autem quod nunc habent nominis contigisse eis à Chærone quem Apollinis fuisse filium arbitrantur, ex Therone Philantis filia. Ex Chæronea iter est in Phocidem, vt idem Pausanias in Phocidis narrat. Strabo propius ad rem accedit. Χαρώνεια δ' εἰς Ὀρχαμῆν πηλοῖον, ὅτι οἰλίππῳ ὁ Ἀμύντις μεγάλη μάχη νικήσας Ἀθηναίους τε καὶ βωιωτῆρας καὶ Κορινθίους κατέστη τῆς ἑλλάδος κύριος, & quæ ibidem sequuntur. Chæronea proxima est Orchomeno, vbi Philippus Amynta natus magno prælio superauit Athenienses, Bœotos & Corinthios, Græciãq; dominus factus est.

In nono de
Bœotia p.
285.

VICTORIAM SVI OPERIS IACTAVIT) Huius infaustæ Atheniensium expeditionis aduersus Philippum auctor & suator fuerat Demosthenes, qui in ipsa etiam acie clypeatus apparuit, sed quomodo illi pugnabant maximè, hic, vt Sofia apud Plautum, fugiebat maximè. Ceterum victoriæ viam muniuit Alexander Philippo, qui alterum cornu hostium primus in fugam coniecit. Rem vti gesta est enarrat * Diodorus, ex quo discas Alexandro non exiguam fuisse causam iactationis, qua sibi victoriã vindicabat. Addit Siculus à Philippo trophæum fuisse erectum post victoriã Chæronensem, quod negat Pausanias, quem audi in Bœoticis. In Chæronensium agro duo sunt trophæa: ea dux Romanorum Sylla erexit, Taxilo fuso Mitbridatis copiarum duce. Amyntæ quidem filius Philippus, neque ad Chæroneam, neque vsquam vel de barbaris vel de Græcis à se victis vllum erexit trophæum: neque fuit omnino patrius Macedonibus mos, victorias suas trophæis vllis testatas relinquere. Est à Macedonibus ipsis traditum, Caranum regem suum victo in pugna Cisseo, qui finitimis imperabat, Argiuorum ritu trophæum constituisse. Erumpentem autem ex Olympo leonem ita illud subuertisse, vt prorsus fuerit abolitum Intellexisse Caranum id sibi meritò contigisse, quod eo monumento erecto, spem sibi reditus in gratiam finitimis præcidisset: reliquo dehinc tempore neque Caranum, neque successorem quemquam trophæum vllum excitasse, quod nempe sibi ad reditum in gratiam cum hostibus loci aliquid relictum voluerunt. Satis certum fuit huius rei argumentum, quòd Alexander neque de Dariò, neque de Indiis victorijs trophæum vllum erigendum curauit.

* P. 474.

p. 266.

De Chæronensi clade & victoria Philippi, Demosthenis fuga multa doctissimus noster A. Schottus in vitis comparat. Arist. & Demosthenis, quem videbis. De Pisone etiam Aristides, Lucianus, Suidas, Plutarchus.

SEDITIONE INTER MAC. MIL. ET GRÆCOS MERCEN. ORTA) Frequentes existunt in castris exploribus nationibus collectis discordiæ, seditiones, secessiones, defectiones, transi-
siones, vt passim antiquorum memoriæ ostendunt. vt miraculi instar sit in Hanniba-

his exercitu ex tam varijs gentibus conflato nullam vnquam seditionem ortam, quod existimationi, prudentiæ, auctoritati & solertiæ ducis adscriptum fuit. Sed de hac in Philippi exercitu nata seditione & periculo Philippi, nihil alij narrant, vti nec de expeditione Alexandri in Illyrios adhuc viuo patre.

NON QVAM AEQVO ANIMO ESSE CONFESSVM, INVIT. FIL. DEB. SALVTEM SVAM) Craterus suprà lib. 6. c. 16. Scio (de Parmenione loquitur) non a quo animo salutem filij sui debiturum tibi. Quaedam beneficia odimus.

NON QVI SAMOTHRACVM INITIA VISERENT) Carpit Philippum & Heroas & semideo, qui ante bellicas expeditiones sacris Samothracum initiabantur, vt ope deum rem feliciter gererent. Diodorus rem totam describit, quæ ad Samothracum religionem pertinent lib. 5. qui consuli poterit. Hanc religionem, initia siue sacra irridet Alexander, nec illos vllis laudibus celebrandos qui sacris Samothracum initiati essent, cum potius Asia, hostium terra, vrenda & vastanda esset. Eos ergo laudibus in caelum efferendos, qui tantas tamque ingentes res gefissent, quæ omnem etiam fidem excederent, in quorum numerum se principem ponendum intelligebat Alexander. Quæ iactatio vt æqualibus Alexandri vehementer placuit, cui ab iunioribus quoque applausum est, non sine graui seniorum indignatione, præsertim Cliti, qui ex Philippi ducibus facile princeps erat.

Cæterum Samothrace insula est in Aegæo mari, olim Samos dicta, sed condita Samo vt à propinqua nominis eiusdem insula discerneretur, Samothraciæ nomen assumpsit. Alij quod Thraciæ obiecta sit, Samothraciam dictam putant. Alij quod ab immigrantibus in eam è Samo & Thracia colonijs nomen Samothraciæ adeptam memorant, Mysteria Iupiter Iasioni tradidisse fertur, antea quidem in insula recepta, sed per Iasionem instaurata, à quo exteri quoque feruntur initiati, vnde maior ceremonijs his celebritas accessit: templumque aded donis & votis auctum & locupletatum est, vt auctore Eustathio ad Dionysium Cilices piratæ oppressa repente è templo plus sexcenties centenis millibus aureorum abstulerint. Initia autem propriè vocantur sacra arcana Samothracum, qui vt est apud Varronem qui de dijs Samothracum hæc tradit: Terra enim & calum, vt Samothracum initia docent, sunt dei magni, & hi quos dixi, multis nominibus. nam neque quas Ambracia ante portas statuit, duas viriles species abeneas, hi Samothraces dij qui Castor & Pollux: sed hi mas & famina: & hi quos augurum libri scriptos habent, sic Diuipotes, & sunt pro illis quos in Samothrace beoi deuari. Hæc duo calum & terra: quod anima & corpus: humidum & frigidum.

Oua parere solet genus pennis condecoratum
Non animas. vt ait Ennius.

Et infra: Anima & corporis discessus quod natens sit exitus, inde exitium, vt cum in vnum ineunt initia. Cassius Hemina & Macrobius Samothracas deos existimarunt esse Penates & magnos deos. Diodorus Halicarnassensis insulam à Samone Mercurij F & loco, dictam ait Samothraciam. De dijs Samothracum idem paulò infra ex Callistrato & Satyro non pauca quæ ibi videbis. Nobis hæc plus satis. Initia vocantur etiam sacra Cereris apud Varronem. Cicero mysteria & principia vitæ quibus ad humanitatem sumus exculiti. De quibus & Liuius dec. 4. l. 1. & alibi.

CVM CLITVS NEC IPSE SATIS SOBRIVS) Quantæ tragediæ ex Alexandri & Cliti computatione sint natæ, miserandus huius interitus docet.

INFRA IPSVM CVBABANT) Inter primos enim & proximos Alexandri accubuerat Clitus, honoratissimus amicorum. Accumbebant autem more Græcorum & Romanorum, non assidebant, vt ad Martialem pluribus docui.

EURIPIDIS RETVLIT CARMEN) Versus ad infra se accubantes, aterlus ab Alexandro, qui non nisi sonum verborum, verba ipsa non percepit, quæ pertinebant ad id quod Alexander sibi victoriam Chæroneam vindicaret, alij Philippo asserent, Clitus ex Euripide neutro singillatim, sed ducibus simul & militi. Versus sunt in Euripidis Andromache inter tragedias vltima, quæ extant.

Οἱ μοι, καθ' ἑλλάδ' ὡς κακῶς νομίζεται
Ὅταν τροπαῖα πολεμίων εἴσῃ στρατός
Ὅυ τῶν πονεόντων τοῦργον ἠγέσνται τὸδε,
Ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τὴν δόκῃσιν ἀρνυται
Ὅς εἰς μετ' ἄλλων μορίων πάλλων δόρυ
Ὅυδέν πλεον δρών ἐνός ἔχει πλείω λόγον.
Hei mihi, quam malus mos est in Græcia?
Quum exercitus statuit tropæa de hostibus
Non putant hoc opus esse laborantium militum
Sed imperator victoriæ gloriā reportat
Qui vnus vibrans hastam cum alijs innumeris
Nihil plus vnus faciens habet maiorem famam:

Var. lect.
l. 28. c. 22.

Hunc Euripidis locum alludit M. Tullius pro Marcello: Nam bellicas laudes solent quidam extenuare verbis, eosque detrabere ducibus; communicare cum multis ne proprie sint imperatorum. Affirmare ipsum ausim, inquit, Petrus Victorius, certum quendam Euripidis locum intellexisse in quo id quod dicitur, studiosè fit. Est autem in *Andromacha* quo loco Peleus confutat orationem Menelai: Principio eius disputationis ille accusat prauam consuetudinem Græcorum, qui cum victoriam aliquam adscriberet, vniq̄ sibi laudem adscisceret, cum tamen totius exercitus labore ac virtute res bene gesta esset. Locus autem ille omnis valde clarè & illustris est, expressit vero eum, non intellexit solum Q. Curtius in historia cum Cliti necem commemoraret. Hæc Victorius qui verba Curtij subiungit, & Curtio Euripidem.

ILLIS AD SILENTIUM OBSTINATIS) Hoc pertinax aliorum de Cliti dicto silentium atrociorè excitauit in Alexandri animo suspicionem, dictum esse aliquid grauius in suam contumeliam, quasi timentibus cunctis, nec audientibus dictum referre & Clitum in periculum vocare.

BELLA QVE IN GRÆCIA GESTA) Hæc Philippi bella in Græcia cum Atheniensibus, Phocensibus, Bœotis, Corinthijs & alijs gesta Iustinus in 7. 8. & 9. Diodorus in 16. copiosè exponunt, quorum volumina sunt in promptu.

INTER IUNIORES SENIORESQVE) Iuniores pro Alexandro, seniores pro Philippo propugnabant, vtrique ad rabiem verborum. Seniores Polypercon, Gorgias, Polydamas, Cœnus, Amadas, Antigenes. Iuniores Hephætion, Craterus, Perdicas, Ptolemæus, alij.

PARMENIONEM DEFENDERE A VDEBAT) Hic Clitus reus maiestatis factus omnes modestiæ limites transgredi cœpit, quando maiestatis reos, damnatos & vltimo supplicio affectos ab inferis in ius reuocare & quasi pro iudicio absoluerè ausus est.

De Parmenione lib. superiore sub initium fere dictum.

PHILIPPI DE ATHENIENSIB. ad Chæroneam victis.

THEBARVM EXCIDIO) In prima synopsi dictum & in commentarijs.

SI PRO TEMOR. CLITVS EST PRIMVS) respicit prælium ad Granicum de quo paullo ante dictum & mox infra ab ipso Curtio dicitur.

VICTORIAE ARBAGIS) Redi ad c. 6. lib. 5. vbi certamen bellicæ fortitudinis institutum: In quo quantum præteritus sit Clitus, id non factum est ob ignauiam cum regem ipsum ad Granicum seruasset: sed non erant ibi iudicia de laude ducum supremorum instituta, sed potius de gregario milite: alioqui Parmenion, Philotas, Craterus, Perdicas, Ptolemæus, Cœnus, Meleager ad palmam fuissent citati. nam illi principes totis agminibus, phalangibus, magnis copiis præerant, ac prouincias postea regebant, vt Mediam Parmenio, alij alias, Clitus hic Sogdianis veluti præstantissimus dux, & fortissimus miles validissimi imperij parti præfectus est, quod ipse tamen in contumeliam traxit.

PRAECIPITIA INGENIA SORTITVS) De ingenio, natura, & ferocitate Sogdianorum satis est supra dictum: hic de voce *præcipitia* videndum. Proscribunt Grammaticorum decreta vocem *præceps* à numero multitudinis in neutro, negantq̄ dici *præcipitia* ingenia, loca, saxa, Legi quidem aiunt *præcipitium præcipitijs* & inde *præcipitia* οὐσιασμός, sed ἐκ τῆς ἑτέρας, à præceps præcipitia non legi. Legissent hunc Curtij locum, tum non tam præcipitem sententiam in optimum scriptorem tulissent, cuius auctoritas facilè omnibus Priscianis, Aeronibus, Donatis, Diomedibus anteponenda, nouos nemoror quidem.

HIC ATHARTIOS SENEX) Hunc lib. 5. c. 6. Adarchiam appellauit, mendum vel hic vel ibi, vel vtroque. De eodem certè loquitur Curtius & eadem re, quam ibi explicauimus, ad quem te locum remitto. Verba ibi collocata sunt hæc, *Primus omnium virtutis causa donatus est Adarchias senior, qui omisum apud Alicarnasson à iunioribus prælium vnus maximè accenderat.*

A VVNCVLVM IN ITALIA DIXISSE CONSTAT IPSVM IN VIROS INCIDISSE TE IN FAEMINAS) Hoc ab nullo memini dictum ante Curtium, quamuis de auunculo Alexandri M. plerique omnes veteres tradant. Fuit is Alexander quoque dictus ex Epiro Molossorum rex, Olympiadis Alexandri M. matris germanus frater, qui Cleopitram sororem Alexandri M. duxit in uxorem: periit in Italia ab Lucanis victus, quos certè viros lenit. de quo multa Liuius in 8. meritò legèdus C. Petilio & L. Papirio Mugilano Coss. licet & Iustin. l. 12. p. 115. & seq. De eod. Iustin. qui tamè alia addit, Porro Alexander rex Epiri, in Italiam à Tarentinis, auxilia aduersus Brucios deprecantibus, sollicitatus, ita cupide profectus fuerat, veluti in diuisione orbis terrarum, Alexandro Olympiadis sororis suo filio Oriens, sibi Occidens contigisset, non minorem rerum materiam in Italia, Africa, Siciliaq̄, quam ille in Asia & in Persis habiturus. Huc accedebat, quod sicut Alexandro Magno Delphica oracula insidias in Macedonia, ita huic responsum Dodonæ Iouis urbem Pandosiam, amnemque Acherusum prædixerat. Quæ vtriq̄ cum in Epiro essent, ignarus ead. & in Italia esse, ad declinanda fatorum pericula peregrinam militiam cupidius elegerat. Igitur cum in Italiam venisset, primum illi bellum cum Appulis fuit: quorum cognito vrbis fato breui post tempore pacem & amicitiam cum rege eorum fecit. Erat namque tunc temporis vrbis Apulis Brundisium, quam Aetoli sequenti tum fama rerum in Troia gestarum clarissimum ac nobilissimum ducenti

p. 115

ducem Diomedem, condiderant. Sed pulsī ab Appulis, consulentes oracula responsū acceperant, locum quē reperissent, perpetuo possessuros. Hac igitur ex causa, per legatos cum belli comminatione restitui sibi ab Appulis urbem postulauerant. Sed ubi Appulis oraculum innotuit, interfectos legatos in urbe spoliauerant, perpetuam ibi sedem habituros. Atque ita defuncti responsō, diu urbem possederunt. Quod factum cum cognouisset Alexander, antiquitatis fatā veneratus, bello Appulorum abstinuit. Gessit & cum Brutijs Lucanisque bellum, multasque urbes cepit: tum & cum Metapontinis & Pediculis, & Romanis fœdus amicitiamque fecit. Sed Brutij Lucanisque, cum auxilia à finitimis contraxissent acrius bellum repetiuerunt. Ibi rex iuxta urbem Pandosiam & flumen Acheronta non prius fatalis loci cognitio nomine, quàm occideret, interficitur, moriensque non in patria fuisse sibi periculofam mortem, propter quam patriam fugerat, intellexit. Corpus eius Thurij publice redemptum sepultura tradiderunt.

Orosius breuiter, qui à Samnitibus occisum tradit, Anno ab urbe condita 422. Alexander rex Epirotarum, Alexandri illius Magni auunculus, traiectis in Italiam copijs cum bellum aduersus Romanos pararet, & circa finitimas Romæ urbes firmare vires exercitus sui, auxiliaq; vel sibi acquirere vel hostibus subtrahere studens bellis exerceretur à Samnitibus, qui Lucana genti suffragabantur maximo bello in Lucania victus atq; occisus est. Rem eandem iisdem verbis narrat in miscella Paullus Diaconus. Est etiam huius mentio apud Strabonem in 6. Paullum suprà hanc (Consentiam) sita est Pandosia castrum validum, ubi Alexander Molossus perijt. Addit Strabo etiam Dodonæum oraculum quo deceptus est Eptrensis de quo iam dictum.

VITAM A SEMETIPSO DATAM) Apud Plutarchum sanè ita gloriatur vti mox videbimus.

ATTALI QUOQUE CAEDEM) Hunc infra quoque cum Parmenione, Alexandro Lyncestæ, Philota, Clito obiecit regi Hermolus De hoc Attalo dictum l. 7. c. 1.

VERIORA SEREGI QUAM PAT. EIUS RESP. DICEBAT) Hæc oratio regem adhuc se continentem, omnino in rabiem egit, ita vt omnia sulque deque ageret, ferret.

IAM * OLIM MERO SENSIBVS VICTIS) rō olim obseruandum, poni hic pro præsentī tempore, habet hæc vox variam significationem, & nunc pro longi temporis interca pedine: nunc pro ante vt hic etiam accipi & infra c. 12. potest; iam ante ebrius: nunc pro nuper nunc pro futuro: quarum significationem exempla & testimonia compluria lexicographi adducunt, quos videbis.

NE POSITIS QUIDEM SED ABIECTIS POCVLIS) hic tragicum & cruentum spectaculum incipit.

DARIO NVPER ACCIDISSET) cum à Bello & Nabarzane comprehensus & aureis catenis vinctus est l. 5. c. 23.

OBSTREPENTĒIRA) Verum docet græcus senarius.

δργῆ δὲ φάλη πολλ' ἐνὲς ἀχημόνα

Ira improba multa sunt indecora.

VIGILI HASTA ABLATA) nam facilè furo arma ministrat.

SINE LVMINE) vinum, ira, nox densissimas offuderant tenebras & Clito & Alexandro.

EMINEBAT ETIAM IN VOCE SCĒL. A TROCITAS) actus enim in rabiem non loqui sed cum ingenti verborum fremitu furere Alexander iuebatur.

ILLE IAM NON SVÆ SED REGIS IRÆ MEMOR) quia in sæuo & insano hoc tumultu Clitus cum vnum se peti quærique ad necem videret, verba in metum & euentum ira, per tenebras conabatur euadere.

CLITVM SE ESSE ET E CONVIVIO EXIRE) Poterat regem mitigare vox contentis, ne alijs pro ipso, periculo obijceretur, simulque nomen conuiuij, in quo hospitalitas & lex conuualiserat seruanda, sed ira nulla nouit iura. Itaque clarissimus princeps & nutricis Alexandri germanus, in tenebris tanquam à latrone aut parricida obtruncatur. Atque hoc caput est narrationis, in quo quidem & Plutarchus & Arrianus & Iustinus & Orosius conueniunt, non item in modo & alijs peristafibus, quas lector si volet scire, apud laudatos scriptores cognoscat. Ego propero.

Hoc immane facinus seu cædes seu parricidium, ingentem Alexandro conflauit apud suos & posteros, inuidiam, odium & infamiam. Senecam inter primos audi simul in ebrietatem declamantem. Refer Alexandri Macedonis exemplum, qui Clitum carissimum sibi ac fidelissimum inter epulas trās fodit, & intellecto facinore mori voluit, certè debuit. Tum, quæ de ebrietate sequuntur, sobrius percurrere, vt nunquam ebrius fias. plura de eod. idem Ieneca de ira.

Eiusdem cædis mentionem fecit M. Tullius in 4. Tuscul. Diodorus Siculus in indice lib. 17. περι τῆς εἰς τὸν Διόνυσον ἀμαρτίας ἢ τῆς παρὰ τὸν πότον ἀναρσεως κλειτῆ. De impietate in Bacchum & Cliti inter compotandum trucidatione. Sed narratio in ipso volumine delideratur. Acerbe etiam Diogenes apud Lucianum:

Huius tamen opinor Cliti factum notaui Athenæus qui in 3. volumine hæc de illo: Clitus verò cognomine Candidus (alijs niger, alijs magnus appellatus, vt supra docui) quoties aduentibus respicere vellet, amictus purpura & obambulans, cum ijs, qui compellauerant, sermones conferebat.

Idem se Neptunum appellari patiebatur.

CAPVT IV.

ARGVMENTVM.

Sera regis pœnitentia non pœnitendo ingenio & stilo describitur.

*M*ale humanis ingenijs natura consuluit quod plerunque non futura, sed transacta perpendimus: quippe rex postquam iramente decesserat, & iam ebrietate discussa magnitudinem facinoris sera aestimatione perspexit. Videbat tunc immodica libertate abusum, sed alioqui egregium bello virum, & nisi erubesceret fateri, seruatores sui occisum. Detestabile carnificis ministerium occupauerat rex, verborum licentiam, quæ vino poterat imputari, nefanda cæde vltus. Manabat toto vestibulo cruor paullo ante coniuua: vigilantes attoniti & stupentibus similes procul stabant, liberioreque pœnitentiam solitudo exciebat. Ergo hastam ex corpore iacentis euulsam retorsit in semet: iamque admoerit pectori, cum aduolant vigilantes, & repugnanti è manibus extorquent, alleuatumque in tabernaculum deferunt. Ille humi prostrauerat corpus: gemitu euulatuq; miserabili tota personante regia. Laniare deinde os unguibus, & circumstantes rogare ne se tanto de decori superstitem esse paterentur. Inter has preces tota nox extracta: scrutantemque num irâ deorum ad tantum nefas actus esset, sicut anniuersarium sacrificium Libero patri non esse redditum stato tempore. Itaque inter vinum & epulas cæde commissa, iram Dei fuisse manifestam. Ceterum magis eo mouebatur, quod omnium amicorum animos videbat attonitos, neminem cum ipso sociare sermonem postea ausurum: viuendum esse in solitudine, velut fera bestia terrenti alias, alias timentis. Prima deinde luce tabernaculo corpus, sicut adhuc cruentum erat, iussit inferri. Quo posito ante ipsum lacrymas obortis, Hanc, inquit, nutrici meæ gratiam retuli, cuius duo filij apud Miletum pro me à gloria occubuerunt hic frater unicum orbitatis solatium à me inter epulas occisus est. Quo nunc se conferet misera? omnibus eius vnus supersum, quem solum aquis oculis videre non poterit. Et ego seruatorum meorum latro reuertar in patriam, ut ne dexteram quidem nutrici sine memoria calamitatis eius offerre possim? Et cum finis lacrymis querelisq; non fieret, iussu amicorum corpus ablatum est. rex triduum iacuit inclusus: quem ut armigeri corporisque custodes ad moriendum obstinatum esse cognouerunt, vniuersi in tabernaculum irrumpunt, diuque precibus ipsorum reluctatum agre vicerunt, ut cibum caperet. quoque minus cadis puderet, iure interfectum Clitum Macedones decernunt, sepultura quoque prohibitori, nî rex humari iussisset.

Verum est quod vulgò iactatur, iratus cum ad se redit, sibi tum irascitur. Nec ille comici fenarius falsus:

Sceleris amentem reddit conscientia.

à Parte altera discursuum siue Commentariorum ad Tacitum p. 78. Scripsit Ianus à Gruterus ad illum Taciti locum, Facinorum recordatione nunquam timore vacuum, nobile caput, cui fecit hanc inscriptionem:

Conscientia eis pro pœna, qui supra pœnam.

vbî plurima ex nobilissimis scriptoribus de facinorum conscientia, quem ego locum indigitantem, non transcribo, quia prolixissimus est, sed totus tamen huc facit: quem ipsum Curtii locum à Grutero præteritum miror, cum vel maximè ad institutum faceret, & interim alia ex eodem producat.

Præclara pœnitentis principis descriptio & hypotyposis, qui non putabat se vel Clito, vel conscientia suæ satisfacere posse, nisi pari pœna plecteretur, mortemque morte expiaret. Et cum non esset, à quo interficeretur, ipse sibi (tanta vis est conscientia) manus ad mouere cœpit, & peregisset facinus, nisi cura excubitorum inuito telum extorsisset, & nolentem, viuere coegissent. Sed cum ne sic quidem conuiesceret, inuenit aliam lethi viam, qua se per inedia conficeret. Sed & hic proceres, amici, & armigeri intercesserunt, & ad clulum irruerunt, abiectum orexerunt, ac tandem ut viuere vellet, ac cibum sumere, quamuis ægè, persuaserunt.

Cæ-

Cæterùm Curtius hoc caput à nobili gnomo incipit, de natura ipsa questus, dum quodammodo cum Lucretio exclamat,

O curuas hominum mentes, ó pectora caca!

Nempe qui post factum demum plerumque sapiunt, & præterita, non futura perpendunt.

SERVATOREM SVI, Hoc nempe sapius iactarat Clitus seruatum à se regem, sed rex inuitus debebat salutem seruo suo.

QVAE VINO POTERANT IMPVTARI) Recurre ad illum locum lib. 6. c. 20. de Hegelocho: vtrumne vino grauatus effudisset illa. Et quæ nos ad epigramma 25, Martialis, quod Procillo inscribitur lib. 1.

MANABAT TOTO VESTIBVLO CRVOR) Hæc est egregia rei quasi præsentis hypotyposis, qua sub oculos lectoris à scriptore tragicum facinus subiicitur. In quo genere plurimum valuit Cicero, vt ex vltima in Verrem oratione, quæ de supplicijs est, & altera Philippica cognosci potest.

LANIABAT DEINDE OS VNGVIBVS) Hoc veteri more gentium, vt etiam in XII. inhiberetur: *genas ne radunto.*

ANNIVERSARIVM SACRIFICIUM LIBERO PATRI NON ESSE REDDITVM) Quam variè Baccho seu Libero patri feriæ Græcis sint celebratæ, ostendit in Græcia feriata Meurlus & Gyraldus in historia deorum; De eodem festo Arrianus, quem paulò antè adduxi, qui tamen ipse non explicat quod genus sacrorum hoc apud Mæcedones fuerit, ipsi quoque, homini quamuis Græco, ignotum. *Diem quendam, inquit, apud Mæcedones Baccho sacrum esse ferunt, atq; Alexandrum quotannis eo die Baccho sacrificare solitum temporis neglecto Baccho Dioscuris sacrum fecisse, & quæ sequuntur iam supra collocata: Nec sanè multum interest, scire quo die, qua hostia, & quomodo Baccho sacrificarit. felicior fuisset si Libero patri non tam liberaliter in conuiujs & symposijs & tam sæpè operatus esset.*

VIVENDVM ESSE IN SOLITVDINE) Tyrannis (enim) *omnis amicitia egentissima.*

NVTRICI MEAE) Hellenicæ forori Cliti, vt dictum.

CVIVS DVO FILII) Miletii oppugnationem Arrianus, a Plutarchus, & b Diodorus exponunt, a l. i. sed nullus filiorum Hellenices vllam mentionem fecit, contenti caput rerum singularibus, quod b l. 7. plerumque fit, neglectis, attigisse.

SERVATORVM MEORVM LATRO) quasi etiam duos reliquos occidisset, qui pro ipso ad Miletum occubuerant.

IVRE INTERFECTVM CLITVM DECERNVNT) Cædem Cliti iure quodammodo factam ipse etiam Alexander inrà c. 16. docet, vbi Hermolao respondet, *Clitus vtinam non coëgisset me sibi irasci, cuius temerariam linguam probra dicentis mihi & vobis, diutius tuli, quam ille eadem me dicentem tulisset. Regum ducumque clementia non in ipsorum modo, sed etiam in illorum qui parent, ingenijs sita est. Obsequio mitigantur impia. Vbi verò reuerentia excessit animis, & summa imis confundimus, vi opus est vt vim repellamus.*

Totam hanc de Alexandri lachrymis, dolore ex cæde Cliti concepto, decreto moriendi, consolatione amicorum, Curtij narrationem illustrat Plutarchus & Arrianus, qui sunt in manibus.

SEPVLTVRÁ QVOQVE PROHIBITVRI) quasi damnati & iure occisi, quæ summa apud Græcos ignominia, caruisse sepultura, nam *ἀυτόχειροι*, rei, tyranni, proditores, & hoc infame & execratum genus hominum sepultura prohibebantur, quod ex variis scriptoribus testatur Alexander Neapolitanus, l. 6. c. 14. p. 352. v. vlt.

NI REX SEPULIRI IVSSISSET) vt Charidemum Darius lib. 3. c. 5. *Hæc vociferantem quibus imperatum erat, iugulant. Sera deinde poenitentia subiit regem, ac vera dixisse confessus, sepeliri eum iussit.*

CAPVT V.

ARGVMENTVM.

Xenipporum descriptio. Amyntæ cruenta victoria de Bactrianis exsulibus, in gratiam tamen ab Alexandro receptis.

Igitur

Pigitur decem diebus maximè ad confirmandum pudorem apud Maracanda consumtis, cum parte exercitus Hephæstionem in regionem Bactrianam misit, commeatus in hyemem paraturum. Quam autem Clito destinauerat prouinciam, Amynta dedit: Ipse Xenippa peruenit. Scythiæ confinis est regio, habitaturque pluribus ac frequentibus vicis, quia vbertas terræ non indigenas modo detinet, sed etiam aduenas inuitat Bactrianorum exsulum, qui ab Alexandro defecerant, receptaculum fuerat. Sed postquam regem aduentare comperitum est, pulsi ab incolis duo ferè millia & DC. congregantur: Omnes equites erant, etiam in pace latrocinijs assueti: tñ ferocia ingenia non bellum modo, sed etiam venia desperatio efferauerat. Itaque ex improviso adorti Amyntam prætorem Alexandri, diu anceps prælium fecerant. Ad vltimum DCC. suorum amissis, quorum CCC. hostis cepit, dedere terga victoribus, haud sanè inulti, quippe LXXX. Macedonum interfecerunt, præterque eos CCC. & L. faucij facti sunt. Veniam tamen etiam post alteram defectionem impetrarunt.

AD CONFIRMANDVM PVDOREM) Ad callum pudori obducendum, ad ponendum & abstergendum pudorem è scelere contractum, qui illum in publicum prodire vetabat. Vt ergo amici regis abstergerent illi pudorem, eleuauerunt culpam, eamque in Clitum conferebant, quem meritò ob intemperantiam linguæ interfectum affirmabant.

APVD MARACANDA) in regia Sogdianorum, vti supra dictum.

1.7.c.7.

COMMEATVS IN HIEMEM PARATVRVM) Bactriana enim, vt supra Curtius docuit, frumētum, fructus, vites alebat, vbi crebri fontes rigabant solum, vnde fertilitas.

AMYNTAE DEDIT) hic Amyntas, vt opinor, non fuit is, qui lib. 7. c. 1. causam de coniuratione suspectus dixit & absolutus est, paulloque post, vt Arrianus in tertio auctor est, in pago quodam oppugnando sagitta ictus perijt, fuitque Andromene natus. hic autem ab Arriano Nicolai filius appellatur, qui Artabaci prouinciæ Clito destinatæ præfectus est. Fuit autem prouincia illa Curtio Sogdiana, Arriano Bactriana, sed vtramque ab eo administratam video: eundem enim illæ duæ prouinciæ prætorem sortitæ sunt.

IPSE XENIPPA PERVENIT) Nec ista Xenippa vsquam extra Curtium reperienda, ab nullo geographo, scriptore, historico consignata vel expressa. Fides tota penes Curtium est, qui haud dubiè ex Græcis auctoribus, qui hodie desiderantur, hæc Xenippa accepta in suo volumine posuit. Causam huus vrbis seu regionis ad eundæ Alexandro præbuere exules Bactriani, quos vndique cura Alexandri inuestigauit, quod magno numero, & equites omnes, prouincijs Alexandri pacatis & occupatis imminerent, & Xenippis sedem posuissent, indeque latronum ritu subito erumperent, & illuc se ab excursionibus reciperent, nullaque re, propter regionis vbertatem egerent.

PULSI AB INCOLIS) ne illorum causa regionis etiam cultores & incolæ communi procella belli inuoluerentur, & perirent, vi exacti sunt.

DESPERATIO EFFERAVERAT) Ignauiam quoque necessitas acuit, & sapè desperatio spei causa est, dixerat supra lib. 5. c. 10.

Et Maro:

Vna salus victis nullam sperare salutem.

Redi ad eum locum & simul ad Vegetium l. 4. c. 25. Stevechium ad eundem locum, Frontinum l. 2. strat. c. 6. Rursum ad illa Vegetij l. 3. c. 21. Ex desperatione crescit audacia.

EX IMPROVISO ADORTI AMYNTAM) sperabant se perinde oppressuros Amyntam, vt antea Menedemus à Spitamene ex insidijs oppressus & deletus erat. l. 7. c. 20. sed Amyntas cautior & fortior, adeoque victor euasit, quamuis non sine strage suorum, vt ex numero cæcorum & lauciorum colligis.

VENIAM TAMEN ETIAM POST ALT. DEF. IMPETRARVNT) vt pacatam relinqueret prouinciam, dum ad Indos properaret. Desperati enim rursum se collegissent, aliosque ad defectionem sollicitassent.

CAPVT VI.

ARGVMENTVM.

Sylmithris deditio, & arduæ petræ adumbratio.

*H*s in fidem acceptis in regionem quam Naura appellant, rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Sylmithres duobus ex sua matre* filys genitibus: quippe apud eos parentibus stupro coire cum liberis fas est. Is armatis popularibus fauces regionis, quæ in artissimum cogitur, valido munimento seperat. Præter tuebatur torrens amnis, terga petra claudebat. hanc manu peritiam incolæ fecerant: Sed aditu specus accipit lucem; interiora, nisi illato lumine, obscura sunt. Perpetuus cuniculus iter præ-

lidem fratres, filij & nepotes.

bet in campos, ignotum nisi indigenis. At Alexander, quamquam angustias naturali situ munitas validæ manu tuebantur, tamen arietibus admotis, munimenta quæ manu adiuncta erant concussit, fundisque & sagittis propugnantium plerosq; deiecit: quos ubi dispersos fugavit, ruinas munimentorum supergressus ad petræ admouit exercitum. Ceterum interueniebat fluuius: eo euntibus aquis ex superiore fastigio in vallem, magniq; operis videbatur in vastam voraginem explere. Cadi tamen arbores & saxa congeri iussit: ingensq; barbaros paucior rudes ad talia opera concusserat, excitatam molem subito cernentes. Itaque rex ad deditioem metu posse compellitur, Oxarten misit, nationis eiusdem sed ditionis suæ, qui suaderet Duci ut traderet petræ. Interim ad augendam formidinem & turres admouebantur, & excussa tormentis tela emitabant. Itaque verticem petræ omni alio præsidio damnato petriuerunt. At Oxartes trepidum diffidentemq; rebus suis Sylmithren cæpit hortari, ut fidem, quam vim Macedonum mallet experiri, nec moraretur festinationem victoris exercitus in Indiam tendentis: cui quisquis semet offerret, in suum caput alienam cladem esse versurum. Et ipse quidem Sylmithres deditioem annuebat, ceterum mater eademque coniux morituram se ante denuncians quàm in vllius veniret potestatem, barbari animum ad honestiora quam tutiora conuerterat, pudebatque libertatis manus esse apud feminas, quàm apud viros præcium. Itaque dimisso interuenio pacis, obsidionem ferre decreuerat. Sed cum hostis vires, suasque pensaret, rursus muliebri consilio, quod præceptis magis quàm necessarium esse credebat, pœnitere eum cæpit, reuocatoque strenuè Oxarte, futurum se in regis potestate respondit, vnum precatus, ne voluntatem & consilium matris suæ præderet, quo facilius venia illi quoque impetraretur. Præmissum igitur Oxartem cum matre liberisq; & totius cognationis grege, sequebatur, ne expectato quidem fidei pignore quod Oxartes promiserat. Rex equite præmissis, qui reuertenti eos tuberent, oppeririq; præsens ipsis superuenit, & victimis Minerva ac Victoria casis, imperium Sylmithri restituit, spe maioris etiam provincie facta, si cum fide amicitiam ipsius coluisset, duos illi iuvenes patre tradente, secum militaturos sequi iussit.

NAURA APPELLATUR) varia hic scriptura est, Constantiensis chirographus Naura habet: editi Nauran. Glareanus, apud Arrianum, inquit, l. 4. est Nautaca, statim post Spitamenis cadem. Apud alios quidem nihil profus de hoc nomine. At ego apud Arrianum in Erythræi maris periplo (scripsit autem periplos Oceani seu Indici maris Erythræi & Ponti Euxini) lego hanc vocem *ἡ Νάυρα* & *ἡ Τύνδης τὰ πρῶτα ἐμπορία τῆς Λιμνῆς*. Deinde Naura & Tyndis prima seu maxima Limyricæ & provincie emporia. Pag. 493.

Tyndis autem est Ptolemæo ciuitas & fluuius intra Gangem in India, sicut & Naura regio Arriano videtur intra Gangem, ut magnoperè dubitem vtrum hic non sit potius cum Glareano Nautaca legendum, de quo loco etiam Arrianus infra non certè multum à Baetris & Maracanda remotis. Fauet etiam huic scripturæ codex Constantiensis MS. qui Naura habet pro Nautaca; vltima credo syllaba amissa vel omissa.

Strabo Syfmithris petram in Baëtriana constituit, quam hoc loco Curtius describit, & ab Alexandro occupatam dicit. Baëtriana autem cis Indum, nec intra nec extra Gangem est. Lymirica autem est in India Austrum versus, ut ex periplo Arriani intelligi potest. Seruo tamen Naura, quam scripturam & Alexander Neapolit. & Tiraquellus agnouit, quamuis apud Alexandrum vitiosè scriptum sit Mauros, pro Nauros, quorum regio iuxta Baëtrianos est. Arrianus hanc petram in Paratacis intra Baëtrianam collocat, ut infra docebimus. Itaque Nautacas aliam prouinciam apud Siculum & Arrianum reperio.

SYSIMITHRES DVOB. EX SVA MAT. FIL. GENITIS) En quo progreditur (oppressa & extincta rationis scintilla) humana feritas, ipsis prope feris immanior? quod non solum diuinæ leges sed omnium prope gentium iura capitis poena, & vltimis equulei, laxi, ferri, flammæ supplicij sanxere, hoc Nauri ex Baëtrianis publicè laudant, se quuntur, impanè perpetrant. Sed nec illi soli, habent vicinos improbos Indos, Arabas, Babylonios, Perlas, Magos: de quibus vltimis Catullus in Gellium:

*Nascatur Magus ex Gelli matrisque nefando
Concubitu, & discat Persicum haruspitium.
Nam Magus ex matre & gnato nascatur oportet
Si vera est Persarum impia religio.*

Multa Tiraquellus in legibus connubialibus super hac re & ad cap. 24. lib. 1. Alexandri Neap. vbi superioribus addit Parthos, Medos, Phrygas, Galatas, Aethiops, Scythas, Hyberos, Nomadas. Sed hæc in Epheborum auditorijs sobriè nec sine execratione incestarum nuptiarum attingenda sunt, ne teneras mentes impuræ cogitationes inquinent, aut improba desideria corrumpant. Ninyas certè Semiramidis filius à matre de stupro appellatus, matrem occidit.

Is Syfmithres, quem Arrianus Chorienem appellat, & petram hanc Syfmithris, Chorienem: *καλεῖτο δὲ, inquit, αὐτὴ χοριήνης ἡ πέτρα. καὶ ἐς αὐτὴν αὐτόσπε χοριήνης ἐμπερεύει.* Ea Chorienis petra appellabatur, ipseque Choriens in ipsam confugit. Hunc Chorienem Strabo cum Curtio Syfmithrè vocat. Eadem ergo est petra Syfmithris & Chorienis, & Syfmithres binominis fuit. Conuenit etiam descriptio petræ apud Arrianum & Curtium, nisi quod hic more suo omnia explicatius & enucleatius enarret.

FAYCES REGIONIS) aditus in regionem Syfmithris per angustos natura etiam artificio & humana manu arctior & firmior erat redditus.

TERGA PETRA CLAUDEBAT) vbi per aditum penetrasset, petra seu ardua rupes occurrebat, quam Strabo quindecim stadia altam fuisse, in ambitu octoginta complexam, superne planam quintigenti viris alendis suffecisse narrat. Addit Strabo ibidem, Roxanam Oxyartæ filiam ab Alexandro ductam in vxorem, quam Arrianus in Chorienis petra fuisse tradit, Curtius eandem Roxanè Cohortano Satrapæ dedititio natam, & in ipsius Cohortani regione ductam, quamuis hanc Curtius inconstanter lib. 10. c. 6. Oxatris (quem nunc Oxyartem, nunc Oxartem, nunc etiam Oxatrem appellat) filiam nuncupet.

Hoc interim hic obseruandum, regionem hanc à Curtio Nauram appellatam, ab Arriano Paratacas dici: *Αλέξανδρος, inquit, ὡς τὰ ἐν Σογδιανοῖς αὐτῷ διεπράξατο, ἐχομένης ἤδη τῆς πέτρας, ἐς παρατάκας προχώρει. ὅτι καὶ ἐν παρατάκας χωρίον τι ὄχυρόν, καὶ ἄλλην πέτραν κατέχεν ἐλέγετο πολλοῖ τῶν ἑσθραίων.* His ita apud Sogdianos gestis petrae occupata, Alexander in Paratacas mouit, quod ibi aliud quoddam opidum munitum, petramque aliam multi barbari in se disse nunciatur.

AD PETRAM ADMOVI EXERCITVM) Hanc Arrianus altitudine xx stadiorum fuisse, ambitu sexaginta collegisse dicit, quam paulò aliter, ut supra dixi, Strabo dimensus est.

TAM VASTAM VORAGINEM) Arrianus: Erat porò petra hæc profunda voragine in orbem cincta, adeo ut qui exercitum ad petram adducere vellet, multo ante illi cauerosa illa voragine aggere obruenda essent, ut ex planitie exercitus admoueri rupemque oppugnare posset.

CAEDI TAMEN ARBORES) Et hunc locum illustriorem reddit Arrianus: Alexander nihilominus, inquit, aggrediendum opus esse statuit, nihil omnino sibi inaccessible aut inexpugnabile censens, tantum fiducia ex perpetua felicitate conceperat. Cæsis itaque abietibus, quarum magna in ambitu illius montis copia erat, scalas ex his confici iubet, ut per eas exercitus in voraginem descenderet: Et interdum quidem Alexander opus virgebat cum dimidia parte exercitus, noctu verò vicissim corporis custodes Perdicas & Leonatus & Ptolemæus Labi F. reliquo exercitu in tres partes distributo nocturni operis ipsis commisi curam gerebant. Nec per diem plus 20. cubitis, noctu paulo minus efficiebant, quamuis vniuersus exercitus in opere esset. tanta erat & ipsius loci asperitas & operis difficultas. Descendentes itaque in voragine, paxillos quæ firmissimè potuerunt, ad voraginis latera impegunt, tanto spacio inter se distantes quantum ponderi sustinendo par esset. His crates vimineas instrauerunt, qua pontis similitudinem præ se ferrent, hisque arcibus colligatis terram ingesserunt, ut per planitiem exercitus ad petram adduceretur.

INGENS BARB. PAVOR VDBS AD TALIA OPERA CONCVSSERAT) cum primum conatus Macedonum tanquam vanos & irritos riderent. Postquam verò, inquit Arrianus, sagittis peti cœperunt, neque ipsi ex editiore petra Macedones propulsare possent (velamenta enim seu tegmina sibi

sibi confluxerant, ne telorum iactu ab opere impedirentur) Chorieneſ molitionum nouitate attonitus caduceatorem ad Alexandrum mittit.

OXARTEN MISIT) Oxyarten, Strabo, Diodorus, Arrianus & Plutarchus appellant non Oxyartes, vt corruptum nomen apud Curtium videri poſſit, vbi nunc Oxatres (ſed hoc mendose, Oxathres enim de quo ſupra, Darij fuit frater) nunc Oxartes, nunc Oxortes MS. Oxartes, Lugdunenſis editio emendatius Oxyartes, vti quoque reſcribendum putamus. Cæterum apud Arrianum eſt, prius à Chorieneſ miſſum caduceatorem ad Alexandrum, non ab Alexandro ad Chorieneſ, vti Curtius narrat.

Oxyartēs,
non Oxōr-
tes, vel O-
xartes vel
Oxartes.

NATIONIS EIVS, SED DIT. SVAE) popularem Chorieneſ ſeu Syſimithris, ſed ante Syſimithrem Alexandro deditum.

ATOXYARTES TREPID. DIFFID. QVE REBVS SVIS SYſIM. COEPIT HORTARI) Plutarchus etiam timidum & formidololum deſcribit * Syſimithrē, eiſque pauore factum, vt petram Alexander occuparet,

Σιſιμῖθρον
Sifimi-

CVI QVISQVIS SEMET OFFERRET, IN SVVM CAPVT ALIENAM CLADEM EſſE VER- SVRVVM) hoſtem intellige non amicum, illam cladem, quam alijs illaturus eſſet Alexander, in ſuum cavit: alijs caput ſuamque gentem conuerſurum: pone ergo arma & vt amicus regi occurre, & amicum expecteris, quod & factum.

Συſιμῖθρον

MORITVRVM SE ANTE DENVNCIANS) de fortiſſimis heroinis & mulieribus elegantem habes Plutarchi libellum quas inter & Chiomara Boia ſeu Tolistoſoia in Aſia, quibus recentiores, plures adiunxere.

INTERNVNCIO PACIS) Oxyarte caduceatore.

VOLVNTATEM MATRIS) matris & coniugis, vt ſupra, quæ ſe morituram ante dixerat, quàm in illius veniret poteſtatem.

REVERTIEOS IVBEBAT) aliter Arrianus. Chorieneſ molitionum nouitate attonitus, caduceatore ad Alexandrum mittit, rogans vti Oxyartem ad ſe mittat: Is quum ad eum veniſſet Chorieneſ ſuadere cœpit, vt ſe pariter atq; petram Alexandro dedat. nihil enim Alexandro eiſq; exercitui impervium eſſe. Si vero ad eius fidem amicitiamq; ſe contuliſſet, fidem regis & benignitatem extollebat, ſe ipſe in exemplum adducens. Quibus rebuſ perſuaſus Chorieneſ, cum familiarium nonnullis ad Alexandrum venit. quẽ Alexander humaniter exceptum quum in fidem amicitiamq; ſuam recepiſſet, ipſum quidem penes ſe retinet; at ex iſ qui cum ipſo venerant nonnullos in petram remittit, qui vt deditioem faciant, iubeant. atq; ita ab iſ qui eo confugerant petra tradita eſt. Quo facto Alexander aſſumptis argyraſpidibus circiter quingentis, arcem ſpectandi cauſa conſcendit. tantumq; abſuit, vt indignum aliquid in Chorieneſ ſtatueret, vt opidum eius fidei ruruſ commiſſerit, p̄ aſidemq; omnium locorum quorum antea fuerat, ſtatuerit.

Hic Oxyartes poſteaquam in ditionem Alexandri venerat, iterum deſecerat, eoque magis apud Syſimithrem regis clementiam & humanitatem prædicabat, quod etiam poſt defectionem veniam impetraſſet, multo magis ergo Syſimithrem in gratiam Alexandri venturum, ſi ſtatim ſe eius poteſtati permitteret quã nunquam ab eo deſciuiſſet, nunquam adhuc dedituſ fuiſſet. Dicta facta omnia: Syſimithreſ fidem nunquam ſefellit, & ab Alexandro omni genere officiorum & munerum cultuſ eſt, vt infra docebimus.

DVOS IUVENES) filios eaſdem & nepotes, ex matre & auia fratre & patre natiſ.

CAPVT VII.

ARGVMENTVM.

Defectores per ardua viarum perſequitur fugatq; Philippĩ fratris Lyſimachi & Erigyĩ funera plorantur.

Elicta deinde phalange, ad ſubigendos qui deſecerant, cum equite proceſſit. Arduum & impeditum ſaxis iter primo vtcunque tolerabant: mox equorum non vngulis modo attritiſ, ſed corporibuſ etiam fatigatiſ, ſequi plerique non poterant, & rariuſ ſubinde agmen fiebat, pudorem (vt fere fit) immodico labore vincente. Rex tamen ſubinde equoſ mutans, ſine intermiſſione fugienteſ inſequabatur.

Nobileſ iuveneſ comitari eum ſoliti deſecerant præter Philippum, (Lyſimachi erat frater,) tum primum adultuſ, & quod facile appareret, indoliſ rare, iſ pedes (incredibile dictu) per D. ſtadia veſtium regem comitatuſ eſt, ſæpe equum

equum suum offerente *Lysimacho*: nec tamen ut digrederetur à rege, effici potuit, cum lorica indutus arma gestaret. Idem cum peruentum esset in saltum in quo se barbari abiderant, nobilem edidit pugnam, regemq; cominus cum hoste dimicantem protexit. Sed postquã barbari in fugam effusi deseruere siluas, animus, qui in ardore pugna corpus sustentarat, liquit, subitog; ex omnibus membris profuso sudore, arboris proxima stipiti se applicuit, Deinde ne illo quidem adminiculo sustinente manibus regis exceptus est, inter quas collapsus extinguitur. Mæstum regem alius haud leuis dolor excepit. *Erigyus* inter claros duces fuerat, quem extinctum esse paullo ante quàm reuertetur in castra, cognouit. *Vtriusq;* funus omni apparatu atque honore celebratum est.

Paucis expediam hoc caput, & ab *Arriano*, & *Plutarcho*, & *Diodoro* alijsque præteritum, leuiter ab *Iustino* cursimque tactum, nec sanè multum habet obscuritatis.

AD SVBIG. QVI DEFECERANT) Verum *Scythæ* dixerunt de *Sogdianis* & *Bactrianis*. Non succurrit tibi quamdiu circa *Bactra* hæreas? dum alios subigis, *Sogdiani* bellare cœperunt. Bellum tibi ex victoria nascitur. Et *Clitus* supra: *Sogdianam* regionem mihi attribuis, toties rebellem, & non modo indomitam, sed qua ne subigi quidem possit. mittor ad feras bestias. Et quamuis totam ferè gentem deleuit *Alexander*, semper tamen velut ex equo *Troiano* noui hostes extiterunt. *Siculus* in lib. 17. indice narrat plures CCCICCC. CCCICCC. CCCICCC. millibus *Sogdianis* vltimo supplicio fuisse affectos.

RARIUS AGMEN) multi in via deficientib; aut certè fatigatis cum rex interim nullis viarum molestijs aut asperitatib; fatigaretur, quem multi non sine pudore destituerunt.

TVM PRIMVM ADVLTVS) qui tum primum ex ephebis excesserat. Condidit huic *Curtius* hoc capite nobile epitaphium, quando virtutem illius & raram indolem, generolumque fati genus egregiè commendauit & celebrauit.

PER IO. STADIA) quingenta stadia efficiunt germanica milliaria amplius quindecim, quod totum iter *Philippus* pedibus & lorica sine vlla cursus relaxatione confecit, vt meritò *Curtius* adiecerit, incredibile dictu, ex quo apparet, quàm parum delicatè nobiles *Alexandri* iuuenes fuerint enutriti. De hoc *Philippi* cursu *Iustinus*, vbi de *Lysimacho*, quem supra ad cap. 2. laudauimus, loquitur: Quod idem antea *Philippus* frater eius cum facere voluisset, inter manus regis expirauerat.

LYSIMACHO) redi ad cap. i. huius libri, vbi multa de hoc *Lysimacho*.

NOBILEM PVGNAM EDIDIT) cui *Curtius* quasi nobile tropæum calamo suo erexit.

MANIBVS REGIS EXCEPTVS EST) vltimum morienti solatium, cura, studium & amor regis, quæ ipsum etiam regem magnoperè commendarunt.

ERICYVS INTER CLAROS DVCES) de hoc clarissimo duce dictum l. 7. c. 8. vbi nobile illius cum *Satibarzane* duellum exposuimus.

CAPVT VIII.

ARGVMENTVM.

Spitamenes ab vxore caput præcisum fertur ad Alexandrum. Dataphernes à Dahis vinctus traditur. Prætores rei deferuntur, puniuntur & mutantur.

Dabas inde statuerat petere: ibi namque *Spitamenes* esse cognouerat. Sed hanc quoq; expeditionem, vt plerq; alia fortuna indulgendo et nunquam fatigata pro absente transegit. *Spitamenes* vxoris immodico amore flagrabat, quam agrè fugam molientem, & noua subinde exilia tolerantem in omne discrimen comitem traherat. Illa malis fatigata identidem muliebres adhibere blanditias, vt tandem fugam sisteret, vt *Etorisq;* *Alexandri* clementiam expertus placaret, quem effugere non posset. Tres adulti erant liberi ex eo geniti, quos cum pectore patris admonisset, vt saltem eorum misereri vellet, orabat. Et quo efficaciores essent preces, haud procul erat *Alexander*. ille se prodi non moneritatus, & formæ profectò fiducia cupere eam quamprimum dedit *Alexandro*, acinacem strinxit, percussurus vxorem, nisi prohibitus esset fratrum eius occursu. Ceterum abire conspectu iubet, addito metu mortis, si se oculis eius obtulisset, & ad desiderium leuandum

lenandum noctes agere inter pellices cepit, sed penitus harena amor, fastidio presentium accensus est. Li aque rursus uni ei deditus, orare non destitit, ut tali consilio abstinere, patereturque sortem quamcunque ipsis fortuna fecisset, sibi mortem deditioe esse leniorem. At illa purgare se, qua quod vitia esse censebat, muliebriter forsitan, sed fida tamen mente suasisset: de cetero futuram in viri potestate. Spitamenes simulato captus obsequio de die conuiuium apparari iubet: vinoque & epulis grauis. Semisomnus in cubiculum fertur. Quem ut alto & graui somno sopitum esse sensit vxor, gladium quem veste occulauerat stringit, caputque eius abscissum cruore respersa seruo suo conscio facinoris tradit. Eodem comitante (sicuti erat cruenta veste) in Macedonum castra peruenit, nuntiarique Alexandro iubet esse qua ex ipsa deberet agnoscere. Ille protinus barbaram iussit admitti. Quam ut respersam cruore conspexit, ratus ad deplorandam contumeliam venisse, dicere qua vellet iubet. At illa seruum quem in vestibulo stare iusserat, introduci desiderauit. Qui quia caput Spitamenis, veste relictum habebat, suspectus scrutantibus quid occuleret ostendit. Confuderat oris exanguis notas pallor, nec quis esset dignosci satis poterat. Ergo rex certior factus humanum caput afferre eum, tabernaculo excessit, percontatusque quid res sit, illo proficiente cognoscit. Varias hinc cogitationes animum diuersa inuicem agitantem commouerant. Meritum ingens in semet credebat, quod transfuga & proditor, tantis rebus, si vixisset, inuecturus moram interfectus esset. Contra facinus ingens auersabatur, cum optime meritum de ipsa communium parentem liberorum per insidias interemisset. Vicit tandem gratiam meriti, sceleris atrocitas, denunciarique iussit, ut excederet castris neu licentia barbarae exemplar in Gracorum mores & mitia ingenia transferret. Dahæ Spitamenis caede comperta, Dataphernem defectionis eius participem vinctum Alexandro seque dunt. Ille maxima presentium curarum parte liberatus, conuertit animum ad vindicandas iniurias eorum, quibus à pratoribus suis auare ac superbe imperabatur. Ergo Phrataphernem Hyrcaniam, & Mardos cum Tapyris tradidit, mandauitque ut Phradatem cui succedebat, ad se in custodiam mitteret. Arsami Caria prefecto substitutus est Stasanor, Arsaces in Mediam missus, ut Oxidates inde discederet. Babilonia demortuo Mazæo Dedisameni subiecta est.

De Dahis gente Scythica Strabo l. 11. & nos supra l. 4. c. 27. l. 7. c. 6. l. 8. c. 1. Ammianus Marcellinus l. 22. p. 259. His regionibus Dahæ confines sunt acerrimi omnium bellatores.

SPITAMENES VXORIS IMMODOICO AM. FLAGR.) Spitamenis huius perfidissimi capitis multa mentio fuit supra, & apud Arrianum, & aliqua apud Strabonem. Sed extremus hic & tragicus Spitamenis actus aliter à Curtio, aliter ab Arriano & Geographo describitur, vti mox videbitur. Interim subit admirari, quomodo caelestis vindicta scelestos persequatur. Fuit Spitamenes in paucis charus & familiaris Bello, quem tamen ille per summam simulationem & perfidiam cepit, captumque Alexandro capitali hosti ad supplicium stitit. Mox ipse ab eodem ad Bactrianos componendos & in officio continendos missus, à fide & officio eiusdem defecit, quem thori consors, cui se affectusque omnes addixerat, per summum scelus post epulas in cubiculo, captum somno, interfecit, caputque hosti, quem ipsa coniux crudelitate superarat, attulit. Quod facinus hostis ipse execratus, sceleratam feminam iussit castris excedere. Ita supremus parricidiorum vindex scelera punit. Bessus Darium occiderat, Bessum Spitamenes, Spitamenem vxor, carnifice in carnificis caedem vsus.

ILLA MALIS FATIGATA) planè contraria Syfimithris vxori, quæ mori millies optabat, quam vt in Alexandri manus veniret, quastamen euitare non potuit.

PECTORI PATRIS ADMOVISET) potentia sanè tela & arietes ad animos parentum expugnandos, sed Alexandri odium & metus præpotuit.

HAUD PROCVLERAT ALEXANDER) quo è propinquo sibi imminentem omni ratione precibus anteuertere, & deditioe placare debebat. Sed Spitamenes non solum sibi pessime conscius quod defecisset, sed Menedemum etiam cum omnibus copijs deleisset, venia desperata, non nisi à pedibus præfidium & auxilium quærebat, nec gratiam mea quidem sententia impetrasset, vti nec Arimazes, quamuis deditus impetrarat.

FRATRVMEIVS) Spitamenis an vxoris? vxoris? qui forem defenderunt, si fratrum ad Spitamenem referres, dicendum erit fratrum suorum.

SIMVLATO CAPTVS OBSEQVIO)

Γυναίκι μὴ πείσεις τὸν σεαυτὲς βίον.

Mulieri ne credas tuam vitam.

Γυναίκι μὴ πείσεις μὴδ' ἀναποδὴν

Mulieri ne credas ne moritura quidem.

Verum enim est, magnam partem, quod M. Tullius cecinit:

Famina nulla bona est, vel si bona contigit vlla,

Nescio quo pacto res mala facta bona est.

*Rara avis in terris nigroq, simillima cycno
Famina si qua bona.*

Verè Græcus iterum:

Γυνή τε πάντας ἀγριώτατον κακόν.

Mulier omnium effrontissimum malum est.

TALI CONSILIO) dedendi se Alexandro.

SORTEM QUAMCVNQVE IPSIS FORT. FECISSET) Rarius hoc, quam sortem fortuna fecisset, frequentius, dedisset.

MVLIEBRITER) Imprudenter, parum viriliter & fortiter, molliter,

DE DIE) Tempestiuam ergo, an quod nocti parum fideret?

SEMISO MNVS) Semisomnus & Semisomnis apud optimos scriptores passim leges.

CAPVTQVE EIVS ABSCISSVM) Iudithæ simillimum facinus, simillimoque modo patratum, nisi quod illa sanctissima herois, hostem numinis & patriæ, hæc amantissimum sui maritum, illa piè, hæc impiè interfecerit. Verè Græcus:

Γυναῖκα θάπτειν κρείσσον ἐστὶν ἢ γάμειν

Mulierem funerare satius quam ducere.

Verè etiam Comicus:

Fæminis ad scelera vires sunt, cum habent causas virium.

Et:

Muliebris impotentia, impotentia est.

Rectius fortasse:

Muliebris impotentia, potentia est.

Quid enim non audet & potest cum impotens est?

Tanquam videlicet, inquit Gruterus, virorum impotentia comparationè mulierum nulla sit. Cato in dissuadenda lege Oppij: *Date franos impotenti natura & indomito animali, & sperate ipsas modum licentia facturas, nisi ius faciatis.*

Ita Candaulem Lydorum regem vxor in cubiculari lecto non sua quidem manu. sed Gygis dextra, quam illa ferro armauit, interfecit. historia tota prolixè apud Herodotum ex primo peti potest. plura sunt hoc genus exempla quæ hic prætereo.

Cæterùm Arrianus aliter de cæde Spitamenis narrat, qui à Massagetis interceptum, caputque eius ad Alexandrum missum, vt per hoc facinus ipsi ab Alexandro in fidem & gratiam reciperentur. Strabo quoque nihil de vxore.

VARIAE SIVE COGITATIONES) Dubitabat Alexander laudandumne occisi ab vxore Spitamenis facinus esset, & præmio compenlandum, an damnandum & execrandum. Et cum multa in vtramque partem rationum momenta occurrerent, vicit melior mens & consilium regis, non esse exempla huiuscemodi in Græciam benè moratam & emendatam introducenda. Inauditum enim scelus hoc apud Græcos esse, vt vxor viri ex quo liberos genuerat, caput hosti afferret.

Non paucas gentes ex commercio aliarum nationum corruptas leges. In literis sacris habes Israëlitas apud Aegyptios, Babylonios, Tyrios & alios vicinos idololatram aliasque pessimas artes doctos: Diu Græci Romaniq; sanctè frugaliterq; vixere, postea paulatim mores defluxere, paupertasque probro haberi cœpit, luxuriæque peregrinæ inuictum malum ad effeminandos animos ab exercitu Asiatico in urbem primum inuectæ, mores infecerunt: sicut aurum Persicum fugato Mardonio Atheniensium animos labefactauit, & dira tæbe infecit. Inde illecebræ libidinû, & rerum secundarum luxus in omnem licentiam grassati. Plura Alex. ab Alex.

a Plinij licet consulas & b Liuium, c Valer. Max. Sallustium in exordio belli Catilinarij. Herodotus in Clito narrat, quomodo fortissima gens Lydorum, Persarum consuetudine penitus fuerit effæminata. Inde factum, vt multæ gentes, quæ cum exteris nationibus nihil habuere commercij, mores incorruptos tuerentur. Documentum ex Cæsare accipe, qui de Belgis hæc prodidit. *Horum omnium fortissimi sunt Belgæ, propterea quod à cultu atque humanitate prouincia longissimè absunt, minimeque ad eos mercatores sapè commeant, atque ea quæ ad effeminandos animos pertinent, important.* Idem de Neruijs docet lib. 2. Quorum de natura moribusque Cæsar cum quæreret, sic reperiebat: *nullum aditum esse ad eos mercatoribus, nihil pati vini reliquarûq; rerum ad luxuriam pertinentium inferri, quod his rebus relanguescere animos, eorumque remitti virtutem existimarent.* Ab iisdem ferè virtutibus celebrat lib. 4. Viipetes Germanos. Sinæ ad vsque nostra tempora exteros omnes è finibus suis excluderunt: vltimis hisce annis primùm è nostrâ societate Patres, dein Lusitani in penetralia regni admissi, non vt corrumpentur, sed corrupti emendarentur, & fines aduersus Scythas seu Tartaros defenderent. Plura in hanc rem passim leges. hæc mihi sub calamum venere.

EXEMPLAR) exemplum & exemplar eodem sensu indiscriminatim apud optimos auctores usurpari, si attenderis, animaduerte:

Besser ist
ein weis
begraben,
Als mich
it hochzeit
haben.

Herod. in
Clito.

Alex. ab
Alex.
p. 139. f. 2.

a l. 33. c. 17.
l. 34. c. 7.
b Decad. 4.
l. 9. post
princ.
c l. 2. c. 1.

DATAPHERNEN) Hic ex intimis olim Bessi familiaribus in eodem cum Spitamene coniuravit, & vincitum prodidit, proditus ipse demum à Dahis Scythis, quod cum Spitamene ab Alexandro defecisset, & alijs defectionis auctor fuisset.

PHRATAPHERNI) de quo lib. 6. c. 8. ubi de eius deditioe l. 8. c. 1. praefectus Chorasiorum, Massagetarum, & Daharum dicitur. Hic Hyrcanis Mardis & Tapyris praeficitur. Post Alexandri mortem Armenios rexit, vt est apud Iustinum l. 13.

PHRADATEM) Hyrcanorum Mardorum & Tapyrorum praetorem, cum antequam in Alexandri ditionem veniret, Taurorum Satrapes esset. vt lib. supra 6. c. 8. narratur. Dux idem apud Darium in aëie Caspianorum l. 4. c. 27. Idem l. 10. c. 4. suspectus de affectato regno occiditur.

IN CVSTODIAM MITTERET) quia auarè & superbe Hyrcanis Mardis & Tapyris, de quibus supra, imperarat.

ARSAMI) Hic viuo Dario Ciliciæ faucibus praerat, vt transeuntem per Tauri angustias Alexandrum retardaret: sed ille relictis angustijs prouinciam coepit exurere, vt sequenturo Alexandro alimenta corrumpere, ne progredi posset. Sed frustra fuit, cuius etiam consilia dānat Curtius l. 3. c. 9.

STASANOR) Soli oriundus, inter amicos Alexandri. Strabo. x v. εἶτα * Σόλις πόλις, λεγόμενα * Σόλις ἐχθρα καὶ ποταμὸν καὶ ἱερὸν ἀφροδίτης, καὶ Ἰσιδος * χλίσμα δ' ἐστὶ φαλήρα καὶ ἀκάμαντ' Ἀθηναίων. οἱ δὲ ἐνοικοῦντες Σόλιοι καλεῖνται ἐν τῷ θεῷ ἢν Στασάνωρ τῶν Ἀλεξάνδρου ἐταίρων ἀνὴρ ἡγεμονίας ἤξειομένῳ. Deinde Soli vrbis cum portu & fluvio ac templo Veneris & Isidis, condiderunt Phalærus & Acamas Athenienses. qui colunt urbem Solij appellantur, qua patria fuit Stasanoris, qui vnus de amicis Alexandri principatu est honoratus. Porro Soli ciuitas est Ciliciæ Cypri. hic è Cypro fuit. Mentio Stasanoris etiam apud Iustinum, l. 16. Sed Statanorem mendosè, vt & lib. 41. Stagnorem non suo, sed librarioi um vitio appellat. Diodorus post mortem Alexandri Bactrianis & Sogdianis praefuisse docet, eumque Solium à Solis vrbe vocat. Sed Cyprium non Cilicem affirmat; nam & in Cypro Soli, vt prorsus existimem Statanorem etiam à Strabone Cyprium existimari.

ARSACES) Anab huius posteris Parthorum regnum sit conditum, non habeo affirmare. Laudat Arfacen Strabo in xi. eumque, dum Callinicum fugeret, ad Aspasiatres se contulisse affirmat: Laudat alium Arfacen ibidem gente Scytham, sed neuter huc pertinet: & de hoc Arface reliqui scriptores tacent. De conditore Parthorum omnes memorant. Arrianus Atropatem in Mediam ait missum.

OXIDATES) Plura de hoc Curtius supra l. 6. c. 2. Oxidates, inquit, nobilis Perses à Dario capitali supplicio destinatus, cohibebatur in vinculis. Huic liberato Satrapeam Media attribuit Alexander. Arrianus 4. Exodatem nuncupat.

MAZAEO) Plurima de hoc superioribus libris. Indicem inspice.

DEDITAMENI) Nihil admodum de Deditamene memini legere, nisi quod hunc Arrianus p. 96. Stamenem non Deditamenem vocet.

CAPVT IX.

ARGVMENTVM.

Gazabam petit, & in grauissimam tempestatem incidit, luculenter à Curtio descriptam, vt lector ipse inter tonitrua, grandines & fulmina videatur versari. Regis inde cura in colligendo & solando milite laudatur, mille tamen perierunt.

*I*ta compositis tertio mense ex hybernis mouit exercitum, regionem que Gazaba appellatur, aditurus. Primus dies quietum iter praebuit, proximus ei nondum quidem procellosus & tristis, obscurior tamen pristino, non sine minis crescentis mali praeterijt: tertio ab omni parte cali, emicare fulgura, & nunc interueniente luce, nunc condita, non oculos modo meantis exercitus sed etiam animos terrere caeperunt. Erat prope cœtinuus cali fragor, & passim cadentium fulminum species vissebatur: at-

tonitisq; auribus stupens agmen, nec progredi nec consistere audebat: cum repente imber grandinem incutiens torrentis modo effunditur. ac primum quidem armis suis tecti exceperant: sed iam nec retinere arma lubrica rigentes manus poterāt, nec ipsi destinare in qua regione

obruerent corpora, cum undique tempestatu violentia maior, quam vitabatur, occurreret. Ergo ordinibus solutis per totum saltum errabundum agmen ferebatur, multique prius metu quam labore defatigati, prostrauerunt humi corpora, quamquam imbrem vsu frigoris concreto gelu astrinxerat, alij se stipitibus arborum admovent: id plurimis & adminiculum & suffugium erat. Nec fallebat ipsos morti locum eligere, cum immobiles vitalis calor lingueret. Sed grata erat pigrum corporum fatigatis, nec recusabant extingui quiescendo, quippe non vehemens modo, sed etiam pertinax vis mali insistebat, lucemque naturale solatium praeter tempestatem haud disparem nocti siluarum quoque umbra suppresserant. Rex vnus tanti mali patiens circuire milites, contrahere dispersos, alleuare prostratos, ostendere procul euoluum ex tugurijs fumum, hortarique, ut proxima quaque suffugia occuparent. Nec vlla res magis solatio fuit, quam quod multiplicato labore sufficiente in malis, quibus ipsi cesserant, regem deserere erubescerent. Caterum efficacior in aduersis necessitas, quam ratio, frigoris remedium inuenit. Dolabris enim siluas sternere aggressi passim acervos struesque accenderunt. Continenti incendio ardere crederes saltum & vix inter flammis agminibus relictum locum. Hic calor stupentia membra commouit, paulatimque spiritus, quem continuerat rigor meare liberè cepit. Excepere alios tecta barbarorum, quae in ultimo saltu abdita necessitas inuestigauerat, alios castra, quae in humido quidem, sed iam caliditate mitescente sauitia locauerunt. mille militum atque lixarum calorumque pestis illa consumpsit. Memoria proditum est, quosdam applicatos arborum truncis, & non solum viventibus, sed etiam inter se colloquentibus similes esse conspectos, durante adhuc habitu, in quo mors quemque deprehenderat. Fortè Macedo gregarius miles sequè & arma sustentans tamen in castra peruenerat. Quo viso rex quamquam ipse tunc cum maxime, admoto igne refouebat artus, ex sella sua exsiluit, torpentemque militem & vix compotem mentis, demittis armis in sua sede iussit considerè. Ille diu nec ubi quiesceret, nec à quo esset exceptus agnouit. Tandem recepto calore vitali, ut regiam sedem regemque vidit, territus surgit, quem intuens Alexander, Ecquid intelligis miles, inquit, quanto meliore sorte quam Persa subrege viuatis? illis enim in sella regis consedis se capitale foret, tibi saluti fuit.

*Gazaba
MS. Gaba-
za editi.
*p. 91.

QVAE *GAZABA APPELLATUR) vel Gabaza, nam utramque scripturam in diuersis exemplaribus lego. Gab. zam seu Gazabam regionem dictam putant à Gaba munito oppido in medio inter Massagetas & Sogdianos, ut auctor est in IV. *Arrianus. Possis dubitare utrum non intelligat hic Nautaca de quibus Arrianus, In Nautacis enim hibernauit hoc anno Alexander, ubi Cœnus & Craterus ad illum redièrunt. Et Diodorus in indice XVI. libri dicit, In expeditione in Nautacas magnam exercitus partem vi frigoris & niuis exanimatam interfuisse.

PROXIMVS EI) primus dies mite clemensque caelum habuit, alter cepit minari tempestatem, tertius omnes iras caeli in regem & exercitum effudit. Elegantissima & plane oratoria hæc tempestatu est descriptio, ut lector ipse inter media tonitrua, fulgura, grandinem & fulmina versari videatur, Caterum ego non diu inter has tempestatu procellas verborum, cum per se omnia liqueant, nec in ipsa quidem tempestatu nocte sit vlla nox aut tenebrae. Quod si voles aliorum scriptorum indultriam cum Curtio componere, habes *Virgilium, Ouidium, ex nouis Malabertium, ex historicis Maffei in Indicis, Otorium l. 2. p. 60. Et composuit poetas inter se Iulius Scaliger in hypercriticis: & si memini noster Melchior de la Cerda in suis oratorij exercitationibus. Caufinus ex L. uio, Dione, D. Chryostomo, Maffei, cuius vnus verba adducit, ceteros nominat tantum; sed hæc descriptiones pleræque pertinent ad mare. Lucretius proprie de terrestris tempestatu & fulminibus eleganter disputat lib. 6.

REX VNVS) Nobilissimum Alexandri documentum in curandis singulis militibus omnibus imperatoribus imitandum. Fuit certè Alexander anima deficientis exercitus, quem dum viuere & valere viderunt, se quoque saluos esse credebant.

EFFICACIOR IN ADVERS. NECESS. QVAM RATIO) Illustris hæc gnome est. Necessitas potentior est omni rege, iure, lege, ratione, adeoque ipsis caelestibus, ut est in parcmijs.

DOLABRIS) Hinc discite discis dolabras non pro runcinis sed securibus accipi, quibus arbores excidebantur. Quia tamen apud Lium lib. 30. lego dolabris subrutos muros, quod securibus fieri non poterat, sed lignibus, facile intelligo dolabras utrumque genus instrumenti complexas.

COMMOUIT) An confouit? seruo commouit membra quæ alias obriguerant.

LIXARVM CALONVMQVE) De quibus supra l. 3. c. 7. & alibi passim. Stevvech. ad l. i. Vegetij cap. 10.

MEMORIAE PRODIT) Nihil horum vel Arrianus vel Plutarchus prodidit. Diodorus in 17. lib.

*l. i. Aen.
l. i. Met. &
i. de Trist.
El. 2.

lib. indice, indicat rem verbo, quam haud dubiè suo loco explicauit, sed locus ille vetustate abolutus nobis lacunam duntaxat exhibet.

EX SELLA SVA EXILIVIT) Vide humanitatem regis erga infimum & gregarium satellitem martis. Huiusmodi studia Alexandrum militi gratum fecere, faciuntque hodie. quod à Tilio nostro audito fieri, passimque à milite parentem appellari, ex quo fit, vt ad omnia promptissimum habeat exercitum, & rem Deo Duce felicissimè gerat, multis iam victorijs inclitus & nobilis. extant aliorum quoque Imperatorum similia facta.

ILLIS IN SELLA REG. CONSED. CAPITALE FORET, TIBI SALEVIT) MS. Capital. foret, quomodo etiam Modius rescripsit: sed apud Val. Max. etiam capitale est, non capital. qui miris modis hanc Alexandri humanitatem prædicat: l. 5. c. 1. p. 191. vel 312.

Idem factum Alexandri celebrat Frontinus lib. 4. strat. c. 6. sed multò frigidius quàm Valerius vel Curtius. Ac de lege Persarum addit in primo de regno Persarum Brissonius ex * vii. Arriani: * an vi. Proinde, inquit, cum Xerxes Artabanum patrum regali ornatu in folio sedere iussisset, vt experiretur nū p. 21. ei in somnis idem spectrum quod sibi ad bellum Græcis inferendum stimulos admouebat, obuersaretur, valde reluctatus est Artabanus, οὐκ ἀξιώμενος, vt Herodorus l. 7. loquitur. ἐς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἵκεδαι. vigente tamen rege imperat à facere coactus est. Huc pertinet quod Arrian. l. 6. tristia omnia & signa quæ Alexandri obitum præcellerunt, commemorans narrat, Nam cum Alexander milites recens conscriptos in Macedonicos ordines diuidens, è sella regia, siti affectus, surgens, paulum inde concessisset, interim obscurus quidam homo per medios eunuchos regia sella circumfusos in eam sessum se contulit: vnde illum pellere & deicere, lege Persarum vet ante, non ausus est quisquam: quod sinistram aliquid portendere omnes qui aderant, censuerunt. Quæ paulo aliter Diodor. Siculus l. 17. refert. Regiam autem Parthorum sellam Traianum cepisse, eamque repetenti Parthorum regi Antoninum Pium denegasse Capitolinus in eiusdem Antonini vita scribit. Erat illa sella aurea, quam multis verbis rursus celebrat Brissonius eod. libr. de quo nos supra ad lib. 5. p. 50. & 51.

CAPVT X.

ARGVMENTVM.

Rex compensat militiamissa. certat beneficijs cum Sysmithre. Cohortanus Satrapes se & sua dedit, cuius filiam Roxanem ducit Alexander vxorem.

Dextero die conuocatis amicis, copiarumque ducibus, pronunciarum iussit, ipsum omnia quæ amissa essent, reddendum, & promisso fides exiit. Nam Sysmithres multa iumenta, & camelorum II. millia adduxit, pecoraque, & armenta, quæ distributa pariter militem & damno & fame liberauerunt. Rex gratiam sibi relatum à Sysmithre præfatus, sex dierum cocta cibaria ferre milites iussit. Sagas petens totam hanc regionem depopulatus xxx. millia pecorum ex prada Sysmithri dono dat. Inde peruenit in regionem cui Cohortanus Satrapes nobilis præerat, qui se regis potestati fideique permisit. Ille imperio ei reddito, haud amplius quàm vt duo ex tribus filijs secum militarent, exegit. Satrapes etiam eum qui penes ipsum relinquebatur, iradit. Barbara opulenta conuiuium, quoniam regem accipiebat, instruxerat. Id cum multa comitate celebraret, introduci xxx. nobiles virgines iussit, inter quas erat filia ipsius Roxane nomine, eximia corporis specie, & decore habitus in barbaris raro. Quæ quamquam inter electas processerat, omnium tamen oculos conuertit in se, maxime regis, minus iam cupiditatibus imperantis inter obsequia fortuna, contra quam non satis cauta mortalitas est. Itaque ille qui vxorem Darii, qui duas filias virgines, quibus forma, præter Roxanem, comparari nulla poterat, haud alio animo quam parentis aspexerat, tunc in amorem virgunculæ si regis stirpi compararetur, ignobilis, ita effusus est, vt diceret, ad stabilendum regnum pertinere, Persas & Macedones connubio iungi: hoc vno modo & pudorem victis & superbiam victoribus detrahi posse. Achillem quoque, à quo genus ipse deduceret, cum captiua coisse.

ne inferni nefas arbitrètur, ita matrimonij iure velle iungi. In sperato gaudio latus pater sermonem eius excepit: & rex in medio cupiditatis ardore iussit afferrì patrio more panem (hoc erat apud Micedones sanctissimum coeuntium pignus) quem diuisum gladio vterq; libabat. Credo eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu ostendere voluisse iungentibus opes, quantulo contenti esse deberent. Hoc modo Rex Asia & Europa introductam inter conuales ludos matrimonio sibi adiunxit, è captiua geniturus, qui victoribus imperaret. Pudebat amicos, super vinum & epulas socerum ex deditis esse delectum. Sed post Clivicadem libertate sublata, vultu, qui maxime seruit, assentiebantur.

AMISSA ERANT) In illa tempestate, hiemante cælo, multi iumenta, pecusque reliquerant, armâ etiam abiecerant, quæ sustinere non poterant.

OMNIA REDDITVRVM) præter vitam, quam mille seu milites, seu lixæ & calones posuerat: hanc Ammone satus reddere non potuit; nec suam Babylone retinere aut tueri. Hæc regum paganorum & diuorum Cæsarum erat diuinitas, qui humanitatem exuerant.

PECORA QVE ET ARMENTA) quomodo pecora ab armentis distinguemus? an pecora oues & boues, armenta equos, ceruos, greges etiam elephantorum interpretabimur? vt Virgili. Aen. de ceruis singillatim cecinit:

tres littore ceruos

Prospicit errantes hos tota armenta sequuntur

A tergo & longum per valles pascitur agmen.

Greges etiam ouium & elephantorum dicimus, vt & agmina elephantorum. Sed pecora, greges & armenta. Indiscriminatim scriptores, & ipse Curtius, vsurpant & confundunt. Si tamen cum iurisconsultis propriè loquere, Armento legato Modestinus boues, non oues contineri scribit. Idem Pomponio placet. Pecudum seu pecorum nomine iidem Iurisprudentes comprehendunt omnes quadrupedes, quæ gregatim habentur, veluti oues, boues, equi, muli, asini, sues, cameli, capræ.

SEX DIERVM COCTA CIB. FERRE IVSSIT) De hoc onere militum qui sæpe pluribus diebus annonam humeris suis ferre cogebantur, dictum supra. Interim Stevvechium contule ad cap. 19. Vegetij lib. 1. Et Lipsium de re militari.

GRATIAM RELATAM PRAEFATVS) Quod ipsum cum matre & liberis seruasset, suæque dynastiae restituit. Sed hanc gratiam multo liberalius mox, vt sequetur, Alexander, qui ab nullo vnquam se mortalium liberalitate vincipastus est, qui verè regius est animus. Syllimithri certè pro duobus millibus pecorum, triginta millia reposuit: & infra Taxilli pro octoginta talentis mille remisit.

SAGAS PETENS) De Sagis siue Sacis Scythis dictum supra lib. 7. c. 6. 23. Sed cur hic vñ statos ait ab Alexandro Sagarum terras, cum lib. 7. c. 23. se ipsi per legatos dediderint missio ad ipsos Escipino? Defecisse illos cum Sogdianis non dubito, vt antè significauì.

COHORTANVS) sicut in nomine Syllimithris Arrianus & Curtius dissensere, ita in Cohortano dissentiunt, & hoc amplius, quod Cohortanum Roxanes patrem nemo præter Curtium affirmet, nec ipse Curtius sibi constet, vt qui eundem Cohortanum in lib. 10. c. 6. Oxatrem (alij Oxartem) appellet. Aut ergo Cohortanus & Oxyartes seu Oxartes idem omnino fuit homo, nisi quod duo nomina gesserit, quod diligenter aduertendum est, ne historiae confundantur, aut certè lacuna hic aliqua & hiatus est in Curtio, quod Rubenius quoque animaduertit l. 1. c. 29. Ego, inquit, iam diu mecum disputo, & Homeri verbis,

--- κατά φέρει μεμυρισθῶ

Quid ita Roxanem Cohortani Satrapæ filiam Q. Curtius faciat, quam alij consensu Oxatris vel Oxyartio Verba eius sunt hac lib. 8.

Inde peruenit in regionem, cui Cohortanus Satrapes nobilis præerat, qui se regis potestati fideiq; permisit. Ille imperio ei reddito, haud amplius, quam vt duo ex tribus filijs secum militarent, exegit. Satrapes etiam eum, qui penes ipsum relinquebatur, tradidit. Barbara opulencia conuiuium, quoniam regem accipiebat, instruxerat. Id cum multa comitate celebraret, introduci xxx. nobiles virgines iussit, inter quas erat filia eius Roxane eximia corporis specie, & decore habitus in barbaris raro.

Vides ex contextu & serie, palam appellari Roxanem. Atqui Arrianus cautus & veri diligens historicus ita scribit: Καὶ τὴν Οὐξάρτην παῖδα πατρὸς ἐν ὧρα γάμος, Πόζδων ὀνόματι. Erat Oxyartio filia virgo iam viro

Oxyartio matura, Roxane dicta. Atque adeo Alexander apud Curtium lib. 10. Ergo ipse * Oxatris Persæ filiam mecum seu Oxarte in matrimonio iunxit, non designatus ex captiua liberos tollere. Iterumque Curtius indicat, l. 9. * Oxartes

prætor Bactrianorum non absolutus modò, sed etiam iure amoris, amplioris imperij donatus est finibus. Vbi Curtius sanè quàm eleganter ius amoris dicit, quia non ex merito promotus, sed ab hoc in filiam affectu. Quid igitur illum pro Cohortano substituimus temerarium sit & falsum. Nam quæ hic narrantur non congruunt Oxyarti, qui iam diu in fide regis. Puto biatum aliquem & defectum esse, & post illa de Cohortano, narrationem fuisse de Oxatris comitate & conuiuio, cuius causa siue occasio deest. Ponnatus igitur ἐκλείψ-

us notam inter hæc verba, tradit barbara opulentia, nam vt aliter nunc suppetias feram, non est copia. Regionem Arrianus in Sogdianis collocauit, omniaque cum Roxane in Sogdianis gesta dixit: Strabo in Bactriana, Ibi, inquit, sumtuose admodum hospitio exceptum Alexandrum & cum Roxana Oxyartæ filia nuptias peregit.

ROXANE EXIMIA CORPORIS SPECIE) In Roxanes nomen omnes scriptores consentiunt, non item patris eius, vt demonstrari. Formam porò virginis miris modis celebrat Arrianus, qui si p. 92. f. mul modestiam regis commendat:

OMNIVM OCVLOS IN SE CONVERTIT) vertus est verlus.

Formosa facies diu celari non potest.

MAXIME REGIS) Γυνακὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσιν βέλτερον.

Mulieris oculus speculum iuuenibus est.

Terent. Eunucho, act. 2. sc. 3.

Certè Alexandro fuit, quo saucius statim captus est, qui ab nullis hostibus vt Hercules & noster Samson capi potuit.

NON SATIS CAUTA MORTALITAS EST) elegans & vera gnome:

Fortuna nunquam naturam corrumpit suam.

vt supra de Dario dixerat.

UXOREM DARI) ἡ καλλίστη, vt antea audisti, δὲ λέγετο τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυνακῶν, quæ mulierum totius Asia pulcherrima erat.

l. 3.

DVAS FILIAS VIRGINES) Statiram vt Plutarchus nominat, Barfinen vt alij, & Drypetin Hephæstioni postea desponsam, cum sibi Barfinen seu Statiram delegisset. tres enim Alexander uxores duxit, Roxanem primam, deinde Barfinem seu Statiram, postremo Parylatim Ochi regis natu minimam, vt Aristobulus apud Arrianum est auctor. De quibus nos lib. 10. copiose, vbi ex alijs scriptoribus ingentem Curtij lacunam expectamus.

AD STABILIVM REGNVM PERTINERE) ita Plutarchus etiam testatur miris modis hoc facto deuinctos Alexandro barbaros.

SUPERBIAM VICTORIBVS DETRAHI POSSE) si generaret è captiua qui victoribus imperaret.

ACHILLEM QVOQVE A QVO IPSE GENVS DED. CVM CAPTIVA COISSE) Et Briseidem amavit captiuam Achilles, & Polyxenam Priami filiam sibi in coniugem adoptauit. De Briseide Homerus Iliade l. & XIX. De Polyxena Euripides in Troiadibus, Seneca in Hecuba Ouid XIII. metam. Smyrnæus lib. 14. Virgil 3. Aeneid. Philostratus in Apollonio Tyanæo & heroticis, Pausanias in Atticis, Homerus nusquam attigit historiam, ne dedecoraret, vt ait Pausanias, Achillem. Dubites sanè de qua captiua loquitur hic Alexander Briseide an Polyxena, nam vtraque captiua fuit, & vtraque thalamis Achillis destinata.

De Briseide in XIX. litera T. cecinit Homerus. vbi Briseidem Patrocli mortem facit deplorantem: Plura Ouidius, Q. Calaber, Philostratus præsertim l. 4. p. 172. de Polyxena.

Satis ex auctoribus constat, Polyxenam ab Achille nunquam in thalamum ductam, nec vtrquam deuirginatam, sed desponsam duntaxat fuisse. Curtius ergo de Briseide, non Polyxena accipiendus est, cum Briseide enim ducta res fuit Achilli, quamvis captiua, quo exemplo tuetur se Alexander, vt qui ab eodem genus ducat, quemadmodum supra quoque gloriatur in supplicio Batis, *gloriante*, inquit Curtius, *rege Achillem à quo genus ipse duceret, inuitatum se esse pœna in hostem capiendam*. Ad quod caput nos plura. Sed obstrepit hic Acidalius & obnunciat cum annotat ad illa Curtij: Ita matrimonij iure velle iungi, & pro ita reponit vel rite vel in. Quid ita, inquit, vult hoc loco sibi. abundat in nullum vsu in, nisi rite corrigendum, vel in vt libr. 10. Oxatris Persæ filiam in matrimonio iunxi. nam illud eloqui vix etiam audeo, vt priora leuiter mutantur: *cum captiua coisse, ne in se fore nefas arberentur: & tamen matrimonij iure velle iungi*, Ne sibi turpe putent, etiam Achillem fecisse: & se tamen hoc amplius vt minus turpe sit, in matrimonium poscere coniugem legitimam, non pellicem aut amicam. Sed taceri hoc profecto poterat, quippe certo scio, turpius Alexandro Macedones censuisse, quod connubiali etiam iure captiuam sibi iungeret, quam si iunxisset more tantum concubinali.

l. 4. c. 191

p. 105.

Errat Acidalius, Achilles Briseide captiua non pro concubina & pellice abusus est, sed quemadmodum illi Patroclus deductor promiserat, in legitimam uxorem duxerat: quod ex Homero & epitome rerum Troicarum intelligi potest. Ergo retinendum ita. Ita enim dixit Alexander sibi velle iungi iure matrimonij Roxanem, vt Briseida sibi iunxerat Achilles. Melius etiam inferni, quàm in se fore, quia nisi legitime duxisset, nefas nobilissimæ virgini intulisset.

l. 2. c. 5

IVSSIT AFFERRI PATRIO MORE PANEM) Hunc locum Alexander Neapol. respexit, vbi de spòtialiorum & nuptiarum ceremonijs tractat, nec Tiraquellus alium præter Curtium huius moris testem inuenit. Rationem moris exponit ipse Curtius, cum subijcit auctores morum & consuetudinum voluisse docere naturam paucis contentam, nec alio ferè victu coniugibus quàm pane opus esse. Ea optima domus est, quæ minimo est contenta, inquit gymnologista apud Strabonem.

Cæterum de his Roxanes nuptijs Plutarchus etiam breuiter de Fort. Alex. *Roxanes amore captus,*

6478

eam unam uxorem soli sibi duxit. Darij verò St. atiram imperio rebusq. ita exposcentibus, erat enim opera precium hoc pacto genera inter se vinciri. Ceteras omnes Persidas tanto modestiâ prastitit, quanto fortitudine Persas. inuitam nullam vidit: quas vidit autem magis etiam aspernatus est, quam quas non vidit. Miraque cum ceteris omnibus blandus esset, solis venustis superbum se prabeat. & quæ ibidem sequuntur, ex quibus incredibilem Alexandri virtutem rarò apud Christianos fortasse in tanta fortunæ licentia inueniendam, perspicias.

QVI MAXIME SERUIT) adulationi, quamuis

Vultum animo disparem, ingenuus haud ferat diu.

Ea res enim maximas in regia Alexandri tragœdias dedit.

C A P V T XI.

A R G V M E N T V M.

Iter in Indiam adornat. In ipsis cxx. millia recenset, auro & argento arma exercitus expoliri iubet.

Aeteram Indiam & inde Oceanum petiturus, ne quid à tergo, quod destinata impedire posset, moueretur, ex omnibus prouincijs xxx. millia iuniorum legi iussit, & ad se armata per duci, obliides simul habiturus & milites. Craterum autem ad persequendos Haustanem & Catenem, qui ab ipso defecerant, misit, quorum Haustanes captus est, Catenes in praelio occisus. Polypercon quoque regionem quæ Bubacene appellatur, in ditionem redegit. Itaque omnibus compositis, cogitationes in bellum Indicum verit. Dives regio habebatur non auro modò, sed gemmis quoque margaritis q. ad luxum magis quam ad magnificentiam exulta. Clypei militares auro & ebore fulgere dicebantur. Itaque necubi vinceretur, cum ceteris prastaret, scutis argenteas laminas, equis frenos aureos addidit, loricas quoque alias auro, alias argento adornauit. CXX. millia armorum erant, quæ regem ad id bellum sequebantur.

INDIAM ET INDE OCEANVM) De India Curtius ipse infrà cap. 17. tractat, & regionem gentisque mores accuratè describit, vbi nos plura. De Oceano autem l. 9. c. 16.

OBSIDESSIMVL HABITVRVSET MILITES) Sapiens consilium, ex iuuentute enim tantum nobilissimi qui que adscribebantur, qui simul obsidum loco essent, Principum inquam & Satraparum filij, viliorum enim & mancipiorum precium nullum erat nec cura. per illos autem simul gentes ex quibus lecti erant, in officio retenturuserat.

HAVSTANEM ET CATENEM) è quibus Catenes Bessum Alexandro victum opera Spitamenis tradiderat, vt est l. 7. c. 11. Catenes porrò mox cum Spitamene ab Alexandro defecit, vt est c. 16. libri superioris. Catenes erat ille nobilis & certus sagittarius, qui aues etiam in aere excipiebat, vt est c. 13. lib. prioris. De Haustane siue Austane, vt ab Arriano vocatur, nulla alibi quod sciam mentio, est.

HAVSTANES CAPTVS EST, CAT. IN PRAEL. OCCISVS) testatur idem Arrianus.

POLYPERCON QVOQUE REG. QVAE BVBACENE APPEL. IN DIT. REDEGIT) Polypercontis seu Polyperchontis, vt est apud Arrianum, seu Polyperchontis vt à Diodoro appellatur, viri inter duces post Craterum principis, multa & supra mentio habita, & infrà habebitur. Bubacenam autem regionem nemo præter Curtium laudat.

DIVES REGIO) hæc infrà cap. 17. copioè describitur.

CLYPEI MILITARES AVRO ET EB. FVLG. DICEBANTVR) Ne Indis in armorum splendore cedere videretur, ipse quoque suum exercitum auro argento que ornauit. Iustinus in 12. Post hæc Indiam petit, vt Oceano vltimoque Oriente finiret imperium. Cui gloriæ vt etiam exercitus ornamenta conuenirent, phaleras equorum, & arma militum argento inducit, exercitumque suum ab argenteis clypeis Argyraspidas appellauit. Quod Iustinus hic affirmat exercitum Alexandri ab argenteis clypeis Argyraspidas dictum, tum primùm cum in Indiam moueret, à vero procul repulsum videtur, cum lib. 4. c. 32. iam Argyraspidas Curtius in acie post phalangem constitutas doceat: ad quem locum à nobis dicta recognosces.

CXX. MILLIA.) mirum hoc non in Dario vel Orientis regibus, sed Alexandro omnis ferè multitudinis contemptore. Sed ob famam credo & pompam auxit exercitum.

CAPVT XII.

ARGVMENTVM.

Rex vult Deus credi & coli. in recusantes irarū fulmina iactat. Hages & Cleo adultores Græci Deum pronunciant, Callisthenes philosophus obnunciat.

Amque omnibus preparatis, quod olim prauamente conceperat, tunc esse maturum ratus, quomodo cælestes honores usurparet, cepit agitare Iouis filium, non dici tantum se, sed etiam credi volebat, tanquam perinde animis imperare posset ac linguis. Itaque more Persarum Macedonas venerabundos ipsum salutare prosternentes humi corpora. Non deerat talia concupiscenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum regū quorum opes sapientius assentatio quam hostis euertit. Nec Macedonum

hæc erat culpa, nemo enim illorum quicquam ex patrio more libare sustinuit, sed Græcorum, qui professionem honestarum artium malis corruperant moribus. Hages quidam Argiuus pessimorum carminum post Charilum conditor, & ex Sicilia Cleo, hic quidem non ingenij solum, sed etiam nationis vitio adulator, & cetera urbium suarum purgamenta, quæ propinquis etiam maximorumq; exercituum ducibus à rege præferrebantur: hi tum calum illi aperiebant, Herculemq; & Patrem Liberum, & cum Polluce Castorem nouo numini cessuros esse iactabant. Igitur festo die omni opulentia conuiuium exornari iubet: cui non Macedones modò & Græci principes amicorum, sed etiam nobiles adhiberentur. Cum quibus tum discubisset rex, paulisper epulatus conuiuio egreditur, Cleo sicut preparatus erat, sermonem cum admiratione laudum eius instituit, merita deinde percensuit, quibus vno modo referri gratiam posse, si quem intelligerent deum esse, confiterentur, exigua thuris impensa tanta beneficia pensaturi. Persas quidem non piè solum, sed etiam prudenter reges suos inter Deos colere: maiestatem enim imperij salutis esse tutelam: Ne Herculem quidem & Patrem Liberum prius dicatos deos, quam vicissent secum viuentium inuidiam. tantundem quoque posteros credere, quantum præsens ætas spondisset. Quod si ceteri dubitent, semetipsum, cum rex inisset conuiuium, prostraturum humi corpus, debere idem facere ceteros, & imprimis sapientia præditos. Ab illis enim cultus in regem exemplum, esse prodendum. Haud perplexè in Callisthenem dirigebatur oratio, grauitas viri & prompta libertas inuisa erat regi, quasi solus Macedonas paratos ad tale obsequium moraretur. Istum silentio factò, vnum illum intuentibus ceteris, Si rex, inquit, sermoni tuo affuisset, nullius profectò vox responsuri tibi desideraretur. Ipse enim peteret, ne in peregrinos externosque ritus degenerare se cogeret, ne rebus felicissimè gestis inuidiam tali adulatione contraheres. Sed quoniam abest, ego tibi pro illo respondeo, nullum esse eundem & diuturnum & præcoquem fructum, cælestesq; honores non dare te regi, sed auferre. Interuallo enim opus est, vt credatur deus, semperque hanc gratiam magnis viris posteri reddunt. Ego autem seram immortalitatem precor regi, vt & vita diutina sit, & æterna maiestas. Hominem consequitur aliquando, nunquam comitatur diuinitas, Herculem modò & Patrem Liberum consecrata immortalitatis exempla referebas. Credeſne illos vnus conuiuij decretos deos factos? Prius ab oculis mortalium amolita natura est, quam in calum fama perueheret. scilicet ego & tu Cleo, Deos facimus. à nobis diuinitatis suæ auctoritatem accepturus est rex. Potentiam tuam experiri libet, fac aliquem regem, si deum potes facere, facilius est calum dare quam imperium? dū propitiū sine inuidia, quæ Cleo dixit, audierint: eodemque cursu quo fluxere adhuc res, ire patiantur. nostris moribus velint nos esse contentos. Non pudet patriæ, nec desiderio ad quem modum rex mihi colen-

colendus sit, à Persis discere, quos equidem victores esse confiteor, si ab illis leges quis viuamus, accipimus. Aequis auribus Callisthenes veluti vindex publicæ libertatis audiebatur. Expreserat non assensionem modò, sed etiam vocem, seniorum præcipuè, quibus grauis erat inueterati moris externa mutatio. Nec quidquam eorum qua inuicem iactata erant, rex ignorabat, cum post aulae qua lectis obduxerat, stare. Igitur ad Hagem & Cleonem misit, ut sermone finito barbaros tantum, cum intrasset, procumbere suo more paterentur. & paulò post quasi potiora quadam egisset, conuiuium repetit. Quem venerantibus Persis, Polypercon, qui cubabat supra regem, vnum ex his mento contingentem humum, per ludibrium cæpit hortari, ut vehementius id quateret ad terram, elcuique iram Alexandri, quam olim animo capere non poterat. Itaque Rex. Tu autem, inquit, non veneraberis me? an tibi vni digni videmur esse ludibrio? Ille nec regem ludibrio, nec se contemptu dignum esse respòdit. Tum detractum eum lecto rex præcipit in terram. Et cum is pronus corruisset, Vide ne, inquit, idem te fecisse, quod in alio paulò ante ridebas? & tradi eum in custodiam iussu conuiuium soluit. Polyperconti quidem postea, prius castigato ignouit: in Callisthenem olim contumacia suspectum, peruicacioris ira fuit, cuius explendamatura obuenerit occasio.

Sequuntur quinque tibi istissima capita quæ superbiam regis, Macedonum indignationem, ephæborum coniurationes & cædes, inter quas & Callisthenis, repræsentat, qua potissimum non solum omnium præteritorum facinorum & factorum quantumuis fortium & illustrium famam & laudem corrupit, sed iusta etiam apud omnem posteritatem inuidia conflagrauit. Cæterum quæ his capitibus acta sunt Cariatæ in Bactriana Strabo accidisse refert, Cariatæ enim disertè comprehensum ab Alexandro Callisthenem affirmat.

MATURVM RATUS) Indiam ingressurus non volebat minor videri Hercule & Baccho, qui Indos prioribus sæculis adierant, & pro dijs postea culti fuerant. Maturum ergo tum erat, ut publicè pro Deo coleretur, ut exemplo Persarum & Macedonum permoti Indi crederent, nouum ad se numen è cælo descendisse, aut certè è terra Europa extitisse atque virtute ad Indos penetrasse. Vocem ratus ex Acidalio assumsi, & reuera desiderati iudicauit, sicut infrà à Persis discere, quæ res Glareanum confudit ut locum non explicaret.

IOVIS FILIVM) Ammonis ut supra sæpè.

PERINDE ANIMIS IMPERARE POSSET AC LINGVIS) Facile poterat extorquere à subiectis ut diceretur Iouis filius: sed ut crederetur, nec ipse Iupiter Ammon efficere poterat, cogitationes enim cū lateat, cogi non possunt, etiã si frons, vultus, oculi, lingua, fingant, seruiant & mentiãtur.

MORE PERSARVM) Multus est Curtius in hoc ritu Persarum & cultu adorationis seu venerationis explicando & execrando, vbi Alexander eundem à Macedonibus si abidhiberi cupiebat: totum hunc locum apud *Briffonium egregiè tractatum leges, vbi multa etiam Curtij mentio, nec opus hic actum agere, tutè venias in rem præsentem.

Cæterum non stetit hic regum fastus, ut paterentur, imo iuberent se adorari, sed eò superbiam & impietatis progressi sunt, uti statuas quoque suas numinis ritu coli vellent & præciperent, cuius documentum apud Daniele in Nabuchodonosore habes, & apud Philostratum in Apollonio de statua item aurea.

Eximendus tamen scrupulus hic videtur de regum adoratione, sæpè enim sunt aulicæ duntaxat elegantiam, & ritus gentium non damnati: Dauid certè ab Idolorum cultu vel maximè abhorruit, & tamen pronus adorauit Saulem regem, & coniux Dauidis Salomonis mater etiam ipsum Dauidem eodem ritu venerabunda coluit, & hoc genus προσκυνήσις plures in literis sacris cognoscas, ut mirum sit illum cultum à Mardocheo, Amani negatum, ne, videretur transferre Dei cultum in homines. atqui hoc alij fecerunt ex Iudæis ut dixi, & sine nota Idololatriæ. Videtur Mardocheus diuinitus cognouisse Amanis diuinitatem affectantis insolentiam, eoque negalle illi impensum ab alijs quamuis vssitatum cultum. Nos ad Curtium redeamus.

PERNICIOSA ADVLATIO) Vera parçemia: Turpis adulator non minus hoste ferit, quod hic planè Curtius dicit, cum subiungit, perpetuum malum regum, quorum opes sæpius assentatio, quam hostis (hostis lege, non hastis ut ineptissimæ operæ excuderunt) euertit. Extant multa passim optima dicta in pessimos adulator es, quæ tu apud eos leges, qui communes locos in polyantheas coniecere, plurima quoque passim Stobæus l. c. 42. ad quæ non pauca Opsopæus.

NEC MACED. HAECERAT CVLPA SED GRAECORVM) Græci enim potissimum adultores, sed Macedones non Græci? Demosthenes Macedones non pro Græcis sed barbaris habuit, Philippumque Alexandri patrem barbarum appellauit, ut ad primum Martialis epigramma & verbum Barbara pyramidum iam olim docui. Quod sit terram Græciam inspiciamus, etiã Macedones ut supra in caussa Philotæ demonstratum est, erunt Græci.

PESSIMIS MORIBVS CORRVPERVNT) Qui non, ut dixerunt, ita vixerunt, quod de Atheniensibus fertur, illos nosse quid agendum, sed non agere. Alexandri adultores potissimi erant hic Agis

De regno
Persarum
p. 8.

vidr Scra-
tum:

Agis & Niceſias & CLEO & Anaxarchus à Nicocreonte poſtea in mortario piſtillis contuſus. Sico-
phantas & vitiligatores Eufſathius ad ſecundum Homeri appellatos ait.

HAGES QUIDAM ARGIVVS) * Arrianus Agidem Argium poetam appellat. *Quum* * p. 85.
verò Perſiam ac Medos admiraretur, eoſque veſtis immutatione totiuſque cultus ratione imitaretur,
non videbatur ob eam rem vllis adulatoribus, qui eius animum eo pellicerent, neque ſophiſtis quidem ſive
Anaxarcho ſive Agide poëta Argiuo eguiſſe. Gyraldus Dial. 3. hiſt. poſt. nihil de Hage ſeu Agide nar-
rat, præter id quod hic Curtius tradit: niſi quod ex Pauſania addat alium exitiſſe Agidem
poetam Amphiptolemi F. qui Antiopen cecinerit poſt Epopæi interitum à Lamedoæ reuoca-
tam Thebas rediſſe, in ibique in via peperiſſe. Sed hic nihil ad fides Curtianas. Agidis adulatoris Apophthegma
eſt de Alexandro, à quo cum Agis vidiffet cuidam *γελωροποιῶν* ingentia munera 6. p. 209.
dari, exclamavit; *O rem abſurdiſſimam!* & Alexandro rogante, quid diceret? Fateor, inquit, *me*
patri non poſſe, vos à Ioue prognatos omnes pariter aſſentatoribus delectari. Siquidem & Iupiter Vulcanum
habet pro morione, & Hercules Cercopibus, & Bacchus Silenis delectari conſueverunt. Tales vide-
mus & apud te magni fieri. Peſtilentiſſimum genus adulationis, ſub libertatis imagine blandiri.

POST CHÆRILV M) De Chæriſto dictū in proſidagmatis ſeu proluſionibus: ſed hic proprius
eſt locus, nec multis tamen agam, quod egit iam Gyraldus, cuius tibi verba ad numero, ubi de
duobus Chæriſtis altero eoque antiquiore laudatiſſimo poeta, altero de quo hic ſermo, inſiceriſſi-
mo. Nam ita Gyraldus ex Horatio & alijs: *Tunc me intuens Piſo ait, Nunquid iſte eſt* (de prioribus du- p. 108.
bitabat) *Chæriſtus, cuius in poetica meminit Horatius Flaccus, atque item in epistoſis, cum ita cecinit:*

*Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chæriſtus incultus qui verſibus, & male natus
Rettulit acceptos regale nomina Philippos.*

Cui ego, Eſt iſtuc, inquam, Piſo parum mihi comperium, non enim vtrique tempora conueniunt.
Namque iſte de quo Horatius, circa Olympiadem CXIII. cum Alexandro Macedone vixit, ille de quo
ego modo loquebar LXXV Olympiade floruit: quare omnino duos ſatius puto erit vt ſtatuamus. Iſtum
etenim quem dicis in caſtris ſecutum eſſe Alexandrum, hiſtorici proſidere, atque ab eo Alexandri geſta
perſcripta inepte, ſic tamen vt Alexandrum ipſum dixiſſe ferant, malle ſe Homeri Theſitem eſſe, quam
Chæriſti Achillem: & cum eo prætere a pepigiſſe, vt pro ſingulis bonis carminibus ſingulos aureos acciperet,
pro malis, colaphos, ſeu alapas. Verum opere iam perfecto cum recitaret, tot mala inuenta eſſe dicuntur,
vt alaparum multitudine enectus ſit. Subiungit idem de tertio quodam Chæriſto tragico & Hely-
mone inſulſo poeta, que tute videbis. De duobus agit etiam Suidas in vocibus χοίριλλος καὶ χοίριλος, Nota de
de Alexandri Chæriſto nulla litera, ex quo apparet cõtemptrum fuiſſe, & opus ante opificem mor-
tuum. Helymone poeta ibid.

EX SICILIA CLEO) Mirum dictū, quicquid à Cleone Siculo diſputatum ait Curtius, hoc totū
Anaxarcho Sophiſtæ Abderitano aſſignat Arrianus. Nec apud Plutarchum vlla Cleonis mentio,
& multa Anaxarchi.

NATIONIS VITIO ADVLATOR) ergo Siculi aduſatores? non memini ab alijs ſcripto-
ribus hac laude inſignitos. Quod ſemibarbare locuti ſint ſupra docui, & ſcriptores teſtantur.
Firmicus acutus, Cicero 1. in Verrem, genus hominum acutum & ſuſpicioſum dicit; & in 2. de
Orat. Siculos facetos & orat. 6. in Verrem, *Σικολίται* vero apud parœmiographum de vaſtris &
improbis dicitur. De variarum porro gentium virtutibus & vitijs tractat Alexand. Neapo. l. 4.
genial. cap. 13. Extat alius ſcriptor de moribus gentium improbus & impudens, cuius nomen
prætereo, ne chartas meas inquinem, famoſus enim potius libellus, quàm verus liber.

HI TVM ILLI CAELVM APERIEBANT) Argutè hoc, nec ſine ironia & irriſione, quaſi
in adulatorum poteſtate fuerit mortalibus cælum vel claudere vel aperire, & inter cælites, quos
ipſis viſum, referre. Arrianus hanc Cleonis orationem Anaxarcho tranſcribit.

HERCVLEMQVE) Diuerſi fuere Hercules, de principe Hercule ex plurimis ſcripto-
ribus. Eruditiffimus Natalis Comes lib. 7. cap. 1. decem totis paginis, quibus nihil addo niſi Gyraldum,
qui prope paria Syntagm. X. hiſt. deorum. Multa his omnibus antiquior Cornutus ſeu
Phurnutus lib. de natura Deorum, titulo de Baccho.

ET PATREM LIBERV M) de hoc iam non pauca lib. ſuperiore cap. 21. ex eodem Phur-
nuto, Gyraldo, Natali & alijs.

CVM POLLUCE CASTOREM) De Caſtore & Polluce ſcripſimus ad Martialis epigrammata,
& habes longiſſimè explicata ab Natali Comite l. 8. toto capite 8. apud Gyraldum Syntagmate
5. De Caſtoribus ſeu Dioscuris, vt Græcis appellantur, Leda ex Ioue FF. Tyndaridis: Sed
hic hiſtorias non fabulas tractamus, quas apud Comitem & Gyraldum, vt dixi, reperias.

CONVIVIVM EXORNARI IVBET) Ridet hoc conſilium Calliſthenes: Credeſne illos
vnius conuiuij decreto deos factos?

NOVO NVMINI CESSVROS) Alexandro veluti maiori, cui minorum gentium dij, tanquam
ſemidei ceſſuri & ſeruituri ſint.

EXIGVA THVRIS IMPENSA) Non contentus ille assentator, seu Cleo, seu Anaxarchus humillia & vilissima adoratione erat, sed volebat Alexandro veluti præsenti deo etiam thus adoleri, quod in sacrificijs deorum tantum fiebat. Alios veteres honores hominibus, alios heroibus, alios dijs adhibebant. De quib. Gyrald. synt. 17. huius loci memor, etiam ex Arriano ostendit.

MAIESTAS IMPERII TVTELA SALVTIS) Nobilis gnome & vera, regia enim maiestas loco legis est, quamdiu debita veneratione colitur rex. Secura est respub. vbi recessit veneratio; omnia iusque deque feruntur, aguntur.

QVAM VICISSENT SECVM VIVENTIVM INVIDIAM. Priusquam ingentibus facinoribus omnes alios mortales longè superasset, ob quorum admiratione post mortem sunt immortalibus inter cælitates numerati. De Apotheosi Herculis & Bacchi paulò post ad illa verba Callisthenis. *Prius ab oculis mortalium amolita natura est.*

TANTVNDEM POSTEROS CREDITVROS) Si iam viuus pro deo coletur, etiam à posteris cultum iri, si viuò diuinitas à viuis abdicetur, nec à posteris deum creditum vel adoratum iri.

IN PRIMIS SAPIENTES) quorum princeps inter præsentes erat Callisthenes, à quo Cleo volebat initium adorationis fieri. Et quia de Callisthene dubitabat, & Cleo se ipsum quoque inter philosophos numerabat, se initium facturum pollicetur. Ita Callisthenè exemplo motum, secuturum, aut inuidiam vltimam apud regem subiturum, quod & factum est.

GRAVITAS VIRI ET PROM. LIBERT. IN VISA ERAT REGI) Callisthenis grauitas Alexandro erat inuisa, quam reddidit Anaxarchus inuidiosiore. Plutarch. *Callisthenis consuetudinem vel aliàs ob austeritatem parum gratam, insuper reddidit inuidiosam. Et infra: At dum fortiter & sapienter recusat, prostratus humi Alexandrum salutare, solusq; diserit publicè ea quæ in occulto optimus quisq; & natu maximus inter Macedonas stomachabantur: magna quidem macula Macedones, & Alexandrum maiore exsoluit, deterrèns eum ab adoratione: se vero ipse perdidit, quod extundere id magis regi, quam videretur persuadere.*

SI REX SERMONI TVO ADFVISSET) Nesciebat Callisthenes à Cleone, Hage, Anaxarcho omnia ex composito fieri, conuentumque antea inter Alexandrum & adultores, eoque nomine regem ex medijs sepulis surrexisse, & secessisse, vti reuerentè omnes adorarent. Arrianus à Callisthene, præsente Alexandro orationem hanc habitam contra adorationem aduersus Anaxarchum, non Cleonem tradit.

IPSE ENIM PETERET) Procul à mente Alexandri, hæc petitio & ratio diuinitatem & cælum cum gigantibus affectantis. Non fuit Callisthenes artium & adulationum aulicarum gnarus: & verus est senarius:

Scholasticus in aula, asinus inter simias. ενος εν πειθηκοις. Trahunt tamen hoc verbum ad laudem scholastici. ego nolim ita laudari.

NVLLVM ESSE EVNDEM ET DIVTVR. ET PRAECOQVEM FRVCTVM) Elegans similitudo & nobilis gnome: nam citò nata, citò pereuat. sumpta est comparatio ab arboribus præcociibus, quales sūt amigdalus, nuciperficæ seu præcoces, de quibus Plinius, & singillatim de pomo nuciperfico, quia non aliud fugacius. *Longissima namque decepto bidui mora est, cogitq; se venundari.* Adi nostros commentarios ad Martialem, l. 13.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis

Nunc in adoptiuis Persicæ cara sumus.

DE amygdalo idem: *Floret prima omnium amygdala mense Ianuario: Martio verò pomum maturat.* Transferuntur hæc in ingenia præcocia, honores præproperos, & hoc genus alia. Alciatus emb. 208.

Cur præproperans folijs præmittis amygdale flores?

Odi pupillos præcocis ingenij.

Quintilianus enim testatur hoc præcox ingeniorum genus nunquam ferè peruenire ad frugem. & Actius apud Gellium ait, *In iuuenilibus ingenijs itidem sibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipsa placet; ea enim demum maturescere (maturitas enim tempestiuam adfert suauitatem) reliqua ante tempus putrescere.* Adfert Claudius Mimos ex Cælio Rhodiginio exemplum de Hermogene Rhetor quod in commentario eius ad Alciatum leges.

PRAECOCEM FRVCTVM) De voce præcox præcocis etiam grammatici triciantur. Negat Gellius dici præcox præcoquis, rescribendum esse præcocis, quod in recto non scribatur præcoquis, sed præcox, & versum ex Afranio adducit: *Appetis dominatū demens præmaturè præcocem. In quo versu, inquit Gellius, animaduertendum est, quod præcocem inquit, non præcoquem; est enim casus eius rectus, non præcoquis, sed præcox.* Apud Curtium ergo legendum erit præcocè, vt pleraque edita ostendunt exemplaria. MS. Constantiensis & Modiana præcoquem habent, quibus mea sententia Gelliana emendatio erit præferenda. Est tamen hæc vox duplicis ordinis, secundi & tertij, vt dicatur præcoquis, præcoqui, & præcox præcocis, quod ex scriptorum auctoritate docui ad Martialem.

CAELESTESQVE NON. NON DARE TEREGISED AVFERRE) eleganter hoc; propter enim inuidiam rei noue & inaudite in Gecia viuò mortuoque detraketur honos Alexandro cælestis, & gloria eius ante ipsum euanesceat & extinguetur, adeoque Deus ante Deum, sed mortalem, morietur.

INTERVALLO OPVS EST) Opus est, vt prius & mortalitatem exuat, & per mortem à mortalibus recedat, vt Bacchus & Hercules fecere.

De Hercule eleganter Naso: l. 9. Met. v. 250. Horatius qui Bacchum & Castores addit l. 2. Epist.
Bacchum porro eodem modo cum Hercule exustum, & in cælum inde receptum cecinit Sionius Antipater:

Ἀμφοτέροι δὴ θύε & ἀμφοτέροι πολεμισαί,
Κῆκ' ἰηρός. θύρω δεινός. δδὲ ῥοπάλα
Ἀμφοῖν δὲ εἴλασιν συνέρμονες εἶκελα δὲ ὄπλα,
Νεβρός λειοντῆ κύμβαλα δὲ πλατάγη.
Ἡρῆ δὲ ἀμφοτέροις χαλεπὴ θεός οἱ δὲ ἀπὸ γαίης
Ἡλδον ἐς ἀθανάτας, ἐκ τωρὸς ἀμφοτέροι.
Ambo Thebani, bello simul ambo potentes,
Hic claua, hic thyrsos; natus vterque Ioue:
Amborumque columna atque arma simillima vtrique
Cymbala clamori; pellem & vterque tulit
Et grauis ambobus Iuno Dea: adiuit vterque
E terra ad superos igne cremante Deos.

p. 466.

SEMPERQUE HANC GRATIAM MAG. VIR. POST. REDDUNT) Ita de Romulo testatur in
Catone M. Tul. Romulum qui hanc urbem condidit, ad deos immortales beneuolentia fama, sustulimus.

De Hercule Arrianus: Sed ne Herculi quidem, cum adhuc in viuis esset, diuini honores à Græcis delati
sunt, imò nec mortuo quidem, donec Delphico oraculo, vt pro deo coleretur, iussum fuit. lib. 4.

De Libero patre seu Baccho Paulantasin Atticis: Agebatur dies festus apud Athenienses, quo die Liberi Patris cultum à Pegaso Eleutheriensi ex oraculo delphico acceperunt, quæ dicebantur Oschophoria. Huic Libero Patri seu Baccho primi mortalium Phœnicis sacra instituerant, quæ postea Orpheus in Græciam ad Thebanos detulit, in quibus laniatus fuit: Natal. videl. 5. c. 13.

PRIVS ABOCVLIS MORT. AMOL. NAT. EST. Præter hos, inquit Alexander Neapolitanus, l. 6. c. 4.
fuere dii indigetes, qui ex hominibus in deorum numerum asciti; propter eximias belli pacisque artes, quod, p. 325. f. 2.
de genere humano bene meriti essent, post mortem numinibus æquati, celebrem posteris memoriam reliquerunt, vt Hercules & Aeneas quem vocant Indigetē, Castor & Pollux, Aesculapius & Romulus: atq; alij.

Proinde Vespasianus, vt est apud Tranquillum, in vltima ferè vitæ linea constitutus, cum moriturus, vt video, inquit, Deus fio. De Iulio Cæsare eleganter Ouidius extremo transformationum.

Hic tamen accessit delubris aduena nostris. (Aesculapius nempe)
Cæsar in vrbe sua Deus est; quem Marte togaque
Præcipuum non bella magis finita triumphis
Resque domi gesta prope atque gloria rerum
In fidus vertere nouum, stellamque comantem.

ENARRAT dein Cæsaris ingentia facta, & mox subiicit:

Ne foret hic, inquit, (Augustus adoptatus Cæsaris) mortali semine cretus Ille (Cæsar) Deus faciens erat.

De scriptis de murem cædis omnibus & ipsa cæde, concludit,

Vix ea factus erat, media cum sede senatus
Constitit alma Venus, nulli cernenda, sique
Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solui
Passa recentem animam, cælestibus intulit astris.
Et quæ sequuntur.

SCILICET EGO ET TV CLEO) elegans ironia. Nempe nos sumus illi supra Iouem dii, qui noua possumus fabricari numina. Age experire vires tuas, minus est regem creare & facere, quam deum. Si regem nō potes, quando poteris deum. Faciliusne est dare imperiū, an cælum? illud non potes, hoc quomodo poteris? vereor equidem ne cælum nobis, Cleo, iratum sit propter hanc tuā orationem, & dii felicissimū adhuc rerum & victoriarum cursum inuertant, ac permutent. Certè Hermolaus hanc superbiam affectatæ diuinitatis obiecit regi, cum infra dixit. Tu Macedonas voluisti tibi genua ponere, venerarique te vt deum: tu Philippum patrem auersaris, & si quis deorum ante Iouem haberet, fastidires etiam Iouem. Et quæ sequuntur.

NEC DESIDERO) ita lege, non desiderio, ex mendosis operarum formis.

QVOS EQVIDEM VICTORES ESSE) Sententiam horum verborum negauit se Glareanus potuisse assequi, Obscurum, inquit, sensum facit quos relatiuum. quid enim referat deosne an reges ac Macedonas in dubium trahi potest. Sed iudicet lector. Iudico ergo, nec ad deos, nec reges, nec Macedonas referri particulam quos: Sed ad victos Persas, prioremque versum ita cum Acidalio legendum, quem ad modum nostra editio posterior habet: Nec desidero ad quem modum rex mihi colendus sit, à Persis discere, quos equidem victores &c. quos, ergo ad Persas vero & germano sensu referendum. Nec obscura amplius sententia est. Si nobis victoribus ad ritum Persarum qui victi sunt, viuendum est, ergo victi leges viuendi victoribus præscribunt, adeo q; ipsi victores nostri, nos victi sumus. acutè & acerbè aduersus Cleonem & Alexandrum. Atque hæc est oratio Callisthenis aduersus Cleonem apud Curtium. Idem lemma tractat Arrianus aduersus Anaxarchum, quem

Arrianus Cleoni substituit, sed modo haud paullum diuerso, ex quo non mendose colligas ab his scriptoribus pro cuiusque ingenio idem argumentum diuersa ratione tractatum. Arrianus plura p. 85. & seq.

EXPRESSERAT NON ASSENSIÖNEM MODO) Arrianus idem, sed verbo & sine seniorum aut iuniorum discrimine: *Hæc aliaque, inquit. huiusmodi cum dixisset Callisthenes, Alexandrum quidem molestissimè tulisse, Macedonibus verò gratissima fuisse.*

Iustinus de hac ipsa adoratione ab Alexandro affectata & Callisthenis constantia in XII. Deinde, inquit, quod primo ex Persico superbia regis more distulerat, ne omnia pariter inuidiosiora essent, non saluari, sed adorari se iubet. Acerrimus inter recusantes Callisthenes fuit. Quæres & illi & multis principibus Macedonum exitio fuit: siquidem sub specie insidiarum omnes interfecti. Retentus tamen est à Macedonibus mos salutandi regis explosa adoratione.

POLYPERCON, QVI CVBABAT SVPRAREGEM) Pro Polyperconte Arrianus Leonnatum ponit. Sed quid hoc quod dicit Curtius Polypercontem supra regem accubuisse, locone honoratiore quam ipse rex? nequaquã. Reuocabo paucis in memoriam quæ ad illos Martialis Scæzontes edidi.

Medio recumbit imus ille qui lecto.

l. 6. Epig.
50.
p. 469.

In cænaculis Romanorum (imò & Græcorum) vt plurimum tres lecti erant, in quibus discubebatur ad mensam, vnde triclinia sunt appellata, nonnunquam tamen duo tantum, vt apud Plautum legas biclinium à duobus lectis. Porro singuli lecti capiebant binos, ternos, quaternos aut quinos etiam conuiuias, quanquam apud Romanos quini in vno lecto, raro aut nunquam accubuerint. Inter tres ergo lectos, medius lectus erat honoratissimus, & medius locus in medio lecto omnibus dignior. Tribus accumbentibus in vno lecto, summus dicebatur, qui ad caput lecti cubabat, imus qui ad medij & dignissimi pedes. Quanto duo tantum, summus dignissimus habebatur. Si quatuor, proximus à summo honoratissimus; imus verò, qui ad tertij pedes iacebat. Hæc vt ne ficta nobis putes, accuratè tractant accuratissimus Lipsius lib. 3. antiq. lect. Ciac. lib. de Triclinio. Struckius l. 2. conuiuial. c. 34. Hinc iam intelligis, cur dicat poeta Imus, & medio lecto: ea enim erat consuetudo, vt terni plerunque in vno lecto accumberent, & qui ad pedes medij in medio lecto accubebat, imus dicebatur recumbere: qui quidem locus fuit consularis olim dictus, de quo Ciaconius multa ex Plutarcho.

Intelligis ergò in lecto triclinari Alexandri, medium accubuisse Alexandrum, qui locus erat honoratissimus, supra Alexandrum Polypercontem, vt Curtio placet, siue Leonnatum vt Arriano, in, imo seu ad pedes Alexandri alium aliquem ex amicis, quem ego Hephæstionem fuisse ex Plutarcho & Arriano disco, cum hoc enim inter epulas familiariter quasi seorsum est locutus, & Hephæstio caput in sinu ferè Alexandri positum habebat, sicut Ioannes in Christi.

MENTO CONTINGENTEM HVMVM) Quasi osculum terræ impressurus, de quo feruili hominum genere Martialis:

l. 10. ep. 22.

*Ad Partos procul ite pileatos
Et turpes humilesque supplicesque
Pictorum sola basiate regum.*

Hic ritus hodieque durat apud Molchos, qui honoris causa dicunt, *ferio fronte humum; & feriunt reapse.* Sed Polyperconti ferè idem accidit quod Clito, nisi quod occisus non sit: solum tamen ipsius causa conuiuium, ipse delectus lectulo, in vincula ductus, castigatus, receptus postremo in gratiam. Hæc omnia frigidè Arrianus in persona Leonnati.

PRIVS CASTIGATO) Diu castigato, ignouit, antè legebatur. Acidalius *diu* mutauit in *prius*, liquidiore sanè intellectu: sed inest tamen priori lectioni germanus & aptus sensus: vt dicas, diu castigato in carcere, tandem ignouit. Callisthenis odium alta mente reposuit, quod suo tempore expromsit, vt ex atroci eius postea supplicio apparuit: oneravit hunc inuidia & odio apud Alexandrum Anaxarchus, vt est apud Plutarchum.

CAPVT XIII.

ARGVMENTVM.

Mos principum iuuentutis excubandi; honos eorundem. Hermolai castigati in regem cum socijs coniuratio, periculum regis.

Mos erat (vt supra dictum est) principibus Macedonum, adultos liberos regibus tradere ad munia haud multum seruilibus ministerijs abhorrentia. Excubabant seruatim nocturno vicibus proximi foribus eius adis in qua rex acquiescebat. Per hos pellices introducebantur alto aditu quam quem armati obsidebant. Idem actos ab agasibibus equos cum rex ascensurus esset, admouebant, comitabanturque & venantem, & in praelijs, omnibus artibus studiorum liberalium exculti. Praecipuus honor habebatur, quod licebat sedentibus vesci cum rege: castigantur eos verberibus nulli ius nisi potestas per ipsum erat. Hac chorus velut seminarum ducum praefectorumque apud Macedonas fuit. Hinc habuerunt posteriores reges, quorum stirps post multis aetates Romani opes ademerunt. Igitur Hermolaus puer nobilis ex regia cohorte cum aprum telo occupasset, quem rex ferire destinauerat, iussu eius verberibus affectus est. Quam ignominiam aegre ferens deslere apud Sofstratum cepit, ex eadem cohorte erat Sofstratus amore eius ardens. Qui cum laceratum corpus, in quo deperibat, intueretur, forsitan olim ob aliam quoque causam regi infestus, iuuenem sua sponte iam motum, data fide acceptaque perpulit, ut occidendi regem consilium secum mires. Nec puerili impetu rem executi sunt: quippe soleriter legerunt, quos in societatem sceleris associerent, Nicofstratum, Antipatrum, Asclepiodorumque placuit & Philotam assumi. Per hos adiecti sunt Anticles Elaptonius & Epimenes. Ceterum agenda rei haud sane facilis patebat via. Opus erat eadem omnes conuati nocte excubare, ne ab expertibus consilij impedirentur. Fortè autem alius alia nocte excubabat. Itaque in permutandis stationum vicibus, ceteroq; apparatu exsequenda rei, triginta & duo dies absumpti sunt. Aderat nox, qua conuati excubare debebant, mutua fide lati, cuius documentum tot dies fuerant. Neminem metus spesue mutauerat. tanta omnibus vel in regem ira, vel fides inter ipsos fuit. Stabant igitur ad fores adis eius in qua rex vescebat, ut conuati egressum in cubiculum deducerent. Sed fortuna ipsius simulque epulantium comitas prouexit omnes ad largius vinum. Ludi etiam conuiuales extraxere tempus, nunc lati conuati, quod sopitum aggressuri essent; nunc sollicitis ne in lucem conuiuium extraheret. Quippe alios in statione oportebat prima luce succedere, ipsorum post septimum diem reditura vice, nec sperare poterant in illud tempus omnibus duraturam fidem. Ceterum cum iam lux appeteret, & conuiuium soluitur, & conuati exceperunt regem, lati occasionem exsequendi sceleris admotam, cum mulier attonita (vt creditum est) mentis, conuersari in regia solita, quia instinctu videbatur futura praedicere, non occurrit modo abeunti, sed etiam semet obiecit, vultuque & oculis motum praeferebat animi ut rediret in conuiuium monuit. Et ille per ludum bene deos suadere respondit. Reuocatisque amicis, in horam diei ferme secundam conuiuij tempus extraxit. Iam alij ex cohorte in stationem successerant, ante cubiculi fores excubaturi: adhuc tamen conuati stabant vice officij sui expleta. Adeo pertinax spes est, quam humane mentes deuorauerunt. Rex benignius quam alias collocutus, discedere eos ad curanda corpora, cum tota nocte perstitissent, iuber. Data singulis quinquaginta sestertia: collaudatque quod, etiam alij fradita vice, tamen excubare perseuerassent. Illi tanta spe destituti domos abeunt: & ceteri quidem expectabant stationis suae noctem.

Hanc Hermolai coniurationem & praefertim crudele Callisthenis fatum praeter Curtium exequuntur Plutarchus, Arrianus, Iustinus, Seneca, Diogene Laertius in Aristotele, Diodorus Siculus scripsit quidem (vt ex capitum indice conflat) de eade Callisthenis, sed locus cum Callisthene perijt: Suidas, Philostratus, Dio Chrylostomus, Val. Max. Orosius, Cicero.

Mos ERAT (vt supra dictum est) supra li. 5. c. 6.

Arrianus Curtio suffragatur: supra li. 5. vide c. 6.

PELLICES INTRODUCERANTVR) Hinc extat inter apophthegmata de cuiusdam coniuge ad regem perducta, quam ille solutam existimabat, cumque serius venientem rogasset, ubi tamdiu fuisset? illa respondente se expectasse, donec maritus isset cubitum: ministros accitos acriter obiurgauit. *Reducite*, inquit, *hæc parum enim absuit, quin vestra culpa fuerim factus adulter. Egregium*, inquit apophthegmatum conscriptor, *castitatis exemplum tum in iuvene, tum in rege*. Sed quanto lex Christi sanctior, quæ nec pellices admittit, sed ad inferos amittit.

AGASONIBVS) obseruandum discrimen est inter agalonem, equisonem & mulionem. Agaso melioris seculi scriptoribus, qui equos seu iumenta curat. Lilius, Curtius, Plautus, vocem hanc pro curatore equorum vsurpant: quorum auctoritate Festus, *Agasones*, inquit, *equos agentes, id est, minantes*. Equisonem Varro pro ipso equite & magistro equorum ac domitore posuit: Nam, *ut equus*, inquit in Triodite Tripylis, *qui ad vehendum est natus, tamen hic traditur magistro, ut equiso doceat tollitur*. Nonius etiam Marcellus, *Equisones*, inquit, *non equorum tantum moderatores sed omnes, quibus regimen conceditur cuiuslibet rei, dici posse veteres probauerunt*. Varro Marcipore: *Hic in ambuiuo nauem conscendimus palustrem, quam nautici equisones per viam conducerent loco*. Mulio propriè est, qui mulas & asinas agit, & curat, siue qui mulos clitellarios, siue quadrigarios ducit, ut est apud Iuuenalem & Martialem, nec facilè apud antiquiores & pollitiores vocem legas. Errant ergo qui agalones pro mulionibus tantum accipiunt. Propriè enim equos curabant, & erant *ἰπποκόμοι* & non *ἡμιονελάται*. Rectè igitur Curtius dixit actos ab agasonibus equos, & quæ sequitur. Apud Arrianum est *ἰπποκόμων* quod interpretes transtulit ab equisonibus, verius dixisset agasonibus.

OMNIBVS ARTIBVS STVDIORVM LIBERALIVM EXCVLTI) Non aulicis tantum, sed literarum etiam: Hermolaum enim Arrianus, philosophiæ seu humanæ & naturalis sapientiæ studiosum fuisse testatur, cum dicit. *τέτονδ' ἐρμόλουος ἦν Σωπλόιδος μὲν παῖς, φιλοσοφία δὲ ἐδόκει προσέχειν τὸν νῦν καὶ καλλιθένην θεραπειεῖν*.

CASTIGANDI EOS VERBERIBVS) Hic locus, ut à me editus est, ex Acidalij castigatione prodijt, antea erat, *Castigandi verberibus eos nullius potestas præter ipsum erat*, quasi rex Iorarij vices ipse ageret. Illud autem infra Hermolai: *Cum Hermolaus apud eum quoque verberatum se à rege querebatur*. Intellige iussu regis, ut supra rex ipse dixerat, *castigari eum iussu*.

SEDENTIBVS VESCI) Rex accusabat, & cum rege maiores principes & amici, nobiles, pueri principum filij sedebant, ut & ij qui feram extra retia nullam adhuc confecerant, ut supra demonstratum est. Et hoc non Romanorum, sed Macedonum more, de seisione, non accubatione loquor. Nam Romani & Græci & Hebræi in lectulis ad cœnas accubabant, ut ad Martialem ostendi.

HINC HABERE POSTERI REGES, QVORVM STIRPI P. M. ET. ROM. OPES ADEMERVNT) De regum Macedonia succissione à Carano vsque ad Alexandrum supra dictum. Hic à morte Alexandri vsque ad Persem à Romanis victum & triumphatum dicendum. Primum constat ex regum singulorum, qui Alexandrum secuti sunt in Macedonia, ætatibus siue annis, quibus imperauit, non nisi sex & quinquaginta annos supra centum colligi, ita ut si ætatem pro sæculo accipias, nec duabus quidem totis regnarint, ne dū multis. Sciētatem triginta annos interpreteris, erunt quinque, nec ipse ut vides multæ. Si singulorum temporum quibus regno præfuerint, respicias, erunt quindecim atque ita multæ videri possunt, ita q; accipiendam hic ætatem suadet res ipsæ, & mos loquendi apud Græcos, ubi *γενεάς* habes apud Siculum, id est ætates, ubi de succissione Carani vsq; ad Alexandrū agit, & *ἑκαταῖα γενεάς* ætates seu generationes ponit. Ex qua verò singuli stirpe fuerint, docet Eusebij Chronicò Græcum, & Dexippus apud Scaligerum, qui refutato Eusebio centum & quinquaginta nouem annos vsque ad vltimū Persei annum (quo à Paulo Aemilio victus & captus est, regnumque Macedonia in formam prouinciæ ab Romanis redactum) numerante, constituit tribus annis detractis centum quinquaginta sex. A primo Carani anno primo Macedonum rege, vsque ad vltimū Persei seu Persei, recēsentur Ixxcxi quadragesima septem. Nomina porro Macedonia regum ab Alexandro vsq; ad Perseū fuere ista: I. Philippus Arideus Alexan. M. ex patre frater. II. Cassander Antipatri F. III. Philippus, Alexander & Antipater simul Cassandri filij. IV. Demetrius Poliorcetes. V. Pyrrhus rex Epiri nobilissimus. VI. Lyfimachus olim ab Alexandro M. leoni obiectus. VII. Ptolemæus Ceraunus fulminator Lagi F. VIII. Meleager Cerauni frater. IX. Antipater. X. Sosihenes. XI. Antigonus, Demetrii Poliorceta F. XII. Demetrius. XIII. Antigonus. XIV. Philippus Ganatæ F. XV. Et vltimus Perseus seu Perseus. Qui omnes quot singuli annis regnarint, habes apud Eusebium & Dexippum p. 49. 50. & seq. apud Scaligerum in temporum thesauro. Tu interim nostrum Sallianum consule.

ROMANI OPES ADEMERVNT) De bello Macedonico cum Perseo gesta Lilius libris 41. 42. 43. 44. & 45. Quem L. Aemilius deuicit, & Macedonia P. Romano subiecit. Iustianus 32. toto Diodorus Siculus l. 31. eclog. 2. tota Florus l. 2. c. 12. pauca etiam Suidas, voce Περσεύς.

IGITVR HERMOLAVS) Eandem prorsus coniurationis causam adfert Arrianus. Videndum regibus, quomodo imperent, & subiectos tractent, nulla ætas quæ ferrum gestare potest, contemnenda est, omnium iniurijs exposita est vita principis. Puer erat Hermolaus, & nobilis ac generosus puer

Sca. in the.
Euf. Cano.
Ilag. lib. 3.
p. 335.

p. 335. Ilag.
Canon.

puer, in venatione fortiter fecit, aprum immanem sibi occurrentem deiecit, quam virtutem laudare debuerat rex & admirari in puero, præmioque acuire, irâ stimulante, supplicio virgarum persecutus est, & fortasse inuidit, & innocentem inspectantibus commilitonibus nudari, cædi, & crudeliter tanquam vltimum mancipium lacerari iussit. Perijisset rex per pueros, nisi temulentum etiam melior fortuna seruasset. Verum est quod Comicus affirmat.

Vitam suam qui temnit, dominus est tua. Cui Seneca subscribit, *Cogita posse & latronem & hostem admouere iugulo tuo gladium; ut potestas maior adsit; nemo non seruus habet in te vitæ necisque arbitrium, ita dico: quisquis vitam suam contempnit, tua dominus est.* *Recognosce exemplum eorum, qui domesticis insidijs perierunt, aut aperta vi aut dolo, & intelliges non pauciores seruorum irâ cecidisse, quàm regum.* Ita Philippus pater Alexandri à Paulania puero stupris ab Attalo obiecto, & non vindicatio obruncatus est: qualem tumultum Romæ C. Publius genere item & virtute puer verè nobilis L. Papirij fæneratoris impurissimi capitis patris causa ob æs alienum nexus, & à nefario fæneratore propter negatum stuprum immaniter cæsus, concitarit, dolenter exponit l. 8. Liuius, quæ tute leges.

QVAM IGNOMINIAM) Nam cæteris ephebis spectantibus, ut Arrianus narrat, verberibus est multatus, & ignominia causa equus ademptus, quod illi plus quam ipsa verbera, doluit, ut qui generoso incoctus honesto contumeliam decoquere non potuerit.

APVT SOSTRATVM) hunc Sostratum Amyntæ (illiusne qui causam post Philotam dixit & absolutus est, an alterius, haud sanè affirmarim) filium apud Arrianum lego, qui contra quam Curtius tradit, Sostratum ab Hermolao ad cædem Alexandro moliendam, impulum, non Hermolaum ab Sostrato.

NICO STRATVM) Nouem omnino in coniurationis societatem coiere, quos hic recenset Curtius. Arrianus Asclepiodorum omittit, sed Antipatrum Asclepiodori Syriæ pratoris filium fuisse docet, præterit etiam Nicostratum & Eluptenium, Epimanem Arleo, Anticlem Theocrito, Philotam Coriside Thrace natum ait.

ALIYSALIA NOCTE EXCVBABA T) Nouem, ut dixi, erant coniurati, septima quaque nocte ad eos redibat officium excubandi, tres ergo & sexaginta erant excubitores, quos si in nouem diuidas, septimo die excubandi fors vnumquemque ad excubitionem euocabat. Sed cum per diuersos manipulos essent tributi, dum quisque suos cum altero vices permittaret, triginta dies abierunt. Cum ergo vices excubandi ad Antipatrum deuolutæ essent, aggredi facinus decreuerunt. Et videbatur res ita tulisse, ut rex cum amicis plusculum se imitaret, diuinitus sibi occasionem parricidij conficiendi oblatam credere.

LVDI ETIAM CONVIVALES) De his & supra dictum, & infra in nuptijs Statiræ, (vbi ingentem * Curtij lacunam explorabimus) ex Athenæo dicitur.

DVRATVRAM FIDEM) Sceleris enim atrocitas minabatur prodicionem, cuius carnificem conscientiam non omnes ferunt, cum nulla parricidio prætexi causa iusta possit. Ita Philotæ seu Dymni, ita Alexandri Lynceltæ coniurationem proditam meminerant, quæ merito omnes sollicitos habuit.

MVLIER ATTONITAE MENTIS) Syriæ nomen erat; Arrianus, *Aristobulus auctor est, mulierem quandam Syriam, numine correptam Alexandrum secutam. Atque hanc quidem initio & Alexandro eiusque familiaribus risui fuisse. Quum verò in illa numinis afflatione omnia veræ vaticinaretur, non amplius ab Alexandro contemptui habitam, sed liberum Syriam ad regem & noctu & interdian accessum factum fuisse, ac sæpenumero etiam dormienti adfuisse. Hanc tum fortè regiè compotatione discedenti numine afflatam occurrisse, atque ut reuersus totam noctem potando traduceret orasse. Alexandrum diuinos monitus esse suspicatum, ad pocula redisse, & puerorum conatus irritos, fuisse. Credi possit foeminam hæc à Deo genij tutelari loco submissam. Cuique enim etiâ sceleratissimo, tutela à cœlesti providentia custodis assignatur, ut in Bruto, Iuliano & alijs legimus. Qui recentente genio, mox alius sua, alius aliena manu interiëre.*

HORAM DIEI SECUNDAM) Post solis ortum intellige, quæ apud nos est ante meridiem octaua, sicut tertia est nona, & sexta, duodecima: de qua re disputatum est in Commentario ad Martialem.

ADEO PETINAX SPE EST)

Spes deuorata mente, spes est pertinax.

Omnium enim postrema sollicitas deserit: Quod in morbis sæpè videmus, cum vita ægri à medicis omnibus desperata, ab ægro tamen etiam cum moritur, vix desperatur. Vulgo legebatur: *adeo pertinax spes est, quam humana mentes, quam ingentes concupiscentia deuouerunt.* Sequor Constantientes chartas, quæ habent ut edidi, *quam humana mentes deuorauerunt, quæ scriptura & Modio & Acidalio placuit.*

BENIGNIVS QVAM ALIAS ALLOCVTVS) Hæc benignitas fregit Epimenis pertinaciam. Adeo vel vna vox humanior à principe accepta subiectum capit & frangit.

QUINQUAGINTA SESTERTIA) Præsertim cum accedit hexanama pecunia.

Munera, crede mihi, placant hominesque deosque.

Quinquaginta sestertia efficiunt mille ducentos quinquaginta Philippæos, siue florenos mille sexcentos sexaginta sex. Vnum in neutro sestertium, continet mille sestertios: sestertius est dimidiatus victoriatus, siue duo cruciferi, qua de re tota copiosissimè scripti ad epig. 26. (vulgo XXX.) lib. 2. Martial. in Caium.

Mutua viginti sestertia forte rogabam.

Sors omnibus nouem coniuratis data conficit vndecim millia ducentos quinquaginta Philippæos. De hoc dono nihil Arrianus, nec Plutarchus. (Philippæus æstimatur 20. victoriatis, siue 40. sestertijs, seu 80. cruciferis ein Thaler bey 20. Basen.

CAPVT XIV.

ARGVMENTVM.

Epimenes aperit coniurationem; vinciuntur coniurati, & Callisthenes inter hos.

E Epimenes, siue comitate regis, qua ipsum inter coniuratos exceperat, repente mutatus, siue quia cæptus deos obstare credebatur, fratri suo Eurilocho, quem antea expertem esse consilii voluerat, quid pararetur aperit. Omnibus Philota supplicium in oculis erat. Itaque protinus iniicit fratri manum, & in regiam peruenit; excitatisque custodibus corporis, ad salutem regis pertinere quæ afferret, affirmat. Et tempus quo venerant, & vultus haud sanè securi animi index, & malitia è duobus alterius, Ptolemaum ac Leonatum excubantes ad cubiculi limen excitauerunt. Itaque apertis foribus, & lumine illato, sopitum mero ac somno excitant regem. Ille paulatim mente collecta, quid afferrent, interrogat. Nec cunctatus Eurilochus, non ex toto domum suam auersari deos dixit, quia frater ipsius, quamquam impium facinus ausus foret, tamen & pœnitentiam eius ageret, & per se potissimum profiteretur indicium, in eam ipsam noctem, quæ * detegeret, insidias comparatas fuisse. Auctores scelesti consilii esse quos minime crederet. Tum Epimenes cuncta ordine consistorumque nomina exponit Callisthenem non ut participem facinoris nominatum esse constabat, sed solium puerorum sermonibus vituperantium criminantiumque regem faciles aures præbere. Quidam aduertunt, cum Hermolaus apud eum quoque verberatum se à rege quereretur, dixisse Callisthenem, meminisse debere eos iam viros esse, idque ad consolandam patientiam verberum, an ad incitandum iuuenum dolorem dictum esset, in ambiguo fuisse. Rex animi corporisque, sopore discusso, cum tanti periculi imago oculis oberraret, Eurilochum quinquaginta talentis & cuiusdam Tyridatis opulenti bonis protinus donat; fratremque antequam pro salute eius precaretur, restituit. Sceleris autem auctores, interque eos Callisthenem, vincetos asseruari iubet: quibus in regiam adductis, toto die & nocte proxima mero ac vigiliis grauis acquerunt.

* decederet vulgati. Sed detegeret cod. Conf. & MSS. commendatius.

SIVE COMITATE REGIS) Tria poterant mouisse Epimenem ad aperiendam coniurationem; humanitas regis, eiusdemque liberalitas, & fatum seu diuinæ prouidentia, quæ videbatur tueri regem: addamus quartum, conscientiaæ rabies, quæ nulquam patiebatur Epimenem conquescere.

FRATRI SVO EURILOCHO) Paullò aliter Arrianus, Postero die, inquit, Epimenes Arsei filius, vnus ex coniuratis, Charicli Menandri F. cui erat in delictis, rem aperit, Charicles Eurylocho Epimenis fratri.

INIICIT FRATRI MANVM) Veluti mancipio & reo. Formula aliàs iuris est, sed hic non aliud vult Curtius, quam Epimenem ab Eurylocho manu prealum, & ad regem adductum. De iuris proprietate & consuetudine loquendi Macrobius ad illum Vergilij verium. 10. Aen.

Iniecere manum Parca telisque sacrarunt Euantri.

Hic, ait, proprietatem & humani & diuini iuris executus est. Nam ex manus iniectione penè mancipium designauit, & sacrationis vocabulo, obseruantiam diuini iuris impleuit. I: Seruius: Nam manus, ait, iniectio dicitur, quorrens nulla iudicis auctoritate expectata rem nobis debitam iudicamus. Ouid. 2. Amorù.

1. Sed si hac ff. de in ius voc. l. pen. de seru. export.

Insciam

Injiciam dominas in mea iura manus.

Idem l. i. de Am. El. 4.

Et dicam mea sunt injiciamque manus.

Plura Briffonius l. 5. de formulis iuris.

Injicitur etiam manus in aliquem, vel in eius bona, vel merces aliquas, quando ille abire, vel res inde moveri auctoritate aliqua vetantur, quod nos *arrestare* dicimus. Ne ergo Epimenes post factum fratri indicium posset elabi, iniecta manu ductus est ad Alexandrum. Budæus in l. vlt. ff. de feu.

PHILOTAE) De quo l. 6. c. 15. vsque ad finem lib.

CVSTODIBVS CORPORIS) Ptolemæo & Leonato, vt sequitur, quamvis Arrianus de solo Ptolemæo loquatur.

TEMPVS, ET VVLTVS, ET MAESTITIA) Tempus insolens & nocturnum, vultus anxio similis, & mæstitiâ confusus, præsertim Epimenis, qui reus nesciebat quid rex de ipso esset decreturus. Ista supra in Philotæ coniuratione: *Huic Ceballinus ore confuso magna perturbationis notas præse ferens, aperit quæ ex fratre compereat.*

SOPITVM MERO ET S. MNO) ita Virgilius:

Inuadunt urbem somno vinoque sepultam.

2. Aen.

NON EX TOTO) Vt Philotæ domum, quæ cum Parmenione & Philotæ tota concidit. Dij fecere qui me innoxium præstitere, fratri meliorem mentem iniecere, vt scelus conceptum corrigeret, antequam perpetraretur.

CALLISTHENEM NON VT PARTIC. FACIN. NOMINATVM ESSE CONSTABAT) De Callisthene philosopho sanè varia Curtij narratio est, illum omnis fuisse coniurationis experte. Nam sic infra Hermolaus, *Nemo est qui conscium fuisse nobis Callisthenem dicat, cum morti olim destinatus sit.* Et supra: *Atqui eum nihil fecisse contendo.* Ambiguè tamen locutum, cum dixit: *meminisse eos debere iam viros esse:* & sermonibus puerorum regem vituperantium faciles aures præbuisse. Aristobulus cum Ptolemæo auctor est, coniuratos in quaestione confessos se à Callisthene ad facinus audendum incitatos. *Sunt verò, inquit Arrianus, qui aliter hac de re tradunt, nimirum Alexandrum, quod odio Callisthenis laboraret, & quod magna Hermolao cum Callisthene familiaritas intercederet, facile in sinistram de Callisthene suspicionem à delatoribus adductum.* Ab his alia Plutarchus in Alexandro narrat, quem inspicies.

EOS IAM VIROS ESSE) Ambigua sanè sententiâ si in maâ partem & inuidiam trahas, expones: Indignissimam rem videri, iam viros, adhuc puerorum more verberibus castigari; tantam ergo iniuriam & contumeliam à viris non modò non ferendam, sed omnibus modis vlciscendam. Et hoc est quod Curtius dixit, videri dictum hoc à Callisthene ad dolorem iuuenum incitandum. Mitior sensus alter est: Non tam ægrè ferendam corporis castigationem, nec puerorum modo lamentandum; fortium esse virorum, fortia pati.

QVINQVAGINTA TALENTIS) Triginta millia philippæorum.

TYRIDATIS) l. 5. c. 11. de quodam Tyridate regiæ pecuniæ Persepoli custode scripsit Curtius, de quo c. 14. l. 5. ubi honorem illi delatum, quem apud Darium quoque habuerat. Fieri potuit hunc ab Alexandro vel propter defectionem, vel peculatum, vel aliud facinus proscriptum aut morte sublatum, & Eurylochum in eius bona mislum. At fuit alius aliquis Tyridates illi cognominis, cuius opes Eurylocho assignauit.

INTERQVE EOS CALLISTHENEM) quem alij à coniuratis nominatum, alij præteritum dixerunt, vt ante ostendi.

ACQUIEVIT) iam deprehensis, comprehensis, & in custodiam infidiatoribus vitæ datis, certus salutis acquieuit.

CAPVT XV.

ARGVMENTVM.

Caussa coniuratorum agitatur. Hermolaus contra regem perorat.

Rostero autem frequens conciliū adhibuit, cui patres propiniquæ eorum, de quibus agebatur, intererant, ne de sua quidem securi salute, quippe Macedonum more perire debebant, omnium deuotis capitibus, qui sanguine contigisset eos. Rex introducti coniuratos præter Callisthenem iussit: atque quæ agitauerant sine cunctatione cõfessi sunt. increpantibus deinde vniuersis eos, ipse rex, quo suo merito tantum in semet cogitassent facinus, interrogat.

Stupen.

*Stupentibus ceteris, Hermolaus, Nos verò, inquit, quoniam quasi nescias quæris, occidendi te consilium, iniuimus, quia non ut ingenuis imperare cœpisti, sed quasi in mancipia dominaris. Prænuus ex omnibus pater ipsius Sopolis parricidam etiam parentis sui clamitans esse, confurgit, & ad os manu obiecta, scelere & malis insanientem ultra negat audiendum. Rex inhibito patre, dicere Hermolaum iubet, quæ ex magistro didicisset Callisthene, & Hermolaus, Vtor, inquit, beneficio tuo, & dico quæ nostris malis didici. Quota pars Macedonum scuitia tua superest: quotus quidem non è velissimo sanguine? Attalus & Philotas, & Parmenio & Lincestes Alexander, & Clitus; quantum ad hostes pertinet, viuunt. * Stât in acie, te clypeis suis protegunt, & pro gloria tua, pro victoria vulnera excipiunt: quibus tu egregiam gratiam retulisti: Alius mensam tuam sanguine suo aspersit; alius ne simplici quidem morte defunctus est. Duces exercituum tuorum in eculeum impositi, Persis quos vicerant, suere spectaculo. Parmenio indicta causa trucidatus est, per quem Attalum occideras: Inuicem enim miserorum vteris manibus ad expetenda supplicia: & quos paulo ante ministros cedis habuisti, subito ab alijs iubes trucidari. Obstrepunt subinde cuncti Hermolao. Pater supremum strinxerat ferrum, percussurus haud dubiè, ni inhibitus esset à rege: quippe Hermolaum dicere iussit: petitque ut causas supplicij audenter audirent. Aegrè ergo coercitus, rursus Hermolaus; Quam liberaliter, inquit, pueris rudibus ad descendum agere permittis? at Callisthenis vox carcere inclusa est, quia solus potest dicere. Cure enim non producitur, cum etiam confessi audiuntur? nempe quia liberam vocem innocentis audire metuis; ac ne vultum quidem pateris: Atqui nihil eum fecisse contendo: Sunt hic, qui mecum rem pulcherrimam cogitauerunt. Nemo est qui conscium fuisse nobis Callisthenem dicat, cum morti olim destinatus sit à iustissimo & patientissimo rege. Hæc sunt ergo Macedonum præmia, quorum ut superuacuo & sordido abuteris sanguine. At tibi triginta millia mulorum captiuum aurum vehunt, cum milites nihil domum præter gratuitas cicatrices relaturi sunt: quæ tamen omnia tolerare potuimus, antequam nos barbaris dederes, & nouo more victores sub iugum mitteres. Persarum te vestis & disciplina delectat, patrios mores exosus es. Persarum ergo, non Macedonum regem occidere voluimus, & te transfugam belli iure persequimur. Tu Macedonas voluisti genua tibi ponere, venerarique te ut deum. Tu Philippum patrem auersaris, & si quis deorum ante Iouem haberetur, fastidires etiam Iouem. Miraris si liberi homines superbiam tuam ferre non possunt? quid speramus ex te, quibus aut insontibus moriendum est, aut quod tristius morte est, in seruitute viuendum? Tu quidem si emendari potes, multum mihi debes: ex me enim scire cœpisti, quid ingenui homines ferre non possunt. De cetero parce his quorum orbam senectutem supplicijs ne oneraueris. Nos iube duci, ut quod ex tua morte petieramus, consequamur ex nostra.*

* sta.

FREQVENS CONSILIVM) Non tam frequens quàm fuerat Philotæ causa, vbi exercitus etiam iudicum partem iustinuit, quem hic video non fuisse adhibitum, sed optimates tantum, & reorum parentes ac propinquos: nulla enim fit hic mentio exercitus, ut supra facta est cap. 16. l. 6. Apud quos etiam accularat rex Philotam. Sed turbat quod supra monuerat de capitalibus rebus vetulto more Macedonum, inquisiuisse exercitum, reum in pace vulgi fuisse, nihil potestatem regiam valuisse, nisi prius valuisset auctoritas. Sed ibi principes, duces, commilitones rei peragebantur: hic pueri, qui in auctoritate regis erant, sicut filij & serui in potestate heri & parentis.

l. 6. c. 20.

MACEDONVM MORE PERIRE DEBEANT) de hoc supra quoque: Postquam Philotam torqueri fama vulgauerat, legem Macedonum veriti qua cautum erat, ut propinqui eorum qui regi insidiati essent, cum ipsis necarentur, alij se interficiunt, alij in deuos montes vastasque solitudines fugiunt, ingenti terrore per tota castra diffuso, donec rex cognito tumultu legem se supplicij, coniunctis fontium remittere dixit. Eadem lex vel conuetudo Persis erat, ut multis exemplis docet Brissonius de regno Persarum l. 2.

PRAETER CALLISTHENEM) quia non erat Macedo, sed Olynthius, nec eisdem legibus & prærogatiuis utebatur & fruebatur, vti mox ipse Alexander exponit: quem, inquit, si Macedo esset, tecum introduxissim, dignissimum te discipulo magistrum, nunc Olynthio non idem ius est.

p. 368. & seq.

CONFESSI SUNT) Ut non esset multis quæstionibus & tormentis opus: quamvis Arrianus quæstionem adhibitam dicat.

HERMOLAVS, NOS VERO, INQVIT) Ad eò hæc Hermolai oratio libera est, & inuectiua, ac grauis, vt sint hodie regi in ostalia crimina obijciat, & occenter, qualia hic Hermolaus Alexandro præsentī obiecat. Ego sanè priusquam græcos legerem, idem ferè sentiebam. Sed cum apud Arrianum huius ipsius orationis argumentum extare viderem; sensi nihil à Curtio confictum, sed ab Hermolao audentissimo iuvene & desperato, & quasi in rabiem verso, omniumque suppliciorum, adeoque ipsius mortis contemptore, omnia dicta obiectaque regi, vt à Curtio sunt perscripta. Sunt autè huius accusationis seu inuectiue capita omnino tria, quæ in Alexandro reprehendit: primò crudelitas, quod non vt iustus rex imperet liberis & ingenuis, sed velut tyrannus sæuiat in subiectos tanquam ipsius mancipia. alterum est ἀχαρισία seu ingrati animi crimen, cum avaritia coniunctum, quod ducum & militum suorum labores, virtutem & vulnera nullis præmijs prosequatur, sed supplicijs compenset. Postremum est intoleranda superbia, vt qui neget se hominem & Philippi filium, patremque è cælo Iouem accersat, & vix ipso Ioue patre contentus sit: atque inde Macedonum modestiam fastidiat, in mores hostium, quos vicisset, transeat, adorari cupiat, & recusantes occidat, Callisthenem hoc potissimum nomine in vinculis ad necem destinatum tenet. Regem ergo Persarum non Macedonum se occisum venisse, vt libertatem patriam tueretur, quam, vt viuus recipere non potuerit, mortuum recepturum.

Respondet ad singula capita Alexander, nec quicquã obiectorum inficiatur, præter avaritiam & ἀχαρισίαν, sed omnia iure abs se facta etiam exemplis ostendit, adeòque & clementem imperatorem, non tyrannum, non ingratum & avarum, sed liberalissimum regem; quod autem victis parceret, & honorem haberet, id clementiæ argumentum esse, & ita imperia temperanda ne deficiant, sed firmetur regnum: moderata durare, nihil violentum diuturnum. Quod à Ioue adoptatus sit, & filij nomine dignatus, id deorum esse beneficium, nec se scire potuisse, quid Iupiter de se responsum esset, nec se Ioui potuisse præscribere quid oraculi esset editurus, se nomen recepisse, quod id multum ad subigendum orbem faceret: bella enim fama constare. Oprandum esse vt etiam ab Indis crederetur deus; sapè enim quod falsò creditum est, veri vicem obtinuisse.

IN MANCIPIA DOMINARIA) Erat olim penes heros & dominos potestas vitæ & necis in seruos, adeòque in suos liberos, qua de re præter Alex. Neap. & Tiracellum habes l. i. C. de emendatione seruorum, & in tit. de ijs qui sui vel alieni iuris sunt: Brissonium voce seruus & seruitus, Laurentium Pignorium de seruis p. ii. & seq. Mancipium tamen aliud etiam quam seruus sonat. I-fidorus: Mancipiū est quicquid manu capi subdiq̄ potest, vt homo, equus, ouis, hæc enim animalia statim vt nata sunt, mancipium esse putantur. Florentinus: Mancipia dicta sunt quod ab hostibus manu capiuntur.

PARRICIDAM ETIAM PARENTIS SVI) quia lege Macedonica omnes propinqui, rei, occidebantur, vt supra dictum: sed Alexander antiquauit hanc legem.

NON E VILISSIMO SANGVINE) non è plebeio aut gregarij, sed principum & cognatorum sanguine & genere nati.

ATTALVS) de hoc lib. 7. c. 1.

PHILOTAS) l. 6. c. 15. & seq.

PARMENIO) l. 7. c. 2.

ALEXAND. LYNCESTES) lib. 7. c. 1.

CLITVS) supra c. 3.

STANT IN ACIE) Hæc omnia ad Clitum pertinent, qui & mensam Alexandri sanguine aspexit, inter epulas occisus. Ceterum Modiana editio pro τὸ stant, habet in imperandi modo sta, quod quidem neruosius dictum videtur, sed omnes reliqui codices conuenientius institutæ orationi stant. Viuunt, stant, protegunt, excipiunt.

NE SIMPLI QVIDEM MORTE DEF. EST) vt Philotas anxia in eculeum impositus.

Atque hac orationis parte Hermolaus crudelitatem Alexandri vt tyranni acculauit, vt ostendi. Quade re sic Arrianus: Nonnulli etiam tradunt Hermolaum ad Macedonas productum, insidias abs se structas confessum. Neque enim liberi hominis esse, Alexandri contumelias ferre, omniaque ab Alexandro perpetrata recensuisse: nimirum iniustam Philotæ necem, & patris eius Parmenionis, atq̄ eorum, qui tum temporis interfecti fuerant, multò iniquiorem, Cliti etiam per temulentiam cadem.

CALLISTHENIS VOX) Callisthenem innocentem pronunciat Hermolaus, & immeritò vinculis detineri, nec coniurasse. Aristobulus tamen & Ptolemæus apud Arrianum non solū conscium, sed etiam participem coniurationis, adeòq̄ auctorem fuisse testantur. Plutarchus etiã, quem supra laudauit c. 14.

SOLVS POTEST DICERE) etiam Aristotele teste apud Plutarchum, Non absurdè igitur dixisse apparet Aristotelem, facudum esse & magnum in dicendo Callisthenem; verum mentem non habuisse. Et Hermippus ex Stroibo anagnosce Callisthenis. Dicitur, inquit, aliquando multis ad conam inuitatis, inter pocula iussus Macedonas Callisthenes laudare, tam profuente oratione hoc tractasse argumentum, vt exilientes ei plauderent, & coronas ingererent: Alexander verò ibi dixisse ei,

Qui dictum nactus est

Campum

Plat. 755.

Campum bonum, haud agrè fit isthic eloquens.

At ostende (dixisse) facultatem tuam vituperandis Macedonibus, quo emendentur auditis delictis suis: ita ad retractanda ille prior aversus multa in Macedonas magna libertate differuisse, Græcorumque diffusionem demonstrasse causam fuisse Philippi incrementi & potentia.

Disidio in populi capite & sceleratus honorem.

Acerbam inde invidiam in eum & grauem concepisse Macedones, ac dixisse Alexander, non eloquentia sua Callisthenem, sed malevolentia dedisse Macedonibus documentum.

REM PVLCHERR.) Tyrannicidium, vt ipsi interpretabantur, reuera parricidium. Athenienses lanè τῶν ἀνομιῶν honoribus maximis prosequerantur, & statuis positis tantum non adorabant. Exemplo sunt Harmodius & Aristogiton. Multa hic quæ in tyrannos dicta, & in polyantheas ac theatra collecta sunt prætermitto, quæ lector otiosus videre potest.

HAEC SVNT PRAEMIA ἀχαριστία seu ingrati animi crimen cum auaritia coniunctum obijcit Alexandro.

TRIGINTA MILLIA MULORVM) supra l. 5. c. 13. Cæterum aut de alijs quoque dubitabimus, aut credemus in huius urbis gaza fuisse C & XX millia talenta, ad quæ vehenda (nam quæ ad vsus belli secum portare decreuerat, iumenta & camelos, & à Sufis & à Babylone contrahi iussit, vbi plura ad eum locum) Darij pecuniam omnem, quam secum in expeditione portabat, sexcenti muli & trecenti cameli uehebant. Hunc locum accuratè exputat Glareanus, ostenditque non incredibile videri debere ad portandum omnem Alexandri thesaurum è tota Perside collectum triginta millia mulorum fuisse desiderata. Apponam verba Glareani, quod paucis illius notæ sint notæ, nec liber omnibus in promptu, quem ego ex bibliotheca Reipublicæ Augustanæ vtendum accepi: *Quum hæc primum legerem, inquit Glareanus, candide lector, ipse mecum rem quasi ridiculam admiratus, cogitare diligentius cœpi, esse ne verum quod homini mihi imperito earum rerum, etiam propè impossibile videretur. Quantam enim pecuniam summam triginta millia mulorum ferre posse credamus? Hæc quum ita mecum tacitus reputassem, cœpi anxius etiam atque etiam cogitare, quo pacto rationem inirem, vt id ita esse certo inuenire, atque adeo firmis argumentis approbare possem: ibi in mentem venit, si ad solam, quæ Persepoli capta est, pecuniam, requirebantur mulorum ac camelorum tria millia, vt Diodorus in sexto Alexandri anno supputat; certè etiam hic numerus, quantumuis magnus, aliquo modo ad veram rationem deduci posse, mihi videbatur. Si enim omnes summas Sufis, Ecbatanis, Pasargadis, Arbelis, Babylonia & Persepoli inuentas computare volumus, tum cogitare non aurum solum, sed & argentum vectum, & præciosa alia, vt lapillos, gemmas ac margaritas: denique, exaggerationem factam ab hoste perituro Hermolao: non paruum adiumentum habebimus ad hunc locum firmiter constabiliendum. Sed primum, Diodori locum in abacum reuocemus: ac eo discusso, lectori non omnino stupido, reliqua de alijs locis diiudicanda relinquemus. Persepoli (inquit Diodorus) inuenta sunt, auro ad argenti rationem reducto, centum ac viginti millia talentum: qui numerus per sexcenta ductus, producet summam * 72000000 coronatorum. Iam quod ad pondus attinet (portabant enim eam pecuniam mulorum ac camelorum tria millia, vt dictum est) in Romanæ libræ besse comprehenduntur septuaginta duo coronati: est autem bes libræ Romanæ, dimidium libræ Zystaticæ, quæ habet coronatos centum quadraginta quatuor: per quos si 72000000 diuidantur, erunt libræ Zystaticæ 500000. Hæc libræ si per 3000. mulorū diuidantur, singulis mulis euenient libræ 166, ac supersunt 2000. libræ: quas si addamus, incedent mulorum ac camelorum duo millia centenis sexagenis septenis: alia millia centenis sexagenis senis libræ. Nostra quidem atas, equi uehunt ducenas libræ: sed fortassis non in tam longum iter. Sed & vasa ipsa non tam commode, quam pecunia duci potuerunt: nec omnia in auro erant fortassis, sed & in ebore, argento alijsque rebus (vt diximus) preciosis: vt non omnino, si quis rectè secum animo omnes vbique summas colligat, ad eum quem in Persepoleos thesauro ostendimus modum, absolum sit veritati, triginta millia mulorum aurum captum uehere Alexandro. Hæc præter consuetudinem nostram ideo scribuntur, vt iuuenibus ad sublimiora anhelantibus, cogitandi daremus occasionem, ad ea quæ ante hanc ætatem nemo nouerat. Quotusquisque enim tum erat, imò quotusque hodie viuunt inter eximie etiam doctos, qui quum ad huiusmodi res ventum est, non continuo fateatur, vel ad se nihil attinere, vel rem friuolam esse, consideratione indignam. At ego eius sum opinionis tantos authores haud temerè motos, nec talia scriptis prodituros fuisse, nisi ea & lectu multo dignissima, & cognitu vtilissima iudicassent.*

NIHIL DOMVM PRAETER CICAT. RELAT. SVNT) infra lib. 9. c. 6. Intuere, Cænus inquit, corpora nostra ex angustia tot persossa vulneribus, tot siccitricibus putria. Iam tela hebetia sunt, iam arma deficiunt. Vestem Persicam induimus, quia domestica subuehi non potest. In externum degenerauimus cultum, quoto cuique lorica est? quis equum habet? iube quari quam multos serui ipsorum persecuti sunt, quid cuique super sit ex præda. Omnium victores, omnium inopes sumus, nec luxuria laboramus, sed bello instrumenta belli consumpsimus. hanc tu pulcherrimum exercitum nudum obijciet belluis?

VICTORES SVB IUGVM MITTERES) Hoc μεταφορικῶς accipe. Nusquam & nunquam adhuc Macedones sub iugum barbarorum miserat, sed ad illorum vestem & mores transierat, & cogebat Macedones victores more Persarum, qui victi erant genu sibi ponere & adorare,

*Septuagies bis milies centena millia. Duos & septuaginta milliones.

tate, hoc Hermolaus ait, esse sub iugum mittere. quid propriè sit sub iugum mittere, habes apud Lium: Tribus hastis iugum fit, humi fixis duabus, superque eas transversa vna deligata, sub hoc iugo dicitur Aequos misit.

GENVA PONERE) hoc tertium caput est orationis de superbia Alexandri. Regredere ad Hegelochi orationem lib. 6. c. 20.

PARCE HIS) Parentibus & cognatis nostris, quibus lege Macedonica nobiscum esset moriendum.

EX TVA MORTE PETIERAMVS, CONSEQ. EX NOSTRA) libertatem, ut saltem morte liberemur à seruitute tua & tyrannide.

CAPVT XVI.

ARGVMENTVM.

Hermolao respondet Alexander, qui reos duci iubet, atque inter hos Callisthenem, cuius mors genusque mortis eternam regi peperit inuidiam & infamiam.

T rex, Quàm falsa sint, inquit, quæ iste tradita à magistro suo dixit, patientia mea ostendit. Confessum enim vltimum facinus tamen ut vos quoque audiretis, expressi non imprudens, cum permissem latroni huic dicere, vsurum ea rabie, qua compulsus est, ut me, quem parentis loco colere debet, vellet occidere. Nuper cum procacius se in venatione geßisset, more patrio, & ab antiquissimis Macedonia regum vsurato, castigari eum iussi. Hoc & oportet fieri, & ferunt à tutoribus pupilli, à maritis uxores, seruis quoque pueros huius ætatis verberare concedimus. Hac est sauitia in ipsum mea, quam impia cade voluit ulcisci. Nam & in ceteros, qui mihi permittunt uti ingenio meo, quàm mitis sim, non ignoratis. Hermolao parricidarum supplicia non probari, cum eadem ipse meruit, minimè hercule admiror. Nam cum Parmenionem & Philotam laudat, sua seruit causa. Lyncestem verò Alexandrum bis insidiatum capiti meo, à duobus iudiciis liberaui. Rursus conuictum, per biennium tamen distuli, donec vos postulareris, ut tandem debito supplicio scelus lueret. Attalum, antequam rex essem hostem, meo capiti fuisse meministi. Clitus vitam non coegisset me sibi irasci, cuius temerariam linguam probra dicentis mihi & vobis diutius tuli, quàm ille eadem me dicentem tulisset. Regum ducumque clementia, non in ipsorum modò, sed etiam in illorum qui parent, ingenijs sita est. Obiequitò mitigantur imperia: ubi verò reuerentia excessit animis, & summa imis confundimus, ut opus est ut vim repellamus. Sed quid ego miror istum crudelitatem mihi obiecisse, qui auaritiam exprobrare ausus sit? Nolo singulos vestrum excitare, ne inuisam liberalitatem meam faciam, si pudori vestro grauem fecero. Totum exercitum aspiciat: qui paulò antè nihil præter arma habebat, nunc argenteis cubat lectis, mensas auro onerant, seruorum greges ducunt, spolia de hostibus sustinere non possunt. At enim Persæ quos vicimus, in magno honore sunt. Apud me quidem moderationis meæ certissimum indicium est, quod ne victis quidem superbe impero. Veni enim in Asiam, nõ ut funditus euertirem gentes, nec ut dimidiam partem terrarum solitudinem facerem, sed ut illos quoque, quos bello subegissem victoria meæ non pæniteret. Itaque militant vobiscum, pro imperio vestro sanguifundunt, qui superbe habitū rebellassent. Non est diuturna possessio, in quam gladio inducimur. Beneficiorum gratia sempiterna est. Si habere Asiam, non transire volumus, cum his communicanda est nostra clementia. horum fides stabile & æternum faciet imperium, & sanè plus habemus, quàm capimus. Insatiabilis autem auaritia est, adhuc implere velle quod iam circumfluit. Veruntamen eorum mores in Macedonas transfundo: in multis enim gentibus esse video, quæ non erubescamus imitari, nec

aliter tantum imperium aptè regi potest, quàm ut quadam & tradamus illis, & ab iisdem discamus. Illud penè dignum risu fuit, quod Hermolaus postulabat à me, ut auersarer Ionem, cuius oraculo agnoscor. An etiam quid dî respondeant, in me a potestate est? Obtulit mihi filij nomen: recipere, ip[s]is rebus quas agimus, haud alienum fuit. Vinam Indi quoque deum esse me credant. Fama enim bella constant, & sapè etiam quod falsò creditum est, veri vicem obtinuit. An me luxuria indulgentem putatis arma vestra auro argentoque adornasse? Assuetis nihil vilius hac videri materia volui ostendere; Macedonas inuictos ceteris, nec auro quidem vinci. Oculos ergo primùm sordida omnia & humilia spectantiùm capiam, & docebo nos non auri aut argenti cupidos, sed orbem terrarum subacturos venire. Quam gloriam tu parricida intercipere voluisti, & Macedonas rege adempto deuictis gentibus dedere. At nunc mones me, ut vestris parentibus parcam. Nò oportebat quidem vos scire quid de his statuissem, quò tristiores periretis, si qua vobis parentum memoria & cura est: sed olim istum morem occidendi cum scelestis insontes propinquos parentesque, solui. & profiteor in eodem honore futuros omnes eos, in quo fuerunt. Iam tuum Callisthenem, cui uni vir videris, quia latro es, scio cur produci velis, ut coram his probra, quæ in me modò recisti, illius quoque ore referantur: Quem si Macedo esset, tecum introduxissem, dignissimum te discipulo Magistrum. Nunc Olynthio non idem iuris est. Post hac concilium dimisit, traditque damnatos hominibus qui ex eadem cohorte erant, iussit. Illi ut fidem suam scuiti regi approbarent, excruciatos necauerunt. Callisthenes quoque antè tortus interijt, imiti consilij in caput regis innoxius; sed haudquaquam aula & assentantium accommodatus ingenio. Itaque nullius cades maiorem apud Græcos Alexandro excitauit inuidiam, quod pradiu optimis moribus artibusque, à quo reuocatus ad vitam erat, cum interfecto Clito, mori perseueraret, non tantùm occiderit, sed etiam torserit, indicta quidem causa, quam crudelitatem sera pœnitentia consecuta est.

PATIENTIA MEA) verè obtupescenda fuit, quam alij in concilium vocati statim in principio abruperant, cum omnes Hermolao vix ordienti obstreperent. Sed patientia mea, inquit, falsa ostendit, quæ dixit Hermolaus, nisi enim mihi optimè conscius fuisset, tam patienter parricidam non audissem.

A MAGISTRO SVO) Callisthene, quem de moribus disputantem studiosè audiebat.

ULTIMUM FACINVS) parricidium, quod tamen si perpetrare non potuit, voluit tamen & tentauit.

Vt desint vires, tamen est damnanda voluntas.

Et crimen facti habet, qui voluit.

NON IMPROVDENS) sciebam eum dicendo in rabiem erupturum, quæ etiam impulsus voluit me quamuis loco parentis habendum, occidere; sed volui vos quoque ipso confitente sceleris ipsius cognitores & iudices esse, ne quisquam à me circumuentum putaret.

QVEM PARENTIS LOCO COLERE DEBIT) quâuis castigatus, ut fecit Lyfimachus, quâuis, ut alij tradunt, leoni obiectus, quam, Iustino teste, contumeliam magno animo tulit.

NVPER CVM PROC. SE IN VEN. GESS.) Respondet ad obiecta sibi crimina, & primùm crudelitatis, quod diluit, legum & consuetudinum auctoritate, & similium exemplis. Procacius se in venatione gessit, immanis aper occurabat, quem ego ferire volebam, iusque Hermolaum facessere, sicut & Lyfimachum antè in leonum venatione. Sed, iste refractarius imperium neglexit, feramque inuasit, & telo occupauit. Apud Persas quoque lex vel mos obtinuerat, ut in venatione nulli feram liceret, telo petere, priusquam rex iaculum misisset, cuius rei gratiam subiectis fecit Artaxerxes. Macrobius l. 2. Plutarch. apophthegm.

Iussi contumacem castigari more maiorum ut soleat pupilli à tutoribus, vxores à maritis, filij à pædagogis & seruis. Et hæc est mea crudelitas & scuitia, quam impio parricidio voluit vlcisci.

A TUTORIBVS PUPILLI) quorum fidei & institutioni sunt commisi, in quorum ædibus degunt. Pater enim familias etiam ex iure & legibus apud Iurisprudentes & canonum interpretes vim & potestatem habet in sibi subiectos, vxorem inquam, liberos, libertos, seruos, qui suam potestatem in liberos & seruos & libertos etiam pædagogis & seruis committere potest. Castigatio tamen fit vel fuste, vel colaphis, vel virgis, vel flagellis, quam Iurisconsulti lenem vocant. Itaque moderanda est, ne membra tracentur, aut valetudo grauiter lædatur, multo minùs ut mors inferatur, quæ animaduersio grauis & grauisima dicitur, pertinetque ad publicum magistratum. Atque hæc non pagani tantùm, sed etiam Christiani docent.

CLITVS) Ad Parmenionem, Philotam, Lyncestem, Attalum, verbo respondet fuisse parricidas. De Clito se excusat fanè quàm eleganter, ipsum sua intemperatissima lingua sibi malum arcessisse.

D. Thom.
2. 2. q. 65.
a. 2.
Nauar. l. 2.
de rest. c. 3.
n. 459.
Molina,
slij.

Imperia mitigat civium obsequentia.

Et:

Regum asperat mores populus vel mitigat.

AVARITIAM EXPROBRARE) alterum crimen ab Alexandro diluitur ἀχαρισία cum avaritia.

INVISAM LIBERALITATEM) quia beneficij nulli grata exprobratio δὲ λυθάειν ἐδ ποιεῖν α, καὶ μεμνηῖν αὐτοῦ ἐδ παθόντα.

Inde Sofia apud Terentium queritur aduersus patronum:

Sed mi hoc molestum est: nam isthac commemoratio

Quasi exprobratio est immemoris benefici.

Toto exercitu auro & argento exulto refutat calumniam avaritiæ: & reapse fuit liberalis & magnificus Alexander, nec ab vilo vnquam se passus est vinci beneficij: testes Taxilis, Syfmithres, Porus; Plutarchus in Alexandro, p. 554. regredere etiam ad cap. xi.

AT ENIM PERSAE QUOS VIC. IN MAG. HON. SVNT) vltimum caput est de superbia: citius argumenta erant, quod factum Persarum imitaretur, Persas maiore honore quam Ma- lege caput cedonas coleret, hostibusque Macedonum victores subijciat & sub iugum mittat, & deniq; ab- vlt. prolu- dicata humanitate se Deum iactet, & Ioue natum credi dicique & adorari velit. Ad singula sion: respondet Alexander, ac Persis honorem haberi clementiæ non superbiæ signum esse, vellem Persicam sumfisse, vt à Persis amaretur, ne deficerent & rebellarent, mores imitatum, vt æquè gratus esset Persis, quàm fuisset Darius, & ita gentes victæ, simulque Oriens & Occidens in vnum quasi regnum & gentem coalescerent.

NEC ALITER TANTVM IMP. APER. REGI POTEST) valdè commendat hoc consilium, & factum Alexandri Plutarchus, nec vno loco, sed passim: In vita Alex. Et i. de fortuna Alex. Vide & Lucianum in Dialogo Mortuorum.

AVERSARER IOVEM, CUIVS ORACVLO AGNOSCOR) hoc potissimum erat superbiæ argumentum & indicium. Et pauci, vel nulli sunt, qui factum hoc & figmentum Alexandri, ad cuius nutum sacrificij Ammonis responderunt, laudarent. Se excusat Alexander, & purgat apud Philippum ex Luciano: Neque verò nescius eram, inquit, Philippi Amyntæ me esse filium; sed quia ad res gerendas sic mihi visum erat conducere, commento hoc vsus sum vaticiniij. Quid ais, inquit Alexander, conducibile id tibi visum, vt vaticiniis impostoribus fallendum te exponeres? Non isthac, inquit Alexander, sed barbaros in mei admirationem adductos, facilius hoc pretextu nostro subdidimus imperio: quum nemo vnus viribus nostris adhuc restiterit, quippe sola hac opinione ducti, quod aduersus Deum sibi esset preliandum.

NAM CALLISTHENEM) quod ferè primo loco posuerat Hermolæus, in vltimum reiecit Alexander, nec aliud respondet, quòd non sit productus, quàm quod Olythius esset, ac proinde latis fuisse dictata à magistro conuitia per discipulum audisse.

EXCRUCIATOS NECAVERE) Arrianus lapidibus obrutos affirmat.

CALLISTHENES ANTE TORTVS INTERIIT) Aristobulus apud Arrianum tradit com- p. 28. pedibus vinctum in exercitu ductum fuisse, ac postea morbo interiisse; Ptolemæus tortum, ac denique suspensum vitam finisse. Adeò ne ipsi quidem scriptores, quorum magna est fides, qui quætum temporis Alexandro aderant, de rebus manifestis quæque quo pacto gestæ essent eos nequaquam latebant, inter se consentiunt. Iustinus singillatim supplicium eius exponit: Quippe cum Alexander Magnus Callisthenem philosophum, propter salutationis Persicæ interpellatum l. 15. p. 153. morem, insidiarum, quæ sibi paratæ fuerant, conscium fuisse vatus finxisset, eumq; truncatis crudeliter omnibus membris, abscissisq; auribus ac naso, labijsq;, deforme ac miserandum spectaculum reddidisset, insuper cum cane in cauea clausum, ad metum caterorum circumferret: tunc Lysimachus audire Callisthenem, & præcepta ab eo virtutis accipere solitus, miseratus tanti viri, non culpæ, sed libertatis pœnas pendentis, venenum ei in remedia calamitatum dedit. Quod adeò agrè Alexander tulit, vt eum obijci ferocissimo leoni iuberet, de quo plura cap. 2. huius lib.

Seneca pater prima sua foria præceptorem Alexandri appellat, & lancea traiectum scribit.

p. 10. F. Philostratus à Macedonibus ait interfectum, quod ipsos vituperasset: l. 7. vita Apoll. Tyan.

Diogenes Laertius in vita Aristotelis in cauea circumductum ad spectaculum, morboque pediculari correptum, ac demum leoni obiectum.

Suidas quoque cauea vna cum Nearcho inclusum, & Phthiriasi absumptum ait.

De cauea etiam Ouidius in Ibin:

Inclususq; necem cauea pati aris, vt ille

Non profectura conditor historia.

Quamuis indoctiores Chærilum poetam intelligant, quod ex Parrhasio, Laurentio Abstemio, Egnatio refutat in notis ad Ibin Ouidij, Valerius Andreas Desfelius, cui suffragatur Franciscus Sanctius Annotat, ad idem Ouidij carmen. Phthiriasi perijisse & Plutarch. in Sulla auctor est. Est & apud Val. Max. huius Callisthenis mentio & præcepti ab Aristotele illi dati. l. 7. c. 2. p. 277. & lib. 9. c. 3.

Senecam in proluſionib. ex Natur. quaest. l. 6. c. 23. adduximus, ubi multa de Alexandri crudelitate Plutarchum supra laudauimus, Cicero non vno loco Callisthenem celebrauit. Pro Rabirio Postumo. *Callisthenem doctum hominem comitem Alex. M. ab Alexandro necatum accepimus.* Tusc. 3. *Theophrastus interitum deplorans Callisthenis sodalis sui, rebus Alexandri prosperis angitur. Itaque dicit Callisthenem incidisse in hominem summa potentia, summaq; fortuna, sed ignarum quemadmodum secundis uti conueniret.* Et secundo de Oratore: *A philosophia profectus princeps Xenophon Socraticus ille, post ab Aristotele Callisthenes comes Alexandri scripsit historiam, & hic quidem rhetorico poene mori, ille autem superior leuiore quodam sono est vsus.* Libro vero 5. ad fam. & 2. ad Q. Fratrem, haud scio an non loquatur de altero Callisthene historico, qui ante Alexandrum vixit, quem Siculus laudat lib. 16. n. 518.

Cic. ad
Luccium.
Is Troica
singulari
quoque
libro scri-
psit.

HAUD QVAQVAM AVLAE ET ASSENT. ING. ACCOMMODATVS) Dixit ante scholasticum in aula esse alium inter simias

Exeat aula,
Qui vult esse pius.

Oblitus erat Callisthenes illius praecipi cum regibus loquendum *ὡς ἦκουσα, ἢ ὡς ἤδιστα*; Regem alloquere impune verbis bysinis, inquit Comicus. De ratione agendi cum principibus viris Dionys. Halicar. *ὡς τῶν περὶ τῆς ἐσχηματισμένων.* Quintil. l. 11. c. 1. Nostrum Andream Schottum consule ad locum Senecae supra laudatum in prima sua oratione, de qua nos infra copiosius suo loco.

INNOXIUS) Iam supra ex Aristobulo & Ptolemæo apud Arrianum, Philostrato, Seneca, Suida, Curtio adduxi tres aut plures causas, quamobrem fuerit interfectus.

NULLIUS CAEDES MAIOREM AP. GRAEC. ALEXAND. EXCITAVIT INVIDIAM) Non solum apud Graecos, sed etiam Romanos Latinum philosophum audi: Nam quoties quis dixerit: occidit Persarum multa millia, opponetur, & Callisthenem. quoties dictum erit: occidit Darium, penes quem tunc magnum regnum erat, opponetur, & Callisthenem. quoties dictum erit, omnia Oceano tenus vicit, ipsum quoque tentauit nouis classibus, & imperium ex angulo Thraciae vsque ad Orientis terminos protulit: dicitur, sed Callisthenem occidit. Omnia licet antiqua ducum rerumq; exempla transferit ex his quae fecit, nihil tam magnum erit, quam scelus Callisthenes.

Natur.
quaest. l. 6.
c. 23.

A QVO REVOCAT. AD VITAM ERAT) aliter tenet & scripsit Plutarchus, ut supra cap. 4. ad illa verba Curtij iure interfectum decernunt, aliter etiam Arrianus, qui non solum a Callisthene in mœrore non releuatum, sed Anaxarchum etiam velut adulatorem reprehensum, quem tamen Plutarchus & Arrianns eodem loco carpunt, quasi deteriorem reddiderit Alexandrum, inuehitur tamen ibidem in arrogantiam etiam Callisthenis, & Anaxarchum quidem, ut nimis blandum, Callisthenem nimis asperum fuisse ostendit. *Callisthenes vero Olynthius, inquit, Aristotelis discipulus, moribus pauld asperioribus praeditus, haec non probabat. Quae quidem in re etiam ego Callistheni assentior, illud autem a Callisthene parum modestè scriptum (si reuera scripsit) censeo, quod Alexandrum eiusq; facta se & suis scriptis inferiora esse praedicabat. Neque vero se ad Alexandrum venisse, ut sibi ab eo gloriam compararet, sed ut Alexandrum inter mortales illustrem ac gloriosam redderet, praeterea diuinitatis communicationem Alexandro non ex ijs, quae Olympias de ortu suo mentita esset penderet, sed ex ijs, quae ipse de Alexandro scripsisset, & ad mortalium notitiam traduxisset. Sunt etiam qui scribam, quum aliquando a Philota interrogatus esset, quem putaret ab Atheniensibus in maximo honore haberi, respondisse Harmodium & Aristogitona, quod alterum tyrannorum interfecissent ac tyrannidem sustulissent. Philotam rursus interrogasse, si cui contingat tyrannum occidere, apud quos Graecorum profugium illi tutum foret respondisse Callisthenem, si nō alibi, certè apud Athenienses tutum fore. Hos enim, pro filijs Herculis aduersus Eurystheum bellum gessisse, qui tum temporis Graeciam tyrannide premebat. Subiungit deinde, quae iam supra memorauimus de adoratione, & Hermolao, & caede ipsius Callisthenis.*

p. 55.

INDICTA CAUSSA) multa simul crimina in nece Callisthenis ab Alexandro commissa docet, primò quod non solum occiderit, sed etiam torserit antè; quod innoxium coniurationis, quod optimis moribus praeditum, hoc est, optimum virum, quod seruatorem vitae regis, quod indicta causa, indefensum, nec interrogatum, quae omnia maximam Alexandro inuidiam apud omnem posteritatem peperere.

CALLISTHENES.

SERA POENITENTIA) De poenitentia propter Callisthenis mortem nemo praeter Curtium quicquam prodidit: Ego tibi hic os Callisthenis ex Fulvio Ursino exhibebo.

Πρὸς Ἀλέξανδρον δὲ ὑπὲρ Καλλισθέως ἐκ τῶν ἀγρανακτικῶν.

Themistius oratio. iv. ad Valentem Imperatorem.

Apud Fulvium Ursinum in Marmore.
Alexandro, quod Callisthenem interfecerit, hodieq; indignamur.

CA.

CAPVT XVII.

ARGVMENTVM.

In Indiam mouet. Indiæ prolixa & nobilis descriptio, morumque Indorum.

ED ne otium serendis rumoribus natum aleret, in Indiam mouit, semper bello quam post victoriam clarior. India tota ferme spectat Orientem, minus in latitudinem, quam recta regione spatiosa. Quæ Austrum accipiunt, in altius terra fastigium excedunt. Plana sunt cætera, multisque inclitis amnibus Caucaſo monte ortis placidum per campos iter præbent. Indus gelidior est quam cæteri. Aquas velut à colore maris haud multum abhorrentes. Ganges omnium ab ortu maximus, à meridiana regione decurrit, & magnorum montium iuga recto alueo stringit. In eum obiectæ rupes inclinant ad Orientem. Vterque rubro mari accipitur findens ripas, multasque arbores cum magna parte solis exsorbet, Saxis quoque impeditus, crebro reuerberatur. Vbi mollius solum reperit, stagnat, insulasque molitur. Acesines eum auget. Ganges decursurum in mare intercipit, magnoque motu amnis uterque colliditur: quippe Ganges asperum os influenti obijcit, nec repercussæ aqua cedunt. Dyar denes minus celebris auditu est, quia per vltima Indiæ currit. Cæterum non crocodilos modo, vti Nilus, sed etiã delphines, ignotasque alijs generibus beluas alit. Frimãthus crebris flexibus subinde curuatus ab accolis rigantibus carpitur. Ea causa est, cur tenues reliquias iam sine nomine in mare emittat. Multis præter hos amnibus tota regio diuiditur, sed ignobilibus quia non ad eò interfluunt. Cæterum quæ propiora sunt mari, Aquilones maximè deurrunt. In cohibiti iugis montium, ad interiora non penetrant, ita alendis frugibus mitiora. Sed ad eò in illa plaga mundus statas temporum vices mutat, ut cum alia feruore Solis exaſtuant, Indiam niues obruant, rursusque vbi cætera rigent, illic intolerandus æstus existat: nec cur, vlli se natura causa ingeſſit. Mare certè quo alluitur, ne calore quidem abhorret à cæteris. Ab Erythro rege inditum est nomen: propter quod dignari rubere aquas credunt. Terra limi ferax; inde plerisque sunt vestes. Libri arborum teneri, haud secus quam cera, literarum notas capiunt. Aues ad imitandum humana vocis sonum dociles sunt. Animalia inuisitata cæteris gentibus, nisi inuecta. Eadem terra & rhinoceros alit, non generat. Elephantorum maior est vis, quam quos in Africa domitant; & viribus magnitudo respondet. Aurum flumina vehunt, qua leni modicoque lapsu segnes aquas ducunt. Gemmas margaritasque mare littoribus infundit: neque alia illis maior opulentiæ causa est; vti que postquam vitiorum commercium vulgauerit in exteras gentes: quippe æstimantur purgamenta exaſtuantis freti pretio, quod libido constituit. Ingenia hominum, sicut vbi que, apud illos locorum quoque situs format. Corpora vsque pedes Carbaso velant. Soleis pedes, capita linteis vinciunt. Lapilli ex auribus pendent, brachia quoque & lacertos auro colunt, quibus inter populares aut nobilitas aut opes eminent. Capillum peccunt sæpius quam tondent. Mentum semper intonsum est: reliquam oris cutem ad leuitatem exaquant. Regum tamen luxuria, quam ipsi magnificentiam appellant, super omnium gentium est. Cum rex se in publico conspici patitur, thuribula argentea ministri ferunt, totumque iter per quod ferri destinavit, odoribus complent. Aurea lectica margaritis circumpendentibus recubat. Distincta sunt auro & purpura carbaso qua indutus est. Lecticam sequuntur armati, corporisque custodes: inter quos ramis aues pendent, quos cantu serijs rebus obſtrepere docuerunt. Regia columnas auratas habet. Totas eas vitis auro calata percurrit: auiumque quarum visu maximè gaudent, argenteæ effigies opera distinguunt. Regia adeuntibus patet, cum capillum peccit atque ornat: tunc responsa legationibus, tunc iura popularibus reddit. Dedit soleis, odoribus illinuntur pedes. Venatus maximus labor est; inclusa viuario animalia inter vota cantusque pellicum figere. Binum cubitorum sagitta sunt, quas emittunt maiore nisu quam effectu: quippe telum, cuius in leuitate vis omnis est, inhabili pondere oneratur. Breuiora itinera equo conficit. Longior vbi expeditio est, elephantum vehunt, currum & tantarum beluarum corpora tota contegunt auro. Ac ne quid perditis moribus desit, lecticis aureis pellicum longus ordo sequitur. Separatum à regina agmen

est, aequatque luxuria. Fæmina epulas parant. Ab iisdem vinum ministratur, cuius omnibus Indis largus est usus. Regem mero somnoque sopitum in cubiculum pellices referunt, patrio carmine noctium invocantes Deos. Quis credat inter hæc vitia, curam esse sapientiæ: unum agreste & horridum genus est, quos sapientes vocant. Occupare fati diem pulchrum, & viuos se cremari iubent, quibus aut segnis ætas, aut incommoda valetudo est. Expectatam mortem pro de decore vitæ habet: nec ullus corporibus quæ senectus soluit, honos redditur. inquinari putant ignem, nisi qui spirantes recipit. Illi qui in urbibus, publicis moribus degunt, siderum motus scitè spectare dicuntur, & futura prædicere: Nec quemquam admo- uere lethi diem credunt, cui expectare interrito liceat. Deos putant quidquid colere cæpe- runt, arbores maxime, quas violare capital est. Menses in quinos denos descripserunt dies: anni plena spacia seruant, Luna cursu notant tempora, non ut plerique cum orbem sidus impleuit, sed cum se curuare cepit in cornua: & idcirco breuiores habent menses, qui spatium eorum ad hunc lunæ modum dirigunt. Multa & alia traduntur, quibus morari ordinem rerum haud sanè opera videtur.

OTIVM SERENDIS RVM. APTVM)

Otium reges simul & beatas Perdidit vrbes.

Ita supra lib. 6. Igitur ne in seditionem res verteret, otium interpellandum erat. Idem rursus 7. Seditionesque voces referebantur ad regem, queis ille haud sanè motus satisque prudens otii vitia negotio discuti. Tacitus de morib. Germ. Otiosa porro armatorum manus facile lasciuunt. Ad quem locum illustrandum multa ex multis auctoribus colligit eruditus vir Ianus Gruterus, quem videbis in prolixioribus commentarijs ad aliquot insigniora loca Taciti, parte altera p. 177.

¶ 1. 10.
¶ 6 Annal. 3.
¶ 2. 24.
¶ 1. 9. c. 12.

SEMPER BELLO QUAM POST VICTORIAM CLARIOR) Verè Senarius, Rex ferè foris beatus, non beatus est domi. Quod de Artaxerxe a Iustinus, de Augusto b Tacitus quoque referunt. Et Curtius infra: Vos modò me ab intestina fraude & domesticorum insidijs præstate securum. Belli Martisque discrimen impavidus subibo. Philippus in acie tutior, quàm in theatro fuit; hostium manus sapè vitauit: suorum effugere non valuit. Aliorum quoque regum exitus si reputaueritis, plures a suis quàm ab hoste interemptos númerabitis. Hegelochus supra lib. 6. c. 20. Quis proauum huius Alexandrum, quis deinde Archelaum, quis Perdiccam occisos vltius est? Ita apud Iustinum l. 3. Xerxes ab Artabano præfeto suo per insidias interemptus est. Ita Darius vltimus à Bello duce suo multis vulneribus confossus interiit. Ita Ninyas matrem Semiramidem, ita Senacheribum Assyriorum regem Adramelechus & Sarsarus filij patrem in fano trucidarunt. Ptolemæus Philopater patrem & matrem sustulit. Nullus finis apparebit, si per gentium historias curram. Apud Romanos vt omittam incerta, de Augusto Tiberio & alijs, Caligula, Claudius, Nero, Domitianus, Commodus, Pertinax, Iulianus, omitto obscuriores Pescennios, Albinos, Macrinos, Heliogabalos, Diadumenos, Caracallos, Gétas, xxx. tyrannos. Perijt etiam nobilissimus Imperator Alex. Seuerus, Gordiani, Philippus, & alij quamplures, quos longum esset nominare, ne dicam describere.

INDIA TOTA FERÈ SPECTAT ORIENTEM) Mirum dictu, quam multi res Indiæ & situm regionis, & naturæ ingenium, & fluminum magnitudinem, & spacia terræ perscripserint, & quam pauci dolente & execrante Strabone, vera; ex quibus alij vnà cum fabulis suis toti perire, alij si non toti, saltem magnam sui partem exoleuerunt. Non apparèt è veteribus Daimachus, Patrocles, Hipparchus, Iambulus, Pytheas, Glitarchus, Nicolaus Damascenus, Bethon, Possidonius, Megasthenes, Megachlenes, Onesicritus, Megillus, Gorgus metallarius, Eratosthenes, Nearchus, Dionysius, non ille Periegetes, Agatharchidis excerpta. Extant Herodotus, Ctesias aliqua sui parte apud Photium, Dionysius Periegetes, Strabo, Ptolemæus, Arrianus, Diodorus Siculus, Aethicus Artemidorus ineditus tamen, Marcianus Heracleotes, Plinius, Mela, Solinus, Philostratus, Orosius, noster Q. Curtius, Apuleius 1. Flor. Et hi omnes veteres. Ex recentioribus Io. Goropius Becanus, Petrus Maffæus, Olorius, Io. Metellus, Ioannes Barrius, Ludouicus Vartomannus, Maximilianus Transylvanus, Cosmas Indopleutes, Ioannes Macer 1. C. Castagnedo Hispanus, Abrahamus Ortelius in Theatro orbis, cuius tabulam geographicam Indiæ considerabis Petrus Iarricus, Franciscus Sachinus, & alij patria lingua. Atque hic tantum de India quæ Orientem spectat; Noua namque & nuper à Magelliano reperta & Mexicana nihil hic ad nos. Iam Curtius ad hæc verba Indiam ferè totam spectare ad Orientem plerisque omnes geographos & scriptores rerum habet suffragatores. Princeps est Strabo vice omnium: Νὸν δ' ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς ἀρχῆθεν πρώτη γὰρ ἔκκεται πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς μεγίστη. Nunc ab India ordiemur: nam & prima versus orientem iacet, & maxima est.

1. 15. ipso exordio.

Idem canit Periegetes.

Πρὸς δ' αὐγὰς Ἰνδῶν ἐρατενὴ πέπταται αἶα
Πασιῶν' πρῶτῃ παρα χέλευσιν ὠκεανείῳ

Ἰνδῶν

Ἡ βρᾶτ' ἀνερχόμενος μακρότερον ἐπὶ ἔργα καὶ ἀνδρῶν
Ἡ ἥλιος πρὸ τῆσιν ἐπιφλέγει ἀλίνας.

Ortum autem versus Indorum amena expanditur terra

Omnium extrema ad littora Oceani.

*Quam, exorients Diuorum ad opera & hominum
Sol primis accendit radijs.*

Apuleius t. Florid. Indi gens populosa, cultoribus & finibus maxima, procul à nobis ad Orientē siti, propè Oceani reflexus & Solis exortus, primis sideribus, vltimis terris.

MINVS IN LAT. QVAM RECTA REG. SPACIOSA) minus latam ait, quàm longam. Non ignorandum Indiam esse peninsulam, & ex vno tantum latere adhærere terræ, qua Caucasum, seu Tauri extrema, hoc est, Septentrionem spectat, & ex tribus lateribus allui aquis, ab Oriente Ganges; ab occidente Indo: à meridie Erythræo mari, in quod se & Ganges & Indus exonerant. Forma terræ Indiæ habet se ritu tessellæ, vt hodie tradunt. Periegetes, & Geographus rhombo comparant. Diodorus Siculus, India, inquit, forma: quatuor laterum existit, quorum vnum ad Orientem vergens, & alterum quod meridiem respicit, ingens illud Oceanus circumdat. Quod arctos versus tendit Hemodus mons à Scythia, quam Sacæ habitabant, diuidit. Quartum ad occidentem Indus post Nilum maximus omnium disterminat. Totius Indiæ magnitudinem ab ortu versus occasum duodeciginta millibus stadiorum. à Septentrionibus versus meridiem xxxi millibus definiunt. Hæc Siculus. Ergo latitudinem circumscribit octingentis septuaginta quinque miliaribus germanicis, longitudinem mille. Ex quo colligis non esse perfectum tetragonon, cum longitudo vincat latitudinem. Subijcit Siculus regionem sub tropico æltiuo sitam, & nullas interdiu per gnomonas iaci vmbras: vsasque latere, vmbrasque ad austrum cadere. Postremus Sacchinus noster, linguæ comparat. Cum ergo rhombus habeat obliquos angulos, via ab Oriente ad occidentem longior est, longiusque se extendit India, quam à Septentrione ad meridiem. De Schemate Indiæ plura Periegetes: p. 132. Strabo, p. 474. Eustathius ad Dionysium. Arrianus p. 169. Hodierni scriptores re certius exploratâ omnia etiã certiora tradidere. P. Iarricus thesauro rerum Indicarum. P. Franciscus Sacchinus in historia Soc. IESV parte secunda, anno MDCCXX. edita. lib. I. n. 17. pag. 2. & 3. Tradunt de eadem Hieronymus, Osorius & Petrus Maffei, quorum libri omnium manibus teruntur: proinde ne sim longior, ad Curtium redeo. Curtius magis in longum quam latum Indiam porrigi tradit, quod Strabo discretè docet cum rhombi formam longiorem quàm latiore obtinere Indiam affirmavit.

QVAE AVSTRVM ACCIPIVNT) Hunc locum carpit Clareanus, Habet, inquit, hac Alexandri historia in locorum descriptione, vt in superioribus satis luculenter ostendimus, quadam ab vera ac geographica traditione prorsus aliena. Nam quem admodum ante de Iaxarte, ex Plinio diximus, quem hic author Tanain putauit. Tauri item iuga, qua Asiam mediam secundum longitudinem secant, Macedones Caucasum vocarunt. Sic in hac India descriptione, multa Ptolemai aliorumq; geographorum traditioni contraria produntur: vt cum hoc loco dicit, Quæ Austrum accipiunt, in altius terras fastigium excedunt: quum omnia India flumina à Septentrione in meridiem fluant. Nec Ganges, quod hoc loco ab autore narratur, à meridiana regione decurrit: sed contra, à Septentrione in meridiem, quanquam paulum ad ortum. Nec quæ propiora sunt mari, Aquilones maximè deurrunt, vt paulo post est dicturus. Id quod semel lectorem admonuisse satis fuerit. Bona venia Clareani dixerim: sæpè reprehendimus quod non intelligimus, atque ita intelligendo facimus, vt nihil intelligamus. Ego Curtium nihil hic contra geographiam peccasse existimo, & doceo primum, haud ignorandum, quod affirmat, minus in latitudinem, quàm recta regione patere, hoc est magis longam quàm latam esse, quod verissimum est, si procurrens è Septentrione in Austrum spectes promotorium: si inquam diametrum à monte Imao vsque ad promontorium Comorinum, quæ sunt duo extrema Indiæ, dimetiare, minimum enim quadringentis inter se leucis distant, vt Iarricus ostendit, quæ Germanica efficiunt miliaria viginti supra trecenta. Iam quod dicit Curtius, ea quæ Austrum accipiunt, in altius terræ fastigium excedere, hoc est, promontorium Comorinum esse altius terra reliqua Indiæ media, quæ plana est, verissimum est, extrema enim vtrinque sunt alta, Imaus mons & promontoriū Comorinum: cum inter vtrumque hunc angulum montes interiaceant continua per Indiam serie, vsque ad caput Commorinum. Quod continua serie dicit, hoc est, per totam Indiam extendi montes: accipe latus occidentale totum, quod septentrio stringit, & ab alto alluitur. Atque inde est quod Herodotus in Thalia affirmat, Indiam Austro obnoxiam. Quod autem Iarricus ex aliorum sententia moneat, Indiam referre formam tessellæ, est hoc ita capiendum, vt doceatur linea ab Indi ostijs ad ostia Gangis excluso promontorio Comorino. Melius Periegetes & Strabo formam per rhombum & inæqualia latera expresseferunt. Melius etiam Sacchinus terram Indiam in modum linguæ Austrum versus excurrere. Aspice tabulam Ortelianam.

INDVS GELIDIOR CAETERIS) Quia à Septentrione in occidentem fertur, Ganges tepidior, vt Ouidius in Ibin vocat, quia in Orientem flectit.

GANGES O. A. O. M. A MERIDIANA REGIONE DECURRIT) Hoc quoque non placet Clareano:

reano: fed enim non ita negatum Curtius Gangem à Caucaſo exiſtere, cum ipſe patillo ante docuerit ex Caucaſo monte multos inclitos amnes deſluere, & quis magis Gange inclitus? Sed è montibus euolutum in meridiem deſcendere, ac demum à meridie in oceanum deſerri, Strabonem doctem: *Tota, inquit, India fluminibus irrigatur, quorum quadam in duo maxima irrumpunt, Indum atque Gangem: quadam proprijs oſijs in mare exeunt: omnia è Caucaſo, primò ad meridiem feruntur, poſtea alia eundem ſeruant curſum, præſertim quæ in Indum inſluunt: alia ſclicantur ad Orientem, vt Ganges.*

GANGES OMNIUM AB ORTU MAXIMUS) Strabo: *Hic à montibus deſcendens, cum in planiciem peruenit, ad Orientem conuerſus, & Palibothra ciuitatem maximè præterfluens in mare, quod iſtic eſt, vno oſtio effunditur, quamquam omnium Indicorum fluminum maximum ſit. Indus in mare meridionale duobus oſijs exit, Patalenam complectens, Indum aiunt alij Aegyptio delta perſimilem, quod tamen negat Strabo.*

De magnitudine Gangis ita Arrianus: *Flumina tot ſunt in India, quot in reliqua Aſia. In his maximi ſunt Ganges & Indus, à quo & regio nomen accepit, vterque & Nilo Aegyptio, & Iſtro Scythico, etiamſi in vnum alueum conſuerent, maior eſt. Gangem tamen longè maiorem Indo Megalthenes ſcribit. Idem ſentiunt omnes alij qui Gangis mentionem in ſcriptis ſuis faciunt: patet autem Ganges quà maximè anguſtus eſt, centum ſtadia, milliaria inquam germanica tria, eoque amplius. Atque ita veteres omnes cenſuere, Gangem totius orbis fluminum eſſe maximum.*

Sed Joſephus à Coſta, è noſtra familia ſcriptor, in libro de nouo orbe, vbi Peruanam regionem deſcribit, Marañonium, Paraguyanum, & Magdalenianum flumina, teſtatur ſingula maiora eſſe Nilo & Gange, quamuis in vnum alueum collectis.

IN EVM OBIECTA ERVPES) Tota enim India montibus diſtincta eſt. Itaque ferretur & ipſe in Occidentem à meridie, niſi rupes obſtarent, quæ illum clam quærere viam cogunt, & in Orientem dirigunt.

UTERQUE RUBRO MARI ACCIPITVR) olim legebatur, vtque rubro mari accipitur; Modius ex MSS. reſcripſit vtq; pro vtq;. Acidalius diſſimulat loci difficultatè & tranſiit. Ego, quamuis & Conſtantienſis codex chirographus, & vetus poeta Gualtherus ſuffragentur Modio, retineo tamen veterem & vulgarem ſcripturam, quod alioqui Curtius nihil dicat, nec ſententia conſtet. Nã ſi omnia quæ eadè periodo ſequuntur attèdas, & componas; animaduertas non conuenire omnia vtrique, præſertim illa: *Aceſines eum auget*, quæro quem eum? Indum an Gangem? an vtrumque. Atque alij tantum in Indum ferri tradunt, ſolus Curtius à Gange intercipi aſſeruit, nemo ab vtroque, quod ne fieri quidem poteſt. Sed ſi Gangem per vocem eum accipias, quid eſt, quod ſtatim ſubiiciat Curtius: *Ganges decurſurum in mare intercipit*, quaſi antea de alio eſſet locutus? Atqui non potuit aliter loqui Curtius, niſi dubiam faceret orationem: etenim ſi dixiſſet *qui decurſurum in mare intercipit*, incertum erat an rò qui ad Aceſinem, an ad Gangem referendum eſſet: expreſſit ergo Gangem, quamuis eundem per vocem eum intellexiſſet. Atque ita diluitur etiam alter error, qui ex priorè mendo extiterat, ſi legeres vterque. Neque enim dixit Curtius Indum rubro mari excipi. Si legas, vtque, omnia erunt ſalua. Locum hunc totum Gualtherus his verſibus expreſſit Ipſi libri 9. procemio.

*India tota ferè naſcenti ſubdita Phæbo
Eo ſpectat audaci vertice tractum,
Ac quâ parte ſitum Libyæ deſpectat & Auſtrum,
Altiùs erigitur tellus & vi æthera tendit.
Cætera plana iacent, vbi magni nominis à ſe
Caucaſus emittit, & apidis occurſibus amnes.
Sed reliquis à quo ſortita eſt India nomen,
Indus frigidior, Auſtrali parte iugofis
Montibus inuehitur, directo iurgite Ganges
Totius fluminis Orientis maior, vterque
Turbidus extenſus rubrum mare verberat vndis:
Robora multa ſolo radicitus eruta magna
Abſorbet cum parte ſoli, ſi fortibus vndis
Molle ſolum repetit, ſtagnat, tellusque ſluentem
Inſula facta bibit, intercipit in mare Ganges
Decurſurum Atheſin, magnus decurrit vterque
Motibus, & rapido inter eos colliditur ictu.*

In quibus verſibus duo ſunt menda in impreſſo codice: primum in illo,

Altiùs erigitur tellus & vi æthera tendit.

Pro vi lego in, & in æthera tendit.

Alterum in hoc:

Decurſurum Atheſin.

Athesis est fluuius Tiroleos, qui Germanis est, die Etsch / à quo das Etschlandt / Gualterus scripserat per compendium reor *Acesin* pro *Acesinem* versus caussa.

Et illo versu:

Totius fluuius Orientis maior, vterque Turbidus,

intelligis illum in vitiosum codicem incidisse: nondum enim typographia erat illius æuo cognita, neque enim vterque Indus & Ganges rubrum mare verberat vadis, sed Indus tantum. Ganges in Oceanum Orientalem defertur.

VT QVE RVBRO MARI) De Erythrazo mari mox infra copiosè disleram, vbi proprius locus, hoc ipso capite monebit. plerique Scriptorum Indum in Oceanum Atlanticum, quæ spectat Occidentem, deuolui. Gange in Erythrazum, seu Oceanum, quæ Orientem respicit, vt ex hydrographia Indiæ cognoscis.

ACESINES EVM AVGET) Acesinem non semel laudat Strabo, sed disertius Arrianus, qui Nilo & Ilthro maiorem affirmat, vbi Hydaspes, Hydraste, & Hyphasi in suum alueum receptis in Indum fertur, adeò, vt eius latitudo triginta stadia efficiat, quæ propè milliarium Germanicum continent. Obserua etiam Acesinem cum Indo non Gange misceri, contra quàm Curtius scripsit, quod & alij Scriptorum prodidere. Acesinism mentio est etiam lib. 9. c. 7. & 8. vbi Hydaspem cum Acesine confundi docet, & omnia tria flumina misceri, illaque tria flumina (excepto Gange) Indiæ maxima appellat, Indum, Acesinem, & Hydaspem: secumque pugnare videtur Curtius, cum hoc loco Acesinem in Gangem infert; infra cum Indo & Hydaspes miscet, nisi mendosus codex sit, & aliena inserta, quod factum læpè.

Glareanus existimat pro Acesine ex Arriano reponendum Commenesen, vel Erinesen. Sed omnia exemplaria in Acesinem coniuuant.

ASPERRIMVM OS) os ad originem & caput amnis refertur, ostium ad finem, quo flumen, vel in mare, vel in aliud flumen, vel lacum defertur. Os Gangis hic dicitur ratione Acesinis, quo Gangem exhaustit, non ratione ipsius Gangis, cuius fontes, qui in Caucaulo nascuntur. Sed Metaphoræ perelegantes sunt obseruandæ, cum à rebus animatis ad inanimas, voces transferuntur: Os enim in animali & propriè homine est, non in fluminibus.

NEC REPERCVSSAE AQVAE CEDVNT) sed se mutuo elidunt, & ingentes fluctus cient, lateque campos inundant.

DYARDENES) nemo vnushunc fluuium vlllo in libro, qui in manibus est hodiè, laudauit, nec mirum, quia minus auditu & in vulgus celebris fuit, vt ipse monuit Curtius, sed monstris marinis nobilis, vt qui crocodilos, delphinas, vt Nilus, aliasque etiam alijs gentibus ignotas beluas & phocas alat. testatur idem Arrianus, sed generatim de feracibus monstrorum Indiæ fluminibus: Quinetiam, inquit, Indiæ fluuij perinde, ac Nilus Aethiopicus, & Aegyptius crocodilos gignunt & pisces, ac balænas eiusdem generis, ac Nilus, excepto Hippopotamo, seu equo fluuiatili; sed & hos etiam gignere Onesicritus tradit. Idem in 15. Strabo narrat.

ERIMANTHVS) Quàm Græcis olim notus mons & ciuitas Arcadiæ hoc nomine fuit, tam ignotus est Græcis & barbaris eodem nomine flumen Erimanthus. Sed Curtius auctores legit, quos posteritas nunquam vidit.

AB ACCOLIS RIGANTIBVS CARPITVR) causam obscuritatis huius fluminis adfert, quod alueus ipsius ab ijs, qui ad Erymanthum colunt & degunt, deducatur in multos riuos, quibus agros & campos irrigant, quo fit, vt amisso nomine per tenues & multos, & ignobiles riuulos in mare serpat. Notanda vox *carpitur*, quod de solidioribus vsitatus dicitur, carpimus poma, vvas, herbas, cibos, genas, & per translationem maligno dente carpimus aliorum dicta, facta, scripta, more; carpimus etiam aeris & vitales auras. Ouidius tamen in Ibin eandem vocem in aqua haurienda vsurpauit:

Et summam Lybico de mare carpat aquam.

MVLTI PRAETER HOS AMNIBVS) Arrianus octo supra quinquaginta fluminibus ait irrigari, ijsque omnibus nauium patientibus, è quibus alia in Gangem, alia in Indum feruntur, alia suis alueis in mare exeunt. Ganges excipit Cainam, Erannoam, Cossanum, Sonum, Sittocatim, & Solomatim, quæ omnia naues vehunt. Dein Condochatem, Sambum, Magonem, Agoranim & Omalim. Ingentem præterea fluuium * Comminasen, Cacuthim, Andomatim, Amystim, Catadapam, Oxymelim, Erinesem, quos omnes Mæandro pares, ait Megasthenes. Indum augent Hydrastes, Hyphasis, Saranges, Neudrus, Acesines, Hydaspes, Sinarus, Turapus, Cophenes, Malamantus, Soaitus, Garæas, Ptarenus, Saparnus, Soanus. Strabo in 15. flumina quindecim nomine digna Indo misceri affirmat, Indumque ad centum stadia extendi.

QVAE PROPIORA SVNT MARI AQVILONES MAXIME DEVRVNT) Hoc negat Glareanus, quasi ingenium Indiæ terræ perspectissimum haberet, cum paulò post subiiciat Curtius tantas & tam varias esse vices regionis illius, vt nulla pars mundi illi par sit, nec causam huius varietatis vlli Philosophorum cognitam esse. Dixit Curtius

deurunt

* Comme-
nesen:

deurunt, quod translātē dictum, pro, Quæ loca sunt ad sita mari à ventis Septentrionalibus frigidis & gelidis omnia corrumpuntur: adurit enim frigus non minùs quàm ignis, quamuis diuerso modo, diuersaque vi, & contraria calori affectione & facultate, Vrit enim hyems & frigus, vt optimi scriptores loquuntur. Et promontoria ab Aquilone, siue Septentrione (Aquilone enim ex ventis est Septentrionalibus) procurrun in pelagus, quod à meridiè obijcitur, secumque gelidos Aquilones trahunt.

II COHIBITI IVGIS MONTIVM) qui sunt Indiæ à Septentrione, vt Imaus Emodus, Tauri extrema seu Caucasus, & qui in meridiem excurrunt, in alta montium impacti retunduntur, nec in planam meridiem regionem retusi possunt descendere. Atque inde remotiora à mari & montibus sunt fertilia, quod mitiores ventos experiantur.

IN ILLA PLAGA) in illo climate, vt Mathematici cum Græcis loquuntur. Climata mundi Latini plagas, aut regiones appellant. Quare autem tam contrariæ sint cœli, sub eodem climate, seu plaga affectiones negat scire posse, causasque eius varietatis satis deprehendi.

l. 1. p. 35.
l. 1. p. 41.

VLLI SE NATVRAE CAUSA INGESSIT) Et hoc est, quod nosse a Massæus, Iarricus & alij dicunt. Inter vtrunque hunc angulum, inquit Iarricus, montes interiacent continua per Indiam serie ad vsque Commorinum caput, in quibus admirabilis illa temporum anni diuersitas, qua etiam subtilissimos quosque philosophos reddit elingues, vt potè cum veram dærationem nequeant, qui fieri possit, vt eodem in climate, & eodem in latitudinis Septentrionalis gradu, cum ab occidua horum montium parte acerrima seuiat hyemis asperitas, & mira aëris intemperies; eodemque tempore ab Orientali incredibilis sit cœli clementia, qualis vere vel æstate haberi solet: mare quoque quietum sit, & navigationi per idoneum. Idem lib. 2. cap. 7. p. 445. Maxime verò admirandum, & diuinam sapientiam (vt Scriptura loquitur) ludere in orbe terrarum euidenter ostendit, quod in eodem climate & eleuationis eiusdem poli gradu, dum cis montes æstiuum tempus est, trans illos non nisi pluuia, tempestates, ac turbines seuiant; demique tempus aded inclemens atque immitte, vt verè hiemem dicat, idque tam exiguo locorum interuallo, vt nonnullis in locis ab ora vna in aliam terreßri itinere, non nisi viginti sit leucarum interuallum, ad summum septuaginta. Imò verò, quod maxime mirere, in vno montis latere serenum tempus ac sudum erit, in altero tonitrua, fulgura, pluuiaque, æsidua hyemem constituent. Hinc si Cocino ad oppidum S. Thomæ per montes Gati mense Ianuario proficisci velis, ascendendo optatum & egregium habebis tempus, descendens turbulentum. Hæc Iarricus.

l. 2. q. 2. c. 3.
p. 195.

Fuere qui causam tam contrariorum effectuum in cœlum empyreum referrent, quos Conimbricensis Academia hæc verbis refutat: Responderi, inquit, potest diuersitatem illam effectuum in eodem climate nasci ex diuersitate proprietatum, quibus vnumquodque solum ab auctore natura in ipsa mundi nascentis origine donatum est. Itaque non à stellarum aspectu duntaxat, sed ab ipso regionis habitu, & innata terra vi, atque ingenio provenit, vt non omnes terra ferre omnia possint, sed India mittat Ebur, molles sua thura Sabai: has leges, æternaque fœdera certis imposuit natura locis.

MARE CERTE QVO ALLVITVR, NEC COLORE QVIDEM ABHORRET A CAETERIS) Ita lege, à colore inquam, non calore, quod operarum ipsa est, in nostra puri Curtij editione. Rubrum mare ait simile reliquis aquis marinis esse colore. nec rubere, nec ob eam causam dictum esse rubrum mare, quasi rubeant, vti rudes existimant, aquæ: sed nomen ab Erythro rege illi inditum. Quæritur ergo hic inter naturæ interpretes an aquæ maris Erythræi rubeant? Multa inter veteres & hodiernos scriptores super ea re quæstio est. Ego primum quid veteres senserint exponam; deinde quid ij, qui ipsimet oculis rem inspexerunt, & mare illud per nauigarunt, aquam hauserunt, omnia præsentibus curiosissimè explorarunt, aperiam, sed tribus quod aiunt ve bis.

Curtij sententiam ab Erythro, (quem alij Erythrum vocant) rege, Erythræum dici mare, non à colore aquæ, confirmant Agatharchidas apud Strabonem & Ctesiam & Photium pag. 458. qui tres aliorum Priscorum opiniones, & causas refutat, negatque aquas rubere, neque vllum, vel ex montium, vel arenarum rubentium, vel solis repercussum colorem trahere, sed ab Erythro domini illius maris, Erythræ, vel Erythræum dici. Eandem nominis causam reddit Stephanus περί κόλευρ. ab Erythro Heroe appellatum Erythræum, quamuis ex Vranij vetustissimi scriptoris mente addat, à montium rubentium, & imbrum, inde in mare decurrentium colore dici Erythræum. Eufsthatius ad Periegetè existimat vocatum à terra miniata, vndis subiecta Erythræum, vel vt alij à solis ardentis, & montium anaclefi. Eandem nominis causam Erathostenes apud Strabonem, qua de sole & montibus adfert. Ctesias à fonte minio pleno in mare rubrum cadente Erythræum refert vocitatum. Philostratus & Arrianus cum Curtio faciunt, sicut & Xyphilinus in Troiano, & Plinius cum Mela, qui tamen non negat colorè. Solinus quoque ab Erythro Persei F. nomen deducit. Varro causam nominis in fon-

in fontem refert, ex quo oues ait feruescere. Nostri sæculi scriptores æquè dissentiunt in causa nominis assignanda. Pererius c. 14. Exod. q. 8. tota, Curtij sententiam sequitur, quamuis locum Curtij non producat. Ioannes Barrius à plerisque recentioribus laudatur, qui in rem presentem venit, & à corallijs sub imis vadis latentibus rubere aquas tradidit, quem secuti sunt Conimbricenses Philosophi & Cornelius Cornelij. Sed Sebastianus Barradas Itin. Israelitico Barriū ex Matthiolo refutat, & negat rubentis aquæ causam exploratam esse, ita hodieque in re incerta incerti sumus, vtrum ab ErythroRege à fontibus, vel maculis, vel arenis, vel corallijs, vel splendore solis, vel imbribus & montibus, vel simul ab omnibus nomen traxerit. Auctorum nomina qui ea de re disputarunt expressi, quos curioso licebit inspicere, multa enim & alia, & de nomine Hebræo rubri maris, & alijs rebus admiscet admiranda. Ego ad Curtium redeo.

TERRA LINIFERAX) Ab aquarum, fluminum, & maris natura transit ad ingenium terræ Indiæ; à terra ad mores, & instituta indigenarum. De lino porrò docet idem Arrianus ex Near- In Periolo.
cho: Linea veste vtuntur Indi, vt ait Nearchus, lino ex arboribus facto, qua de re mihi iam dictū est: & hoc quidem linum aut reliquis omnibus linis est candidius, aut nigri ipsi cum sint, faciunt, vt candidius id quam est, esse videatur. Est autem ipsis subucula linea crure medio tenus: amiculum autem partim humeris, partim capiti circumiectum. Philostratus de eodem in Apollonij lib. 2. scribit autem Damis, homines qui secus Indum flumen habitant, lineis vestibus amiciri. Linum autem in agris plurimum nasci: calceamenta autem, ex arborum corticibus facta gestare.

Plinius aliud quoddam lini genus Indicum prodidit viuum, Græcis ἀσβερὸν dictum, quod igne non exurit, sed splendet magis quam si laureretur. Inuentum, inquit, iam est etiam quod ignibus non absumeretur. Viuum id vocant, ardentemque, in focis conuiuiorum ex eo vidimus mappas, sordibus exustis splendentem igni magis quam possent aquis. Regum inde funebres tunica corporis fauillam ab reliquo separant cinere. Nascitur in desertis adustis, sole India, vbi non cadunt imbres, inter diros serpentes, assuescitque viuere ardendo, rarum inuentum est, difficile textu propter breuitatem. Rufus de cætero color, splendet igne. Cum inuentum est, æquat precia excellentium margaritarum. Vocatur autem Græcis ἀσβερὸν bestinum ex argumento naturæ. Anaxilaus auctor est, linteo eo circumdatam arborem, sordis ictibus, & qui non exaudiantur cædi. Ergo huic lino principatus in toto orbe. Sed de hoc nihil opinor Curtius, cuius linum & apud Arrianum candet, quamuis nullam coloris mentionem faciat, facit autem Arrianus accuratè.

LIBRI ARBORVM) tam teneri, quam terribilia nostra charta, nisi quod cador desideretur in his quæ ego vidi, sed colores omnis generis tam auidè accipiant & bibunt, quam vlla charta. Offendunt hoc etiam icones impressæ & libri. Sed de phylis seu libris arborum disputatum est copiosius ad XI V. Martialis epigram. x.

Non sunt muner a, quæ putas, puella,
Cum donas vacuas poeta chartas.

(AVES ADIMITANDVM) Psittacos* intelligit, de quibus ad XI V. Martialis epigramma:

Psittacus à vobis aliorum nomina discam,
Hoc didici per me dicere, CAESAR AVE.

Multa ex multis scriptoribus allata. Quibus addes quæ Vlysses Aldrouandus toto lib. II. Ornithologiæ tradidit, vbi formas iconibus expressas tredecim lectori spectandas proponit; quatuordecim descripsit. Sed omnium elegantissimum adiecit Carolus Clusius in auctario Exoticorum, cuius iconem ibi expressam miraberis, mihi indigitaſte fati. De coruis & picis auibus, vocum quoque humanarum imitatricibus, etiam ad Martialem dictum.

ANIMALIA INVSITATA CAETERIS GENTIBVS NISI INVECTA) Ex inusitatis & Europæ inuisitatis * Martichoras est, quam in palatio nostri Serenissimi Electoris cum effigie Alex. M. inspexi, quam ex Ctesia Indicis Aelianus* describit.

Iarchas tamen rex Indorum in III. Philostrati de hac prodigiosa fera rogatus, negauit se quicquam inaudisse. Photius de eadem in Excerptis Ctesia. * Plinius Montichoram, non Martichoram appellat. Meminit & in Bœoticis Pausanias. Inuectæ autem in Italiam, Græciam, adeoque totam Europam feræ sunt posterioribus an nise ex Africa, Asia & India Elephantum, Pantheræ, tigres, rhinocerotus, leones, cercopithecus, hippopotami, vnicornes seu monocerotus, Indici cameli.

Cæterum de feris Indicis testatur Philostratus esse & multas & multorum generum. Breuiter * Solinus. Sunt illic multe ac mirabiles bestia, quarum è multitudine & copia per particulam persequemur. * c. 55.
Leucocut a velocitate præcedit feras vniuersas: ipsa astri feræ magnitudine, ceruicis clunibus, pectore ac cruribus leoninis, capite * melium, bisulca vngula, ore adusque aures debiscente, dentium locis offe perpetuo, hoc quo ad formam, nam voce loquentium hominum sonos emulatur. Est & Ele, alias vt equus: cauda (verd) elephantum, nigro colore, maxillis aprugnis, præferens cornua vltra cubitalem modum longa, ad obsequium cuius velit motus accommodata, neque enim rigent sed mouentur, vt vsus exigat præliandi: quorum alterum, cum pugnat, protendit, alterum replicat: vt si ictu aliquo alterius acumen offenderit, acies succedat alterius. Hippopotamis comparatur, & ipsa sanè aquis fluminum gaudet. Indicis tauris color fuluus est, volucris pernitas, pilus in contrarium versus, hiatus omne quod caput. hi quoque circumferunt

* Ctesiam vide apud Photium in excerptis. Tom. I.

LI. 4.

* Manti-choras Plinius.

* I. 4. animal. c. 21. Euseb. in Hierocle. * I. 8. c. 21.

I. 4. p. 197.

* c. 55.

* Felium.

ferunt

ferunt cornua flexibilitate qua malint, tergi duritia omne telum respuentes, tam inuiciter ferocitate, vt capti animas projiciant furore. Mantichora quoque nomine inter hac nascitur, triplici dentium ordine coeunte vicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpore leonino, cauda veluti scorpionis aculeo spiculat: voce tam sibila, vt imitetur fistularum modulos, tubarumque concentum. Humanas carnes avidissime affectat. pedibus sic viget, saltu sic potest, vt morari eam nec extentissima spatia possint, nec obstacula latissima. Sunt praeterea boues vnicornes & tricornes, solidis vngulis nec bifidis. Sed atrocissimum est Monoceros, monstrum mugitu horrido, equino corpore, elephanti pedibus, cauda suilla, capite ceruino. cornu è media eius fronte protenditur, splendore mirifico, ad longitudinem pedum quatuor, ita acutum, vt quicquid impetat, facile ictu eius perforetur. Vnius non venit in hominum potestatem: & interim quidem potest, capi non potest. Aqua etiam gignunt miracula non minora. Anguillas ad tricenos pedes longas educat Ganges: quem Statius Sebosus, inter praecipua miracula, ait vermibus abundare, caeruleis nomine & colore. Hi bina habent brachia longitudinis cubitorum non minus senum, adeo robustis viribus, vt elephatos ad potum ventitantes, mordicus comprehensa ipsorum manu rapiant in profundum. Indica maria balenas habent vltra spatia quatuor iugerum. Sunt & quos Phiseteras nuncupant, qui enormes vltra molem ingentium columnarum, super antennis se nauium extollunt, haustofq; fistulis fluctus ita eructant, vt nimbose alluue plerunque deprimant alueos nauigantium.

RHINOCEROTAS ALIT, NON GENERAT) Quae ergo terra inquit aut regio creat rhinocerotas, si India non generat? Aethiopia opinor, quod Pausanias in Eliacis & Bæoticis, rhinocerotem taurum Aethiopicum appellet. Nam ita Pausanias. Vidi etiam Aethiopicos tauros, quos ex re ipsa rhinocerotas (quae tu dices, naricornes) nominant, quod illis è nare extrema cornu prominat, & paullo alterum non sanè magnum in capite nullum profus habent. Sed de hac immani belua pluribus actum commentario ad spectacula Martialis, vbi illos versus * expoluimus,

Præstitit exhibitus tota tibi Caesar arena
Qua non promisit prælia Rhinoceros.

Et ad illos:

Sollicitant pauidi dum rhinocerotæ magistri.

Hic pluribus nil opus, effigiem habes apud Gesnerum.
ELEPHANTORVM MAIOR EST VIS) Idem Strabo * per Onesicritum testatur: Maiores, inquit, Lybicus ac calidiores, cum ipse tum alij perhibent, cum proboscibus propugnacula deiciant, & arbores radicibus euellant, in posteriores pedes erecti. Idem Siculus: Plurimos certè as prae grandes elephatos pascuis abundè suppeditatis nutrit. quod etiam facit, vt id genus belua isthic locorum Africanas viribus multo præstent. Elephantes fert Africa, inquit Plinius, vltra Syrticas solitudines, & in Mauritania ferunt Aethiopes & Troglodytae, vt dictum est, sed maximos India, bellantesque cum ijs perpetua discordia dracones. Sed Indos elephantes vincunt in insula Taprobane nati Onesicrito teste maiores & bellicosiores. Curtius communi nomine Indos omnes extra Africam & Aethiopiam natos appellauit. Plura de elephantis ex instituto Plinius l. 8. c. i. vique ad cap. 13. Nos etiam ex varijs alijs scriptoribus ad illa Martialis in spect. epigrammata:

Quod pius & supplex elephas te, Caesar, adorat,
Qui modò per totam flammis stimulatus arenam
Sustulerat raptas taurus in astra pilas,
Occubuit tandem cornuto ardore petitus,
Dum facilem tolli sic elephantia putat.

Plurima de elephantis Indicis Arrianus lib. 8. vbi de venatione & mira illorum docilitate.

AVRVM FLUMINA VEHVNT) Plinius de auriferis fluminibus: Aurum, inquit, inuenitur nostro orbe, vt omittamus Indicum, atque à formicis aut gryphibus apud Scythas erutum, Apud nos tribus modis: fluminum ramentis vt in Tago Hispania, Pado Italiae, Hebro Thracia, Pactolo Asia, Gange India, addidisset Plinius * Rheuo Germaniae in Istro Pannoniae. Sed hic de Indico auro & fontibus & fluminibus agamus. Plinius vltimo cap. vltimi libri, Gemmiferi amnes sunt Acesines & Ganges. Ctesias antiquissimus scriptor in Indicis apud Photium, scripsit de fonte qui quotannis auro humido impletur, ex quo fonte * centum vrcei fictiles singulis annis hauriuntur: ideoq; fictiles esse oportet, quoniam aurum, dum hauritur, concreuit, vt ad ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorum, altitudo vnus vlnæ, singuli autè vrcei, qui auro pleni hauriuntur, talenti pòdus exequant. Sed Iarchas rex Indorù apud Philostratum negat se quidquàm de hoc fonte cognouisse, sicut & de Mantichora. Sed negat Ctesias etià quod Curtius affirmat, in fluminibus reperiri aurum, vt in Pactolo, sed quod multi & vasti montes illud suppeditent, & gryphes custodiant. Contra Tzetzes p. 448. n. 375. Tu locum ipse, si libet, vide.

Megasthenes apud Arrianum testatur, aurum apud Indos à formicis quae magnitudine vulpes superent, erui. Arrianus rem in medio relinquit. Herodotus in Thalia affirmat & copiose explicat. De gryphibus aurum custodientibus, & ab Indis decipi solitis, etiam Aelianus l. 4. c. 27. copiose. De Formicis etiam Strabo, p. 485.

Sed redeamus ad flumina aurum vehentia, de his enim Curtius, qui doctorem eius rei Meg-

p. 123. in
Græco
Lat. p. 159.
al. 136.
p. 297.
al. 251.
* ep. 8.

ep. 21.
l. 1. de qua-
dru. p. 60.
* p. 485.

l. 8. c. 11.

Plin. l. 6.
c. 22.

Spec. ep.
16. & 18.

l. 33. c. 4.

* Martial.
l. 10. ep. 7.
Sic & cor-
nib. aureis
receptis.
* 80000. fl.

Megasthenem apud Strabonem habere potuit, præter eos qui nobis intercidunt: ἔγγετο δὲ πρὸς φησὶν ὁ Μεγαθένης ὅτι οἱ ποταμοὶ καταφέροιν ψήγμα χρυσοῦ καὶ ἀπ' αὐτῶν φέρον ἀπ' αὐτοῦ τῶν βασιλέων: ἔτο γὰρ καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ συμβαίνει. Propinquius veritati est quod refert Megasthenes, flumina auri micas deferre, ex quibus regi tributum aduehatur, quod & in Iberia contingit.

Herodotus in Thalia tribus modis aurum ab Indis docet erui, vel enim effoditur, vel è fluminibus & montibus hauritur, vel à formicis erutum clam subripitur, eoque modo ait infinitam vim auri ab Indis comparari, è qua regi Perlarum aureum vectigal pendebant, trecena sexagena talenta aureorum ramentorum. Quod si Babylonica pecunia ad Euboicum pondus redigatur, fiunt nouies mille quingenaque & quadraginta talenta argenti, quæ in summam redacta ex communi talèto (non Euboico quod maius est) octuagies milies quadringenta triginta sex millia aureorum siue Philippæorum, hoc est, vt vulgus loquitur, octo milliones quadringenta triginta sex millia aureorum siue Philippicorum. Budæum vide de asse. l. 9.

GEMMAS MARGARITASQUE) De gemmarum, lapillorum & margaritarum discrimine disputant iuris prudentes: Et gemmas aiunt esse pellucidas, vt sunt adamantes, chrysolithi, maragdi, saphiri, sarnethisti: lapillos opacos & contrariæ gemmis naturæ, vt Obsidiani, Veientani: margaritas concharum partus, vel vt illas Tertullianus appellat, verrucas. S. Hieronymus, rubri maris grana; margaritas ita describit, *Concha sunt, in quibus hoc genus lapidum * requiritur, quæ certo anni tempore luxuriante conceptu sitiunt rorem velut maricum, cuius desiderio hiant, & cum luxatis maximè linquntur, aspergines oscitatione quadam hauriunt humorem concupitum. Sic concipiunt grana quæ sicut & de sagina qualitate reddunt halitus vnionem.* Scripsimus super hac re ex Vlpiano & Plinio ad illum Martialis Scazontem:

Cui nec lapillos præferas Erythraos. Quibus adde, si placet, ex Petro Iarrico p. 445. vbi do- l. 5. ep. 38.
cet, quomodo margaritæ è mari in ora piscaria legantur.

De margaritarum natura, nobilitate, precio, loco & patria, plurima toto capite Plinius lib. 9. cap. 37. De gemmis verò & lapillis idem toto libro 37. siue extremo. Addam de vnica gemma è Ctesia Cnidio miraculi loco, quæ magnetis vim habet, non vt ferrum, sed gemmas trahat: De *pant arba gemma*, inquit Photius in excerptis (scripsit Ctesias) & quomodo septuaginta septem gemmas & lapides preciosos in flumen proiectos (quæ omnia erant cuiusdam Bactriani infistoris) *pant arba* retraxerit inter se coherentes. Arrianus ex Megasthene docet concham margaritæ marinæ retibus capi solitam. *Versari autem circa eam agmen multarum concharum, velut apum examen. Regem enim suum etiam aut reginam margaritas habere, vt apes, ac si forte contingat, regem capi, reliquum etiam margaritarum examen celeriter ei circumfundi: si vero rex piscatores euadat, ne reliquas quidem conchas capi posse. Earum carnes Indos vbi eas ceperint putrescere sinere, esse ad ornatum vti, esse autem margaritas quæ contra triplum aurum obrizum, atque id quidem in India effossum, veneant.* Cæterum de preciosis lapidibus scripsit antiquissimus poetarum Orpheus nobilissimè libellum, qui hodieque legitur.

VITIORVM COMMERCIVM) Melius hæc, quàm quod vulgò legitur vicinorum. Plinius audiamus, nobis accineret. *Sed quorã portio hæc est reputantibus purpuras, conchylia margaritas? parum scilicet fuerat in gulas condi maria, nisi manibus, auribus, capite, totoque corpore à feminis iuxta virisque gestarentur. Quid mari cum vestibus? quid vndis fluctibusque cum vellere? non rectè recipit hæc nos rerum natura, nisi nudos. Esto sit tanta vèrri cum eo societas, quid tergori? parum est, nisi qui vescimur periculis, etiam vestiamur. ad eò per totum corpus anima hominis quæ sit a maximè placent. Principium ergo culmenque omnium rerum pretij, margaritæ tenent. Indicus maximè hæc mittit Oceanus, inter illas belluas tales tantisque, quas diximus, per tot maria venientes tã longo terrarum tractu, è tantis solis ardoribus, atque Indis quoque in Insulas petuntur & admodum paucas. Paullò ante ex Iarrico intellexisti, ad oram piscaria in Indiæ margaritarum causa subinde ex varijs terris & gètib; sexaginta millia mercatorum confluere. plura toto capite passim sparsa, sed & quotquot apud Græcos olim, & nunc apud Romanos ditiores sunt, maiore adhuc studio emunt margaritam marinã, ita Indorum lingua dictam.*

AESTVANTIS FRETIVRGAMENTA) Qua fretum per æstum accedit & recedit, relinquit partus sui indicia, conchas, phocas, aliaq; maris monstra, omnia maria plenilunio purgantur, sed paucas margaritas expuunt. Suprà ex Iarrico audisti mare, vbi margaritæ, non altius esse octo vlnis, quare ergo in littore.

PRECIO QVOD LIBIDO CONSTITVIT) Cleopatrarum vnio seu margarita aceto macerata & hausta septingentis millibus aureorum fuit estimata: volebat alteram aceto frangere vt precium duplicaret. hoc est illud immane precium, quod libido margaritis constituit. Plin. l. 9. c. 35.

CORPORAVSQVE PEDES CARBAS. VEL.) Strabo ὡς δ' εἰπεῖν Ἰνδοῦς ἐὸ δῆτι λευκῆ καὶ σινδόνος: Et vt verbo dicam, Indos veste candida & sindonibus & carbasis vti. Et idem suprà: ὑπεραντίως δὲ τῇ ἄλλῃ λιτότητι κοσμεῖται χρυσοφορεῖς γὰρ καὶ διαλθῶ κοσμοφρεῖντα σινδόνος τε φορεῖσιν ἑταυροῖς. Incultu corporis contra nimij sunt. nam & aurum gestant Strabo l. 9. p. 494. p. 488.

gestant, & distincto lapillis ornatu vtuntur, & sindonas floridas induunt. Carbasus autem est tenuissimæ & delicatissimæ telæ seu lini genus, multum à poetis celebratum. Ctesias ditissimos lino regi affirmat.

SOLEIS PEDES) Arrianus in Indicis, Calceos ex corio albo gestant, eosq; accuratè atque eleganter confectos, ita vt altiōres varijsq; coloribus distinctas soleas, quo proceriores esse videantur. Philostratus calceamenta ex arborum corticibus confecta gestare supra monuit.

CAPITALINTEIS) Strabo errantem crinè ait, mitra redimire: suprâ iâ hoc ex Arriano quoque, Amiculum, inquit, partim humeris, partim capiti circumiectum: quin & barbam fucant, vt alijs Ne-archo teste, quam maximè alba appareat, alijs, ruffa, alijs purpurea, alijs viridis.

LAPILLI EX AVRIBVS PENDENT) Arrianus in aures ex ebore factas Indis suspēdit, & has locupletiores, quibus vulgus non vtitur, ferunt. Sed de inauribus antiqua res est, vti & de armillis & brachialibus. Nec apud Indos tantum, vbi aurum, lapilli & margaritæ nascuntur, sed in omni ferè orbe, de quibus Plinius, l. 9. c. 35. quem videbis.

p. 144.

Reges Persarum etiam in aures gestabant: testis Arrianus in VII. qui sepulchro Cyri etiâ ἐνὸντιâ siue in aures illatas memorat. Et Procopius de Perofa Persarum rege testatur, μάργαρα, inquit, λευκότερι τοῦ χρυσοῦ ὑπερβολῆν ἐντιμος ἐξ ὧν τὸ δεξιὸν ἀπεκρέματο. Margarita candore & magnitudine eximia & preciosa ex aure dextra pendeat. Pariborum quoque id familiarit fuisse ex Tertulliano Brissonius ostendit. Scrupulosa Deus auribus vulnera intulit, & tanti habuit vexationem operis sui & cruciatus infantia tunc primum dolentis, vt ex illis ad ferrum nati, corporis cicatricibus grana nescio qua pēderent. qua planè Parthi per omnia quaque sua bullarum vice inserunt.

p. 40.

REGVM TAMEN LVXVRIA) Mirum hoc quod sequitur super omnium gētium est. Quanta referuntur de luxu regum, De cultu corporis quem ipse Curtius l. 3. c. 8. in Dario descripsit; de regijs eorum quæ Susis, Ecbatanis, Persopoli, Pasargadis, Babylone spectabatur: de aurea domo Persarum Philostrato laudata, de aurea sella, aureo lecto, aureo tabernaculo, aurea platano, aurea vite, aureo tecto ab Apuleio ex Aristotele celebrato. Hæc tamen omnia propè nihil ad Indorū regum magnificentiam, splendorem & maiestatem Curtio videntur, nec Curtio tantum, Aelianum audi, In regijs adibus India, vbi regum maximus illic regna tenentium aetatem degit, quum alia permulta & magnam hominum admirationē, & nullam comparationem habent, quibuscum sanè nec Memnonia Susa, neque tota eorum sumptuositas conferrī possunt, neq; Ecbatanorum magnificentia cum his in comparatione coniungenda est. etenim illa, Persici fastus vanitas, si cum ijs comparantur, videri possint. Pori quoque regia laudatur in epistola Alexandri ad Aristotelem, quam tamen spuriam putamus.

l. 3. p. 180.

CVM REX IN PUBLICO SE CONSPICI PATITVR) Fuere qui nunquam in publicum prodirent, vt Herodotus in Clio de Deioce Medorum rege prolixè narrat: & Diodorus Siculus, de Sabæorum regibus, Infelix horum conditio est, quatenus nunquam è regia exire illis licet, si contra egerint, plebs lapidum iactu, iussu veteris oraculi, eos obruit. Eadem ratio apud Sinas hodie seruat, nisi quod ab Eunuchis & domesticis adeatur. Apud Indos quatuor ob causas prodibat in publicum, cum bellum vrgeret: cum ius diceret: cum lacrum faceret: cum venaretur: è quibus Curtius tres duntaxat, profert, bellum, venationes, iudicia. De pompa verò & publicis celebratibus ex Clitarcho & alijs ita Strabo, In solennibus pompis multos elephantes mitti auro & argento ornatos, & multas quadrigas, & boum paria, deinde exercitum instructum sequi, & ingentes lebetes deauratos & magnos crâteras, & mensas ex Indico are, & sellas, & pocula, & labra: ferè omnia smaragdus & beryllis & Indicis carbunculis distincta. Item vestem viciam auroque intertextam . . . & pardales, & leones nites, & variarum elegantèrquæ canentium auium multitudine. Clitarcho refert, magnis pradis frondibus arbores in plaustris quaternarum rotarum deportari, & ex eis aues mansuetas excuti, quarum canorissimum dicit Orionem, aspectu pulcherrimum, atque viarum, catreum nomine, specie pauoni persimilem: reliqua verò imaginis pictura ab illo sumenda est.

p. 494.

LECTICA) non est idem quod sella: In hac sedebant, in illa gestabantur. De hac & supra, & ap Martialem dictum.

CARBASA QVAE IN D. EST) In singulari Carbasus genere muliebri sapius: est cum & virili pronunciat, multitudinis casus neutrius sunt, de carbalo pualò antè dictum.

REGIA COLUMNAS AVREAS HABET) qualis apud Nafonem erat solis:

Regia solis erat sublimibus alta columnis
Clara micante auro, flammisq; imitante pyropo
Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat.

Et quæ sequuntur.

VITIS CAELATA) vt suprâ regis Persarum, de qua Brissonius multis l. r. de reg. Pers.

p. 488.

CVM CAPILL. PECT. ATQVE ORNAT) Strabo etiam strigilibus à tribus perfrictoribus defrictū ait. Præter exitū, inquit, regis ad bellū, aliue est cū ad ius dicendū exit, per diē totū audiens, etiâ si hora sit, vt corpus curer: id autē sit strigilū perfrictione: nā simul & audit, & a trib. perfrictorib. perfricitur.

la Gita.

Iactitatum idem apud Romanos in balneis, quod Martialis, Persius, & alij docent:

*Pergamus has misit, curuo destringere ferro,
Non tam sapè teret lintea fullo tibi.*

14. Apoph.

Ad quod distichum nos multa in Martialem. Persius Sat. 5.

I puer & strigiles Crispini ad balnea defer.

Sed hoc apud Indos memorabilius, reges non solum peccinibus & strigilibus destrictos fuisse, sed etiam, quod epistola Indicæ docent, humi stratos pedibus proculcatos, donec multus è toto corpore sudor exprimeretur.

PEDES ILLIN VNT VR) Hic mos vngendi pedes non apud Indos tantum, sed Hebræos,

Græcos, & Romanos usurpatus fuit. Magdalena apud S. Lucam vnguento vnxit pedes Christi: c. 7.

apud Romanos in balneis totum etiam corpus, in conuiujs caput inunctum fuit. Græci in hoc ge-

nerare singulares fuere: qui etiam singulis partibus corporis singularia adhibebant vnguenta: Athe-

neum accipe: οτι δὲ διὰ σπαρδῆς ἦν τοῖς παλαιότεροις ἢ τῶν μύρων χρῆσις, δῆλον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ποιοῦντι ἐ-

κάσω τῶν μελῶν ἡμῶν ἐστὶν ἐπιτηδεῖον. Αντιφάνης γὰρ ἐν τοῖς θεοικίσις ἢ διορύττοντί φησι. * λβτ' αἰδὲ ἀληθῶς E.

ἀλλὰ τι ἐκ χρυσοκολλῆτ' δὲ κάλπιδος μύρω Αἰγυπτίῳ μὲν τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη, φοινικίῳ δὲ τὰς γνάβις καὶ

τιτθία, σισυμβρίῳ δὲ τὸν ἕτερον βραχίονα ἀμαρακίῳ δὲ τὰς ὀφρῦς, καὶ τὴν κόμην, ἐρπολλίῳ δὲ τὸ γόνα καὶ τ' αὐ-

χένα. Antiquos in vnguentorum vsu fuisse curiosos & diligentes, hoc est indicio, quod priuatim vnicuique

parti corporis idonea scirent. Antiphanes in Vinosis, aut Fossore.

Lauat is in aureo quodam folio: vnguento

Aegyptio pedes limit & crura:

Phænicino buccas & vbera;

Silymbriino verò vtrumque brachium:

Amaracino supercilium & comam.

Serpyllino ceruicem atque genua.

1.15. p. 689.

E.

* Locus in

Græco cor-

ruptus in

alijs exem-

plaribus

omnino

desidera-

tur, nec in-

terpres ex

fide reddi-

dit.

Apud Plinium M. Otho Neroni monstrauit pedum vestigia vnguentis tingere. Diogenes a-

liquando vnguentatis pedibus incesit: quod à capite odor in acrem dissipetur, à pedibus verò in

caput rectà feratur. In Aulularia Plauti, Myrobathrarij sunt qui calceamenta muliebria, vt bene

olerent, vnguentis imbuebant. Plura de vnguentis & vnctionibus nos ad illud Martialis phaleciū.

Vnguentum fateor bonum dedisti.

1.3. ep. 60.

VENATVS MAXIMVS LABOR EST) Strabo locum hūc nobis explanat, ex quo multa pas-

sium Curtius. Tertio ad venationem, vbi Bacchico more maxima mulierum caterua circumfunditur, sti-

patores exterius manent: nam via funibus obtextitur: quod si quis interius ad mulieres vsq, accedit, inter-

ficatur. Præcedunt regem tympana & tintinabula, cum in locis sepius venatur, è folio sagittat, à sistentibus

ei duobus tribusue mulieribus armatis, cum in locis non clausis venatur, sagittat ab elephante.

1.17. p. 488.

VIVARIO) Viuarium nunc scriptoribus pro piscina & ἰχθυοτροφείον accipitur, nunc pro robo-

rario seu θηροτροφείον, seu loco vbi cerui, leones, vrsi includuntur, vt hoc loco.

INTER VOTA CANTVS QVE PELLICVM) vouent eaim seu precantur, vt venatio regi fe-

liciter cedat, ferasque certius & celerius figat.

BINVM CVBITORVM) trium ergo pedum, cubitum enim selqui pedem æquat.

INHABILI PONDERE) si iaculantis vires sagittarum ponderi respondeant, non videtur in-

habile telum: quo maius enim teli pondus, hoc g. auius ferit, si ferientem habeat ponderi respō-

dentem. Sed vbi nulla inter sagittarium & sagittam est symmetria, tum inhabile fit telum, & lan-

guidus casusque ictus. Arrianum alia narrante audi: Sagittis, inquit in Indicis, vtuntur triū paul-

lo minus cullitorum, nihilq, est, quod non Indici sagittarū telum penetraret, non scutum, non thorax, aut a-

liud armaturæ genus, quantumuis validum.

PELLICVM LONGVS ORDO) Strabo: Ex mulieribus, aliis curribus, aliis equis, aliis elephantis ve-

huntur, quemadmodum & militia vnā sunt, militant, omni armorū genere instructæ. Hæc Strabo. Per-

farum quoque regem ad bellum proficiscētē pellices comitabantur, vt supra lib. 3. c. 7. cognō-

uisti.

ELEPHANTI VEHVNT: CVRRVM ET TANT.) verè distinxit locum hūc Acidalius, Ele-

phanti vehunt, regem nempe: deinde colon ponendum vehunt: currum & tantarum, &c. auro regūt.

REGEM MERO SOMNOQVE SOPITVM) diuersa ab his Strabo, Regis corpus, inquit, mulie-

res curant, ea quoque de parentibus empta. Qui regem custodiunt, & reliquis exercitus manent extra por-

tas. Si qua mulier regem ebrium occiderit, id præmij habet, vt cum illius successore iungatur: succedunt

autem filij regi interdū dormire non licet, nocte cogitur cubilia per horas mutare, idq, propter insidias.

NOCTIVM INVOCANTE DEOS) Erebum, Noctem ipsam quæ pritis inter deas: & nocte

patos natasq; Eumenidas, Erinies, Parcas, Tenebras, Somnia, Somnū, Mortem, Dolū, Metum,

Laborē, Inuidientiam, Senectutem, Fatum, & hoc genus alia monstra. Natalis mytholog. 1.3. c. 12.

& præced. & seq. Gyrard. de naturā deor. dial. 1. p. 59.

VNVM AGRESTE ET HORRIDVM GENVS EST) Apud Strabonem totam Indorum gen-

tem & populum in septem genera diuidi (dicunt) quorum philosophi honore antecedunt, numero

Pliniū vi-

de 16. c. 19.

1.15. p. 484

verò

Stephanum ego sic intelligo: Brachmanes Indicæ gentis sapientissimi, quos & Brachmas vocant. Hierocles in studiosis historiæ: post hæc, inquit, visum est opera precium genus etiam Brachmanum cognoscere. viros sapientiæ cultores, deumque amicos, & soli potissimum iniustos. Abstinent à carniû esu, deguntque semper sub puro Ioue, veri amantissimi. Ad cultum corporis adhibent lineam vestem ex pira lapide confectam, filo mollissimo & vellere quæ contexunt: ex quibus etiam sindones conficiuntur, quæ nec igne comburuntur, nec aqua lauantur: sed ubi sordibus & maculis inquinatæ sunt, coniectæ in ignem candidæ & puræ pellucidæque fiunt.

HORRIDVM GENVS) sanè horridum, quod Plinius & Solinus (cenè iisdem) testantur verbis. Philosophos eorum, inquit ille, quos Gymnosophistas vocant, ab exortu ad occasum perstare contuentis solem immobilibus pedibus: feruentibus harenis toto die, alternis pedibus insistere. Hic: Philosophos habent in dâs (gymnosophistas vocant) qui ab exortu ad usque solis occasum contentis oculis orbem candidissimi sideris contuentur, in globo igneo rimantes secretâ quadam, arenisque feruentibus perpetem diem alternis pedibus insistant. Alia horum horrentia vitæ & victus studia iam ex Suida & alijs didicisti. Et Plutarchus testis velut ex iis per nos accedit in I. de Fort. Alexand. Iam verò quidam illic perhibentur esse solidiori cuidam, atque adeò nuda aduerti philosophiæ, sancti homines suis legibus viuentes, deo prorsus addicti supra Diogenem etiam frugi. adhuc non egent es, vt qui in diem horamque viuunt, terra ipsis assidue recentia suppeditante, potunque fluminibus: cubile verò illis strata passim arborum folia, herbaque solum scærens.

OCCUPARE FATI DIEM PVLCHRVM P.) Atque Megasthenes, vetus apud Strabonem scriptor, contra hos venit, nec omnibus hoc dogma fuisse Brachmanibus tradit. Ita Strabo libro 15. Megasthenes, inquit, nullum philosophis decretum esse de morte sibi consciscenda affirmat: sed temerarios haberi qui hoc in se admittant: ac natura quidem duos in vulnus vel precipitium ferri: doloris patientes in profundum maris, doloris impatientissimos strangulari, igneos in ignem detrudi, ac talem Calanum fuisse incontinentem sanè hominem, & mensæ Alexandri mancipium. ex propter hunc vituperari, Mandanum verò summopere laudari, qui omnes Alexandri minas, omniaque munera contempsit, negavitque Iouis filium.

Alij tamen plerique scriptores Calanum valde celebrarunt, qui simul sapientum cum Alexandro colloquium referunt, quæ passim in Curtio hiant & exeso deliderantur. Ex gymnosophistis, qui præcipue Sabbam ad defectiõnem impulerant, & plurimum fatigauerant Macedonas, decem acres ad respondendum & contractos habitos, cepit. His quæstiones obscuras posuit, necem denunciãns primo, qui parum rectè respondisset, inde ordine reliquis, vnde natu maximum dedit iudicem. Primus interrogatus, Viuosne plures esse, an mortuos cõseret, Viuos ait, neque enim iam esse eos, qui mortui sunt. Secundus, Terram, an pelagus grandiores gignere beluas? Terram; quippe huius, inquit, pelagus portio est. Tertius, Quod callidissimum esset, Quod hæctenus, inquit, homo nõ cognouit. Quartus requisitus, Quamobrem Sabbam ad rebellione concitasset? responsum dedit, Quò honestè viueret, aut * male periret. Quintus rogatus, Diem an noctem putaret fuisse priorem? Diem ait, vno die. Adiecit autem (cum id rex admiraretur) Implicatarum interrogationum necesse esse, vt essent implicatæ responsiones. Ità progrediens sextum percunctatus est, Quemadmodum quis maximè se efficiat charum? Si potens sumus, inquit ille, nec formidabilis esset. Ex reliquis alius rogatus, Quemadmodum ex mortali quis deus euadat? Si quid secerit, inquit, quod facere denegatum sit homini. Alius, De vita & morte, vtrâ valentior? respondit, vitam tã multa tolerantem mala. Postremus quatenus hominem viuere deceat? Eatenus cum mori, quam viuere non censeat præstare. Ità tandem versus ad iudicem pronunciare eum iussit sententiam, qui cum, alium alio dixisset, segnius respondisse, Ergo tu, inquit, primus mori uere qui ita deceris: Minimè verò, rex, inquit ille, nisi tu mentiaris, qui primum dixisti interfecturum te illum qui pessimè respondisset. Hos igitur muneribus honoratos dimisit. Plura apud Plutarchum de Dandam; & alij, quæ tute otiosus leges. De Calano etiam multa apud Siculum discas, præsertim de morte & rogo, in quem se viuus cum annum ageret tertium supra septuagesimum cõiecit li. 17. p. 573. De eodem Calano & Dandami multa apud Geographum & Arrianum cognosces, quæ breuitatis studio transeo. Prædixit Alexandro Calanus illum Babylone periturum, quod de oraculo etiam M. Tullius de diuinatione & 3. Tuscul. Quæst. Suidas quoque, & Aelianus, qui de certamine Symposiaco ab Alexandro in gratiam Calani instituto narrat l. 2. c. 21. & de eiusdem l. 5. c. 6. Plura etiam Geographus lib. 15. p. 495. & Plutarchus p. 555.

ILLI QUI IN VRBIB. PVB. MOR. VIVVNT) Aliud genus sapientum apud Indos, hoc est propè contrarium superiori; quemadmodum enim illi + Hylobij extra vrbes in rupibus, syluis & agris degebant: ita hi in populi frequentia, in vrbibus; & regijs cum multis viuere consuerant. Illi vtrò mortem sibi consciscere pulchrum putabant; hi turpe; illi fortium virorum, occupare fati diè: hi timidi erant, vt qui mortem, & genus mortis, quod natura vel casus præscripsit, metuebant. qui & ipsis suos suffragatores habebant, vt supra apud geographum ex Megasthenè cognouisti.

SIDERVM MOTVS SPECTARE) Astronomiæ & Astrologiæ addicti, de quibus Nalo: Felices anima quibus hæc cognoscere curâ Inque domos super ascendere cura fuit.

Plutarchus parua edit. p. 589.

* Græcè quidè est κακός. sed fortè se rectius καλός vt honestè viueret, vel honestè moretur.

Sapientes apud Indos se omnia nosse dicunt, & Deos esse: Philostrat. l. 3. c. 6. * Sylnico-la. Quid. i; Fast: Credi-

*Credibile est illos pariter vitisq; lociq;
 Altius humanis exseruisse caput.
 Admouere oculis distantia sidera nostris,
 At heraq; ingenio supposuere suis.*

FVTVRA PRAEDICERE) Iam supra ex geographo hoc genus philosophorum laudauimus, vbi omnem multitudinem Indorum in septem genera distinxit, quorum primi sunt philosophi, qui reliquos honore antecedunt, numero vero paucissimi sunt;

De eisdem Nearchus apud Strabonem, qui hoc genus Brachmanum in ciuitatibus versari & reges sequi, & ijs a consilijs esse affirmat. Idem ferè ex Arriano paulò ante didicisti, vbi primum genus Indorù explicat. Idem pro fusus Diodorus Siculus altero volum. Biblioth. nec pluribus opus.

Epist. 24.

NEC QVEMQVAM ADMOVERE LETHI DIEM CREDVNT) Seneca: *Obiurgat Epicurus non minus eos, qui mortem concupiscunt, quam eos qui timent, & ait: Ridiculum est, currere ad mortem tadio vita, cum genere vita, vt currendum esset ad mortem, effeceris. Item alio loco dicit: Quid tam ridiculum, quam appetere mortem: cum vitam tibi inquietam feceris metu mortis? His adijcias & illud eiusdem nota licet, tantam hominum imprudentiam esse, imò dementiam, vt quidam timore mortis cogantur ad mortem. Quicquid horum tractaueris, confirmabis animum, vel ad mortis, vel ad vita patientiam. in vtrumque monendi ac firmandi sumus, & ne nimis amemus vitam, & ne nimis oderimus etiam cum ratio suadet finire, non temere, nec cum procursum capiendus est impetus. Vir fortis ac sapiens non fugere debet à vita, sed exire. Et ante omnia ille quoque vitetur affectus, qui multos occupauit libido moriendi. Est enim, mi Lucili, vt ad alia, sic etiam ad moriendum inconsulta animi inclinatio, quæ sæpe generosos atque acerrima indolis viros corripit, sæpe ignauos iacentesq; illi contemnunt vitam, hi grauantur, quosdam subit eadem faciendi videndique satietas, & vita non odium, sed fastidium.*

Atque hæc quidem Seneca in epistola, in qua tamen paulò supra contrarium laudarat: ad eò atrum & album, frigidum & calidum ex eodem ore & manu.

Martialis de Deciani Stoici dogmate huc facit:

l. 1. ep. 8.

*Quod magni Thræsea consummati q; Catonis
 Dogmata sic sequeris, saluus vt esse velis,
 Pectore nec nudo strictos incurru in enses,
 Quod fecisse velim te, Deciane facis.
 Nolo virum, facili redimit qui sanguine famam:
 Hunc volo, laudari qui sine morte potest.*

Et idem in Fannium:

l. 2. ep. 80.

*Hostem cum fugeret se Fannius ipse peremit,
 Hic rogo non furor est, ne mori are mori?*

Ad prius epigrammā nos multa, quæ huc faciunt, quæ tu illinc potes petere.

ARBORES MAXIME) In pseudoepistola Alexandri ad Aristotelem ex India scripta mira fabularum monstra de arboribus Solis & Lunæ, deque oraculis Alexandro ab arboribus editistraduntur, quo fato sit perfuncturus, quo mater & sorores. Est & apud Philostratum vltimus iussu Thespeionis gymnosophistæ Aegyptij loquax, perinde enim est Acherunteo Ioui siue per arbores & truncos, siue per alia ferarum aut prodigiorum monstra generi humano illudat. De arboribus etiam Alexander Neapol. & Gælius Rhodiginus ab Indis cultis referunt, sed vnus Curtij testimonio nituntur. Coluerunt & Iouem Pluuium, & Gangem fluium, & Indigetes, & quicquid denique colunt, pro Deo habent. Solem tamen Brachmanas potissimum inter deos, vt ex Philostrati Apollonio ostenditur, coluere.

MENSES IN QVINOS DENOS DESC. DIES) quindecim ergo diebus finiunt mensē, & hoc, cum luna quindecim diebus crescit, & totidem decrescit. Incipiunt autem, cum se post silentium, rursus ostendit in nouilunio, & rursus antequam ad silentium redeat.

BREVIORES HABENT MENSES) dimidiatos nempe & quindecim tantum diebus circumscriptos, ita vt viceni quaterni menses efficiat annum, quod perinde est, ac si menses haberent 12. triginta dierum, qui continent dies 360. quibus tamen quinque cum suis horis adijciunt, vt annus solaris compleatur. Et hoc est quod dicit Curtius illos anni spacia plena seruare, quamuis tempora sua lunæ ordine metiantur. Disputat quidem emendator temporum de anno Indico, sed non nisi ab vsque Iulio Cæsare incipit, priorum temporum rationem non habet.

Glareanus: *Mirum, inquit, hoc authorem tradere ausum: Cum illa in cornua curuare, aequè certo tempore fiat atque orbis imperio. nec mensis ob hoc fit breuior. Quamquam sensus esse potest, eos mensis initium sumere non à plenilunio, sed à nouilunio: & breuiores menses intelligi respectu solarium mensum.*

Sed miror ego Glareanum hoc ausum scribere, & breuiores menses respectu solarium intelligendos, cum Curtius disertè dicat, solitos Indos mensē in quinos denos dies describere, qui nec lunaribus respondent, vt qui apud veteres triginta dies continuerint.

MVLTALIA) quæ iam supra adiecimus in septem generibus hominum explicatis.

CAPVT

CAPVT XVIII.

ARGVMENTVM.

Indiam partim deditione, partim vi & armis occupat.

Gitur Alexandro fines India ingresso gentium suarum reguli occurrerunt, imperata facturi: illum tertium Ioue genitum ad ipsos peruenisse memorantes, Patrem Liberum, atque Herculem fama cognitos esse: ipsum coram adesse cernique. Rex benignè exceptos sequi iussit iisdem itinerum ducibus vsurus. Caterum cum amplius nemo occurreret, Hephaestionem & Perdiccam cū copiarum parte pramissit ad subigendos qui auersarentur imperium: iussitque ad flumen Indum procedere, & nauigia facere, quis in ulteriora transportari posset exercitus Illi, quia plura flumina superanda erant, sic iunxere naues, ut soluta plaustris vehi possent, rursusque coniungi. Post, se Cratero cum phalange iusso sequi, equitatum ac leuem armaturam eduxit, eosque qui occurrerunt, leui pralio in urbem proximam compulit. Tam superuenerat Craterus. Itaque ut principio terrorem incuteret genti, nondum arma Macedonum experta, praecepit ne cui parceretur, munimentis urbis quam obsidebat, incensis. Ceterum dum obequitabat mœnibus, sagitta ictus est. Cepit tamen oppidum, & omnibus incolis eius trucidatis, etiam in tecta sauitum est.

FINES INDIAE INGRESSO) Si verè proprieque de India loquamur, Alexander nondum fines Indiae ex mente aliorum scriptorum attigerat: cū enim Curtius hoc loco agat de regionibus cis Indum, occidentem verius sitas & India, ut supra demonstratum est, sita sit intra Indum & Gangem, sicut Mesopotamiā inter Euphratem & Tigrim, & vetus Germania inter Danubium & Rhenum; non potuit fines Indiae fuisse ingressus Alexander, cum India trans Indum incipiat, ut Arrianus docet.

Curtius Indiae gentis nomine eas etiam gentes complectitur, quæ cis Indum sedes habent, ut sunt Astaceni, Assaceni, Nisæi, Peucelaotæ, Turæi. Idem geographus in 15. docet Indum fuisse limitem Indiae, sed addit post ab Alexandro etiam ea quæ cis Indum sunt, Indis accensæ.

p. 169. l. 8.
ipso principio de rebus Indicis.

GENTIVM SVARVM REGVLI OCCVRRERVNT) Et inter hos Omphis qui postea Taxilis est dictus. Arrianus in IV. *Inde Nicaam profectus, sacro Palladi factō ad Copenem amnem processit, & caduceatore pramisso Taxilem Acuphim ac ceteros qui trans amnem incolebant, obuiam sibi progredi iussit: Et Taxiles quidem reliquique præsides obuiam venerunt, dona quæ apud Indos censentur amplissima offerentes. sed de Taxili noſter infra c. 22. quem Diodorus trans Indum regnasse credidit.*

ILLVM TERTIVM IOVE GENITVM AD IPSOS PËRVENISSE) Bacchum ex Ioue & Semele natum, Herculem, (de qua re mox infra copiosius,) Ioue & Alcmena, Alexandrum Ioue Amnone & Olympiade. De prioribus, omnes poetarum fabulæ garriunt, quas apud Phurnutum, Palaphatum, Gyraldum, Natalem Comitum & sexcentos alios leges. De Alexandro dictum ante in prolusionibus: & lib. 3.

NEMO AMPLIVS OCCVRRERET) Nec Assaceni, nec Astaceni, nec Nysæi legatos miserant vel occurrerant.

HEPHAESTIONEM ET PERDICCAM) principes amicorum, de quibus sæpe supra; & infra sæpius, uti & de Cratero. Arrianus: *Ibi exercitu diuiso Hephaestionem & Perdiccam in Peucelaotidem regionem mittit, & quæ ibi sequuntur.*

PLVRIMA FLVMINA) cis & trans Indum currentia, quorum pleraque nomina superiori capite ex Arriano expressi. & tota India plena est fluminibus.

SOLVTAE) quod in ratibus facillimum, quæ & ipsæ naues dicuntur: ægrius veræ naues soluantur & compinguntur.

IN VRBEM PROXIMAM) Arrianus in IV. plenius hanc obsidionem explicat, *Ipse sumpto secum equitatu vniuerso & Macedonum peditibus 10000 scuta pedestri gestantibus in equos imposi-*

p. 93. f.

ris, summa celeritate contendit, quod barbari eius regionis in montes confugisse nunciarentur, & in vrbes munitiores ad repugnandum sese recepisse. quarum vrbiū primam in ipso uiuere sitam adortus, oppidanos pro mœnibus instructa acie stantes, primo impetu vt potuit repressos intra portas reiecit: ipse verò telo per thoracem ictus vulnus in humero accepit. Leuius tamen id fuit, quod thorax quo minus telum altius in humerum penetraret, obstiterit. Ptolemæus & Lagi F. etiā Leonnatus vulnerati. Tam Alexander, qua parte commodior ad oppugnandum murus videbatur, ad urbem castra locat, posteroquē die sub lucem (duplici enim muro cincta vrbs erat) exteriorem, qui minus firmus erat, Macedones paruo negotio aliquandiu restiterē. Postquam verò ad motus scalis propugnatores omni ex parte telis peterentur, neque diutius sustinere possent, protinus eruptione per portas facta, in montes sese protipiunt. quos insecti Macedones, non paucos in fuga cadunt. quotquot autem viui in potestatem venerunt, eos etiam animis ob Alexandri vulnus ira inflammatis, omnes interficiunt. multi eorum in montes non procul ab vrbe disitis euaserunt.

IN TECTA SÆVITVM EST) Solo æquatam dicit Arrianus urbem.

CAPVT XIX.

ARGVMENTVM.

Nysæ à Baccho conditæ descriptio, oppugnatio, deditio. Exercitus operatur Libero, & Bacchanalia viuunt.

Inde domita ignobiligente, ad Nysam urbem peruenit. Foris castris ante ipsa mœnia in siluestri loco positus, nocturnum frigus vehementius quàm alias horrore corpora affectit, opportunumque remedium ignis oblatum est: casis quippe siluis flammam excitauerunt, qua igni alita, oppidanorum sepulchra comprehendit. Vetus cedro facta erant, conceptumque ignem latè fudere, donec omnia solo æquata sunt. Et ex vrbe primum canum latratu, deinde etiam hominum fremitus auditus est. tum & oppidani hostem, & Macedones ad urbem ipsos venisse cognoscunt. Iamque rex eduxerat copias, & mœnia obsidebat, cum hostium qui discrimen tentauerant, obruti telis sunt. Alijs ergo deditionem, alijs pugnam experiri placebat; quorum dubitatione comperta, circumscideri tantum eos, abstinere cadib. iussit: tandem & obsidionis malis fatigati deditere se. A Libero patre conditos se esse dicebant, & vera hæc origo erat. Sita est sub radicibus montis quem Meron incolæ appellabant: Inde Græci mentienti traxere licentiam, Iouis femine Liberum patrem esse calatum. Rex situ montis cognito ex incolis, cum toto exercitu præmissis comitatibus verticem eius ascendit. multa hederæ vitisque toto gignitur monte; multa perennes aquæ manant, pomorum quoque varij salubreque luci sunt, sua sponte fortuitarum seminum fruges humo nutriente: lauri, baccaeq. & multa in illis rupib. agrestis est silua. Credo equidem non diuino instinctu, sed lasciuia esse pronectos, vt passim hederæ ac vitium folia decerperent, redimitique fronde toro nemore similes bacchantibus vagaretur. Vocibus ergo tot millium præsidè nemoris eius deū adorantium iugæ montis collesque resonabant, cum orta licentia à paucis (vt ferè fit) in omnes se repente vulgasset: quippe velut in media pace per herbas aggestamque frondem prostrauerant corpora. Et rex fortuitam licentiam non auersatus, largè ad epulas omnibus prabit, per dies decem Libero patri operatum habuit exercitum. Quis neget eximiam quoque gloriam sapius fortuna, quàm virtutis esse beneficium? quippe ne epulantes quidem & sopitos mero aggredi ausus est hostis, hæud secus bacchantiū ululantiūque fremitu perterritus, quàm si præstantium clamor esset auditus. Eadē felicitas ab Oceano reuertentes remulentos commessantesque protexit.

IGNOBILIGENTE) Deregia sede huius gentis Mazagis seu Massagis, infra cap. 20. plenius tractabitur:

AD NYSAM VRBEM PERVENIT) huic cognomines vrbes apud Stephanum decem lego; primam omnium in Helicone, alteram in Thracia, tertiam in Caria, iv. in Arabia, v. in Aegypto, vi. in Naxo, vii. apud Indos, viii. in Caucaſo monte, ix. in Libya, x. in Eubœa, vbi vno eodemque die vitem aiunt florere & vuam excoquere. Multa ſuper eadem Nyſſa Eufſtathius ad Dionyſium Periegeten.

Nyſſa non ſolùm cis Gangem, ſed etiam cis Indum ad Cophenem fluium ſita fuit. Arrianum lib. 8. lege, vt Glareano non fuerit dubitandum. Nyſſam appellatam Bacchus omnium ſcriptorum auctoritate condidit (vno reclamante Goropio, qui Noachi opus affirmat (quem tamen & ipſe Bacchum interpretatur) aliamque nominis originationem excogitat, vt mox oſtendam) dictam à Nyſſa ſeu Nyſſa Bacchi nutrice, vel inſula Nyſſa, vel monte Nyſſa, Arrianus lib. 8. dereb. Indicis, Nyſſei verò Indorum gens non ſunt, ſed ex iſis originem ducunt, qui olim cum Liberopatre in Indiam venerant, Græcis fortaffe, qui in bellis quæ Dionyſius cum Indis geſit inutiles bello facti fuerant. Fortaſſis autem etiam indigenas voluntarios in eandem cum Græcis coloniam deduxit, regionemque Nyſſeam à monte Nyſſa vocauit, urbemque ipſam Nyſſam. in qua educatus eſt Bacchus, quam Siculus in Arabia ſitam ait, vel inter Phœnicem & Nilum, vt Homerus canit. Inde Bacchum, Dionyſum ſeu Dionyſium, à Ioue, cuius filiuſerat, & Nyſſam inſulam dictam affirmat in tertio bibliothecæ; vbi tres Bacchos facit, & res illorum geſtas recenſet. hanc verò Nyſſam in India ſitum oppidum eſſe à Dionyſio ſeu Baccho conditum. Sed Goropij etymon videamus, qui in Indoſcythicis, Huic, inquit (Noachum intelligit) Nyſſa originem acceptam fert, nomen ſortita in eadem lingua, à libando reuerenter quæ deguſtando: quo monemur vinum non eſſe aſſatim ingurgitandum, ſed veluti ſacrum quendam & caeſtem potum, modicè bibendum. Nüſſen enim ſiue Nüſſtere, nihil aliud eſt, quam cum reuerentiâ quadam ſobriè deguſtare. Primogenium eſt Nüſſ, id eſt neceſſarium, à quo Nüſſ, id eſt vtile & conueniens; Nüſſten igitur nil aliud eſt quam ſumere aliquid eo modo, vt neceſſitatem vtilitatemque nature non egrediamur. Sed Græci Tau in Nüſſten exciderunt, quod concurſus Tau cum ſigma non ferè ſit in vſu: ſed dua hæc litera in Zeta tranſeunt, vel prior eliditur, vt hic videmus. Non ſine magna ratione ciuitati id nominis datum, poſteaquam ipſe inuentor modum in ſumendo vino egreſſus, ludibrium ſe filio ſuo feciſſet. Debemus itaque libare potius quam bibere, eo quòd alio modo ſumtum nullam adferat vtilitatem; imò contra noxium ſit & exitiale venenum. In ſacroſcena, in qua Corporis & ſang. Chriſti conuiuium agimus, dicimus vernacula noſtra lingua Nüſſten vel Nüſſten i. ſobrie, & cum reuerentiâ ad vtilitatem noſtram & neceſſitatem ſumere. Quæ vox igitur potius populo illi danda fuiſſet, in quo tam largo cornu, vinum Geniuſinfundebat, vt nihil aquè fuerit verendum, quam vt omnes perinde atque Liber, vltra ſumere, quam vel vtilitas, vel neceſſitas poſtularet.

P. 521.

Nüſſten-
nos Germa-
ni ſuperio-
res.

Obſerua Lector Goropium Belgica lingua duplici tr. pro duplici SS. dixiſſe Belgarum more, nüſſten, pro quo Germani dicunt nüſſen ſeu nieſen, id eſt ſumere cibum: perinde enim ſe habet Belgica lingua ad Germanicam, ſicut Attica ad communem Græcam; vbi enim Græci dicunt θάλασσα, Attici dicunt θάλασσα, vulgares γλώσσα, Attici γλώσσα, πρῶτος, & πρῶτος, & ſexcenta alia. Νύσσα dicunt Græci à communi lingua, Latini ſimplici litera Nyſſa: Vnde Nyſſæ & Nyſſæ regio. Bacchum autem Goropius, vt ſupra etiam docui, Noam interpretatur, vitis colendæ & vini exprimendi repertorem, quod minimè improbable eſt, quando mythologi totas de Baccho fabulas ad vitis ſationem & cultum trahunt & exponunt.

CASTRIS ANTE IPSA MAENIA POSITIS) Non eodem modo Plutarchus, Arrianus, & Siculus hanc obſidionem & oppugnationem deſcribunt. Plutarchus narrat detrectaſſe Macedonas oppugnationem propter fluminis, qui urbem alluit, altitudinem.

Copioſius hæc Arrianus, qui negat expectaſſe Nyſſæos oppugnationem, ſed ſub primum ſtatim Alexandri acceſſum ad Nyſſam miſiſſe legatos ad dedendam urbem; pulchra eſt legati Acuphis oratio & colloquium cum Alexandro, quod Arrianus l. 5. repræſentat.

Cæterum, Quod Arrianus de Acuphi Alexandri aſpectu territum prociſiſſe tradit, fieri etiã inde potuit, quod Eufſtathius ad Homerum prodidit, ex Alexandri dimicantis armis tantum fulgorem emiſiſſe, vt barbari apud Indos putauerint ignem aut ſpectrum aliquod Alexandri corpus præcedere: Eufſtathij verba ad illa Homeri de Diomedis galea & ſcuto ſunt hæc.

P. 512. & 513

Δῶτε οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκαματοῦ πόρ

Ἀσὲρ ὄπωριν ἠὲ ἀλίγκιον, ὅτε μάλισα

Λαμπρόν. παμφάνησι λελαμένον ὠκεανόιο.

Τοῖον οἱ πόρ δῶεν ἀπὸ κρατῶσε, καὶ ὤμαρ.

Hæc ſunt: κατὰ καὶ ἐπὶ τῷ μεγάλῳ Αλεξάνδρῳ συνέπεσε, κινδυνεύων γὰρ ἐκείνος πρὸς τὸν Ἰνδὸν εἰσνατὰ τοῖς ὀπλοῖς κατὰ τὴν ἰσορίαν. οἱ δὲ βάρβαροι, σέλας καὶ φάσμα πρὸς τὸ σῶμα τὸ εἶδεν φέροντα.

Sed Plutarchus id factum refert in oppugnatione Mallorum, cum ſolus deſiſſet in urbem.

SEPVLCHRA OPIDANORVM) Hoc præter Curtium nemo vel Latinorum, vel Græcorum qui hodie leguntur, quod equidem meminere, annotauit.

A LIBERO PATRE) à Baccho. Bacchum autem repertorem vini Goropius Noachum fuiſſe

isse non improbabili ratione confirmat. certe Diodorus in III. & Mythologi totam de Baccho fabulam ad vini fationem cultum & potionem referunt, quæ omnia in Noachum conueniunt.

MERON INCOLAE APPELLANT) Ex verbi notatione docet Curtius Græcos mentiendi licentiam traxisse vt fabularentur Bacchum Iouis femine cælatum & natum esse. Orpheus.

Hymno in Sabazium.

Κλῦθι πάτερ χρόνα θε Σαβάζιε κούδιμε Δαίμον
Ο βαίχρον Διόνυσον ἐρίβρο μενείρα φιλίω
Μηρῶ ἑγκατέρας, ὁπῶς τετελεσμένῳ ἔλθῃ
Τμῶλον εἰς ἠγάθεον

Audi magne pater Saturno nate Sabazi.

Qui Bacchum horrissonum Dionysum vt adultus adiret
Frondosum Tmolum femori mira arte fuisti.

1.9.

Dimarchus ait Ionem ex femore Baccho foetum claudicasse.

De femore & apud Euripidem in Bac. his leges.

Hos imitatus Naso cecinit in lib. 3. transform.

Pontanus hos omisit in 3.

Imperfectus adhuc infans generitricis ab alio
Eripitur patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori, maternaque tempora complet.

c. 55.

Solinus in Meri montis specu nutritum ait Bacchum, atque inde natam fabulam Liberum femine natum. Mala: Vrbiū quas incolunt Indi sunt autem plurima, Nysa est clarissima & maxima: montium Meros Ioui sacer. famam hinc præcipuam habent, quod in illa genitum, in huius specu Liberum arbitrantur esse nutritum; vnde Græcis auctoribus vt femori Iouis insuitum dicerent, aut materia ingessit aut error.

1.3. c. 8.

Idem ferè Plinius: Nec non & Nysam urbem plerique India adscribunt, montemque Merum Libero patri sacrum. vnde origo fabula Iouis femine (lego femine) natum.

1.6. c. 21.
Plinius cor-
rectus.

Arrianus: Mons verò vrbi vicinus, ad cuius radicem sita est Nysa. Merus hoc est femur vocatur ob in-

1.8.

fortunium, quod illi statim ac natus est accidit.
Infortunium Siculus explicat, Cum ergo semele precibus à Ioue extorsisset vt parise atque Iunonem honore dignaretur, tonitru & fulmine armatus ille accessit, quorum vim cum puella sufferre non posset, exanimata abortum fecit. Infantem verò Iupiter confestim exceptum femori insuit, eumque ad iusti incrementi tempus enixus Nysam Arabia deportauit, vbi à Nymphis educatus, à patre simul & loco Dionysi (quod Nysium Iouis filium sonat) nomen adeptus est.

1.3. p. 198.

Goropius alia omnia de etymo montis Meri cogitat, vocemque è Cymbrica seu Scythica, hoc est Germanica lingua deducit, Meer enim plus sonat, quod mons ille & dulcissimo succo vitis, & omni genere frugum abundaret, exoptandi modo plures huius modi montes optabat Iacchus seu Noacchus.

1.13. p. 473

De monte hoc & Macedonibus ibidem de bæchantibus, mox è Philostrato plura, Geographus è Sophocle de Nyssa & Mero Baccho sacro.

Ὅθεν χατῆθεν τὴν βαβακχικὴν μένην
Βροτῶ σικληνὴν Νύσσαν ἦν ὀβερως
Ιακχὸς αὐτῶ Μάγαν ἠδ' ἰσχυρέως
Ὅ τίς τις θένος οὐχικλαγένας.

Vnde conspiciens bacchatam mort alibus claram Nyssam
Quam corniger Bacchus iucundam sibi nutricem colit,
Vbi ales non clangit.

Dicitur etiam Bacchus in femore insutus educatusque.

Et idem paulò infrà: Ex his autem Nyssam gentem quandam nominarunt, & Nyssam urbem à Baccho conditam, & montem Merum vrbi imminentem, id est femur.

CAELATVM) fabricatum, creatum, natum. cælatum dixit, quod non vt fæmina pepererit Bacchum, sed quasi cælarit & fabricarit.

Cælatum.

MVLTA HEDERA) de hac testatur geographus, sed vitem parum laudat ἀμασάμενοι, & τὸν αὐτοῦ κισθὸν & ἀμμελον, οὐδὲ ταῦτ' ὡς τελεστικὰ ραπῶν, ἀπορρεῖ γὰρ ὁ βῆξ & πρὶν περὶ αἰσάμειναι τοῖς ἀμμερῶς τοῖς ἀρδῆν. argumento hedera ibi nascens & vitis: quanquam fructum ad maturitatem hac non perducit, nam racemus priusquam maturescat, defluit, propter imbrium abundantiam.

Mira de cultu huius montis & templo Bacchi narrat Philostratus, qui montem ipsum Nyssam appellat: Eo flumine superato in continentem venerunt regia ditiori subiectam: vbi Nysa mons in altum protenditur, ad summum verticem plantis consitus, veluti in Lydia est Tmolus. Licet autem cuique in ipsum faciliter ascendere, cum sit propter culturam vnde quaque peruius. Ascendentibus autem occurrat Bacchi templum, quod plantatis lauris ipsummet Bacchum sibi instruxisse perhibent, tantum soli in gyrum complexum, quantum mediocri templo satis est. Eius autem contegendi causa vites atque edera,

circum-

et cumque lauros complexa, quasi parietum structuram efficerent. In medio autem statuam suam erexit, iam tum coniciens fore, ut tempore coalescentes arbores locum ipsum contextura essent: quod iam ita perfectum erat, ut neque pluvia ingredi, neque intus spirare venti possent. Falces autem, cophinos & torcularia, & cetera vindemia instrumenta, partim aurea, partim argentea, in templo suspensa Dionysio, ut vindemianti, conspiciuntur. Bacchi verò simulacrum ex albo lapide fabricatum adolescentis Indii effigiem praefert. Quotiescunque autem bacchatur, & Nysam concutit, à subiectis vrbibus, quae una saliant, audiri fertur.

Et infra, ubi de duobus Bacchis disputationem finit, subiicit: cum è contrario Thebanus orgia sacra, celebranda illum docuerit, dixerit quae se Ioue genitum, in primis femore vsque ad partus maturitatem fuisse gestatum, inueneritque montem Nysae propinquum, quem toxam seu femur nuncupauit. Nysam verò ut illi tradunt, in honorem Bacchi vitibus conseuerunt homines, qui Thebis vitium semina ed transfulerunt. Arrianus nusquam in India hederam nisi in Mero nasci affirmat, quem Lucullus cum Curtio describit: Post haec, inquit, Alexandrum cupido cepit visenda illius vrbis, in qua Nysae monumenta quadam Dionysii esse gloriabantur: adeundi etiam montis Meri cum equitatu amicorum & peditum agmine, ut montem hederam lauroque refertum, lucosque opacos, omni ferarum genere abundantes videret. Macedonibus hederam conspectum iucundum fuisse, quam nimirum à multo tempore non vidissent (neque enim Indorum regio hederam fert, ne ibi quidem ubi vites sunt) coronasque ex ea fecisse, & capita redimitos Dionysio hymnos cantasse, varijs eum appellationibus inuocantes: Alexandrum Dionysio sacrificium fecisse, & cum amicis epulatum esse.

CREDO EQVIDEM NON DIVINO INSTINCTU) Arrianus ex aliorum quoque sententia Macedones diuino Bacchinumine correptos debacchari coepisse, auctor est in manibus.

Sed longè diuersa ab his narrat Philostratus, qui negat Alexandrum Nysam ascendisse, quod c. 4. l. 2. vereretur, ne vitium aspectu Macedones rerum domesticarum desiderio tangerentur, aut eos p. 65. vini cupiditas caperet, iam diu aquae bibendae affuefactos. Haec Philostratus testatur se ex vero scribere, quamuis sciret se parum grata alijs dicturum fuisse, sed apud se studium veri praepotuisse, Iustinus tamen cum pluribus sentit, quem lib. 12. p. 122. videbis.

NE EPVL. QVIDEM AGGR. AVS. EST HOSTIS) Quia non hostis amplius, sed ingratiam deditione acceptus.

AB OCEANO REVERT.) Hanc bacchantis & triumphantis exercitus ab Oceano redeuntis graphicè describit infra Curtius l. 9. c. vlt.

QVIS NEGET EXIM.) hunc locum Acidalius mallet ita legi: gloriam sapius fortuna beneficium, quam virtutis esse meritum. Non reiecit tamen vulgatam, quam & nos retinendam putauimus, quod nil temerè in auctore sit mutandum, nisi manifestum, appareat mendum.

CAPVT XX.

ARGVMENTVM.

Varias vrbes & regiones expugnat: Inter has Mazagas & Cleophen reginam. Rex vulneratus sentit se hominem esse.

In eadem regionem quae Dédala vocatur, peruentum est. Deseruerant incolae sedes, & in auos siluestresque montes confugerant. Ergo Acadera transit, aquae vastae & distituta incolentium fuga. Itaque rationem belli necessitas mutauit. diuisis enim copijs, pluribus simul locis arma ostendit: oppressisque & qui non expectauerant hostem, omni clade perdomiti sunt. Ptolemæus plurimas vrbes, Alexander maximas cepit; rursusque quas distribuerat copias iunxit. superato deinde Choaspe amne, Canon in obsidione vrbis opulenta (Beiramincola vocant) reliquit. Ipse ad Mazogas venit nuper Assatano (cuius regnum fuerat) demortuo. regioni vrbique praerat mater eius * Cleophe

* Cleophe

est;

est; Infra quas cauerna & voragine longa vetustate in altum cauata iacent; quaque desinunt fossa ingentis operis obiecta est. XXX stadia murus urbem complectitur, cuius inferiora saxo, superiora crudo latere sunt structa. Lateri vinculum lapides sunt, quos interposuere, ut duriori materia fragilis incumberet, simulque terra humore diluta, ne tamen vniuersa consideret, interposita erant trabes validae, quibus iniecta tabulata muros & tegebant, & peruios fecerant. Hac munimenta contemplantem Alexandrum, consiliique incertum (quia nec cauernas nisi aggere poterat implere, nec tormenta aliter muris admonere) quidam e muro sagitta percussit. forte in suram incidit telum, cuius spiculo euulso admouere equum iussit, quo uictus, ne obligato quidem vulnere haud segnius destinata exsequeretur. Ceterum cum crus saucium penderet, & cruore siccato frigescentes vulnus aggrauaret dolorem, dixisse fertur, se quidem Iouis filium dici, sed corporis aegritudine sentire. Non tamen ante se recepit in castra, quam cuncta perspexit, & qua fieri vellet edixit. Ergo sicut imperatum erat, alij extra urbem tecta moliebantur, ingentemque vim materia faciendo aggeri detrahebant: alij arborum magnarum stipites cumulis, ac moles saxorum in cauernas deiciebant. Tanquam agger aquauerat summa fastigium terra, itaque turres erigebantur, quae opera ingenti militum ardore intra nonum diem absoluta sunt. Ad ea visenda rex nondum obducta vulneri cicatrice processit, laudatisque militibus, admoueri machinas iussit, e quibus ingens vis telorum in propugnatores effusa est, praecipue rudes talium operum terrebant mobiles turres, tantaque moles nulla ope quaerneretur, aditas, deorum numine agere credebant. Pila quoque muralia, & excussas tormentis praegraues hastas, negabant conuenire mortalibus: itaque desperata urbis tutela, concessere in arcem. Inde quia nihil obsessis praeter de ditionem placebat, legati ad regem descenderunt veniam petaturi: qua impetrata, regina cum magno nobilium feminarum grege aureis pateris uina libantium processit ipsa genibus regis paruo filio admoto, non veniam modo, sed etiam pristina fortuna impetrauit decus: quippe appellata regina est, & credere amplius formae quam miserationi datum: puero quoque certe postea ex ea utcunque genito, Alexandro nomen fuit.

QVAE DAEDALA VOCATUR) Daedala Daedalorum ut Glareanus arbitratur, numero multitudinis gens Daedalorum & regio nostro Curtio Indica. Iustinus Daedalos montes appellat in XII. Ptolemæus lib. VII. Daedala facit ciuitatem Caspiræorum intra Gangem. Stephanus multas huius nominis ciuitates enumerat: Δαίδαλα, inquit, πόλις τῆς Ρόδου ἢ χωρίον, Στραβων id. ἐστὶ κενὸς τῆς Λυκίας τὰ Δαίδαλα. ἡ δὲ πόλις ἀπὸ Δαίδαλῶ τῶ Ἰκάρου ἢ ἐν Λυκίᾳ ἐστὶ, καὶ Ἰνδικῆς, καὶ Κρήτης ἄλλη. Daedala ciuitas est Rhodi, aut castellum seu regio, uti Strabon in XIV. tradit, est & mons Lycia Daedala dicitur. ciuitas autem à Daedalo Icarum patre in Lycia nomen accepit. est & alia ciuitas in India, & alia in Creta Daedala appellata. Hæc Stephanus περὶ πόλεων. Hic ergo ciuitas aut regio est Indiae cis Indum Curtio: Ptolemæus paullo latius regionem intra Gangem accipit, cui præter Arriani finentiam etiam populos cis Indum adiungit. Daedala autem sub aduentum Alexandri incolæ metu armorum deseruere, & in montes tanquam asilum se recepere.

ACADERA) Modius, Acadira, edit, omnes priores Acadera, etiam MS. Constantiensis; sed æquæ obscura sunt Acadira & Acadera, nulli scriptorum præter Curtium laudata.

Quid sit, inquit Glareanus, Acadera transit, non satis scio: suspicor sanè non esse nomen proprium, sed adiectiuum corruptum: quasi dicat, ergo desolata atque vsta & destituta incolentium fugâ transit. Modius, Neutrum, inquit, Glareanus probat, sed legit nescio qua confidentia desolata transit atque vsta, quod homini alias muliebriter timido, vnde in mentem venire potuerit, nisi forte musarum ira eo demencia processit, excogitare planè non possum.

AEQUE VASTA) Acidalium secuti vasta pro vsta scripsimus, nulla enim vstionis mentio antea facta, sed deserta ab incolis omnia.

Sed de voce Acadira seu Acadera nobis quaestio est, sitne κόριον an ἐπίθετον? proprium esse non dubitamus, præcedunt enim & sequuntur alia æquæ propria; & ostendit vox aque ac si diceret: Acadera æquæ ac Daedala deserta & vasta transijt. Sita sunt Acadera inter Mazages & Daedala regiones adhuc cis Indum sitas.

RATIONEM BELLII, NECESSITAS MUTAVIT) Quia hostes non vno loco, & vrbe, & regione sparsi erant, opus fuit, diuidere exercitum ad sparios vndique persequendos.

PTOLEMAEVS PLVRIMAS VRBES ALEXAND. MAX. CEPIT) quinquies mille vrbes India numerat. Sed hæc omnia de Alexandro & Ptolemæo Arrianus in extremo quarto exponit, vbi multa & præclara Ptolemæi & Alexandri facinora prædicat. & inter oppida expugnata vel occupata recenset Andaca Eualpla seu Eualpolium, Maslaga Baziram, Oram, Orobatis, Diritam, Aorum

Aornum petram è quibus infra nonnullas etiam Curtius memorat, vt Mazagas, quae eadem cum Massagis credimus, sicut & Aornum.

BEIRAM) Arriani Baziram, Noram, * Echolimæ & alia. Et hoc est quod sequenti capite Curtius ponit multa ignobilia opida deserta ab incolis venisse in regis potestatem, quod isdem prope verbis Arrianus scripsit: *Multa prater ea ignobilia opida ad Indum sita subegit. Diodorus etiam; complures alias vrbes expugnauit: & opponere se ausos interemit.*

* Arrian. nō
procul A-
orno Mas-
saga Asfa-
tenorum
maxima
vrbs. p. 96.

CHOASPE AMNE) Laudatus hic amnis & ex alijs descriptus est l. 5. c. 7. vbi de delicata eius aqua è Periegete, Strabone, & alijs dictum: vt non sit opus hic pluribus. Aelianum tamen videbis lib. 12. c. 40. de comœatu Xerxis.

BEIRAM INCOLAE VOCANT) editiones vetustiores Beziram habent: Arrianus Baziram appellat, ex quo discas verius Baziram vel Beziram, quàm Beiram dici: Eandem autem urbem esse ex eo constat, quod Arrianus eundem Cœnum ad eam oppugnandam missum & relictum, cum Curtio tradat. Alia est regio Bazarria in Sogdianis de qua supra c. 2. Sed quis euentus obesse Baziræ seu Beiræ fuerit, Curtius in medio relinquit. Arrianus ergo sit Curtij interpres. Exinde, inquit, Cœnum Baziram mittit, ratus opidanos, Affacenorum expugnatione audita deditioem facturos. Attalum verò & Acetam ac Demetrium equitatus præfectum ad Oram oppidum mittit, vbi urbem muro in orbem ducto intercludant, t antisper dum ipse aduenerit, iubet. Oppidani in alceram excursionem faciunt, quos Macedones facillè repulsos atq; in urbem reiectos muris clauserunt. At Cano Bazirensium obsidio non statim ex sententia successit. siquidem opidani loci munitione freti (erat enim vrbs excelso loco sita, & valido muro omni ex parte cincta) nullam deditiois significationem edebant. Quo cognito, Alexander confestim eò mouit, cumq; accepisset nonnullos barbarorum in Oram clam se immisuros, ab Abissaro ad id missos, Cœnum apud Bazira munitam arcem extruere, præsidioq; in ea relicto, quod opidanis agrum vsu impeditè posset, reliquum exercitum ad se ducere iubet. Bazirenses Cœnum cum maxima copiarum parte discessisse conspicati, contenta Macedonum, qui relictæ erant paucitate, in plantiæm excurrunt, acrisque inter eos conflictus fit: quingentis barbaris ea pugna cæcis, viuis supra LXX. captis: reliqui in urbem repulsi acris deinceps ab excussione in agrum ab ijs qui in arce, ex aduerso murorum extructa, erant, arcebantur. Neque verò laboriosa Alexandro Oreorum obsidio fuit. primo enim impetu urbem expugnauit, elephantis, quos ibi reperit, captis. Bazirenses Oreorum expugnatione audita, viribus suis diffisi, sub media nocte deserta vrbe in petram confugiunt, quod & reliqui barbari imitati sunt. Omnes enim desertis opidis in petram sese receperunt, quam Aornon vocant.

IPSE AD MAZAGAS VENIT) Massaga Arrianus appellat, Massaca Siculus, Μασόγα Strabo. maximam Affacenorum seu Affacanorum seu Massacanorum urbem.

MATER EIUS CLEOPHES) Iustino Cleofis: Arrianus nomen reginæ non exprimit. Diodorus an expresserit non constat, pars enim huius capituli desideratur.

TRIGINTA OCTO MILLIA) è quibus ex Indis conducti erant septem millia fortissimorum propugnatorum, vt auctor est Arrianus: reliqui opidani.

NON SIT V SOLVM) Nemo tam accuratè huius vrbis situm, munitiones, naturæ & artis propugnacula, muros, fundamenta mœnium, torrentem qui urbem alluit, altissimas eius ripas, fossas, & alia, quæ urbem firmiorem faciunt, quàm Curtius describit. Ab Oriente aut munitam amne torrentis inlar deuoluti & urbem cingente: à contraria plaga & meridie rupibus: à septentrione altissima fossa. Alexander quatuor diebus urbem oppugnauit, vt Arriano placet: nouem Curtio. Sed intelligo Curtium de machinis loqui & aggere, nouem diebus aggesto, quatuor inde diebus oppugnatam, ibique vulnus accepit, ex quo se hominem agnouit.

TRIGINTA QVINQUE STADIA) miliare eleganter Curtius: sed reapse ars urbem rupibus admouit, & admolita est, non natura rupes vbi.

SIMVLQVE TERRA HUMORE DILUTA) Lateres, inquit, & terra humore diluta à lapidibus interiectis firmabantur, ne dissidentur, sed veluti vinculo constringerentur. Ac ne læpestatibus & imbribus infirmior ars & terra dilueretur, aut omnino subsiderent, interpolatæ validiores trabs erant, quæ superiniecta tabulata sustinebāt, à quibus fragilior muri pars defendebatur, & sub quibus vltro citroque commeari poterat. Locum ergo hunc Curtij interpunge, non vt à Modio distinctus est, sed vti demum obseruauimus cum explanare inciperem. Lateri vinculum lapides sunt, quos interpoluere vt duriori materiæ fragilis incumberet, simulque terra humore diluta, ne tamen vniuersa confideret, interpolatæ erant trabs, & quæ sequuntur. Ita Coloniensis apud Allobroges editio, etiam hunc locum interpunctum præfert.

IN SVRAM INCIDIT) Sura pars tibiæ posterior & carnosior, quam ventrem tibiæ Hippocratis alumni vocitant.

NE OBLIGATO QUIDEM VVLNERE) Eninuictum regis animum, & vulnus & dolorem quàm diu potuit dissimulantis.

CORPORIS AEGRI VITIA SENTIRE) se corpus mortale trahere, & vulneris dolores perferre. Arrianus tamen calcem pedis leuiter sagitta perlitricum ait: in Græco est ἐπιτύβει τοῦ πεδίου ἀπὸ τῆς τεύχης ἐς τὸ σφρόν οὐ χαλεπῶς sagitta è muro ictus in talo seu malleolo pedis, non grauior. Sed

Plutarchus ingenti dolore cruciatu ait, simulq; per iocum festiue fuisse ex *Ἡμεροῦ ὑπερον δὲ πληγῆ περιπεσὼν ὑπὸ τοῦ εὐματός, καὶ περικαλῶν γενόμενος τῷ το μὲν εἶπεν, ὡ φίλοι τὸ βέον, ἄμα, καὶ οὐκ ἰχῶρ.*

— οἶός πέρ τε βέει μακάρεσσιν θεοῖσι

Postea sagitta ictus, atque ingenti pressus dolore; Hic inquit, amici, qui fluit sanguis est (humanus) nō talis — dñs vt solitus manare beatis

Versus hic Homericus est in 5. Iliad. vbi Poeta Venerem canit à Diomede vulneratam,

— βέει δ' ἄμβροτον ἄμα θεοῖο

Ἰχῶρ οἶός πέρ τε βέει μακάρεσσιν θεοῖσι

Idem Plutarchus in II. de Fort. Alex. adducit eundem Homeri locum, vbi de eodem vulnere Alexandri apud Aslacanos accepto loquitur.

INGENTEM VIM MATERIAE) Materia de arbore & lignis dicitur, vnde & materiarij opifices Zimmet seu /subinde tamen latius verbi vis accipitur, vt paullo antè duriozem materiam lapides dixit.

NULLA OPE QVAECERNERETVR) quia rotis impositae turres ab ijs, qui intra turres latebant, mouebantur.

DEORVM NUMINE AGICREDEBANT) Ita Indi Mosambicani balistis Lusitanorum territi infeltum ad te numen venisse arbitrati sunt. M. ffeius rem eleganter narrat. Nondum, inquit, apparuerant gentibus ijs noua subtilitatis & operis admirandi ballista, oblongum in tubum & equaliter teretem ex aere fusili figurata: quae non funibus aut neruis intentae singula mittunt spicula, sed inexcogitata praevis ratione ad applicitos tenui ab tergo foramine igniculos, cum incremento multiplici rapiendos, certo primum nitrati ac sulphurei palueris modulo temperata, insertos dein ore patere ferreos ex arte globos, catenasq; & alia obturamenta. fulminum instar flammis eluctantibus cum horrendo fragore contorquet. Eiusmodi tormenta complura Lusitanus de more disposita & collibrata ad nauium fenestellas habebat: sed ab ijs exercendis, ne perterritos metu incolae abalienaret ab se, consultò abstinerat. Verùm vbi si audè ac vim, & suos paene circumuentos animaduertit; indignatione commotus, extemplo disploderent, magistris edixit. Illi sine mora exequentur imperium, ac primò videlicet fumus ater, & fumio intermicantia fulgura, & crebra tonitrua caelo sereno, attonitos desixosq; rei nouitate barbaros tenuere. At vbi ante pedes praetoris ipsius, momento laceri & exanimis quatuor simul viri conspecti sunt, eniuero tum, quasi haud dubiè in senso infestog, numine, correptis vndique ac paene depressa turba nauigijs, lymphati amentesq; in proximam continentem ex insula sese cuncti proripiunt.

PILA MURALIA ET PRAEGRAVES HASTAS) Pili telum, inquit Polybius, lignum habet plerunq; bicubitale, crassitudine bicubitali, spiculum vnus spithamæ, palmi inquam maioris, eoque attenuatum & acutum, vt mox primum post iactum necessario flectatur, sitque inhabile ad remittendum, alioqui commune fieret telum. Stev vechium lege ad primū Vegetij c. 20. De eod. copiosissimè Lipsi. de milit. Rom. l. 3. dial. 4. disputauit. Sed pila Curtiana ab his diuersa; quia muralia; quod vel ex muris in oppugnantes vel ab oppugnantibus in obfesos de turribus iacerentur, formam eandem reor fuisse, cum ijs quæ manu vibrabantur in acie, sed muralia maiora. de quibus Cæsar lib. de bello Gallico VII. an tormentis excussa in hostem, quales ferratas omnes missas canit Silius in I.

Phocæis effundit vastos ballista molares,

Atque eadem ingentis mutato pondere teli

Ferratam excutiens ornum media agmina rumpit.

Non reor; Cæsar enim Gallos à Romanis ad Alesium è vallis & turribus pilis muralibus trajectos narrat, quod Græcus Cæsaris interpret dicit: ἢ καὶ ἐκ τῆ ἐρύματος καὶ τῶν πυργῶν ἕρσοις διαπηρόμενοι, pila muralia vno verbo ἕρσοις expressit. ἕρσων Suidas interpretatur δορυλλιον, ἀκόντων, καὶ τὸ τίλειον δόρυ, hastulam, iaculum, hastam. Polybius pilum ὄσων appellat, quod alij verutum, alij pilum vertunt. Depilo murali quod mireris, altum apud omnes silentium, cum tamen & Cæsar, & Curtius pila muralia dixisse videntur, vt à pilis legionarijs pila muralia distinguerent. Manu iacta è vallis non maiora, sed fortasse etiam minora fuere; è tormentis haud dubiè maiora, si tamen vlla, vel scorpionibus, vel balistis, vel catapultis excussa: vt de hastis nulla est dubitatio, sed pilum hasta propriè non est.

LEGATI AD REGEM DESCENDERUNT) Hanc totam obsidionem expugnationem Mazarum aliter atque aliter referunt Græci rerum scriptores: Diodorus qui ex alta lacuna hinc rursū emerfus persequitur historiam, Plutarchus in Alexandro, Arrianus, & è Latinis Iustinus. Siculus rem hic perfidè gestam ab Alexandro memorat, & iniustam gloriæ ipsius notam etiam Plutarchus testatur: Arrianus colorem factis inducit, & Icelus Alexandri dissimulat. Alexander ergo cum regina pactus illam in gratiam recepit: sed mercenarijs militibus, quibus data fide promiserat se incolumes dimissurum, necem attulit.

REGINA) Cleophes seu Cleofis. Hoc de Cleofidis deditioe & congressu cum Alexandro paullo exertius tradit Iustinus, Inde montes Dadalos, regnaq; Cleofidis regina petiit, quæ cum se dedisset ei, concubitu redemptum regnum ab Alexandro recepit, illecebris consecuta, quo virtute non potuerat, filiumq; ab eo genitum, Alexandrum nominauit, qui postea regnum Indorum potitus est. Cleofis regina propter prostratam pudicitiam scortum regium ab Indis exinde appellata est.

GENIBVS REGIS) Plinius, *Hominis, inquit, genibus religio quaedam inest observatione gentium: hac supplices attingunt, ad hac manus tendunt, hac ut aras adorant: fortassis quia inest ijs vitalitas.* Seruius ad illum Virgilij versum: l. 2. c. 45.

*Dixerat & genua amplexus, genibusq; voluntas
Herebat*

Docet physicos genua misericordiae cōsecrasse. Plurima Tiraquellus ex Homero, Ouidio, Claudio, Diodoro Siculo, Luitio, Apuleio adfert ad illustrandum illum Alexandri Neapolitani l. 2. c. 19. locū. *Hominis praeterea genibus quandam esse religionem & pietatem nouimus: Etenim supplicantes & qui pie exorare aliquid volunt, deorum hominumq; genua amplectuntur, manus apprehendunt, ad genua procumbunt, illaq; tanquam sacra suppliciter venerantur & colunt: In his numen & sedem miserationis esse arbitrati.*

Tu Tiraquellum consule, hęc omnia exemplis auctorum confirmantem. & si placet, Eustathium ad Homerum. Hunc ergo morē Cleofis secuta filium paruulum genibus Alexandri admo- uit, ut cum matre supplice in fidem & clientelam reciperetur. Arrianus tamen in IV. matrem Af- faceni cum filia, non filio captam ait, græcè, *Αδρακίης τὴν μητέρα καὶ τὴν παῖδα* nisi legas τὸν παῖδα. sed editio τὴν exerte habet.

Ex hac historia pertextam reor fabulam de regina Candace, quæ Alexandrum priuato habitu ad se tanquam legatum venientem agnouerit, itaque compellarit. Alexander Rex tu orbem ter- rarum cepisti; à femina captus es. Et miror eandem fabellam apud Suidam legi.

VT CVNQVE GENITO) siue ex Alexandro verè, siue simulatè & falso, atque ex alio suscepto: siue per speciem coniugij, siue spe prolis ex Alexandro concipiendæ, ut Thalestris fecerat; siue quocunq; titulo licentiæ regiae.

CAPVT XXI.

ARGVMENTVM.

Noram occupat. petram Aornin describit Curtius, quam obsidet rex, fugiunt obsessi & trucidantur: vsque ad Indum penetrat.

INC Polypercon ad urbem Noram cum exercitu missus inconditos op- pidanos praelio vicit: intra munimenta compulsos secutus, urbem in ditio- nem redegit. Multa ignobilia opida deserta à suis venire in regis potesta- tem: Quorum incole armati petram Aornin nomine occupauerunt, hanc ab Hercule frustra obsessam esse, terraque motu coactum absistere, fama vulgauerat. In opem consilij Alexandrum, quia undique præceps & ab- rupta rupes erat; senior quidam peritus locorum cum duobus filijs adijt, si pretium opera esset, aditum se monstraturum esse promittens. Lxxx. talenta constituit daturum Alexan- der, & altero ex iuuenibus obside retento ipsum ad exsequenda que obtulerat, dimisit. Le- uiter armatis dux datus est Mullinus scriba regis, hos enim circuitu, qui fallerent hostem, in summum iugum placebat euadere. Petra non, ut pleræque, modicis ac mollibus cliuis in sublime fastigium crescit, sed in meta maximè modū erecta est: cuius ima spaciōsiora sunt, altiora in artius coeunt, summa in acutum cacumen exsurgunt. Radices eius Indus amnis subit, præ altis utrinq; & asperis ripis, ab altera parte voragines eluiesq; prærupte sunt: nec alia expugnandi patebat via, quam ut replerentur. Ad manū silua erat, quam rex ita cadi iussit, ut nudi stipites iacerentur, quippe rami fronde vestiti impedissent ferentes. Ipse primus truncam arborem iecit, clamorq; exercitus, index alacritatis secutus est, nullo de- trectante munus quod rex occupasset. Intra septimum diem cauernas expleuerant, cū rex sagittarios & Agrianos iubet per ardua niti: iuuenesq; promptissimos ex sua cohorte xxx. legit, duces his dati sunt Charus & Alexander, quem rex nominis quod sibi cū eo cōmune esset, admonuit. Ac primo, quia tam manifestū periculum erat, ipsum regem discrimē sub- ire non placuit. Sed ut signum tuba datum est, vir audacia prompta conuersus ad corporis custodes, sequi se iubet, primusque inuadit in rupem. Nec deinde quisquam Mace- donum substituit, relictisque stationibus sua sponte regem sequebantur. Multo- rum miserabilis fuit casus, quos ex prærupta rupe lapsos amnis præterfluens hausit. triste spectaculum etiam non periclitantibus, cū verò alieno exitio quid ipsis timendum foret.

foret, admonerentur, in metum misericordia versa, non extinctos, sed semetipsos deflebant. Et tamen eo peruentum erat, unde sine pernicie nisi victores redire non possent, ingentia saxa in subeuntes prouoluentibus barbaris, qui percussi instabili & lubrico gradu precipites recidebant. Fuaferant tamen Alexander & Charus, quos cum XXX. delectis pramiserat rex, & iam cominus pugnare cæperant. Sed cum supernè tela barbari ingererent, sapius ipsi feriebantur. Ergo Alexander & nominis sui, & promissi memor, dum acrius quam cautius dimicat, confossus undique obruitur, quem ut Charus iacentem conspexit, rueret in hostem, omnium præter ultionem immemor, cepit multosque hasta, quosdam gladio interemit. Sed cum unum tot incesserent manus, super amici corpus procubuit exanimis. haud secus quam par erat promptissimorum iuuenum, cæterorumque militum intritu commotus rex signum receptui dedit. Saluti fuit quod sensim & intrepidè se receperunt. & barbari hostem depulisse contenti, non institere cedentibus. Cæterum Alexander cum statuisset desistere incepto, quippe nulla spes potiunda petra offerebatur, tamen speciem ostendit in obsidione perseverantis. Nam & itinera obsideri iussit, & turres admoueri, & fatigatis alios succedere. Cuius pertinacia cognita, Indi per biduum quidem ac duas noctes cum ostentatione non fiducia modò, sed etiam victoria, epulati sunt, tympana suo more pulsantes. tertia verò nocte tympanorum quidem strepitus desierat audiri. cæterum ex tota petra faces refulgebant, quas accenderant barbari, ut tutior esset ipsis fuga obscura nocte per inuia saxa cursurus. Rex Balacro, qui specularetur pramisso, cognoscit petram fuga Indorum esse desertam, tum dato signo ut uniuersi conclamarent, in compositè fugientibus metum incussit. Multique (tanquam adesset hostis) per lubrica saxa, perque inuias cotes præcipitati occiderunt. plures aliqua membrorum parte multati ab integro deserti sunt. rex locorum magis quàm hostium victor, tamen magna victoria sacrificijs & cultu deum satis fecit. aræ in petra locatæ sunt Mineruæ Victoriæque. Ducibus itineris, quos subire iusserat leuiter armatos, et si promissis minora præstiterant, pretium cum fide redditum est. petra regionis quæ ei adiuncta Sofocosto tutela permissa. Inde processit Ecbolima: & cum angustias itineris obsideri xx. millibus armatorum ab Eryce quodam comperisset, grauius agmen exercitus Cæno ducendum modicis itineribus tradidit. ipse prægressus, cum funditore ac sagittario deturbatis qui obsederant saltum, sequentibus se copijs viam fecit. Inde siue odio ducis, siue gratiam victoris inituri, Erycem fugientem adorti interemerunt, caput quæ eius atque arma ad Alexandrum detulerunt. ille factò impunitatem dedit, honorem denegauit exemplo.

HINC POLYPERCON) de Polyperconte multa supra.

In 4. p. 97. AD VRBEM NORAM) Arrianus Oram appellat: atque ita suffragante Ptolemæo appellanda videtur. Nora etiam est Sardinie ciuitas, est & Castellum Phrygiæ: apud Curtium nostrum hic Ora, cum Arriano & Ptolemæo, non Nora scribendum est. Arrianus primum eo missos ait Attalum, Alcetam & Demetrium, ut urbem ducto muro includerent, quoad ipse cum reliquo exercitu accederet.

VRBEM IN DITIONEM REDEGIT) Arrianus non à Polyperconte, sed ab ipso Alexandro, & quidem primo impetu captam narrat.

QVORVM INCOLAE ARMATI PETRAM AORNIN OCCVPAVERVNT) Liceat nobis per Modium aliquid hoc loco hiscere, certis ab ipso, non omnia lecta, imò nec cognita, nec visa: ac primum de ipso etymo vocis, cur petra dicatur Græcis ἀρνίς siue ἀρνός. Nam utroque modo scribitur, uti ad Periegetem Eustathius docet. Ὀρνίς Græcis est auis, ex qua voce fit ἀρνίς siue ἀρνός, locus carens auibus, à particula α, priuatiua, quam illi ἐρητικὸν appellat, Latini locum illum Auernum etiam ab auibus dicunt. Petra ergo ἀρνός est auerna, qua non transmittunt aues, aut illico pereunt. Eiusmodi plures varijs in regionibus traduntur.

Lycophron apud Eustathium circa Adiabenen huiusmodi pestilentem locum esse testatur, os nempe fontis cuiusdam auernum & aornum auibus inuium, quod inde pestifer spiritus exhalet, qui statim exanimet, quicquid spirans deprehenderit.

Τὸν ἐκεί μιν (inquit Dionysius) ἔχοντες ἐπιπέδου Ἀορνί, qua propter illum Aornin appellant, loquitur de hac ipsa Curtiana petra.

De huiusmodi locis auernis eleganter Lucretius canit in VI. qui & casluas addit. Versus subijcio:

Nunc age, Auerna tibi qua sint loca cunque, lacusque
Expeditam, quali naturæ prædita consent.
Principiò, quod auerna vocantur nomen id ab re

EXPLANATIONES.

*Impositum est, quia sunt auibus contraria cunctis,
E regione ea quod loca cum aduenere volantes
Remigij oblita pennarum vela remittunt,
Pracipitesq; cadunt, molli cervice profusa
In terram, si forte ita fert natura locorum,
Aut in aquam, si forte lacus substratus auerno est
Qualis apud Cumas est ocris viper a montis,
Pompeij calidis vbi fumant fontibus aucti.
Est & Athenais in mœnibus, arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidos almæ;
Quo nunquam pennis appellunt corpora rauca
Cornices, non quom fumant altaria donis:
Vsque aded fugitant non iras Palladis acreis
Peruigili causa, Graiùm vt cecinere poetæ:
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa sua vi.*

Et princeps poetarum in VI.

*Spelunca alta fuit vastq; immanis hiatus,
Scrupea, rura lacu nigro, nemorumq; tenebris,
Quam super haud nulla poterant impune volantes
Tendere iter pennis: talis sese halitus atris
Faucibus effundens super a ad connexa ferebat
Vnde locum Graij dixerant nomine Auernum.*

l. 6. v. 257.
& seq.

Huius Cumani lacus etiam Aristoteles *περι θαυμασιων ανιστοριων* mentionem fecit, quem & ipse *αορον* ab auibus appellat, quamquam ibi nullam nominis rationem reddit, sed in eodẽ libro haud procul ab Eridano de alio loco tradit, cuius aqua calens aues superuolantes deiiciat & enectet, additque nullum animal ex illo bibere. Atque hæc de tymo & causa erymi *αορον*, similibusque locis & auernis. Nunc pergamus hircere, & petram ipsam ascendamus, Herculem * terræ motu coactum ab hislere ab Aorni expugnatione docet Curtius. Addit Strabo ter ab Hercule nec quicquam fuisse tentatâ, Philostratus * docet quindecim stadia latam fuisse, nec procul à Nysa abesse, plura Arrianus, Iustinus, Orosius, Diodorus, Eustathius, Philostratus, Strabo.

* Idem Siculus tradit.
* l. 2. c. 5.

AB HEVLEFRVSTRA TENTATAM) Cum Arrianus lib. 4. extremo idem quod alij de Hercule frustra Aornon tentante scripserit, aliud tamen in indicis prodidit, vbi affirmat tantum Macedonicam fuisse iactantiam. Caterum, inquit, quod Aornõ petram, quam Alexander vi cepit, Hercules expugnare non potuerit, Macedonica quadam iactantia mihi videtur. & quæ ibid. sequitur.

VNDIQVE PRAECEPS & ABRVPTA RVPE ERAT) hoc plerique omnes testantur, & infra magis ab ipso Curtio explicatur, vbi metæ comparatur.

SENIOR QUIDAM PERITVS LOCORVM) hoc quoque & Siculus & Arrianus testantur: sed explicatissime Diodorus: *Loci difficultatem speculatus Alexander, vbi se vi expugnare illum non posse intellexit, senior quidam cum duobus filijs eum adijt, qui cum extrema paupertate consistens diu in locis illis vitam tolerauerat, domiciliumque in specu quodam, vbi tres lectuli erant, petra incisi, habebat. Hic dum senex cum filijs commoratur, locorum peritiam sibi comparauerat. Is itaque cum ad regem profectus, de conditione sua illum edocuisset: per iniurias & abruptas loci angustias se ducem fore, & vt barbaris rupem insidentibus superior euadat effecturum, pollicetur. hoc igitur ductore, cui ingens operæ precium promiserat, Alexander vsus; primo aditum qui vnicus in saxi ducebat verticem, occupauit: & quia nusquam exitus alibi patebat barbaros obsidione conclusit, vt auxilij nihil superesset.*

LXXX. TALENTA) Diodorus ingens precium fuisse ait, sed numerum nõ exprimit: octoginta autem talenta apud nos efficiunt philippæos (vno viginti * victoriatis estimato) quadragies octis mille.

Bazijjs
vulgo
48000.

MVLLINVS SCRIBA REGIS) aliter Arrianus qui Ptolemæum Lagi F. cum ductore missum affirmat.

PETRAENON VT PLERAEQVAE) descriptio ipsa Aorni sequitur: cuius altitudinem nõ exprimit. Siculus ambitum studiorum fuisse centum, altitudinem sedecim tradit, centum stadia efficiunt milliaria germanica tria, eoque amplius, sedecim dimidium. Arrianus duplo maiore ambitum petrae complectitur, ducentorum studiorum fuisse affirmat. altitudinem qua humillima est, non nisi vndecim. Rursum Diodorus ab Curtio dissentit in talligio petrae, quod Curtius in acutum cacumen asurgere dicit. Diodorus, *Superficies, inquit, plana, & ex omni parte rotunda erat.* Arrianus autem verticem tam plantam facit, vt & siluam, & agrum haberet, qui araretur, & ab admodum mille coleretur.

RADICES EIVS INDVS SVBIT) Idem Diodorus, *Radices ad meridiem Indus fluiorũ per Indiam maximus alluebat: partes alias praaltæ voragine & iniuria rupes cinxerant.* Idẽ quoq; Strabo: *Cuius radices Indus nõ procul à fontibus alluit.* Nec verũ est quod Glareanus ait à Siculo tradi hæc in Baetris

lis. p. 472

Acta, difertè enim in India Aornum sitam, & post Nyfam expugnata: legisset Glareanus capita Indicis lib. 17. animaduertisset, & quæ desiderantur, & illud singillatim, *ἐμβολὰ ἐς τὴν Ἰνδικὴν* & quæ sequuntur de Nyfa, de Massacis, de Aorno & Taxili. Nec fuit quod negligentia notaret & rideret auctores, & inter hos Curtium hoc loco, qui dixerit Aorni radices ab Indo allui, deinde sextis decimis demum castris Alexandrum expugnata petra ad Indum peruenisse. Curtius enim signauit locum Indi, quo traiecit illum iam grandem & altum & latum. petra autem Aornus non procul à fontibus Indi sita erat, vt docet Strabo. Recessit enim Alexander rursus ab Indo profectus ab Embolima, & angustias cis Indum adhuc ab Eryce cum viginti millibus oblesas, quem hostem noluit à tergo relinquere Alexander, nec cis Indum occupata & pacata Eryx turbaret & reciperet. Atque inde demum sextis decimis castris siue xvi. die ad Indum, vbi illum Hephæstion ponte iam facto expectabat, Alexander peruenit.

AD MANVM SILVERAT) Incipit descriptio acerrimæ & septemdiæ oppugnationis, contrà quàm Geographus & ex illo Eustathius tradidit. Sed Curtius suffragatores habet Diodorum & Arrianum, qui hunc etiam Curtij locum illustrabunt.

PRIMVS TRUNC. ARB. IE CIT) hoc solenne habuit Alexander vt in omnibus arduis rebus suis ducibus & militibus exemplo præiret, non ignarus *totum componere orbem regis ad exemplum*. Multa iam supra talium facinorum Alexandri similia facta legisti, in acie, in superandis itinerum difficultatibus; in expugnandis oppidis, primus etiam hic in rupem euadit.

INTRA SEPTIMUM DIEM CAVERN. EXPLEVERANT.) Diodorus: *primò aditum, qui vnicus in saxi ducebat verticem, occupauit. Et quia nusquam exitus alibi petebat, Barbaros obsidione conclusit, vt auxilij nihil superesset: hinc infinita aggerentium opera effecit, vt vallis & radix petra explerentur; & de propinquo cum hoste rem gerens, oppugnationem acerrimam instituit. De valle tamen & radice montis materiâ expletis nihil Arrianus, qui narrat Alexandrum per ardua enixum ad Ptolemæi castra euasisse, atque inde aggerem ad oppugnandam obmolitum.*

CARVS ET ALEXANDER) cum Plutarchus vix vno altero ue verbo huius petrae (cuius tamen neque nomen exprimit) mentionem faciat, Alexandrum tamen hunc fortissimum iuuenem celebrat, quamuis Carum quoque omittat. *Alteram, inquit, perinde abscissam (petram) cum Macedonum inuenture adortus, quendam Alexandrum nomine appellauit, & Te verò, inquit, fortem esse vel nominis causa decet. Quum hic iuuenis fortiter pugnans cecidisset, haud mediocriter percussus est, Siculus & Arrianus vtrumque prætereunt. Similia facta leges apud Cæsaem, Virgilium & alios.*

MULTORVM MISERABILIS FVIT CASVS) His ferè paria suprà li. 5. c. 10. legisti, similiora libro priore cap. 26.

DESISTERE COEPTO) quomodo ergo primo impetu capta? Diodorum audiamus; quot diebus & noctibus, nunquam intermisso prælio petram oppugnari. *Quæ, inquit, pugna nempe, assiduis nec interruptis per septem dies totidemq; noctes cõsistibus durauit. Arrianus omnia prolixius, quem videbis.*

BALACRO) Hunc ducem & prætorem Alexandri Curtius suprà l. 4. c. 17. laudauit.

PETRAM FUGA INDORVM ESSE DESERTAM) mirum dictu: nulla horologia tam dissentiant in malè composita ciuitate, quam biographi de rebus Alexandri, adeò nemo vnus narrat quod alter. Curtius, vt vides, ait petram ab Indis vltro fugientibus desertam: Arrianus missum ait caduceatorem ab Indis ad Alexandrum, qui de pace & deditioe ageret, interim tamen fugam meditato, ac demum laxatis de industria custodijs viarum & aditus, profugisse. *Barbari, inquit, ob incredibilem Macedonum, qui collem illum superant, audaciam attoniti, aggeremq; iam ad collem perductum conspicati, à defensione desistunt, missosq; ad Alexandrum caduceatore spondens sese si pacisci cum ijs vellet, petra deditioem facturos. consilium verò ipsorum erat, vt totum illum diem pactionibus faciendis transigentes, noctu sese quisque in domos suas reciperent. Quo cognito Alexander, tempus satis amplum ijs ad discedendum concessit, omni præsidio per circuitum amoto. ipseq; ibi tantisper dum discedere inciperent, mansit. Post hac assumptis ex custodibus corporis & argyraspidibus DCC. primus in desertam ab hostibus petram conscendit. Macedones quoque, alius alià sese mutuo subtrahentes, eodem ascenderunt. exinde in recedentes barbaros signo dato conuersi, multos in fuga interfecerunt. Illorum plerique trepidè fugientes per precipitia delapsi perierunt. Alexander potius petra quam ne Hercules quidem ipse superare potuerat, sacrificio in ea factò, præsidium imposuit, eiq; Sificoptum præfecit. Strabo & Eustathius petram, vt dixi, aiunt primo impetu captam, quod omnes alij inficiantur: Diodorus cum Curtio facit, vel hic potius cum illo, plerunque enim Curtius sequitur Diodorum.*

MINERVAE VICTORIAE QVE) patrijs numinibus. Ita lib. 3. Ioui, Herculi, Mineruæ aras in Pinari ripa constituit. Ita quarto, Ioui, Mineruæ & Victoriæ c. 29. ante pugnam ad Gaugamela fecit. Nec alia tropæa Macedones quam aras ponbant. de qua re supra.

SOSOCOSTO) Arriano est Sificoptus.

INDE PROCESSIT ECBOLIMA) Arrianus ante Aorni obsidionem Embolima (sic ipse appellat urbem) yenisse Alexandrum scripsit. urbis huius nomen expressit etiam Ptolemæus.